الاوائل

تاليف

العلامة المحقق الحاج الشيخ محمد تقي الشيخ التستري

١٣٦٣

الأوائل

تأليف

العلامة المحقق الحاج الشيخ محمد تقي الشيخ التستري

١٣٦٣

نام کتاب : الاوائل

نوبت چاپ : چاپ اول

نویسنده : الحاج الشیخ محمد تقی الشیخ (التستری)

ناشر : دکتر محمدعلی شیخ

تیراژ چاپ : دوهزار نسخه

چاپ و صحافی : چاپ دانشگاه تهران

تاریخ چاپ و صحافی : بهمن ماه ۱۳۶۳

بها : ۲۵۰ ریال

هوالاول والاخــر

تمهيــــد

مايلاحظه القراء الكرام كتاب باسم " الإوائــل " وهواثر قيــــم و طريف ، الفــه والدى العلامه المحقق الحاج الشيخ محمدتقى الشيــخ (التسترى) سلمه الله تعالى . فالخاصه يعرفونه ويعزفون تآليفه العلميه مثل :

قاموس الرجال والاخبار الدخيله وبهج الصباغه فى شرح نهج البلاغه .

فهوغنى عن الوصف والتعريف . وجاء فى مقدمه كتابه هذا (الاوائل) شرحا " ممتعا حول وجه تسميه الكتاب وماجاء فيه من الموضوعات المتنوعه فاغنتنا عن ذكراى مطلب فى هذا الباب ، فكتابه هذا وان كان فــى جانـــب نشاطاته الاخرى العلميه والثقافيه الاسلاميه يعد عملا "جانبيا ولكن يشتمل على باقه مجتناه من الكتب الاسلاميه المختلفه ،وهذه الباقه تعرض لنا صورا " متنوعه من حياه المسلمين وغير المسلمين و تمثل النظره الواسعه التى يحملها علماء الاسلام تجاه المسائل الحياتيه المختلفه . فاسال الله تعالى ان يزيده عمرا " و عزا " وان يوفقه اكثر مما مضى فى سبيل تقديم العلوم والمعارف الحقه الاسلاميه بمنه وكرمه وهوولي التوفيق .

محمد على شيخ

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمدللهالاول بلااول قبلهوالاخر بلاآخربعدهوالصلوة على محمد وآلهالطاهرين سادات الاولين والاخرين واللعنهالدائمه على اول ظالم ظلم حق محمدوآله وآخر تابع له من الخلــق اجمعيــن .

وبعدفقدصنف جمع من اصحابنا في الاوائل و منهم في الاوائل احمدبن محمدالبرقي و احمدبن داودالجرجاني و جمع آخرذكرهم في الذريعهوان فاته هذان وهو موضوع مستطرف فاحببت الاقتداء بهم ولم اقف على كتبهم فان وافق شيء مماكتبنامافيهافمن باب توارد الخواطر مع ان دابنا في كتبنا ذكرالماخذ فترى اكثر مافيهمن كتب متفرقه ، وحيث ان موضوعهالاوائل فلابدان نعرف اولا " الاول مادته واستعماله .

فنقول : اما مادته فقال الجوهري " الاول اصله " اوال " على افعل مهموزالاوسط ، قلبت الهمزه واوا " وادغم ، يدل على ذلك قولهم : هذا اول منك ، والجمع الاوائل والاوالي ايضا " على القلب . وقال قوم اصله و ول على فوعل فقلبت الواوالاولي همزه وانما لم يجمع على اواول لاستثقالهم اجتماع الواوين بينهما الف الجمع . . . . "

واما استعماله فقال ايضا " اذا جعلته صفه لم تصرفهتقول لقيته عاما " اول . واذا لم تجعله صفه صرفته ، تقول عاما " اولا " . قال ابن السكيت ولا تقل عام الاول .

وتقول مارايته مذعام اول ومذعام اول ، فمن رفع الاول جعله صفه لعام كانه قال : اول من عامنا ، و مــن نصبه جعله كالظرف كانه قال : مذعام قبل عامنا .

واذاقلت : ابدء بهذا اول ضممته على الغايه ، وان اظهرت المحذوف نصبت فقلت : ابدء به اول فعلك كماتقول قبل فعلك ، وتقول : مارايتهمذامس ، فان لم تره يوما قبل امس قلت : مارايته مذاول من امس ، فان لم ترهمذيومين قبل امس قلت : مارايته مذاول من اول من امس و لم تجاوز ذلك . الخ " .

قلت : ذكر اعرابهولم يذكر صيغته فاقول : اذا كان مجردا " من الى يكون مفردا " ابدا " ، قال تعالى مخاطبا " لبني اسرائيل " ولا تكونوا اول كافر به " وما ذكرهفي اصله لم يعلم صحته بل الظاهركونهمن اول ، فالاساس والمغرب لم يذكرا غيرهوفي المصباح وقال المحققون : "وزنه افعل واصله اول من ال يؤول اذاسبق وجاء ـ الى ان قال : ـ ويستعمل استعمــــال افعل التفضيل من كونه صفه للواحد والمثنى والمجموع بلفظ واحد " .

ثم لنشرع في المقصود فنقول: قال تعالى "ان اول بيت وضع للناس للذی ببکه مبارکا" وهدی للعالمین فیه آیات بینات مقام ابراهیم و من دخله کان آمنا".

واول من سمی بیحیی، ابن زکریا. قال تعالی: "لم نجعل له من قبل سمیا". و اول من احدث عمل اللواط قوم لوط. واول من احدث عمل السحق نساوهم، یدل "علی الاول الایه وعلی الثانی الروایـــه.

اول قاتل قابیل و اول مقتول هابیل. فی فتوح البلاذری اول من عمل الحدید. الهالک بن عمرو بن اسدوکان ولده یعیرون بذلک و من ولده سماک صاحب مسجد سماک بالکوفه و یقول له الاخطل:

انسمـــا کابنـــی مسجـــدالاسرتـــه   حتـــی اللمـــات و فعل الخیـــریتبـــدر
قدکنـــت احسبـــه قینـــا و اخبـــــره   فالیـــوم طیـــر عن اثوابـــه الشـــرر

فقال له: و یحک ما اعیاک اردت ان تمدحنی فهجوتنی.

فیه ایضا " عبدالملک بن مروان اول من احدث الکتاب الذی یکتب فی روء س الطوامیر من قل هوالله احد و غیرها و کان یاتی العرب من قبل الروم الدنانیر فکتب الیه ملک الروم انکم احدثتم فی طراطیسکم کتابا" نکرهه الی ان قال فمنع عبدالملک بدنانیرهم.

فیه ان عمر بعث حذیفه وابن حنیف الی خانقین و کانت من اول ما افتتحوا فختما اعناق الذمه ثم " قبضا الخراج.

فیه اول من اقطع العراق عثمان، اقطع قطائع من صوافی کسری وماکان من ارض الجالیه، فاقطع طلحه النشاسج، واقطع وائل الحضرمی ماوالی زراره، واقطع خباب بن الارت اسبینا واقطع عدی بن حاتم الروحاء، واقطع خالد بن عرفطه ارضا عند حمام اعین، واقطع الاشعث طیزناباد، واقطع جریرا" ارضه علی شاطیء الفرات.

فی المروج اول من سلم علی عمر بامره الموء منین المغیره بن شعبه و اول من دعاله بهذا الاسم علی المنبر ابوموسی الاشعری، وعمر اول من یسمی بهذا الاسم.

اول من انتدب لحرب فارس لماحثهم عمر ابوعبید الثقفی والد المختار وهوالذی قتله الفیل. و اول من وجهه عمر بعد قتله جریر البجلی و قال له: هل لک فی العراق وانفلک الثلث بعد الخمس قال: نعم. قیل: اول من احدث السماع بالبصره خلف الاحمر جاء الی حماد الراویه فسمع منه.

عن السیرافی اول من استخرج العروض وضبط اللغه وحصر اشعار العرب الخلیـــل

فی ادب الصولی روی ان اول من کتب الکتاب العبری والسریانی وسایر الکتب آدم (ع)

و روی ان اول من وضع الکتابه العربیه اسماعیل و روی ان اول من وضع الکتاب العربی قوم

من‌الاوائل نزلوافی‌عدنان‌بن‌ادبن اددا‌سماوهم‌ابجد وهوز وحطی و کلمن وسعفص وقرشت فوضعوا الکتاب‌العربی علی اسمائهم و وجدوا حروفا لیست من‌اسمائهم وهی التاء والخاء والذال‌والضادوالطاء والغین فسموا بالروادف . و عن شرقی‌بن‌القطامی اول من وضع خ ٔنا هذا رجال من طی منهم مرامر بربره قال‌الشاعر :

تعلمـــت‌باجـــادآل‌مـــــرامـــر وســـودت اثوابـــی ولســت بکاتــب

وانما قال آل مرامر لانه کان قدسمی کل واحد من اولاده بکلمه من ابی‌حادوهم ثمانیه وکلمات ابجد و هوز الی آخره ثمانی .

اول‌من‌نزل طنجه واختط فیها للمسلمین‌موسی‌بن نصیرلماکان‌والیا "علی افریقیه وطارق مولاه اول من غزا اندلس.

عن‌الشرقی اول مال حمل الی‌المدینه من‌العراق ما اخذه خالدبن‌الولیـــد من عبدالمسیح‌الازدی استقبله خالد لماتوجه الی‌الحیره و کان کبیرالسن فقال له‌خالد " من این اقصی‌اثرک یا شیخ ؟ قال : من‌ظهرابی ،قال : فمن این خرجت ؟ قال : من‌بطن‌امی ، قال : ویحک فی ای شیء انت ؟ قال : علی‌الارض، قال : اتعقل ؟ قال : نعم واقید ، قال ویحک‌انمااکلمک بکلام‌الناس، قال : وانا‌انمااجیبک‌جواب‌الناس،قال : اسلم‌انت‌ام‌حرب ؟ قال : بل‌سلم ،قال : فماهذه‌الحصون‌واشارالی‌القصرالابیض و قصرابن‌بقیله‌وقصرالعدسیین وکانوا قدتحصنوا فیها ــ قال : بنیناهاللسفیه‌حتی‌یحیی‌الحلیم ثم تذکرا الصلح‌فاصطلحا علی مائه الف یوء دونها فی کل سنه .

فی‌الفتوح اول من بنی‌قنطره‌الکوفه رجل من‌العباد من جعفی‌الجاهلیه ثم‌سقطت فاتخذ فی‌موضعها جسرا ، ثم بناها فی‌الاسلام زیاد ثم ابن‌هبیره ، ثم‌خالدالقسری ثـم یزیدبن عمربن هبیره ، ثم اصلحت بعد بنی‌امیه مرات .

عن‌الحسن بن‌صالح اول مسجدجامع بنی بالسواد مسجدالمدائن بناه سعد ، ثم وسع بعد واحکم علی یدی حذیفه .

قالوا : اول من حفر نهر میمون وکیل زبیده امراه هارون وکانت فوهته‌عندقریه تدعی قریه میمون .

اول من الف فی‌محاسن اهل عصره و شعرائهم فی‌مااعلم‌الباخرزی و اسمـــه علی‌بن‌الحسن سمی کتابه " دمیه‌القصر فی‌شعراء‌العصر " ، ثم عمادالکاتب وسمی کتابــه " خریده‌القصر فی‌شعراء‌العصر " ثم‌الثعالبی صاحب‌الیتیمه ثم‌السلافه .

فی‌الخبر ان‌سعیدبن‌المسیب قال للسجاد (ع) : جعلت فداک کان ابوبکر مـــع رسول‌الله (ص) حین‌اقبل الی‌المدینه فاین‌فارقه ؟ قال (ع) ان‌البنی (ص) نزل‌قباینتظر

قدوم امیرالموٴ منین (ع) فقال له ابوبکر: انهض بناالی المدینه‌فان‌القوم قدفرحوا بقدومک وهم‌یستریثون اقبالک الیهم فانطلق بناولاتقم‌ههناتنتظرعلیا" فما اظنه یقدم علیک‌الی شهر، فقال‌النبی (ص) کلاما اسرعه‌ولست اریم حتی یقدم ابن‌عمی واخی فی‌الله عزوجل واحب‌اهل‌بیتی الی‌وقدوقانی بنفسه من‌المشرکین، فغضب‌عند ذلک ابوبکر واشماز وداخله من ذلک‌حسدلامیرالموٴ منین (ع) وکان‌ذلک‌اول‌عداوه بدت‌منه‌لرسول‌الله (ص) فی‌علی (ع) واول خلافه علیه (ص) فانطلق حتی دخل‌المدینه و تخلف رسول‌الله (ص) بقباینتظر امیرالموٴ مینین (ع).

وفی *خبرالسقیفه قال* سلمان‌فاتیت علیا" (ع) وهو یغسل رسول‌الله (ص) فاخبرته بماصنع‌الناس وقلت: ان ابابکرالساعه علی‌منبر رسول‌الله (ص) والله‌مایرضی ان یبایعوه بید واحده وانهم لیبایعونه بیدیه جمیعا" بیمینه و شماله، فقال لی یاسلمان هل تدری من اول من بایعه علی منبر رسول‌الله (ص) قلت: لاادری الا انی‌رایت‌فی‌ظله بنی‌ساعده حین خصمت‌الانصار وکان‌اول‌من‌بایعه بشیربن‌سعد، وابوعبیده‌بن‌الجراح، ثم‌عمر ثم‌سالم قال: لست‌اسالک‌عن‌هذاولکن تدری من اول من بایعه‌حین صعد علی‌منبر رسول‌الله (ص) قلت: لاولکنی رایت شیخا" کبیرا" متوکئا" علی عصاه بین عینیه سجاده شدیدالتشمیر صعدالیه اول‌من صعدوهویبکی‌ویقول‌الحمدلله‌الذی‌لم‌یمتنی‌من‌الدنیا حتی رایتک فی‌هذا المکان‌ابسط یدک‌فبسط یده‌فبایعه‌ثم‌نزل‌فخرج‌من‌المسجدفقال‌امیرالموٴ منین (ع): هل‌تدری من هوقلت: لاوقدساءتنی‌مقالته‌کانه‌شامت‌بموت‌النبی (ص) فقال: ذلک‌ابلیس ــ الخبر.

وتضمن‌ان‌اصحاب‌ابلیس کانواقالواله‌بوم‌نصبه فی‌غدیر خم: مالک‌علیهم‌سبیل، فقال‌لهم: زعمتم‌ان‌لیس‌لی‌علیهم‌فکیف‌رایتم‌ماصنعت‌لهم‌حتی‌ترکواامرالله‌وامررسوله (ص).

عن *اوائل ابی‌هلال العسکری* اول‌من‌جمع‌الناس فی‌صلوه‌الجنائز علی‌اربع تکبیرات عمربن‌الخطــاب.

روی *الحمیدی* فی‌الجمع بین‌الصحیحین‌ان‌مروان‌بن‌الحکم‌اول‌من‌جعل‌خطبه‌العیدین قبل‌الصلوه لان‌الناس لم‌یکونوا یجلسوالخطبته.

وذکر *السلامی* فی‌کتاب‌السیف‌ان‌النبی (ص) والخلفاء الاربعه‌کانا یختمون‌فی‌ایمانهم فنقلها معاویه الی‌الیسار واخذالناس بذلک. وذکرالثعالبی فی‌یتیمته شعرا" فی‌ذلک

سن‌التختــم فی‌الیمیــن محمــد للقائلیــن بدعــوه‌الاخــلاص
وسعـــی ابن‌هنـــد فی‌ازالـــه رسمـــه واعانـــه فی‌ذلـــک ابـن‌العـــاص

وروت *العامه* ان‌عمر اول من زاد فی‌الاذان " الصلوه خیر من‌النوم" واول‌من‌حرم متعه‌الحج‌ومتعه‌النساء و اول من جعل‌فی‌الفرائض‌العول‌وقال‌الرضی فی‌الخطبه‌القاصعه‌وهی

تتضمن ذم ابليس علی استکباره وترکه السجود لادم (ع) وانه اول من اظهر العصبیه وتبع الحمیه .

وقال الصادق (ع) ان فاطمه بنت اسد ام امیرالموء منین کانت اول امراه هاجرت الی رسول الله (ص) من مکه الی المدینه علی قدمیها و کانت من ابر الناس برسول الله (ص) .

قال ابوالفرج اول قتیل من الطالبیین فی الاسلام جعفربن ابیطالب ، وقال الصادق علیه السلام اول قتیل من اهل البیت یوم الطف علی بن الحسین علیهما السلام ومثله الطبری والدینوری والمفید و وردفی الناحیه وفی الخبر عنهم علیهم السلام اول امراه غصبت منا اهل البیت ام کلثوم بنت امیرالموء منین (ع) .

وقال الصادق (ع) ان اول جماعه کانت ان رسول الله (ص) کان یصلی وامیرالموء منین (ع) معه اذمر ابوطالب به و جعفر معه فقال : یابنی صل جناح ابن عمک فلما احس به رسول الله تقدمهما ، وانصرف ابوطالب مسرورا " وهو یقول :

ان علیا " وجعفر ثقتی — عند ملم الزمان والکرب
والله لااخذل النبی — ولایخذله من بنی ذوحسب
اجعلهما عرضه العدی و اذا — اترک میتا " انمی الی حسبی
لاتخذ لا وانصرا ابن عمکما — اخی لامی من بینهم و ابی

قوله من بنی جمع البنین مضافا " الی الیاء .

اول من علمه امیرالموء منین (ع) الاذان بامر النبی (ص) لما نزل علیه جبرئیل به وسمعه (ع) بلال .

فی تذکره سبط ابن الجوزی ، قال السدی اول من رثی الحسین (ع) عقبه بن عمرو السهی .

قیل : اول لحن سمع .بالبصره قوله " لعل لها عذر و انت تلوم " قیل اول من قتل بنهاوند امیرهم النعمان بن مقرن .

قال ابوالقاسم التنوخی القاضی کان اول شیء قلدته القضاء بعسکر مکرم وتسترو جندیشابور و اعمال ذلک من قبل القاضی ابن بهلول التنوخی .

روی *اخطب* خوارزم مسندا " عن ابن مسعود قال النبی (ص) اول من اتخذ ابن ابیطالب (ع) اخا " اسرافیل ثم جبرائیل ــ الخبر .

قال الامدی فی رثاء المعمری .

لقیت بالمعمری یوم ثوی — اول رزء بآخر الادب
کان علی اعجمی نسبته — فضیله من فضائل العرب

قال امیرالموء منین (ع) قال لی رسول الله (ص) انت اول من یدخل الجنه ، فقلت : یارسول الله ادخلها قبلک ؟ قال : نعم انک صاحب لوائی فی الاخره کما انک صاحب لوابی

فی‌الدنیا ، وحامل‌اللواء هوالمتقدم . قال : کانی بک وقد دخلت‌الجنه و فی‌یدک لوائی وهو لواء الحمد تحته آدم و من دونه .

قال سبط ابن‌الجوزی : اول ماانکرالمسلمون علی عثمان رده‌الحکم‌بن‌ابی‌العاص عمه و قالوا : رددت‌عدوالله‌ورسوله ، وخالفت‌الله‌ورسوله فقال ان‌رسول‌الله وعدنی‌برده ، فامتنع جماعه من‌الصحابه‌عن‌الصلوه خلف عثمان لذلک ، ثم توفی‌الحکم‌فی‌خلافته فصلی علیه و مشی خلفه ، قال : وبهذا السبب قالت عائشه : اقتلوا نعثلا " قتله‌الله فقد کفر .

*لماولی عمربن‌عبدالعزیز*کان‌اول‌ظلامه‌ردهافدک‌دعاالحسن‌بن‌الحسین‌بن‌علی (ع) وقیل علی‌بن‌الحسین (ع) فردهاعلیه ، ثم قبضها یزیدبن‌عبدالملک ، وردهاالسفاح‌علی عبدالله‌بن‌الحسن ، ثم قبضهاالمنصور ثم‌ردهاالمهدی ، ثم قبضهاالهادی فردهاالمامون فانه‌لماجلس لمظالم‌اول‌رقعه‌وقعت‌فی‌یده فی‌امرهافبکی وامربردهافقبضهاالمتوکل‌و وهبها للبازیار ، فبعث من قطع نخیلا " غرسها رسول‌الله (ص) بیده ففلج‌الرجل .

اول مولود بالمدینه ابن‌الزبیر للمهاجرین‌والنعمان‌بن‌بشیر للانصار .

واول‌مولود بالبصره عبدالرحمن‌بن‌ابی‌بکره و بالکوفه معاویه‌بن‌ثور .

واول‌قاض بالکوفه ابوقره ثم شریح .

اول‌من‌قضی‌بالبصره‌الاسودبن‌سریع‌التمیمی‌ویقال :هوالذی‌تولی‌اختطاط مسجدها ، وقیل کعب‌بن سوار .

واول قاض بالمدینه عبدالله‌بن‌نوفل‌الهاشمی و بالمدائن سلمان‌بن‌ربیعه .

واول من‌اختط الموصل‌واسکنهاالعرب‌ومصرها هرثمه‌بن‌عرفجه‌البارقی من‌قبل‌عمر .

واول من عمل مقصوره مسجدالبصره زیاد .

واول دار بنیت بالبصره دارنافع‌بن‌الحارث ثم‌دار معقل‌بن‌یسارالمزنی .

واول‌حمام‌اتخذ بالبصره حمام‌عبدالله‌بن‌عثمان‌الثقفی ، ثم‌حمام‌فیل‌مولی‌زیاد ، ثم حمام مسلم‌بن‌ابی‌بکره .

قال‌الحموی وجدت‌فی‌بعض‌الکتب‌ان‌اول قریه بنیت بعدالطوفان "ثمانین " وانما سمیت بهذا الاسم لان ثمانین نفر " اخرجوا من‌السفینه و بنوها و لماخرجوا نزلوا قردی و بازندی بارض‌الموصل‌وهی‌قریه‌الثمانین ،ثم‌وقع‌فیهم‌الوباء فماتوا الانوحا " و سام‌بن‌نوح وحاما "ویافثا " ونسائهم وطبقت‌الدنیا فذلک قوله عزوجل " وجعلنا ذریته هم‌الباقین " .

وقال فی‌عمربن‌حمدالقاضی للمقتدر هو فی ما احسب اول من صنف فی‌ذلک ای فی‌الفرج بعدالشده .

قال‌المسعودی ابن‌عایشه اول عباسی صلب فی‌الاسلام ، قتله‌المامون .

قال الحموی قال الزجاجی : سمیت فدک بفدک بن حام وکان اول من نزلها قال الجوهری : ویعرب بن قحطان اول من تکلم بالعربیه وهو ابوالیمن کلهم .

قال هشام الکلبی : اول من رابط بعبادان عباد بن الحصین ،وفیه قال الحسن البصری ماظننت ان رجلا "یقوم مقام الف حتی رایت عباد بن الحصین وهوکان السبب الاعظم فی فتح کابل .

قال البلاذری : اقطع المهدی العباسی عبادان ابنه العباسه امراه محمد بن سلیمان الشرقی ، وقال کان اولا" لحمران مولی عثمان فوهب غربیه لعباد بن الحصین الحبطی فنسب الیه .

قلت : وعنداهل البصره علامه النسب الالف والنون ففیها مواضع کثیره من هذا القبیل ذکرها البلاذری فی بلدانه .

روی الطبری عن ابن عباس ان اول ماتکلم الناس فی عثمان ظاهرا " ان صلی بالناس بمنی فی ولایته رکعتین حتی اذاکان السنه السادسه اتمها فعاب ذلک غیر واحد من اصحاب النبی (ص) ـ الخبر .

روی البلاذری : ان البراء بن مالک لما قتل مرزبان الزارده واخذ سلبه خمسه عمر لکثرته ، قال وکان اول سلب خمس فی الاسلام .

عن المبرد اول من وضع العربیه و نقط المصاحف ابوالاسود الدولی ، ثم اخذ النحو عنه عنبسه بن معدان المهری الذی یقال له عنبسه الفیل ثم اخذ عنه میمون الاقرن ثم اخذ عنه ابن ابی اسحاق الحضرمی ثم اخذ عنه عیسی بن عمر ، ثم اخذ عنه الخلیل ، ثم اخذ عنه سیبویه ، ثم اخذ عنه الاخفش، واسمه سعید بن مسعده .

قال البلاذری : ولی الحجاج قطن بن قبیصه بن مخارق الهلالی فارس وکرمان وهوالذی انتهی الی نهر فلم یقدر اصحابه علی اجازته فقال : من جاز فله الف درهم ، فجازوه فوفی لهم ، فکان ذلک اول یوم سمیت الجائزه فیه قال الجحاف :

هم سنوا الجوائز فی معد فصارت سنه اخری اللیالی

وقال ایضا " : عن الهیثم : اول من دعا اهل سجستان الی رای الخوارج رجل من بنی تمیم یقال له : عاصم ، اوابن عاصم .

وعن *ابی عبیده* اول عمال علی (ع) خراسان عبدالرحمن بن ابزی مولی خزاعه ثم جعده بن هبیره وقال : ولی زیاد البصره فی سنه ۴۵ فولی امیر بن احمر مرو قال : فکان امیر اول من اسکن العرب مرو .

وقال ایضا " : ولی زیاد الحکم بن عمرو الغفاری وکان قال لحاجبه قبل : ایتنی بالحکم وهو یرید ابن الحکم بن ابی العاص فاتاه بالحکم بن عمرو فلما راه تبرک به وقال : رجل صالح من اصحاب رسول الله (ص) فولاه خراسان وکان الحکم . اول من صلی من وراء النهر .

قال ثم ولي زياد الربيع بن زياد الحارثي سنه ٥١ خراسان وحول معه من اهل المصرين زهاء خمسين الفا " بعيالاتهم وكان فيهم بريده الاسلمي و بمروتوفي و ابوبرزه الاسلمي وبها مات ، واسكنهم دون النهر ، والربيع اول من امر الجند بالتناهد ، قال : ولما بلغه مقتل حجر دعا بالموت فسقط من يومه فمات سنه ٥٣ .

قال الجوهري التناهد اخراج كل واحد من الرفقه نفقه على قدر نفقه صاحبه .

قال ولي معاويه سعيد بن عثمان خراسان فقطع النهر وكان اول من قطعه بجنده وكان معه رفيع ابوالعاليه فقال : رفيع ابوالعاليه رفعه وعلو .

قال ولي يزيد بن معاويه سلم بن زياد خراسان فصالحه اهل خوارزم على اربعمائه الف ، وقطع النهر و معه امراته ام محمد الثقفيه ، وكانت اول عربيه عبر بها النهر .

قال لقي المهلب ببلاد القيقان ثمانيه عشر فارسا "من الترك على خيل محذوفه فقتلوا جميعا " فقال المهلب : ماجعل هولاء الاعاجم اولى بالتشمير منا فحذف الخيل فكان اول من حذفها من المسلميـن .

قلت "الحذف الاخذ من ذنب الدابه "وجعفر بن ابيطالب (ع) اول من عقر فرسه في الاسلام .

قال البلاذري : ولي زياد سنان بن سلمه بن المحبق الهذلي وكان فاضلا " متالها " وهو اول من احلف الجند بالطلاق فاتى الثغر ففتح مكران عنوه ومصرها و اقام بها وضبط البلاد و فيه يقول الشاعر :

رايت هذيلا " احدثت في يمينها   طلاق نساء مايسوق لها مهرا "
لهان على حلفه ابن محبق   اذا رفعت اعناقها حلقا صفرا "

وقال الصادق (ع) : " كان زياد اول من اتخذ من العرب ديوان زمان و خاتم امتثالا " لما كانت الفرس تفعله " .

وقال ان دواوين الشام انما كانت في قراطيس و كذلك الكتب الى ملوك بني اميه في حمل المال وغير ذلك فلما ولي المنصور امر وزيره اباايوب المورياني ان يكتب الرسائل بحمل الاموال في صحف وان تصفر الصحف فجرى الامر على ذلك .

وقال كانت الرسائل في زمان ملوك العجم تكتب في صحف بيض و كان صاحب الخراج ياتي الملك كل سنه بصحف موصله قد اثبت فيها مبلغ ما اجتبى في الخراج وما انفق في وجوه النفقات وما حصل في بيت المال فيختمها ويجريها فلما كان كسرى بن هرمز ابرويز تاذى بروائح تلك الصحف وامران لايرفع اليه صاحب ديوان خراجه الافي صحف مصفره بالزعفران وماء الورد ، وان لايكتب الصحف التي تعرض عليه بحمل المال وغيره الامصفره .

روى البلاذري عن عيينه ان اول من ضرب وزن سبعه الحارث بن عبدالله بن ابي ـ ربيعه المخزومي ايام ابن الزبير و روى عن ابي الزناد ان عبدالملك اول من ضرب الذهب

عام‌الجماعه سنه ۷۴ و عن‌سعیدبن‌المسیب ایضا " انه اول من‌ضرب‌الدنانیرالمنقوشه وکانت‌الدنانیزتردرومیه والدراهم کسرویه .

وروی‌عن‌ابی‌الزبیرالناقدان‌الحجاج‌ضرب دراهم بغلیه‌کتب علیها "بسم‌الله‌الحجاج" ثم کتب علیها بعد سنه " الله‌احد الله‌الصمد " فکره ذلک‌الفقهاء فسمیت مکروهه و یقال : ان‌الاعاجم کرهوانقصانها فسمیت‌مکروهه قال : وسمیت‌السمیریه‌باول‌من‌ضربها و اسمه‌سمیر .

قلت : ویظهرممارواه‌بعدان‌دراهم‌الحجاج‌لم‌تکن‌خالصه‌فاخلصها بعدعمرابن‌هبیره ، وبعده خالدالقسری اکثر و بعده یوسف‌بن‌عمراکثرفکان‌المنصورلایاخذ فی‌الخراج من نقوذ بنی‌امیه غیرها فلذلک سمیت مکروهه .

وروی عن اشیاخ‌الواقدی قالوا : اول من کتب لرسول‌الله (ص) مقدمه‌المدینه ابی‌بن‌کعب‌الانصاری‌وهواول من کتب فی‌آخرالکتاب "وکتب‌فلان "قال : وقال‌الواقدی‌واول من کتب له من قریش عبدالله‌بن‌سعدبن‌ابی‌سرح ثم ارتد و رجع الی مکه وقال لقریش انا آتی بمثل ماياتی به محمد ، وکان (ص) یملی‌علیه " الظالمین " فیکتب " الکافرین "ویملی علیه "سمیع‌علیم " فیکتب "غفور رحیم " واشباه ذلک فانزل‌الله فیه "ومن‌اظلم ممن افتری علی‌الله کذبا " اوقال‌اوحی‌الی‌ولم یوح‌الیه‌شیء ومن‌قال‌ساتزل مثل ماانزل‌الله " فامر (ص) بقتله‌یوم فتح‌مکه فکلمه‌فیه‌عثمان‌وقال‌اخی‌من‌الرضاع ، وقال :لماکان‌عام‌الفتح اسلم معاویه فکتب له (ص)ایضا " و دعاه یوما " و هویاکل‌فابطافقال لااشبع‌الله‌بطنه‌فکان‌یاکل‌فی‌الیوم سبع‌اکلات‌واکثرویقول‌لحقنی‌دعوه‌رسول‌الله (ص)قال‌الرضی‌رضی‌الله‌عنه‌وامیرالموءمنین (ع) اول من سمع منه "فماعدا ممابدا . .

وقال ابوهلال اول من رد فدک علی ورثه فاطمه (ع) عمربن‌عبدالعزیز .

اول‌من‌ملک‌الدیلم لیلی‌بن‌النعمان فاستولی علی نیشابور فی‌ایام‌نصرالسامانی ، وقام‌بعده اسفاربن‌شیرویه ، وکان مرداویج‌عم‌قابوس‌احد قواده‌فخرج‌علیه‌فقتله و ملک‌مکانه وعمل لنفسه سریرا " من‌ذهب واشتری عبیدا " کثیره من‌الاتراک وکان‌یقول : انا سلیمان وهولاء الشیاطین‌وکان فیه جبروت فقتله غلمانه‌الاتراک فی‌الحمام وکان بنوبویه من‌اتباعه فولاهم ولایه استظهروابهاحتی‌ملکواوولت‌الدیلم‌بعده علیهم اخاه‌وشمگیر ودامت‌الحرب بینه و بین رکن‌الدوله‌والدعضدالدوله‌بنفاد عشرین سنه ورکب فی‌آخرایامه فرساله‌فعارضه خنزیرفشب‌به‌الفرس وهوغافل‌فسقط علی دماغه‌فهلک‌فکتب‌ابن‌العمیدفی ذلک‌عن‌رکن‌الدوله " الحمدلله‌الذی اغنانا بالوحوش عن‌الجیوش" ، ثم‌قال بعده بهستون‌بن‌وشمکیر ثم قابوس‌بن‌وشمگیر وکان فیه شده‌فقال عسکره لابنه ان‌لم‌تقبض علیه قتلناه‌فسحنه فی‌قلعة ومنعه‌مایتدثربه‌فجعل‌یصیح اعطونی ولوجل‌دابه حتی هلک وکان رای فی‌النجوم ان منیته

علی یدولده فظنه ابنه "دارا" فابعده لعقوقه وقرب ابنه منوجهر لبره فکان هوالسبب.

اول ما انشاء الحریری من مقاماته المقامه الحرامیه وهی الثانیه والاربعون فعرضها علی انوشروان بن خالد وزیرالسلطان ـ فاستحسنها وامره ان یضیف الیها ماشاکلها فاتمها خمسین مقامه.

فی الخبر قال الصادق (ع) اول ناطق من الجوارح یوم القیمه الرحم یقول یارب من وصله فی الدنیا فصل الیوم ما بینک وبینه و من قطعنی فی الدنیا فاقطع الیوم ما بینک و بینه.

ایضا " قال الباقر (ع) کل سهو فی الصلوه یطرح منها غیر ان الله یتم بالنوافل وان اول مایحاسب به العبد الصلوه فان قبلت قبل ماسواها و ان ردت رد ماسواها.

ایضا " قال امیرالمؤمنین (ع): اول ما یبدء به فی الاخره صدقه الماء یعنی فی الاجر.

ایضا " قال رسول الله (ص): اول مایحکم الله فیه یوم القیمه الدماء فیوقف ابنا آدم فیقضی بینهما ثم الذین یلونهما من اصحاب الدماء حتی لایبقی منهم احد.

فی الخبر فی تفسیر قوله تعالی " هذا یوم ینفع الصادقین صدقهم " اول مایدعی بنداء یسمع الخلائق اجمعون ان یهتف باسم محمد بن عبدالله النبی القرشی العربی فیتقدم حتی یقف علی یمین العرش ثم یدعی بصاحبکم فیتقدم حتی یقف علی یسار رسول الله ثم یدعی بامه محمد فیقفون علی یسار علی (ع) ثم یدعی بنبی نبی و امته معه ـ الخبر.

ایضا " اول مایوضع یوم القیامه فی میزان العبد حسن خلقه.

قالوا اول سبی دخل المدینه من العراق سبی عین التمر، وفیهم یسار جد محمد بن اسحاق قال المرزبانی: ومحمد بن اسحاق اول من جمع مغازی النبی (ص) جمعها للمنصور قال الحموی محمد بن الحسن الرواسی وسمی به لکبر راسه اول من وضع من الکوفیین کتابا " فی النحو وهو استاد الفراء والکسائی وهوالکوفی الذی ینقل عنه سیبویه فی کتابه.

اول شعر قاله ابن درید وقد بلغ العشرین.

ثوب الشباب علی الیوم بهجته   فسوف تنزعه عنی ید الکبر
انا ابن عشرین مازادت ولانقصت   ان ابن عشرین من شیب علی خطر

قال القتیبی اول من قرء بالا " کان عبدالله بن ابی بکره وکانت قرائته حزنا لیست علی شیء من الحان الغناء ولاالحداء فورث ذلک عنه ابن ابنه عبدالله بن عمر فهوالذی یقال له: قرا به ابن عمر، وقال: کان مسیلمه اول من ادخل البیضه فی قاروره، واول من وصل جناح المقصوص من الطیر فاتبعه علی ذلک خلق، قال بعض الحنفیین فیه:

لهفی علیک اباثمامه لهفی علی رکنی شهامه   کم آیه لک فیهم کالشمس تطلع من غمامه

وعن *سماک* بن سلمه اول من سلم علیه بالامره المغیره بن شعبه.

وعن ميمون بن*مهران* اول من مشت معه الرجال وهو راكب الاشعث بن قيس. يقال اول من سن الديه مائه من الابل عبدالمطلب واقرفی الاسلام ویقال: ابوسياره العدوانی الذی کان يفيض بالناس من المزدلفه.

قلت: الاصح الاول لتصديق اخبارنا له.

قالوا: والوليد بن المغيره اول من خلع نعليه لدخول الکعبه فی الجاهليه، فخلع الناس نعالهم فی الاسلام، وقال القتيبی: اول من قضی بالقسامه فی الجاهليه هو فاقر فی الاسلام. وقال وهب اوحاه الله الی موسی (ع) قال وهو اول من حرم الخمر علی نفسه فی الجاهليه.

قلت الذی فی اخبارنا ان جعفر الطيار لم يشرب اصلا".

فلعله اول من ترکه بعد شربه قال: وهو اول من قطع فی السرقه فی الجاهليه وکانوا يقولون فی الجاهليه لاوثوبی الوليد الخلق منهما والجديد قال وهب: اول من خط بالقلم ادريس وهو اول من خاط الثياب ولبسها وکان من قبله يلبسون الجلود، وقال: واول من عمل الصابون سليمان (ع) و اول من عمل القراطيس يوسف (ع) وقال: قالوا: اول من حکم فی الخنثی باتباع المبال عامر بن الظرب العدوانی فجری فی الاسلام، وهو الذی قال لابنته اذا انکرت من فهمی شيئا" عندالحکم فاقرعی لی المحجن بالعصا، قال المتلمس:

لذی الحکـــم قبل اليـــوم ماتقـــرع العصــا ومـــا علم الانســـــان الا ليعلمــــــا

قالوا: واول من خضب السواد من اهل مکه عبدالمطلب کان رجل من حمير خضبه بذلک باليمن وزوده بالوسم، قال: واول من عمل المحامل و حمل فيها الحجاج، واول من اتخذ الجمازات و حملها علی الحمرام جعفر، واول من اتخذ المقصوره فی المسجد معاويه، واول من ارخ الکتب وختم علی الطير عمر، واول من لبس طيلسانا" بالمدينه جبير بن مطعم، واول من لبس الخفاف الساذجه و ثياب الکتان بالبصره زياد، واول من لبس الخز من العرب عبدالله بن عامر و اول من لبس الدراريع السود المختار، فقال الناس: لبس الامير جلد دب. واول من عمل الخبز الرقاق نمرد.

واول من حذا النعال جذيمه الابرش وهو اول من وضع المنجنيق وادلج من الملوک ورفع له الشمع و کان ينادم الفرقدين ذهابا" بنفسه و کان يشرب قدحا" ويصيب لکل نجم قدحا" فی الارض حتی نادمه مالک و عقيل.

قال: اول راس حمل من بلد الی بلد راس عمرو بن الحمق و قال: واول من عمل له النعش زينب بنت جحش، وقال کان رجل من مضر فی ابله ايام الربيع فامر غلاما له ببعض امره استبطاه فضربه بالعصا فجعل ينشد فی الابل ويقول: يايداه يايداه، فقالوا له الزم الزم فاستفتح الناس الحداء منذ ذاک، قال: واول من ضرب بسيفه باب القسطنطنيه واذن فی بلاد الروم

عبدالله‌بن‌طیب من‌بنی عامروکان‌مع‌مسلمه‌فارادقیصر قتله فقال : والله لئن‌قتلتنی لاتبقی بیعه فی‌بلادالاسلام الا هدمت ، واول‌امراه قطعت یدها فی‌السرقه‌ابنه‌سفیان‌بن‌عبدالله من‌بنی‌مخزوم ، قطعهاالنبی (ص) ومن‌الرجال‌الجباربن‌عبدی‌بن‌نوفل‌بن‌عبدمناف‌ولاادری اهواولهم ام لا ، وقطع (ص) ایضا " عمربن‌سمره‌اخو عبدالرحمن ، واول‌من‌سمی عبدالملک فی‌الاسلام‌ابن‌مروان‌ولم‌یکن‌قبل‌النبی (ص) فی‌الجاهلیه‌احدا سمه‌محمدالامحمدبن‌احیحه‌اخو عبدالمطلب لامه ، ومحمدبن سفیان‌بن مجاشع ، ومحمدبن سواه‌بن حشم‌بن سعد و لم‌یکن فی‌الجاهلیه‌احدیکنی اباعلی غیرقیس‌بن‌عاصم‌وعامربن‌الطفیل ،قال :واول‌من‌قص‌عبیدالليثی ، وقیل :الاسودالتمیمی ، قال : واول من رشافی‌الاسلام‌المغیره ، وقال : ربما عرق‌الدرهم فی‌یدی ارفعه‌لیرفا (ای غلام عمر) لیسهل اذنی علی عمر .

قال‌الحموی اول‌مصنف‌فی‌تصاریف‌الافعال‌ابن‌القوطیه ثم‌تبعه‌ابن‌القطام‌السعدی .

قال ابوالعیناء انااول من اظهرالعقوق بالبصره قال لی ابی یابنی‌ان‌الله تعالی قرن طاعته بطاعتی فقال : " اشکرلی‌ولوالدیک "فقلت له یا ابا‌ن‌الله ائتمننی علیک ولم یاتمنک علی ، فقال تعالی ولاتقتلوا اولادکم خشیه املاق " .

اول من نشرالاعتزال بخوارزم محمودالضبی‌الملقب فریدالعصر فتمذهب‌بمذهبه کثیر منهم محمودالزمخشری وابوعبیده معمربن‌المثنی .

اول من‌صنف‌فی غریب‌الحدیث‌واخذعنه‌ابوعبیدالقاسم‌بن‌سلام ،قیل :کان‌الطلبه اذااتوامجلس الاصمعی‌اشتروا البعرفی‌سوق‌الدر ، واذا اتوامجلس ابی‌عبیده‌اشتروا الدرفی سوق‌البعیر لان الاصمعی کان حسن‌الزخرفه قلیل‌الفائده وابوعبیده بضده .

فی‌النهج اول‌خطبه‌خطب‌بها امیرالموءمنین (ع) بعد مابویع‌بعدقتل عثمان‌ذمتی بما اقول‌رهینه‌وانا به‌زعیم‌من‌صرحت‌له‌العبرعمابین‌یدیه‌من‌المثلات‌حجزه‌التقوی‌عن‌التقحم فی‌الشبهات الاوان بلیتکم قدعادت کهیئتها یوم بعث‌الله نبیه (ص) الخ .

فی‌الخبر اول من بغی‌علی‌الله‌جل‌ذکره عناق بنت آدم‌وانها اول قتیل قتله‌الله سلط‌الله علیها اسداکالفیل و ذئبا کالبعیر ونسرا مثل‌البغل فقتلوها .

اول من اظهرالاعتزال واصل‌بن‌عطا وکان فی‌اول امره‌یجلس الی‌الحسن‌البصری فلمااظهرالاختلاف‌وقالت‌الخوارج‌بتکفیر مرتکبی‌الکبائروقالت‌الجماعه بایمانهم‌خرج واصل عن‌الفریقین‌وقال‌بمنزله بین‌المنزلتین‌فاعتزل‌عن‌الحسن‌وتبعه‌عمروبن‌عبیدفسموا المعتزله اول کتاب امیرالموءمنین (ع) الی‌معاویه کما ذکرالواقدی " امابعد فقد علمت اعذاری‌فیکم واعراضی عنکم حتی کان مالابد منه ولادفع له " ـ الخ .

قال ابن ابی‌الحدید اول من ضرب عمر بالدره ام فروه بنت ابی‌قحافه

مات ابوبکر فناح النساء علیه وفیهن اخته ام فرده فنها هن عمر مرارا وهن یعاودن فاخرج ابن فرده من بینهن وعلاها بالدره فهربن و تفرقن وکان یقال دره عمراهیب من سیف الحجاج .

کان هرون اول خلیفه لعب بالصولجان فی المیدان ورمی النشاب فی البرجاس ولعب بالاکره والطبطاب و قرب الحذاق فی ذلک فعم الناس ذلک الفعل .

وکان اول خلیفه عباسی لعب النرد والشطرنج و قدم اللعاب واجری علیهم الرزق فسمی الناس ایامه لذلک ایام العروس.

قال البرقی فی عبیدالله بن علی الحلبی له کتاب و هواول کتاب صنفه الشیعه قلت لعل مراده فی الفقه والا فکتاب سلیم اقدم منه وقال ابن خلکان فیما ببالی ان زیادا اول من کتب فی المثالب لانه علم ان الناس یطعنون فیه لکونه دعیا .

اول من تکلم من الاثناعشرالذین انکروا علی ابی بکر خالدبن سعیدبن العاص فقال یا ابابکر اذکرک قول رسول الله (ص) یوم قریظه یامعشر قریش احفظوا وصیتی ان علیا امامکم بعدی بذلک انبانی جبرئیل عن ربی عز ذکره الا وانکم ان لم تولوه امورکم اختلفتم وتولی علیکم اشرارکم الا ان اهل بینی هم الوارثون لی والقائمون من امتی الخ .اول راس نصب فی الاسلام علی رمح راس عمروبن الحمق اتوا به معاویه قالوا اول من بنی غرفه بمصرخارجه بن حذاقه فکتب عمر الی عمروبهدمها .

قیل اول خارجی ظهر بالجبل حرمان بن عیسی اخوابی دلف خرج ولم یبلغ عشرین سنه وکان ممسوح الابطین اشدالناس وتمکن انه کان یاخذمایحمل من اصفهان الی السلطان ومنع المیره عنها ثلاث سنین فوعدهرون جاریه له مالا " یحمل من اصفهان فقال حرمان استاثر باصفهان فتربدوجهه فبعث جیشا خفیه حتی قتلوه قیل اول من کذب فی شعره من العرب المهلهل حیث قال : فلولاالریح اسمع من بحجر صلیل البیض تقرع بالذکور وکانت قبل ذلک لاتکذب فی اشعارها وکان بین حجر قصبه الیمامه وموضع الوقیعه مسافه بعیده وهواول من هلهل الشعرای رققه ولذا سمی المهلهل ویقال انه اول من قصدالقصیدقال الفرزدق (ومهلهل الشعراء ذاک الاول) وهو خال امرء القیس وهواول من طلب مالایمکن فی رداخیه کلیب فقال قل لبنی حصن یردونه اویصبرواللصیلم الخنفقیق ، وتبعه اصحاب الجمل وصفین فی ردعثمان .

فی خبر عن ابی ذراول نبی من بنی اسرائیل موسی واخرهم عیسی قلت اذاکان اسرائیل اسم یعقوب فاول نبی من بنیه یوسف اللهم الا ان یقال ان اطلاق بنی اسرائیل انما تعارف علی اسباطه. فی خبر کان ابلیس اول من ناح و اول من تغنی و اول من حدا لمااکل آدم من الشجره تغنی ولما اهبط حدا به فلمااستقرعلی الارض ناح فاذکره مافی الجنه ــ الخبـــر .

قال ابن‌شهرا شوب‌علی (ع): اول‌هاشمی‌ولدمن‌هاشميين و اول من‌ولد فی‌الكعبه و اول من آمن و اول من‌صلی و اول‌من‌بایع و اول من‌جاهد و اول من تعلم من‌النبی (ص) واول من صنف و اول من‌ركب‌البغلة في‌الاسلام بعدالنبی (ص).

قال نصربن مزاحم اول فرسين‌التقيا يوم‌السابع من صفر و كان من‌الايام‌العظيمه فی‌صفين ذا اهوال‌شديده حجرالخيرمن‌اصحاب‌اميرالمؤ منين (ع)وحجرالشر ابن‌عم‌ذاک من‌اصحاب معاويه. فی‌عقدابن‌عبدربه اول من اتخذ صاحب شرطه عثمان وقال‌الحصری، المتوكل اول من‌اظهر من خلفاء بنی‌العباس الانهماک علی‌شهوته و مع ذلک كان محببا" الی‌الناس‌اذامات مااحياه‌الواثق من اظهارالاعتزال و اقامه سوق‌الجدال.

قال‌سبط ابن‌الجوزی: اول‌من‌فريوم احد عثمان‌بن‌عفان و دخل‌المدينه‌وفيه‌نزل ان‌الذين تولوا منكم يوم‌التقی‌الجمعان ــ الايه.

فی‌الخبــر فی‌وصف‌ظهورالقائم (ع) اول‌مايبدء ببنی شيبه فيقطع ايديهم‌ويعلقها فی‌الكعبه وينادی مناديه‌هولاء سراق‌الله ثم ساول قريشا فلاياخذ منهاالاالسيف ولايعطها الاالسيف‌ولايخرج‌القائم حتی‌يقرء كتابان‌كتاب‌بالبصره وكتاب‌بالكوفه‌بالبرائه‌من علی (ع) فی‌الدعاء (اللهم اجعل‌نفسی اول‌كريمه‌تنتزعها من‌كرائمی و اول‌وديعه‌ترتجعهامن ودائع نعمک عندی). ابونواس اول من غلافی وصف‌الخمر فقال.

قـــال‌ابغنـــی‌المصبـــاح قلـت‌له‌اتئد — حسبـــی و حسبــک ضوءها مصباحـــا
فسكبـــت‌منهـا فی‌الزجاجـــه شربـــه — كانـــت‌لـــه حتی‌الصبـــاح صباحـــا

وقـال:

فقلـــت لـــه ترفـــق بـــی فانـــــی — رايـــت‌الصبـــح مـــن خلل‌الديـــار
فكـــان جوابـــه ان‌قـــال كـــلا — وماصبـــح ســوی ضـــوء العقـــار
وقـــام الـــی‌الدنـــان فسدناهـــا — فعـادالليـــــل مســـــدودالازار

وهو*الذی* غيرالتشبيب‌من وصف‌الطلول الی وصفها كمايفهم من‌قوله.

صفـــه‌الطلـــول‌بلاغـــه‌القـــدم — فاجعـــل صفاتـــک لابنـــه‌الكـــرم
تصـــف‌الطلـــول‌علی‌السمـــاع‌بهـا — افذوالعيـــان كثابـــت‌العلـــم
واذاوصفـــت‌الشـــی ء متبعـــا — لم‌تخـــل مـــن‌غلـــط ومـن‌وهـم

فی‌خطبه‌الوسيله لاميرالمؤ منين (ع): الاوان اول شهاده زور وقعت فی‌الاسلام شهادتهم ان‌صاحبهم مستخلف رسول‌الله (ص)فلما كان من امرسعدبن‌عباده ماكان‌رجعوا عن‌ذلک وقالوا ان‌رسول‌الله (ص)مضی ولم‌يستخلف فكان رسول‌الله (ص) الطيب‌المبارک اول مشهود عليه بالزور فی‌الاسلام.

فی‌*کتاب* معاویه الی محمدبن‌ابی‌بکر فقد کناوابوک معنا فی‌حیاه نبینا نعرف حق ابن‌ابیطالب لازمالناوفضله‌مبرزا علینا فلما اختارالله لنبیه علیه‌الصلوه‌والسلام ما عنده واتمله ماوعده واظهر دعوته‌وافلح حجته وقبضه الیه کان ابوک و فاروقه اول من ابتزه‌حقه وخالفه علی امره علی‌ذلک اتفقا واتسقا ثم انهما دعواه الی بیعتهما فابطاء عنهما وتلکا علیهما فهما به‌الهموم واردابه‌العظیم ــ الخ .

دخل‌*العتابی* علی‌الرشیدفقال‌تکلم‌یاعتابی‌فقال‌الانیاس قبل‌الاساس‌لا یمدح‌المرء باول صوابه ولایذم باول خطائه لانه بین کلام زوره ادعی حصره .

فی‌*الخبر* اول سوره نزلت اقرء واخر سوره اذاجاء .

فی‌*تفسیرالنعمانی* عن‌*امیرالموءمنین (ع)* اول‌ماانزل‌من‌القران‌بمکه‌سوره اقرء واول ماانزل بالمدینه سوره‌البقره .

وفی‌*الخبر* اول‌من‌مات‌من‌البشر هابیل وکان ربع‌الناس واول من‌قتل اخاه قابیل .

اول شعر قاله‌المتنبـــی :

لاالحلـــم جاربـــه‌ولابمثابـــه　　　لـــــو لاادکــــار وداعه وزیالـــه

واول من‌طردالجبـال طرفه فقال فقل لجبال‌الحنظلیه تنقلب الیها فانی واصل حبل من وصــل .

عن *ابن‌شهاب* اول ماذکر من‌عبدالمطلب ان قریشا خرجت فاره من‌الحرم خوفا من اصحاب‌الفیل‌وعبدالمطلب یومئذ غلام‌شاب فقال واللەلااخرج‌من‌حرم‌اللەالقی‌العزفی غیره فجلس فی‌البیت واجلت قریش عنه فقال عبدالمطلب :

اللهـــم‌ان‌المــرء یمنع‌رحله‌فامنع حلالک　　　لایعلیــن صلیبهم و محالهم ابدا محالک

فلم‌یزل حتی اهلک‌الله‌الفیل واصحابه فرجعت قریش و قدعظم فیهم بصیرته و تعظیمه محارم‌الله عزوجل .

فی‌*البحار* کان‌عمربن‌سعد اول‌من‌رمی‌الی‌الحسین (ع) وقال‌اشهدوافرمی اصحابه بعده قیل‌فقتل‌من‌اصحابه (ع) فی‌الرمیه‌خمسون رجلا وهواول من‌انتهب من‌البسته‌درعه .

وقالت‌*العامه* ان اباه اول من رمی بهم فی‌سبیل‌الله لماغزا المشرکین تحت‌لواء عبیده‌بن‌الحرث و کان بین‌المسلمین‌والمشرکین‌الرمی‌دون‌المسایفه وذلک فی‌السنه‌الاولی .

وفی‌*الکامل* قال‌الحر للحسین (ع) کنت‌اول‌خارج‌علیک‌فاذن لی‌ان‌اکون اول‌قتیل بین یدیک ، اول من جمع له‌العراق زیاد واول من جمعت له‌العراق و سجستان و خراسان والنجران وعمان ابنه‌عبدالله وکان‌النجران‌وعمان‌قبل‌الی‌عمال‌اهل‌الحجاز وزیاد اول من مشی بین‌یدیه بالعمد و وضع‌الکراسی وعمل‌المقصوره ولبس‌الزیادی وربع‌الارباع بالکوفه وخمس‌الاخماس بالبصــره .

قال الجزری کان رده الاسود العنسی اول رده فی الاسلام علی عهده (ص) بعد رجوعه من حجه الوداع قبل مرض موته کان اول امره الی آخره ثلاثه اشهر و قداخبر (ص) لیله قتله بقتله ثم جاء البشیر بعد وفاته من ثم تنبا طلیحه الاسدی ومسیلمه فی حیاته وقتلا بعده (ص) ، واول الفتح فتح طلیحه وکان ارادالمدینه ثم اسلم وجاء الی المدینه فی ایام عمروساء ل رجل من اصحابه عما یقول فی قرآنه فقال قال ان مما اتی به "والحمام والیمام والصراد الصوام قدصمن قبلکم باعوام لیبلغن ملکنا العراق والشام" .

سمیه *ام عمار* اول شهیده استشهدت فی الاسلام وجاء ها ابوجهل بحربه فماتت ، قیل اول من اتخذ السیاط وعاقب بها ذواصح الحمدی فنسبت الیه ولما جاووا بعبیده بن الحارث ابن المطلب الی رسول الله (ص) وبه رمق قال الست شهیدا قال (ص) بلی انت اول شهید من اهل بیتی واول من فدی من اساری بدرابووداعه السهمی فداه ابنه المطلب .

فی الخبر اول من عمل المکیال والمیزان شعیب النبی (ع) عمله بیده فکانوا یکیلون ویوفون ثم انهم بعد طففوا ــ الخبر .

قال المسعودی فی مسلم بن عقیل وهو اول قتیل صلبت جثته من بنی هاشم وراسه اول راس حمل من روؤسهم الی دمشق .

فی الخبر ان اول من جعل مدین من البر فی الزکوه عدل صاع من الشعیر عثمان .

وفی *الخبر* سئل *(ع)* عن قوله تعالی " سواء العاکف فیه والباد " فقال لم یکن ینبغی ان یوضع علی دورمکه ابواب لان للحجاج ان ینزلوا معهم فی دورهم حتی یقضوامناسکهم ، وان اول من جعل لدور مکه ابوابا معاویه .

فی الخبر اول من اتخذ الرایـــات ابراهیم الخلیل (ع) .

قال الحصری مسلم بن *الولید صریع الغوانی* اول من لطف البدیع وکساالمعانـــی حلل اللفظ الرفیع قال وعلیه یعول الطائی .

قال الجوهری من کبارمورخی العامه کان اول من بایع ابابکربشیربن سعدوالدالنعمان بن بشیر فلما اجتمع الناس علی ابی بکر قسم قسما بین نساء المهاجرین والانصارفبعث الی امراء ه من بنی عدی بن النجارقسمهامع زیدبن ثابت فقالت ماهذا ارشاء ابی بکر لبیعه قال قسم قسمه ابوبکر للنساء قالت اتراشونی عن دینی والله لااقبل منه شیئا "فردته علیـــه .

قال الطبری اول قضیه قضی بها امیرالموء منین (ع) بعدرسول الله (ص) لماافضی الامر الی ابی بکرانه اول قضیه امیرالموء منین (ع) فی زمن ابی بکراتی برجل قدشرب الخمر فقال له اشربت فقال نعم فقال ولم شربتها وهی محرمه فقال اننی اسلمت و منزلی بین ظهرانی قوم یشربون الخمر ویستحلونها ولوکنت اعلم انها حرام لاجتنبتها فالتفت ابوبکرالی عمر

فقال ماتقول فی امر هذا الرجل فقال معضله وابوالحسن لها فقال ابوبکر یا غلام ادع لنا علیا قال عمر یؤ تی الحکم فی منزله فاتوه وعنده سلمان الفارسی فاخبروه بقصه الرجل فقال (ع) لابی بکر ابعث معه من یدور به علی مجالس المهاجرین والانصار فمن کان تلا علیه ایه التحریم فلیشهد علیه فان لم یکن تلی علیه آیه التحریم فلا شیٔ علیه ففعل ابوبکر بالرجل ماقاله (ع) فلم یشهد علیه احد فخلی سبیله فقال سلمان له (ع) ارشدتهم فقال (ع) انما اردت ان اجدد تاکید هذه الایه فی وفیهم (افمن یهدی الی الحق احق ان یتبع امن لایهدی الا ان یهدی فمالکم کیف تحکمون) .

قال المفید رواه الخاصه والعامه ابن الندیم اول طالبی اقام للناس الحج فی الاسلام متغلبا علیه لامن قبل خلیفه ابراهیم بن موسی بن جعفر علیهما السلام .

اول طالبی تسمی بامیرالمؤ منین ممن خرج و دعا الی نفسه محمد بن جعفر بن محمد علیهما السـلام .

فی المقنع لاتلبس النعل الا ملس فانه حذو فرعون وهو اول من اتخذ الملس .

قیل کان اول ملوک بنی اسرائیل شاول وکان بعد موسی بثلاثمائه وست وخمسین سنه .

فی المقنع فی تسع وعشرین من ذی القعده انزل الله الکعبه وهی اول رحمه نزلت فمن صام ذلک الیوم کان کفاره سنین سنه وفی اول یوم من المحرم دعا زکریا ربه فمن صام ذلک الیوم استجاب الله کما استجاب الله لزکریا (ع) .

فی الخبر ان شابا یهودیا اتی عمر فساله عن اعلمهم فارشده الی امیرالمؤ منین (ع) فساله مسائل و فی جملتها اخبرنی عن اول شجره نبتت علی وجه الارض وعن اول عین نبعت علی وجه الارض وعن اول حجر وضع علی وجه الارض فقال (ع) اما سؤالک عن اول شجره فان الیهود یزعمون انها الزیتونه وکذبوا وانما هی النخله من العجوه هبط بها ادم (ع) من الجنه فغرسها واصل النخل کله منها واما قولک عن اول عین نبعت علی وجه الارض فان الیهود یزعمون انها العین التی ببیت المقدس و تحت الحجر وکذبوا هی عین الحیوان التی ماانتهی الیها احد الاحیی وکان الخضر علی مقدمه ذی القرنین فطلب عین الحیوه فوجدها و شرب منها ولم یجدها ذوالقرنین واما قولک عن اول حجر وضع علی وجه الارض فان الیهود یزعمـون انه الحجر الذی ببیت المقدس وکذبوا و انما هوالحجر الاسود هبط به ادم (ع) معه من الجنه فوضع فی الرکن والناس یستعملونه وکان اشد بیاضا من الثلج فاسود من خطایا بنی ادم ــ الخبر .

قال الصدوق فی باب الخیل واول من رکبها قال الصادق (ع) کانت الخـیل وحوشا " فی بلاد المغرب فصعدا براهیم واسمعیل علی ابی قیس فنادیا الاهلا الاهلم فما بقی فرس الا اعطی بقیاده وامکن من ناصیته قال الاصمعی فی قول بشرین ابی خازم .

خلفت بـرب الدانيات نحورها وماجنم اجيادالمصلي ومذهب

اجيادالموضع الذی کانت بهالخیل التی سخرهاالله‌تعالی لاسمعیل قلت‌الاجیاد بمکه غربی الصفا قال الاعشی .

ولاجعل الرحمن بیتک فی العلا باجیاد غربی الصفا والمحرم

وقال الصدوق قال الصادق (ع) اول مایظهرالقائم (ع) من العدل ان ینادی منادیه ان یسلم اصحاب النافله لاصحاب الفریضه الحجرالاسودوالطواف بالبیت .

فی الخبر اول ماتنقضون من دینکم الامانه واخره الصلوه .

فی کشکول البهائی اول من ورد من السادات الرضویه الی قم ابوجعفرمحمدبن موسی بن محمدالجواد (ع) وکان وروده الیها من الکوفه سنه (۲۵۶) ثم ورد الیها بعده اخواته زینب وام محمدومیمونه وتوفی فی ربیع الاخرسنه (۲۹۶) ودفن بمدفنه المعروف بقم ثم توفیت بعده اخته میمونه و دفنت بمقبره‌قابلان بقبه‌ملاصقه بقبه‌الست فاطمه ومحمدفمدفونه فی القبه‌التی الست فاطمه‌بجنب ضریحها ، وفی تلک القبه ایضا " قبرام اسحق جاریه‌محمدبن موسی المذکور الخ.قیل ولدالمعلم الاول ارسطالیس فی اول سنه من ملک اردشیر .

عن تفسیرالبیضاوی اول من تکلم فی الهیئه والنجوم والحساب ادریس.

قیل اول شعر قاله ابونواس فی طفولیته .

حامل الهوی تعب یستخفه الطرب
ان بکی یحق له لیس مابه‌عجب
تضحکین لاهیه والمحب ینتحب
کلما انقضی سبب منک جائنی سبب
تعجبین من سقمی صحتی هی العجب

اول ولایه‌ولیها الحجاج (تباله) فلماراها احتقرهاوانصرف فقیل فی المثل (اهون من تباله علی الحجاج) .

قال الجزری اول ذهب حلیت به‌الکعبه ان عبدالمطلب لما فرغ من حفر زمزم وجدالغزالین اللذین دفنتهماجرهم فیها و هما من ذهب .

وقال عبدالمطلب اول من خضب بالوسمه وهوالسواد لان الشیب اسرع الیه

وقال اسم هاشم عمرو وقیل له هاشم لانه اول من هشم الترید لقومه بمکه و قال بنوعبدمناف اول من اخذلقریش العصم اخذلهم هاشم حبلامن الروم وغسان بالشام وعبدشمس حبلاً من النجاشی بالحبشه ونوفل حبلا من الاکاسره بالعراق والمطلب حبلامن حمیر بالیمن فاختلف قریش بهذا السبب الی هذه‌النواحی وقال اول من مات منهم هاشم ثم عبدشمس

باجیاد ثم نوفل بسلمان ثم المطلب بردمان ، واول عداوه وقعت بین هاشم و عبدشمس انه نافره الی کاهن الخزاعی جد عمروبن الحمق فقضی لهاشم بالغلبه .

فی الخبر ان ابن شبرمه سال الصادق (ع) عن اول کتاب کتب فی الارض قال (ع) انه عزوجل عرض علی ادم (ع) ذریته عرض العین فی صورالذرنبیا و ملکا فملکا و موٴمنا فموٴ مناوکافرا فکافرافلماانتهی الی داود قال من هذا الذی نبیته و قصرت عمره فاوحی الله عزوجل الیه هذا ابنک داود عمره اربعون سنه وانی کتبت الاجال و قسمت الارزاق و نا امحوما اشاء واثبت و عندی ام الکتاب فان جعلت له شیئا من عمرک الحقته له قال یارب قدجعلت له من عمری ستین سنه تمام المائه فقال الله عزوجل جبرئیل و میکائیل وملک الموت اکتبوا علیه کتابا فانه سینسی الی ان قال ـ لماجائه ملک الموت قال قدبقی من عمری ستون سنه فقال جعلتها لابنک داود و نزل علیه جبرئیل واخرج له الکتاب قال (ع) فمن اجل ذلک اذا خرج الصک علی المدیون ذل ، فقبض روحه .

عن الصادق (ع) اول من رد شهاده المملوک عمر بن الخطاب تقدم الیه مملوک فی شهاده فقال ان اقمت الشهاده تخوفت علی نفسی وان کتمتها اثمت بربی فقال هات شهادتک اما انا لانجیز شهاده مملوک بعدک ، قیل سمی ابوقبیس باسم مذحجی کان یکنی اباقبیس لانه اول من بنی فیه قبه ، قیل لمامات بصیربن حام دفن فی موضع ابی هرمیس قالوا فهی اول مقبره قبر فیها بارض مصر .

قال ابن ابی الحدید اول من جهر بالغلو فی ایام امیرالموٴ منین (ع) عبدالله بن سبا قام الیه وهو یخطب فقال له انت انت وجعل یکررها .

فی الخبر اول من سن دعوه المبتدعه بالمجادله الی الحق علی (ع) .

فی الخبر اول ما یبرالرجل ولده ان یسمیه باسم حسن فلیحسن احدکم اسم ولده .

فی الخبر ان الله عزوجل یبدء بالنظر الی زوار قبرالحسین (ع) عشیه عرفه قبل ـ اهل عرفات قیل کیف ذاک قال لان فی اولئک اولادزنی ولیس فی هوٴلاء اولادزنی .

قال السروی سال رجل امیرالموٴ منین (ع) عن قوله تعالی (ان اول بیت وضع للناس) الایه اهواول بیت قال لاقدکان قبله بیوت ولکنه اول بیت وضع للناس مبارکا فیه الهدی والرحمه والبرکه ، اول من بناه ابراهیم ثم بناه قوم من العرب من جرهم ثم هدم فبنته قریش .

قیل اول من حکم بصفین عروه بن ادیه التمیمی و قیل یزید بن عاصم المحاربی وقیل رجل من بنی سعدبن زیدمناه بن تمیم .

قال المسعودی اول من قتل صبرا " فی الاسلام حجربن عدی الکندی ، وفی کتاب جمعه الصحابه فی احداث عثمان و انه اول من ضرب بالسیاط ظهورالناس و انما کان ضرب الخلیفتین قبله بالدره والخیزران .

وقال ابن‌قتیبه قال ابوبکر لعمر لما اراد استخلافه خذ هذا الکتاب واخرج الی الناس واخبرهم انه عهدی و سلهم عن سمعهم وطاعتهم فخرج عمر واعلمهم فقال له رجل ما فی الکتاب قال لا ادری ولکنی اول من سمع واطاع قال لکنی والله ادری ما فیه امرته عام اول و امرک العـــام .

قال الحموی کان اول من عمر الاحساء وحصنها و جعلها قصبه هجر ابوطاهر القرمطی .

قال الشهرستانی ــ بعد ذکر اختلافات من منافقی الصحابه فی حیاته (ص) ــ واما الاختلافات الواقعه فی حال مرضه وبعد وفاته بین الصحابه فهی اختلافات اجتهادیه کما قیل کان غرضهم منها اقامه مراسم الشرع و ادامه مناهج الدین فاول تنازع فی مرضه (ص) مارواه محمد بن اسماعیل البخاری باسناده عن عبدالله بن عباس قال لما اشتد بالنبی (ص) مرضه الذی مات فیه قال ایتونی بدواه وقرطاس اکتب لکم کتابا "لا تضلوا بعدی فقال عمران رسول الله (ص) قد غلبه الوجع حسبنا کتاب الله وکثر اللغط فقال النبی (ص) قوموا عنی لا ینبغی عندی التنازع قال ابن عباس الرزیه کل الرزیه ماحال بیننا وبین کتاب رسول الله (ص) ثم ذکر فی الخلاف الثانی تخلفهم عن جیش اسامه مع لعنه (ص) علی المتخلف فای ذنب للشیعه فی لعنهم والثانی کان من الجیش باجماعهم والاول علی اصح روایاتهم وایضا "الثانی آذی النبی (ص) فی منعه عن الوصیه حتی قال له قوموا عنی لا ینبغی التنازع عندی وقد قال تعالی " ان الذین یوءذون الله ورسوله لعنهم الله فی الدنیا والاخره واعدلهم عذابا مهینا " وایضا " رووا ومنهم ابن‌قتیبه فی خلفائه انهما لما دخلا علی فاطمه (ع) لعیادتها حولت وجهها الی الحایط فسلما علیها فلم ترد علیهما الی ان قال ــ فقالت لهما نشدتکما الله الم تسمعا رسول الله یقول رضا فاطمه من رضای وسخط فاطمه من سخطی فمن احب فاطمه ابنتی فقد احبنی ومن ارضی فاطمه فقد ارضانی ومن اسخط فاطمه فقد اسخطنی قالا نعم سمعناه من رسول الله قالت فانی اشهد الله و ملائکته انکما اسخطتمانی و ما ارضیتمانی ولئـــن لقیت النبی لاشکوکما الیه ــ الخ .

وایضا " الصدیقه معصومه کما شهد الله تعالی وشهد به النبی (ص) کما اقررت به الخصم . فاقروقد قال ابن‌قتیبه انها (ع) قالت لابی بکر والله لا دعون الله علیک فی کل صلوه اصلیها .

قال الجزری اول یهود نقضوا بینهم وبین البنی (ص) یهود بنی قینقاع .

وقال قسم غنیمتهم بین اصحابه وخمسها وکان اول خمس اخذه رسول الله (ص) فی قول .

وقال ثم انصرف صلی الله علیه وسلم وحضر الاضحی وخرج الی المصلی فصلی بالمسلمین وهو اول صلوه عید صلاها .

قال وضحی فیه رسول الله (ص) بشاتین وقیل بشاه وکان اول اضحی رآه المسلمون وضحی معه ذووالیسار وکانت الغـزاه ای غزاه بنی قینقاع فی شوال بعد بدر .

وقال مماکان من الامور اول سنه من الهجره تجمیعه باصحابه الجمعه فی الیوم الذی

نزل فيه من صار في بني سالم في بطن وادلهم وهي اول جمعه جمعها رسول الله (ص) في الاسلام وخطبهم وهي اول خطبه قال وفي السنه الاولى على راس سبعه اشهر عقد (ص) لعمه حمزه لواء ابيض في ثلاثين رجلا " من المهاجرين ليتعرضوا العير قريش فحجز بينهم مجدي بـن ـ الجهني وكان يحمل اللواء ابومرثد وهو اول لواء عقده قال وعقد ايضا " لواء " ابي عبيده ابن الحرث بن المطلب وقال بعضهم كان لواء ابيعبيده اول .

قال الجزري اول كتاب كتبه عمر لما ولي الى ابيعبيده بتوليه جند خالد و بعزل خالد لانه كان عليه ساخطا في خلافه ابي بكر كلها لوقعته بابن نويره وماكان يعمل في حربه واول ماتكلم به عزل خالد وقال لايلي لي عملا ابدا وقال ابوبكر اول وال فرض له رعيته بنفقته واول خليفه ولي وابوه حي واول من سمى مصحف القران مصحفا واول من سمي خليفه .

قال الحموى قال اهل السير ارمينيه سميت بارميا بن لنطا بن ادمر بن يافث بن نوح (ع) وكان اول من نزلها وسكنها وقال اول من بني صنعاء ازال والدضعاء بن ازال ثم سميت باسم ابنه لانه ملكها بعد فغلب اسمه عليها. قال في عمده الطالب اول من لبس السواد من العلويين الحسن بن زيد بن الحسن (ع) قلت وهو جد ابي عبد العظيم الحسني فانه عبد العظيم بن عبد الله ابن علي بن الحسن هذا وكان الحسن واليا "من قبل المنصور واول من مات من ازواج النبي (ص) بعده زينب بنت جحش. قيل اول من عمر الانبار شابور ذوالاكتاف ثم جددها السفاح اول العباسين .

قال ابن ابي الحديد قال محمد بن اسحق ان الاوس تزعم ان اول من بايع ابابكر بشير بن سعد قلت وهو خزرجي والد النعمان بشير قال وتزعم الخزرج ان اول من بايعه اسيد بن حضير قلت وهو اوسي وهو الذى حضر كشف بيت الصديقه (ع) مع عمر ونسبه كل مـــن الاوس والخزرج المسابقه في ذلك الى الاخر يدل على كونه امرا "منكرا "واما تلبيس ابن ابي الحديد في ذلك فقال انما تدافع الفريقان تمدتفاديا عن سعد بن عباده الخ فغلط حيث ان سعدا لم يكن له حق واقع كما نقل الشيعه في امير المؤمنين (ع) ولا سلطنه ظاهريه كابي بكر حتى يتفادون عنه .

روى الصدوق انه (ص) قال من احبنا اهل البيت فليحمد الله تعالى على اول النعم قيل وما اول النعم قال طيب الولاده ولا يحبنا الا من طابت ولادته ولا يبغضنا الا من خبثت ولادته ، اول من قال (حمي الوطيس) النبي (ص) قاله في حنين .

قال ابو مخنف في ورود اهل الجمل البصره كانت السيابجه القتلى يومئذ اربعماه رجل فكان غدر طلحه والزبير بعثمان بن حنيف اول غدر كان في الاسلام وكانت السيابجه اول قوم ضربت اعناقهم من المسلمين صبرا " .

اول ما عرف الزهري انه تكلم في مجلس الوليد بن عبد الملك فقال الوليد ايكم يعلم مـا فعلت احجار بيت المقدس يوم قتل الحسين بن علي فقال الزهري بلغني انه لم يقلب حجر الا وجد تحته دم عبيـــط .

قیل اول من قال اتتک بحائن رجلاه عبید بن الابرص حین عرض للنعمان بن المنذر فی یوم بوء سه وکان قصده لیمدحه ولم یعرف انه یوم یوء سه فلما انتهی الیه قال له النعمان ماجاء بک قال اتتک بحائن رجلاه فقال النعمان هلاکان هذا غیرک قال البلا یا علی الحوایا فذهبت کلمتاه مثلا قلت الحائن بالمهمله من الحین بالفتح بمعنی الهلاک .

قال الحموی فی بادرایا یقال انها اول قریه جمع منها الحطب لنار ابراهیم (ع) .

وفی بحره قال ابن اسحق انصرف رسول الله (ص) من حنین علی نخله الیمانیه ثم علی قرن ثم علی الملیح ثم علی بحره الرغاء من لیه فابتنی بها مسجدا فصلی فیه فاقاد ببحره الرغاء بدم وهو اول دم افید به فی الاسلام کان رجل من بنی لیث قتل رجلا من هذیل .

فی الخبر میثم التمار اول من الجم بلجام وهو مصلوب الجمه ابن زیاد لئلا یذکر فضائل امیرالموء منین (ع) ، قال ابوحمزه اول ماعرفت علی بن الحسین (ع) انی رایت رجلا دخل من باب الفیل فصلی اربع رکعات فتبعته حتی اتی بئرالزکوه وهی عند دار صالح بن علی واذا بناقتین معقولتیں ومعهما غلام اسود فقلت له من هذا فقال هذا علی بن الحسین (ع) فدنوت الیه فسلمت وقلت ما اقدمک بلادا " قتل فیها ابوک وجدک فقال زرت ابی وصلیت فی هذا المسجد ثم قال هاهوذا وجهی .

فی الخبر ان رجلا من علماء الشام سال الباقر (ع) عن اول شیء خلق الله وقال سالت الناس عنه فقال صنف القدر وصنف القلم وصنف الروح فقال (ع) الماء الذی خلق الاشیاء منه فجعل نسب کل شیء الی الماء ولم یجعل للماء نسبا یضاف الیه وخلق الریح من الماء ــ الخبر .

فی المسترشد اول دم اهریق یوم بدر دم الولید بن عتبه وهو اول من بارز علی بن ــ ابیطالب (ع) فضربه ضربه ندرت منها عیناه .

فی تفسیر ان اول من سمی الرافضه السحره الذین لما شاهدوا آیه موسی فی عصاه آمنوا به اتبعوا ورفضوا امر فرعون استسلموا الکل مانزل بهم فسماهم فرعون الرافضه لما رفضوا دینه .

عن الباقر (ع) اول من سوهم علیه مریم بنت عمران وهو قول الله عزوجل (وما کنت لدیهم اذیلقون اقلامهم ایهم یکفل مریم) والسهمام سته ثم استهموا فی یونس لماركب مع القوم فوقعت السفینه فی اللجه فاستهموا فوقع السهم علی یونس ثلاث مرات فمضی یونس الی صدر السفینه فاذا الحوت فاتح فاه فرمی بنفسه ثم کان عبدالمطلب ولدله تسعه فنذر فی العاشر ان رزقه الله غلاما " ان یذبحه ــ الخبر .

فی اسد الغابه ان البراء بن معرور *الانصاری* اول من بایع رسول الله (ص) لیله العقبه الاولی فی قول وهو اول من استقبل القبله واول من اوصی بثلث ماله وتوفی اول الاسلام وروی خبرا " ان وفاته کانت قبل قدومه (ص) المدینه بشهر .

قال ابوالفتوح اول من اسلم من ملوک العجم بازان وهو اول امیر علی الیمن فی الاسلام .

قال السیوطی اول الشعراء المحدثین بشار بن برد وقد احتج سیبویه ببعض شعره فی کتابه تقربا "ـ الیه لانه کان هجاه ـ لترک الاحتجاج به. عن الرازی اصل الکتب المصنفه فی النحو واللغه کتاب سیبویه وکتاب العین للخلیل ـ الخ ـ والاصل هنا بمعنی الاول ،قیل ان قس بن ساعده هو اول من خطب علی شرف واول من قال فی خطبه اما بعد واول من اتکا علی سیف او عصا فی خطابته .

فی جواهر الادب اول حلقه من سلسله الخط العربی هی الخط المصری القدیم ومنه اشتق الخط الفینیقی و من هذا اشتق الارامی والمسند با نواعه الصفوی والنمودی واللحیانی شمالی جزیره العرب والحمیری جنوبیها . قیل ان زهیر بن ابی سلم وکان مادح هرم بن سنان ـ الذبیانی المری اول مااعجبه من امره حتی صار مادحه انه راه یسعی هو والحارث بن عوف فی الصلح فی حرب داحس والغبراء بین عبس وذبیان بتحملهما دیات القتلی التی بلغت ثلاث الاف بعیر وقال فی ذلک قصیدته المعروفه احدی المعلقات السبع ثم تابع مدحه کما تابع هرم عطائه حتی حلف الا یمدحه زهیر الا اعطاه ولا یسلم علیه الا اعطاه عبدا او ولیده او فرسا فاستحبی زهیر منه فکان اذا رآه فی ملاء قال انعموا صباحا غیر هرم وخیرکم استثنیت .

فی غیبه الفضل بن شاذان عن الصادق (ع) فی القائم (ع) اذا خرج اسند ظهره الی الکعبه واجتمع ثلثمائه وثلثه عشر و اول ما ینطق به هذه الایه (بقیه الله خیر لکم ان کنتم موٴمنین)ـ الخبر ،وفی علل الصدوق عنه (ع) بعد ذکر رکن الحجر ومن ذلک الرکن یهبط الطیر علی القائم (ع) فاول من یبایعه ذلک الطیر وهو والله جبرئیل ـ الخبر .

فی کشف النوری بعد ذکر ان ما تعارف فی اکثر بلاد الهند عند اهل السنه من ایقاد السرج ووضعها علی البیوت والجدران لیله النصف من شعبان من البدع الشنیعه وقال بعض المتاخرین من العلماء قال علی بن ابراهیم و اول حدوث الوقید من البرامکه وکانوا عبده النار فلما اسلموا ادخلوا فی الاسلام ما یموهون انه من سنن الهدی و مقصودهم عبادة النیران ـ الخ .

فی تاریخ الطبری عن ابن عباس اول ماخلق الله من شیٴ القلم فجری بما هو کائن وعن ابن اسحق کان اول ماخلق الله عزوجل النور والظلمه ثم میز بینهما فجعل الظلمه لیلا اسود مظلما وجعل النور نهارا مضیئا مبصرا.اول ماقال عدی بن زید فی حبس النعمان من الشعر قوله لیت شعری عن الهمام ویاتیک بخبر الابناء وعطف السوٴال .

فی تاریخ الطبری عن عبید بن عمیر قال ان اول یوم طلعت فیه شمسه یوم الجمعه و هو افضل الایام ـ الخبر .

فیه ایضا " عن ابن عباس ان اول ما اهبط الله تعالی آدم بدهناء ارض الهند .

فیه قیل ان الحنطه انما جاء بها جبرئیل (ع) بعد ان جاع آدم واستطعم ربه فبعث الله الیه مع جبرئیل (ع) سبع حبات من حنطه فوضعها فی ید آدم (ع) فقال آدم بجبرئیل ماهذا

فقال له جبرئيل هذا الذي‌اخرجک منه‌الجنه‌وكان وزن‌الحبه‌منها مائه الف‌درهم وثمانماه درهم‌فقال‌آدم مااصنع‌بهذا قال‌انثره في‌الارض فقيل مانبته‌الله عزوجل من ساعته فجرت سنه في‌ولده‌البذر في‌الارض ثم امره فحصده ثم امره فجمعه وفركه بيده ثم امره ان يذريه ثم‌اتاه بحجرين فوضع‌احدهما علي‌الاخره فطحنه ثم امره ان يعجنه ثم‌امره ان يخبزه مله وجمع له جبرئيل (ع) الحديد فقدحه فخرجت منه‌النار فهو اول من خبزالمله.

في‌التفسيرالمنسوب‌الي‌العسكري (ع) كان‌اول‌تصديق يحيي بعيسي ان زكريا كان لايصعد الي مريم في‌تلک‌الصومعه غيره ـ الي ان قال ـ ولما دخلت‌مريم و كانت‌الصغري علي اختها امراءه زكرياوهي‌الكبري‌لم‌تقم اليها فاذن‌الله‌ليحيي وهو في بطن امه فنخس بيده في‌بطنها وازعجها وناداها ياامه تدخل اليک سيده نساءالعالمين مشتمله علـي سيد رجال‌العالمين فلاتقومين اليها فانزعجت‌وقامت اليها وسجد يحيي و هو في‌بطن‌امه لعيسي‌بن‌مريم فذلک‌اول تصديقه‌له لكن لاعبره‌بذلک‌التفسير. في‌الطبري‌قال هشام‌الكلبي بلغناوالله‌اعلم ان اول ملک ملک‌الارض اوشهنق‌بن‌عامربن‌شالخ‌بن‌ارفخشدبن‌سام‌بن‌نـوح والفرس تدعيه وتزعم انه كان بعد وفاه ادم بمائتي سنه و انماكان هذاالملک‌ممابلغنا بعد نوح بمائتي سنه فصيره اهل فارس بعد ادم بمائتي سنه ولم‌يعرفوا ما كان قبل نوح.

وقال‌الطبري‌بان‌قول‌هشام لاوجه‌له‌لان‌هوشهنک‌الملک‌في‌اهل‌المعرفه‌بانساب‌الفرس اشهر من‌الحجاج‌بن‌يوسف في‌اهل‌الاسلام وكل قوم هم بابائهم وماثرهم اعلم من غيرهم قلت لوسلم اشهرينه في‌شهر لم‌يعلم اشهريته في‌عصره وكثيرا ماينتهي‌الشهرات الي‌قول شاذنادرثم‌ذكرالطبري‌مقربات‌بعيده‌لقول‌الفرس‌والذي‌نقطع‌به‌علي‌قول‌هشام‌ان‌سلطنه‌الفرس كماصرح به هو كانت متصله مسلسله‌الي انقراضها بالاسلام ولاخلاف‌بين‌المسلمين‌ان‌البشر انما بقي من نسل نوح وولده‌قبله‌كلهم انقرضواوقدانكرت‌الفرس‌الطوفان لاتصال سلطنتهم وادعائهم انما كانت عن عصر ادم (ع).

في‌الطبري‌ايضا "قالت‌الفرس‌هوشنک‌بيشدادالملک‌اول‌من‌جمع‌له‌ملک‌الاقاليم‌السبعه وهوالذي خلف جده جيومرت في‌الملک.

فضائل‌الصحابه عن‌العكبري والسمناني باسنادهما عن علي‌بن‌الحسين (ع) قال اول من شري‌نفسه علي‌بن‌ابيطالب (ع) كان‌المشركون‌يطلبون‌رسول‌الله (ص) فقام من‌فراشه وانطلق هو وابوبكر واضطجع علي (ع) علي فراش رسول‌الله (ص) ـ الخبر.

في‌الخبر اول من سبق الي‌الجنه بلال لانه اول من اذن قلت ان صح‌الخبر فهو بالنسبه الي غيرالمعصومين (ع).

في‌الخبر عن‌الصادق (ع) في‌رجل‌قال اول مملوک املكه فهو حرفورث ثلاثه قال يقرع بينهم فمن اصابه‌القرعه اعتق.

فی*الخبر* اصـــاب رجل غلامین فی بطن فهناه‌الصادق (ع) ثم قال ایهماالاکبـر فقال‌الذی‌خرج‌اولافقال‌الصادق (ع) بل‌الذی خرج‌اخیراهواکبراماتعلم‌انهاحملت‌بذاک‌اولا وان‌هذا دخل علی ذلک فلم یمکنه ان یخرج حتی خرج هذا اوائل فی‌التکلیفات فالذی خرج اخیرا هو اکبرهما .

وفی*الخبر* عنه (ع) یجوز شهادةالصبیان فی‌القتل یوءخذ باول کلامه ولایوءخذ بالثانی منـــه .

فی*الخبر* لا اکون اول‌الشهودالاربعه اخشی‌الروعه ان ینکل بعضهم فاجلد .

فی*الخبر* قال‌الصادق (ع) اول‌شهاده شهد بها بالزور فی‌الاسلام شهاده سبعین رجلا حین انتهوا الی ماء الحوأب فنجتهم کلابهافارادت صاحبتهم‌الرجوع وقالت سمعت رسول‌الله (ص) یقول لازواجه‌ان‌احداکن‌تنبحتهاکلاب‌الحواب فی‌التوجه الی فقال وصیی علی‌بن ابیطالب فشهد عندها سبعون رجلا ان ذلک لیس بماءالحواب فکانت اول‌شهاده شهد بها فی‌الاسلام بالزور .

فی*الفقیه* یستحب اتیان‌المساجد بالمدینه مسجد قبا فانه‌المسجدالذی اسـس علی‌التقوی من اول یوم ــ الخ .

عن*الصادق (ع)* حدمسجدالکوفةآخرالسراجین خطة‌آدم قیل‌فمــن غیره‌عن‌خطته قال‌اول ذلک‌الطوفان ثم غیره اصحاب کسری والنعمان ثم غیره زیادبن‌ابی‌سفیان .

فی*الطبری* ذکران‌قابیل اول من نصب‌النارو‌عبدها و ان ابلیس قال له انما قبل قربان هابیل لانه کان یعبدها .

فیه ان تولین‌بن‌لامک اول من سکن‌القباب‌واقتنی‌المال و توبیش ای ابن‌ملک‌اول من ضرب‌الصنج والونج وتوبلقین ای ابن‌ملک اول من عمل‌النحاس والحدید .

فیه عن هشام بابل والسوس والری بنی اوشهنج مدینتین کانتا اول مابنی‌علی ظهرالارض‌من‌المدائن‌وهمامدینه‌بابل‌لسوادالکوفه‌ومدینه‌السوس‌وعن‌غیره‌انه‌بنی‌مدینه‌الری قالوا و هی اول مدینه بنیت بعد مدینه جیومرث‌التی‌کان یسکنها بدنباوند من طبرستان قال و ذکروا انه اول من وضع‌الاحکام والحدود وکان ملقبا بذلک یدعی فیشداد و معناه بالفارسیه اول من حکم بالعدل .

فی*الفقیه* کان‌الناس یستنجون بالاحجار فاکل رجل من‌الانصار طعاما فلان بطنه فاستنجی بالماء فانزل‌الله تعالی فیه (ان‌الله یحب‌التوابین ویحب‌المتطهرین) فدعـاه رسول‌الله (ص) فخشی‌الرجل‌ان‌یکون قدنزل فیه‌امریسوئه فلمادخل‌قال له رسول‌الله (ص) هل عملت فی‌یومک هذاشیئا قال نعم‌یارسول‌الله (ص) اکلت طعامافلان بطنی‌فاستنجیت

بالماء فقال له ابشر فان الله تبارک وتعالی قد انزل فیک (ان الله یحب التوابین ویحب المتطهرین) فکتب اول التوابین واول المتطهرین وقال ان هذا الرجل کان البراء بن معرور الانصاری، فی الخبر عن الصادق (ع) ان العرب فی الجاهلیه کانت اقرب الی الدین الحنیفی من المجوس وذلک ان المجوس کفرت بکل الانبیاء وجحدت کتبها وانکرت براهینها وان کیخسرو ملک المجوس فی الدهر الاول قتل ثلثماه نبی وکانت المجوس لاتغتسل من الجنابه والعرب کانت تغتسل والاغتسال من خالص شرائع الحنفیه وکانت المجوس ترمی بالموتی فی الصحاری والنوادیس والعرب تواریها فی قبورها وتلحدها وکذلک السنه علی الرسل ان اول من حفر له قبر آدم ابوالبشر والحد له لحد

فی الخبر اول من شاب ابراهیم الخلیل (ع)وانه ثنی لحیته فرای طاقه بیضاء فقال یا جبرئیل ماهذا فقال هذا وقار فقال اللهم زدنی وقارا .

فی الخبر اذا دخل الموٴ من قبره نودی الا ان اول حبائک الجنه واول حباء من تبعک المغفره .

فی الخبر اول من جعل له النعش فاطمه بنت النبی (ص) .

عن جویرقه اقبلت مع امیرالموٴ منین (ع)من النهروان حتی وصلنا بابل فقال (ع) هی ارض ملعونه قد عذبت فی الدهر ثلاث مرات وهی احداالموٴ تفکات وهی اول ارض عبد فیها وثن وانه لایحل لنبی ولالوصی نبی ان یصلی فیها فمن اراد منکم ان یصلی فلیصل فمال الناس عن جنبی الطریق یصلون و رکب هوبغله رسول الله فقلت والله لاتبعن امیرالموٴ منین (ع)ولا قلدنه صلوتی الیوم فمضییت خلفه فوالله ماجزنا جسرسوراحتی غابت الشمس فشککت فالتفت الی فقال یاجویرقه اشککت فقلت نعم فنزل (ع) عنی ناحیه فتوضا ثم قام فنطق یکلام لااحسبه الاکانه العبرانی ثم نادی (الصلوه)فنظرت والله الی الشمس قدخرجت من بین جبلین لها صریر فصلی العصروصلیت معه فلما فرعنا من صلوتنا عاداللیل کما کان روی انه لمارای ذلک قال وصی نبی و رب الکعبه .

فی الخیر اول مایحاسب به العبد علی الصلوه فاذا قبلت قبل سایر عمله و اذاردت علیه رد سایر عمله .

فی الفقیه قال ابوجعفر (ع) اول مایبدء به قائمنا سقوف المساجد فیکسرها ویامر بها فتجعل عریشا کعریش موسی (ع) . کان عون بن عبدالله بن عتبه بن مسعود فی اول عمره یقول بالارجاء ثم رجع عن ذلک وقال (واول مانفارق غیرشک نفارق مایقول المرجئونا) قال ابن قتیبه لم یشهد سلمان بدراولااحدالانه کان فی اوقاتهما عبدااول غزاه غزاها الخندق سنه خمس من الهجره .

وفی الخبر ان عبدالواحد الانصاری سال الباقر (ع) عن صلوه الضحی فقال (ع) اول من صلاها قومک انهم کانوا من الغافلین فیصلونها ولم یصلها رسول الله (ص) یستحب صوم

اول خمیس من العشر الاول من الشهر واول اربعاء من العشر الوسط وآخر خمیس من العشر الاخیر ،

فی الخبر من تصدق بصدقة اول النهار دفع الله عنه شر ما ینزل من السماء فی ذلک الیوم ومن تصدق اول اللیل دفع الله عنه شر ما ینزل من السماء فی تلک اللیله .

فی الخبر من تطیب بطیب اول النهار وهو صائم لم یفقد عقله . فی الخبر من صام اول یوم من ذی الحجه کتب الله له صوم ثمانین شهرا وفی آخران فی اول یوم من ذی الحجه ولد ابراهیم الخلیل (ع) فمن صامه کان کفاره ستین سنه .

فی الخبر ان نوحا (ع) رکب السفینه اول یوم من رجب فامر من معه ان یصوم ذالک الیوم .

فی الخبر من صام اول یوم من شعبان وجبت له الجنه البته .

فی الخبر یستحب للرجل ان یاتی اهله اول لیله من شهر رمضان لقول الله عزوجل احل لکم لیله الصیام الرفث الی نسائکم .

فی الخبر اذا کان اول یوم من شوال نادی مناد ایها المؤمنون اغدوا الی جوائزکم وقال (ع) ان جوائز الله لیست کجوائز هؤلاء الملوک . فی الخبر کان علی (ع) یقوم فی المطر اول ما یمطر حتی یبتل راسه ولحیته وثیابه .

فی الطبری کان قحطان اول من ملک الیمن واول من سلم علیه بابلیت اللعن کما کان یقال للملـــوک .

فیه *قیل* ان افریدون اول من سمی بالکیه فقیل کی افریدون و تفسیرها التنزیـــه کما یقال روحانی و قیل معناها طالب الدخل ویزعم بعضهم ان کی من البهاء وان البهاء تغشی افریدون حین قتل الضحاک قال قالوا فلما ظفر بالضحاک قال له لا تقتلنی بجدک جم فقال له ان جده کان اعظم قدرا من ان یکون مثله کفوا " له فی القود واعلم انه یقتله بثور کان فی دار جده قال قیل ان افریدون اول من ذلل الفیله وامتطاها و نتج البغال واتخذ الاوز والحمام وعالج الدریـــــاق .

فی الخبر یغفر لصاحب الاضحیه عند اول قطره من دمها .

فی الخبر اول من کسی البیت ابراهیم (ع) وفی اخران ادم هو اول من کساه الشعر واول من حج الیه ثم کساه تبع بعد آدم الانطاع ثم کساه ابراهیم الخفیف واول من کساه الثیاب سلیمان کساه القباطـی .

فی الخبر لما اراد الله عزوجل ان یخلق الارض امر الریاح فضربن متن الماء حتی صار موجا ثم ازبد فصار زبدا واحدا فجمعه فی موضع البیت ثم جعله جبلا من زبد ثم دحا الارض من تحته و هو قول الله عزوجل (ان اول بیت وضع للناس للذی ببکه مبارکا) فاول بقعه خلقت من الارض الکعبه ثم مدت الارض منها .

فی*الخبر* فی خمسه و عشرین من ذی‌القعده اول یوم انزلت فیه‌الرحمه من‌السماء علی آدم (ع) .

عن *ابن‌ا*بیعمیرکنت انظر فی‌النجوم‌واعرفها واعرف‌الطالع فیدخلنی‌من‌ذلک‌شیء فشکوت ذلک‌الی‌ابی‌الحسن‌موسی‌بن جعفر (ع) فقال اذا وقع فی نفسک شیء فتصدق علی اول مسکین ثم امض فان‌الله عزوجل یدفع عنک .

فی*الخبر* اول قطره من دم‌الشهید کفاره لذنوبه الاالدین فان کفارته قضائه .

فی*الخبر* مالنبی (ص) علی رجل و معه سلعه یرید بیعها فقال علیک‌باول‌السوق .

فی*الخبر* عن‌الصادق (ع) ان‌بنی‌امیه‌یبدون بالخل‌فی‌اول‌الطعام‌ویختمون‌بالملح واناںبدء بالملح فی‌اول‌الطعام‌ونختم بالخل ،فی‌الخبرابدووابالملح فی‌اول‌الطعام فلو ـ علم‌اناس‌مافی‌الملح لاختاروه علی‌التریاق‌المجرب .

فی*الخبر* اذا اقرالزانی‌المحصن کان اول من یرجمه‌الامام ثم‌الناس واذاقامت علیه‌البینه کان اول من یرجمه‌البینه ثم‌الامام ثم‌الناس.

فی*الخبر* اول شیء یبدء به من‌المال‌الکفن ثم‌الدین ثم‌الوصیه ثم‌المیراث .

فی*الخبر* ان اول درهم و دینار ضربا فی‌الارض نظر الیهما ابلیس فلما عاینهما اخذهما فوضعهما علی‌عینیه ثم ضمهما الی صدره ثم صرخ‌صرخه ثم ضمهما الی صدره ثم قال انتما قره‌عینی و ثمره فوءادی ماابالی‌من بنی‌ادم اذا احبوکما ان‌لایعبدوا وثناحسبی من بنی‌ادم ان یحبوکما .

فی*الخبر* لما ان‌وسوس‌الشیطان الی‌آدم‌وبنی‌آدم من‌الشجره‌ونظر الیها ذهب ماء وجهه ثم قام‌وهو اول‌قدم مشت‌الی‌الخطیئه ثم تناول‌بیده ثم‌مسها فاکل منها‌فطارالحلی والحلل عن جسده ثم وضع یده علی ام راسه وبکی‌فلما تاب‌الله عزوجل علیه فرض علیه وعلی‌ذریته‌الوضوء علی هذه‌الجوارح‌الاربع وامره ان یغسل‌الوجه لمانظر الی‌الشجره‌وامره بغسل‌الساعدین الی‌المرفقین لماتناول منها و امره بمسح‌الراس‌الذی وضع یده علیه‌وامره بمسح‌القدمین لما مشی الی‌الخطیئه ـ الخ .

فی*الخبر* ان‌اول‌ماخلق‌الله‌عزوجل‌لیعرف‌به‌خلقه‌الکتابه حروف‌المعجم‌وان‌الرجل اذا ضرب‌علی‌راسه‌بعصافزعم‌انه‌لایفصح‌ببعض‌الکلام فالحکم فیه‌ان‌تعرض علیه‌حروف‌المعجم ثم یعطی‌الدیه بقدر مالم‌یفصح منها .

فی*الخبر* من‌احبنا‌اهل‌البیت‌فلیحمدالله‌تعالی‌علی اول‌النعم قیل و مااول‌النعم قال طیب‌الولاده ولایحبنا اهل‌البیت‌الامن طابت ولادته .

فی‌تفسیر قوله *تعالی* (وانا اول‌الموءمنین) ای انا اول‌الموءمنین بانک لاتری .

اول العقیق میقات اهل العراق المسلخ واوسطه غمره واخره ذات عرق واوله افضل .

فی الخبر قیل لرسول الله (ص) بای شیء سبقت الانبیاء وانت بعثت آخرهم وخاتمهم فقال انی کنت اول من آمن بربه و اول من اجاب حین اخذ میثاق النبیین ـ الخبر .

فی الطبری عن ابن عباس ان اول من سعی بین الصفا والمروه لام اسماعیل وان اول من احدث من نساء العرب جر الذیول لام اسماعیل .

قال الکشی ذکر بعض اهل العلم ان عبدالله بن سبا کان یهودیا فاسلم و والی علیا (ع) وکان یقول وهو علی یهودیته فی یوشع بن نون وصی موسی بالغلو فقال فی اسلامه بعد وفاه رسول الله (ص) مثل ذلک وکان اول من اشهر القول بفرض امامه علی (ع) واظهر البرائه من اعدائه وکشف مخالفیه واکفرهم فمن ههنا قال من خالف الشیعه ان اصل التشیع والرفض ماخوذ من الیهودیه .

فی القاموس لخمس بالکسر اسم رجل وملک بالیمن واول من عمل له البرد المعروف بالخمس .

لما اتی بمیثم الی عبیدالله بن زیاد قال له ما اخبرک صاحبک انی فاعل بک قال اخبرنی انک تصلبنی عاشر عشره انا اقصرهم خشبه و اقربهم الی المطهره قال لنخالفنه قال کیف تخالفه فوالله ما اخبرنی الا عن النبی (ص) عن جبرئیل (ع) عن الله تعالی فکیف تخالف هؤلاء ولقد عرفت الموضع الذی اصلب علیه این هو من الکوفه وانا اول خلق الله الجم فی الاسلام فکان الامر کما قال (ع) .

فی الطبری منوشهر اول من خندق الخنادق وجمع آله الحرب واول من وضع الدهقنه فجعل لکل قریه دهقانا وجعل اهلها له خولا وعبیدا ولبسهم لباس المدخله وامرهم بطاعته .

فی الخبر عن جابر قال (ص) اول من یدخل الجنه من النبیین والصدیقین علی بن ابیطالب (ع) فقام الیه ابودجانه فقال الم تجزنا عن الله تعالی انه اخبرک ان الجنه محرمه علی الانبیاء حتی یدخلها امتی وعلی الامم حتی یدخلها امتک قال بلی ولکن اما علمت ان حامل لواء القوم امامهم علی حامل لواء الحمد یوم القیمه بین یدی فداخل به الجنه وانا علی اثره فقام علی (ع) .

عن ابن داحه اول شعر رثی به الحسین (ع) قول عقبه بن عمر السهمی .

اذا العین قرت فی الحیوه وانتم	تخافون فی الدنیا فاظلم نورها
مررت علی قبر الحسین بکربلا	ففاض علیه من دموعی غزیرها
فمازلت ارثیه وابکی شجوه	ویسعد عینی دمعها وزفیرها
وبکیت من بعد الحسین عصائبا	اطافت به من جانبیها قبورها
سلام علی اهل القبور بکربلا	وقل لها منی سلام یزورها
سلام بآصال العشی والضحی	تؤدیه نکباء الریاح ومورها
ولا برح الوفاد زوار قبره	یفوح علیهم مسکها وعبیرها

فی الخبر لما اهدیت فاطمه (ع) الی علی (ع) کبر جبرئیل فی الملئکه فسمع النبی (ص) التکبیر فکبر و کبر المسلمون فکان اول تکبیر فی زفاف وصار سنه.

اول ما عرف من کفایه الحجاج انه لحق بروح بن زنبـــاع وزیر عبدالملک فکان فی عدید شرطته الی ان شکا عبدالملک ماراى من انحلال عسکره وان الناس لا یرحلون برحیله ولا ینزلون بنزوله فقال روح ان فی شرطتی رجلا لوقلدته امرهم لارحلهم برحیله و انزلهم بنزوله یقال له الحجاج بن یوسف قال فانا قدقلدناه ذلک فکان لایقدر احد یخلف عن الرحیل والنزول الا اعوان روح فوقف علیهم یوما و قدرحل الناس وهم علی طعام یاکلون فقال لهم مامنعکم ان ترحلوا برحیل امیرالموء منین فقالوا لها نزل یا ابن اللخناء فکل معنا فقال هیهات ذهب ماهنالک ثم امربهم فجلدوا بالسیاط وطوفوا فی العسکر وامر بفساطیط روح ابن زنبـــاع فاحرقت بالنار فدخل روح علی عبدالملک باکیا فقال له مالک فقال الحجاج الذی کان فی عدید شرطتی ضرب عبیدی واحرق فساطیطی قال علی به فلما دخل علیه قال ماحملک علی مافعلت قال ماانافعلته یا امیرالموء منین قال و من فعله قال انت والله فعلت انما یدی یدک وسوطی سوطک وما علی امیرالموء منین ان یخلف علی روح لفسطاط فسطاطین ولغلام غلامین ولا یکسرنی فی ماقدمنی له فاخلف لروح ماذهب له و تقدم الحجاج فی منزلته.

فی الخبر ارتد الناس الاثلثه نفر سلمان و ابوذر والمقداد قلت فعمار قال قدکان جاض جیضه ثم رجع ــ الی ان قال ــ ثم اناب الناس بعد فکان اول من اناب ابوساسان الانصاری وابوعمره وشتیره وکانوا سبعه فلم یکن یعرف حق امیرالموء منین (ع) الاهوءلاء السبعه.

فی الطبری زعم علماء الفرس ان اول من سود لباسه علی وجه الحدد شادوس ابن ــ جودرز علی سیاوخش و انه فعل ذلک یوم ورد علی کیقاوس و قدلبس السواد واعلم انه فعل ذلک لان یومه یوم اظلام وسواد.

قال النوبختی فی فرقه اول فرقه قالت فی الاسلام بالوقف بعد النبی (ص) من هذه الامه واول من قال بالغلو السبائیه اصحاب عبدالله بن سبا قالت ان علیا (ع) لم یقتل ولم یمت ولا یقتل ولایموت حتی یسوق العرب بعصاه ویملاء الارض عدلا وقسطا کماملئت ظلمـا وجورا ولما بلغ ابن سبانعیه (ع) بالمدائن قال للذی نعاه کذبت لوجئتنا بدماغه فی سبعین صره واقمت علی قتله سبعین عدلا لعلمنا انه لم یمت ولم یقتل حتی یملک الارض.

قال فی المعارف قال وهب ابراهیم اول من شاب وهو ابن مائه وخمسین سنه وذلک لان ساره لماولدت اسحق قالت الکنعانیون اما تعجبون لهذا الشیخ والعجوز وجدا غلاما لقیطا فتبنیاه فصورالله عزوجل اسحق علی صوره ابراهیم فلم یکن یفصل بینهما فوسم الله ابراهیم بالمشیب. قیل للصادق (ع) من این جاء هذا ای قضاء الحائض الصوم دون الصلوة قـال

ان اول من قاس ابليس في الخبر سالته امراه عن حداللواتی باللواتی فقال (ع) حدالزنا انما ذاكان يوم القيمه اتی بهن فالبسن مقطعات من نار و قمعن بمقامع من ناروسربلن من النار وادخل في اجوافهن الی رؤسهن اعمده من ناروقذف بهن في النار ان اول من عمل هذا العمل قوم لوط استغني الرجال بالرجال فبقين النساء بغير رجال ففعلن كمافعل رجالهن ـ الخبر .

قال ابن همام اول ماانكرت من قول الشلمغانی انی سمعته قال (الحق واحدوانما يختلف قمصه فيوم يكون في ابيض و يوم في احمرويوم في ازرق)لانه من قول اصحاب الحلول وقال ايضا " اول من ادعی مقاما لم يجعله الله فيه ولم يكن اهلا له ابومحمدالشريعی فخرج التوقيع بلعنه والبرائه منه .

عن *تاريخ وزراء* ابن المبارک اول وزراء المنصورابوايوب الموريانی قال النجاشی قال اصحابنا اول من نشر حديث الكوفيين بقم ابراهيم بن هاشم القمی قال اصله كوفی انتقل الی قم قيل اول من عرف التشيع من آل اعين اخت لزراره يقال لها ام الاسود من جهه ابی خالدالكابلی وروی ان اول من عرف منهم عبدالملک بن اعين عرفه من صالح ابن ميثم ثم حمران عن ابيخالدالكابلی .

في الخبر ان اول ما استدل به ابوخالدالكابلی من علامات علی بن الحسين (ع) انه دق عليه الباب فخرج الغلام فقال من انت قال ابوخالدالكابلی فقال الغلام ادخل ياكنكر فارتعدت فرائضه لان هذا الاسم سمته امه به في صغره ولم يسمعه منها احد غيره .

في الخبر اول مايصيب زائرالحسين (ع) من الفضل ان يغفرله مامضی من ذنوبه ويقال له استانف العمل .

في الخبر ان اول من تختم بالعقيق الاحمر آدم (ع) قيل اول ملک تنصر من الروم قسطنطين الذی انشا القسطنطنيه و نقل الملک من الروميه اليها اول من اتخذالحيره قاعده من ملوک العرب عمروبن عدی ابن اخت جذيمه الابرش و اول من تنصر من اولاد عمروهذا امرءالقيس البدء وكان عاملا " من قبل اردشير علی العراق والحجاز والجزيره ثم من قبل ابنه سابورالجنود ثم من قبل ابنه هرمزبن سابورثم من قبل ابنه بهرام بن هرمز ثم من قبل ابنه بهرام بن بهرام و عاش في ماعن الكلبی مملكا في عمله مائه سنه واربع عشره سنه .

قال ابن انما قال موسی بن عامر اول من بدء به المختار من قتله الحسين (ع) الذين وطئوه بخيلهم فانامهم علی ظهورهم وضرب سكک الحديد في ايديهم وارجلهم واجری الخيل عليهم حتی قطعهم وحرقهم بالنار ثم اخذ رجلين اشتركا في دم عبدالرحمن ابن عقيل فضرب اعناقهما ثم احرقهما ـ الخ .

قال المسعودی اول مانزل عليه (ص) القران اقرء باسم ربک الذی خلق الی قوله

علم‌الانسان‌مالم‌یعلم‌ونزل‌تمامها‌بعد‌ذلک وقال‌حراء أول موضع نزل فیه‌القران‌باول‌السوره
قال‌الطبری ذکران‌اول ماعرف من‌تدبرسابور ذی‌الاکتاف وهو طفل انه استیقظ ذات لیله
وهو فی‌قصرالمملکه من ضوضاء الناس بسحر فسال عن ذلک فاخبر ان‌ذلک‌ضجه‌الناس عند
ازدحامهم علی‌جسردجله مقبلین ومدبرین فامر بایجادجسر آخر حتی‌یکون‌احدهمامعبرا "
للمقبلین والاخر للمدبرین فاستبشرالناس لمافطن علی صغر سنه‌فذکر ان‌الشمس لم‌تغرب
من یومهم ذلک حتی عقد جسر آخر بقرب‌الاولی .

فی‌*الخبر*قال‌النبی (ص) ان‌الله‌عزوجل خلق‌الارواح‌قبل‌الاجسام بالفی‌عام‌وعلقها
بالعرش وامرها بالتسلیم‌علی‌والطاعه لی و کان اول من سلم‌علی واطاعتی‌من‌الرجال روح
علی‌بن‌ابیطالــب (ع) .

فی‌*المعارف* اول‌من‌دخل‌الشام‌من‌العرب‌سلیح‌وهومن‌غسان‌ویقال من‌قضاعه فدانت
بالنصرانیه وملک‌علیها ملک‌الروم‌رجلا منهم یقال له‌النعمان‌بن‌عمروبن‌مالک‌ثم ملک بعده
ابنه مالک ثم ابنه عمرو ولم‌یملک منهم غیر هوءلاء الثلاثه .

فی‌*الاستیعاب* عن‌الاحنف لماالتقوا‌ای‌اهل‌الجمل‌کان اول قتیل‌طلحه‌بن‌عبیدالله
وروی‌انه رماه مروان وقال لااطلب‌بثاری‌بعدالیوم وروی‌انه رماه فی‌رکبته فجعل‌الدم یسیل
فاذا امسکوه امسک واذا ترکوه سال وجعلوا اذا امسکو فم‌الجرح انتفخت رکبته فقال دعوه
فانما هو سهم ارسله‌الله ــ الخ .

فی‌*المسترشد* روی‌ابوعاصم‌النبیل‌ان‌خالدا‌الحذاء اول‌من‌وضع‌لهم‌العشور وقال‌ان
اموال‌التجاریختلف‌فیهافی‌کل‌وقت‌ولایمکن‌اخذالزکوه‌منهافلووضع علیهم شیء یکون‌صلاحا .

فی‌*العقد*‌*الحرث*‌بن‌عمرو مزیقیا اول‌الملوک احرق‌الناس بالنار.فیه اول عطــاء
فرقه‌النبی (ص) فی‌اصحابه صدقات عبدالقیس.

فی‌*الطبری* کان‌اسم سبابن‌یعرب‌بن‌یشجب‌بن‌قحطان‌عبد‌شمس وانما سمی‌سبا فیما
یزعمون انه کان اول من سبی فی‌العرب .

فی‌*الخبر* ان امیرالموءمنین (ع) کان‌یقوم‌فی‌المطراول مایمطر حتی یبتل ویقول
هوماء قریب عهد بالعرش.

عن‌*البلا*ذری ان‌رسول‌الله (ص) امربصلب عقبه‌بن‌ابی‌معیط بعدان‌امر بقتله صبرا "
من اساری بدر فکان اول مصلوب فی‌الاسلام من‌الکفار .

فی‌*الطبری* فی‌قصه اصحاب‌الفیل‌واقبال‌ابابیل ورمیهم‌الحجاره‌قال لایصلب‌شیئا
الاهشمته‌ولانفط ذلک‌الموضع فکان ذلک‌اول‌ماکان‌الجدری‌والحصبه‌والاشجارالمره‌فاهمدتهم
الحجاره‌وبعث‌الله‌سیلا اتیافذهب بهم‌فالقاهم‌فی‌البحروروی‌ایضا "ان‌اول‌ماروءیت‌الحصبه
والجدری‌بارض‌العرب ذلک‌العام وانه‌اول‌ماروءی‌بهاامرا الشجرالحرمل‌والحنظل‌والعشرذلک‌امام .

قلت العشر شجر له صمغ وهومن العصاه وثمرته تفاخه كتفاخه التقار الاصغر الواحده عشره والجمع عشر والعشرات .

فی القمی اول من ظاهر فی الاسلام کان رجلا یقال له اوس بن الصامت من الانصار ـ الخ .

فی الطبری ذکر عن النبی (ص) انه ما بلغه ماکان من هزیمه ربیعه جیش کسری قال هذا اول یوم انتصفت العرب من العجم وبی نصروا وهو یوم قراقر ویوم الحنو حنو قراقر ویوم الجبابات ویوم ذی العجرم و یوم الغذوان ویوم البطحاء بطحاء ذی قار وکلهن حول ذی قار .

قال ابوغالب الزراری اول من نسب منا الی زراره جدنا سلیمان نسبه الیه سیدنا ابوالحسن علی بن محمد بن العسکری (ع) وکان اذا ذکره فی توقیعاته الی غیره قال الزراری توریه عنه وسترا ثم اتسع ذلک و سمینا به .

فی الطبری هاشم اسمه عمرو وانما قیل له هاشم لانه اول من هشم الثرید لقومه بمکه واطعمهم و فیه قیل (عمروالذی ،هشم الثرید لقومه ورجال مکه مسنتون عجاف) وقال کان هاشم والمطلب عبدشمس و نوفل اول من اخذ لقریش العصم فانتشروا من الحرم اخذ لهم هاشم حبلا من ملوک الشام الروم وغسان وعبدشمس حبلا من النجاشی الاکبر فاختلفوا بذلک السبب الی ارض الحبشه ونوفل حبلا من الاکاسره فاختلفوا بذلک السبب الی العراق وارض فارس والمطلب حبلا من ملوک الیمن فاختلفوا بذلک السبب الی الیمن فجبر الله بهم قریشا فسموا المجیرین .

وقال اول عداوه وقعت بین هاشم وامین ان هاشما لما اطعم قومه حسده امیه و کان اذامال فتکلف ان یصنع صنیع هاشم فعجز عنه فشمت به ناس من قریش فغضب وقال من هاشم ودعاه الی المنافره فکره هاشم ذلک لسنه وقدره ولم تدعه قریش واحفظوه قال فانی انافرک علی خمسین ناقه سودالحدق ننحرها ببطن مکه والجلاء عن مکه عشر سنین فرضی بذلک امیه وجعلا بینهما الکاهن الخزاعی فنفرهاشما علیه فاخذهاشم الابل فنحرها واطعمها من حضره وخرج امیه الی الشام فاقام بها عشر سنین ثم ذکر تنافر عبدالمطلب وحرب الی النجاشی وجعله نفیلا العدوی الحکم وانه قال لحرب اتنافر رجلا هو اطول منک قامه واعظم منک هامه واوسم منک و سامه واقل منک لامه واکثر منک ولدا " واجزل منک صفدا واطول منک مددا "فنفره علیه .

فیه *اول* من مات من ولد عبدمناف هاشم مات بغزه من ارض الشام ثم عبدشمس بمکه فقبر اجیاد ثم نوفل بسلمان من طریق العراق ثم المطلب بردمان من ارض الیمن .

فیه *کان قصی بن کلاب* اول ولد کعب بن لوی اصاب ملکا اطاع له به قومه فکانـت الیه الحجابه والسقایه والرفاده والندوه واللواء فحاز شرف مکه کله وقطع مکه ارباعا بین قومه فانزل کل قوم من قریش منازلهم من مکه التی اصبحوا علیها .

فی الخبر اول صک کتب فی الدنیا واول کتاب کتب فی الارض ماکتب علی ادم لما عرض علیه ولده فوهب لداود من عمره خمسین اوستین ونسیه اوانکره فنزل علیه جبرئیل اوجبرئیل ومیکائیل بماکتـــــب .

وفي *الخبر* انه (ع) كان اذا صال الفحل اول مرة لم يضمنه صاحبه فاذا ثني ضمن صاحبه .

في الطبري عاتكه بنت يخلد بن النضر بن كنانه ام لوي بن غالب اول العواتك اللائي ولدن رسول الله (ص) من قريش قال النجاشي في احمد بن محمد بن عيسى الاشعري واول من سكن قم من ابائه سعد بن مالك بن الاحوص قال هشام الكلبي كما في البلاذري اول دار بالبصره بنيت دار نافع بن حارث ثم دار معقل بن يسار المزني .

وفيه *قال القحذمي* وغيره كان اول حمام اتخذ بالبصره حمام عبدالله بن عثمان الثقفي ثم حمام فيل مولى زياد ثم الثالث حمام مسلم بن ابي بكره .

قال الطبري اخبرني بعض النساب انه وجد طائفه من علماء العرب قد حفظت لمقدار معين ابا بالعربيه الى اسماعيل ــ الى ان قال ــ في تعدادهم ابن بورا وهو بوز وهو عتر العتائر و اول من سن العتيره للعرب قلت في الصحاح العتر العتيره وهي شاه يذبحونها في رجب لالهتهم مثل ذبح و ذبيحه وقد عتر الرجل يعتر عترا بالفتح اذا ذبح العتيره يقال هذه ايام ترجيب وتعتار و ربما كان الرجل في الجاهليه ينذر نذرا ان رای مايحب يذبح كذا وكذا من غنمه فاذا وجب وضاقت نفسه عن ذلک يعتر بدل الغنم ظباء وهذا المعنى اراد الحارث بن جلزه بقوله (عننا " باطلا وظلما كما تعتر عن حجره الربيض الظباء) وقال الطبري بعد ما تقدم ابن شوحا وهو سعد رجب وهو اول من سن الرجبيه للعرب قلت الظاهر ان مراده بالرجبيه العمره الرجبيه الى ان قال ابن ابداعي وهو عبيد و هو يزن الطعان وهو اول من قاتل بالرماح فنسب اليه ــ الى ان قال ــ في آخرهم ابن جعتم و هو عرام و هو النبيت و هو قيذر وتاويل قيذر صاحب ملک کان اول من ملک من ولد اسماعیل .

في الطبري انه (ص) قال لفاطمه (ع) (ان اول اهلي لحاقا "بي انت) ايضا " ان قريشا لما تنازعت في وضع الركن لما كانوا يبنون البيت قال ابواميه بن المغيره اجعلوا بينكم اول من يدخل من باب هذا المسجد يقضي بينكم فيه فكان اول من دخل رسول الله (ص) فلما راوه قالــوا هذا الامين قد رضينا به فلما اخبروه قال هلم لي ثوبا فاتي به فاخذ الركن فوضعه فيه بيده ثم قال لياخذ كل قبيله بناحيه من الثوب ثم ارفعوه جميعا ففعلوا حتى اذا بلغوا به موضعه وضعه بيده ثم بنى عليه) قيل اول من بايع النبي (ص) من الانصار في العقبه اسعد بن زراره و قيل ابن التيهان وقيل البراء بن معرور قيل اول من جهر بالقران بعد رسول الله (ص) لقريش ابن مسعود .

في المعجم قال ابن المقفع اول سور وضع في الارض بعد الطوفان سور الســـوس وتستر ولا يدرى من بنى سور السوس وتستر والابله .

في الطبري اول من توفي بعد مقدم النبي (ص) المدينه صاحب منزله كلثوم بن الهدم .

في المروج اميه بن ابي الصلت اول من كتب (باسمك اللهم) الى ان جاء الله عزوجل بالاسلام و كتب بسم الله الرحمن الرحيم .

فی الخبر ان الله عزوجل خلق النوریوم الجمعه فی اول یوم من شهر رمضان وخلق الظلمه فی یوم الاربعاء یوم عاشورا وجعل لکل منهما شرعه و منهاجا .

فی زیاره الناحیه مشیرا الی علی المقتول المعروف بالاکبر السلام علیک یا اول قتیل من نسل خیر سلیل من سلاله ابراهیم الخلیل فی الخبر اول شیء مات من دواب النبی یعفور حماره فلما توفی (ص) قطع خطامه ثم مر یرکض واتی بئر بنی خطمه بقبا فرمی بنفسه فیها فکانت قبره .

فی الخبر انما قیل للفرس اجد لان اول من رکب الخیل قابیل یوم قتل اخاه هابیل وانشا یقول (اجدالیوم وماترک الناس دما) فقیل للفرس اجد لذلک وانما قیل للبغل عدلان اول من رکب البغل آدم وذلک انه کان له ابن یقال له معد وکان عشوقا للدواب وکان یسوق بآدم فاذا تفاعس البغل نادی یامعد سقها فالفت البغله اسم معد فترک الناس اسم معد وقیل عدو ، انما قیل للحمار حر لان اول من رکب الحمار حوا و ذلک انه کان لها حماره و کانت ترکبها لزیاره قبر ولدها هابیل فکانت تقول فی مسیرها واحراه فاذا قالت هذه الکلمات سارت الحماره واذا سکتت تقاعست فترک الناس ذلک وقالوا حر .

فی الخبر ان اول من خطب وهوجالس معاویه واستاذن الناس فی ذلک من وجع کان برکبته وفی الخبر ان اول من جعل الخطبه فی العید قبل الصلوه مروان لعدم بقاء الناس له بعد الصلوه واما مانسب فی الفقیه الی الصادق (ع) ان اول من قدم الخطبه یوم الجمعه عثمان فاشتباه منه فان الخطبه فی الجمعه قبل بلاخلاف .

اول من قدم مکه بمصاب قریش فی بدر حیمان الخزاعی فقالوا ماوراء ک قال قتل عتبه وشیبه وابوالبختری و نبیه و منبه فلما جعل یعدد اشراف قریش قال صفوان بن امیه وهو قاعد فی الحجر والله ان یعقل هذا فسلوه عنی قالوا مافعل صفوان بن امیه قال هو ذاک جالسا فی الحجر وقدوالله رایت اباه و اخاه حین قتلا .

فی الطبری عن عاصم ان بنی قینقاع کانوا اول یهود نقضوا ما بینهم وبین رسول الله (ص) ، وحاربوا فیما بین بدر واحد قال الطبری وفیها کان اول خمس خمسه رسول الله (ص) فی الاسلام فاخذ رسول الله (ص) صفیه والخمس وسهمه وفض اربعه اخماس علی اصحابه قال ثم انصرف (ص) الی المدینه وحضرت الاضحی وروی عن جابر قال لما رجعنا من بنی قینقاع ضحینا وکان اول اضحی راه المسلمون وذبحنا فی بنی سلمه فعددت سبع عشره اضحیه وقال وخرج بالناس الی المصلی فصلی بهم فذلک اول صلوه صلی بالناس بالمدینه بالمصلی فی عید و ذبح فیه بالمصلی بیده شاتین وقیل شاه .

فیه اول سریه خرج فیها زید بن حارثه امیرا غزوه القرده وهی ماء من میاه نجد اصاب فیها عیر ابی سفیان .

فی المروج اول من وقع علیه اسم الوزاره فی دوله بنی العباس ابوسلمه الحلال وقال کان یدعی وزیر ال محمد وذکر ان ابامسلم قتله غیله فقیل :

ان الوزیـــــر وزیـــــر ال محمـــــــد اودی فمـــن یشنـــاک کـــان وزیـــرا

فی العقد اول خطبه خطبها عثمان ارتج علیه فقال ایها الناس ان اول کل مرکب صعب و ان اعش یاتکم الخطب علی وجهها .

فی الصحاح وحروراء اسم قریه یمد ویقصر نسبت الیها الحروریه من الخوارج کان اول مجتمعهم بها و تحکیمهم منها .

فی الخبر عن الصادق (ع) لبشیر النبال هل تدری اول ما یبدء به القائم قلت لا قال یخرج هذین رطبین غضین فیحرقهما ویذریهما فی الریح ـ الخبر .

وفی آخر عنه (ع) اذا لام القائم (ع) وثبان یکسر الحایط الذی علی القبر فیبعث الله تعالی ریحا شدیده وصواعق ورعودا حتی یقول الناس انما ذالذا فیتفرق اصحابه عنه حتی لایبقی معه احد فیاخذ المعمول بیده فیکون اول من یضرب بالمعمول ثم یرجع الیه اصحابه اذا راوه یضرب المعمول بیده ـ الخبر قال الجوهری یقال عقی الصبی یعقی عقیا اذا احدث اول مایحدث وبعد ذلک مادام صغیرا .

قال الطبری فی موالی رسول الله بعد عدعده وابوکیشه واسمه سلیم قیل انه کان من مولدی مکه وقیل من مولدی ارض دوس ابتاعه رسول الله (ص) فاعتقه فشهد مع رسول الله (ص) بدرا واحدا والمشاهد توفی اول یوم استخلف فیه عمربن الخطاب سنه ثلاث عشره من الهجره وقال اول فرس ملکه رسول الله (ص) فرس ابتاعه بالمدینه من رجل من بنی فزاره بعشراواق وکان اسمه عندالاعرابی الفرس فسماه النبی (ص) السکب وکان اول ماغزا علیه احد لیس مع المسلمین یومئذ فرس غیره وفرس لابی برده بن نیار یقال له ملاوح وروی ان دلـــدل بغله النبی (ص) اول بغله رئیت فی الاسلام اهداها له المقوقس واهدی له معها حمارا یقال له غفیر فکانت البغله قدبقیت حتی کان زمن معاویه .

قال فی سنه (۱۰) قدم وبربن یحنس علی الابناء بالیمن یدعوهم الی الاسلام فنزل علی بنات النعمان بن برزج فاسلمن وبعث الی فیروزالدیلمی فاسلم والی مرکبود وعطاء ابنه و وهب بن منبه وکان اول من جمع القران بصنعاء ابنه عطاء بن مرکبود و وهب بن منبه وروی ان اول رده کانت فی الاسلام بالیمن علی عهد رسول الله علی ید ذی الخمار عیهله بن کعب وهوالاسود فی عامه مذحج خرج بعدالوداع کان الاسود کاهنا شعباذا وکان یریهم الاعاجیب ویسبی قلوب من سمع منطقه وکان اول ماخرج ان خرج من کهف خبان وهی کانت داره و بها ولد ونشافکاتبه مذحج و واعده بخران فوثبوا بها واخرجوا عمربن حزم وخالد بن سعید بن العاص وانزلوه منزلهما .

ووثب قیس بن عبد یغوث علی فروه بن مسیک وهو علی مراد فاجلاه ونزل منزله فلم ینشب عبهله بنجران ان سار الی صنعاء وکتب بذلک الی النبی (ص) من فعله ونزوله صنعاء وکان اول خبر وقع به عنه من قبل فروه بن مسیک ولحق بفروه من تم علی الاسلام من مذحج فکانوا بالاحسیه ولم یکاتبه الاسود ولم یرسل الیه لانه لم یکن معه احد یشاغبه وصفا له ملک الیمن .

قال الطبری ایضا " ان اول من کتب الی النبی (ص) بخبر طلیحه سنان بن ابی سنان وکان علی بنی مالک .

اول ما ادخل الفیل المدینه من العراق ایام ابی بکر کما روی الطبری قال فطیـف به فی المدینه لیراه الناس وجعل ضعیفات النساء یقلن امن خلق الله ما نری ورأینه مصنوعا " .

روی *ایضا* " وجه ابوبکر الجنود الی الشام اول سنه ثلث عشره فاول لواء عقده لواء خالد بن سعید بن العاص ثم عزله قبل ان یسیـره وولی یزید بن ابی سفیان فکان اول الامراء الذین خرجوا الی الشام وخرجوا فی سبعه الاف ثم روی فی سبب عزله ان خالد بن سعید حین قدم من الیمن بعد وفاه رسول الله (ص) تربص ببیعته شهرین یقول قد امرنی رسول الله (ص) ثم لم یعزلنی حتی قبضه الله وقد لقی علی بن ابیطالب (ع) وعثمان بن عفان فقال یا بنی عبدمناف لقد طبتم نفسا عن امرکم یلیه غیرکم فاما ابوبکر فلم یحفلها علیه واما عمر فاضطغنها علیه ــ الی ان قال ــ فلم یزل بابی بکر حتی عزله وامر یزید بن ابی سفیان قلت ان استدلال خالد صحیح فانه کان احق بالخلافه من ابی بکر لان خالدا امره رسول الله (ص) ولم یعزله حتی توفی وابوبکر لم یؤمره بل امر علیه وقد کان فی الایمان والهجره مثله .

روی الطبری ان اول صلح کان بالشام صلح مآب وهی فسطاط لیست بمدینه مر ابوعبیده بهم فی طریقه وهی قریه من البلقاء فقاتلوه ثم سئلوه الصلح فصالحهم قال واجتمع الروم جمعا بالعربیه من ارض فلسطین فوجه الیهم یزید بن ابی سفیان اباامامه الباهلی ففض ذلک الجمع فاول حرب کانت بالشام بعد سریه اسامه بالعربه . روی الطبری ان خالدا "اتی الانبار فصالحوه علی الجلاء ثم اعطوه شیئا رضی به فاقرهم وانه اغار علی سوق بغداد من استاق العیال وانه وجد المثنی فاغار علی سوق فیها جمع لقضاعه وبکر فاصاب مافی السوق ثم سارا الی عین التمر ففتحها عنوه فقتل وسبی وبعث بالسبی الی ابی بکر فکان اول سبی قدم المدینه من العجم ــ الخ .

قال اول مدینه فتحت من الشام فی خلافه ابی بکر بصری .

قال اول کتاب کتبه عمر حین ولی الی ابیعبیده یولیه علی جند خالد قال الطبری ایضا " لما استخلف عمر کان اول ما تکلم به عزل خالد بن الولید وقال لا یلی لی عملا ابدا وکتب الی ابیعبیده ان خالدا " ان اکذب نفسه فهو امیر علی ماهو علیه وان هو لم یکذب نفســه . فانت الامیر علی ماهو علیه ثم انزل عمامته عن راسه وقاسم ماله نصفین فلما ذکر ابوعبیده

ذلک له قال خالد انظر لی استشراختی فی امری فدخل علی اخته فاطمه بنت الولید فقال والله لایحبک عمرابداومایریدالاان تکذب نفسک ثم ینزعک فقبل راسها وقال صدقت فابی ان یکذب نفسه فاخذ ابوعبیده احدنعلیه ایضا " .

وقال کان عمر کلمامربخالدقال اخرج مال الله من تحت استک فیقول ماعندی من مال فلما اکثر علیه قال ماقیمه مااصبت فی سلطانکم اربعین الف درهم فقال عمرقداخذت ذلک منک باربعین الف درهم قال هولک قال قداخذته ولم یکن لخالدمال الاعده ورقیق فحسب ذلک فبلغت قیمه ثمانین الف درهم الخ وقال قالوا اول ماعمل به عمراء ن نـدب النـاس مع المثنی بن حارثه الشیبانی الی اهل فارس قبل صلوه الفجرمن اللیله التی مات فیها ابوبکر ثـم اصبح فبایع الناس وعادفندب الناس الی فارس وتتابع الناس علی البیعه ففرغوا فی ثلاث کل یوم یندبهم فلاینتدب احد الی فارس وکان وجه فارس من اکره الوجوه علیهم لشده سلطانهم وقهرهم الامم فلماکان الیوم الرابع عادفندب اناس الی العراق فکان اول منتدب ابوعبید بن مسعود ـ الخ

وقال ایضا "کان اول بعث بعثه عمر بعث یعلی بن امیه الی الیمن وامره باجلاء اهل نجران ـ الخ .

وقال الافوه الاودی (ملکنا ملک لقاح اول . وابونا من بنی اودخیار) قلت یقال حی لقاح للذین لایدینون للملوک اولم یصبهم فی الجاهلیه سباء .

قال الطبری اول رجل سور بالعراق من المسلمین نائل الاعرجی وکان قتل شهریار دهقان الباب فی اکناف کوثی وکان اخذ سلبه فقال له سعد عزمت علیک لمالبست سواریه وقبائه ودرعه ولترکبن برذونه قال ثم اتاه فی سلاحه علی دابته فقال اخلع سواریک الان ان تری حربافتلبسهما قال لما فتح سعدالمدائن وانتهی الی ایوان کسری اتخذه مسجداوفیه تماثیل الحص رجال دخیل ـ الی ان قال ـ وکانت اول جمعه بالعراق فی صفرسنه سته عشر ، فی الخبر کان لفاطمه (ع) خاتم فضه عقیق فدفعته حین احتضارها الی الحسن (ع) وهـو الی الحسین (ع) فرای (ع) المسح فساله ما انقش علی خاتمی قال لااله الاالله الملک الحق المبین فانه اول التواره واخرالانجیل ـ والخبر من اخبار محمدبن عثمان العمری .

فی الاثار الباقیه ان بختنصررجلان بختنصرالاول ومخرب بیت المقدس الثانی والاول کان قبله بمائه وثلاث واربعین سنه والمجسطی وضع استخراجه للکواکب سنیه وتاریخـه بالسنین القبطیه وقال حل الله کان بالعرانیه بوخذ نصار فعرب بختنصر .

فیه ایضا " اول من استعمل ایام الاسبوع اهل المغرب لاسیماالشام وحوالیه حیث ان الانبیاء کانوا فی هذه النواحی ماخبروا الناس باول اسبوع خلق فیها العالم کمافی التوراه ثم انتشر فی باقی الامـم .

قال الطبری فی فییء المدائن اول شیء جمع یومئذمافی القصرالابیض ومنازل کسری .

قال كان النعمان بن معرن على كسكر فكتب الى عمر مثلي و مثل كسكر كمثل رجل شاب الى جنبه مومسه تلون له و تعطر فانشدك الله لما عزلتني عن كسكر وبعثتني الى جيش من جيوش المسلمين فكتب اليه ان ائت الناس بنهاوند فانت عليهم فالتقوا فكان اول قتيل واخذ الرايه اخوه سويد ففتح الله عليهم .

قال اول رستاق اخذ من اصبهان في فتح المسلمين رستاق الشيخ سماه المسلمون بذلک لما كان على مقدمه عسكر الكفار شيخ كبير .

و*قال* وفرق دستبى بين نفر من اهل الكوفه عصمه الضبى ومهلهل الطائى وسماک العسبى وسماک الاسدى وسماک الانصارى فكان هوء لاء اول من ولى مسالح دستبى وقاتل الديلم .

في المعارف اول غزاه غزيت في خلافه عثمان الرى ثم الاسكندريه ثم سابور ثم افريقيه ثم قبرس ثم سواحل بحر الروم واصطخر الاخره و فارس الاولى ثم جور و فارس الاخيره ثم طبرستان ودارابجرد وسجستان ثم الاساوره في البحر ثم افريقيه ثم حصون قبرس ثم ساحل الاردن ثم كانت مرو على يد ابن عامر في ۳۴ ثم حصر عثمان في ۳۵ .

قال البلا ذرى قال الواقدى عن اشياخه قالوا اول من كتب لرسول الله (ص) مقدمه المدينه ابى ابن كعب الانصارى وهو اول من كتب في اخر الكتاب (وكتب فلان) فكان ابى اذا لم يحضر دعا رسول الله (ص) زيد بن ثابت الانصارى فكتب له فكان ابى وزيد يكتبان الوحى بين يديه وكتبه الى من يكاتب من الناس وما يقطع و غير ذلک قال و قال واول من كتب له من قريش عبدالله بن سعد بن ابى سرح ثم ارتد ورجع الى مكه و قال لقريش انا اتى بمثل ما ياتى به محمد وكان يملى عليه (الظالمين) فكتب (الكافرين) ويملى عليه (سميع عليم) فيكتب (غفوررحيم) واشباه ذلک فانزل الله ومن اظلم ممن افترى على الله كذبا اوقال اوحى الى ولم يوح اليه شيء ومن قال سانزل مثل ما انزل الله) فلما كان يوم فتح مكه امر رسول الله (ص) بقتله فكلمه فيه عثمان بن عفان وقال اخى من الرضاع ــ الى ان قال ــ فلما كان عام الفتح واسلم معاويه كتب له ايضا " ودعاه يوما و هو ياكل فابطا فقال لا اشبع له بطنه فكان يقول لحقتني دعوه رسول الله وكان ياكل في اليوم سبع اكلات واكثر واقل .

مهلهل *حال* امرء القيس واسمه عدى و قيل له مهلهل لانه اول من هلهل الشعر ورقعه وقصد القصائد واول من كذب في شعره واول شعر قاله في قتل اخيه كليب كنا نغار على العواتق ان ترى بالامس خارجه عن الاوطان الخ و كذبه (ولولا الريح اسمع اهل حجر صليل البيض تقرع بالذكور) وكان بينه و بين شيبان وقايع واول قتال كانت بينهم في قول يوم عنيزه وهى عند فلج وقيل الاول يوم النهى وهى اسم ماء وكان الحرث بن عباد الشيبانى اعتزل الحرب ثم بعث الى مهلهل ابنه بجيرا وقال له انک اسرفت في القتل فاماقتلت ابنى

باخیک فاصلحت واما اطلقته فاصلحت فقتله مهلهل وقال بوء بشسع نعل کلیب فغضب الحرث عند ذلک وقال (لم اکن من جناتها علم الله وانی بحرها الیوم صالی) فاتوه بفرسه النعامه ولم یکن فی زمانها مثلها فرکبها وشهد حربهم وکان اول یوم شهده یوم قضه وهو یوم تحلاق اللمم وانما قیل له تحلاق اللمم لان بکرا حلقوا رؤسهم لیعرف بعضهم بعضا الاجحدر بن ضبیعه بن ـ قیس ابو المسامعه فقال لهم انا قصیر فلا تشینونی وانا اشتری منکم عنی باول فارس یطلع علیکم فطلع ابن عناق فشد علیه فقتله واسر الحرث مهلهلا . قال ابن الکلبی اول من اشتد ملکه من کنده حجر اکل المـرار .

فی النهج اول ما تغلبون علیه من الجهاد بایدیکم ثم بالسنتکم ثم بقلوبکم فمن لم یعرف بقلبه معروفا ولم ینکر منکرا قلب فجعل اعلاه اسفله .

ایضا " فی النهج اول عوض الحلیم من حلمه ان الناس انصاره علی الجاهل . فی الاغانی عن اسمعیل بن الساحر تلاحی رجلان من بنی عبدالله بن دارم فی المفاضله بعد النبی (ص) فرضیا بحکم اول من یطلع فطلع السید الحمیری فقاما الیه وهما لا یعرفانه فقال له مفضل علی انی وهذا اختلفنا فی خیر الناس بعد النبی (ص) فقلت علی فقطع السید کلامه ثم قال وای شیء قال هذا الاخر ابن الزانیه فضحک الناس و وجم الرجل ولم یحر جوابا .

فی تاریخ الیعقوبی بویع معاویه بالکوفه فی ذی القعده سنه ۴۰ واحضروا الناس لبیعته وکان الرجل یحضر فیقول والله یا معاویه انی لا بایعک وانی لکاره لک فیقول بایع فان الله قد جعل فی المکروه خیرا کثیرا ویاتی الاخر فیقول اعوذ بالله من نفسک واتاه قیس بن سعد بن عباده فقال له بایع قال انی کنت لاکره مثل هذا الیوم فقال له معه فقال لقد حرصت ان افرق بین روحک وجسدک قبل ذلک فابی الله یا ابن ابی سفیان الا ما احب قال فلا یرد امر الله فاقبل قیس علی الناس بوجهه فقال یا معشر الناس لقد اعتضتم الشر من الخیر واستبدلتم الذل من العز والکفر من الایمان فاصبحتم بعد ولایه امیر المؤمنین وسید المسلمین وابن عم رسول رب العالمین وقد ولیکم الطلیق ابن الطلیق یسومکم الخسف ویسیر فیکم بالعسف فکیف تجهل ذلک انفسکم ام طبع الله علی قلوبکم وانتم لا تعقلون ، فجثا معاویه علی رکبته ثم اخذ بیده وقال اقسمت علیک ثم صفق علی کفه ونادی الناس بایع قیس فقال کذبتم والله ما بایعت ـ ولم یبایع معاویه احدا الا اخذ علیه الایمان فکان اول من استحلف علی بیعته لیحیی بن بلال العبـــدی .

لعمری لئن حارث امیه واعتدت لاول من سن الضلاله اجور

اول الدوله السامانیه کان سنه ۲۶۱ وانقرضت سنه ۳۸۹ وملک بعدهم محمود الغزنوی .

واول من اخذ من ال بویه الخراج من بغداد سنه ۳۴۱ جلال الدوله بن بهاء الدوله بن ـ عضد الدوله وانقرضت دولتهم سنه ۴۴۷ وملک بعدهم السلاجقه .

قال الحموی اول من عمر الانبار سابور ذو الاکتاف ثم جددها السفاح اول العباسین وبنی بها قصورا واقام بها الی ان مات .

قال المسعودی کان الولید بن یزید اول من حمل المغنین من البلدان الیه ، وجالس الملهین واظهر الشرب والملاهی والعزف . وفی ایامه کان ابن سریج المغنی ومعبد والغریض وابن عائشه وابن محرز وطویس ودحمان وغلبت شهوه الغناء فی ایامه علیه وعلی الخاص والعام قال ویزید بن الولید اول من ولی هذا الامر من بنی امیه و امه ام ولد و کانت امه ساریه بنت فیروز وهو الذی یقول فی ذلک :

انــــا ابـــن کســـری وابـــی مـــــروان   وقیصـــر جـــدی وجـــدی خاقـــان

فی الطبری اول من غزا فی البحر معاویه زمان عثمان وقد کان استاذن عمر فیه فلم یاذن له .

فیه اول دعوه بنی العباس کان سنه ۱۰۰ وجه محمد بن علی بن عبدالله بن العباس من ارض الشراه میسره الی العراق ومحمد بن خنیس وحیان العطار وابا محمد الصادق الی خراسان وامرهم بالدعاء الیه والی اهل بیته ثم انصرفوا بکتب من استجاب لهم واختارا بو محمد الصادق له اثنی عشر رجلا نقباء منهم سلیمان بن کثیر الخزاعی قال واختار سبعین رجلا فکتب الیهم محمد بن علی کتابا " لیکون لهم مثالا وسیره یسیرون بها .

قال الجزری کثرا ماینتقل السلطنه من نسل اول السلسله ، فانتقل الملک من معاویه الی بنی مروان ومن السفاح الی بنی المنصور ومن نصر بن احمد السامانی الی بنی اخیه اسمعیل ومن عماد الدوله الدیلمی الی بنی اخیه رکن الدوله و من طغرلبک السلجوقی الی بنی اخیه داود ومن شیرکوه الایوبی الی ابن اخیه صلاح الدین .

روی الطبری ان اول ماسمع من محمد بن ابی حذیفه فی ذکره لمطاعن عثمان حین رکب الناس البحر سنه ۳۱ لما صلی عبدالله بن سعد بن ابی سرح بالناس العصر کبر محمد تکبیرا ــ ورفع صوته ــ حتی فرغ ابن ابی سرح فلما انصرف سال ماهذا فقیل له هذا محمد بن ابیحذیفه یکبر فدعاه ونهاه وقال لما صلی المغرب کبر تکبیرا " ارفع من الاول وقال ان محمدا قال بعد فتحهم لقد ترکنا خلفنا الجهاد حقا فیقول الرجل واین جهاد فیقول عثمان بن عفان فعل کذا و کذا وفعل کذا و کذا وقال اظهرهو ومحمد بن ابی بکر ثم عیب عثمان وان دمه حلال وانــه استعمــل ابن ابی سرح الذی نزل القرآن بکفره واباح النبی (ص) دمه و انه ادخــل من اخرجه النبی (ص) وهو عمه الحکم واخرج من کان مقربا جلیلا عند النبی (ص) کابی ذر وقال ان ابن ابی سرح قال لهما لاترکبا معنا فرکبا فی مرکب وحدهما .

قال ابن قتیبه تزوج عثمان رقیه ابنه رسول الله (ص) وهو بمکه فهاجر بها الــی ارض الحبشه فقال رسول الله (ص) انهما لاول من هاجر الی الله عزوجل بعد ابراهیم ولوط ــ علیهما السلام قلت ماقاله من مجعولات العثمانیه وکیف یقول (ص) ماقالوا وقد کــان عبیدالله بن جحش الاسدی وزوجه ام حبیبه بنت ابی سفیان ممن هاجر فی تلک الهجره وتنصر

عبدالله‌ثمه‌ومات فتزوج (ص) ام‌حبیبه‌زوجها‌منه‌النجاشی‌وکذلک‌الزبیرواابوسلمه‌وابوحذیفه کان مع کل منهم اهله والدرایه فی‌عثمان مامر عن‌الطبری فی‌وصف محمدبن‌ابی‌حذیفه ومحمدبن‌ابی‌بکر لعثمان وای‌عبره بروایه مخالفه للتواتروالقطعیات .

فی‌الطبری ان‌سعیدبن‌العاص اهل‌جرجان ثم امتنعوا ومنعوا ذلک‌الطریق فلم‌یکن احدیسلک‌طریق‌خراسان‌من‌ناحیه قومس الاعلی‌خوف‌من‌اهل‌جرجان‌کان‌الطریق‌الی‌خراسان من‌فارس الی‌کرمان فاول من‌صیرالطریق من‌قومس قتیبه‌بن‌مسلم حین ولی‌خراسان فیه .

فی‌وقایع ۲۴ ان‌عثمان‌کتب الی‌معاویه‌یامره‌ان‌یغزی حبیب‌بن‌مسلم‌فی‌اهل‌الشام ارمینیه‌فوجهه‌فبلغ حبیب ان‌الموریان‌الرومی‌قدتوجه‌نحوه‌فی‌ثمانین‌الفامن‌الروم‌والترک ــ الی ان قال ــ وکان‌حبیب‌صاحب‌کیدفاجمع علی ان‌یبیت‌الموریان‌فسمعته‌امراته‌ام‌عبدالله بنت یزیدالکلبیه یذکر ذلک فقالت له فاین موعدک قال‌سرادق‌الموریان‌اوالجنه‌ثم بیتهم فقتل من اشرف له واتی‌السرادق فوجد امراته قدسبقت وکانت اول امراء ه من‌العرب ضرب علیها سرادق ومات عنها حبیب فخلف علیهاالضحاک بن قیس‌الفهری .

روی‌الطبری‌قصه‌الشوری ــ الی‌ان‌قال‌ــ بعد ذکربیعه‌ابن‌عوف‌لعثمان‌فقال‌علی (ع) حبوته‌حبودهرلیس هذا اول‌یوم‌تظاهرتم‌فیه‌علینا فصبرجمیل والله‌المستعان‌علی‌ماتصفون والله‌ماولیت‌عثمان‌الالیردالامرعلیک‌وانه‌کل‌یوم‌هو فی‌شان فقال عبدالرحمن‌یاعلی‌لاتجعل علی نفسک سبیلا فانی قدنظرت‌وشاورت‌الناس فاذاهم لایعدلون لعثمان فخرج علی (ع) وهویقول‌سیبلغ‌الکتاب‌اجله فقال‌المقداد‌یاعبدالرحمن‌اما‌والله‌لقدترکته من‌الذین یقضون بالحق و به‌یعدلون‌فقال یامقداد والله لقد اجتهدت‌لمسلیمن‌قال‌ان‌کنت‌اردت بذلک‌الله فاثابک‌الله‌ثواب‌المحسنین‌فقال‌المقدادمارایت مثل‌مااوتی الی‌اهل هذاالبیت بعد نبیهم انی لاعجب‌من‌قریش انهم‌ترکوا رجلا ما اقول‌ان احدا " اعلم‌ولااقضی منه‌بالعدل اماوالله لواجد علیه اعوانا فقال‌عبدالرحمن‌یامقداد اتق‌الله فانی خائف علیک‌الفتله فقال رجل للمقداد رحمک‌الله من اهل هذا البیت ومن هذا الرجل قال اهل‌البیت بنوعبدالمطلب والرجل‌علی‌بن‌ابیطالب فقال‌علی‌ان‌الناس ینظرون‌الی‌قریش وقریش تنظرالی‌بیتها‌فتقول ان ولی علیکم بنوهاشم لم‌یخرج منهم‌ابداوماکانت‌فی‌غیرها‌من قریش تداولتموها بینکم .

قلت‌العجب ان‌اخواننا‌یستدلون‌علی‌صحه‌خلافه‌الثلاثه بامضاء امیرالموٴمنین (ع) مع‌ان امضائه انماکان بالتهدیدبالقتل له‌وشیعته . فی‌روضه‌المناظر فی‌سنه۴۶۷جمع‌ملکشاه ونظام‌الملک‌المنجمین ونقل‌النیروز من نصف‌الحوت الی اول‌الحمل .

فیه فی‌سنه ۵۳۱ استوزرالحافظ خلیفه‌مصررضوان‌الوحشی‌ولقبه‌الملک‌الافضل‌وهــو اول وزیر لقب بمصر .

نقل *ابن‌قتیبه عن‌الشعبی* انه قال‌المهاجرون‌الاولون من ادرک بیعه‌الرضوان ، وعن‌سعیدبن‌المسیب انه قال من صلی الی‌القبلتین فهو من‌المهاجرین‌الاولین .

من‌*ملوک‌الیمن ابرهه‌بن‌الرائش* ویقال‌له‌ذوالمنارلانه‌اول من‌ضرب‌النار علی‌طریقه فی‌مغازیه لیهتدی بها اذارجع ، قال ابن‌قتیبه کان یعرب‌بن‌قحطان‌صار الی‌الیمن‌فی‌ولده وهو اول من نطق بالعربیه من ولد آدم واول من حیاه ولده بتحیه‌الملوک (ابیت‌اللعن) و(انعم صباحا ") والیمن کلها من ولده .

فی‌المروج اول خلیفه‌اظهرالرکوب بحلیه‌الذهب‌المعتزوکان‌من‌سلف قبله من‌خلفاء بنی‌العباس وکذلک‌جماعه‌بنی‌امیه‌یرکبون‌بالحلیه‌الخفیفه‌من‌الفضه‌والمناطق‌واتخاذالسیوف والسروج واللجم فلمارکب‌المعتز لحلیه‌الذهب اتبعه‌الناس فی‌فعل‌ذلک‌قال‌والمستعین‌قبله اول من احدث لبس‌الاکمام‌الواسعه‌ولم‌یکن یعهد ذلک فجعل عرضها ثلاثه‌اشبارونحوذلک وصغرالقلانس وکانت قبل ذلک طوالاکاقباع‌القضاه .

فیه *قد صنف‌الناس* فی‌اخبارصاحب‌الزنج وحروبه‌وماکان من امره کتبا کثیره وکان اول‌من‌صنف‌اخباره وماکان‌من بدء امره‌و وقوعه الی‌بلادالبحرین‌وماکان من‌خبره‌مع‌الاعراب محمدبن‌الحسن‌بن‌سهل‌ابن‌اخی ذی‌الریاستین‌الفضل .

فیه *کان‌المعتمد* آثراللذه وغلبه‌الملاهی وغلب ابواحمدالموفق‌الامور یدبرها ثم حصر علی‌المعتمدوحبسه فکان اول خلیفه‌قهر وحجر علیه و وکل به‌فم‌الصلح وقدکان قبل ذلک هرب‌وصار الی‌حدیثه‌الموصل‌فبعث‌الموفق بصاعدالی سامراوکتب الی‌اسحق‌بن‌کنداج فرده من‌الموصل .

روی‌الطبری انه بعث ابنه و کاتبه الی اسحق ذاک فخلعا علیه خلعا جلیله وقلد بسیفین من ذهب ولقب ذا السیفین وهو اول من قلد بسیفین .

روی‌الطبری ان‌اول من اجترء علی‌عثمان‌بالمنطق‌الیسیء جبله‌بن‌عمروالساعدی مربه‌عثمان‌وهوجالس وفی‌ید جبله‌جامعه فلما‌مرعثمان سلم فردالقوم فقال جبله لم تردون علی رجل فعل کذا و کذا ثم‌اقبل علی عثمان فقال والله لاطرحن هذه‌الجامعه فی‌عنقک اولتترکن بطانتک هذه قال‌عثمان ای‌بطانه فوالله انی لاتخیرالناس فقال ، مروان تخیرته ومعاویه تخیرته وعبدالله‌بن‌سعد تخیرته‌منهم من نزل‌القران بدمه و اباح رسول‌الله (ص) دمه فانصرف عثمان فمازال‌الناس مجترئین علیه الی هذا الیوم .

روی‌الطبری ان‌عائشه‌سالت‌فی‌رجوعها من‌مکه‌عبدالله‌بن‌کلاب عن‌عثمان فاخبرها بقتله‌ثم باجتماع‌الناس‌علی‌امیرالمؤمنین (ع) فقالت‌والله‌لیت‌ان‌هذه‌انطبقت‌علی‌هذه ان‌تم‌الامرلصاحبک‌ردونی‌فانصرفت الی‌مکه و هی‌تقول‌والله قتل عثمان‌مظلوماوالله‌لاطلبن بدمه فقال‌لها ابن‌ام‌کلاب‌ولم‌فوالله ان‌اول من امال حرفه لانت ولقد کنت تقولین اقتلوا نعثلا فقد کفر ــ الخ .

وروی‌عن *السائب* قال أول فسطاط رایته بمنـــی فسطاط لعثمان وآخرلعبدالله بن ـ عامربن‌کریز و اول من زادالنداء الثالث یوم الجمعه علی الزوراء عثمان .

وروی فی‌خبرانه جاء الموء ذن سعدالقرظ الی علی بن ابیطالب (ع) یوم حصر عثمان فقال له من یصلی بالناس فقال علی (ع) نادخالدبن زیدفنادی خالدبن زید فصلی بالناس فانه لاول یوم عرف ان اباایوب خالدبن زیدفکان یصلی بهم ایاما ثم صلی علی (ع) بعد ذلک بالناس .

وروی انه لما قال الولید بن عقبه فی‌قتل عثمان .

الا ان خیرالنـــاس بعـــدثلاثـــه قتیـــل التجیبـــی الـــذی جاء من مصـــر

الخ ـ اجابه الفضل بن عباس .

الا ان خیـــرالنـــاس بعـــد محمـــد وصی النبـــی المصطفـــی عند ذی الذکـــر

واول مـــن صلـــی وصنـــو نبیـــــه واول من اردی الغـــــواه لـــدی بـــدر

فلـــورات الانصـــار ظلـــم ابن عمکـــم لکانـــوا لـــه من ظلمـــه حاضری النصر

کفـــی ذاک عیبـــا ان یشیـــروا بقتلـــه واین یسلمـــوه للاحابیـــش مـــن مصـــر

وروی *فی‌بیعه الناس لا میرالموء منین (ع)* فنظرحبیب بن ذوء یب الی طلحه حین بایع فقال اول من بدء بالبیعه یدشلاء لایتم هذا الامر قولهم (ماله هبع ولاربع) الربع الفصیل فی اول النتاج فی الربیع والهبع فی آخرالنتاج .

عن *امیرالموء منین (ع) قال لی رسول‌الله (ص)* انت اول من یدخل الجنه فقلت ادخلها قبلک قال نعم انک صاحب لوائی فی الاخره کما انک صاحب لوائی فی الدنیا وحامل اللواء هوالمتقدم .

وفی *الخبر* قال بعض قریش لرسول‌الله (ص) بای شیء سبقت الانبیاء وفضلت علیهم وانت بعثت آخرهم وخاتمهم قال انی کنت اول من اقر بربی جل جلاله واول من اجاب حیث اخذالله میثاق النبیین واشهدهم علی انفسهم الست بربکم قالوا بلی فکنت اول نبی قال بلی فسبقتهم الی الاقرار بالله عزوجل .

فی *المروج* کان الحداء فی العرب قبل الغناء وقدکان مضربن نزاربن معد سقط عن بعیرفی بعض اسفاره فانکسرت یده فجعل یقول یا یداه یا یداه وکان من احسن الناس صوتا فاستوسقت الابل وطاب لها السیرفاتخذه العرب حداء برجزالشعر وجعلوا کلامه اول الحداء فمن قول الحادی یاهادیا "یاهادیا "ویا یداه یا یداه فکان الحداء اول السماع والترجیع فی العرب ثم اشتق الغناء من الحداء وتحن نساء العرب علی موتاها ولم یکن امه من الامم بعدفارس والروم اولع بالملاهی والطرب من العرب وکان غناء هم النصب ثلاثه اجناس الرکبانی والسناد الثقیل والهزج الخفیف وکان اول من غنی من العرب الجرادتان وکانتاقینیتن علی عهد عادلمعاویه بن بکرالعلقمی

وکانت العرب تسمی القینه الکرینه والعود المزهر وکان غناء اهل الیمن بالمعازف قال وغناء هم جنسان حنفی و حمیری والحنفی احسنهما ولم یکن قریش تعرف من الغناء الاالنصب حتی قدم النضربن الحرث بن کلده بن علقمه بن عبدمناف بن عبدالدار بن قصی من العراق وافدا علی کسری بالحیره فتعلم ضرب العود والغناء علیه فقدم مکه فعلم اهلها فاتخذوا القینات .

فیه ایضا " قعدالمعتمد للغداء واصطبح لاحدی عشره بقیت من رجب سنه تسع وسبعین ومائتین فلماکان عندالعصر قدم الطعام فقال یاموشکیره للموکل بمافعلت الروءوس بارقابها وقدکان قدم من اللیل ان یقدم له راساجملین وقد فصل فیها ارقابهما فقدمتا وکان معه علی المائده رجل من ندمائه یعرف بقف الملقم ورجل اخریعرف بخلف المضحک فاول من ضرب بیده الی الروءوس الملقم فانتزع اذن واحدمنهما واما المضحک فانه یقتلع اللهازم والاعین فاکلوا واکل المعتمد واتموا یومهم فاما الملقم صاحب اللقمه الاولی فانه تهری فی اللیل واما المضحک فانه مات قبل الصباح واما المعتمد فاصبح میتاقدلحق بالقوم ودخل اسماعیل بن حماد القاضی علی المعتضد وعلیه السواد فسلم علیه بالخلافه وکان اول من سلم علیه بهاو حضر الشهود منهم ابوعوف والحسین بن سالم و غیرهم من العدول حتی اشرفوا علی المعتمد ومعهم بدر غلام المعتضد یقول هل ترون به من باء س او اثرمات فجاء ه وقتلته مداومته لشرب النبیذ فنظروا الیه فاذالیس به من اثرفغسل وکفن وحمل فی تابوت قداعدله الی سامرا فدفن بها و قال قیل انه سقی نوعا من السم یقال له البیش فی شرابه .

فیه عن ابن خرداذبه انه دخل علی المعتمد فقال له اخبرنی عن اول من اتخذالعود فقال قدقیل فی ذلک اقاویل کثیره اول من اتخذ اللهولمک بن متوشلح بن محویل بن عادبن خنوخ بن فادبن آدم وذلک کان له ابن یحبه حبا "شدیدا" فمات فعلقه بشجره فتقطعت اوصاله حتی بقی منه فخذه والسابق والقدم والاصابع فاخذخشبافرققه والصقه فجعل صدرالعود کالفخذ وعنقه کالساق وراسه کالقدم والملاوی کالاصابع والاوتار کالعروق ثم ضرب به وناح علیه فنطق العود قال الحمدونی .

وناطق بلسان لاضمیر له | کانه فخذ نیطت الی قدمی
یبدی ضمیر سواه فی الحدیث کما | یبدی ضمیر سواه منطق القدم

واتخذ موسک بن لمک الطبول وعملت ضلال بنت لمک المعارف ــ الخ .

فی تذکره سبط ابن الجوزی قال ابن عباس اول من شری نفسه ابتغاء مرضات الله علی بن ابیطالب (ع) وقال ابن عباس انشدنی امیرالموء منین (ع) شعراقاله فی تلک اللیله .

وقیت بنفسی خیر من وطیء الحصی | ومن طاف بالبیت العتیق وبالحجر
رسول الاله خاف ان یمکروابه | فنجاه ذوالطول العلی من المکر

وبات رسول الله (ص) فی الغار آمنا موقی وفی حفظ الاله وفی ستر
وبت اراعیهم ومایثبتوننی وقدوطنت نفسی علی القتل والاسر

فی الفقیه اول صلوه فرضها الله الظهر.

فیه ان امیرالموٴمنین (ع) لم یصل عصره ببابل لما اقبل من قتل الخوارج وقال هی اول ارض عبد فیها وثن وانه لا یحل لنبی ولا لوصی نبی ان یصلی فیها ــ وذکر رجوع الشمس له (ع) حتی صلی.

اول یوم وقعت الحرب فی صفین غره صفر سته ۳۷.

عن الشعبی اول رجل قتله زیاد بالکوفه اوفی بن حصین. اول من اتخذ الحرس معاویه وهو اول من اتخذ دیوان الخاتم وکان سببه انه امر لعمرو بن الزبیر فی معونته وقضاء دینه بمائه الف درهم وکتب بذلک الی زیاد علی العراق ففض عمرو الکتاب وصیر المائه مائتین فلما رفع زیاد حسابه انکرها معاویه فاخذ عمرا بردها وحبسه فاداها عنه اخوه عبدالله بن الزبیر فاحدث معاویه عند ذلک دیوان الخاتم وحزم الکتب ولم یکن تحزم.

فی الطبری اول راٴس رفع علی خشبه راٴس الحسین صلی الله علی روحه.

فی خلفاء ابن قتیبه ان ابابکر لما کتب عهده الی عمر فاخرج به الی الناس واعلمهم فقال له رجل ما فی الکتاب یا اباحفص قال لا ادری ولکنی اول من سمع واطاع قال لکنی والله ادری امرته عام اول و امرک العام.

عن الجاحظ اول من قعد فی الخطب معاویه واول من اذن واقام فی صلوه العید بن ــ بشر بن مروان.

قال المسعودی اول من سلم علی عمر بامره الموٴمنین المغیره واول من دعا له بها علی المنبر ابوموسی وقال قال الواقدی فی فتوحه ان عمر قام فی المسجد ودعا الناس الی الجهاد وقال ان النبی (ص) وعدکم بلاد کسری وقیصر فسیروا الی ارض فارس فقام ابوعبید ای ابوالمختار فقال انا اول من انتدب فلما انتدب انتدب الناس فقیل لعمر امر علیهم رجلا من المهاجرین اوالانصار فقال لا اومر علیهم الا اول من انتدب فامر اباعبید.

مما قیل فی وصف الحرب

الحرب اول ما تکون فتیه تبدو بزینتها لکل جهول
حتی اذا حمیت وشب ضرامها
عادت عجوزا غیر ذات حلیل
شمطاء جزت راسها وتنکرت مکروهه" للشم والتقبیل

فی حدیث اول اسلام ابی ذر عنه فقلت السلام علیک یارسول الله فکنت اول من حیاه بتحیه الاسلام.

قال فی الاستیعاب کان اسلام ابی ذرقدیما فیقال بعد ثلاثه ویقال بعداربعه وقدروی عنه انه قال انا ربع الاسلام وقیل کان خامسا " الخ ــ قلت الظاهران من قال کان خامسا "قاله لتصحیح ماوصفوه فی اسلام ابی بکر ــ وقال رجع الی بلاده ثم قدم المدینه علی النبی (ص) وکان اول مشاهده بعدالخندق قلت وسلمان اول مشاهده الخندق قال لماقدم المدینه علیه (ص) وهم فی اسمه فقال انت ابونمله فقال اناابوذر قال نعم ابوذر.

قال ابن قتیبه فی تعداد ولد مروان واما بشربن مروان فکان یکنی ابامروان و کان علی الکوفه ضمت الیه البصره فشخص الیها وشرب الاذریطوس ومات بها وهو اول امیــــر مات بالبصره ــ الخ.

فی الطبری روی هشام ان اول من کتب لماکتب الحجاج الیهم بامرهــــم جــــــدا " یبوراسب وکان فی زمن ادریس وکان اول من صنف طبقات الکتاب وبین منازلهم لهراسب لما اراد ابن الاشعث خلع الحجاج من العرب حرب بنی امیه و اول من کتب بالفارسیه .

بالوغول فی ارض العدو کـــان اول متکلم یومئذ عامربن واثله الکنانی وکان شاعرا " خطیبافقال بعدان حمدالله واثنی علیه امابعد فان الحجاج لایرین بکم الا مارای القائل الاول اذقال لاخیه احمل عبدک علی الفرس فان هلک هلک وان نجافلک ان الحجاج والبه مایبال ان یخاطربکم فیقحمکم بلادا "کثیره اللهوب واللصوب فان ظفرتم فغنمتم اکل البلاد وحازالمال وکان ذلک زیاده فی سلطانه وان ظفر عدوکم کنتم انتم الاعداء البغشاء الذین لایبالی عنتهم ولایبقی علیهم اخلعواعدوالله وبایعوا عبدالرحمن فانی اشهدکم انی اول خالع فنادی الناس من کل جانب فعلناقدخلعناعدوالله فقام عبدالموٴمن بن شبث بن ربعی ثانیاوکان علی شرطته حین اقبل فقال عبادالله انکم ان اطعتم الحجاج جعل هذه البلاد بلادکم مابقیتم وجمرکم تجمیرفرعون الجنود فانه بلغنی انه اول من جمرالبعوث ولن تعاینوا الاحبه فی مارای اویموت اکثرکم بایعوا امیرکم وانصرفوا الی عدوکم فانفوه عن بلادکم فوثب الناس الی ابن الاشعث فبایعوه فقال تبایعونی علی خلع الحجاج عدوالله ولم یذکر عبدالملک ثم قالوابعد اذا خلعناالحجاج خلعناعبدالملک فقام ابوالصلت التمیمی اول الناس فقال ایهاالناس انی خلعت اباذبان کخلع قمیصی فبایعوه ثانیا علی ذلک وکانت بیعته تبایعون علی کتاب الله وسنه نبیه وخلع ائمه الضلاله وجهادالمحلین .

فی الطبری لماخطب الولیدبن عبدالملک بعد دفن ابیه کان اول من قام لبیعــه عبدالله بن همام السلولی وهو یقول :

اللــــــه اعطــــاک التــــی لافوقهــــا	وقــــــد اراد الملحـــــدون عوقهـــــا
عنــــک ویابــــی اللـــــه الاسوقهــــا	الیــــک حتــــی قلــــدوک طوقهـــــا

روی *الطبری* ان اول من اجاب عائشه الی الطلب بدم عثمان عبدالله بن عامر و بنوامیه لما رجعت الی مکه وروی فی اخبار السری ان کعب بن سور القاضی اول مقتول بین یدی عائشه من اهل الکوفه ومسلم بن عبدالله اول مقتول بین یدی امیرالمؤمنین (ع) .

اول من قتل من اصحاب زید بن علی لما خرج رجلان بعثهما للنداء بشعاره یا منصور امت .

فی الطبری قیل ان اول من بایع الحسن بن علی (ع) قیس بن سعد قال ابسط یدک ابایعک علی کتاب الله وسنه نبیه وقتال المحلین فقال له الحسن (ع) علی کتاب الله و سنه نبیه فان ذلک یاتی من وراء کل شرط فبایعه وسکت وبایعه الناس .

فیه *قیل*: ان رمادا اول من سیر بین یدیه بالحراب ومشی بین یدیه بالعمد .

فیه *ان اول* من خرج بعد اهل النهر قریب الایادی وزحاف الطائی وکانا ابنی خاله .

فیه اول من جمع له المغرب کله مصر وبرقه وافریقیه وطرابلس مسلم بن مخلد فی سنه ۵۰ من قبل معاویه . قال البلاذری اول من اعطی الجزیه من اهل الکتاب اهل نجران فی ما علمنا وکانوا نصاری ثم اعطی اهل ایله واذرح واهل اذرعات الجزیه فی غزوه تبوک .

قال الطبری قال معاویه بعدالرحمن العنزی من اصحاب حجر ایه یا اخا ربیعه ماقولک فی علی قال دعنی ولا تسائلنی فانه خیر لک قال والله لا ادعک حتی تخبرنی عنه قال اشهد انه کان من الذاکرین الله کثیرا " ومن الآمرین بالحق والقائمین بالقسط والعافین عن الناس قال فما قولک فی عثمان قال هو اول من فتح باب الظلم وارتج ابواب الحق قال قتلت نفسک قال بل ایاک قتلت فبعث به معاویه الی زیاد وکتب الیه ان هذا العنزی شر من بعثت فعاقبه عقوبته التی هو اهلها واقتله شر قتله فلما قدم به علی زیاد بعث به الی قس الناطف فدفن به حیا " وهو احد السبعه الذین قتلوا من اصحاب حجر والباقی غیر حجر شریک بن شداد وصفی بن فسیل وقبیصه العبسی ومحرز السعدی وکدام بن حبان العنزی ونجا منهم سبعه کریم الخثعمی و عبدالله بن حویه وعاصم البجلی وورقاء البجلی والارقم الکندی وعتبه بن الاخنس وسعد بن غران الهمدانی قتل منهم سبعه ونجا منهم سبعه .

فی الطبری عن ابی مخنف کان آخر من بقی مع الحسین (ع) من اصحابه سوید بن عمرو الخثعمی وکان اول قتیل من بنی ابیطالب یومئذ علی الاکبر بن الحسین بن علی (ع) .

فیه ما معناه لما خطب سلیمان بن صرد التابئین من خذلان الحسین (ع) واراد بهم جهاد القاتلین .

قام خالد بن سعد بن نفیل فقال اما انا فوالله لو اعلم ان قتلی نفسی یخرجنی من ذنبی ویرضی عنی ربی لقتلتها ولکن هذا امر به قوم کانوا قبلنا ونهینا عنه فاشهد الله ومن حضر من المسلمین ان کل ما اصبحت املکه سوی سلاحی الذی اقاتل به عدوی صدقه علی المسلمین

اقویهم به علی قتال القاسطین فلما قال خالد لواعلم ان قتلی الخ قال سلیمان اخوکم هذا غدا فریس اول الاسنه ولما تصدق بماله قال له ابشر بجزیل ثواب الله الذین لانفسهم یمهدون .

فیه واعد سلیمان بن صرد اصحابه التوابین ان یخرجوا لیله هلال ربیع الآخر سنه ۶۵ الی النخیله فخرج فلم یعجبه عده الناس فبعث حکیم بن منقذ الکندی فی خیل والولید بن ـ غضین الکنانی فی خیل وقال اذهبا حتی تدخلا الکوفه فنادیا یالثارات الحسین فنادیا وکانا اول خلق الله دعوا یالثارات الحسین قال ومرا ببنی کثیر من الازد وان رجلا منهم کانت مع امراته وکانت من اجمل الناس فسمع الصوت فوثب الی سلاحه وفرسه فقالت له امراته ویحک اجننت قال لا والله ولکنی سمعت داعی الله فانا مجیبه فقالت الی من یدع نبیک قال الی الله وحده لاشریک له اللهم انی استودعک اهلی و ولدی .

فیه کتب عبدالله بن یزید عامل ابن الزبیر علی الکوفه الی سلیمان بن صرد لما شخصوا الی قتال ابن زیاد بانه عدو جمیعهم فترجعوا وتکونوا یدا واحده فلما بلغه الکتاب قال لاصحابه اناوهؤلاء مختلفون ان هؤلاء مختلفون ان هؤلاء لوظهروا دعونا الی الجهاد مع ابن الزبیر وانا ان نحن ظهرنارددنا هذا الامر الی اهله انا وایاهم کما قال اخوبنی کنانه .

اری لک شکلا غیر شکلی فاقصری عن اللوم اذبدلت واختلف الشکل

فکتب الیه نعم الوالی انت لکنا سمعنا الله عزوجل یقول : ان الله اشتری من المؤمنین انفسهم " الایه فلما اتاه الکتاب قال استمات القوم اول خبر یاتیکم قتلهم وایم الله لیقتلن کراما " مسلمین ولاوالذی هو ربهم لایقتلهم عدوهم حتی یشتد شوکتهم ویکثر القتلی فیما بینهم .

فیه ان المختار لما استولی علی الکوفه فاول رجل عقد المختار له رایته عبدالله ـ بن الحارث اخو الاشتر عقد له علی ارمینیه وبعث محمد بن عمیر بن عطارد علی اذربیجان وبعث عبدالرحمن بن سعید بن قیس علی الموصل واسحق بن مسعود علی المدائن وارض جوفی وقدامه بن ابی عیسی علی بهقناد الاعلی ومحمد بن کعب بن قرظه علی الاوسط و حبیب بن ـ منقذ الثوری علی الاسفل وسعد بن حذیفه علی حلوان .

فی النهج عن ابی جحیفه قال (ع) اول ما تغلبون علیه من الجهاد بایدیکم ثم بالسنتکم ثم بقلوبکم فمن لم یعرف بقلبه معروفا ولم ینکر منکرا قلب فجعل اعلاه اسفله واسفله اعلاه .

قال النجاشی فی احمد بن محمد بن عیسی واول من سکن قم من آبائه سعد بن مالک بن الاحوص .

روی الطبری ان مصعبا " قتل سته آلاف من محصوری اصحاب المختار الذین نزلوا علی حکمه فقال عقبه الاسدی .

قتلتم سته الالاف صبرا " مع العهد الموثق مکتفینا

جعلتـم ذمةالحبطـي جسـرا " ذلـولا " ظهـرهللـواطئينـا
ومـاكانـوا غـداه دعـوا فغـروا بعهـدهـم بـاول خائنينـا
وكنـت امـرتهـم لـوطاوعونـي بضـرب فـي الازقـه مصلتينـا

قلت المستفا د من الابيات انهم لم يكونوا نزلوا على حكمه كماقال بل اعطاهم الامان من قبلـه .

فيه ان الازارقه لما انتهوا الى جسرالصراه فى سنه ٦٨ قطعوا الجسر فاغتنم ذلك الحارث بن ابى ربيعه المعروف بالقباع عاملهم فتحبس فخطب وقال اما بعد ان اول القتال الرميا بالنبال ثم اشراع الرماح ثم الطعن بها شررا ثم الشله آخر ذلک كله فقام اليه رجل فقال قد احسن الامير الصفه ولكن حتى ما نصنع وهذا البحر بيننا مربهذا الجسر فليعد كما كان ثم اعبربنا اليهم في النهج قال (ع) اول عوض الحليم من حلمه ان الناس انصاره على الجاهل .

في الطبرى فى سنه ٦٨ وافت عرفات اربعه الويه ابن الحنفيه في اصحابه في لواء قام عندجبل المشاه وابن الزبير في لواء مقام الامام اليوم ونجده الحرورى خلفهما ولواء بني اميه عن يسارهما فكان اول لواء انفض لواء ابن الحنفيه ثم تبعه نجده ثم لواء بني اميه ثم لواء ابن الزبير ، لما خرج يزيد بن الوليد على الوليد بن يزيد بعث ابن مصاد الى عبدالملک بن محمد بن الحجاج وقد تحصن فى قصره فاعطاه الامان فخرج فدخل القصر فوجد فيه خرجين فى كل واحد ثلاثون الف دينـار فقيل له اصرف احدهما اوكليهما الى منزلک فانک لاتصلب من يزيد مثلهما ابدا فقال لقد عجلت بالخيانه اذا لا والله لا يتحدث العرب انى اول من خان فى هذا الامر فمضى بهما الى يزيـد .

فيه بويع فى سنه ٢٦ اليزيد بن الوليد الذى يقال له يزيد الناقص لنقصه العشره التى زادها الوليد في اعطياتهم على ايام هشام وقيل اول من سماه بهذا الاسم مروان بن محمد شتمه فقال الناقص بن الوليد فسماه الناس الناقص لذلک وخطب يزيد لما قتل الوليد وقال انه لم يخرج اشرا " ولابطرا " بل غضبا " لله على الوليد الجبار العنيد ــ الى ان قال ــ فان علمتم احدا ممن يعرف بالصلاح يعطيكم من نفسه مثل ما اعطيتكم فاردتم ان تبايعوه فانا اول من يبايعـه ويدخل فى طاعته ايها الناس لاطاعه لمخلوق فى معصيه خالق ثم دعا الناس الى تجديد البيعه له فكان اول من بايعه الافقم يزيد بن هشام وبايعه قيس بن هانى العبسى فقال يا امير المؤمنين اتق الله ودم على ما انت عليه فما قام مقامک احد من اهل بيتک وان قالوا عمربن عبدالعزيز فانت اخذتها بحبل صالح وان عمر اخذها بحبل سوء فبلغ مروان بن محمد قوله فقال ماله قاتله الله ذمنا جميعا وذم عمر فلما ولي مروان بعث رجلا فقال اذا دخلت مسجد دمشق فانظر قيس بن هانى فانه طال ما صلى فيه فاقتله فانطلق الرجل فدخل مسجد دمشق فراى قيسا يصلى فيه فقتلـه .

قال المسعودی : لما انتهت عائشه الی حواء ب فعوت کلا بهم علی الرکب قال ما اســــم هذا الموضع قال السائق لجملها الحواء ب فاسترجعت وذکرت ما قیل لها فی ذلک فقالت ردونی لاحاجه لی فی المسیر فقال ابن الزبیر تالله ماهذا الحواء ب ولقد غلط فیما اخبرک به وکان طلحه فی ساقه الناس فلحقها فاقسم ان ذلک لیس بالحواء ب وشهد معهما خمسون رجلا ممن کان معهم فکان ذلک اول شهاده زور اقیمت فی الاسلام .

قال ایضا " فاتوا البصره فخرج الیهم عثمان بن حنیف فمانعهم وجری قتال ثم اصلحوا بعد ذلک علی کف الحرب الی قدوم علی (ع) فلما کان فی بعض اللیالی بیتوا عثمان بن حنیف فاسروه وضربوه ونتفوا لحیته وخافوا علی محلفیهم بالمدینه من اخیه سهل فخلوا عنه وارادوا بیت المال فمانعهم الخزان والموکلون به فقتل منهم سبعون رجلا غیر من جرح و خمسون من السبعین ضربت رقابهم صبرا " من بعد الاسر وهوء لاء اول من قتلوا ظلما فی الاسلام .

قال ایضا " وکاتب علی (ع) من الربذه اباموسی الاشعری لیستنفر الناس فثبطهم ابوموسی وقال انما هی فتنه فنمی ذلک الی علی (ع) فولی علی الکوفه قرظه بن کعب الانصاری وکتب الی ابی موسی اعتزل علمنا یا ابن الحائک مذموما مدحورا فماهذا اول یومنا منک وان لک فیها لهنات وهنیات ــ الخ ، قلت قوله (ع) وان لک ــ الخ ــ کان اشاره الی قصه تحکیم الذی وقع بعد ، فهو ایضا " اخبار منه بالغیب .

*لما غلب مروان الحما*ر علی دمشق وهرب ابراهیم بن الولید واتی بابی محمد السفیانی من السجن مکبلا فسلم علی مروان بالخلافه وکان یسلم علیه قبل بالاماره وقال له ان الحکم ــ بن الولید الذی قتل فی السجن مع اخیه و کانا ولی عهد جعله خلیفه وقال شعرا فی السجن

فـــان اهلـــک انـــا وولـــی عهـــدی فمـــروان امیـــر المؤ منینـــا

فسمعه من مع مروان من اهل الشام فکان اول من نهض معاویه بن یزید بن الحصین بن نمیرو ــ روء وس اهل حمص فبایعوه ولما انهزم عبدالله بن معاویه الجعفری من عبدالله بن عمر العزیزی .

فی الطبری کان اول من دخل الکوفه من اصحابه منهزما ابوالبلاد مولی بنی عبس وابنه سلیمان بین یدیه وکان ابوالبلاد متشیعا فجعل اهل الکوفه ینادونهم کل یوم کانهم یعیرونهم بانهزامه فجعل یصیح بابنه سلیمان امض ودع النواصح ینفقــــن .

فیه قدم *ابومسلم مروا* " فی اول یوم من شهر رمضان سنه ۱۲۹ ودفع کتاب الامام الی سلیمان بن کثیر وکان فیه ان اظهر دعوتک ولا تربص فقدآن ذلک فنصبوا ابامسلم قال کان اول فتح ابی مسلم من قبل موسی بن کعب فی بیورد قال و قدم علی ابی مسلم الدعاء من اهل مرو بمن اجاب الدعوه وکان اول من قدم علیه اهل السقادم مع ابی الوضاح الهرمــزی ــ الخ ــ فیه اول عامل استعمله ابومسلم علی شییء من العمل داود بن کراز .

فیه *انه* (ص) خطب فی حجةالوداع وان کل ربا موضوع لکم رؤوس اموالکم لاتظلمون ولاتظلمون قضی الله انه لاربا وان ربا العباس بن عبدالمطلب موضوع کله وان کل دم کان فی الجاهلیه موضوع وان اول دم اضع دم ابن ربیعة الحرث بن عبدالمطلب (وکان مسترضعا فی بنی لیث فقتلته بنوهزیل) فهو اول ماابدء به من دماء الجاهلیه .

فیه *ان* اول من سود بخراسان اسید بن عبدالله بنساونادی یا محمد یا منصور وسود معه مقاتل بن حکیم و ابن غزوان و سود اهل ابیورد واهل مروالروذوقری مرو .

فی ملل الشهرستانی اعلم ان اول شبهه وقعت فی الخلیفه شبهه ابلیس لعنه الله ومصدرها استبداده بالرای فی مقابلة النص واختیاره الهوی فی معارضة الامر واستکباره بالماده التی خلق منها وهی النار علی ماده آدم (ع) وهی الطین وانشعبت من هذه الشبهه سبع شبهات وسارت فی الخلیفه وسرت فی اذهان الناس حتی صارت مذهب بدعه وضلال وتلک الشبهات مسطوره فی شرح الاناجیل الاربعه انجیل لوقا و مارقوس و یوحنا و متی و مذکوره فی التوراه ــ الخ ــ وقال المقدمة الرابعه فی بیان اول شبهه وقعت فی المله الاسلامیه وقال ان شبهات امه فی آخر زمانه ناشئه من شبهات خصماء اول زمانه من الکفار والمنافقین وذکر خبـــر ذی الخویصرة التمیمی یامحمد انک لم تعدل ــ الی ان قال ــ فاول تنازع فی مرضه فیمارواه محمد بن اسماعیل البخاری باسناده عن عبدالله بن عباس قال لما اشتد بالنبی (ص) مرضه الذی مات فیه قال ایتونی بدواه وقرطاس اکتب لکم کتابا لاتضلوا بعدی فقال عمر ان رسول الله (ص) قد غلبه الوجع حسبنا کتاب الله وکثر اللغط فقال النبی (ص) قوموا عنی لاینبغی عندی التنازع قال ابن عباس الرزیه کل الرزیه ماحال بیننا وبین کتاب رسول الله .

الخلاف الثانی فی مرضه انه قال جهزوا جیش اسامه لعن الله من تخلف عنها فقال قوم یجب علینا امتثال امره و اسامه قد برز من المدینه وقال قوم قد اشتد مرض النبی (ص) فلا تسع قلوبنا مفارقته والحال هذه فنصبر حتی نبصر ای شیء یکون من امره قال وانما اوردت هذین التنازعین لان المخالفین ربما عدوا ذلک من المخالفات المؤثره فی امرالدین وهو کذلک وان کان الغرض اقامه مراسم الشرع قلت بل الغرض اقامه مراسم ریاستهم وسلطنتهم .

قال والخلاف الثالث فی موته (ص) قال عمر من قال ان محمد امات قتلته بسیفی هذا وانما رفع الی السماء کما رفع عیسی وقال ابوبکر من کان یعبد محمدا فان محمدا قد مات ومن کان یعبد الله رب محمد فانه حی لایموت وقرء هذه الآیه وما محمد الارسول الایه فرجع القوم الی قوله وقال عمر کانی ماسمعت هذه الآیه حتی قراها ابوبکر .

قال ابن الندیم ان علی بن اسماعیل المیثمی اول متکلم فی الشیعه قلت انه وهم لانه کان من تلامذه هشام بن الحکم المعروف و وجه وهمه انه توهم ان میثم جده الاول مع انه لیس کذلــــک .

فی *مختلف* ابن قتیبه فیما طعن متکلموهم علی اهل حدیثهم فی روایاتهم المنکره ــ الی ان قال ــ وان الارض علی ظهر حوت و ان اهل الجنه یاکلون من کبده اول مایدخلون .

فی *الطبری* لما بایع الرشید للامین والمامون کتب الیه عبدالملک بن صالح و کان القاسم وهوالموء تمن فی حجره .

یا ایها الملک الذی لوکان نجما کان سعدا　　اعقد لقاسم بیعه واقدح له فی الملک زندا

الله فرد واحد فاجعل ولاه العهد فردا قال فکان ذلک اول ماحض الرشید علی البیعه للقاسم .

فیه عن *شمامه بن اشرس* اول ما انکر یحیی بن خالد البرمکی من امره ان محمد بن اللیث رفع رساله الی الرشید یعظمه فیها ویذکر ان یحیی بن خالد لایغنی عنک من الله شیئا وقد جعلته فیما بینک و بین الله فکیف انت اذا وقفت بین یدیه فسالک عما عملت فی عباده وبلاده فقلت یارب انی استکفیت یحیی امور عبادک اتراک تحتج بحجه یرضی بها مع کلام فیه توبیخ وتقریع فدعا الرشید یحیی و قدتقدم الیه خبر الرساله فقال تعرف محمد بن اللیث قال نعم قال فای الرجال هو قال متهم علی الاسلام فامر به فوضع فی المطبق دهرا فلما تنکر الرشید للبرامکه ذکره فامر باخراجه فاحضر فقال له بعد مخاطبهٔ طویله یا محمد اتحبنی قال لا والله قال تقول هذا قال نعم وضعت فی رجلی الاکبال وحلت بینی وبین العیال بلا ذنب اتیت ولا حدیث احدثت سوی قول فاسد یکید الاسلام واهله ویحب الالحاد واهله فکیف احبک قال صدقت وامر باطلاقه ثم قال اتحبنی قال لا والله ولکن قد ذهب مافی قلبی فامر ان یعطی ماء ته الف درهم فاحضرت فقال یامحمد اتحبنی قال اما الآن فنعم قد انعمت علی واحسنت الی .

فی *الطبری کان الرشید* اول من اتخذ فی بیت مقیله فی الصیف سقفا دون سقف وذلک لما بلغه ان الاکاسره کانوا یطینون ظهور بیوتهم فی کل یوم من خارج لیکف عنهم حر الشمس فاتخذ هو سقفا " یلی سقف البیت الذی یقیل فیه .

فیه *اول من مات* من بنی الحسن فی حبس المنصور ابراهیم بن حسن ثم عبدالله بن الحسن وکانوا ثلاثه عشر رجلا وحبس معهم العثمانی وابنان له فی قصر ابن هبیره وکان فی شرقی الکوفه ممایلی بغداد .

فیه *ان المنصور* لما ارادبناء بغداد قال هذا خیر موضع ابنی فیه فانه تاتیه الماده من الفرات ودجله وجماعه من الانهار ولا یحمل الجند والعامه الا مثله فخطها وقدر بناء ها و وضع اول لبنته بیده وقال بسم الله والحمد لله والارض سیورثها من یشاء من عباده والعاقبهٔ للمتقین ثم قال ابنوا علی برکه الله وروی ان اهل الکتاب قالوا له نجد فی کتبنا ان رجلا یدعی مقلاص یبنی مدینته بین دجله والفراهٔ ، تدعی الزوراء فاذا اسسها وبنی عرقا " منها اتاه فتق من الحجاز فقطع بناء ها واقبل علی اصلاح ذلک الفتق فاذا کاد یلتئم اتاه فتق من البصره

هواکبر علیه منه فلایلبث الفتقان ان یلتئما ثم یعود الی بنائها فیتم ثم یعمر عمر اطویلا ویبقی الملک فی عقبه فقال المنصور اناوالله ذلک لقد سمیت مقلاصاوا ناصبی ثم انقطعت عنی قلت والفتقان کانا فتقی محمدوابراهیم بنی عبدالله بن الحسن .

فی الطبری وذکرعن الهیثم بن عدی ان المنصورعرض علی ابی حنیفه القضاء والمظالم فامتنع فحلف الایقلع عنه حتی یعمل فاخبر بذلک ابوحنیفه فدعا فعدااللبن علی رجل قدلبنه وکان ابوحنیفه اول من عدااللبن بالقصب فاخرج اباجعفر عن یمینه واعتل فمات ببغداد .

فیه ان ابراهیم بن عبدالله لما دعا الی نفسه کان اول من بایعه نمیله بن مره . وهوالذی استخلفه علی البصره واول من دفن فی مقابر باب الشام عبدالله بن علی سنه ۱۴۷ روی الطبری عن النوفلی سبب وفاته ان المنصور لما قدم المهدی علی عیسی بن موسی وعزله عن الکوفه واوفده الی بغداد دفع الیه عبدالله بن علی سرا "فی وجوب اللیل فقال له ان هذا اراد ان یزیل النعم عنی و عنک وانت ولی عهدی بعدالمهدی فخذه الیک فاضرب عنقه ثم مضی للحج وکتب الیه من طریقه ثلاث مرات ساله مافعل فی الامرالذی اوعز الیه فیه فیکتب قد انفذت ما امرت به فلم یشکانه قد قتله وکان عیسی استشار کاتبه فقال اراد ان یقتلک امرک بقتله سرا " ثم یدعیه علیک علانیه ثم یقیدک به الرای ان تستره فان طلبه منک علانیه دفعته الیه علانیه فقدم المنصور من الحج فدس الی عمومته من یحرکهم علی مساله هبته عبدالله بن علی فجاء وا الیه وذکروالله الرحم فقال نعم علی بعیسی بن موسی فقال له قدعلمت انی دفعت الیک عمی ان یکون فی منزلک فقدکلمنی عمومتک فیه فرایت الصفح عنه فاتنا به فقال الم تامرنی بقتله فقتلته قال ماامرتک بقتله انما امرتک بحبسه فی منزلک قال قدامرتنی بقتله قال کذبت ثم قال لعمومته ان هذاقداخرتکم بقتل اخیکم وادعی انی امرته وقد کذب قالوا فادفعه الینا نقتله به قال شانکم به فاخرجون الی الرحبه فاجتمع الناس فقام احدهم فشهر سیفه وتقدم الی عیسی لیضربه فقال له عیسی افاعل انت قال ای والله قال لا تعجلوا ردونی الی امیرالموءمنین فردوه فقال انما اردت بقتله ان تقتلنی هذا عمک حی سوی ان امرتنی بدفعه الیک دفعته قال ایتنا به فاتاه به فقال یدخل حتی اری رایی ثم انصرف عمومته ثم امر به فجعل فی بیت اساسه ملح واجری فی اساسه الماء فسقط علیه فمات .

ساءل مجاعه بن الازهر معن بن زائده ثلاث حوائج فقضاها له و کان اول شیء ساءله ان یزوجه بامراء ه من اهل بیته سیده یقال لها زهراء وکانت اذا ذکر لها قالت بای شیء یتزوجنی ابجبته الصوف ام بکسائه وکان ابوها فی جیش معن فقال اریدا یها الامیرزهراء وابوها فی عسکرک فزوجه ایاها علی عشره الاف درهم وامرها من عنده فقال له حاجتک الثانیه قال الحائط الذی فیه منزلی لحجروصاحبه فی عسکرالامیر فاشتراه منه وصیره له و قال حاجتک الثالثه قال تهب

لی مالا " فامر له بثلاثین الف درهم تمام مائه الف درهم وصرفه الی منزله فقال یا معن انک قداولیتنی نعما عمت لجیما وخصت آل مجاع :

فلازال الیک الدهر منقطعا حتی یشید بهلکی هتفه الناعی

فی *الطبری* ان المنصور کان یطین له فی اول خلافته بیت فی الصیف یقیل فیه فاتخذ له ابوایوب الخوزی ثیابا کثیفه تبل وتوضع علی شبابک فیجد بردها فاستطابها وقال ما احب هذه الثیاب ان اتخذت اکثف من هذه الاحملت من الماء اکثر مما تحمل وکانت ابرد فاتخذ له الخیش فکان ینصب علی قبه ثم اتخذوا الخلفاء بعد الشرائج واتخذها الناس.

فیه امر المنصور لعمومته سلیمان وعیسی و صالح و اسماعیل لکل رجل منهم بالف الف معونه له من بیت المال وکان اول خلیفه اعطی الف الف من بیت المال فکانت تجری فی الدواوین .

فیه کان ارزاق الکتاب والعمال ایام المنصور ثلاثماء ه درهم ولم یزل علی حالها الی ایام المامون فکان اول من سن زیاده الارزاق الفضل بن سهل .

فیه کان اول شیء ارتفع به علی بن عیسی بن هامان انه لما کان اللیله مات فیها المنصور ارادوا عیسی بن موسی علی بیعه مجدده للمهدی وکان القائم بذلک الربیع فابی عیسی بن موسی فاقبل القواد الذین حضروا یقربون و یتباعدون فنهض علی بن عیسی بن هامان فاستل سیفه ثم جاء الیه فقال والله لتبایعن او الاضربن عنقک فلما رای ذلک عیسی بایع وبایع الناس بعده .

فیه عن الاصمعی قال اول من نعی المنصور بالبصره خلف الاحمر وذلک اناکنا فی حلقه یونس فمربنا فسلم علینا فقال :

قد طرقت ببکرها ام طبق قال یونس وماذا قال

تنتجوها خیر الضخم العنق موت الامام فلقه من الفلق

فیه فی ١٦١ حمل محمد بن سلیمان الثلج للمهدی حتی وافی به مکه فکان المهدی اول من حمل له الثلج الی مکه من الخلفاء .

فیه کان اول من افترش الطبری المهدی وذلک ان اباه کان امره بالمقام بالری فاهدی الیه الطبری من طبرستان فافترشه وجعل الثلج والخلاف حوله حتی فتح لهم الخیش فطاب لهم الطبری فیه .

فیه ذکر محمد بن زیاد قال المفضل قال المهدی اجمع لی الامثال مما سمعتها من البدد وماصح عندک فکتبت له الامثال وحروب العرب مما کان فیها فوصلنی واحسن الی فهو اول من جمعها .

فیه قتل جعفر البرمکی لیله السبت اول لیله من صفر ١٨٧ وهو ابن سبع وثلاثین سنه وکان الوزراه الیهم سبع عشره سنه و فی ذلک یقول الرقاشی .

ایا سبت ماشر السبوت صبیحة ویا صفر المشوءم ماجئت اشاما
اتی السبب بالامر الذی هدرکننا وفی صفر جاء البلاء مصمما

فی *کنایات الجرجانی* یقال للدعی فی بنی هاشم ابن عم النبی من الدلدل ،والدلدل بغلة اهداها المقوقس صاحب الاسکندریه الی رسول الله (ص) وهی اول بغله روءیت فی الاسلام .

فی *خلفاء* ابن قتیبه ذکروا ان عائشه لما اتاها انه بویع لعلی وکانت خارجه عن المدینه فقیل لها قتل عثمان وبایع الناس علیا فقالت ماکنت ابالی ان تقع السماء علی الارض قتل عثمان والله مظلوما وانا طالبته بدمه فقال عبید ان اول من طعن علیه واطمع الناس فیه لانت ولقد قلت اقتلوا نعثلا فقد فجر فقالت عائشه قد والله قلت وقال الناس وآخر قولی خیر من اوله فقال عبید عذر والله ضعیف یا ام الموءمنین ثم قال :

منک البداء ومنک الغیر ومنک الریاح و منک المطر
وانت امرت بقتل الامام وقلت لنا انه قد فجر
فهبنا اطعناک فی قتله وقاتله عندنا من امر

فی *کنایات الجرجانی* عبدالملک بن صالح العباسی اول من مدح الحقد واحتج له فعاتب یحیی البرمکی عن شیء فقال له یحیی اعندک بالله ان ترکب مطیه الحقد فقال ان کان الحقد عندک بقاء الشر والخیر لاهلهما انهما عندی لباقیان ومدحه ابن الرومی بعد ذلک فقال :

وما الحقد الا توام الشکر فی الفتی وبعض السجایا ینتسبن الی بعض ــ الخ .

قال المقدم فی مدح الاستبداد وترک المشوره قول سعد بن ناشب المازنی .

اذا هم امضی بین عینیه عزمه ونکب عن ذکر العواقب جانبا
ولم یستشر فی رایه غیر نفسه ولم یرض الاقائم السیف صاحبا

وقال : قال عیسی بن بجلی مازال المنصور یشاورنا حتی مدحه ابن هرمه بقوله :

اذا ما اراد الامر ناجی ضمیره فناجی ضمیرا غیر مختلف العقل
ولم یشرک الادنین فی جل امره

اذا انفصمت بالاضعفین عری الجهل فماشاورنا بعدها

کانت قرش تعیر بالسخینه واول من هجا قریشا بذلک خداش بن زهیر العامری فقال :

یا شده ماشددنا غیر کاذبه علی سخینة لولا اللیل والحرم
اذ یتقیننا هشام بالولید ولو انا اتقینا هشاما شالت الحرم

فی *کنایات الجرجانی* اول من لفظ بمثل (ذق عقق) ابوسفیان حین رای حمزه صریعا یوم احد .

فی *الصحاح* النقبه بالضم اول ما یبدو من الجرب قطعا متفرقه ومجعها نقب قال درید مهتذلا " تبدو محاسنه یضع الهناء مواضع النقب

لا شاع هجاء الحكم ابن عبدل الاعرج‌ها باهل الكوفه وكان لايفارقه عصاه فترك الوقوف ببابهم كما يقف اولا وصار يكتب على عصاه حاجته ويبعث بها مع رسوله فلا يحبس له رسول فقال يحيى بن نوفل :

عصاحكم في الدار اول داخل ونحن على الابواب نقصى ونحجب

في الكنايات اول من عيرالفرزدق بالقيون سحيم في قوله :

تركتم غلاما امكم في عدوكم واحرزتم كنزالقيون المحبرا

وكان في بني مجاشع حدادان جبيروداسم .

في النهج وقال (ع) لبعض مخاطبيه وقدتكلم بكلمه يستصغر مثله عن قول مثلها لقدطرت شكيرا وهدرت سقبا والشكير ههنا اول ماينبت من ريش الطاير قبل ان يقوى ويستحصف والسقب الصغير من الابل ولا يهدر الا بعدان يستفحل .

في الكنايات عمروبن مالك اول من قرعت له العصا قال حكى ان النعمان بن المنذر ورد عليه سعد بن مالك بن ضبيعه بن قيس بن ثعلبه ومعه جمل بعضها يقاد و بعضها عرى مهمل فلما انتهى الى النعمان ساله عنها فقال سعداني لم اقد هذه لابيعها ولم اعر هذه لاهبها فساله النعمان عن ارضه هل اصابها غيث يحمداثره ويروى شجره فقال سعد اما المطر فغزير واما الورق فشكير واما النبت فكثير فقال النعمان وقدحسده على ماراى من ذرب لسانه وابيك انك لفوه وان اشئت ابثتك بماتعيى عن جوابه فقال سعد قدشئت ان لم يكن منك افراط ولا ايعاط فامر النعمان وصيفا فلطمه واراد ان يتعدى في القول فيقتله فقال ماجواب هذه فقال (سفيه مامور) فارسلها مثلا فقال للوصيف الطمه اخرى ففعل فقال ماجواب هذه فقال (ملكت فاسجح) فارسلها مثلا فقال النعمان اصبت فمكث عنده مامكث ثم بداله ان يبعث رائدا يرتا دله الكلاء فبعث عمرا اخاسعد هذا فابطاء عليه فاغضبه واقسم لئن جاء حامدا " للكلاء اوذاما "ليقتلنه فلماقدم عمرودخل على النعمان وعنده الناس وسعداخوه فيهم وقدكان عرف مااقسم به النعمان فقال سعدا "تاذن لي فاكلمه فقال ان كلمته قطعت لسانك فقال فايشر عليه فقال ان اشرت اليه قطعت يمينك قال فاوحي اليه قال اذن انزع حدقتيك قال فاقرع اليه العصى قال اقرع فتناول عصى من بعض جلسائه فوضعها بين يديه واخذ عصاه التي كانت معه واخوه قائم فقرع بعصاه الاخرى قرعه واحده ثم رفعها الى السماء ثم مسح عصاه بالاخرى فعرف انه يقول قل لم اجد جدبا ثم قرع العصا مرارا بطرف عصا ثم رفعها شيئا فعرف انه يقول ولانباتا ثم قرع العصا قرعه واقبل بها نحوالنعمان فعرف انه يقول كلمه فاقبل عمربن مالك حتى قام بين يدى النعمان فقال له هل حمدت خصبا ام ذممت جدبا فقال عمر ولم اذم جدبا ولم احمد بقلا ارض مشكله لاخصبها يعرف ولاجدبها يوصف زائدها واقف ومنكرها عارف وامنها خائف فقال اولى لك نجوت فنجا فقال سعد في ذلك .

قرعـــت‌العصـــا حتـی‌تبیـن صاحبـــی ولـــم یـکـلـولاذاک للقـــوم تقـــرع
فقـــال رایــــت‌الارض لیـس بمحـــــل ولاســـارح فیهـــا علــی‌الـــرای‌مشبـع
ســـواء فـــلاجـــدب فیعـــرف جدبهـــا ولاصابهـــاغیـــث غزیـــزفتمـــرع
فنجـــی بهـــاحوبـــاء نفـــس کریمـه وقـــدکـان‌لـــولاذلـــک منهم یتقطـــع

فیه *ایضا* "عامربن‌الظـرب‌حکم‌العرب اول من قضی بالخنثی فاتبعه‌الناس وقضی بها علی کرم‌الله وجهه فی‌الاسلام .

ابوعذرها وابوعذرتها اول زوج للمرئه ویکنون‌به‌عن‌المبتکر للامور والمخترع لـها قیل ابوسعدمزیدبن‌سعد رجل من عاد اول من استعان بالعصا علی‌الکبر فقیل لکل‌من‌شاخ واحتاج الی اخذها اخذ رمیح ابی‌سعد قال ذوالاصبع .

امـــا تـــری شکتـــــی رمیـــح ابی‌سعـد فقـــــد احمـــل‌الســــلاح جمیعـــا "

وفی *فتیاالغریب* اعلی‌اسیرالی‌سعد صوم‌قال نعم اذاقدر علیه‌ابوسعدالهرم‌ای‌هل علی‌الشیخ صوم .

اول من‌سلم علی‌معاویه‌بامره‌الموٴ منین‌الحجاج‌بن‌خزیمه‌وکان یفتخرعلی‌اهل‌الشام بذلک و هوالذی قال له :

ان بنـــــی‌عمـــک عبدالمطلـــب هـــم‌قتلـــوا شیخـــک غیـــرکـــذب

وانت‌اولی‌الناس‌بالوثب لماجاء ابوبکروعمرالی‌العباس لیجعلاله‌نصیباحتی یضعفا جانب امیرالموٴ منین (ع)وتکلم‌کل منهمابکلام اجابهماالعباس ــ الی ان قال ــ واماقولک یاعمرانک‌تخاف‌الناس علینافهذا الذی‌قدمتموه اول‌ذلک قلت‌صدق‌العباس فانهماالاساس لماورد علی اهل‌البیت (ع) من‌الناس حتی من بنی‌العباس.

فی *الطبری* اول من خرج بالکوفه زمن‌المأ مون ابن‌طباطبا .

فی *الارشاد* عن محمدبن علی‌الهاشمی دخلت علی‌الجواد (ع) صبیحه عرسـه ببنت‌المأ مون‌وکنت‌تناولت‌من‌اللیل‌دواء فاء ول‌من‌دخل‌علیه‌فی‌صبیحته‌اناوقداصابنی‌العطش وکرهت‌ان‌ادعو بالماء فنظر ابوجعفر (ع)فی‌وجهی‌وقال‌اراک‌عطشان قلت اجل قال یاغلام اسقناماء فقلت‌فـــی‌نفسی‌الساعه یاتونه بماء مسموم واغتممت لذلک فاقبل‌الغلام ومعه‌الماء فتبسم فی‌وجهی ثم قال یاغلام ناولنی‌الماء فشرب ثم‌ناولنی‌فشربت واطلت‌عنده‌فعطشت فدعا بالماء یفعل کما فعل فی‌المره الاولی‌فشرب ثم‌ناولنی و تبسم‌قال محمدبن‌حمزه‌فقال لی محمدبن‌علی الهاشمی والله انی‌لاظن ان اباجعفر یعلم‌مافی‌النفوس کماتقول‌الرافضه .

فی *کتاب‌المأمون* الی‌اسحق‌بن‌ابراهیم عامله‌فی‌امتحان‌الفقهاء للقول‌بخلق‌القران وانکارهم واماالزیادی فاعلمه انه کان منحلاولاء اول دعی فی‌الاسلام خولف فیه حکـــم رسول‌الله (ص) وکان جدیرا ان‌یسلک مسلکه .

فی الطبری ان الماٴمون لما دخل بغداد من خراسان لم یکن یدخل احد علیه الا فی الثیاب الخضروکانوایحرقون کل شیٴ یرونه من السواد علی انسان الا القلنسوه قال وکتب الیه فی ذلک قواد اهل خراسان وقیل انه امر طاهربن الحسین ان یساٴله حوائجه فکان اول حاجه ساٴله ان یطرح لباس الخضره ویرجع الی لبس السواد وزی دوله آل آباٴ قال ودعا بخلعة سوادفالبسها طاهرا ثم عده من قواده فطرح سایرالقوادوالجند الخضره ولبسوا السواد .

عن *کلثوم بن ثابت* قال کنت علی بریدخراسان ومجلسی یوم الجمعه فی اصل المنبر فلما کان سنه ٢٠٧ بعد ولایه طاهر بسنتین حضرت الجمعه فصعد طاهر المنبرفخطب فلما بلغ الی ذکرالخلیفه امسک عن الدعاٴ له فقال اللهم اصلح امه محمد بما اصلحت به اولیاٴک واکفها موٴنه من بغی فیها وحشدعلیها بلم الشعث وحضن الدماٴ واصلاح ذات البین فقلت فی نفسی انا اول مقتول لانی لااکتم الخبرفانصرفت واغتسلت بغسل الموتی واٴ تزرت بازارالموتی وکتبت الی المامون فلما صلی العصر دعانی طاهر وحدث به حادث فی جفن عینه وفی ماٴقه فخرمیتا .

عن *عبیدالله بن عبدالله بن عتبه* قال جالست ابن عباس فعرض ذکرالفرائض فی المواریث فقال ابن عباس سبحان الله العظیم اترون ان الذی احصی رمل عالج عددا "جعل فی مال نصفا ونصفا وثلثا فهذان النصفان قدذهبا بالمال فای موضع للثلث فقال له زفربن اوس البصری یا اباالعباس فمن اول من اعال الفرائض فقال عمربن الخطاب لما التفت عنده الفرائض ودفع بعضها بعضا قال والله ما ادری ایکم قدم الله وایکم اخر وما اجد شیئا اوسع من ان اقسم علیکم هذا المال بالحصص فادخل علی کل ذی حق ما دخل علیه من عول الفریضه وایم الله ان لوقدم من قدم الله واخرمن اخرالله ما عالت فریضته فقال له زفروایها قدم وایها اخر فقال کل فریضته لم یهبطها الله عزوجل الاالی فریضه فهذا ماقدم الله واما ما اخرالله فکل فریضه اذازالت عن فرضها ولم یکن لها الا مابقی فتلک التی اخرالله ــ الخبر .

فی الطبری قال الحسن بن الضحاک انه شهد الواثق بعدان مات المعتصم بایام وقدقعد مجلسا کان اول مجلس قعده فکان اول ما تغنی به من الغناٴ فی ذلک المجلس ان تفنت شاریه جاریه ابراهیم بن المهدی :

ما دری الحاملــون یــوم استقلــوا نعشــه للثــواٴ ام للفنــاٴ

فلیقــل فیــک باکیاتــک ماشئــن صباحــا و وقــت کــل مســاٴ

فبکی *والله وبکینا* حتی شغلنا البکاٴ عن جمیع ماکنا فیه ، ثم اندفع بعض المغنین فغنی .

ودع هریــره ان الرکــب مرتحــل وهــل تطیــق وداعا "ایهــا الرجــل

فازداد والله فی البکاٴ وما سمعت کالیوم قط تعزیه باب وبغی نفس ثم ارفض ذلک المجلس.

فیه *ان المتوکل* لما نکب محمدبن عبدالملک الزیات امر بعذابه بتنور من خشب فیه مسامیر من حدیــد .

وقال ابن ابی داود أن الرنايت هواول من امر بعمل ذلک فعذب به ابن اسباط المصـــــرى حتی استخرج منه جميع ماعنده .

فی النهج قال (ع) رب مستقبل يوما ليس بمستدبره ومغبوط فی اول ليله قامـت بواكيه في اخره .

عن الا صمعی اخبرني رجل مـن اهل الكوفه قال خرجت انا وصاحب لی الی ظهر الحيره فقعدنا بين رياض نشرب فتغنيت انا وصاحبی فتمارينا الينـــا احسن غناء فقال نرضی باول من نری فاذا اعرابی عليه اهدام فاطعمناه وسقيناه وقلنا له نتحاكم اليک قال فی ما ذاقلنا استمع غناء نا فاينا كـــان احسن غناء حكمت له فقال قولا فتغنيت وتغنی صاحبی فنظر اليه ثم نظر الی وقال :

حمـــــارا عبــــــادی اذاقيــــل بــن لنـــا بشـــــرهمـــــا يومـــــا اقـــول كلاهمـــا

قال الطبری المنتصر اول خليفه من بنی العباس فی ماقيل عرف قبره وذلک ان امه طلبت اظهار قبره .

قال ذكر انه لماولی الخلافه كان اول شیء احدث من الامور عزل صالح عن المدينه وتوليته علی بن الحسين بن اسمعيل بن العباس بن محمد اياها وقال له انی اوجهک الی لحمی ودمی ــ ومدجله ساعده ــ وقال الی هذا وجهتک كيف تكون للقوم يعنی آل ابيطالب .

فیه کان اول من حرف محمدبن‌عبدالله‌ا بن‌طاهر عن‌الجد فی‌امرالمستعین حتی حمله علی خلع نفسه و بیعه‌المعتز عبیدالله‌بن‌یحیی‌بن‌خاقان فقال له اطال‌الله بقاک ان هذا الذی تنصره و تجد فی امره‌من أشدالناس نفاقا و اخبثهم دینا والله لقد امروصیفا " وبغا بقتلک فاستعظما ذلک‌ولم‌یفعلاه‌و ان کنت شاکا فیما و صفت من امره فسل تخبره وان من‌ظاهر نفاقه انه کان و هو بسامرالایجهر فی‌صلوته‌ببسم‌الله‌الرحمن‌الرحیم فلما صار الی ماقبلک‌جهر بهامرات لک‌وترک‌نصره‌ولیک‌وصهرک‌وتربیتک ونحو ذلک من کلام‌کلمه به‌فقال ابن‌طاهراخزاه‌الله‌هذالایصلح لدین‌ولادنیا لماکان‌المعتزمنصوبامن‌قبل ابیه‌المتوکل‌وخلعه اخوه‌المنتصروبایعوا بعدوفاته‌المستعین‌بن‌المعتصم ثم‌خلفوه‌وبایعواالمعتزقال‌ابن‌ابی‌الجنوب (ولم‌تکن‌اول عاریه‌ردت علی رغم‌الی‌اهلها)وقال ایضا "فی‌قتل‌المعتزالمؤ یدفی‌سنه۲۵۲ لماخاف منه‌الخروج .

مـــــاکنـــــت اول راء س خانــه ذنــــب والراء س کنت‌وکان‌الناکـــث‌الذنبـــا

عن *ابن‌السکیت‌العرب* تکنی عن‌الحرب بثلاثه اشیاء عطر منشم وثوب محارب وبرد فاخر وقال کان فاخر رجلا من بنی تمیم وکان اول من لبس البردالموشی فیهم .

اول مال صار الی‌صاحب‌الزنج لماوردالقریه‌المعروفه بالجعفریه سال عن وکلاء الهاشیمین فاتی برئیسهم‌فساله فقال لامال عندی فامر بضرب‌عنقه فاقربشیء اخفاه فاتاه بمائتی دیناروخمسین‌دیناراوالف‌درهم‌واول‌من‌اتبعه‌من‌الزنج‌ریحان‌احد غلمان‌الشورجیین

واول سبی‌سبی‌من‌القادسیه والشیفیا و کانوا قتلوا فی اول امره رجلا من اصحابه

واول یوم حرم علی‌اصحابه‌النبیذ فی‌بردالخیار لما ا اشتغلوا بشرب‌الخمورالتی انتهبوهامن‌القادسیه‌حرمهاعلیهم‌سیاسه وقال‌لهم انکم تلاقون جیشاتقاتلونهم ــ الخ ــ وکم جیش کثر هزمه جیش قلیل لاشتغا لهم بالشرب .

قال‌الا صمعی فی‌قول جریر لماسئل عن شعر ذی‌الرمه :

فقال : هو بعرالظبـاء أن شعر ذی‌الــرمه حلــــو .

اول ماتسمعه فاذا اکثر انشاده ضعف ولم‌یکن له حسن کما ان ابعارالظباء اول ماتشم یوجد لها رائحه ما اکلت من‌الشح والقیصوم والحثحاث والنبت‌الطیب فاذا ادمت شمه عدمت تلک‌الرائحه .

فی‌الکنایات یقال فی‌التساوی فی‌الخیراوالشرهم کاسنان‌المشط و اول من تکلم به رسول‌الله (ص) وکذلک مات حتف انفه .

عن‌ابن‌ابی‌ملیکه ، کنت‌اول‌من‌بشر اسماء بنزول ابنها ابن‌الزبیر عن خشبته‌التی صلبه‌الحجاج‌علیهاوکانت انته قبل‌وقالت له اما ان‌لهذاالراکب ان‌ینزل‌وقال لها انصرفی فانک خرف فرحل اخوه عروه الی عبدالملک فی ذلک فاجاز .

فی*الاستیعاب* اول قتیل من الروم یوم اجنادین بطریق معلم قتله عبدالله بن الزبیر — ابـن عبد المطلـب قـال و وجد مقتولا فی ذاک الیوم وحوله عشره قتلی من الروم .

قال الطبری فی سنه ۲۶۸ کان اول شهر رمضان یوم الاحد وکان الاحد الثانی منه شعانین وفی الاحد الثالث الفصح وفی الاحد الرابع النیروز وفی الاحد الخامس انسلاخ الشهر .

فی*الشافی* روی من طرق کثیره عن امیر الموءمنین (ع) کان یقول انا اول من یجثو للخصومه بین یدی الله تعالی .

فی*تنبیه الاشراف النصاری* یدعون انطاکیه مدینه الله و مدینه الملک وام المدن لانها اول بلد اظهر فیه دین النصرانیه .

فی*السیاسه* فی کتاب کتبه الصحابه فی احداث عثمان و انه اول من ضرب بالسیاط ظهور الناس وانما کان ضرب الخلیفه قبله بالدره والخیزران .

فی*الطبری* منتاب اول من استاء من قواد صاحب الزنج الی الموفق .

فی خبر عن *امیر الموءمنین (ع)* ان اول ماانتقض الرجلان بعد النبی (ص) ابطال حقنـا فی الخمـس .

فی*صلة الطبری*: اول من ظفر بحسین بن منصور الحلاج علی بن احمد الراسبی فقیده وادخله بغداد علی جمل قد شهره وکتب بقصته وما ثبت عنده فی امره فاحضره علی بن عیسی فی وزارته فی سنه ۳۰۱ واحضر الفقهاء ونوظر فاسقط فی لفظه ولم یحسن من القرآن شیئا ولا من الفقه ولا من الحدیث ولا من الشعر ولا من اللغه ولا من اخبار الناس فسحقه وصفعه وامر به فصلب حیا " فی الجانب الشرقی .

فی*ادب کتاب الصولی* کعب بن لوی اول من سمی الجمعه جمعه وکانت تسمی العروبه .

فی*صله الطبری* فی سنه ۳۱۶ استضعف السلطان صاحب شرطه بغداد فولی نازوک المعتضدی فبانت صرامته فی اول یوم وفل من حد الرجاله وکانوا قبله اخذوا عروسا زفت الی زوجهـا و فجروا بها .

فی*ادب الصولی العربیه* التی روی محمد بن علی بن الحسین بن علی صلوات الله وسلامه علیهم ان اول من تکلم بالعربیه اسمعیل (ع) فانما یعنی اللسان الفصیح الذی نزل به القرآن — الخ .

فیه روی عن عثمان انه قال لم یکتب بین الانفال و براءه بسم الله الرحمن الرحیم والانفال من اول ما انزل الله فی المدینه وبرائه من آخره الا انها تشبهها و قصتها کقصتها وکان النبی (ص) ربما تلا الایات فیقول هذه مکانها فی سوره کذا فاجعلوها تلوها — الخ .

فی*معارف* ابن قتیبه زید بن بکر بن هوازن ابن منصور قتله اخوه معاویه و هو اول من فـدی بالابـل .

فی‌مروج‌المعسودی عن هشام بن‌خدیج خرج قسطنطنین ملک عموریه متصیدا بالبزاه حتی انتهی الی خلیج ینطش‌الجاری الی بحرالروم فعبرالی مرج‌بین‌الخلیج‌والبجر فسیح مدید فنظر الی‌شاهین یتکفاء علی طیرالماء ، فاعجبه‌مارای‌من سرعته وضراوته فامر ان‌یصطادله‌فضراه‌وکان قسطنطنین اول من لعب‌بالشواهین وقال‌بنی فی‌ذلک‌المرج مدینه قسطنطنیه ونقل عن کتاب ارسیخاس الحکیم‌ان‌ملکا من ملوک‌الروم یقال له سنان هو اول من‌اتخذالشواهین وروی عن ابی‌زیدالفهری ان‌اول من‌تصیدبها بالمغرب وبلادالاندلس.

وقال کان اول من لعب بالعقبان اهل‌المغرب .

ذکرالجزری فی‌اجدادالاوس والخزرج امرء القیس البطریق‌وقال‌لقب‌بالبطریق لانه اول من استعان به بنواسرائیل من‌العرب‌بعد بلقیس فبطرقه رحبعم‌بن سلیمان (ع) .

قال اول اختلاف وقع بین‌الانصار فی‌الجاهلیه حرب سمیـر .

فی‌ادب‌الصولی ولم‌یکن یدعی للخلفاء علی‌المنابر بالنعوت قال و کان اول من دعی له بذلک محمدالامین و جری‌ذلک الی‌الیوم .

فی‌ذیل‌الطبری قال‌ابن‌شهاب بلغناان اهل‌الکتاب‌کانوااول‌من‌قال‌لعمرالفاروق وکان‌المسلمون یاء ثرون ذلک من قولهم ولم‌تبلغنا ان رسول‌الله (ص) ذکر من ذلک شیئا " قلت‌الظاهر ان مراده باهل‌الکتاب‌کعب‌الاحبارالذی‌یفتعل‌له‌ولعثمان‌اخبارا "تملقاوقدضربه ابوذرالذی قال (ص) فیه (مااظلت‌الخضراء ولااقلت‌الغبراء علی‌ذی‌لهجه‌اصدق‌من‌ابی‌ذر) لذلک وکیف لایعلم بینهم ذلک واهل‌الکتاب یعلمونه .

عن‌جابرالانصاری‌اول‌من‌قام‌للبیعه‌فی‌بیعه‌الشجره‌امیرالموء منین (ع) ثم‌ابوسنان عبدالله‌بن وهب الاسدی ثم سلمان‌الفارسی .

عن‌الباقر (ع) ارتدالناس الاثلاثه ــ الی ان قال ــ ثم اناب‌الناس بعد وکان اول من اناب ابوسنان‌الانصاری وابوعمره وشتره ــ الخبر .

فی‌صله‌الطبری‌اظهرالقاهرفی‌اول‌قعوده‌فی‌الخلافه‌من‌الجدوبعدالهمه‌والاختصار والقناعه ماهابه به‌الناس عرضت علیه صنوف الالوان والحلواء والفواکه التی کانت توضع بین ایدی الخلفاء فی‌کل یوم فاستکثرها وقال‌فی‌الفاکهه بکم تبتاع هذه کل یوم فقیل له بثلاثین دینارافقال یقتصرمن ذلک‌علی دینار واحدمن‌الطعام علی اثنی‌عشر لونا ــ الخ .

فی‌ذیله عن‌جابرالانصاری غزا النبی (ص) سبعا وعشرین غزوه بنفسه و غزوت معه منها ست عشره غزوه ولم اقدر ان اغزو حتی قتل ابی‌باء حد کان یخلفنی علی‌اخواتی وکن تسعا فکان اول غزوه غزوتها معه حمراء الاسد الی‌اخر مغازیه .

عن‌الحسن‌البصری کان ابن‌عباس اول‌من عرف بالبصره صعدالمنبرفقرء البقره

وآل عمران ففسرهما حرفا حرفا وكان سمي البحر وحبر قريش.

فی ذیل الطبری عن زرين جيش قال اول راس رفع علي خشبه راس الحسين (ع) عن ابن داحه اول شعر رثي به الحسين (ع) قول عقبه بن عمرو:

اذا العيـن قـرت في الحيـوه وانتـم تخافون في الدنيـا فاظلـم نـورهـا

مـررت علي قبر الحسيـن بكربـلا ففـاض عليه من دموعي غريزها ـ الخ

فی المعجم بنوسعد يدعون ان دار العجله بنيت قبل دار الندوه و يقولون هي اول داربنت قريش بمكه لما اوقف جنازه الحسن (ع) علي قبر النبي (ص) بلغ عايشه الخبر فخرجت مبارزه علي بغل بسرج فكانت اول امراه ركبت في الاسلام سرجا فوقفت وقالت نحوا ابنكم عن بيتي فانه لا يدفن فيه و لا يهتك علي رسول الله (ص) حجابه فقال لها الحسين (ع) قديما هتكت انت وابوک حجاب رسول الله (ص) وادخلت بيته من لا يحب رسول الله (ص) قربه وان الله سائلک عن ذلک.

فی ذیل الطبری قال النبي (ص) يوم فتح مكه (الا ان كل دم و ماء ثرمفي الجاهليه فانها تحت قدمي و ان اول دم اضعه دم ربيعه بن الحارث) وانما قال (ص) ذلک و ربيعه حي لانه كان لربيعه الطلب به في الجاهليه كان ابن له مسترضعا في بني ليث و كان بينهم وبين هذيل حرب فرمته هذيل بحجر فرضخ راسه و ربيعه كان ابن عمه الحارث بن عبد المطلب كما انه قال اول ربا اضعه ربا عمي العباس.

فی النهج و من كتاب له (ص) الي معاويه في اول ما بويع له ذكره الواقدی في كتاب الجمل من عبدالله علي اميرالمؤمنين الي معاويه بن ابي سفيان اما بعد فقد علمت اعذاری فيكم و اعراضي عنكم حتي كان ما لابد منه ولا دفع له والحديث طويل والكلام كثير وقد ادبر ما ادبر و قداقبل ما اقبل ضايع من قبلک و اقبل الي في وفد من اصحابک.

فی الصحاح ومحرق ايضا "لقب الحارث بن عمرو ملک الشام من آل جفنه وانما سمي بذلک لانه اول من حرق العرب في ديارهم فهم يدعون آل المحرق.

فی المروج في قتل المنصور لابي مسلم قال علي اول ضربه استبقني يا اميرالمؤمنين لعدوک قال لا ابقاني الله ان ابقيتک وای عدو اعدی لي منک.

فی ذیل الطبری واسم طي جلهمه وانما سمي طيا " في قول بعضهم لانه اول من طوی المناهل وقال بعضهم لانه اول من طوی بئرا.

فی الطبری لما جيء بالكرسي ای الذی وضعه المختار مقابل تابوت بني اسرائيل كان اول من سدنه موسي بن ابي موسي الاشعری وكان ياءتي المختار اول ماجاء ويحف به لان امه ام كلثوم بنت الفضل بن العباس قال فعتب عليه فدفعه الي حوشب البرسمي فكان صاحبه حتي هلک المختار.

فی *النهج* فی فصل غریبه وفی حدیثه (ع) کالیاسر الفالج ینتظر اول فوزه من قداحه .

فی *رجال الشیخ*: ابوالسفاح البجلی اول قتیل قتل یوم صفین من اصحاب امیرالموءمنین (ع) .

فی *ذیل الطبری* عن ابن عباس فاطمه اول من جعل لها النعش عملت لها اسماء بنت عمیس وکانت قدراته یصنع بارض الحبشه .

فیه سوده بنت ربیعه اول امراءه تزوجها رسول الله (ص) بعد خدیجه و میمونه آخر امراءه تزوجها (ص) .

فیه قال ابومعشر زینب اول من مات من ازواج النبی (ص) وام سلمه اخر من مات منهن .

وعن *الواقدی* ان میمونه توفیت سنه ۶۱ فی خلافه یزید وهی آخر من مات منهن .

فیه قیل اول امراءه اسلمت بعد خدیجه ام الفضل زوجه العباس ام الفضل و عبدالله وعبیدالله ومعبد وقثم وعبدالرحمن وام حبیب و فی بینیها قال الهلالی:

ما ولدت نجیبه من فحل کسته من بطن ام الفضل اکرم بها من کهله وکهل

فی *الجمهره* لابن درید قرن الشمس اول شعاعها .

فی *رجال الکشی* عن الکاظم (ع) اذاکان یوم القیمه نادی مناد این حواری محمد بن عبدالله رسول الله الذین لم ینقضوا العهد ومضوا علیه فیقوم سلمان والمقداد وابوذر ثم ینادی مناد این حواری علی بن ابیطالب وصی محمد بن عبدالله فیقوم عمرو بن الحمق الخزاعی ومحمد بن ابی بکر ومیثم بن یحیی التمار مولی بنی اسد واویس القرنی ثم ینادی مناد این حواری الحسن بن علی قال فیقوم سفیان بن ابی لیلی الهمدانی وحذیفه بن اسید الغفاری ثم ینادی مناد این حواری الحسین بن علی فیقوم کل من استشهد معه ولم یتخلف عنه ثم ینادی مناد این حواری علی بن الحسین فیقوم جبیر بن مطعم ویحیی بن ام الطویل وابوخالد الکابلی وسعید بن المسیب ثم ینادی مناد این حواری محمد بن علی وحواری جعفر بن محمد (ع) فیقوم عبدالله بن شریک العامری وزراره بن اعین وبرید بن معاویه العجلی ومحمد بن مسلم وابوبصیر لیث بن البختری المرادی وعبدالله بن ابی یعفور وعامر بن عبدالله بن جذاعه وحجر بن زائده وحمران بن اعین ثم ینادی سائر الشیعه مع سائر الائمه (ع) یوم القیمه فهوءلاء والمتحوره اول السابقین واول المقربین واول المتحورین من التابعین .

فی *ذیل الطبری* لما ولی مروان المدینه لمعاویه سنه ۴۲ فی الامره الاولی استقضی عبدالله بن نوفل بن الحارث بن عبدالمطلب قال ابوالغیث سمعت اباهریره یقول هذا اول قاض راء یته فی الاسلام ونقل عن کاتب الواقدی عنه قال اجمع اصحابنا علی انه اول من قضی بالمدینه لمروان قال واهل بیته ینکرون ذلک وان یکون ولی هو واحد من بنی هاشم القضاء بالمدینه .

فیه عن انس قال شبث انا اول من حرر الحروریه فقال رجل ماکان فی هذا ما یتمدح به .

فی الخبر عن الباقر (ع) قال (ص) ان اول وصی کان علی وجه الارض هبه الله بن آدم (ع) و مامن نبی مضی الاوله وصی ــ الخبر .

فی خبر عن الجواد (ع) لقد خلق الله تعالی لیله القدر اول ماخلق الدنیا ولقد خلق فیها اول نبی یکون واول وصی یکون .

قیل ان اباهاب الداری اول من صلی علیه فی المسجد الحرام لمامات .

قیل سمی امراء القیس بن ربیعه اخوکلیب وائل مهلهلا لانه اول من ارق الشعر یقال شعر هلهل ای رقیق .

فی الصولی سئل وراق عن حاله فقال :

اذا کنــــت باللیـــــــل لا اکتـــــب　　　　وطـــــول النهـــار انـــا العــــــب

فطــور ایبطلنــــی ماکل وطور ایبطلنـــــی　　　　مشــــرب فادام هذا علــــی مــا اری

فبیتـــــی اولها یحــرب قلت اذا بدل لااکتب فی اوله بلا اکسب یطرد فی کل صنعه .

فیه یروی ان اول من عمل الکتب نسخا زیاد و ببالی عن ابن خلکان ان زیادا اول من صنف فی المثالب حتی یعارض من غیره بنسبه قالوا اول ناس اول الناس اشاره الی قوله تعالی فی آدم فنسی ولم نجد له عزما .

فی الصولی واول من کتب من عبدالله فلان امیرالموٴمنین عمربن الخطاب وهو اول من سمی امیرالموٴمنین کان یقال لابی بکر خلیفه رسول الله ثم قیل لعمر خلیفه خلیفه رسول الله فدخل المغیره بن شعبه علی عمر فقال السلام علیک یا امیرالموٴمنین قال عمــر وماهذه قال السنا الموٴمنین وانت امیرنا فکان اخف من الاول فجروا علیه .

فی الخبر اول النظره لک والثانیه علیک ولالک والثالثه فیها الهلاک .

فی الخبر لا اکون اول الشهود الاربعه اخشی الروعه ان ینکل بعضهم فاجلد .

فی ادب الصولی اول من کتب (عافانا الله وایاک من السوٴ) معاویه واول من کتب (اطال الله بقاء امیرالموٴمنین وادام عزه) سلیمان بن وهب .

فیه الاستهلال الصوت والصیاح ومنه استهلال الصبی صیاحه وبکائه اذا ولد فلما کانوا یکبرون عند روٴیه القمر کل اول لیله من الشهــر وفی اول سائر الشهور بقربهم بمضی الخارج من وقت الحج وسرورهم بالموسم نسبوا الروٴیه الی فعلهم فقالوا استهل واهل وسموا القمر هلالا لهذا المعنی واهل مکه یجتمعون ویوقدون النار ویلعب ولدانهم وعبیدهم عندها کل اول لیله من سائر الشهور الی وقتنا هذا لفرحهم بقرب وقت الحج قلت کانت العباره کما نقلت والظاهر انها مصحفه لکن الحاصل لایخفی .

فیه کان صالح‌البصری یکتب لزازان فروخ علی‌الدواوین‌ایام‌الحجاج‌وکان اول من جمع له‌الغـزاه.

فیه قال قوم اول من ادی‌الجزیه اهل نجران.

فیه اول من احدث هدا یاالنیروز والمهرجان الولیدبن عقبه‌بن ابی‌معیط ثم سعیدبن‌العاص بعده فضج‌الناس الی عثمان فکتب الیه فنهاه عن ذلک.

فیه انماکتبوا فی اول‌الکتاب سلام علیک لان‌النکرات اوائل‌الاشیاء والمعارف الثوانی فافتتحوا بالنکره فاذا ردوه عرفوا فقالوا السلام‌علیک فعرفوه بالف ولام‌ای هذا ذاک‌الاول ـ الخ.

قالوا اول من نشر علم‌الحدیث فی‌شیراز السید ماجدبن‌سیدهاشم‌البحرانی شیخ‌الفیـض.

فی‌*تنبیه‌المسعودی* قیل‌ان‌اول من تکلم بالعبرانیه‌ابراهیم‌الخلیل بعدان‌خرج من اقلیم بابل وصار الی حران‌من ارض الجزیره‌وعبرالفرات‌فی من‌کان معه‌الی‌الشام‌فتکلم بها فسمیت‌العبرانیه‌بحدوثها عند عبوره‌اضافه الی‌العبروبها انزلت التوراه‌وقال لاخلاف بین‌الاسماعیلیه‌والاسرائیلیه‌ان اسماعیـل اول مـن‌نطق بالعربیه وتکلم بها وان ابراهیم لم‌یکن عربیا ولا اسحق قال واکثر نساب‌الیمانیه یذهبون‌الی‌انـا اول‌من تکلم بالعربیـه یعرب‌بن‌قحطان وان‌قحطان‌لم‌یکن عرب‌بل علی‌لسان سام‌بن‌نوح وان اسماعیل انما تکلم بالعربیه حین نشاء فی‌العمالیق.

فیه ذکرنافی‌اخبارالزمان‌تنازع‌الناس فی‌الفرس‌الاولی‌اهم‌الکلدانیون‌ام‌الملک افضی الیهم عنهم وقول من قال‌ان الکلدانیین انما زال ملکهم بالاثوریین ملوک‌الموصل ومن قال‌ان اول‌مملکه کانت‌فی‌اقلیم‌بابل‌بعدالطوفان‌ملک نمرودالجبارومن‌تلاه‌من‌النمارده وکذلک هو فی‌التوراه وقدنفی‌الله عزوجل الاحاطه بعلم احوال القرون‌الخالیه عمن سواه فقال سبحانه الم یاتهم نباالذین من قبلهم قوم نوح‌وعاد و ثمود والذین من بعدهـم لایعلمهم الاالله.

اول ملوک الاشکانیین اشک بن اشک وکانوا من ملوک‌الطوایف الذی کانـوا قبل‌الساسانیین.

فی‌*التنبیه*‌فی‌زمان قبادوالدانوشیروان‌کان‌مزدق‌المتاول‌کتاب‌زرادشت‌المعروف بالاوستاق والجاعل‌لظاهره‌باطنا بخلاف ظاهره‌وهو اول من‌یعد من‌اصحاب‌التاویل‌والباطن والعدول عن‌الظاهر فی‌شریعه زرادشت والیه یضاف المزدقیه.

فیه *انوشیروان* اول من سن رسوم‌الخراج وبین وضائعه‌وکان فیما سلف مقاسمه وکان ابوه شرع فی‌ذلک فی‌آخر ایامه ولم یتمـه.

فيه للبابليين ملوک ذکروا فيکثير منالکتب والزيجات فيالنجوم مثلالنمرود ومنتلاهمنالنمارده و سنجاريبوبختنصرقالوالفرس تذکرانهوءلاء کانوا خلفاء لملوکهم الاوليومرازبهعليالعراق ومايليه من المغرب حيث کانت دار مملکتهم بلخ اليان انتقلوا عنها ونزلوا المدائن منارضالعراق وکاناول من فعل ذلک خمانيابنه بهمنبناسفنديار.

فيه اول من يعد من ملوکاليونانيين فيالتاريخ المقدم للحنفاء والزيجات فيالنجوم وغيرها فيلبس ابوالاسکندر.

فيه فيملوکالروم ملک قبل غائيوس ملوک اولهم روملس وارمانوسالمعروفان بابنيالذئبه والي اسمهما اضيفت روميه واضيفالروم الياسمهما غير ان غائيوس اول من يعد فيالتاريخ القديم وقيل ان اول من ملکالروم رهما ساطوخاس وهوجائيوسالاصفربن روم قال بعد ذکر انالثالثمنهماد غطس ومعناهالضياء وهو قيصر و معناه شق عنه لان امه ماتت وهي مقرب به فشق عنه بطنها واستخرج وصار ذلک کاسمه لکثير من ملوکهم واشتهر ذلک عنهم فسمتهم العرب بالقياصرهواکثر منعني باخبار ملوکالروم وتواريخهم باوغطس يبتدیء لانه اول ملک من ملوکالروم خرج عن مدينه روميه دار مملکته و سير جنوده برا " وبحرا "فاستولي عليملکاليونانيينومصروالشاموقيلفلوبطرهآخر ملوکاليونانيينفاجتمع له ملکالروم واليونانيين وزالترسوماليونانيينفسمي الجميع روما ولاثنتين واربعين سنه خلت من ملکه کان تولدالمسيح (ع) .

مذهبالمرقونيه والديصانيه و مابه.

فيه في اول سنه من ملکطيطوس الثانيعشر من ملوکالروم اظهر مرقيون مقالته وهيالقول بالاثنين الخير والشر وسعد ثالث بينهما وکان ابنا " لبعضالاساقفهببلادحران واليه تنسبالمرقونيه من اصحابالاثنين کما قال وفيايام مرقس و هوالثامن عشر اظهر ايرديصانمقالتهوکاناسقفاللرهاء منبلادالجزيرهواليهقضاتالديصانيه مناصحابالاثنين قال و تفسير امير ديصان ابنالنهر والنهر هناک معروف بديصان الي هذا الوقت قيل انه کان منبوذا " اصيب علي شاطي هذا النهر فاضيف اليهکما قال في ايام فلودنوس۳۴ من ملوکهم کان ظهور ماني في ملکسابور بناردشير اليه اضيفتالمانويه من اصحابالاثنين قال ذکر ماني فيکتابالکنز المرقونيه وفيکتابه سفرالاسفارالديصانيه.

فيالخبر عنه (ص) ليکن اول ماتاکلهالنفساء الرطب فانالله تعالي قال لمريم وهزياليکبجذعالنخلهتساقط عليکرطباجنيا "فان لميکن ايامهفسبع تمراتمنتمرالمدينه فانلميکنمنثمرامصارکم .الخبر_وذکرفيهانالولديصيرحکيماذکراکاناوانثي .

فيالخبر هناالصادق (ع)رجلاولدلهغلامانفي بطنثمقاللايهماالاکبرفقالالذيخرجاولا"

فقال (ع) بل‌الذی خرج اخیرا " اماتعلم انها حملت‌بذاکو ان هذا دخل علی ذاک فلم یمکنه ان یخرج حتی یخرج هذا .

فی‌الخبر عنه (ص) لامیرالموٴ منین (ع) تختم بالعقیق الاحمر فانه اول جبل اقرلله عزوجل بالوحدانیه ولی بالنبوه ولک بالوصیهٔ ولولدک بالامامه و لشیعتک بالجنه ولاعدائک بالنار ،قلت لوصح‌الخبر فمن‌الاخبار التی لها باطن و تاویل .

ایضا " انت اول من ینشق عنه‌القبر معی و انت اول من یقف‌علی‌الصراط معی وانت اول من یکسی اذا اناکسیت و یحیی اذاحییت وانت اول من یسکن معی فی‌علیین ، وانت اول من یشرب معی من‌الرحیق المختوم‌الذی ختامه مسک .

اول من الف فهرستا مبسوطا من‌الامامیه احمدبن‌الحسین الغضائری واول من الف منهم فی‌الدرایه الشهید الثانی واول من جعل‌کتب‌الرجال بترتیب‌الاوائل والثوانی منهم ابن‌داود و اول من جعل کتب‌اللغه بترتیب‌الحروف الجوهری .

*فی‌تنبیه‌المسعودی*کان‌اول‌فداء جری‌فی‌ایام‌ولدالعباس‌فی‌خلافه‌الرشید باللامس من‌ساحل‌البحرالرومی‌علی‌نحو (۳۵) میلامن‌طرسوس سنه (۱۸۹) والملک‌علی‌الروم‌فقفور .

فیه یقول حمزه فی عقد رسول‌الله (ص) له لواء اول قدومه‌المدینه :

بامـــــر رســـول‌اللـــه‌اول‌خافـــــــق علیه‌لـــــواء لم‌یکـــن لاح من‌قبلـــی

فیه امرالنبی (ص) اصحابه قبل هجرته بالهجره الی‌المدینه فخرجوا ارسالا " فکان اولهم الیه قدوما ابوسلمه المخزومی .

فیه فی‌سریه ابن جحش‌الاسدی الی نخله وقتلوا ابن‌الحضرمی واسروانفرا " واستاقواالعیروقسم‌ابن‌جحش‌الغنیمه‌واخرج‌الخمس‌قبل‌ان‌ینزل‌القران‌بذلک‌فعزله‌النبی (ص) حتی جاء الاذن من‌الله فانفذه و کان اول فیٔ قسمه قال و فی‌هذه‌الغزاه ، فیما ذکر سمی عبدالله بن جحش امیرالموٴ منین وهواول من سمی بذلک قلت مانقله‌غریب لم اقف علی نقل‌غیره‌ذلک‌ومما یوهنه‌ان‌ابن‌جحش‌کان امیر عده معدوده‌فکیف‌یکون‌امیر جمیع‌الموٴ منین ولوکان قال‌امیرالمجاهدین لکان له وجه و انما وضعوا ذلک‌فی‌قبال‌الشیعه‌فی‌اختصاص هذا الاسم بامیرالموٴ منین .

فیه فی غزوه بنی قینقاع و غنم اموالهم و اخذالخمس وهو اول خمس خمسه .

فیه فی سنه ۲ ضحی رسول‌الله (ص) اول اضحی راه‌المسلمون‌وامربذلک‌وخرج الی المصلی وذبح شاتین بیده قال ثم سریه زیدبن‌حارثه الکلبی مولاه (ص) مستهـــل جمادی‌الاخره سنه ۳ الی‌الموضع المعروف‌بالقرده قال و هذا اول‌بعث خرج فیه زیدامیرا " .

قال (ص) فی‌وقعه ذی‌قاربین بکربن‌وائل وجیش‌خسروا برویزبذی‌قاروهزیمتهم

(هذا اول يوم انتصفت فيه العرب من العجم وبي نصروا) قال ذلک لانه قيل ابن بکر بن وائل لما کان صلى الله عليه واله يعرض نفسه على القبائل وعدوه ان نصرهم الله على العجم آمنوا به وصدقوه .

فيه قد کان العرب في الجاهليه تنسي لاجل اختلاف الزمان والمواقيت وما بين السنه الشمسيه والقمريه قال وکان المتولون لذلک من بني الحارث بن کنانه اولهم ابوثمامه وکان يعرف بالقلمس وبه سمي من بعده من النساه فقيل القلامس وکانوا ينسئون في کل ثلاث سنين شهرا " يسقطونه من السنه ويسمون الشهر الذى يليه باسمه ويجعلون يوم الترويه ويوم عرفه ويوم النحر الثامن والتاسع والعاشر من ذلک الشهر قال وکانوا بذلک مقاربين لغيرهم من الامم في مده زمان سنتهم الشمسيه فلم يزالوا على ذلک الى ان ظهر الاسلام وفتح رسول الله (ص) مکه فوجه ابا بکر في السنه التاسعه من الهجره على الموسم فحج بالناس وهي آخر حجه حجها المشرکون وکان الحج في تلک السنه اليوم العاشر من ذى القعده ونزلت آيات من سوره برائه فبعث بها رسول الله (ص) مع علي بن ابيطالب (ع) ــ الى ان قال ــ فلما کان من قابل حج رسول الله (ص) في ذي الحجه وهي حجه الوداع وخطب الناس فقال الا ان الزمان قد استدار کهيئته يوم خلق الله السموات والارض اثنا عشر شهرا منها اربعه حرم ذوالقعده وذوالحجه والمحرم ورجب مضر بين جمادى و شعبان .

في *صحيح البخارى* قال بعضهم کان اول ما ارسل الحيض على بني اسرائيل .

فيه عن انس ان رسول الله (ص) لما حلق راٴسه کان ابوطلحه اول من اخذ من شعره .

فيه في السنه العاشره وقدم على رسول الله (ص) بمال البحرين وهو ثمانون الف درهم وجه به العلاء الحضرمي وهو اول مال حمل الى المدينه ففرقه على الناس .

في *تنبيه المسعودى* قيل ان اول من قضى لعمر بالعراق سلمان بن ربيعه الباهلي .

فيه *ا*بوسلمه اول وزير وزر لبني العباس وابوه حي وقال في وزراء المقتدر وکان عبدالله بن محمد بن عبيدالله الخاقاني آخر من وزر وابوه حي الى وقتنا هذا اى سنه ۳۴۵/ وعد منهم عبيدالله بن يحيى بن خاقان والعباس بن الحسن بن ايوب .

في التاريخ ذوالحاجتين محمد بن ابراهيم بن ياسر اول من بايع السفاح فتحکمه کل يوم في حاجتين .

ايضا " کان اول من انصرف الى کسرى يوم ذى قار بالهزيمه اياس بن قبيصه وکان کسرى لاياٴتيه احد بهزيمه جيش الا نزع کتفه فلم يخبره اياس بل قال هزمنا بکر بن وائل واتيناک ببناتهم فامر له بکسوه ثم قال اياس اخي قيس مريض بعين المر فاردت ان آتيه فاذن له ثم الى رجل من اهل الحيره وکسرى بالخورنق فسال هل وصل على الملک احد فقالوا اياس فظن انه حدثه الخبر فدخل عليه واخبره بالهزيمه فامر به فنزعت کتفاه .

فی تاریخ الیعقوبی لما مضت ٥٠٠ سنه من حیوه یرد بن مهلائیل بن مرقان بن ـ انوس بن شیث نقض بنوشیث العهدوالمواثیق التي كانت بینهم فجعلوا ینزلون الی الارض التي فیها بنوقابیل وكان اول نزولهم ان الشیطان اتخذ شیطانین من الانس اسم احدهما یوبل والاخر توبلقین فعلمهما اصناف الغناء والزمرفصنع یوبیل المزامیر والطنابیر والبرابط والصور وصنع توبلقین الطبول والدفوف والصنوج ولم یكن لبنی قابیل عمل یشغلهم ولا ذكرلهم الا امام الشیطان قال فكانوا یجتمعون فیزمرون ویضربون بالطبول والدفوف والبرابط والصنوج ویصیمون ویضحكون حتی سمع اهل الجبل من بني شیث اصواتهم فاجتمع منهم مائه رجل علی ان یهبطوا الی بني قابیل فینظروا ما تلك الاصوات فلما بلغ ذلك برداتاهم وناشدهم الله وذكرهم وصیهآبائهم وحلف علیهم بدم هابیل قال فابوا الا ان یهبطوا فلما هبطوا اختلطوا ببنات قابیل بعد ان ركبوا الفواحش.

فیه اخنوخ بن برد اول من خط بالقلم وهو ادریس النبی .

فیه كان كنعان بن حام اول من رجع من ولد نوح الی عمل بنی قابیل فعمل الملاهی والغناء والمزامیر والطبول والبرابط والصنوج واطاع الشیطان في اللعب والباطل .

فیه ولد ماش بن ارم بن سام بن نوح نمرود الجبار و نبیط و هوابوالنبط و هو اول من استنبط الانهار و غرس الاشجار وعمر الارض.

فیه كان مسكن نمرود الجبار ببابل وكان الذی ابتدا بناء الصرح و اول من عمل التاج .

فیه كان في زمن ساروغ بن ارغوبن فالغ بن عابر بن شالخ بن ارفخشد بن سام اول ما عبدت الاصنام وكان اول شان الاصنام ان الناس كان اذا مات لاحدهم المیت الذی یعز علیهم من اب اواخ او ولد صنع صنما علی صورته و سماه باسمه فلما ادرك الخلف الذی بعدهم ظنوا وحدثهم الشیطان انه انما صنعت هذه لتعبد فعبدوها .

فیه كان نمرود اول من عبدالنار وسجد لها و ذلك انه خرجت نار من الارض فاتاها فسجد لها وكلمه منها شیطان فنبی علیها بنیه وجعل لها سدنه وفی ذلك العصر تعاطی الناس علم النجوم وحسبوا الكسوف للشمس والقمر والكواكب السائره والراتبه و تكلموا في الفلك والبروج.

فی رجال الشیخ في سلمان انه اول الاركان الاربعه.

فی خبر الاثنی عشر الذی انكروا علی ابی بكر ثم قام تمار فقال یا ابابكر لاتجعل لنفسك حقا جعله الله عزوجل لغیرك ولاتكن اول من عصی رسول الله (ص) وخالفه في اهل بیته وارددالحق الی اهله یخف ظهرك ویقل وزرك الخبر .

فیه ان سته من الاثنی عشر كانوا من المهاجرین و سته من الانصار فانطلقوا حتی حفوا

بمنبر رسول‌الله (ص) فقالت‌الانصار للمهاجرين ان الله عزوجل بداء بكم في‌القران فقال لقد تاب‌الله‌على‌المهاجرين والانصار فبداو اوكان‌اول من‌بدء منهم وقام‌خالدبن‌سعيد ـ بن‌العاص‌بادلاله‌ببني‌اميه‌فقال‌ياابابكراتق‌الله‌فقدعلمت‌ماتقدم‌لعلى (ع)من رسول‌الله (ص) الا تعلم ان رسول‌الله (ص) قال‌لنا ونحن‌محتوشوه في‌يوم بني قريظه‌و قداقبل على‌رجال مناذوى قدرفقال‌يامعشرالمهاجرين‌والانصاراوصيكم بوصيه فاحفظوها واني موء داليكم امرا " فاقبلوه الا ان علياامیركم من‌بعدى و خليفتي‌فيكم اوصاني‌بذلک ربي‌وانكم ان لم تحفظوا وصيتي فيه و ماوده وتنصروه اختلفتم في‌احكامكم‌واضطرب عليكم امر دينكم و ولي‌عليكم الامر شراركم ـ الخبر.

اول من بيض من‌المبيضه وهم‌الخالعون العباسيه المسوده ابوالورد من قواد مروان فبايع و سود ثم خلع و بيض.

روى‌الطبرى عن ابي‌مخنف ان‌النبى (ص) لما قبض اجتمعت‌الانصار في‌سقيفه بني ساعده فقالوا نولي‌هذا الامربعد محمد (ص) سعدبن‌عباده واخرجوااسعدا " اليهم‌وهو مريض فلما اجتمعواقال لابنه اوبعض بني عمه‌اني لا اقدرلشكواى ان‌اسمع‌القوم كلهم‌كلامي ولكن تلق مني قولي فاسمعهموه‌فكان يتكلم ويحفظ الرجل‌قوله فيرفع صوته‌فيسمع اصحابه فقال بعد ان حمدالله و اثني‌عليه يامعشرالانصار لكم سابقه في‌الدين و فضيله‌في‌الاسلام ليست‌لقبيله‌من‌العرب‌ان‌محمدا (ص)لبث‌بضع‌عشره سنه‌في‌قومه يدعوهم‌الى عباده‌الرحمن وخلع‌الانداد والاوثان‌فما آمن به من‌قومه الارجال‌قليل وكان‌ماكانوا يقدرون‌على ان‌يمنعوا رسول‌الله ولا ان يعزوا دينه ولا ان‌يدفعوا عن انفسهم ضيما عموابه حتى ارادبكم‌الفضيله ساق اليكم‌الكرامه‌وخصكم بالنعمه‌فرزقكم‌الله‌الايمان‌به و برسوله‌والمنع له‌ولاصحابه‌والاعزاز له ولدينه والجهاد لاعدائه فكنتم اشدالناس على عدوه‌منكم‌واثقله على عدوه من غيركم حتي‌استقامت‌العرب‌لامرالله طوعا "وكرها " واعطى‌البعيدالمقاده‌صاغرا " داخراحتى اثخن الله عزوجل رسوله بكم الارض ودانت باسيافكم له العرب وتوفاه‌الله وهو عنكم راض وبكم قريرعين‌استبدوا بهذاالامردون‌الناس‌فاجابوه‌باجمعهم ان‌قدوفقت‌في‌الراى‌واصبت‌في‌القول ولن نعدو مارايت نوليک هذاالامر فانک‌فينامقنع ولصالح‌الموء منين رضى ، ثم انهم ترادوا الكلام بينهم فقالوا فان‌ابت‌مهاجره قريش‌فقالوانحن‌المهاجرون‌وصحابه رسول‌الله‌الاولون ونحن عشيرته واوليائه فعلام‌تنازعوننـــا هذا الامر بعده فقالت طائفه منهم فانا نقول اذا " منا امير و منكم امير ولن نرضى بدون هذا الامر ابدا فقال سعدبن‌عباده حين سمعها هذا اول‌الوهن واتي عمرالخبر ـ الخ.

قلت واجتماع‌الانصار اولا انما كان لانهم لماراواعمر منع‌النبى (ص) من‌الوصيه

علموا ان قریش یریدون ان یجعلوا السلطان لهم فاراد الانصار انتهاز الفرصه الا انه وقع الاختلاف بینهم اولا قبل حضور ابی بکر و عمروا بیعبیده و حسده ابن عمه بشیر بن سعد علی السلطنه وکان عدوه من زمان حیوه النبی فبایع ابابکر قبل عمروا بیعبیده وصار ذلک سببا لتحریک عرق رقابه الاوس مع الخزرج الذی کان سعد منهم فبادروا الی بیعه ابی بکر حتی وطؤ واسعدا فصار ابوبکر بذلک مظفرا " .

اول من کتب الی الحسین (ص) سلیمان بن صرد والمسیب بن نجیه و رفاعه بن شداد وحبیب بن مظاهر و لم یف منهم الا حبیب ولکن الباقی جبروافتابوا وخرجوا الی مضجعه فبکوا ثم راحوا الی الشام لقتال عبیدالله فقاتلوا حتی قتلوا وکان اول رسلهم عبدالله بن مسمع وعبدالله بن وال وآخر رسلهم هانی بن هانی وسعید بن عبدالله الحنفی احد المستشهدین بالطف .

قال المسعودی امر ابن زیاد بجثه مسلم فصلبت و حمل راسه الی دمشق و هذا اول قتیل صلیت جثته من بنی هاشم واول راس حمل من روؤسهم الی دمشق .

قال الطبری حمل عمروبن الحجاج فی میمنه عمربن سعد علی میمنه الحسین فاضطربوا ساعه فصرع مسلم بن عوسجه الاسدی اول اصحاب الحسین قال وحمل شمر فی المیسره علی اهل المیسره فقتل الکلبی عبدالله بن عمیر فی بنی علیم وقدقتل رجلین بعد الرجلین الاولین یسار مولی زیاد و سالم مولی عبیدالله وکانا اول من دعوا الی المبارزه بعد رمی ابن سعد قال فحمد علیه هانی بن ثبیت الخضرمی و بکیر بن حر التمیمی فقتلاه وکان القتیل الثانی من اصحاب الحسین (ع) قال ان یزید بن زیاد بن مهاصر ابوالشعثاء الکندی من بنی بهدله جثی علی رکبتیه بین یدیه ع فاسقط خمسه اسهم فکان کلما رمی قال انا ابن بهدله فرسان العرجله — الی ان قال — وکان فی اول من قتل قال وکان ممن خرج مع عمر فلما ردوا الشروط علیه (ع) مال الیه فقاتل حتی قتل .

قال فاما الصیداوی عمروبن خالد وجابر بن الحارث السلمانی و سعد مولی عمربن خالد ومجمع بن عبدالله العائذی فانهم قاتلوا فی اول القتال فشدوا مقدمین باسیافهم علی الناس فلما وغلوا عطف علیهم الناس فاخذوا یجوزونهم وقطعوهم من اصحابهم غیر بعید فحمل علیهم العباس بن علی فاستنقذهم فجاؤ واقد جرحوا فلما دنا منهم عدوهم شدوا باسیافهم فقاتلوا فی اول الامر حتی قتلوا فی مکان واحد قال وکان اول قتیل من بنی ابیطالب یومئذ علی الاکبر .

روت الخاصه ان اول مانزل من القران اقرء والعامه المدثر ورووا عن الزهری ایضا " ان اقرء نزل فی اول الوحی ثم جعلت فتره ثم نزلت یا ایها المدثر .

الطبری کان اول من توفی بعد مقدم النبی (ص) المدینه صاحب منزله کلثوم بن الهدم ثم اسعد بن زراره .

وروی ان اول مولودالمهاجرین عبداللهبن‌الزبیر و اول مولودالانصارالنعمان ـ بن‌بشیر قلت و کانا مشوٴ ومین علی‌الاسلام .

فی‌الطبری عن‌السری عن سیف عمن روی قال اول مسکر ظهر بالمدینه حین فاضت‌الدنیا وانتهی وسع‌الناس طیران‌الحمام والرمرعلی‌الجلاهقات‌فاستعمل‌علیها‌عثمان رجلا من بنی‌لیث سنه ثمان فقصها وکسرالجلاهقات .

وقال اول من‌منع‌الحمام‌الطیاره والجلاهقات عثمان قلت ان هذا السری عن شعیب عن سیف غیر الخبیث فی‌روایاته نادر و هو وضاع عجیب بدلت روایاته نبح‌کلاب الحواب علی عایشه بنبحها علی‌امرئه من العرب‌سباها النبی‌و وهبهالعایشه وبدل‌اخراج عثمان لابی‌ذر من المدینه الی‌الربذه انه خ‌ج بنفسه و منع عثمان له عن ذلک لئلایصیر اعرابیا بعدالهجره وبدل‌احداث‌عثمان التی ملاٴ ت‌الدنیا والاخره بانه منع عن‌الاحداث فلم لم‌یقل انه اول وال ولی علی‌الناس من یصلی بهم‌الصبح اربعا سکران .

فی‌الخبر قالت امرئه للصادق (ع) اخبرنی عن‌اللواتی باللواتی ماحدهـــن قال (ع) حد هن حدالزنا انه اذاکان یوم‌القیمه اتی بهن فالبسن مقطعات من نار وقمعن بمقامع من نار وسربلن من‌النار وادخلن فی‌اجوافهن‌الی روٴ وسهن اعمده من نارو قذف بهن فی‌النارایتهالمراهان‌اول‌من‌عمل هذا العمل قوم‌لوط ففعلن‌کمافعل رجالهن لیستغنی بعضهن ببعض .

فی‌الاستیعاب اول‌من‌خرج‌الی‌الحبشه‌فی‌الهجره‌الثانیه‌خالدبن‌سعیدبن‌العاص .

فیه عن ابنته ام خالد ابی اول من کتب .

بسم‌الله الرحمن الرحیم .

فی‌الجمهره قال ابوحاتم خرج قوم من‌العجم فی‌اول الاسلام فتفرقوا فــــی بلادالعرب‌فالاساوره بالبصره‌والاحامره بالکوفه‌والجرامقه‌بالشام‌والخضارمه بالجزیره‌منهم قلت وتوهم‌الفیروز ابادی فی‌القاموس فقال‌الاحامره قوم من‌العجم نزلوا بالبصره .

فی فهرست *ابن‌الندیم* اول کتاب ظهرللشیعه کتاب سلیم و فی رجال‌البرقی فی‌کتاب عبیدالله‌الحلبی‌وهواول کتاب‌صنفه‌الشیعه قلت یمکن‌الجمع باٴ ن‌کتاب‌سلیم‌کان تصنیفا کما یدل علیه قوله‌صنفته‌الشیعه‌والاصل‌والتصنیف متقابلان کما ان‌قول ابن‌الندیم ظهر لایمنع من وجود کتاب غیر ظاهر قبله .

فی‌تاریخ الیعقوبی لمامات موسی (ع) قام یوشع بعده فی‌بنی‌اسرائیل قال وصار الی الشام وفیها الجبابره ولد عملیق بن لاودبن سام بن نوح و کان اول من ملـک منهم‌السمیدع بن‌هوبر فصار من ارض تهامه‌الی‌الشام یرید غزوبنی‌اسرائیل‌فوجه الیه یوشع

من قتله ثم قام بعده من بنی‌امیه جماعه فقتلهم یوشع وسار یوشع حتی انتهی‌الی‌البلقاء فلقی رجلا یقال له بالق و به سمیت‌البلقاء فجعلوا یخرجون یقاتلونه فلایقتل منهم رجلا واحدافسال عن ذلک فقیل‌له ان‌فی مدینته مراء ه منجمه‌تستقبل‌الشمس بفرجها ثم‌تحسب فاذا فرغت عرضت‌علیها‌الخیل‌فلا‌تخرج یومئذ‌من حضرا‌جله‌فصلی یوشع‌رکعتین‌ثم دعاالله ان توءخرالشمس‌ساعه فاخرت له ساعه‌فاختلط علیها حسابها فقالت لبالق انظروا ماکانوا یساء‌لونک فاعطهم فان حسابی قد اختلط علی‌الخ.

فیه ــ بعد ذکر انه‌کان علی بنی‌اسرائیل بعد یوشع دوشان وبعده عثنایل ــ ثم ارتدت بنواسرائیل الی‌الکفر فسلط الله‌علیهم عقلون ملک موءاب خمس عشره سنه ثم تابوا فبعث‌الله‌لهم رجلایقال له اهودبن جیرا من سبط افرائیم فقتل عقلون ملک موءاب وکان یقاتل بشماله‌و یمینه‌فسموه ذا الیمینین‌وهو اول من طبع‌السیوف‌ذوات‌الحدین‌وکانت قبله ذوات اقفیه.

فی‌الاستیعاب قال‌الانصار اول مدفون بالبقیع اسعدبن‌زراره وقال‌المهاحرون عثمان‌بن مظعون.

روی فیه‌خرج‌اسعدبن‌زراره‌وذکوان‌بن‌عبدقیس‌الی‌مکه‌یتنافران‌الی‌عتبه‌بن‌ربیعه فسمعا برسول‌الله (ص) فاتیاه‌فعرض علیهما‌الاسلام‌وقرء علیهما‌القرآن فاسلما ولم‌یقربا عتبه ورجعا الی المدینه فکانا اول من قدم بالاسلام المدینه.

ایضا " عن کعب بن مالک‌کان اسعدبن زراره اول من جمع بنا‌بالمدینه‌فی‌هزمه من حره بنی بیاضه یقال لها نقیع‌الخضمات ــ الخبر.

فی‌معارف ابن‌قتیبه کان‌اول من قرء بالالحان عبدالله‌بن‌ابی‌بکره‌وکانت‌قرائته لیست علی‌شیء من‌الحان‌الغناء والحداء فورث‌ذلک عنه‌ابن ابنه‌عبدالله‌بن‌عمربن‌عبدالله فهو الذی یقال‌له قرابه ابن عمر قال وکان‌القراء کلهم الهیثم وابان وابن اعین وغیرهم یدخلون فی‌القرائه من‌الحان الغناء والحداء والرهبانیه‌فمنهم من‌کان یدس‌الشیء من‌ذلک دسا "رقیقا ومنهم من کان یجهر بذلک حتی یسلخه.

فی‌الخبر عن‌الصادق (ع) اول من‌یبایع‌القائم (ع) جبرئیل (ع) ینزل فی‌صوره طیرابیض فبایعه‌ثم یضع رجلا " علی‌بیت‌الله‌الحرام ورجلا " علی بیت‌المقدس ثم ینادی بصوت ذلق یسمعه الخلایق اتی امرالله فلاتستعجلوه.

فی‌الخبر اول شهاده‌شهد بها بالزورفی‌الاسلام‌شهاده‌سبعین‌رجلا حین‌انتهوا الی ماء‌الحواءب فنبحتهم کلابها فارادت صاحبتهم الرجوع وقال سمعت رسول‌الله (ص) یقول لازواجه ان احدیکن‌تنبحها کلاب‌الحواءب‌فی‌التوجه‌الی قتال‌وصیی علی‌بن‌ابیطالب فشهد عندها سبعون رجلا ان ذلک لیس بماء‌الحواءب.

فی‌الخبر مرالنبی (ص) علی‌رجل و معه‌سلعه‌یرید بیعهافقال‌علیک‌باول‌السوق .
فی‌الخبر ابلیس اول داخل فی‌الاسواق وآخر خارج .
فی‌الخبر رب مستقبل‌یوم‌لیس‌بمستدبره‌ومغبوط فی‌اول‌لیله‌قام‌فی‌اخرها بواکیه .
فی‌معارف ابن‌قتیبه مسیلمه‌الکذاب اول من ادخل‌البیضه فی‌قاروره و اول من وصل جناح‌المقصوص من‌الطیر فاتبعه علی ذلک خلق .

فی‌الیعقوبی اخذ بختنصر التوراه وماکان فی‌الهیکل من کتب‌الانبیاء فصیرها فی‌بئروطرح علیهاالناروکبسها ، قال وکان زربابل‌ملک بنی‌اسرائیل‌الذی ملکوه لمااطلقهم بشفاعه‌اخته‌لماتزوجهاهوالذی‌اخرج‌التوراه‌وکتب‌الانبیاء من‌البئر التی‌دفنها فیها بختنصر فوجدها بحالها لم‌تحترق‌فاعاد نسخ‌التوراه‌وکتب‌الانبیاء وسننهم وشرائعهم‌وکان اول من رسم هذه‌الکتب قلت‌الظاهر ان الضمیر فی اخته راجع الی بختنصر .

فیه کان اول ماتکلم به (ای عیسی) من الانجیل علی ما فی انجیل متی طوبی للمساکین القانعه قلوبهم بماعند ربهم یحق ان لهم ملکوت‌السماء طوبی للجیاع العطاش فی‌طاعه‌الله ، طوبی للصادقین فی قولهم التارکین للکذب الذین هم ملح‌الارض ونورالعالم ــ الخ .

فیه : قال‌اهل‌العلم ان اول‌ملوک‌الهندالذی اجتمعت علیه کلمتهم برهمن‌الملک الذی فی زمانه کان‌البدء الاول وهو اول‌من تکلم‌فی‌النجوم‌واخذ عنه‌علمها والکتاب‌الاول الذی تسمیه‌الهند السند هند و تفسیره دهرالدهور و منه اختصرالارجبهر والمجسطی ثم اختصروامن‌الارجبهرالارکندومن‌المجسطی‌کتاب بطلمیوس‌قال‌و وضع‌التسعه‌الاحرف‌الهندیه التی یخرج منهما جمیع‌الحساب قال وهی ۱ /۲ الی ۹ .

فیه کانت‌الفرس تسمی‌العالم‌القیم بشرائع دینهم موبدموبدان و معناه‌عالم‌العلماء و اول من‌وقع علیه هذاالاسم زرادشت .

فیه من ملوک‌الهندکیهن ، وکان رجلا ذکیا ادیبا فملکه‌الاسکندر بعد فورعلی جمیع ارض‌الهندوکان کیهن قد استعمل‌الکفرفکان اول من‌قال بالتوهم وان‌الطبیعه‌تنصرف الی‌متوهمته‌فماتوهمت‌انه‌ینفعهانفعهاوان‌کان ضارا "وکان کیهن‌یاکل البیش وهوالسم القاتل ثم یتوهم ان علی قلبه احمال ثلج فلایضره ذلک‌البیش حتی احترقت رطوبته .

قال ومن ملوکهم‌وابشلیم‌وهوالذی‌وضع‌فی‌عصره کتاب کلیله‌ودمنه و کان‌الذی وضعه‌بیدباحکیم من‌حکمائهم وجعله امثالا یعتبربها ویتفهمها ذو والعقول‌ویتاء دبون بها فکان‌اول‌باب منها باب‌السلطان‌الذی سعی‌الیه البغاه بخاصته واصحابه المقدمین عنده وکیف ینبغی‌ان یستعمل الاناه‌والتبثیت ولایعجل بقول‌السعاه‌وهوباب‌الاسدوالثور ــ الخ .

فيه *يقال* ان اول حكيم وضع كتابا و دون علما " ابقراط مقليدس بن ابقراط فبفلسفته يتفلسفون الحكماء في الطب واليه يرجعون في المعرفه وله من الكتب كتاب الفصول وكتاب البلدان والمياه والاهويه و كتاب ماء الشعير و كتاب مقدمه المعرفه ــ الخ .

في المعجم لما قراء ابراهيم بن العباس الصولي على المتوكل رسالته الى اهل حمص اما بعد فان اميرالموءمنين يرى من حق الله عليه بماقوم به من اود وعدل به من زيغ ولم به من منتشر استعمال ثلاث يقدم بعضهن امام بعض اولاهن مايتقدم به من تنبيه وتوقيف ثم مايستظهربه من تحذيروتخويف ثم التى لايقع حسم الداء بغيرهاافاه فان لم يتغن عقب بعدها وعيدا فان لم يغن اغنت عزائمه عجب المتوكل من حسن ذلک واوماالى عبيدالله اما تسمع فقال يا اميرالموءمنين ان ابراهيم فضيله خباهاالله لک واحتبسها على ايامک وهذا اول شيء نفذ في كتاب عن خلفاء بني العباس .

في اليعقوبى اول من نطق في الاعداد والحساب والهندسه و وضع الالحان و عمل الالحان فيثاغورس وكان في زمن ملک يقال له اغسطس فهرب منه فتبعه وركب فيثاغورس البحر حتى صارالى الهيكل في جزيره فاحرقه الملک عليه بالنار وكان لفيثاغورس تلميذ يقال له ارشميدس فعمل المرايا المحرقه فاحرقت مراكب العدو في البحر .

فيه الذى تلاابقراط من روءساء الحكماء سقراط واول ماحفظ عنه وسمع منه ان طيماوس قال لعلم لاتدون لنا حكمتک في المصاحف قال له ماوثقک بجلودالبهائم الميته واشدتهمتک للجواهرالحيه الخالده وكيف وجودالعلم من معدن الجهل والسبب منه من عنصرالعقل .

فيه ــ بعد ذكرالخامس من ملوک الصين خرابات ــ وجه بوفدمن قبله الى ارض بابل و ما اتصل بهامن بلادالروم يعرفون مافيها من الحكمه والصنعه وحمل معهم من صنعه الصين ومايعمل بها من ثياب الحرير وغيره ومايوءتى به من تلک البلاد من الالات وغيرها وامرهم ان يحملوا اليه كل صنعه طريقه من ارض بابل وبلادالروم وان يتعرفوا شرائع دين القوم فكان ذلک اول مادخل من متاع الصين للتجاره والملوک استطرفت مااتاهم من متاع الصين فعملوا المراكب وحملوا فيها التجاره فكان ذلک اول دخول التجار الى الصين وكان ملک خرابات ستين سنه .

فيه كان للعرب حكام ترجع اليها في امورها وتحاكم في منافراتها ومواريثها و مياهها ودمائها وكان اول من استقضى فحكم الافعى بن الافعى الجرهمي وهوالذى حكم فــي بني نزار في ميراثهم ثم سليمان بن نوفل ثم معاويه بن عروه ثم سحربن يعمربن نقابه بن عدى بن الديل ثم الشداخ وهو يعمربن عوف بن كعب بن عامربن ليث بن بكربن عبدمنــاه بن كنانـــه

وسویدبن ربیعه بن حذاربن مره بن الحارث بن سعد ومحاسن بن معاویه بن شریف بن حروه ابن اسید بن عمروبن تمیم وکان یجلس علی سریر من خشب یسمی ذا الاعواد واکثم بن صیفی وعامربن الظرب ،وهرم بن قطه، وغیلان بن سلمه وسنان بن ابی حارثه المری والحارث بن عباد بن ضبیعه وعامربن الضیحان والجعد بن صبره الشیبانی و وکیع بن سلمه وهوصاحب الصرح بالحزوره وقس بن ساعده، وحنظله بن نهد القضاعی وعمروبن حمیمه الدوسی ،وکان فی قریش حکام بینهم عبدالمطلب وحرب بن امیه والزبیر بن عبدالمطلب وعبدالله بن جدعان والولیدبن المغیره.

فیه کان اول من ذکر اسمه وعرف قدره من الیمن سبا بن یشجب بن یعرب بن قحطان .

فیه، اسماعیل اول من نفی اهل المعاصی عن الحرم .

فیه کان الناس بن مضر اول من انکر علی بنی اسماعیل ماغیروا من سنن آبائهم وظهرت منه امور جمیله حتی رضوا به رضا لم یرضوا باحدمن ولد اسماعیل بعداددفردهم الی سنن آبائهم حتی رجعت سنتهم تامه علی اولها وهو اول من اهدی البدن الی البیت و اول من وضع الرکن بعد هلاک ابراهیم فکاک العرب یعظم الناس تعظیم اهل الحکمه.

فیه: سریربن ثعلبه الذی تزوج مره بن کعب بنته هندا " کان اول من نسی الشهور.

فیه ان سعدبن سیل الذی تزوج کلاب بن مره بنته اول من حلیت له السیوف بالذهب والفضه وله یقول الشاعر:

لا اری فی الناس شخصا واحدا فاعلموا ذاک کعد بن سیل

فیه ان اول دار بنیت بمکه دار الندوه التی بناها قصی.

فیه کان قصی اول من اصاب الملک من ولد کعب بن لوی.

وکان قصی اول من اعز قریشا وظهربه فخرها و مجدها و سناها و تقرشها فجمعها واسکنها مکه وکان قبل متفرقه الدارقلیله العز ذلیله البقاع قال وکان اول من حفر بمکه بعد اسماعیل قال وکان قصی اول من سمی الدابه الفرس وکان له دابه یقال لها العقاب السوداء

فیه ان هاشما اول من سن الرحلتین رحله الشتاء الی الشام ورحله الصیف الی الحبشه .

فیه کان عبدالمطلب اول من حلی الکعبه.

فیه اول من حکم من عدوان من قیس عیلان عامربن الظرب .

فیه قریش اول من غسل الموتی بالسدر.

فیه کانت الریاسه فی تمیم و کان اول رئیس فیهم سعدبن زید مناه بن تمیم ثم حنظله بن مالک بن زیدمناه.

فیه عمروبن یحیی بن قمعه بن الیاس اول من غیر دین ابراهیم .

فیه واماالنضربن کنانه فکان اول‌من سمی‌القرشی‌ایضا " فیه کان کعب‌بن لوی اول من تسمی‌یوم الجمعه مایجمعه‌وکانت‌العرب تسمیه عروبه‌فجمعهم فیه وکان یخطب‌لهم الخ . وهوالذی ارخت قریش بموته.

فیه عدنان اول‌من وضع‌الانصاب وکسی‌الکعبه‌وکان معدبن‌عدنان اول من وضع رجلا " علی جمل دناقه واول من زمها بالنساع .

فیه کان اول‌لبن‌شربه‌النبی (ص) بعدامه لبن‌ثویبه مولاه‌ابی‌لهب‌وقدارضعت ثویبه هذه حمزه‌بن عبدالمطلب وجعفربن‌ابیطالب واباسلمه المخزومی .

فیه خرج عمروبن‌یحیی‌الخزاعی الی ارض‌الشام وبها قوم من‌العمالقه فاعطوه صنما یقال له هبل فقدم به مکه فوضعه عندالکعبه فکان اول صنم وضع بمکه ثم وضعوا به اساف ونائلـــه.

فیه ام عماربن‌یاسر اول شهیده‌فی‌الاسلام طعنهاابوجهل فی‌قبلها فماتت

فیه‌اول‌مانزل‌من‌القران بمکه (اقرء باسم ربک‌الذی‌خلق) ثم (ن‌والقلم) ثم (والفتح) ثم (یاایهاالمزمل) ثم (یاایهاالمدثر) ثم (فاتحه‌الکتاب) ــ الخ .

واول مانزل بالمدینه (ویل للمطففین) ثم (البقره) ثم (الانفال) ثـــم (آل‌عمران) ــ الخ .

فیه کانت‌العرب تحضر سوق عکاظ وعلی وجوههاالبراقع فیقال ان اول عربی کشف قناعه طریف‌بن غنم‌العنبری ففعلت‌العرب مثل فعله .

فیه فی‌بناء قریش‌الکعبه‌وکان‌اول‌من‌ضرب‌فیها بمعول‌الولیدبن المغیره‌المخزومی وحفروا حتی‌انتهوا الی‌قواعد ابراهیم‌فقلعوا منهاحجرا فوثب‌الحجر ورجع مکانه‌فامسکوا .

فیه عنه (ص) اول مانهانی عنه جبرئیل بعد عباده الاصنام ملاحاه‌الرجال .

فیه اولماافترض علیه (ص) من‌الصلوه‌الظهر .

فیه ان‌الانصارساءلوارسول‌الله (ص) فی‌مکه‌ان یوجه معهم رجلامن‌قبله‌یدعون الناس بکتاب‌الله‌فبعث‌الیهم مصعب‌بن‌عمیر فنزل علی‌اسعدبن‌زراره‌وجعل یعلمهم‌الاسلام وکان اول من قدم‌المدینه .

فی‌اخبار قضاء التهذیب‌کان امیرالموء منین (ع) باء خذ باول‌الکلام دون‌آخره .

فی‌الیعقوبی: اول‌من قدم‌مکه من مشرکی‌بدر واخبر بخبر قریش ومن قتل منها عمروبن‌جحدم‌الفهری .

فیه فی‌وقعه‌بنی‌قریظه‌وقسمت‌اموالهم‌ونسائهم‌واعلم‌سهم‌الفارس وسهم‌الراجل فکان‌الفارس‌یاخذسهمین‌والراجل‌سهماوکان‌اول‌مغنم‌اعلم‌فیه‌سهم‌الفارس‌وکان‌الخیل ۳۸فرسا .

فیه فی‌سرایاه (ص) اولهم عبیده‌بن‌الحارث‌بن‌المطلب الی ثنیه‌المره فی ۱۶۰ راجلا و ۸۰ راکبا من‌المهاجرین‌قال‌فلقی‌جمعامن‌قریش فلم‌یکن‌منهم قتال‌الا ان‌سعدبن — ابی‌وقاص رمی‌یومئذ بسهم‌وکان‌اول‌سهم‌رمی‌فی‌الاسلام — الی ان قال — وعبدالله‌بن‌جحش علی سریه الی نخله فی ۸ رهط من‌المهاجرین — الی ان قال — فلمانزل نخله مرت به‌عیر لقریش تحمل زبیبا وادما و تجاره فیهاعمروبن‌الحضرمی فقاتلوه‌فاسروا منهم رجلین فکانا اول اسیر من‌المشرکین واخذوا ماکان معهم فعزل رسول‌الله (ص) خمس‌العیر وقسم سایرها لاصحابه فکان اول خمس قسم فی‌الاسلام .

فیه ان قریشا لماراءت ان عبدالمطلب قدحازالفخر طلبت ان یحالف بعضها بعضا لیعزوا وکان اول من طلب ذلک بنوعبدالدار .

فی*الصحاح* (لقیته اول صوک و بوک) ای اول شیء .

فی*الخبر* ان بعض قریش قال لرسول‌الله (ص) بای شیء سبقت‌الانبیاء وانت بعثت‌اخرهم‌وخاتمهم‌فقال‌انی‌کنت‌اول‌من‌آمن‌بربی‌واول‌من‌اجاب‌حین‌اخذالله‌میثاق‌النبیین واشهدهم‌علی‌انفسهم الست بربکم فکنت انا اول نبی قال بلی فسبقتهم بالاقرار بالله .

فی*الخبر* یبعث عبدالمطلب امه واحده علیه بهاء الملوک و سیماالانبیاء و ذلک انه اول من قال بالبداء .

فی‌فهرست‌الشیخ‌ابراهیم بن هاشم اصله‌الکوفه وانتقل الی قم و اصحابنا یقولون انه اول من نشرحدیث الکوفیین بقم .

فی*المعارف* فاطمه بنت اسد اول هاشمیه ولدت لهاشمی .

فی *صناعتی* ابی‌هلال سئل بعض الاوایل ماکان سبب موت اخیک قال‌الحیوه واول من نطق بهذا المعنی النمربن‌تولب فی‌الجاهلیه :

یرودالفتی طول‌السلامه‌والغنی — وکیف طول‌السلامه تفعل
یردالفتی بعداعتدال‌و صحه — ینوءاذارام‌القیام ویحمل

قال‌الکشی ان فیض بن‌المختار اول من سمع عن ابیعبدالله (ع) نصه علی ابنه موسی‌بن‌جعفر (ع) .

فی*الخبر* ان اول اهل‌الجنه دخولا اهل‌المعروف .

فی‌تفسیر*القمی* فی‌ایه‌التخبیر (یاایهاالنبی قل‌لازواجک) — الخ . فقامت‌ام‌سلمه اول من قامت فقالت قداخترت‌الله ورسوله فقمن کلهن فعانقنه وقلن مثل ذلک .

فی*الخبر* قضی علی (ع) فی‌امرئه‌زنت‌فحبلت فقتلت ولدهاسرا "فامربهابجلدها مائه جلده ثم رجمت وکان اول من رجمها .

فی‌الاستیعاب اول من کتب‌النبی (ص) من‌قریش‌عبدالله‌بن سعدبن‌ابی‌سرح ثم‌ارتد ورجع الی مکه و فیه نزلت (و من‌اظلم‌ممن‌افتری‌علی‌الله‌کذباوقال‌اوحی‌الی‌ولم یوح‌الیه‌شیٔ) .

وروی‌عن‌الواقدی عن‌اشیاخه اول‌من‌کتب لرسول‌الله (ص) الوحی مقدمه‌المدینه ابی‌بن‌کعب وهو اول من کتب فی آخرالکتاب وکتب فلان .

فی‌الصحاح‌والقاشره اول‌الشجاج‌لانها تقشرالجلد والقاشورالذی‌یجیٔ فی‌الحبله آخرالخیل وهو الف کل والسکیت ایضا " .

فی‌رجال‌الشیخ‌الاسودبن‌صریع‌السعدی ابوعبدالله کان فی‌الجاهلیه‌شاعـــرا " وفی‌الاسلام قاضیا وهو اول من قص بالمسجد .

فی‌صناعه‌ابی‌هلال‌عن‌الاشهب‌بن‌جمیـل یقول انا اول‌من القی‌الهجاء بین‌جریر وابن لجا انشدت جریرا " قوله :

تصطـــک انحیهـــا علـــی دلائهـــا تلاطـــم الازد علـــی عطائهـــا

حتی بلغت الی قوله :

(تجربـــا لاهـــون مـــن دعائهـــا جرالعجـــوز الثنـــی مـن کسائهـــا

فقال جریرالاقال (جرالفتاه طرفی ردائها) فرجعت الی ابن‌لجا فاخبرته فقال والله ماأردت الاضعفه‌العجوز و وقع بینهماالشر .

روی‌الخطیب‌فی‌تاریخ‌بغدادفی‌احمدبن‌ابی‌الاحیل روایته تزویج فاطمه وانه (ص) قال لها زوجتک سیدافی‌الدنیاوانه‌فی‌الاخره لمن‌الصالحین ــ الی‌ان‌قال ــ قالت ام‌سلمه فلقد کانت فاطمه تفخر علی‌النساء کنت اول من خطب علیها جبرئیل .

فی‌غیبه‌الشیخ روی‌الثقات ان اول من اظهر هذا الاعتقاد ای اعتقادالواقفـــه علی‌بن‌ابیحمزه‌البطاینی و زیادبن‌مروان‌القندی و عثمان‌بن‌عیسی‌الرواسی طمعوافی‌الدنیا ومالوا الی‌حطامهاواستمالوا قومافبذلوا لهم شیئامما‌اختانوه من الاموال نحوحمزه‌بن‌بزیع وابن ابی‌المکاری و کرام‌الخثعمی .

فی‌اخبار طبقات ابن سعد لما نزلت آیه‌الدین قال رسول‌الله (ص) ان اول من جحد ادم و ذکر قصه هبه اربعین سنه من عمره لداود .

فیها اول ماخلق من ادم راسه ــ الخ .

فیها ابراهیم اول من اضاف‌الضیف و اول من ثردالثرید و اول من رای‌الشیب .

ایضا " خرج ابراهیم الی مکه ثلث مرات دعاالناس الی‌الحج‌فی‌آخرهن‌فاجابـــه کل شیٔ سمعه فاول من اجابه جرهم قبل‌العمالیق .

اول ما اتخذت‌النساء‌المنطق من قبل ان ام اسماعیل (ع) اتخذت منطقا لتعفی اثرها علی ساره یعنی حین خرج بها ابراهیم و بابنها الی مکه .

فی‌خیرالعیـــون سئل (ع) عن اول من امر بالختان‌قال‌ابراهیم (ع) واول‌من خفض من‌النساء فقال هاجر خفضتها ساره لتخرج عن یمینها و عن اول امرئه جرت ذیلها قال هاجر لماهربت من‌ساره‌وعن جرذیله من‌الرجال قال قارون‌وعن اول من لبس‌النعلین فقال ابراهیم (ع).

فیه اول حجه حجها آدم (ع) وکان حج سبعون حجه ماشیا علی قدمیه کان معه‌الصرد یدله علی موضع‌الماء وخرج معه من‌الجنه، وقدنهی عن اکل الصرد والخطاف.

فیه سئل عن اول من کفروانشاء الکفر فقال‌ابلیس ایضا " سئل عن اول شجره غرست‌فی‌الارض فقال‌العوسجه‌ومنها عصاموسی‌وعن اول‌شجره‌نبتت‌فی‌الارض فقال‌هی‌الدبا وهو القرع و عن اول من حج من اهل‌السماء فقال جبرئیل‌وعن اول بقعه بسطت من‌الارض ایام طوفان فقال موضع‌الکعبه وکان زبرجده خضراء.

فی‌الطبقات ان عملیق اول من تکلم بالعربیه‌حین ظعنوامن بابل وکان یقال لهم ولجرهم‌العرب العاربه.

فیه وام قصی‌بن‌کلاب فاطمه بنت سعدبن‌سیل وهو خیربن جماله بن عوف‌بن ـ عامرالجادر من‌الازدوکان اول من بنی‌جدارالکعبه فقیل له‌الجادر.

فیه وکان اول من نزل من مضر مکه خزیمه بن مدرکه.

فیه لما نزل قصی‌الحرم وغلب علیه فعل افعالا جمیله فقیل له‌القرشی فهو اول من سمی به.

من‌اشعار ابیطالب‌المعروفه:

الا ابلغا عنـی علـی ذات رایهـا　　قریشـا وخصـا مـن لـوی‌بنی‌کعب
الـم تعلمـوا انـا وجدنـا محمـدا　　نبیـا کموسـی خـط فی‌اول‌الکتـب

قلت اشعار ابیطالب وکلماته‌واقواله‌فی‌الاقراربالنبی‌متواتره‌والعجب ان اخواننا انکروا اسلامه‌کماانکروامتواترالنصوص‌علی‌ابنه‌والاصل‌فی ذلک‌کله‌عداوتهم‌مع‌اهل‌البیت (ع) ولوقدرواکمعاویه‌علی‌ان‌ینکرواقرابتهـم وکونهم اهله لانکروه.

فیه ان‌الدیه‌کانت‌عشرامن‌الابل وعبدالمطلب‌اول من‌سنها‌مائه‌فجرت فی‌قریش والعرب واقرها رسول‌الله (ص).

فیه ان القاسم اول من‌ولد لرسول الله وهواول من مات من ولده قال ثم‌مات عبدالله‌الذی‌ولدفی‌الاسلام فسمی‌الطیب‌والطاهر بمکه‌فقال‌العاص‌بن وائل‌السهمی‌قدانقطع ولده فهو ابتر فانزل‌الله تبارک‌وتعالی (ان‌شانئک‌هوالابتر) قلت‌الایه‌داله‌علی‌ان اولاد فاطمه (ع) اولاده والا لکان کما قال‌العاص وقد کذبه‌الله تعالی.

فیه فی‌هدم قریش‌الکعبه و بناء‌ها فلما انتهوا الی حیث یوضع‌الرکن من‌البیت قالت‌کل‌قبیله نحن‌احق بوضعه واختلفوا حتی خافوا القتال‌ثم‌جعلوا بینهم‌اول من یدخل من باب‌بنی شیبه‌فیکون هوالذی‌یضعه فکان‌رسول‌الله (ص) اول‌من دخل فقالواهذاالامین قدرضینا بماقضی بیننا ثم‌اخبروه‌الخبر. فوضع (ص) رداءه و بسط فی‌الارض ثم‌وضع‌الرکن فیه ثم قال لیاءت من‌کل ربع من ارباع قریش رجل ــ الی ان قال ــ فرفعوه ثم‌وضعه (ص) بیده فی‌موضعه ذلک فذهب رجل من اهل نجد لیناول النبی (ص) حجرا یشذ به‌الرکن فقال‌العباس لاونحاه ــ الی ان قال ــ ویقال انه ابلیس.

فی‌الطبقات کان اول من وفد علی رسول‌الله (ص) من مضر اربعمائه من مزینه وذلک فی رجب سنه خمس.

فی‌الخبر لاتحتذوا الملس فانها حذاء فرعون وهو اول من اتخذالملس.

فی‌الطبقات اول من ارضع رسول‌الله (ص) ثویبه بلبن ابن‌لها یقال له مسروح ایاما" قبل ان تقدم حلیمه. وکانت‌قدارضعت‌قبله‌حمزه‌بن عبدالمطلب وارضعت بعده اباسلمه بن عبدالاسد المخزومی.

فیه ان‌اول‌العرب فزع لرمی‌النجوم یعنی‌فی‌مولده (ص) ثقیف فاتوا عمروبن‌امیه فقالوا الم تر ماحدث قال بلی فانظروا فان کانت معالم‌النجوم التی یهتدی بها و یعرف بهاانواء‌الصیف‌والشتاء انتثرت فهوطی‌الدنیا وذهاب‌هذا الخلق‌الذی‌فیها وان‌کانت‌نجوما غیرها فامرارادالله بهذا الخلق ونبی یبعث فی‌العرب فقد تحدث بذلک.

ایضا" عن رجل هذلی قال حضرت مع رجال من قومی صنمنا سواع و قدسقنا الیه‌الذبایح‌فکنت‌اول‌من‌قرب‌الیه‌بقره‌سمینه‌فذبحتها‌علی‌الصنم‌فسمعنا‌صوتا‌من‌جوفها‌العجب کل‌العجب خروج نبی بین‌الاخاشب ــ الخبر.

فیه *ایضا"* ان اول‌خبر جاء‌الی‌المدینه‌عن رسول‌الله (ص) امرئه من اهل‌المدینه کان لها تابع فجاء فی‌صوره طائر حتی وقع علی حائط دارهم فقالت المرئه‌انزل حدثنا ونحدثک وتخبرنا و نخبرک قال انه قدبعث بمکه نبی حرم علیناالزنا و منع مناالقرار.

ایضا" اول‌مابدیء به‌ص (ع) من الوحی‌الروء یاالصادقه‌فکان‌لایری روء یاالاجاءت مثل فلق‌الصبح فیه اول من‌قدم‌المدینه‌من‌الصحابه ابوسلمه ثم قدم‌بعده عامربن‌ربیعه‌معه امراء‌ته لیلی بنت ابی‌خیثمه فهی اول ظعینه قدمت‌المدینه.

فیه فی وفدجهینه وخط لهم مسجدهم و هو اول مسجد خط بالمدینه.

فیه عن عمروبن مره‌الجهنی‌انه کان سادن صنمهم فلما سمع بالنبی (ص) قدم علیه واسلم وقال:

شهدت بان‌الله حق واننی   لآلهه‌الاحجار اول تارک

فیه عن عبدالله بن سلام لما قیل قدم النبی المدینه جئت فی الناس لانظر الیه فما رایت وجهه اذا وجهه لیس بوجه کذاب فکان اول شیء سمعته یتکلم به ان قال (ایها الناس افشوا السلام و اطعموا الطعام وصلوا الارحام ، وصلوا والناس نیام ، وادخلوا الجنه بسلام .

فیه عن البراء اول من قدم علینا من اصحاب رسول الله (ص) مصعب بن عمیر وابن ام کلثوم فجعلا یقرئان الناس القرآن .

فیه لما رجع (ص) من الحدیبیه سنه (۶) ارسل الرسل الی الملوک یدعوهم الی الاسلام فخرج سته نفر منهم فی یوم واحد وذلک فی المحرم سنه (ص) واصبح کل رجل منهم یتکلم بلسان القوم الذین بعثه الیهم فکان اول رسول بعثه (ص) عمروبن امیه الضمری الی النجاشی قال فوضع کتابه (ص) علی عینیه ونزل عن سریره تواضعا "وکتب باسلامه علی ید جعفربن ابیطالب .

فیه عن فاطمه (ع) جائت بکسره خبز الی النبی (ص) فقال ماهذه الکسره قالت قرص خبزته فلم تطب نفسی حتی اتیتک بهذه الکسره فقال اما انه اول طعام دخل فم ابیک مذ ثلاثه ایام .

فیه : اول فرس ملکه رسول الله (ص) فرس ابتاعه بالمدینه من رجل من بنی فزاره بعشراواق وکان اسمه عندالاعرابی الفرس فسماه رسول الله (ص) السکب فکان اول ماغزا علیه احد الیس مع المسلمین یومئذ فرس غیره و فرس لابی برده بن نیار یقال له ملادح .

فیه : اول صدقه فی الاسلام وقف رسول الله (ص) لما قتل مخیریق باحدواوصی ان اصبت فاموالی رسول الله (ص) نقبضها (ص) ونصدق بها قال خرج الی احد وهو علی دینه و قال ان اصبت فاموالی الی محمد (ص) فقتل وقال قال (ص) مخیریق خبر یهود.

لابی تمام :

فقل فؤادک حیث شئت من الهوی — ماالحب الا للحبیب الاول
کم منزل فی الارض یالفه الفتی — وحنینه ابدا " لاول منزل

ولدیک *الجن فی عکس قول ابی تمام* :

اشرب علی وجه الحبیب المقبل — وعلی القمر المتبسم المتقبل
شربا یذکر کل حب آخر — غض وینسی کل حب اول

وقیل *فی الجمع* :

انی لاحفظ عهد اول منزل — ابدا " وآلف طیب آخر منزل

و *فی عکسها* :

الحب للحبوب ساعه حبه — ماالحب فیه لاخر ولاول

فی الیعقوبی : اول ماعمل به عمر بعد قیامه ان ردسبایا اهل الرده الی عشائرهم وقال انی کرهت ان یصیرالسبی سنه علی العرب .

فیه : ان عمر اول من صک و ختم اسفل‌الصکاک .

فیه : قیل اول من قال لاحکم الاالله من‌الخوارج عــروه‌بن‌ادیه‌التمیمی .

فیه : لم یبایع لمعاویه احد الا اخذ علیه‌الایمـان فکان اول من استحلف علی بیعته ودخل علیه‌سعد بن مالک‌فقال السلام علیک ایها الملک‌فغضب معاویه‌فقال الاقلت السلام علیک یا امیرالموٴمنین قال ذاک ان کنا امرناک انما انت منتهز .

فیه کان معاویه اول من صالح‌الروم

فیه‌فی‌عصر معاویه و خرجت عصابه من‌الموالی امیرهم ابوعلی من اهل‌الکوفــه وهو مولی لبنی‌الحارث‌بن‌کعب و کانت اول خارجه‌خرجت‌فیهاالموالی‌فبعث‌المغیره الیهم رجلا من بجیله‌فالتقوا بباد وریا فناداهم البجلی یامعشرالاعاجم‌هذه‌العرب تقاتلنا علی‌الدین فما بالکم فنادوه‌یاجابراماسمعنا‌قرانا عجبایهدی الی‌الرشد فامنا به‌ولن‌نشرک بربنا احدا وان‌الله بعث نبیه للناس کافه و لم یزوه عن احد فقاتلـهم حتی قتلـهم .

فیه : توفی عمروبن‌العاص لیله‌الفطر سنه ۴۳ فاستصفی معاویه ماله فکان اول من استصفی‌مال‌عامل قلت فی‌الصحاح‌استصفی‌الامیر مال فلان‌اذا اخذه‌کله‌وعمر اول‌من‌شاطرو تبعه معاویه فکان لایموت له عامل الا شاطر ورثته فکان یکلم فی ذلک فیقول هذه سنــة سنها عمربن‌الخطاب .

فیه حج معاویه سنه ۴۴ و قدم معه من‌الشام بمنبر فوضعه عندالبیت‌الحرام فکان اول من وضع المنبر عندالبیت‌الحرام .

فیه اول من کتب شهادته علی حجر و اصحابه بلال بن ابی برده .

فیه : حبس معاویه امراٴه‌عمروبن‌الحمق بدمشق وکان اول من حبس‌النساٴ بجرائر الرجال قال و کان راٴس عمرواول‌راٴس طیف به فی‌الاسلام‌فما اتی معاویه براٴسه بعث به فوضع فی حجر امراٴته .

فیه : کان معاویه اول من‌اقام‌الحرس والشرط والبوابین فی‌الاسلام وارخی‌الستور واستکتب‌النصاری و مشی بین یدیه بالحراب واخذا الزکوه من‌الاعطیه‌و جلس علی‌السریر والناس تحته‌وجعل دیوان‌الخاتم وبنی‌وشیدالبناء وسخرالناس فی‌بنائه ولم یسخراحدقبله واستصفی اموال‌الناس فاخذهالنفسه‌وکان‌سعیدبن‌المسیب یقول‌فعل‌الله‌بمعاویه و فعل فانه اول من اعاد هذا الامر ملکا و کان معاویه یقول انا اول‌الملوک .

فیه : کان زیاد اول من بسط‌الارزاق علی عماله الف درهم الف درهم و لنفســه خمسه و عشرین الف درهم .

فیه : کان معاویه اول من کساالکعبه الدیباج واشتری لها العبید .

فیه لمافرغ ابن الزبیر من بناء البیت خلق داخل الکعبه وخارجها فکان اول من خلقها وکساها القباطی .

فیه امراءة المختار اسماء بنت النعمان بن بشیر اول امراءة ضربت عنقها صبرا " .

فیه بعث الولید الی خالد القسری وهو علی مکه بثلاثین الف دینار فضربت صفایح وجعلت علی باب الکعبه والاساطین التی داخلها و علی الارکان والمیزاب فکان اول من ذهب البیت فی الاسلام .

فیه الولید اول من عمل البیمارستان ودارالفیاعه واول من اجری علی العمیان والمساکین والمجذومین الارزاق وکان ممن احدث قتل العصاه واحصی اهل الدیوان والقی منهم بشراکثیرا بلغت عدتهم عشرین الفا واول من اجری طعام شهررمضان فی المساجد وصام الاثنین والخمیس فادمنه واول من اخذ بالقذف والظنه وقتل بهما الرجال .

فیه ولی المنصور عمه اسمعیل بن علی فارس وقد خرج مهلهـــل الحروری بها فلقیه فی جمع فقتله وهزم عسکره واسرمن اصحابه اربعمائه وکان عبدالصمد اخوه معه فقال اصلح الله الامیر اضرب اعناقهم فقال اسماعیل ان اول من علم قتال اهل القبله علی بن ابیطالب ولم یکن یقتل اسیرا ولایتبع منهزما ولایجهز علی جریح .

فیه حجت زبیده سنه ۱۹۰ فنال الناس عطش شدید و غازت زمزم و کان مقدار رشاء ها ثمانیه عشر ذراعا فحفر فیها تسع اذرع لیزید فکان اول ماحفر زمزم .

فیه کتب المامون علی عنوانات کتبه بسم الله الرحمن الرحیم فکان اول من اثبتها علی عنوانات کتب الخلفاء ونزع المقاصیر من المساجد الجامعه وقال هذه سنه احدثها معاویه

فی الطبقات اول قتیل من الانصار یوم بدر حارثه بن سراقه .

فیه اول من اتـی اهل مکه مصاب اهل بدر الحیسمان الخزاعی .

فیه فی غزوه الغابه فنودی یاخیل الله ارکبی وکان اول ما نودی بها .

فی الحموی یوم ارطاس وهو یوم حنین قال (ص) حمـی الوطیس وهو اول من قاله .

فیه فی سریه عمیربن عدی الی عصماء بنت مروان من بنی امیه بن زید التی تحرض علی النبی (ص) وقتله لها وانه قال له (ص) فهل علی فی قتلها من شیء فقال (ص) لاینتطح فیها عنزان فکانت هذه الکلمه اول ماسمعت منه (ص) .

فیه یهود بنی قینقاع اول من غدر من الیهود وقال فی تخمیس اموالهم اول خمس خمس بعد بدر .

فیه فی سریه زیدبن حارثه الی القرده اول سریه خرج فیها زیدامیرا .

فیه خبیب اول منسن رکعتین عندالقتل لما غدر بهم وبباقی من بعث (ص) مع عضل والقاده فی سریه الرجیع ماء لهذیل .

فیه فی غزوه‌ذات الرقاع جبل فیه‌بقع حمزه وسوادوبیاض صلی (ص) صلوه‌الخوف فکان ذلک اول ماصلاها .

روی‌فیه اول‌من‌بایعه (ص) بیعه‌الرضوان‌ابوسنان‌الاسدی‌الا انه‌قال‌قال‌الواقدی انه‌وهل لان اباسنان‌قتل فی‌حصار بنی‌قریظه قبل‌الحدیبیه والذی بایعه یوم‌الحدیبیه سنان‌بن‌سنان‌الاسدی قال ابوغالب‌الزراری‌فی‌رسالته الی ابن ابنه واول من نسب منا الی زراره جدنا سلیمان نسبه‌الیه سیدنا ابوالحسن علی‌بن‌محمد صاحب‌العسکر (ع) وکان اذا ذکره فی‌توقیعاته الی غیره قال‌الزراری توریه" عنه وسترا " له ثم اتسع ذلک وسمینا به .

ایضا " روی‌ان‌اول‌من عرف‌هذاالامرمناعبدالملک عرفه‌من صالح‌بن‌میثم ثم عرفه حمران من ابی‌خالدالکابلی رحمهم‌الله .

فی‌الطبری لماقتل عبیدالله مسلما "وهانیا بعث برؤ سهما مع هانی‌بن‌ابی — حیه‌الوداعی‌والزبیربن‌الاروح‌التمیمی‌الی یزیدوامرکاتبه‌عمروبن‌نافع‌ان‌یکتب‌الی یزیدبماکان من‌مسلم‌وهانی فکتب الیه‌کتابا " اطال‌فیه‌وکان اول من اطال فی‌الکتب‌فلمانظرفیه‌عبیدالله کرهه‌وقال ماهذاالتطویل — الی‌ان‌قال — اکتب ان مسلم بن عقیل لجاء الی دارهانی‌بن — عروه‌المرادی‌وانی جعلت علیهماالعیون‌ودسست الیهماالرجال‌وکدتهماحتی‌استخرجتهما — الخ

فی‌الطبقات اول من عرف بالبصره عبدالله بن عباس وکان متجه کثیرالعلم فقرٔ سوره‌البقره ففسرها آیه آیه .

فی‌خبرالسکوفی‌اول‌من‌قاتل‌ابراهیم (ع) حیث‌اسرت‌الروم‌لوطافنفرابراهیم (ع) حتی استنقذه من ایدیهم واول من ارتبط فرسا فی سبیل‌الله المقدادبن‌الاسود .

لعبیدالعنبری :

واول خبث الماء خبث ترابه — واول‌خبث‌النجل‌خبث‌الحلائل

لاخر فی‌حفظ‌السر :

ولوقدرت علی نسیان‌مااشتملت — منی الضلوع من‌الاسرار

لکنت اول من ینسی سرائره — اذکنت‌من‌نشرها یوما " علی‌خطر

فی‌الخبر عنه (ص) کماروت‌العامه‌اترکوا‌الترک‌ماترکوکم فان اول‌من یسلب‌امتی ملکهم وماخولهم‌الله بنوقنطوراء .

فی‌الخبر عن‌الصادق (ع) سالت‌الله‌فی‌اسماعیل‌ان یبقیه بعدی فابی ولکنه‌قد اعطانی فیه منزله اخری انه‌یکون اول منشور فی عشره من اصحابه ومنهم عبدالله‌بن‌شریک وهو صاحب لوائه .

عن‌الصادق (ع) ان‌العبداذاصدق‌کان‌اول‌من یصدقه‌الله‌ونفسه تعلم انه‌صادق واذاکذب کان اول من یکذبه‌الله ونفسه تعلم انه کاذب .

فی خبر المعراج یا احمد وعزتی وجلالی ما اول عباده العباد و توبتهم وقربتهم الا الصوم والجوع وطول الصمت والانفراد من الناس، وان اول معصیه یعلمها العبد شبع البطن وفتح اللسان فیما لایعنیه ومخالطه المخلوقین باهوائهم .

عن ابی حمزه الثمالی قال اول ماعرفت علی بن الحسین (ع) انی رایت رجلا دخل من باب الفیل فصلی اربع رکعات فتبعته حتی اتی بئر الرکوه وهی عند دار صالح بن علی واذا بناقتین معقولتین ومعهما غلام اسود فقلت له من هذا قال علی بن الحسین (ع) فدنوت الیه فسلمت علیه وقلت ما اقدمک بلادا " قتل فیها جدک وابوک فقال زرت ابی وصلیت فی هذا المسجد ثم قال هاهو ذا وجهی .

فی فهرست ابن الندیم قراءت بخط ابی الحسن بن الکوفی اول من الف فی المثالب کتابا زیاد بن ابیه فانه لماظفر علیه وعلی نسبه عمل ذلک ودفعه الی ولده وقال استظهروا به علی العرب فانهم یکفون عنکم .

فیه قال لی ابوالخیر بن الخمار بحضره ابی القاسم عیسی بن علی وقد سالته عن اول من تکلم فی الفلسفه فقال زعم فرفوریوس الصوری فی کتابه التاریخ وهو سریانی ان اول الفلاسفه السبعه ثالس بن مالس الاملیسی وقال آخرون ان اول من تکلم فی الفلسفه یوثاغورس وقال فلوطرخس ان یوثاغورس اول من سمی الفلسفه هذا الاسم وله رسائل تعرف بالذهبیات وانما تعرف بهذا الاسم لان جالینوس کان یکتبها بالذهب اعظاما " لها واجلالا " .

فی الخبر عن جابر جاء رجل من علماء الشام الی الباقر (ع) فقال جئت اسالک عن مسئله لم اجد احدا " یفسرها لی وقد سالت ثلاثه اصناف من الناس فقال کل صنف غیر ما قال الآخر فقال (ع) وما ذاک قال ما اول ماخلق الله عزوجل من خلقه فان بعضهم قال القدره وقال بعضهم العلم وقال بعضهم الروح فقال (ع) ماقالوا شیئا ــ الی ان قال (ع) ــ فاول شیٔ خلقه من خلقه الشیٔ الذی جمیع الاشیاء منه وهو الماء فقال فالشیٔ خلقه من شیٔ اومن لاشیٔ فقال (ع) خلق الشیٔ لامن شیٔ کان قبله ولو خلق الشیٔ من شیٔ اذن لم یکن له انقطاع ابدا ولم یزل اذن ومعه شیٔ ولکن کان الله ولاشیٔ معه فخلق الشیٔ الذی جمیع الاشیاء منه وهو الماء .

عن الصادق (ع) ان فاطمه بنت اسد ام امیرالمؤمنین (ع) کانت اول امرئه هاجرت الی رسول الله (ص) من مکه الی المدینه علی قدمیها وکانت من ابر الناس برسول الله (ص) .

فی الاستیعاب المنذر بن عائذ من عبدالقیس یعرف بالاشج وذکروا انه سیدهم وقائدهم الی الاسلام وابن ساداتهم فقال له رسول الله یا اشج وکان اول یوم سمی فیه الاشج ـ الخ .

ولما قال الحسین (ع) لعمر بن سعد انت تقتلنی تزعم ان یولیک الدعی ابن الدعی بلاد الری وجرجان والله لاتتهناء بذلک ابدا عهدا معهودا "فاصنع ما انت صانع فانک لاتفرح

بعدی بدنیا ولاآخره وکانی براء سک علی قصبه قدنصب بالکوفه یترا ماه الصبیان ویتخذونه غرضا " بینهم فاغتاظ من کلامه ثم صرف بوجهه عنه ونادی باصحابه ماتنتظرون به احملوا باجمعکم انماهی اکله واحده ونادی یادرید ادن رایتک فادناها ثم وضع سهما فی کبدقوسه ثم رمی فقال اشهدوا انی اول من رمی ثم ارتمی الناس قال محمدبن ابیطالب فرمی اصحابه کلهم فمابقی من اصحاب الحسین الا اصابه من سهامهم قیل فلما رموهم هذه الرمیه قل اصحاب ــ الحسین وقتل فی هذه الجمله خمسون رجلا " .

فی البحار قال محمدبن ابیطالب وصاحب المناقب وابن الاثیرفی الکامل وروا یاتهم متقاربه ان الحراتی الحسین (ع) فقال یابن رسول الله کنت اول خارج علیک فاذن لی لاکون اول قتیل بین یدیک واول من یصافح جدک غدا .

فی المعارف عن الاوزاعی قال اول من تکلم فی القدر معبدالجهنی ثم غیلان الدمشقی قال فیه واخذ هشام بن عبدالملک غیلان فصلبه بباب دمشق .

فیه فی عنوان الطواعین اول طاعون فی الاسلام طاعون عمواس بالشام فیه مات معاذبن جبل وامراتاه وابنه وابوعبیده بن الجراح وطاعون شیرویه بالعراق ثم الجارف فی زمن ابن الزبیر ثم طاعون الفتیات لانه بدء اول ماظهر فی العذاری والجواری بالعراق والشام فی ولایه الحجاج علی الواسط وکان یقال له طاعون الاشراف ثم طاعون عدی بن بن ارطاه سنه مائه ثم طاعون غراب وهورجل من الرباب وکان اول من مات فیه فی ایام الولیدبن یزید قال ثم طاعون سلم بن قتیبه قال ولم یقع بالمدینه ولامکه طاعون قط .

فی الطبری اول ماافرض الله بعدالتوحید وخلع الانداد الصلوة .

فی الصحاح المهتجنه النخله اول ماتلقح .

فی التوحید عن الرضا (ع) ان اول ماخلق الله عزوجل لیعرف به خلقه کتابه حروف المعجم وان الرجل اذاضرب علی راءسه بعصی " فزعم انه لایفصح ببعض الکلام فالحکم فیه ان یعرض علیه حروف المعجم ثم یعطی الدیه بقدر مالم یفصح منها :

فی السبائک نیران العرب فی الجاهلیه ١۴ الاولی نار المزدلفه یراها من دفع من عرفه واول من اوقدها قصی بن کلاب ــ الی ان قال ــ الخامسه نار الاهبه للحرب کانوا اذا ارادواحربا اوتوقعوا جیشا اوقدوا نارا علی جبل لیبلغ الخبراصحابهم فیاءتونهم واول من اوقد هذه النار بنوطی .

فی الاستیعاب قال ابوعمروالشیبانی لما وجه معاویه بسربن ارطاه الفهری لقتل شیعه علی قام الیه معن اوعمروبن یزیدبن الاخنس السلمی وزیادبن الاشهب الجعدی فقالا نساءلک بالله والرحم ان لاتجعل لبسر علی قیس سلطانا فیقتل قیسا بماقتلت بنوسلیم من بنی فهروکنانه

يوم دخل رسول‌الله (ص) مكه فقال معاويه يا بسرلا امرلك على قيس فسار حتى اتى المدينه فقتل ابني عبيدالله بن العباس وفراهل المدينه ودخلوا الحره حره بني سليم وفي هذه الخرجه التي ذكرا بوعمروالشيباني اغار بسربن ارطاه على همدان وقتل وسبى نساء هم فكن اول مسلمات سبين في الاسلام وقتل احياء من بني سعد.

في *باب* احتذاء الكافي عن الصادق (ع) اني لامقت الرجل ارى في رجله نعلا غير مخصره اما ان اول غير حذو رسول‌الله (ص) فلان ــ الخبر.

في *خلفاء القتيبي* في وقعه الحره واول دورا نتهبت والحرب قائم دوربني عبدالاشهل فما تركوا في المنازل من اثاث ولا حلي ولا فراش الا نقض صوفه حتى الحمام والدجاج كانوا يذبحونها.

في *الفقيه* سئل *الصادق* (ع) عن قوله الله عزوجل (سواء العاكف فيه والباد) فقال لم يكن ينبغي ان يوضع على دورمكه ابواب لان للحاج ان ينزلوا معهم في دورهم في ساحه الدار حتى يقضوا مناسكهم وان اول من جعل لدور مكه ابوابا معاويه.

في *فهرست ابن النديم* كانت الاسطرلاب في القديم غير مسطحه واول من عملها بطلميوس وقيل عملت قبله وهذا لايدرک بالتحقيق واول من سطح الاسطرلاب ابيون البطريق وكانت الالات تعمل بمدينه حران ومن ثم شتت وظهرت ولكنها زادت واتسع للصناع العمل في الدوله العباسيه منذ ايام المامون الى وقتنا هذا فان المامون لما ارادالرصد تقدم الى ابن خلف المروذى فعمل له ذات الحلق ــ الخ.

في *القاموس* مهلهل الشاعروا سمه عدي اوربيعه لقب به لانه اول من ارق الشعر اولقوله:

لما توغل الكراع مجنيهم ... هلهلت اثار مالكا اوضئبلا

عن *ابي الفرج* في نسب بني ناجيه انهم نسبوا الى امهم ناجيه بنت جرم بن زبان ــ بن علاف وهواول من اتخذ الرحال العلافيه فنسبت اليه.

في *فتوح البلاذرى* في عنوان فتوح السند ولقي المهلب ببلادالقيقان ١٨ فارسا من الترک على خيل محدوقه فقاتلوه فقتلوا جميعا فقال المهلب ما جعل هوء لاء الاعاجم اولى بالتشمير منا فخذف الخيل فكان اول من حذفها من المسلمين.

وفيه *ايضا* "وولي زياد في ايام معاويه سنان بن سلمه الهذلي ــ وكان فاضلا متالها ــ وهو اول من احلف الجند بالطلاق فاتى الثغرففتح مكران عنوه" ومصرها وفيه يقول الشاعر:

رايت هذيلا احدثت في يمينها ... طلاق نساء ما يسوق لها مهرا

في *الاستيعاب* قال الواقدي روى ان معاذ بن الحارث ورافع بن مالک الزرقي اول من اسلم من الانصار بمكه ويجعل معاذ هذا في النفر الثمانيه الذين اسلموا اول من اسلم من الانصار بمكه ويجعل في النفر السته الذين يروى انهم اول من لقي رسول‌الله (ص) من الانصار فاسلموا لم يتقدمهم احد وقال الواقدى وامرالسته اثبت الاقاويل عندنا.

فیه قتل عبداللهبنعمروبنحرام ابوجابرالانصارییوم احدوهواول قتیل قتل من المسلمین یومئذ و دفن هو و عمروبنالجموح فی قبر واحد .

فیه فی خبر محمدبنحاطبالذی ولدبارض الحبشه ان امه قالت له طبختلک طعاما فتناولتالقدر فانکفاءتعلی ذراعک فقدمت المدینه واتیت بیتالنبی (ص) فقلت یارسولالله هذا محمدبنحاطبوهواولمنسمی بک فمسح علی راسکودعا بالبرکه ثمتفل فیفیک وجعل یتفل علی یدک ویقول :

اذهب الباس رب الناس اشف انت الشافی
لاشفاء الاشفاوک شفاء لایغادر سقما

فما قمت بک من عنده حتی برئت .

فیالخبر کما فیالمعانیقال رسولالله (ص) من احبنا اهلالبیت فلیحمدالله تعالی علی اولالنعم قیل و ما اولالنعم قال طیبالولاده ولایحبنا الا من طابت ولادته ولایبغضنا الا من خبثت ولادته.

فیالمصباح ان جابرالانصاری اولمن زارالحسین (ع)منالناس فی ۲۰ صفر .

فیالخبر شرالبقاع الاسواق وهو میدان ابلیس بغدوبرایته ویضعکرسیهویبث ذریتهفهین مطففیقفیزاوطایشفیمزیاناوسارقفی ذرعاوکاذبفیسلمهولایزالالشیطان معاولمنیدخلویفرمنیرجعوحیالبقاعالمساجدواحبهمالیهاولهمدخولاواخرهمخروجا .

فیالعیون عنه (ص) اول ماسئل عنهالعبد حبنا اهلالبیت .

فیالمعارف ابوقرهالکندیاول قاض قضی بالکوفه اسمه کنیته .

فیالاستیعاب فیجعیل الاشجعیقال کنت مع رسولاله (ص) فی بعض غزواته علی فرس لی ضعیفهعجفاء فیاخریاتالناس فقاللی سیرهفقلت انهاعجفاء ضعیفهفضربها بمخفقه کانت معه وقال بارکالله لک فیها فلقدر اتانی اولالناس ماملک راسها وبعت من بطنها باثنی عشر الفا .

فیالخبر الولیمه اول یوم حق والثانی معروف ومازادریاء وسمعه .

فیالخبرعنه (ص)انصلاحاولهذهالامهبالزهدوالیقینوهلاکآخرهابالشحوالامل.

فیالخبر عنشریکقالکنتعندسلیمان الاعمش فیمرضهالذی قبضفیهاذ دخل علیه ابنابیلیلی وابنشبرمهوابوحنیفهفاقبل ابوحنیفهعلیالاعمش فقالله اتقالله واعلم انک فیاول یوم من ایامالآخرهوآخریوم من ایامالدنیا وقدکنت تروی فیعلیبنابیطالب احادیث لو امسکتعنها لکان افضل فقال الاعمش لمثلی یقال هذا اقعدونی اسندونی ثم اقبل علیابیحنیفهفقالحدثنی ابوالمتوکلالناجیعنابیسعیدالخدریقالرسولالله (ص)

اذا کان یوم القیمه یقول الله عزوجل لی ولعلی بن ابیطالب ادخلوا الجنه من احبکما والنار من ابغضکما وهو قول الله عزوجل القیا فی جهنم کل کفار عنید قال ابوحنیفه قوموا بنا لایاتی بشی هو اعظم من هذا قال المفضل سالت الحسن فقلت من الکفار قال الکافر بجدی رسول الله (ص) قلت من العنید قال الجاهد حق علی بن ابیطالب (ع) .

فی الخبر عن سعید بن عمرو الجعفی قال خرجت الی مکه وانا من اشد الناس حالا فشکوت الی الصادق (ع) فلما خرجت من عنده وجدت علی بابه کیسا فیه سبعمائه دینار فرجعت الیه من فوری ذلک فاخبرته فقال اتق الله وعرفه فی المشاهد وکنت رجوت ان یرخص لی فیه فخرجت وانا مغتم فاتیت منی فتخیت عن الناس و تقصیت حتی اتیت المازوقه فنزلت فی بیت منتحیا عن الناس ثم قلت من یعرف الکیس فاول صوت صوته اذا رجل علی راسی یقول انا صاحب الکیس فقلت فی نفسی انت فلاکنت قلت ماعلامه الکیس فاخبرنی بعلامه فدفعته الیه فتنحی ناحیه فعدها فاذا الدنانیر علی حالها ثم عدمنها سبعین دینارا فقال خذها حلالا "خیر من سبعمائه حراما فاخذتها ثم دخلت علی الصادق (ع) فاخبرته کیف تنحیت وکیف صنعت فقال اما انک حین شکوت امرنا لک بثلاثین دینارا یاجاریه هاتیها فاخذتها وانا من احسن قومی حالا .

فی الطبقات اول ما صلی رسول الله (ص) صلوه الخوف فی غزوه ذات الرقاع جبل فیه بقع حمزه وسواد وبیاض ــ وکان اخبر (ص) ان انمارا "وثعلبه جمعوا لهم الجموع فخرج (ص) فی المحرم علی راس ۴۷ شهرا من مهاجره فلم یجد فی محالهم الا نسوه فاخدهن وهرب الاعراب الی رؤس الجبال وحضرت الصلوه فخافوا ان یغیروا علیهم .

عن المقدسی ابوذر اول من حیی النبی (ص) بتحیه الاسلام ای بخطاب یارسول الله .

فی الخبر اول اثنین تصافحا علی وجه الارض ذوالقرنین وابراهیم الخلیل (ع) استقبله ابراهیم فصافحه . واول شجره علی وجه الارض النخله .

فی الارشاد فی حدیث قتل میثم التمار فاخذوا دخل علی عبیدالله بن زیاد فقیل له هذا کان من آثر الناس عند علی قال ویحکم هذا الاعجمی قیل له نعم قال له عبیدالله این ربک قال بالمرصاد لکل ظالم وانت احد الظلمه قال انک علی عجمتک لتبلغ الذی ترید ما اخبرک صاحبک انی فاعل بک قال اخبرنی انک تصلبنی عاشر عشره انا اقصرهم خشبه واقربهم الی المطهره قال لنخالفنه قال کیف تخالفنه فوالله مااخبرنی الا عن النبی (ص) عن جبرئیل عن الله تعالی فکیف تخالف هؤلاء ولقد عرفت الموضع الذی اصلب علیه این هو من الکوفه وانا اول خلق الله الجم فی الاسلام فحبسه وحبس معه المختار بن ابی عبید قال له میثم انک تفلت وتخرج ثائرا بدم الحسین (ع) فتقتل هذا الذی یقتلنا فما دعا عبیدالله بالمختار

ليقتله طلع بريد بكتاب يزيدالله يامره بتخليه سبيله‌فخلاه‌و امر بميثم ان يصلب فاخرج فقال له‌رجل ماكان اغناک عن هذا يا ميثم فتبسم وقال وهو يوء می الی‌النخله لهاخلقت ولی‌غذيت‌فلمارفع علی‌الخشبه‌اجتمع‌الناس حوله‌علی‌باب عمروبن‌حريث قال عمروقدكان والله يقول انی‌مجاورک فلماصلب امرجاريه بكنس تحت‌خشبته‌ورشد وتجميره فجعل ميثم يحدث بفضائل‌بنی‌هاشم فقيل لابن‌زيادقدفضحكم‌هذا العبدفقال الجموه‌وكان‌اول خلق‌الله الجم فی‌الاسلام‌وكان‌قتله قبل‌قدوم‌الحسين (ع) العراق بعشره ايام فلماكان‌اليوم‌الثالث من صلبه طعن ميثم بالحربه فكبر ثم انبعث فی‌آخر النهار فمه وانفه دما ".

فيه ايضا " روی اصحاب‌السيره‌فی‌حديثهم عن جندب بن‌عبدالله‌الازدی قال شهدت مع‌علی (ع) الجمل وصفين‌لاشک فی‌قتال‌من قاتله‌حتی نزلت النهروان فدخلنی شک فی‌قتال‌القوم‌وقلت قرائناوخيارنانقتلهم ان‌هذاالامر عظيم‌فخرجت غدوه امشی‌ومعی اداوه ماء حتی‌برزت‌من‌الصفوف‌فركزت‌رمحی‌و وضعت ترسی عليه واستترت من‌الشمس فانی لجالس حتی وردعلی‌اميرالموءمنين (ع) فقال‌لی‌يا اخاالازدامعک طهور قلت‌نعم فتناولته الاداوه‌فمضی‌حتی‌لم اره‌ثم اقبل‌وقدتطهر فجلس‌فی‌ظل‌الفرس واذافارس‌يساءل عنه‌فقلت يااميرالموءمنين هذا فارس يريدک قال فاشراليه فاشرت اليه فجاء فقال يا اميرالموءمنين قدعبرالقوم وقد قطعوا النهرفقال كلاماعبروا ، فقال بلی والله لقد فعلوا قال وانه‌لكذلک اذجاء آخر فقال‌يا اميرالموءمنين قدعبرالقوم قال كلا ماعبروا قال والله ماجئتک حتی رايت‌الرايات فی‌ذلک الجانب والاثقال‌قال والله مافعلوا وانه لمصرعهم ومهراق دمائهم ثم نهض ونهضت معه وقلت‌فی‌نفسی الحمدالله‌الذی‌بصرنی هذا الرجل وعرفنی امره هذا احد رجلين امارجل كذاب‌جری اوعلی‌بينه من ربه‌وعهد من نبيه‌اللهم انی‌اعطيک‌عهدا " تساءلنی‌عنه‌يوم‌القيامه‌ان‌اناوجدت‌القوم‌قدعبروا‌ان‌اكون‌اول من‌يقاتله واول‌من‌يطعن‌الرمح فی‌عينه وان كان‌القوم لم‌يعبروا ان اقيم علی‌المناجزه والقتال‌فدفعناالی‌الصفوف‌فوجدنا الرايات والاثقال كماهی‌قال فاخذ بقفائی‌ودفعنی ثم قال‌يااخاالازداتبين لک‌الامرقلت اجل يا اميرالموءمنين‌فقال‌شانک‌بعدوک‌فقتلت‌رجلا " من‌القوم ثم قتلت آخرثم‌اختلفت اناورجل‌آخراضربه‌ويضربنی‌فوقعناجميعافاحتملنی‌اصحابی‌وافقت‌حين‌افقت‌وقدفرغ‌من‌القوم .

فی‌الصحاح العلقه ثوب صغير وهو اول ثوب يتخذ للصبی .

قال‌العلامه فی‌الخلاصه قال ابن‌عقده‌الحرث‌بن ابی‌رس الاودی اول من القی التشيع فی بنی‌داود .

فی‌الخبر من اكل طعاما فسمی‌الله‌علی اوله وحمدالله علی آخره‌لم‌يسال عن نعيم ذلک‌الطعام كان ماكان .

فی الاستیعاب حارثه بن سراقه اول قتیل قتل ببدر من الانصار وامه عمه انس بن مالک قتله حسان بن العرفه بسهم وهو یشرب من الحوض وکان خرج نظارا یوم بدر فرماه فاصاب حنجرته

فی القاموس المصطلق لقب جذیمه بن سعد بن عمرو سمی لحسن صوته و کان اول من غنی من خزاعه.

عن *اسد الغابه* لما ولی زیاد العراق واظهر من الغلظه وسوء السیره ما اظهر خلعه حجر ولم یخلع معاویه وتابعه جماعه من شیعه علی (ع) وحصبه یوما فی تاخیر الصلوه هو واصحابه فکتب فیه زیاد الی معاویه فامره ان یبعث به و باصحابه الیه فبعث بهم مع وائل بن حجر الحضرمی ومعه جماعه فلما اشرف علی مرج عذراء قال انی لاول المسلمین کبر فی نواحیها فانزل هو واصحابه عذراء وهی قریه عند دمشق فامر معاویه بتقلهم فشفع اصحابه فی بعضهم فشفعهم ثم قتل حجر وسته واطلق سته ولما ارادوا قتله صلی رکعتین ثم قال لولدان تظنوا بی غیر الذی فی لاطلتهما وقال لاتنزعوا عنی حدیدا ولاتغسلوا عنی دما " فانی لاق معاویه علی الجاده.

ایضا " لماقدم معاویه المدینه دخل علی عائشه فکان اول ما قالت له فی قتل حجر فی کلام طویل فقال معاویه دعینی وحجرا حتی نلتقی عند ربنا.

وفی *السیاسه* لابن قتیبه قال معاویه لها کیف انا فی الذی بینی وبینک وفی حوائجک قالت صالح قال فدعینا وایاهم حتی نلتقی عندربنا.

فی المعجم اذا انحدرت من ثنیه العقاب واشرفت علی الغوطه فتاملت علی یسارک رایت عذراء اول قریه تلی الجبل وبها قتل حجر وبها قبره وقیل انه هوالذی فتحها وبالقرب منها راهط الذی کانت فیه الواقعه بین الزبیریه والمروانیه قال الراعی :

وکـــم مـــن قتیـــل یـــوم عـــذراء لم یکـــن لصاحبـــه فـــی اول الدهـــر قالیـــا

فی خلفاء ابن قتیبه قال ابوبکر لعمر فی مرضه الذی مات فیه خذ هذا الکتاب واخرج به الی الناس واخبرهم انه عهدی وسلهم عن سمعهم وطاعتهم فخرج عمر بالکتاب واعلمهم فقالوا سمعا وطاعه فقال له رجل ما فی الکتاب یا اباحفص قال لاادری ولکنی اول من سمع واطاع قال لکنی والله ادری ما فیه امرته عام اول وامرک العام.

فی المروج کاتب علی (ع) من الربذه اباموسی الاشعری لیستنفر الناس ای الی یوم الجمل فثبطهم وقال انما هی فتنه فنمی ذلک الیه (ع) فولی علی الکوفه قرظه بن کعب الانصاری وکتب الی ابی موسی (اعتزل عملنا یا ابن الحائک مذموما مدحورا فما هذا اول یومنا منک وان لک فیها لهنات وهنیات ـــ الخ ـــ واشار (ع) الی التحکیم فی صفین وهو من اخبار ه الغیبیـــه.

قال الفقهاء یستحب توفیر شعر الراس واللحیه لمن اراد الحج من اول ذی القعده.

قال الشیخ فی التهذیب. (قال الاصمعی اول الشجاج الخارصه وهی التی تخرص الجلد ای تشقه ومنه قیل (خرص القصار الثوب).

ثم *الباضعه* وهي التي تشق اللحم بعد الجلد ثم المتلاحمه وهي التي اخذت في اللحم ولم تبلغ العظم ثم السمحاق وهي التي بينها وبين العظم قشره رقيقه ومنه قيل في السماء سماحيق من غيم وعلى الشاه سماحيق من شحم ثم الموضحه وهي التي تبدى وضح العظم ثم الهاشمه وهي التي تعشم العظم ثم المنقله وهي التي يخرج منها فراش العظام وفراش العظام قشره تكون على العظم دون اللحم ومنه قول النابغه (ويتبعها منهم فراش الحواجب) ثم المامومه وهي التي تبلغ ام الراس وهي الجلده تكون على الدماغ .

في الكشي عن رجل كتب الى الكاظم (ع) عندنا قوم يقولون بمقالته يونس فاعطيهم من الزكوه شيئا قال فكتب الى نعم اعطهم فان يونس اول من يجيب عليا اذا دعا قال وكنا جلوسا بعد ذلك فدخل علينا رجل فقال قدمات ابوالحسن (ع) وكان يونس في المجلس فقال يونس يامعشر اهل المجلس انه ليس بيني وبين الله امام الا على بن موسى (ع) .

فيه في محاجه الواقفه مع الرضا (ع) فقال له على بن ابي حمزه لقد اظهرت شيئا ماكان يظهره احد من آبائك ولا يتكلم به فقال بلى لقد تكلم خير ابائي رسول الله (ص) لما امره الله تعالى ان ينذر عشيرته الاقربين جمع من اهل بيته اربعين رجلا وقال لهم انا رسول الله اليكم فكان اشدهم تكذيبا "له وتاء ليبا" على عمه ابولهب فقال لهم النبي (ص) ان خدشني خدش فلست بنبي فهذا اول ما ابدع لكم من آيه النبوه وانا اقول ان خدشني هرون خدشا فلست بامام فهذا اول ما ابدع لكم من آيه الامامه .

في عمده الطالب اول من ملك مكه من بني موسى الجون ابومحمد جعفر الامير وكان ذلك بعد الاربعين وثلثمائه .

روى المقاتل عن عبدالله بن موسى قال اول من اجتمعت له ولاده الحسن والحسين عبدالله بن الحسن بن الحسين قلت والباقر (ع) اول من اجتمعت له ولاده الحسين والحسن (ع) .

فيه *اول* من توفي من الحسنيين في الحبس بالهاشميه ابراهيم ابراهيم بن الحسن وقال هوءلاء الثلاثه اى ابراهيم وعبدالله والحسن من ولد حسن بن حسن لصلبه قتلوا وماتوا في الحبس .

في المعارف زيد بن بكر بن قيس عيلان قتله اخوه معاويه وهو اول من فدى بالابل

في الخبر عن الصادق (ع) فضل الوقت الاول على الاخر كفضل الاخره على الدنيا .

ايضا " فضل الوقت الاول على الاخر خير للموء من من ولده وماله وفي ثواب الاعمال ثواب من صلى الفجر في اول الوقت وروى عنه (ع) افضل مواقيت صلوه الفجر مع طلوع الفجر ان الله تعالى يقول (ان قران الفجر كان مشهودا ") يعنى صلوه الفجر يشهدها ملئكه النهار وملئكه الليل فاذا صلى العبد صلوه الصبح مع طلوع الفجر اثبتت له مرتين تثبتها ملئكه الليل وملئكه النهار .

فی*عمدهالطالب* کان الحسن بن زید بن الحسن (ع) مظاهرا " لبنی العباس علی بنی عمه الحسن المثنی وهو اول من لبس السواد من العلویین وادرک الرشید ــ الخ .

فی*البصائر* مسندا عنه (ص) قال اول وصی کان علی وجه الارض هبه الله ابن ادم وما من نبی مضی الا وله وصی ــ الی ان قال ــ وان علی بن ابیطالب کان هبه الله لمحمد ورث علم الاوصیاء ومن کان قبله ــ الخبر .

اول شعر قاله طرفه انه خرج مع عمه فی سفر فنصب فحا " فلما اراد الرحیل قال :

یــــالـــک مـــن قبـــره بمعمـــــر خلالـــک الجـــو فبیضـــی اصغـــری
ونقری ما شئت ان تنقری قد رفع الفخ فما ذا تحذری لابـــد یومـــا " ان تصـــادی فاصبـــری

وتمثل به ابن عباس لما لقی ابن الزبیر بعد خروج الحسین (ع) وقد کان (ع) اثقل خلق الله علیه لانه یعرف انه لا یبایعه احد ما دام (ع) بمکه وزاد فیه هذا الحسین خارجا " فاستبشری ثم صید بعد فی زمن الحجاج کما فی البیـــت .

فی*الاستیعاب* عقبه بن وهب الغطفانی حلیف الخزرج اول من اسلم من الانصار ولحق برسول الله (ص) بمکه فلم یزل هنالک حتی خرج (ص) من مکه مهاجرا " الی المدینه فهاجر معه کان یقال له مهاجری انصاری شهد بدرا " واحدا " .

فی*الکشی* روی عن الصادق (ع) انه قال للکاظم (ع) ان اخاک سیجلس مجلسی ویدعی الامامه بعدی فلا تنازعه لحوقا "بی .

قال الکشی مات عبدالله بعد ابیه بسبعین یوما " .

فی*الارشاد* روت الشیعه ان الله عزوجل انزل علی نبیه (ص) کتابا مختوما باثنی عشر خاتما وامره ان یدفعه الی امیرالموءمنین (ع) یاءمره ان یفض اول خاتم فیه ویعمل بما فیه ثم یدفعه عند حضور وفاته الی ابنه الحسن (ع) ویاءمره ان یفض الخاتم الثانی ویعمل بما تحته ثم یدفعه عند حضور وفاته الی اخیه الحسین (ع) ویاءمره ان یفض الخاتم الثالث ویعمل بما تحته ثم یدفعه الحسین عند وفاته الی ابنه علی بن الحسین الاکبر ویامره بمثل ذلک ثم یدفعه محمد الی ولده حتی ینتهی الی آخر الائمه (ع) .

فی*عمدهالطالب* ان الشریف الرضی اول طالبی جعل علیه السواد و فی کلام امیرالموءمنین (ع) واعلم ان مالک الموت هو مالک الحیاه وان الخالق هو الممیت وان المغنی هو المعید وان المبتلی هو المعافی وان الدنیا لم تکن لتستقر الا علی ما جعلها الله علیه من النعماء والابتلاء والجزاء فی المعاد اوماشاء مما لا یعلم فان اشکل علیک شیء من ذلک فاحمله علی جهالتک به فانک اول ما خلقت خلقت جاهلا ثم عملت وما اکثر ما تجهل من الامر وتتحیر فیه رایک ویفل فیه بصرک ثم تبصره بعد ذلک عن الصادق (ع) اول ما یظهر القائم (ع) من العدل ان ینادی منادیه ان یسلم صاحب النافله لصاحب الفریضه الحجر الاسود والطواف .

فی الاستیعاب عن ابن عمروبن العاص انه (ص) قال یدخل لعین فاشفق ان یکون ابوه اول من یدخل فدخل الحکم بن ابی العاص.

فی المعارف کان سعیدبن العاص اول من خــش الابل فی العظم و ولد له نحوا من عشرین ابنا وعشرین بنتا ومن ولده عمروبن سعیدالاشدق الذی قتله عبدالملک وقال قتل علی (ع) اباه العاص یوم بدر و ابنه سعید هذا غلام فکساه رسول الله (ص) جبه فبها سمیت الثیاب السعیدیه.

فی الاستیعاب کان النعمان بن عدی العدوی القرشی هووابوه من مهاجره الحبشه فمات ابوه عدی هناک فورثه ابنه النعمان هناک فکان النعمان اول وارث فی الاسلام وکان عدی ابوه اول مورث فی الاسلام.

فی الخبر ان القائم (ع) اول مایقتل کذابوالشیعه قیل حنظله اول من سمی به نبی من الانبیاء بعثه الی قوم من العرب فقتلوه فسلط علیهم بخت نصر.

فی مقاتل ابی الفرج لماقام الحسن بن علی (ع) بالامر کان اول شیء احدث انه زادالمقاتله مائه مائه وقدکان علی (ع) ابوه فعل ذلک یوم الجمل والحسن (ع) فعله حال الاستخلاف فتبعه الخلفاء من بعد ذلک ــ الخ.

اول من دفن فی ظهرالکوفه النجف خباب بن الارث فتبعه الناس روی نصربن مزاحم والطبری فی خبررجوع امیرالمؤمنین (ع) من صفین عن جندب قال حتی اذاجزنا بنی عوف اذانحن عن ایماننا بقبور سبعه اوثمانیه فقال علی (ع) ماهذه القبور فقال قدامه بن العجلان الازدی یاامیرالمؤمنین ان خباب بن الارت توفی بعدمخرجک فاوصی بان یدفن فی الظهروکان الناس انمایدفنون موتاهم فی دورهم وافنیتهم فدفن بالظهرودفن الناس الی جنبه فقال علی (ع) رحم الله خبابا فقداسلم راغبا وهاجر طائعا وعاش مجاهداوابتلی فی جسمه احوالا وان الله لایضیع اجر من احســن عملا " ــ الخ.

واماقول ابن قتیبه اول من قبره علی (ع) بالکوفه وصلی علیه منصرفه من صفین فغیرصحیح فانه اول من قبربوصیته لاقبره (ع) وترجم (ع) علیه بعد منصرفه لاصلی صلوه المیت علیه وکذلک قول ابن عبدالرمات خباب سنه ۳۷ منصرف علی من صفین والنهروان وصلی علیه علی الخ غیرصحیح وکیف والنهروان کان سنه ثمان.

فی الاستیعاب حبیب بن عدی الانصاری الذی اسریوم الرجیع و بیع فی مکه من بنی حارث بن عامر یقتلوه بابیهم الذی قتله فی بدراول من صلی رکعتین عندالقتل.

فی المعجم خلف الاحمر اول من احدث السماع بالبصره وذلک انه جاء الی حمادالراویه فسمع منه وکان ضنیا بادبه.

في *الخبر* بعث امير المؤمنين (ع) ابن العباس الى ابن الكوا واصحابه وعليه قميص رقيق وحله فلما نظروا اليه قالوا انت خيرنا في انفسنا وتلبس هذا اللباس فقال وهذا اول ما اخاصمكم فيه (قل من حرم زينة الله التي اخرج لعباده والطيبات من الرزق) وقال تعالى (خذوا زينتكم عند كل مسجد) .

في *الخبر* لا تحتذوا الملس فانها حذاء فرعون وهو اول من اتخذ الملس .

في *عمدة الطالب* اول من ملك مكه من بني موسى الجون الامير ابوجعفر محمد بن الحسين وهو مبدء تمكن الاشراف من حكومتها وكان ذلك بعد الاربعين وثلثمائه وكان حاكم مكه انكجوار التركي من قبل العزيز بالله الفاطمي فقتله الامير ابوجعفر وقتل من الطلحيه والهذيليه والسكريه خلقا كثيرا " واستوت له ملك النواحي ــ الخ .

في *ابن النديم* داود بن علي ابوسليمان الاصفهاني اول من استعمل قول الظاهر واخذ بالكتاب والسنه والغى ما سوى ذلك من الراءى والقياس وكان فاضلا "ورعا" توفي سنه ۲۷۰ .

في *الاستيعاب* ذوءيب بن كليب الخولاني كان اول من اسلم من اليمن وكان الاسود الكذاب القاه في النار لتصديقه به (ص) فلم تضره النار .

في *اخبار الدينوري* في دعوه امير المؤمنين (ع) الناس الى صفين فاجابه جل الناس الا اصحاب عبدالله بن مسعود وعبيد السلماني والربيع بن خثيم في نحو من ۴۰۰ رجل من القراء فقالوا قد شككنا في هذا القتال مع معرفتنا فضلك ولا غنى بك ولا بالمسلمين عمن يقاتل المشركين فولنا بعض هذه الثغور فولاهم ثغر قزوين والري وولى عليهم الربيع وعقد له لواء وكان اول لواء عقد بالكوفه .

في *رجال الشيخ* ابوالسفاح البجلي اول قتيل يوم صفين من اصحاب امير المؤمنين (ع) .

في *الطبري* بعث سليمان بن صرد الى وجوه اصحابه حين اراد الشخوص وذلك في سنه ۶۵ فاتوه فلما استهل هلال ربيع الآخر خرج في وجوه اصحابه وقد كان واعد اصحابه عامه للخروج في تلك الليله للمعسكر بالنخيله فخرج حتى اتى عسكره فدار في الناس و وجوه اصحابه فلم يعجبه عده الناس فبعث حكيم بن منقذ الكندي في خيل والوليد بن غضبين الكناني في خيل وقال لهما اذهبا حتى تدخلا الكوفه فناديا يالثارات الحسين وائتيا المسجد الاعظم فناديا بذلك فخرجا وكانا اول خلق الله دعوا يالثارات الحسين (ع) .

عن *الاصابه* عمرو بن زراره اول من خلع عثمان قيل ان زرعه بن عامر الاسلمي اول قتيل من المسلمين يوم احد .

في *زياره الناحيه* السلام على مسلم بن عوسجه الاسدي القائل للحسين (ع) وقد اذن له في الانصراف انحن نخلي عنك وبم نعتذر الى الله من اداء حقك ولا والله حتى اكسر

فی صدورهم رمحی واضربهم بسیفی ماثبت‌قائمه‌فی‌یدی‌ولاافارقک ولولم یکن بقی‌سلاح‌اقاتلهـــم‌به‌لقذفتهم بالحجاره ثم لم‌افارقک حتی اموت معک‌وکنت اول‌من‌شری نفسه واول شهید من شهداء الله قضی نحبه ــ الخ.

وفی *الطبری* ایضا "ثم ان عمروبن‌الحجاج‌حمل‌علی‌الحسین فی‌میمنته‌عمربن‌سعد من‌نحوالفرات فاضطربواساعه‌فصرع مسلم بن عوسجه‌الاسدی اول اصحاب‌الحسین ــ الخ.

عن *الصادق (ع)* اول‌ناطق من‌الجوارح‌یوم‌القیمه‌الرحم یقول یارب‌من وصلنی فی‌الدنیا فصل‌الیوم مابینک وبینه ومن قطعنی فی‌الدنیا فاقطع الیوم مابینک و بینه.

روی *الطبری* ان‌کعب‌بن‌سورالقاضی‌اول من‌قتل بین‌یدی‌عائشه‌اخذبیدمصحفـــا " ومسلم‌بن‌عبدالله اول من قتل بین یدی امیرالموءمنین (ع) کذلک.

عن *الزبیربن بکار* اول من‌سن‌الرحلتین‌رحله‌الی‌الحبشه‌ورحله الی‌الشام‌هاشم وهو اول من اخذالایلاف‌وانه اول‌من‌سقی‌بمکـه‌مـــاء عذبا " وان اول‌من جعل باب‌الکعبه ذهبا " لعبدالمطلب وهو اول من سن دیه‌النفس مائه من‌الابل واقرها النبی (ص).

وفی *کتاب النجاشی* فی‌احمدبن محمدبن‌عیسی اول من سکن قم من ابائـه سعدبن مالک بن الاحوص.

عن *کتاب آل ابن خالویـه* قال‌النبی (ص)لعلی‌حبک ایمان و بغضک نفاق واول من یدخل‌الجنه محبک واول من یدخل‌النار مبغضک.

فی *الاستیعاب* یقال ان اول من لبس طیلسانا " بالمدینه جبیربن مطعم.

فی *الیتیمه* اول شعر قاله‌السلامی شعر قاله فی‌المکتب وهو ابن عشر سنین.

بدایـــع‌الحســـن‌فیـــه مفترقـــه   واعیـــن‌النـــاس فیـــه متفقـــه

سهـــام‌الحاظـــه مفـــوقـــه   فکـــل مـــن‌رام لحظـــه‌رشقـــه

قـدکتـب‌الحســـن‌فـــوق عارضـــه   هـــذا ملیـــح وحـــق مـــن خلقـــه

عن *الصادق (ع)* اول‌ما نزل علی رسول‌الله (ص) بسم‌الله‌الرحمن‌الرحیم اقراء باسم ربک واخره اذاجاء نصرالله.

فی *الاستیعاب* عاقل‌بن‌بکیرالکنانی‌قتل ببدرشهیداکان اسمه‌غافلا فسماه (ص) عاقلا کان اول من اسلم وبایع رسول‌الله (ص) فی دارالارقم.

فی *اخذ ثار ابن‌نما* قال‌موسی‌بن‌عامر اول‌من بدء به‌المختارمن‌قتله‌الحسین (ع) الذین وطوء ه بخیلهم انامهم علی ظهورهم وضرب سکک الحدید فی‌ایدیهم وارجلهم واجری‌الخیل علیهم حتی قطعهم وحرقهم بالنار.

فیه *اول* ولایه‌المختار وکانت ثمانیه عشر شهرا ۱۴ ربیع‌الاول سنه ۶۶.

فيه اول من نهض للطلب بدم الحسين (ع) سليمان بن صرد الخزاعي وكانت له صحبه ـ الـخ.

سنان بن ابی سنان الا سدی او ابوه ابو سنان اول من بایع بیعه الرضوان کما قال فی الاستیعاب

فیه ایضا " ان مولی تمیم الداری اول من اسرج فی مسجد النبی (ص) بالقندیل والزیت وکانوا لا یسرجون قبل ذلک الا یسعف النخل فقال (ص) من اسرج مسجدنا فقال تمیم غلامی هذا فقال ما اسمه فقال فتح فقال (ص) بل اسمه سراج فسماه (ص) سراجا ".

فی الطبری لما استقر الامر للمختار کان اول رجل عقد له رایه عبدالله اخو مالک الاشتر عقد له علی ارمینیه.

فی الاستیعاب عنون شریح بن ضمره المزنی فی الصحابه وقال هو اول من قدم بصدقه مزینه الی النبی (ص).

فی تاریخ بغداد ان رجلا من ولد الزبیر قال لشریک القاضی فی مجلس یحیی البرمکی ان الناس یزعمون انک تسب ابا بکر وعمر فاطرق ملیا ثم رفع راسه فقال والله ما استحللت ذاک من ابیک وکان اول من نکث فی الاسلام کیف استحله من ابی بکر و عمر.

فی الاستیعاب فی شریک بن عبده اخی البراء بن مالک لامه وهو الذی قذفه هلال ـ بن امیه باء مراته قیل انه اول من لاعن فی الاسلام قالوا اول من اتخذ المحامل الحجاج قال الشاعر:

اول خلــق عمــل المحامـــلا اخـــزاه ربـــی عاجـــلا واجـــلا

فی شعراء ابن قتیبه یعد ابو الاسود فی الشعراء والتابعین والمحدثین والبخلاء والمفالیج والعرج والنحویین لانه اول من عمل کتابا فی النحو بعد علی بن ابیطالب (ع) ـ الخ.

فی الاستیعاب اول من اعترض علی الاسود العنسی وکابره ای لما تنبئی عامر بن ـ شهر الهمدانی فی ناحیه وفیروز الدیلمی وداد ویه فی ناحیتهما ثم تتابع الذین کتب الیهم فیه فامتثلوا بما امروا به.

فی الطبری اول صلح کان بالشام صلح باب وهی فسطاط لیست بمدینه مربهم ابوعبیده فی طریقه وهی قریه من البلقاء فقاتلوه ثم سالوه الصلح فصالحهم.

فیه ایضا " اول حرب کانت بالشام بعد سریه اسامه بالعربه اجتمع الروم جمعا بالعربه من ارض فلسطین فوجه الیهم یزید بن ابی سفیان ابا امامه الباهلی ففضّ ذلک الجمـــع.

فی الخبر فی قوله تعالی ان عده الشهور الایه فغره الشهور شهر الله شهر رمضان وقلب شهر رمضان لیله القدر ونزل القران فی اول لیله من شهر رمضان فاستقبل الشهر بالقران.

فی الخبر اول کل کتاب نزل من السماء بسم الله الرحمن الرحیم فاذا قرات بسم الله الرحمن الرحیم فلا تبالی الا تستعیذ واذ قراءت بسم الله الرحمن الرحیم سترتک فی ما بین السماء والارض.

فی الخبر ان العبد اذاصدق کان اول من یصدقه الله و نفسه تعلم انه صادق واذا کذب کان اول من یکذبه الله و نفسه تعلم انه کاذب .

فی الاستیعاب اول عربیه کست البیت الحرام الحریر والدیباج واصناف الکسوه نتیله بنت خباب من نمربن قاسط ام العباس بن عبدالمطلب وذلک ان العباس ضل فنذرت ان وجدته ان تکسوه.

فیه *ایضا* " یقال اول من حرم الخمرفی الجاهلیه علی نفسه عامربن الضرب ویقال بل عفیف بن معدیکرب العبدی .

جابربن عبدالله الانصاری اول من زار الحسین (ع) وابوعبدالله بن عمرو اول من استشهد من المسلمین فی احدودفن هو و عمروبن جموح فی قبر واحدوجعفربن ابی طالب اول قتیل من الهاشمیین وابنه عبدالله بن جعفر اول مولود فی الاسلام بارض الحبشه .

فی رجال الکشی روی عن ابی عبدالله (ع) انه قال لموسی (ع) یا بنی ان اخاک ای عبدالله یجلس مجلسی ویدعی الامامه بعدی فلاتنازعه بکلمه فانه اول اهلی لحوقا "بی وقال مات عبدالله بعد ابیه بسبعین یوما " .

فی*الاستیعاب* کان عبدالله بن رواحه اول خارج الی الغزو و آخر قافل .

فیه عن ابن ابی ملیکه کنت اول من بشر اسماء بنزول ابنها عبدالله بن الزبیر من الخشبه ای التی صلبه علیها الحجاج فدعت بمرکن و شب یمان و امرتنی بغسله فکنا لانتناول عضوا " الاجاء معنا فکنا نغسل العضو ونضعه فی اکفانه و نتناول العضوالآخرالذی یلیه فنغسله ثم نضعه فی اکفانه حتی فرغنا منه ، ثم قامت فصلت علیه و کانت تقول قبل ذلک اللهم لاتمتنی حتی تقر عینی بجثته فما اتت علیها جمعه حتی ماتت ، قال رحل عروه اخوه الی عبدالملک فی انزال جثته فاجابه ، ثم کان ما وصف ابن ابی ملیکه .

فی*المروج* خطب ابن الزبیرفقال : مابال أقوام یفتون فی المتعه و ینتقصون حواری الرسول وام المؤمنین عائشه مابالهم اعمی الله قلوبهم کمااعمی ابصارهم یعرض باابن عباس فقال : یا غلام اصمدنی صمده فقال : یا ابن الزبیر اما قولک فی المتعه فسل امک تخبرک فان اول متعه سطح مجمرها لمجمر سطع بین امک و ابیک یرید متعه الحج و اما قولک حواری رسول الله (ص) فقدلقیت اباک فی الزحف و انامع امام هدی فان یک علی ما اقول فقدکفر بقتالنا و ان یکن علی ماتقول فقدکفر بهربه عنا فانقطع ابن الزبیر ، ودخل علی امه اسماء فاخبرها ، فقالت : صدق .

فی*الطبری* کان اول من اجترء علی عثمان بالمنطق السیئ جبله بن عمروالساعدی مربه عثمان وهوجالس فی ندی قومه و فی یدجبله بن عمروجامعه فلمامرعثمان سلم فردالقوم فقال جبله لم تردون علی رجل فعل کذا و کذا ، ثم اقبل علی عثمان فقال والله لاطرحن هذه الجامعه فی عنقک اولتترکن بطانتک هذه قال عثمان ای بطانه فوالله انی لاتخیرالناس فقال مروان تخیرته ومعاویه تخیرته و عبدالله بن عامربن کریزتخیرته و عبدالله بن سعدتخیرته منهم من نزل القرآن بذمه و اباح رسول الله صلی الله علیه واله دمه فانصرف عثمان فمازال مجترئین علیه الی هذا الیوم .

فی*الاستیعاب* عنه عبدالله بن سلام خرجت فی جماعه من اهل المدینه لننظر الی رسول الله صلی الله علیه واله فی حین دخوله المدینه فنظرت الیه و تاملت وجهه فعلمت انه لیس بوجه کذاب وکان اول شیء سمعته منه یقول : ایهاالناس افشوا السلام و اطعمواالطعام وصلوا الارحام و صلوا باللیل و الناس نیام ، تدخلوا الجنه بسلام .

فی فرق*النوبختی* انه لما قتل امیرالمؤمنین (ع) صارت شیعته ثلاث فرق فرقه قالت انه (ع) لم یقتل و لم یمت و لایقتل و لایموت حتی یسوق العرب بعصاه و یملاء الارض عدلا "وقسطا" کماملئت ظلما "وجورا "و هی اول فرقه قالت فی الاسلام بالوقف بعدالنبی (ص) من هذه الامه وهذه الفرقه تسمی السبائیه اصحاب عبدالله بن سبا اول من قال بالغلو و قال :

لمابلغ عبداللهبن سبانعى على (ع) بالمدائن قال للذى نعاه: كذبت لوجئتنا بدماغه في سبعين صره واقمت على قتله سبعين عدلا" لعلمنا انه لم يمت ولا يموت حتى يملك الارض.

فى شرح ابن ابى الحديد عندقوله (ع) لله بلادفلان ــ الخ. قال عمر لابن عباس انتم اهل رسول الله (ص) و بنو عمه فما تقول منع قومكم منكم ؟ قال: لاادرى علمها والله ماضمرنا لهم الا خيرا" قال اللهم غفرا" ان قومكم كرهوا ان يجتمع لكم النبوه والخلاقه فتذهبوا في السماء شمخا "وبذخا" ولعلكم تقولون: ان ابابكر اول من اخركم ، اما انه لم يقصد ذلک ولکن حضر امر لم يكن بحضرته احزم مما فعل و لو لاراى ابى بكر فى لجعل لكم من الامر نصيبا" ولو فعل ماهناكم مع قومكم انهم ينظرون اليكم نظر الثور الى جازره.

فيه عن وهب بن كيسان اول من صف رجليه في الصلوه ابن الزبير فاقتدى به كثير من العباد.

فيه لما كاشف ابن الزبير بنى هاشم واظهر بغضهم و عابهم و هم بماهم به فى امرهم ولم يذكر رسول الله (ص) فى خطبته لا يوم الجمعه ولا غيرها عاتبه على ذلک قوم من خاصته و تشاءموا به وخافوا عاقبته فقال: والله ماتركت ذلک علانيه الا و انا اقوله سرا" واكثر منه ولكنى رايت بنى هاشم اذا سمعوا ذكره اشرأبوا واحمرت الوانهم وطالت رقابهم والله ماكنت لاتى لهم سرورا" وانااقدر عليه والله لقد هممت ان اخطر لهم خطيره ثم اضرمها عليهم نارا" فانى لااقتل منهم الا آثما كفارا "سحارا" لاانماهم الله و لا بارک الله عليهم بيت سوء لا اول لهم و لا آخر والله ماترک نبى الله فيهم خيرا" استفرغ نبى الله صدقهم فهم اكذب الناس فقام اليــه محمد بن سعد بن ابى وقاص فقال وفقک الله يا اميرالموءمنين انا اول من اعانک فى امرهم ، فقام عبداللهبن صفوان بن اميه الجمحى فقال: والله ماقلت صوابا" ولاهممت برشد ارهط رسول الله (ص) تعيب واياهم تقتل والعرب حولک والله ان لوقتلت عدتهم اهل بيت من الترک مسلمين ماسوغه الله لک والله لو لم نصرهم الناس منک لنصرهم بنصره فقال: اجلس ابا صفوان فلست بناموس فبلغ الخبر عبداللهبن عباس فخرج مغضبا" ومعه ابنه حتى اتى المسجد فقصد المنبر فحمدالله واثنــى عليه وصلى على رسول الله (ص) ثم قال ايها الناس ان ابن الزبير يزعم ان لااول لرسول الله (ص) ولا آخر فيا عجبا كل العجب لافترائه وتكذبه والله ان اول من اخذالايلاف وحمى عيرات قريش لهاشم وان اول من سقى بمكه عذبا "وجعل باب الكعبه ذهبا" لعبدالمطلب ،والله لقدنشئت ناشئتنا مع ناشئه قريــش وان كنا لقالتهم اذا قالوا و خطبائهم اذاخطبوا وماعد مجد كمجد اولنا ولاكان فى قريش مجد لغيرنا لانها فى كفر ماحق و دين فاسق وضله وضلاله فى عشواء عمياء حتى اختارالله تعالى لها نورا" و بعث لها سراجا" فانتجبه طيبا "من طيبين لا يسب بمسبه ولا يبغى عليه غائله فكان احدناو ولدناوعمنا و ابن عمنا ثم ان اسبق السابقين اليه منا و ابن عمنا ثم تلاه

في السبق اهلنا ولحمتنا واحدا " بعد واحد ثم انا لخيرالناس اكرمهم ادبا " واشرفهم حسبا " واقربهم منه رحما " ، واعجبا كل العجب لابن الزبيريعيب بني هاشم و انما شرف هو و ابوه وجده بمصاهرتهم ، اما والله انه لمصلوب قريش ـ الخ .

في *الطبقات* عن الحسن البصري اول من عرف بالبصره عبدالله بن عباس و كان مثجه كثيرالعلم فقرئ سوره البقره ففسرها آيه آيه .

في *صفين* نصر اول فارسين التقيا في اليوم ١٧ من صفر و كان من الايام العظيمه في صفين ذا اهوال شديده حجرالخير وحجرالشر اما حجرالخير فهو حجربن عدى صاحب اميرالمؤمنين (ع) وحجرالشر ابن عمه وذلك ان حجرالشر دعا حجرالخيرالى المبارزه وكلاهما من كنده فاجابه فاطعنا برمحيهما ثم حجز بينهما امرء من بني اسد و كان مع معاويه فضرب حجرا " ضربه زمخه و حمل اصحاب علي (ع) فقتلوا الاسدى و افلتهم حجرالشر هاربا " .

فيه حمل عمروبن العاص معلما و هو يقول :

شـــدوا علـــى شكتـــى لاتنكشـــف بعـــد طليـــح والزبيـــر فاتلـــف

الى ان قال فاعترضه علي (ع) وهو يقول :

قـــد علمـــت ذات القـــرون الميـــل والخصـــر والانامـــل الطفـــل

انـــى بنصـل السيـــف خنشليـــل احمـــى و ارمـــى اول الرعيـــل

بصارم ليس بذى فلول .

ثم *طعنه* فصرعه واتقاه عمروبرجله فبدت عـورته فصرف علي (ع) وجهه عنه وارتث فقال القوم افلت الرجل يا اميرالمؤمنين قال : وهل تدرون من هو ؟ قالوا : لا ، قال فانه عمروبن العاص تلقاني بعورته فصرفت وجهي عنه و رجع عمرو الى معاويه فقال له : ماصنعت يا عمروقال : لقيني علي فصرعني ، قال : احمدالله و عورتـك اماوالله ان لوعرفته مااقحمت عليـه ـ الخ .

قيل : قيل لقيس المعاصر : الماصر لانه اول من مصرالفرات و دجله اى عين حدودهما و هو ابو عبدالله بن قيس .

في *نوادر* صلوه الفقيه عن عبدالواحدبن المختارالانصارى سالت اباجعفر (ع) عن صلوه الضحى فقال : اول من صلاها قومك ، انهم كانوا من الغافلين فيصلونها ولم يصلها رسول الله (ص)

في *العقاب* عن ابى الجارود قلت لابى جعفرعليه السلام اخبرني باول من يدخل النار ؟ قال : ابليس و رجل عن يمينه ، و رجل عن يساره .

في *الاستيعاب* اول من دخل من باب مدينه تستريوم فتحها عبدالله بن مغفل المزني .

في فهرست *ابن النديم* مسندا " عن عبد خير عن علي (ع) راى من الناس طيره عند

وفاه‌النبی (ص) فاقسم انه‌لا یضع علی‌ظهره رداء ه حتی یجمع‌القرآن ، فجلس فی بیته ثلاثه ایام حتی جمع‌القرآن فهو اول مصحف جمع فیه‌القرآن من قلبه ، وکان‌المصحف عند اهل جعفر ، ورایت‌انافی‌زماننا عندابی یعلی حمزه‌الحسنی (ره) مصحفا "قدسقط منه‌اوراق بخط علی بن ابی طالب (ع) یتوارثونه‌بنوحسن علی مرالزمان ، وهذاترتیب‌السور من ذلک‌المصحف .

قال جامع‌الکتاب لکن سقط من نسخه کتاب ابن‌الندیم کیفیه ترتیبها و نقل‌قبل ذلک ترتیب‌السور عن مصحف ابن‌مسعودومصحف ابی بن‌کعب‌علی‌خلاف ترتیب مصاحفنا .

فی‌الخبر اول من اتخذ له‌الفقاع‌فی‌الاسلام بالشام یزید بن‌معاویه‌لعنه‌الله فاحضر وهو علی‌المائده ، و قدنصبها علی‌راس‌الحسین (ع) فجعل یشیربه ویسقی اصحابه و یقول لعنه‌الله : اشربوا فهذا شراب مبارک‌ولولم‌یکن من برکته الا انا اول‌ماتناولناه راس عدونا بین ایدینا و مائدتنا منصوبه علیه و نحن ناکل ونفوسنا ساکنه و قلوبنا مطمئنه ، فمن کان من شیعتنا فلیتورع عن شرب‌الفقاع ــ الخبر .

فی‌العیون عنه (ص) اول مایسئل عنه‌العبد حبنا اهل‌البیت .

فی‌الفقیه قال‌الصادق (ع) کان اسم‌النبی (ص) یکرر فی‌الاذان و اول من حذفه ابن‌اروی . قلت ای اعثمان‌فامه اروی‌بنت کریزبن‌ربیعه‌بن‌حبیب بن عبدشمس وامها‌البیضاء بنت عبدالمطلـب .

فی‌المعارف وحشی قاتل حمزه اول من حد بالشام فی‌الخمر .

فیه عمروبن‌قیس ابن اخت الا شبح العبدی اول من اسلم من ربیعه .

فی‌الطبری عن‌الشعبی اول‌رجل‌قتله زیاد بالکوفه اوفی بن‌حصین‌الطایی بلغه عنه شیء فطلبه‌فهرب فعرض الناس زیاد فمربه فقال : من‌هذافقالوا اوفی ، فقال : اتتک‌بحائن

ان زیـادا " ابـا المغیـره لا   یعجـل والنـاس فیهـم عجلـه
خفتـک والله فاعلمـن حلفـی   خـوف‌الحفافیـث صوله‌الاصلـه
فجئـت اذضاقـت البـلاد فلـم   یکـن علیها لخائـف والله

قال : مارایک فی‌عثمان‌قال : ختن‌رسول‌الله (ص) علی‌ابنتیه ولم‌انکره‌ولی‌محصول رای‌قال‌فما تقول فی‌معاویه قال : جواد حلیم ، قال فما یقول فی : قال : بلغنی انک قلـت بالبصره‌والله‌لآخذن‌البریء بالسقیم والمقبل بالمدبر ، قال : قد قلت ذلک ، قال خطبتها عشواء قال زیاد : لیس النفاخ بشرالزمره فقتله .

فی‌المعارف لمامات‌المغیره‌وکان‌علی‌الکوفه‌اجمع لزیادالعراقین و کان‌علی‌البصره فکان اول من جمعا له .

فی‌الکامل قیل : دخل‌النسیربن‌ثورالکوفه ایام‌معاویه و کان من‌اهل‌افتوح فی زمن

عمر فقال: یا اهل‌الکوفه انکم اول مامررتم بناکنتم خیارالناس فبقیتم کذلک زمان عمر و عثمان، ثم تغیرتم وفشت فیکم خصال اربع بخل‌وخب و غدروضیق ولم‌یکن فیکم واحده منهن‌وقدرمقتکم فراٴیت ذلک فی‌مولدتکم فعلمت من این‌اتیتم‌فاذاالخب من قبل‌النبط، والبخل من قبل فارس، والغدر من قبل خراسان، والضیق من قبل‌الاهواز.

فی‌الاستیعاب فی‌عثمان بن‌ابی‌العاص الثقفی انه کان سبب‌امساک ثقیف‌عن‌الرده حین ارتدت‌العرب لانه قال لهم حین هموابالرده: یامعشر ثقیف کنتم‌آخرالناس اسلاما "فلا تکونوا اول‌الناس رده.

فیه اتی بابی‌قحافه ابی ابی‌بکرالی‌النبی (ص) عام‌الفتح لیبایع و راسه و لحیته کانها ثغامه یعنی شجره، فقال (ص): غیروا هذا بشیٴ و جنبوه‌السوادقال: قتاده‌هو اول مخضوب فی‌الاسلام و عاش الی خلافه عمر.

قلت: وفی‌الصحاح ثغام ـ بالفتح ـ: نبت‌ابیض یکون فی‌الجبل یبیض اذاییبس یقال له بالفارسیه در منه اسبید، یشبه به‌الشیب.

روی *الطبری* اول فرس ملکه رسول‌الله (ص) فرس ابتاعه بالمدینه من رجل من بنی‌فزاره بعشر اواق و کان اسمه عندالاعرابی "الفرس" فسماه (ص) "السکب" و کان اول ماغزا علیه‌احدلیس مع المسلمین‌یومئذفرس غیره‌وغیر فرس لابی برده‌بن‌نیاریقال‌له‌ملاوح.

فی‌الخبر من‌خالدبن‌نجیح قال: کنت‌افطرمع‌ابی عبدالله (ع) و مع ابی‌الحسن الاول (ع) فی شهررمضان‌فکان‌اول‌مایوٴتی به‌قصعه‌من تریدخل و زیت فکان اول ما یتناول منها ثلث لقم ثم یوٴتی بالجفنـــه.

ایضا "اول من هشم‌الثرید هاشم.

فی‌الکامل فی سبب عزل عثمان سعدا "عن‌الکوفه انه اقترض من ابن مسعود من بیت‌المال‌فلماتقاضاه‌لم یتیسرله فارتفع بینهماالکلام فقال سعدله: هل انت‌الا ابن‌مسعود عبد من هذیل فقال ابن مسعود: و انک لابن حمینه، ثم استعان ابن مسعود باناس علی استخراج المال، و سعد باناس علی انظاره فافترقوا و بعضهم یلوم بعضا"، هوٴلاٴ سعدا "وهوٴلاٴ ابن‌مسعود فکان ذلک اول مانزغ به بین اهل‌الکوفه و اول مصر نزغ الشیطان بین اهله‌الکوفه فعزل عثمان سعدا "واستعمل الولید بن عقبه.

فیه فی هذه‌الغزاد ای فتح قبرس فی ۲۸ ماتت ام حرام بنت ملحان الانصاریه، القتها بغلتها بجزیره قبرس فاندقت عنقها فماتت‌تصدیقا "للنبی (ص) حیث اخبرها انها فی اول من یغزو فی‌البحر ـ الخ.

فی‌فهرست‌*ابن‌الندیم* اول‌من‌کتب‌فی‌ایام بنی‌امیه‌قطبه‌وهواستخرج‌الاقلام‌الاربعه

واشتق بعضها من بعض و كان قطبه اكتب الناس على الارض بالعربيه ، ثم كان بعده الضحاک بن عجلان الكاتب فى اول خلافه بنى العباس فزاد على قطبه فكان بعده اكتب الخلق ، ثم كان بعده اسحاق بن حماد الكاتب فى خلافه المنصور والمهدى ــ الخ .

فيه يقال اول من تكلم بالفارسيه جيومرث ويسميه الفرس گل شاه و معناه ملک الطين ، قال: وقيل: اول من كتب بالفارسيه بيور اسب بن وند اسب اسب المعروف بالضحاک صاحب الاجدهاک وقيل افريدون بن انقيان لما قسم الارض بين ولده: سلم ، وطوح ، وايراج ، خص كل واحد منهم بثلث المعموره وكتب كتابا" بينهم قال لى امادالموء بدان: الكتاب عند ملک الصين حمل مع الذخائر الفارسيه ايام يزدجرد ، ويقال ان اول من كتب جم اشيد بن انجهان وكان ينزل اسان من طساسيج تستر فزعمت الفرس انه لما ملک الارض ودانت له الجن والانس ، و سخر له ابليس امره ان يخرج ما فى الضمير الى العيان فعلمه الكتابه .

اول من اورد كتب العياشى بغداد ابوالحسن القزوينى .

فى *الفقيه* عن الباقر (ع) انما استحسنوا اشعار البدن لان اول قطره تقطر من دمها يغفر الله عزوجل له على ذلک .

فى *اليتيمه* اول من هجا بخارى و ذمها و وصف ضيقها و نتنها ابوالطيب الطاهرى فاقتدى به ، و مما قال:

نجـاری مــن خــری لاشــک فيــه   يعــز بــربعهـاالشيــیء النظيــف

الى ان قال:

اذا كـــان الاميــر خــرا فقــل لـــى   اليـــس الخــرء موضعــه الكنيـــف

فيه *اول* ماكاتب ابوالفضل الهمدانى مع الخوارزمى انالقرب دارالاستاد اطال الله بقاءه .

كما طرب النشوان مالت به الخمر .

ومن *الارتياح* للقائه كما انتفض العصفور بلله القطر .

و من *الامتزاج* بولائه كما التفت الصهباء والبارد العذب .

و من *الابتهاج* لمراه كما اهتز تحت البارح الغصن الرطب .

فى *الطبرى* عن عروه بن الزبير عن ابيه كان اول من جهر بالقرآن بعد رسول الله (ص) عبدالله بن مسعود اجتمع يوما" اصحابه (ص) فقالوا: والله ما سمعت قريش بهذا القرآن يجهر لها به قط فمن رجل يسمعهموه ؟ فقال عبدالله: اناقالوا: انا نخشاهم عليک انما نريد له عشيره يمنعونه ، فقال دعونى فان الله سيمنعنى ، فغدا حتى اتى المقام فى الضحى و قريش فى انديتها فقام ثم قال بسم الله الرحمن الرحيم ــ رافعا" بها صووته ــ (الرحمن علم القرآن) ثم استقبلها يقرء فيها و تاء ملوا وجعلوا يقولون: مايقول ابن ام عبد ، ثم قالوا: انه ليتلو

بعض‌ما جاء به‌محمدفقاموا الیه فجعلوا یضربون‌فی‌وجهه و جعل یقرء حتی بلغ منها ما شاء الله ان‌یبلغ ، ثم‌انصرف‌وقداثروا بوجهه‌فقالوا : هذا الذی خشینا علیک‌قال : ماکان اعداء الله اهون علی منهم الیوم لئن شئتم لاغادینهم غدابمثلها قالوا : لاحسبک فقد اسمعتهم ما یکرهـــون .

فی‌*الاستیعاب* سمیه‌ام عمار اول‌شهیده‌فی‌الاسلام‌وجاء‌ها ابوجهل‌بحربه‌فی‌قبلها‌فماتت .

عن *اسدالغابه* : عمار اول من بنی مسجدا " فی‌الاسلام و انه بنی مسجد قبا .

فی‌*کامل‌الجزری* فی استلحاق معاویه لزیاد و حضر من یشهد لزیاد و کان فی من حضرابومریم‌السلولی فقال له معاویه‌بم‌تشهد ؟ فقال : انا اشهد ان اباسفیان حضر عندی و طلب منی بغیا فقلت له : لیس عندی الا سمیه فقال : ایتنی بها علی قذرها و وضرها فاء تیته بها فخلا معها ثم خرجت من‌عنده و ان اسکتیها لیقطر ان منیا " ، فقال له زیاد : مهلا " ابامریم انما بعثت شاهدا " ولم تبعث شاتمــا "فاستلحقه معاویه‌وکان‌استلحاقــه‌اول ما ردت به احکام‌الشریعه‌علانیه‌فان‌رسول‌الله (ص) قضی بالولدللفراش و للعاهربالحجر .

فی‌*الخبر* قیل‌للصادق (ع) لما قال‌الحائض تقضی‌الصوم دون‌الصلوه من این جاء هذا قال : اول من قاس ابلیس .

للبستـــــی :

ثاء خـــرت عـــن قـــوم ولاغـروانـنـی ساسبقهـــم بالجـــدوالجـــد معـوان
الســت تـری‌العنـوان یکتـب اخـــرا واول مقـــرو مـــن‌الکتـــب عنـــوان

قالوا اول‌من‌ادعی‌فی‌الاسلام‌الغیبه‌الباطله‌الکیسانیه‌القائله‌با بن‌الحنفیه‌ثم‌الناوسیه فی‌الصادق (ع) ثم‌الواقفه‌فی‌الکاظم (ع) الا ان‌الصحیح ان‌اول‌من‌ادعی‌ذلک‌عمربن‌الخطاب فی‌النبی (ع) فلماقبض (ص) جاء وقال : والله‌مامات‌محمد و انما غاب کغیبه موسی عن قومه وانه‌سیظهر بعد غیبه فمازال یکرر هذا القول‌حتی‌ظن‌الناس ان‌عقله قد ذهب فاتاه ابوبکر فقال اربع علی نفسک من یمینک‌التی تحلف بهافقداخبرناالله تعالی فی کتابه انک میت وانهم‌میتون ، فقال عمر : ان‌هذه الآیه لفی‌کتاب‌الله فقال نعم و لم‌یکن عمر جمع‌القرآن روی الاکمال هذا عن رجالهم .

فی‌عمده *الطالب* اول من دخل قریه منحوران من سواد بلخ علی فرسخین منها عمرالمیخـــورانی بن محمدبن عبدالله بن محمدبن عمربن علی‌بن ابی‌طالب (ع) .

فی‌*الاستیعاب* اول‌رده کانت من‌الاسودالعیسی واسمه عبهله بن کعب و کان یقال له ذوالخمار لانه زعم ان‌الذی یاتیه ذوخمار و مسیلمه و اسمه‌ثمامه‌بن‌قیس و کان‌یقال له : رحمن لان‌الذی کان یاتیه بزعمه رحمان‌وطلیحه‌بن‌خویلدالاسدی کان‌یقال : ان‌الذی‌یاتیه ذوالنون و کلهم ظهر قبل وفاته (ص) .

عن *الاسدالغابه* توفي قرظه‌بن‌کعب‌الانصاری فی‌خلافه علی (ع) وصلی (ع) علیه و قیل توفی فی‌اول اماره‌المغیره علی‌الکوفه اول ایام معاویه والاول اصح و هو اول من‌نیح علیه بالکوفـــه.

فی *الفقیه* عن‌عمارالساباطی سئل‌الصادق (ع) عن‌المیت‌هل‌یبلی جسده، فقال: نعم حتی لایبقی لحم الاطینته‌التی خلق منها فانها لاتبلی یبقی فی‌القبر مستدیره‌حتی یخلق منها کما خلق اول مره.

فی *شعراء* ابن‌قتیبه بعثت‌عائشه‌بنت‌طلحه‌الی‌کثیر (یاابن‌ابی‌جمعه‌ماالذی‌یدعوک الی ماتقول من‌الشعر فی‌عزه ولیست‌علی‌ماتصف من‌الجمال لوشئت صرفت ذلک الی‌من هو اولی به منها انا و مثلی و انما ارادت تجربته بذلک فقال:

اذا وصلتنـــا خلـــه کـــی تریلهـــا ابینـــا و قلنـــاالحاجیـــة اول‌ـ الخ.

فی *تفسیرالقمی* فی‌قوله تعالی " واتخذالله ابراهیم خلیلا " عن‌الصادق (ع) ان ابراهیم‌اول‌من‌حول له‌الرمل دقیقا " و ذلک انه‌قصد صدیقا " له‌بمصرفی‌قرض طعام‌فلم‌یجد فکره ان یرجع بالحمار خالیا " فملاء جربه رملا " فلما دخل بمنزله خلی بین‌الحمار و بین ساره‌استحیاء منهاودخل‌البیت و نام ففتحت ساره عن دقیق اجودمایکون‌فخبزت و قدمت الیه طعاما " طیبا " فقال‌ابراهیم (ع): امن این لک‌هذا ؟ قالت: من‌الدقیق‌الذی حملته من عند خلیلک‌المصری فقال ابراهیم (ع) اما انه خلیلی و لیس بمصری ـ الخبر.

فی *الاستیعاب* ذکرالطبری‌ان‌کلثوم‌بن‌الهدم‌اول من‌مات‌من‌الانصاربعدقدومه (ص) المدینه مات بعد قدومه بایام.

فی *ذیل‌الطبری* فی‌زیدالخیل‌واسم‌طی‌جلهمه‌وسمی‌طیئا "لانه‌اول‌من‌طوی‌المناهل، وقال بعضهم: لانه اول من طوی بئـرا ".

فیه *قال (ص)* یوم فتح مکه: الا ان کل دم و ماثره کانت فی‌الجاهلیه فهو تحت قدمی و ان اول دم اضعه دم ربیعه‌بن‌الحارث‌بن‌عبدالمطلب ـ ابن عمه ـ و کان قتل له ابن فی‌الجاهلیه.

فی *الاستیعاب* فی‌لهیب‌اللهبی انه قال له (ص): بابی انت و امی نحن اول من عرف حراسه‌السماء و زجرالشیاطین و منعهم من‌استراق‌السمع عند قذف‌النجوم و ذلک انا اجتمعناالی‌کاهن‌لنایقال‌له: خطربن‌مالک و کان‌مضی علیه ٢٨٠ سنه و کان‌اعلم کهاننا ـ الی ان قال ـ فقال:

قدمنع‌السمع‌عتاه‌الجان بثاقب‌بکف‌ذی سلطـان من‌اجل‌مبعوث‌عظیم‌الشـــاءن

فی *معارف‌ابن‌قتیبه*: السبائیه‌ینسبون‌الی عبدالله‌بن‌سباوکان‌اول‌من‌کفرمن‌الرافضه و قال: علی رب‌العالمین، فاحرق علی اصحابه بالنار.

فیه سعیدبن‌العاص‌بن‌سعید ابوعمروبن‌سعیدالاشدق‌الذی قتله عبدالملک اول‌من خش‌الابل فی‌العظم و دلدله نحوا" من عشرین ابنا" و عشرین بنتا" .

فی‌الاستیعاب : محمدبن حاطب‌الجمحی اول من سمی فی‌الاسلام محمدا" .

فی‌صفین‌نصر : ان‌الاشعث‌خرج‌فی‌الناس بکتاب‌الموادعه یقراه علی‌الناس ویعرضه علیهم‌ویمربه‌علی‌صفوف اهل‌الشام و رایاتهم فرضوابذلک ، ثم مربه‌علی‌صفوف‌اهل‌العراق ورایاتهم یعرضهم علیهم حتی مربرایات عنزه و کان مع علی من‌عنزه بصفین اربعه‌آلاف مجفف فلمامربهم‌الاشعث فقراه علیهم قال : فتیان منهم : " لاحکم‌الالله" ثم‌حملا علی اهل‌الشام بسیوفهما حتی قتلا علی باب رواق معاویه و هما اول من حکم ،والماهمامعـوان وجعد اخوان .

فی‌الکامل فی ۳۲ کتب عثمان الی‌سعیدبن‌العاص ان‌ینفذسلمان‌بن‌ربیعه‌الی‌الباب للغز و فاستعمله سعید علی‌الباب و استعمل علی‌الغزو حذیفه و امدهم عثمان باهل‌الشام علیهم حبیب‌بن‌مسلم فتامر علیهم سلمان و ابی حبیب حتی قال اهل‌الشام : لقدهممنا بضرب‌سلمان ، فقال‌الکوفیون اذن‌والله نضرب حبیبا" و ان ابیتم‌کثرت‌القتلی فیناوفیکم ، وقال اوس بن مغراء فی ذلک .

ان تضربـوا سلمـان نضـرب حبیبکـم   و ان ترحلـوا نحـو ابـن عفـان نرحـل
و ان‌تقسطـوا فالثغـر ثغـر امیرتـا   وهـذا امیـر فی‌الکتائـب مقبـل
و نحـن ولاه‌الامـر کنـا حماتـه   لیالـی نرمـی‌کـل ثغـر و نعکـل

فکان ذلک اول اختلاف وقع بین اهل‌الکوفه والشام .

فیه‌قیل : جاء فی‌الیوم‌الذی منع فیه‌عثمان‌الصلوه لماحصر ، سعدالقرظ الموءذن الی‌علی‌بن‌ابی‌طالـب فقال : من‌یصلی‌بالناس ؟ فقال‌ادع‌خالدبن‌زیدفدعاه‌فصلی‌بالناس فهو اول یوم عرف ان اسم ابی ایوب‌الانصاری خالدبن زید ــ الخ .

فی *شرح‌النهج* للمعتزلی لمارجع خالد بعد قتله مالک بن نویره دخل‌المسجد و علیه‌یثاب قدصدیت من‌الحدید و فی‌عمامته ثلاثه اسهم فلمارآه عمرقال‌ارپاء یا عدوالله عدوت‌علی‌رجل من‌المسلمین‌فقتلتـه‌و نکحت امراته اماوالله ان‌امکننی‌الله منک لارجمنک ثم تناول‌الاسهم من‌عمامته‌فکسرها و خالدساکت لایردعلیه ظنا" ان ذلک‌عن امر ابی‌بکر ورایه فلما دخل علی‌ابی‌بکر و حدثه صدقه فی ماحکاه و قبل عذره‌فکان عمر یحرض ابابکر علی خالد و یشیر علیه ان یقتص منه بدم مالک ، فقال ابوبکر ایها یا عمر ما هو باول من اخطا فارفع لسانک عنه .

فی‌الکامل خرجت‌عائشه‌من‌مکه تریدالمدینه فلماکان‌بسرف لقیهارجل من‌اخوالها

من بنی‌لیث یقال له: عبیدبن‌ابی‌سلمه و هو ابن ام‌کلاب، فقالت له: مهیم ؟ قال: قتل عثمان و بقوا ثمانیا قالت ثم صنعوا ماذا ؟ قال: اجتمعواعلی‌بیعه علی فقالت لیت هذه انطبقت‌علی‌هذه، ان تم‌الامر لصاحبک، ردونی ردونی‌فانصرفت‌الی مکه و هی تقول قتل والله عثمان مظلوما " والله لاطلبن بدمه، فقال‌لها: ولم‌والله ان‌اول من‌امال‌حرفه لانت و لقد کنت تقولین اقتلوا نعثلا " فقد کفر ؟ قالت: انهم استتابوه، ثم قتلوه و قد قلت وقالوا و قولی‌الاخیر خیر من قولی‌الاول فقال لها ابن ام کلاب.

فمنک‌البداء ومنک‌الغیر ومنک‌الریاح و منک‌المطر
وانت امرت بقتل‌الامام وقلت لنا انه قدکفر
فهبنا اطعناک فی قتله وقاتله عندنا من‌امر
ولم یسقط السقف من فوقنا ولم ینکسف شمسنا والقمر
وقد بایع‌الناس ذا تدرا یزیل الشبا و یقیم‌الصغر
ویلبس للحرب اثوابها وما من‌وفی مثل‌من قدغدر

فیه این عائشه‌لما خطبت‌بمکه و حرضت‌علی‌الطلب بدم عثمان‌قال‌عبدالله‌بن‌ـ عامرالحضرمی و کان‌عامل‌عثمان علی مکه ها انا اول‌طالب فکان‌اول مجیب و تبعه بنوامیه علی‌ذلک‌وکانواهربوا من‌المدینه بعد قتل عثمان الی مکه و رفعوا روٴسهم‌وکان‌اول‌ماتکلموا بالحجازوتبعهم سعید بن‌العاص والولید بن‌عقبه‌وسائربنی‌امیه، وقدم علیهم عبدالله‌بن‌عامر من‌البصره بمال کثیر، ویعلی بن منیه من‌الیمن و معه ستمائه بعیر و ستمائه الف درهم، فاناخ بالابطح و قدم طلحه والزبیر من‌المدینه ـ الخ.

فیه فی ۴۱ بعد ذکر خروج عده ثم‌خرج ابومریم مولی بنی‌الحرث بن کعب و معه امراتان‌قطام‌وکحیله‌وکان اول من خرج معه‌النساء فعاب ذلک علیه ابوبلال‌بن‌ادیه فقال: قد قاتلن معه(ص) واردهما فردهما فوجه الیه المغیره جابرالبجلی فقتل ببادوریا.

فیه کان زیاد اول من شدد امر السلطان واکدالملک لمعاویه و جرد سیفه و اخذ بالظنه‌وعاقب‌علی‌الشبهه وخافه‌الناس خوفا " شدیدا " حتی امن بعضهم و حتی کان‌الشیٔ یسقط من یدالرجل اوالمراه فلایعرض له احد حتی یاتیه صاحبه فیاخذه ولایغلق احد بابه وادرالعطاء و بنی مدینه‌الرزق وجعل‌الشرط اربعه‌الاف، وقیل: انه اول من سیر بین یدیه بالحرب والعمد و اتخذالحرس رابطه خمسائه لایفارقون‌المسجد وجعل خراسان ارباعا.

فی *الطبری* محمد بن‌ابراهیم بن‌اسماعیل بن‌طباطبا اول‌من‌خرج‌ایام‌الماٴمون بالکوفه.

فی *الکامل* فی ۴۷ عزل معاویه‌عبدالله‌بن‌عمروبن‌العاص عن‌مصر و ولیها معاویه بن خدیج و کان عثمانیا فمربه عبدالرحمن بن ابی‌بکر فقال له: یا معاویه قد اخذت جراءک

من معاويه قد قتلت اخی محمدا " لتلی مصر فقدولیتها ، فقال : ماقتله الا بماصنع بعثمان فقال : فلوکنت انما تطلب بدم عثمان ما شارکت معاویه فی ماصنع حیث عمل عمروبالاشعری ما عمل فوثبت اول الناس فبایعته .

فی الطبری کان اول ماسمع من محمدبن ابی حذیفه حین رکب الناس البحر سنه ۳۱ لما صلی عبدالله بن سعد بن ابی سرح بالناس العصر کبر محمدبن ابی حذیفه تکبیرا " و رفع صوته ، فلما انصرف سال ماهذا فقیل له هذا محمدبن ابی حذیفه فدعاه فقال له : ماهذه البدعه والحدث قال له : ماهذه بدعه و لاحدث و ما بالتکبیر باس ، فلما صلی المغرب کبر محمد تکبیرا "ارفع من الاول فارسل الیه انک غلام احمق اما والله لولا انی لا ادری ما یوافق امیرالمؤمنین لقاربت بین خطوک فقال محمد : والله مالک الی ذلک سبیل لوهممت به ما قدرت علیه قال : فوالله لاترکب معنا قال : فارکب مع المسلمین قال : ارکب حیث شئت فرکب فی مرکب وحده ما معه الا القبط حتی بلغوا ذات الصواری فلقوا جموع الروم ــ الخ .

فی رجال الشیخ فی عنوان محمدبن اسحاق صاحب المغازی انه من سبی عین التمر و هو اول سبی دخل المدینه .

فی تاریخ العراق هلاکو اول من تلقب بالخان ای الملک او سیدالقبیله .

فی امالی ابن الشیخ عنه (ص) تارکوا الترک ماترکوکم فان اول من یسلب امتی ملکها و ماخولها الله لبنو قنطوربن کرکره وهم الترک .

فیه عن الرضا (ع) اول عباده الله معرفته و اصل معرفته تعالی توحیده ، و نظام توحیده نفی التحدید عنه لشهاده العقول ان کل محدود مخلوق ــ الخبر .

فی الطبری ولی هاشم بعد ابیه عبدمناف السقایه والرفاده واطعم قومه الثرید فحسده امیه و کان ذامال فتکلف ان یصنع صنیع هاشم فعجز فشمت به فغضب و قال : من هاشم ودعاه الی المنافره فکره هاشم ذلک لسنه و قدره فلم تدعه قریش قال : فانی انا فرک علی خمسین ناقه سودالحدق ننحرها ببطن مکه والجلاء عن مکه عشر سنین فرضی امیه وجعلا بینهما الکاهن الخزاعی فنفرها شما علیه فاخذالابل فنحرها و اطعمها من حضره و خرج امیه الی الشام فاقام بها عشر سنین فکانت هذه اول عداوه وقعت بین هاشم وامیه .

فیه ایضا " اول من مات من ولد عبدمناف هاشم مات بغزه من ارض الشام ثم عبدشمس بمکه فقبر باجیاد ثم نوفل بسلمان من طریق العراق ثم المطلب بردمان من ارض الیمن وکانت الرفاده والسقایه بعد هاشم الی المطلب .

فی المسعودی کان حلف الفضول لسبب رجل من زبید الیمن وکان باع سلعه له من العاص من وائل فمطله بالثمن حتی یئس فعلا جبل ابی قبیس و قریش فی مجالسها حول الکعبه فنادی :

يا للرجال لمظلوم بضاعته ببطن مكه نادي الحي والنفر

ان الحرام لمن لمت تمت حرامته ولا حرام كيومي لابس الغدر

فمشت قريش بعضها الى بعض و كان اول من سعى في ذلك الزبير بن عبد المطلب واجتمعت قبائل قريش في دار الندوه وكانت للحل والعقد ، فاجتمع بها بنو هاشم وبنو المطلب و زهره و تيم و بنو الحرث بن فهر فاتفقوا على انهم ينصفون المظلوم من الظالم فتحالفوا في دار عبدالله بن جدعان و في ذلك يقول الزبير بن عبد المطلب .

خلفت لتقدي حلفا تميم وان كنا جميعا اهل دار

نسميه الفضول اذا عقدنا يبلغه القريب لدى الجوار

ويعلم من حوالي البيت انا اباه الضيم نهجر كل عار

فيه ايضا "لما بنت قريش الكعبه ورفعت سمكها و تاتي لها ما ارادت في بنيانها من الخشب الذي ابتاعوه من السفينه التي رمي بها البحر الى ساحلهم ، التي بعث بها ملك الروم من القلزم من بلاد مصر الى الحبشه لتبنى هنالك له كنيسه وانتهوا الى موضع الحجر و تازعوا على ماذكرنا ايهم يضعه ، فاتفقوا على ان يرضوا باول من يطلع عليهم من باب بني شيبه فكان اول من ظهر لابصارهم النبي (ص) من ذلك الباب وكانوا يعرفونه بالامين لوقاره و هديه وصدق لهجته واجتنابه القاذورات والادناس فحكموه في ماتنازعوا فيه وانقادوا الى قضائه ، فبسط ماكان عليه من رداء وقيل كساء واخذ الحجر فوضعه في وسطه ، ثم قال لاربعه من رجال قريش و هم عبه بن ربيعه العبشمي ، والاسود بن عبد المطلب الاسدي ، وابوحذيفه المخزومي ، وقيس بن عدي السهمي لياخذ كل واحد منهم بجنب من جنبات هذا الرداء فشالوه حتى ارتفع عن الارض وادنوه من موضعه ، فاخذ (ص) الحجر و وضعه في مكانه و قريش كلها حضور و كان ذلك اول ماظهر من فعله وفضائله و احكامه .

فقال قائل لمن حضر من قريش متعجبا " من فعلهم وانقادهم الى اصغرهم سنا " :
واعجبا لقوم اهل شرف ورياسه و شيوخ و كهول عمدوا الى اصغرهم سنا "واقلهم مالا " فجعلوه عليهم رئيسا "وحاكما "، اما واللات والعزى ليفوقنهم سبقا "وليقسمن بينهم حظوظا " وجدودا " ، وليكونن له بعد هذا اليوم شان ونباء عظيم و قد تنوزع في هذا القائل فمن الناس من راى انه ابليس ظهر في ذلك اليوم في جمعهم في صوره رجل من قريش و كان قدمات ، و زعموا ان اللات والعزى احيتاه لذاك المشهد ، ومنهم من راى انه بعض رجالهم وحكمائهم ومن كانت له فطنه وكان ابوطالب فلما سمع ذاك الكلام من القائل فيه (ص) و مايكون من امره في المستقبل انشاء يقول :

ان لنا اوله و آخره في الحكم العدل الذي لاننكره

وقد جهدنا جهدنا لنغمره وقد عهدنا اوله وآخره

فان يكن حقا " ففينا اكثره

فی*الخبر* سئل الصادق علیه السلام عن الکفر والشرک ایهما اقدم فقال الکفر وذلک ان ابلیس اول من کفر و کان کفره فی غیرشرک لانه لم یدع الی عباده غیرالله و انما دعا الی ذلک بعد فاشرک .

فی *مقاتل الا صبهانی* عن الزبیر ان فاطمه بنت اسد اول امراه بایعت رسول الله (ص) حین نزل " یا ایها الذین آمنوا اذا جاءک المؤمنات یبایعنک " .

فی *الکامل* فی ۴۴ عمل مروان المقصوره بالمدینه وهواول من عملها بها و کان معاویه قد عملها بالشام لما ضربه الخارجی .

فی *المعجم* قال ابن درید اول من اسلم من آبائی حمامی ای جده الرابع وهومن السبعین راکبا " الذین خرجوا مع عمروبن العاص من عمان الی المدینه لما بلغهم وفاته (ص) حتی ادوه .

قیل ان اول مصنفات الشیخ الطوسی النهایه وآخرها المبسوط .

فی *الخبر* فی تفسیر قوله تعالی " ان عده الشهور الایه ، غره الشهور شهرالله شهر رمضان ، و قلب شهر رمضان لیله القدر ، و نزل القرآن فی اول لیله من شهر رمضان .

فی *المعجم* : الطاق حصن بطبرستان و فی القدیم کان خزانه لملوک الفرس و کان اول من اتخذه خزانه منوشهر و هو نقب فی موضع من جبل صعب السلوک لایجوزه ، الاالراجل بجهد .

روی *الطبری* کان اول ما عمل به عمر حین بلغه ان فارس قدملکوا یزدجرد ان کتب الی عمال العرب علی الکوروالقبائل فی سنه ۱۳ فی ذی الحجه لاتدعوا احدا " له سلاح اوفرس اونجده اورای الا انتخبتموه ثم وجهتموه الی والعجل العجل .

فی *الطبقات* غزوه الغابه وهی علی برید من المدینه فی طریق الشام فی سنه ۶ وکانت لقاحه (ص) وهی عشرون ترعی بها و کان ابوذر فیها فاغار علیهم عیینة فی اربعین فاستاقوها وقتلوا ابن ابی ذر وجاء الصریخ فنادی الفزع الفزع فنودی یا خیل الله ارکبی وکان اول ما نودی بها و رکب (ص) فخرج فکان اول من اقبل الیه المقداد فعقد (ص) له لواء فی رمحه و قال امض حتی تلحقک الخیول انا علی اثرک ، قال : والثبت عندنا انه (ص) امر علی هذه السریه سعد بن زید الاشهلی ولکن الناس نسبوها الی المقداد لقول حسان : " غداه فوارس المقداد " . فعاتبه سعد فقال : اضطرنی الروی الی المقداد .

فی *المعجم* قال ابوالعیناء انا اول من اظهرالعقوق بالبصره قال لی ابی یا بنی ان الله تعالی قرن طاعته بطاعتی فقال " اشکر لی ولوالدیک " فقلت یا ابت ان الله ائتمننی علیک و لم یاتمنک علی فقال تعالی " ولاتقتلوا اولادکم خشیه املاق " .

فی *الا ستیعاب* مسلم بن مخلد الانصاری الساعدی اول من جمع له مصروالمغرب لم یزل علی ذلک حتی توفی معاویه ، و هو اول من جعل بنیان المنار فی المساجد بمصر ـ الخ .

فی *الطبری* عمروبن‌عدیّ‌ابن‌اخت جذیمه‌الابرش اول من اتخذالحیره منزلا " من ملوک‌العرب ، واول من‌مجده اهل‌الحیره فی کتبهم من ملوک‌العرب بالعراق والیه ینسبون وهم ملوک آل‌نصرفلم یزل‌ملکاحتی‌مات‌وهوابن‌مائه و عشرین سنه متفردا " بملکه مستبدا " بامره یغز والمغازی و یصیب‌الغنائم و تفدعلیه‌الوفود دهره‌الاطول لایدین لملوک‌الطوایف بالعراق ولایدینون له حتی قدم اردشیربن‌بابک ــ الخبر .

فیه اول من سمی سابور سابوربن‌اردشیرسماه‌شیخ‌امــره‌ابوه بقتل امه حین حملها به اسما " جامعا " یکون صفه و اسما و له قصته غریبه ذکرها .

فیه ان سلیمان‌بن‌صرد قال‌لخالدبن‌سعیدبن‌نفیل‌ای‌لمااراد‌طلب ثارالحسین (ع) توبه عن عدم نصرته‌حین قال‌له والله‌لو علمت ان قتلی نفسی یخرجنی من‌ذنبی و یرضی عنی ربی لقتلتها ، ولکن هذا امر به قوم غیرنا کانوا من قبلنا و نهینا عنه ــ اخوکم هذا غدا " فریس اول الا سنه .

فی *الاستیعاب* اول اسیر فدی من بدر ابو وداعه‌القرشی‌السهمی‌خرج ابنه‌المطلب سرا " حتی فدی اباه باربعه آلاف درهم و لامته قریش فی بداده‌و دفعه فی الفداء فقال : ماکنت‌لادع‌ابی‌اسیرا " ، فشخص الناس بعده ففدوا اسراء هم بعدان‌قالوالا تعجلوافی‌فداء هم فیطمع محمد فی‌اموالکم .

فیه مهجع مولی عمر اول قتیل من‌المسلمین ببدر ، اتاه سهم غرب فقتله .

فیه عن ابن‌مسعود اول من اظهرالاسلام سبعه فذکر منهم‌المقداد .

فی *معارف* ابن‌قتیبه قال‌الاصمعی ان اول طاعون‌فی‌الاسلام طاعون‌عمواس‌بالشام فیه مات معاذبن‌جبل و امراء تاه و ابنه و ابوعبیده ــ الخ . لکن قال بعضهم لم یولد له .

فی *الاستیعاب* کان معاذبن‌جبل لما کان امیرا " بالیمن اول من اتجر فی مال‌الله فلما قبض‌النبی (ص) و قدم‌قال‌عمر لابی‌بکر ارسل الی هذاالرجل‌فدع‌له‌مایعیشه‌وخذسائره منه ــ الی ان قال ــ فقال ابوبکر لا آخذ منک شیئا " ، قد وهبته لک .

عن *طبقات السیوطی* معاذبن‌مسلم شیعی من رواه‌جعفر و من اعیان‌النحاه و اول من‌وضع علم‌الصرف و قول‌الکافیجی ان واضعه معاذبن‌جبل خطاء ، ویقال له‌الهراء لانه‌کان یبیع‌الثیاب‌الهرویه ــ الخ ، والکافیجی اما اخطاء لمشارکه‌الاسم واما تعمد مغالطه فلم‌یرض نسبه وضع ذاک‌العلم الی‌شیعی فنسبه‌الی ناصبی وایضا " این ذاک‌الجلف‌من وضع‌العلوم .

محمدبن‌*الحسن‌بن‌ابی‌ساره*ابن‌عم معاذ اول من صنف فی‌النحو .

فی *الاستیعاب* معاویه اول من جعل‌ابنه ولی‌العهد خلیفه بعده فی‌صحته‌و هو اول من اتخذدیوان‌الخاتم و امر بهدایا‌النیروزوالمهرجان واتخذالمقاصیر فی‌الجوامع ،و اول

من‌قتل‌مسلما "صبرا "حجرا" و اصحابه، و اول من اقام على راسه حرسا" ، واول من‌قيدت بين يديه‌الجنائب ، و اول‌من‌اتخذالخصيان‌في‌الاسلام ، و اول‌من‌بلغ‌درجات‌المنبر خمس عشره مرقاه، و كان يقول : انا اول الملوک .

قلت : و هو اول من حمل اليه رؤس اولياء الله كراس عمروبن‌الحمق .

في *كامل* المبرد كان عبدالملک من اكثرالناس علما " وابرعهم ادبا" و احسنهم في‌شبيبته‌ديانه‌فقتل عمروبن‌سعيد و تسمى بالخلافه فسلم عليه بها اول تسليم‌والمصحف في‌حجره فاطبقه و قال : هذا فراق بيني و بينک .

فيه اول من خرج بعد قتل علي (ع) حوثره‌الاسدي ــ الخ .

فيه كان‌المستوردالخارجي يقول : اول مايدل عليه عاتب‌الناس معرفته بالعيوب و لايعيب الا معيب .

في *كامل* المبرد يقال‌في‌مايــروى من‌الاخباران اول من حكم عــروة‌بن‌اديه واديه جده له جاهليه‌وهوعروه‌بن‌حديراحد بنــي‌ربيعه‌بن‌حنظله‌وقال‌قوم : بل اول من حكم رجل يقال‌له‌سعيدمن بني‌محارب بن‌خصفه‌ولم يختلفوافي‌اجماعهم على عبدالله‌بن‌وهب‌الراسبي وانه امتنع عليهم و اوماء الى غيره فلم يقنعوا الابه، فكان امام‌القوم‌وكان يوصف بالراى فاما اول سيف سل من سيوف‌الخوارج‌فسيف عروه‌بن اديه‌وذلک انه‌اقبل على‌الاشعث‌فقال : ما هذه‌الدنيه‌يا اشعث‌وما هذا التحكيم‌اشرط اوثق من‌شرط الله‌عزوجل ثم‌شهرعليه‌السيف والاشعث‌مول فضرب به‌عجزالبغلــة فشبت‌البغله فنفرت‌اليمانيه و كانوا‌جل‌اصحاب‌على (ع) فلماراى‌ذلک‌الاحنف قصد هو وجاريه‌بن‌قدامه و مسعودبن‌فدكي و شبث‌بن‌ربعي‌الى‌الاشعث فساء‌لوه‌الصفح ، ففعل .

في صفين نصربن مزاحم ذكروا انه لماغلب اهل‌الشام على‌الفرات فرحوابالغلبه فقال معاويه : يا اهل‌الشام‌هذا والله اول‌الظفرلاسقاني‌الله‌ولاسقى اباسفيان ان‌شربوا منه ابدا" حتى يقتلوا باجمعهم عليه، و تباشر اهل‌الشام فقام‌الى معاويه‌رجل من اهل‌الشام يقال له‌المعرى بن الا قبل و كان ناسكا " و كان له في مايذكر همدان لسان ، وكان‌صديقا " ومواخيا " لعمروبن‌العاص فقال : يامعاويه‌سبحان‌الله‌ان‌سبقتم‌القوم الى‌الفرات فغلبتموهم عليه تمنعونهم عنه اما والله لوسبقوكم اليه لسقوكم منه، اليس اعظم ماتنالون من‌القوم ان‌تمنعوهم‌الفرات‌فينزلواعلى فرضته‌اخرى فيجازوكم بماصنعتم ؟ اماتعلمون ان‌فيهم‌العبد والامه‌والاجيروالضعيف‌ومن‌لاذنب‌له ، هذاوالله‌اول‌الجورلقد شجعت‌الجبان‌وبصرت‌المرتاب وحملت من لايريد قتالک على كتفيک فاغلظ له معاويه و قال لعمرو : اكفني صديقک فتاه عمروفاغلظ له فقال‌الهمداني في ذلک :

لعمر اب معاويه بن حرب وعمرو ما لدائهما دواء
سوى طعن يحار العقل فيه وضرب حين يختلط الدماء
فلست بتابع دين ابن هند طوال الدهر ما ارسى حراء
لقد ذهب العتاب فلا عتاب وقد ذهب الولاء فلا ولاء
وقولي في حوادث كل امرى على عمرو وصاحبه العفاء
الا لله درك يا ابن هند لقد ذهب الحباء فلا حياء
اتحمون الفرات على رجال وفي ايديهم الاسل لظماء
وفي الاعناق اسياف حداد كان القوم عندكم (١) نساء
فترجوا ان يجاوركم علي بلا ماء و للاحزاب ماء
دعاهم دعوه فاجاب قوم كجرب الابل خالطها الهناء

قال : ثم سار الهمداني في سواد الليل فلحق بعلي (ع) .

فيه قتل الاشتر في تقلك المعركه على الماء سبعه صالح بن فيروز العكي ، ومالك بن ادهم السلماني ، ورماح (٢) بن عتيك الغساني ، والاجلح بن منصور الكندي ، وكان فارس اهل الشام ، وابراهيم بن وضاح الجمحي ، و زايل (٣) بن عبيد الخرامي ، و محمد بن وروضه الجمعي

فاول قتيل قتل الاشتر ذلك اليوم بيده من اهل الشام صالح بن فيروز وكان مشهورا " بشده الباس فقال وارتجز على الاشتر :

يا صاحب الطرف الحصان الادهم اقدم اذا شئت علينا اقدم
انا ابن ذي العزو ذي التكرم سيد عك كل عك فاعلم

فبرز الاشتر و هو يقول :

آليت لا ارجع حتى اضربا بسيفي المصقول ضربا معجبا
انا ابن خير مذحج مركبا من خيرها نفسا " واما وابا

ثم شد عليه بالرمح فقتله و فلق ظهره ـ الى ان قال ـ في قتله الاجلح : وكان من اعلام العرب و فرسانها ان اختها ماتت حزنا " عليه و انه (ع) قال لما بلغه مرثيتها اخاها : اما انهم قد اضروا بنسائهم فتركوهن خزايا من قبل ابن آكله الاكباد ، اللهم حمله آثامهم واوزارهم ، واثقالا " مع اثقالهم .

اول من صنف في الخصال المحموده والمذمومه الشيخ الصدوق كما صرح به في اول

---

(١) الصواب " عندهم " . (٢) في بعض النسخ " رياح " .
(٣) في بعض النسخ " زامل " .

خصاله والمفید اول من کتب منا فی اصول‌الفقه کما صرح به‌الشیخ فی ذریعته ، و ابن‌داود اول من رتب کتاب رجاله مناعلی‌النهج فی‌الاوائل‌والثوانی ، والشهیدالثانی اول من‌کتب منا فی‌الدرایه .

فی‌الخبر اول من غیرمسجدالکوفه‌عن خطته‌الطوفان ، ثم اصحاب‌کسری‌والنعمان ، ثـم زیـاد .

فی‌الخبر کان امیرالمؤمنین (ع) اول من حفظ علیه‌الجلسة بین‌الخطبتین ای فی‌الجمعه والعیدین .

فی‌الاستیعاب عن رجل‌من الصحابه یقال له میثم بلغنی‌ان‌الملک یغدو برایه مع اول من‌یعدوالی‌الجمعه . قالوا اول من‌اعتذر من‌العرب عن هزیمته‌و فراره‌الحارث‌بن‌هشام اخوابی جهل حیث فریوم بدر و ترکه حیث قال :

اللـــه یعلـــم ماترکـــت قتالهـــم حتـــی علـــوافرســـی باشقـــر مزبـــد
وعلمـــت انـــی ان اقاتـــل واحـــدا " اقتـــل‌و یضـــرر عـــدوی مشهـــدی
فصـــدت‌عنهـــم والاحبـــه فیهـــم طمعـــا " لهـــم‌بعقـــاب یـــوم‌مرصـــد

قال فی‌الفقیه قال (ص) : الفرق‌بین‌المسلمین‌والمشرکین‌التلحی‌بالعمائم ، وذلک فی اول الاسلام وابتداء ه .

فی صفین نصر لما انقضی امرصفین‌و سلـم‌الحسن (ع) الامر الـی‌معاویه‌و وفـدت علیه‌الوفود اشخص عبدالله‌بن‌هاشم‌المرقال‌الیه‌اسیرا " وادخل علیه‌و عنده عمروبن‌العاص فقال عمرو لمعاویه هذاالمختال ابن‌المرقال فدونک‌الضب‌المضب‌المعترالمفتون ، فان‌العصا من العصیة و انما تلدالحیه حیه وجزاءالنسیئة سیئه مثلها

فقال له ابن هاشم : ما انا باول‌رجل خذله‌قومه و ادرکه یومه ، فقال : معاویه تلک ضغائن صفین وماجنی علیک ابوک‌فقال عمرو : امکنی‌منه فاشخب اوداجه علی‌اثباجه فقال له‌ابن‌هاشم‌فهلاکانت‌هذه‌الشجاعه‌منک‌یاابن‌العاص‌ایام صفین‌حین‌ندعوک‌الی‌النزال‌ــ الخ .

فی‌الطبری فی حجرواصحابه جاء رسول معاویه الیهم بنخلیه سته و بقتل ثمانیه فقال لهم رسول معاویه : انا قد امرنا اِن‌نعرض‌علیکم‌لبراءة من علـــی واللعن له فان فعلتم ترکنا کم و ان ابیتم قتلناکم و ان امیرالمؤمنین یزعم‌ان دماءکم‌قدحلت له بشهاده اهل مصرکم علیکم غیر انه قد عفـا عن ذلک‌فابروا من هذاالرجل‌تحل سبیلکم ، قالوا : اللـهم لسنافاعلی ذلک ، فامربقبورهم‌فحفرت‌وادنیت اکفانهم‌وقاموا اللیل کله یصلون‌فمااصبحوا قال اصحاب معاویه یاهؤلاء لقد راءیناکم‌البارحه‌قداطلتم‌الصلوه‌واحسنتم‌الدعاء فاخبرونا ما قولکم فی عثمان قالوا هو اول من جار فی‌الحکم و عمل بغیرالحق فقال اصحاب معاویه امیرالمؤمنین کان اعلم بکم ــ الخ .

فیه انهم لماقتلوا استهقال کریم بن عفیف الخثعمی و عبدالرحمن بن حسان العنزی ابعثوا بناالی معاویه نقول فی الرجل مثل مقالته فاخبروا معاویه فقال : اتیونی بهما ــ الی ان قال ــ فاقبل معاویه علی عبدالرحمن فقال ایه یااخار بیعهما قولک فی علی ، قال : دعنی ولاتسالنی فانه خیرلک قال : والله لاادعک حتی تخبرنی قال : اشهد انه کان من الذاکرین الله کثیرا " و من الآمرین والقائمین بالقسط ، قال : فماقولک فی عثمان قال : هو اول من فتح باب الظلم و ارتج ابواب الحق ــ الی ان قال ــ بعثه معاویه الی زیاد و کتب الیه : ان هذا العتری شر من بعثت فعاقبه عقوبته التی هواهلها و اقتله شر قتله ، فبعث به زیادالی قس الناطف فدفن حیا " .

روی تاریخ بغداد فی الهیثم بن عدی عنه عن مجالد عن الشعبی عن ابن عباس قال اول الناس اسلاما " ابوبکر اوماسمعت قول الشاعر :

اذا تذکرت شجوا من اخی ثقه　　فاذکر اخاک ابابکر بما فعلا

ــ الی ان قال : و اول الناس منهم صدق الرسلا " .

ثم نقل عن احمد بن العباس انه سال یحیی بن معین عن ذاک الحدیث قال من حدث به عن هیثم ؟ قلت : له بشار الخفاف فقال : باطل ماعلمت هیثما " سمعه من مجالد قلت : افرواه احد قال : نعم الهیثم بن عدی ، قلت : افثقه هو ؟ قال : لیس هو بثقه ــ الخ .

فی الخبر اول ماعصی الله بدالکبر و هی معصیه ابلیس حین ابی و استکبر و کان من الکافرین والحرص و هی معصیته آدم وحواحین قال الله تعالی لهما "کلا " من حیث شئتما ولاتقرباهذه الشجره فتکونا من الظالمین "فاخذا مالاحاجه بهماالیه ، فدخل ذلک علی ذریتهما الی یوم القیمه وذلک ان اکثر ما یطلب ابن آدم حیث حسداخاه فقتله فتشعبت ــ الی ان قال ــ فصرن سبع خصال فاجتمعن کلهن فی حب الدنیا فقال الانبیاء والعلماء بعد معرفه ذلک حب الدنیا راس کل خطیئه .

فی تاریخ بغداد اول من خوطب بقاضی القضاة ابویوسف ، قیل ابواهاب التمیمی الداری صحابی و هو اول من صلی علیه فی المسجدالحرام لمامات .

فی شعراء ابن قتیبه کان ابوذویب یهوی امراه من قومه و کان رسوله الیها رجلا " یقال له : خالدبن زهیر فخانه فیها فقال بوذویب :

تریدین کیما تجمعینی و خالدا　　وهل یجمع السیفان ویحک فی غمد

اخالد ماراعیت منی قرابه　　فتحفظنی فی الغیب اوبعض ماتبدی

وکان ابوذویب خان فی هذه المراه ابن عم له یقال له مالک بن عویم ، فقال خالد مجیبا "له .

فلا تجزعن من سنه انت سرتها　　واول راض سنه من یسیرها

في *تاريخ بغداد* قال ابوالحسن العلوى الصوفي : سمعت ابراهيم الخواص يقول : اول مايهب الله تعالى للعالم الرباني خشيته تعالى .

في *الاستيعاب* في عنوان ابي ليلى الغفاري من حديثه سمعت رسول الله (ص) يقول : ستكون بعدي فتنه فاذاكان ذلک فالزموا علي بن ابي طالب فانه اول من يراني واول من يصافحني يوم القيمه هو الصديق الاكبر وهو فاروق هذه الامه يفرق بين الحق والباطل وهو يعسوب المؤمنين والمال يعسوب المنافقين .

في *ملل الشهرستاني* مما ابدعه العجلي ابومنصور ان قال : اول ماخلق الله تعالى عيسى بن مريم (ع) ثم علي بن ابي طالب (ع) .

في *شعراء القتيبي* الاغلب الراجز كان جاهليا " اسلاميا " و هو اول من اطال الرجز وكان الرجل قبله يقول البيت والبيتين فاخراوشاتم .

في *طرائف* علي بن طاوس قال البلاذري في تاريخه قيل : لما قتل الحسين بن علي بن ابي طالب كتب عبدالله بن عمر الى يزيد بن معاويه امابعد فقد عظمت الرزيه وجلت المصيبه وحدث في الاسلام حدث عظيم ولا يوم كيوم الحسين (ع) فكتب اليه يزيد ياأحمق فاءناجئنا الى بيوت متخذه و فرش ممهده و وسائد منضده فقاتلنا عليها فان يكن الحق لنافعن حقنا قاتلنا ، وان كان لغيرنا فابوک اول من سن هذا وابتزواستاثر بالحق على اهله ـ الخ .

قلت : وهذانظر اقرار ابيه بانه وصاحبه اول من اسس اساس الظلم عليهم في جواب كتاب محمد بن ابي بكروقدرواه جمع : المسعودي وابوالفرج ونصر بن مزاحم وقداشار اليه الطبرى والجزرى و ان لم ينقلاه عنادا " .

في *الخبر* اول مايبر الرجل ولده ان يسميه باسم حسن .

في *الخبر* ليكن اول ماتاكل النفساء الرطب فان الله تعالى ـ قال لمريم : " وهزى اليک بجذع النخله تساقط عليک رطبا جنيا " ـ الخبر .

في *الاستيعاب* كانت ام سلمه و زوجها ابوسلمه اول من هاجر الى ارض الحبشه ويقال ايضا " : ان ام سلمه اول ظعينه دخلت المدينه مهاجره .

يقال *ام الفضل* زوجه العباس اول امراه اسلمت بعد خديجه .

في *تفسير القمي* في قوله تعالى " ياايها النبي قل لازواجک ان كنتن تردن الحيوه الدنيا وزينتها ـ الايه سبب نزولها انه (ص) لمارجع من غزاه خيبر و اصاب كنزآل ابي الحقيق قالت ازواجه اعطنا مااصبت : فقال (ص) قسمته بين المسلمين على ما امرالله فغضبن من ذلک وقلن لعلک ترى ان طلقتنا لانجدالاكفاء من قومنا يتزوجونا فانف الله لرسوله فامره ان يعتزلهن فاعتزلهن في مشربه ام ابراهيم سبعه وعشرين يوما " حتى حضن وطهرن ثم انزل الله هذه الآيه

و هی آیه التخییر فقامت ام سلمه اول من قامت فقالت: قد اخترت الله ورسوله ،فقمن کلهن فعانقنه و قلن مثل ذلک ــ الخ.

فی سقیفه *الجوهری* کما فی شرح نهج المعتزلی: ان المامون جلس للمظالم فاول رقعه وقعت فی یده نظر فیها فبکی و قال للذی علی راسه نادا این وکیل فاطمه (ع) فقام شیخ علیه دراعه وعمامه فتقدم فجعل یناظره فی فدک والمامون یحتج علیه وهو یحتج علی المامون ثم امر ان یسجل لهم بها فکتب السجل وقراء علیه فانفذه فقام دعبل الی المامون فانشده الابیات التی اولها:

اصبح وجه الزمان قد ضحکا　　　برد مامون هاشم فدکا

فلم تزل فی ایدیهم الی ایام المتوکل فاقطعها عبدالله بن عمر البازیار و کان فیها احدی عشر نخله غرسها النبی (ص) بیده فکان بنوفاطمه یاخذون ثمرها فاذا قدم الحاج اهدوالهم من ذلک التمر فیصلونهم فیصیر الیهم من ذلک مال جلیل فصرم البازیار ذلک التمر، وجه رجلا "یقال له: بشران بن ابی امیه الثقفی الی المدینه فصرمه ثم عاد الی البصره ففلج ــ الخ.

فی *المروج* حراء اول موضع نزل فیه القرآن اول سوره اقراء الی قوله" علم الانسان مالم یعلم ونــــزل تمامها بعد ذلک.

فی *الفقیه* قال الصادق (ع) اول دم وقع علی وجه الارض دم حواء حین حاضت ــ الخ.

فی *الکامل* قام الحاکم بامرالله بن العزیز بالله بالامرو عمره احدی عشره سنه وسته اشهر و تقدم الحسن بن عمار شیخ کتابه و حکم فی دولته و تلقب بامین الدوله و هو اول من تلقب فی دوله العلویین المصریین ــ الخ.

فیه محمود الغزنوی اول مب لقب بالسلطان و لم یلقب به احد قبله.

فیه فی ۴۰۳ قلد الرضی الموسوی نقابه العلویین ببغداد و خلع علیه سواد و هو اول طالبی خلع علیه السواد.

فی صفین نصر بویع معاویه علی الخلافه علی کتاب الله و سنه نبیه فاقبل مالک بن هبیره الکندی و هو یومئذ رجل من اهل الشام فقام خطیبا و کان غائبا" من البیعه فقال: اخرجت هذا الملک و فسدت الناس و جعلت للسفهاء مقالا"، و تد علمت العرب اناحی فعال ولسنا بحی مقال و انا ناتی بعظیم فعالنا علی قلیل مقالنا فابسط یدک ابایعک علی ما احببنا و کرهنا فکان اول العرب بایع علیها مالک بن هبیره.

فی شرح ابن ابی الحدید روی المنهال عن نعیم بن دجاجه قال: کنت جالسا "عند علی (ع) اذجاء ابومسعود فقال (ع): جاءکم فروج، فجاء فجلس فقال (ع) له: انک تفتی الناس قال: نعم و اخبرهم ان الآخر شر، قال: فهــل سمعت من النبی (ص) شیئا" قال:

نعم سمعته يقول لاياء تي على الناس سنه مائه وعلى الارض عين تطرف قال اخطات استك الحفره وغلطت في اول ظنك ، انما عنى من حضره يومئذ وهل الرخاء الا بعد المائه .

في كامل الجزري في سنه ۴۴ غزا المهلب السند فقاتله ثمانيه عشر فارسا " من الترك حتى قتلوا فقال ما جعل هوء لاء الاعاجم اولى بالتشمير منا ، فحذف الخيل و كان اول من حذفها من المسلمين .

فيه كان استلحاق معاويه لزياد اول ماردت به احكام الشريعه علانيه وكان اول امره ان سميه ام زياد كانت لدهقان زندرود بكسكر فمرض الدهقان فدعا الحرث بن كلده الطبيب الثقفي فعالجه فبرئ فوهبه سميه فولدت عنده ابا بكره نفيعا " فلم يقربه ، ثم ولدت نافعا " فلم يقربه ايضا " فلما نزل ابوبكره الى النبي (ص) حين حضر الطائف قال الحرث لنافع انت ولدي و كان قد زوج من غلام له اسمه عبيد و هو رومي فولدت له زيادا " و كان ابوسفيان سار في الجاهليه الى الطائف فنزل على خمار يقال له ابومريم السلولي فقال له التمس لي بغيا " فقال له هل لك في سميه ، فقال : هاتها على طول ثديها و ذفر بطنها فاتاه بها فوقع عليها فعلقت بزياد ، ثم وضعته سنه احدى من الهجره فلما كبر و نشاء استكتبه ابوموسى الاشعري لما ولي البصره ، ثم ان عمر استكفى زيادا " امرا " فقام فيه مقاما " مرضيا " وعاد اليه و عند عمر المهاجرون والانصار فخطب خطبه لم يسمعوا بمثلها فقال عمرو بن العاص : لله هذا الغلام لوكان ابوه من قريش لساق العرب بعصاه ، و كان ابوسفيان حاضرا "فقال : انى لاعرف اباه و من وضعه في رحم امه فقال علي (ع) له : اسكت فانك لتعلم ان عمر لوسمع هذا الكلام منك لكان اليك سريعا " فلما ولي علي (ع) الخلافه استعمل زيادا " على فارس فضبطها وحمى قلاعها واتصل الخبر بمعاويه فساء ه ذلك وكتب اليه يتهدده و يعرض له بولاده ابي سفيان اياه فلما قراء زياد كتابه قام في الناس و قال العجب كل العجب من ابن آكله الاكباد يخوفني و بيني و بينه ابن عم رسول الله (ص) في المهاجرين والانصار اما والله لو اذن لي في لقاء ه لوجدني احمر فحشيا " ضرابا " بالسيف وبلغ ذلك عليا " (ع) فكتب اليه اني وليتك ماوليتك و انا اراك له اهلا " و قد كان من ابي سفيان فلته من اماني الباطل و كذب النفس لاتوجب له ميراثا " و لاتحل له نسبا "و ان معاويه ياتي الانسان من بين يديه ومن خلفه و عن يمينه و عن شماله و احذر ثم احذر فلما قتل علي (ع) و كان من امر زياد و مصالحته ما نقل وضع زياد مصقله بن هبيره و ضمن له عشرين الف درهم ليقول لمعاويه ان زيادا " قد اكل فارس برا " و بحرا " و صالحك على الفي الف درهم والله ما ارى الذى يقال : الاحقا " فاذا قال : و مايقال فقل يقال : انه ابن ابي سفيان ففعل مصقله ذلك وراى معاويه ان يستميل زيادا " باستلحاقه فاتفقا على ذلك واحضر الناس و حضر من يشهد لزياد و كان في من حضر ابومريم

فقال له معاویه بم‌تشهد فقال : اشهدان‌اباسفیان حضر عندی‌وطلب متی بغیا " فقلت له : لیس عندی الا سمیه فقال : ایتنی بهاعلی قذرهاو وضرها فاتیته بها فخلامعها ثم‌خرجت من عنده و ان اسکتیها لیقطران منیا " فقال له زیاد مهلا "بعثت‌شاهدا " و لم تبعث‌شاتما فاستلحقه معاویه ـ الخ .

فیه فی امر زیاد اهل‌الکوفه باخذ حجر و اخذ ابی‌العمرطه‌من‌اصحاب حجر سیف یزیدبن‌طریف‌و ضربه‌براسه‌کان ذلک‌السیف‌اول‌سیف‌ضرب به‌فی‌الکوفه‌فی‌اختلاف‌بین‌الناس .

فیه کان‌الناس یقولون اول‌ذل دخل الکوفه موت‌الحسن‌بن علی (ع) و قتل حجر و دعوه زیاد .

عن اوائل‌العسکری اول من قال : جعلت فداک علی (ع) لما دعا عمروبن‌عبدود الی‌البراز یوم‌الخندق‌ولم‌یجبه احد قال علی (ع) جعلت فداک یارسول‌الله اتاذن لی‌قال انه عمروبن‌عبدود ، قال : واناعلی‌بن‌ابی‌طالب فخرج الیه فقتله واخذالناس منه .

روی *کاتب‌الواقدی* فی‌طبقاته فی ذکرالعقبه الاخیره ان‌اهل‌المدینه خرجوا للحج وهم سبعون یزیدون رجلا " اورجلین فی‌جمع‌الاوس والخزرج و هم خمسائه حتی قدموا مکه فسلموا علی‌النبی (ص) ثم‌وعدهم منی‌لیله‌النفرالاول اذاهدات‌العیون ان‌یوافوه‌فی‌الشعب الایمن اذا انحدروا من منی باسفل‌العقبه و امرهم ان لاینبهوا نائما " ولاینتظروا غائبا " ، فخرجوا بعد هدأه یتسللون‌الرجل والرجلان ، و قد سبقهم النبی (ص) الی ذلک‌الموضع معه العباس بن عبدالمطلب فکان اول من طلع علی‌النبی (ص) رافع‌بن مالک‌الزرقی .ثم توافی‌السبعون‌ومعهم‌امراتان‌قال :اسعدبن‌زراره فکان‌اول‌من‌تکلم‌العباس‌فقال : یامعشرالخوارج انکم‌قد دعوتم محمدا " الی مادعوتموه الیه و محمدمن‌اعزالناس فی عشیرته‌یمنعه والله منا من کان علی قوله‌ومن لم‌یکن مناعلی‌قوله ، یمنعه‌للحسب‌والشرف و قدابی‌محمدالناس کلهم غیرکم فان کنتم‌اهل‌قوه‌و جلد و بصر بالحرب‌واستقلال بعداوه‌العرب قاطبه ترمیکم عن‌قوس واحده ـ الی‌ان‌قال : ـ فکان‌اول‌من‌ضرب‌علی ید رسول‌الله (ص) البراء بن‌معرور ، ویقال : ابوالهیثم بن‌التیهان ، و یقال : اسعدبن‌زراره ثم‌ضرب‌السبعون‌کلهم‌یده علی یده و بایعوه فقال (ص) ان موسی اخذ من بنی‌اسرائیل اثی‌عشر نقیبا " فلایجدن احد منکم‌فی نفسه ان یؤخذ غیره فانما یختار لی جبریل فلما تخیرهم قال للنقباء : انتم کفلاء علی غیرکم ککفاله‌الحواریین لعیسی فلما بایعوا صاح الشیطان علی‌العقبه یا اهل‌الاخاشب هل لکم فی محمدوالصباه معه قداجمعوا علی حربکم فقال عباس بن عباده‌وما احد علیه‌سیف تلک اللیله غیره لئن‌احببت‌لنمیلن علی اهل منی باسیافنا ، فقال‌النبی (ص)انالم نؤمر بذلک ،فانفضوا الی‌رحالکم ،فغدت‌علیهم‌جله‌قریش وقالوا : بلغناانکم‌لقیتم‌صاحبناالبارحه

و واعدتموه ان تبايعوه على حربنا فانبعث من كان منهم مشركا " يحلف لهم بالله ما كان هذا و ما علمنا و جعل ابن ابى يقول : هذا باطل و ما كان قومى ليفتاتوا على بمثل هذا لوكنت بيثرب ما صنع هذا قومى حتى يوءامرونى و جعلت قريش تطلبهم فى كل وجـــه فادركوا سعد بن عباده فجعلوا يده الى عنقه بنسعه وجعلوا يضربونه ويجرون شعره وكان ذاجمه حتى ادخلوه مكه فخلعه مطعم بن عدى والحارث بن اميه فرحلوا الى المدينه .

فى المروج ان المهلب كتب الى عبدالملك يستمده فى حرب الخوارج ، فقال عبدالملك ــ ثلاث مرات ــ لاصحابه : من للعراق فلايجيبه احد سوى الحجاج فقال له فى الثالثه انت زنبورها فكتب عهده فلما بلغ القادسيه امر الجيش ان يقيلوا و دعا بجمل عليه قتب بغير حشيه ولاوطاء واخذ الكتاب بيده و لبس ثياب السفر وتعمم بعمامته حتى دخل الكوفه وحده فجعل ينادى الصلوه جامعه فصعد المنبر متلثما "متنكبا "قوسه فجلس واضعا " ابهامه على فيه الى ان قال : فمن قائل يقول حضره من قائل قـول : اعرابى ما احضر حجته فلما غص المجلس باهله حسر اللثام عن وجهه ثم قام ونحى العمامه عن راسه ، فوالله ما حمدالله ولااثنى عليه ولاصلى على نبيه و كان اول ما بداهم به ان قال :

انـــا ابـــن جـــلا وطـــلاع الثنايـــا متـــى اضـــع العمامـــه تعرفونـــى

ــ الى ان قال : ــ واعلموا انه ليس منى الاكثار والاهذار ولا منكم الفرار والنفار ، انما هو انتضاء السيف ثم لااغمده فى شتاء وصيف ، حتى اقيم اودكم ــ الى ان قال : يا غلام اقرء عليهم كتاب اميرالموءمنين فقرء اما بعد سلام عليكـــم قال : اقطع ، يسلم عليكم اميرالموءمنين فلايردراد منكم السلام هذا ادب ابن نهيه (۱) ــ رجل كان صاحب الشرطه بالعراق ــ لاودبنكم غير هذا الادب ــ الى ان قال ــ وبلغنى رفضكم مهلب واقسم باللهلااجد احدا " بعد ثالثه الا ضربت عنقه فازدحموا على الجسر حتى سقط بعضهم فى الفرات .

فى شرح ابن ابى الحديد اول من قعد فى الخطب معاويه و اول من اذن و اقام فى صلوه العيد بشر بن مروان .

فيه ايضا " روى ابوعبيده ان عليا " (ع) استنطق الخوارج بقتل عبدالله بن خباب فاقروا به فقال : انفردوا كتائب لاسمع قولكم كتيبه كتيبه فتكتبوا كتائب و اقرت كل كتيبه بمثل ما اقرت به الاخرى من قتل ابن خباب و قالوا : ولنقتلنك كما قتلناه ، فقال : والله لواقر اهل الدنيا كلهم بتقله هكذاو انا اقدر على قتلهم بهلقتلتهم ثم التفت الى اصحابه فقال لهم شدوا عليهم فانا اول من يشد عليهم وحمل بذى الفقار حمله " منكره ثلاث مرات كل حمله يضرب به حتى يعوج متنه ثم يخرج فيسويه بركبتيه ثم يحمل به حتى افناهم .

فيه بعد نقل حديث ذى الخويصره التميمى الذى قال للنبى (ص) : اعدل يامحمد

---

۱ ــ فى المطبوع " ادب ابن سمية " .

فقال (ص) : قد عدلت فقال له ثانیه : اعدل یا محمد فانک لم تعـــدل، فقال (ص) ویلک و من یعدل اذا لم اعدل ـ الخ ، و فی بعض الصحاح : ان النبی (ص) قال لابی بکروقد غاب الرجل عن عینه قم الی هذا فاقتله فقام ثم عاد ، و قال وجدته یصلی فقال لعمر مثل ذلک فعاد و قال وجدته یصلی و قال لعلی (ع) مثل ذلک فعاد فقال لم اجده فقال النبی (ص) لوقتل هذا لکان اول فتنه و آخرها اما انه سیخرج من ضئضئی هذا قوم یمرقون من الدین کما یمرق السهم من الرمیه ـ الخبر .

فی *کامل* المبرد لما قتل عباد بن احضر قاتل ابی ـ بلال الخارجی ـ عند مسجد بنی کلیب فتک به الخوارج و لم ینصروه قال الفرزدق .

ومـــا الکلیـــب حیـــن تذکـــــر اول ومـــا الکلیـــب حیــــن تذکـــر آخـــر

فی *کامل* الجزری : لم یقتل فی النهروان من اصحاب علی (ع) الا سبعه و کان فی من قتل یزید بن نویره الانصاری وله صحبه وسابقه وشهد له النبی (ص) بالجنه وکان اول من قتل .

فیه لما ملک محمد بن عبدالرحمن بن الحکم الاموی بالاندلس ٢٣٨ سنه تمم بناء الجامع بقرطبه و ولد له مائه ولد کلهم ذکور و هو اول من اقام ابهه الملک بالاندلس و رتب رسوم المملکه وعلا عن التبذل للعامه ، فکان یشبه بالولید بن عبدالملک فی ابهه الملک ، و هو اول من اجلب الماء العذب الی قرطبه .

عن *الاغانی* : علاف جد ابی ناجیه التی ام بنی ناجیه اول من اتخذ الرحال العلافیه .

فی *الجزری* فی سنه ٤٢٢ اول من بایع القائم بعد ابیه القادر ، المرتضی و انشده :

فامـــا مضـــی جبـــل و انقضـــــی فمنـــک لنـــا جبـــل قـــدرســـا
و امـــا فجعنـــا ببـــدرالتمـــــام فقـــد بقیـــت منـــه شمس الضحـــی

فیه قال هشام بن عروه کان اول ما افصح به عمی عبدالله بن الزبیر و هو صغیر (السیف) فکان لایضعه من یده فکان الزبیر یقول والله لیکونن لک منه یوم و ایام .

فیه قیل اول ما علم من همه ابن الزبیر انه کان ذات یوم یلعب وهو صبی مع الصبیان فمر به رجل فصاح علیهم ففروا منه و مشی ابن الزبیر القهقری وقال : یاصبیان اجعلونی امیرکم وشدوا بنا علیه ، ففعلوا و مربه عمر و هو یلعب مع الصبیان ففروا و وقف فقال له عمر مالک لاتفر فقال لم اجرم فاخافک و لم یکن الطریق ضیقه فاوسع لک .

فیه اول ما رمی بالمنجنیق الی الکعبه فی حصر الحجاج لابن الزبیر ارعدت السماء و ابرقت فامسک اهل الشام فاخذ الحجاج حجاره المنجنیق بیده فوضعها فیه ورمی بها فلما اصبحوا جاء ت الصواعق فقتلت من اصحابه اثنی عشر رجلا " فانکر اهل الشام فقال الحجاج لاتنکروا هذا فانی ابن تهامه و هذه صواعقها فما کان الغد جاء ت الصاعقه فاصابت من اصحاب

ابن‌الزبیر عده فقال‌الحجاج الاترون انهم یصابون و انتم علی‌الطاعه و هم علی خلافها و کان اهل الشام یقولون .

یاابن‌الزبیرطالماعصیکاوطالماعنیتنا الیکا   لتجرین بالذی اتیکا

یعنون : عصیت و اتیت

فیه کان الحجاج اول من عاقب بالقتل علی‌التخلف عن‌الوجه الذی یکتب الیه قال الشعبی : کان الرجل اذا اخل بوجهه الذی یکتب الیه زمن عمروعثمان و علی نزعت عمامته‌ویقام‌للناس و یشهرامره ، فلماولی‌مصعب‌قال : ماهذابشیء‌واضاف‌الیه حلق‌الرءوس واللحی‌فلماولی بشربن‌مروان زاد فیه فصار یرفع‌الرجل عن الارض و یسمر فی‌یده مسماران فی حایط فربما مات و ربما خرق‌المسما رکفه فسلم ، فقال شاعر :

لو لامخافه بشراء و عقوبته   وان‌ینوط فی‌کفی‌مسمار

اذا" لعطلت ثغری ثم زرتکم   ان‌المحب لمن یهواه زواره

فلما کان‌الحجاج قال : هذالعب اضرب عنق من یخل مکانه من الثغر .

فیه بعدذکر انهزام عبیدالله‌بن زیاد بن ظبیان فی‌البصره من الحجاج لما خرج علیه مع عبدالله‌بن‌الجارود فاتی سعیدبن‌عیاذبن‌الجلندی بعمان فقیل لسعید انه رجل فاتک فاحذره فلما جاء البطیخ بعث الیه بنصف بطیخه مسمومه و قال هذا اول‌شیء جاء من‌البطیخ و قداکلت بنصف بطیخه و بعثت بنصفها فاکلها فاحس بالشر ، فقال اردت ان اقتله فقتلنی ــ الخ . و هوالذی فتک بمصعب و لماجاء براءسه الی عبدالملک فسجد اراد ان یفتک به و ندم علی ترکه و اراد عبدالملک ان یامر بقتله فندم علی ترکه .

فیه فی سنه ۷۵ تحرک صالح بن مسرح التمیمی وکان یری رای الصفریه و هو اول من خرج فیهم .

فیه ایضا" ان‌شبیبا" کان‌مع‌صالح بن مسرح المذکور و فی قریه مذبح‌بین‌الموصل وجوفی قاتلهم جیش محمدبن‌مروان فقتل صالح و قاتل شبیب حتی صرع عن فرسه فحمل علیهم راجلا" و نادی ، الی‌فلاذ اصحابه به‌فقال : لیجعل کل واحدمنکم ظهره الی ظهر صاحبه و لیطاعن عدوه حتی‌ندخل هذا الحصن ففعلوافدخلوا الحصن و هم‌سبعون رجلا" و احاط بهم رئیس الجیش الحرث العامری و احرق علیهم‌الباب و قال : انهم لایقدرون علی‌الخروج منه و نصبحهم غدا" فنقتلهم و انصرف الی عسکره فقال شبیب لاصحابه : ماتنتظرون‌فوالله لئن‌صبحکم هوءلاء غدوه انه‌لهلاککم بایعونی اومن‌شئتم‌واخرجوابناحتی نشد علیهم فانهم آمنون فبایعوه و اتواباللبورفبلوها و جعلوها علی حجرالباب و خرجوا فلم یشعرالحرث الا و شبیب‌واصحابه یضاربونهم بالسیوف فی‌جوف‌العسکر ، فصرع‌الحرث

وانهزموانحوالمدائن و حوی شبیب عسکرهم و کان ذاکالجیش اول جیش هزمه شبیب .

فیه معاویهاول خلیفهبایع لولدهفیالاسلام واول من وضع البرید و اول من سمی الغالیه التی یتخذ منالطیب غالیه و اول من عمل المقصوره فیالمساجد و اول من خطب جالسا " فی قول بعضهم .

فیه مروان اول من قدم الخطبه فی صلوهالعید قبل الصلوه .

فیه اول رایه عقدهاالمختار لاخی الاشتر عبدالله علی ارمینیه .

فیه لماتفرقوا عنالمختار قال بعضهم له : الم یکن وعدتناالظفر فقال لهاماقرات فی کتاب الله تعالی:" یمحو اللهما یشاء و یثبت و عنده امالکتاب " فقیل انالمختاراول من قال بالبداء ـ الخ و ارادالظفر الیالابد ولکن ظفر بالمراد .

فیه فی سنه ۷۶ ضرب عبدالملک الدراهم والدنانیر و هو اول من احدث ضربها فیالاسلام وسببهانهکتب فی صدورالکتب الیالروم قل هوالله احد وذکرالنبی (ص) مع التاریخ فکتب الیه ملک الروم قد احدثتم کذا و کذا فاترکوه ولاتاکـــم فی دنانیرنامن ذکر نبیکم ما تکرهون فقال له خالدبن یزید : حرم دنانیرهم و اضرب للناس سکه ثم ان الحجاج ضرب الدراهم ونقش فیها "قل هوالله احد " فکرههاالناس لانالجنب والحائض یمسهاوالحجاج نهیانیضرب احد غیره فضرب سمیرالیهودی فارادقتلهفقال عیار دراهمیاجودفلم یترکه فوضع صنجالاوزان لیترکه فلم یفعل و کانالناس لایعرفون الوزن انما یزنون بعضها ببعض فلما وضع لهم سمیرالصنج کف بعضهم عن غبن بعض .

و اول من شدد فیامرالوزن و خلص الفضه عمربنهبیره ایام یزیدبن عبدالملک ثم خالد القسری ایام هشام فاشتد اکثر من ابن هبیره ثم ولی یوسف بن عمر فاشتد اکثر وکانتالهبیریهوالخالدیهوالیوسفیه اجود نقود بنیامیه و لم یکنالمنصور یقبل فیالخراج غیرهاوکانت دراهمالاعجام مختلفهعشرین قیراطا " واثنیعشر و عشرهفضرب فیالاسلام علیثلثالجمیع اربعه عشر فصارکلعشره سبعه مثاقیلوقیل ان مصعبا " ضرب ایام اخیه ثم کسرت فی ایام عبدالملک ـ الخ .

فیه فی سنه ۸۰ قتل معبدبنعبداللهبن علیمالجهنـــیالذییروی حدیثادباغ و هو اول من قال بالقدر فیالبصره قتله الحجاج و قیل : قتله عبدالملک بدمشق .

فیه فی سنه ۸۱ لما کتب الحجاج متواترا " الی ابنالاشعث یحضه علیالوغول فی بلادرتبیل قاموقال : اتیکتابالحجاج یعجزنی و یاء مرنی یتعجیلالوغول و هیالبلاد التی هلک فیها اخوانکم بالامس و انما انا رجل منکم امضی اذمضیتم و آبی اذاابیتم فثار الیهالناسوقالوا : بلنابی علی عدوالله ولا نسمع لهولا نطیع فکاناول من تکلم ابوالطفیل الکنانی

فقال: ان الحجاج یری بکم ماراى لقائل الاول: " احمل عبدک على الفرس فان هلک فلک، و ان نجافلک" ان الحجاج ما یبالی ان یخاطر بکم فیقحمکم بلا یا کبیره ونغشى اللهوب واللصوب فان ظفرتم و غنمتم اکل البلاد و حازالمال وکان ذلک زیاده فی سلطانه و ان ظفر عدوکم کنتم انتم الاعداء البغضاء الذین لا یبالی عنتهم ولا یبقی علیهم اخلعواعدوالله وبایعوا الامیر، فانی اشهدکم انی اول خالع و قام عبدالموءمن بن شبث بن ربعی فقال: ان اطعتم الحجاج جمرکم تجمیرفرعون الجنود فانه بلغنی انه اول من جمرالبعوث ولن تعاینوا الاحبه فبایعوا امیرکم وانصرفوا الی الحجاج فانفوه عن بلادکم فوثب الناس الی عبدالرحمن فبایعوه على خلع الحجاج و نفیه من العراق ولم یذکروا عبدالملک، فلما بلغوا فارس قالوا: اذاخلعنا الحجاج فقدخلعنا عبدالملک فکان اول من خلع عبدالملک فکان اول من خلع عبدالملک تیجان من تیم الله بن ثعلبه قام فقال خلعت ابا ذبان کخلع فمیصی فبایعوا عبدالرحمن علی الکتاب والسنه و جهاد المحلین فلما بلغ ذلک المهلب کتب الی الحجاج ان اهل العراق قداقبلوا الیک و هم مثل السیل لیس یرده شیء حتی ینتهی الی قراره و ان لهم شده فی اول مخرجهم وصبابه الی ابناءهم و نساءهم فاترکهم حتی یسقطوا الی اهالیهم و یشموا اولادهم ثم واقعهم فلما قراء سبه و قال: نظر لابن عمه و نزل تسترفانهزم اصحابه فرجع الی البصره فانهزموا ایضا " فرجع و نظر فی کتاب المهلب و قال لله دره ای صاحب حرب هو ـ الی ان قال ـ قال عبدالملک ان کان یرضی اهل العراق بنزع الحجاج عنهم نزعناه فان عزله ایسرمن حربهم قال: فلم یاء ت الحجاج قط امرکان اشد علیه من ذلک فخاف ان یقبل اهل العراق عزله فکتب الی عبدالملک: الم یبلغکو ثوب اهل العراق مع الاشتر على ابن عفان وسوالهم نزع سعید بن العاص فلم تتم السنه بعد نزعه حتی ساروا الیه فقتلوه، فقال لهم ابن الاشعث: انکم الیوم على النصف فان کانوا اعتدوا علیکم بیوم الزاویه فانتم تعتذرون علیهم بیوم تستر فاقبلوا ماعرضوا علیکم و انتم اعزاء اقویاء فوثب الناس من کل جانب فقالوا: ان الله قداهلکهم فاصبحوافی الضنک والمجاعه واعادوا خلعه و کان اول من قام بخلعه ثم فی دیرالجماجم عبدالله بن ذواب السلمی و عمیربن تیجان.

فیه بعد هزیمه اهل العراق بدیرالجماجم انزل الحجاج اهل الشام بیوت اهل الکوفه مع اهلها و هو اول من انزل الجندفی بیوت غیرهم.

فیه عقدالملک اول من نقل الدیوان ممن الفارسیه الی العربیه.

فی المروج کان یزید بن الولید اول من ولی هذا الامر وامه ام ولد کانت امه ساریه بنت فیروز و هوالذی یقول:

انا ابن کسری و ابی مروان وقیصر جدی و جدی خاقان

فی‌الطبری قیل لیزید‌بن‌الولید‌الناقص لنقصه عشره زادها الولید بن یزید فی اعطیات‌الناس وقیل: اول من‌سماه هذا‌الاسم مروان بن محمد شتمه فقال‌الناقص بن الولید فسماه الناس الناقص.

فی‌الجزری اول من لقب نظام‌الملک الحسن بن‌محمد‌الدهستانی وزیر‌السلطان طغرلبک و وزراوه اربعه اولهم ابوالقاسم علی بن‌عبدالله‌الجوینی ثم‌الحسین‌بن علی بن میکائیل ثم النظام ثم عمید‌الملک الکندری.

فی‌حیاه‌الحیوان‌الدمیری: قعد مقاتل بن‌سلیمان‌یوما "فقال‌سلونی عما‌دون‌العرش فقال له قائل لما‌حج آدم (ع) اول حجه حجها من حلق راسه فقال لیس هذا من علمکم ولکنی بتلیت لما اعجبتنی نفسی.

فی‌الطبری لما‌قتل‌جبله‌بن‌زحر‌من‌روء ساء القراء فی‌جیش ابن‌الاشعث‌وجیء براء سه الی‌الحجاج حمله علی رمحین ثم قال یا اهل‌الشام ابشروا‌هذا اول‌الفتح لاوالله ما کانت فتنه قط فخبت حتی یقتل عظیم من عظماء الیمن و هذا منهم.

فی‌الجزری فی‌محاربه‌معزالدوله مع‌روزبهان فی‌سنه ۳۴۵ فنی‌نشاب‌الاتراک‌وتعبوا وشکوا الی معزالدوله مالقیهم و قالوا: نستریح‌اللیله ونعود‌غدا، فعلم انه ان رجع یزحف الیه روزبهان وثار‌معهـــم‌اصحابه الدیلم فیهلک ولایمکنه‌الهرب، فبکی بین یدی اصحابه و کان سریع‌الدمعه ثم سالهم ان‌تجمع‌الکراد یس‌کلها ویحملوا‌حمله واحده و هو فی اولهم فاما ان یظفروا و اما ان‌یقتل هو‌اول‌من‌یقتل فطالبوه‌بالنشاب فقال قد بقی‌مع صغار‌الغلمان نشاب فخذوه وکان‌جمع‌من‌الاصاغر‌تحتهم‌الخیل‌الجیاد و علیهم‌اللبس الجید کانوا سالوه ان یاذن‌لهم فی‌الحرب‌فقال‌لهم‌اذا‌جاء وقت‌اذنت فلما وجه‌الیهم لاخذ‌النشاب‌اوما‌الیهم ان سلموا النشاب فظنوا انه یامرهم بالحمله‌فحملوا‌وهم مستریحون فصدموا‌صفوف روزبهان وحمل معزالدوله فاخذ روزبهان اسیرا" و کتب معزالدوله بذلک فلم یصدقوه لضعفه وقوه روزبهان فعاد الی بغداد و روزبهان معه لیراه الناس.

فیه فی‌سنه ۳۵۰ توفی‌عبدالرحمن بن‌محمد صاحب‌الاندلس الاموی و هو اول من تلقب منهم بالقاب‌الخلفاء تلقب‌الناصر‌لدین‌الله‌وتسمی بامیر‌الموء منین و لم‌یبلغ‌احد‌ممن تلقب بامیرالموء منین مد ته‌فی‌الخلافــه(خمسین سنه و نصف) غیر‌المستنصر‌العلوی صاحب مصر فکانت خلافته ستین سنه.

فیه اول من ضمن‌القضاء ابن‌ابی‌الشوارب‌فی‌ایام‌معزالدوله‌فولی‌قضاء القضاه و ضمن ان یوء دی کل سنه مائتی الف درهم.

فیه معزالدوله‌اول‌من‌احدث امر‌السعاه واعطاهم علیه‌الجرایات الکثیره لانه اراد

ان يصل خبره الى اخيه ركن الدوله سريعا " فنشا في ايامه فضل و مرعوش وفاقا جميع السعاه و كان كل واحد منهما يسير في اليوم نيفا " واربعين فرسخا " و تعصب لهما الناس وكان احدهما ساعی السنه والآخر ساعی الشيعه.

فيه في سنه ۴۳۷ وقع الوباء في الخيل فهلک من عسکر الملک ابی کالیجار اثنا عشر الف فرس و عم ذلک البلاد، و قال لما اراد الملک السير الی بلاد فارس حمل العسکر اثقالهم على الحمير.

فيه في سنه ۳۵۸ ملک المعز العلوی مصر بعث جوهرا "غلام والده فتصرفها وامر المؤذن في جامع ابن طولون بحی علی خیر العمل وهو اول ما اذن بمصر.

فيه في سنه ۴۴۹ يدخل رسول تكين ابن عم السلطان طغرلبک السلجوقی الذی خالفه، الی دار الخلافه ليشفع فيه الى السلطان فقال: انه قابل احسانی بالعصيان ويحب تسليمه ليتحقق الناس منزلتی وتتضاعف هيبتی فاستقر الامر بعد مراجعه على ان يقيده وخرج توقيع الخليفه ان منزله ركن الدين يعنی السلطان طغرلبک عندنا اقتضت مالم نفعله مع غيره لانه لم تجر العاده بتقييد احد فی الدار العزيزه قال و كانت دار الخلافه ايام بنی بويه ملجا " لكل خائف و فی الايام السلجوقيه سلک غير ذلک و كان اول شیء فعلوه هذا.

فيه في سنه ۱۰۹ قتل اول من قدم خراسان من دعاه بنی العباس زياد ابومحمد مولی همدان فی ولايه اسد قال له محمد بن علی بن عبدالله بن عباس انزل فی اليمن والطف مضرونهاه عن رجل من نيسابور يقال له غالب لانه كان مغرطا "فی حب بنی فاطمه ويقال اول من قدم خراسان بكتاب محمد بن علی حرب بن عثمان مولی قيس بن ثعلبه.

فيه فی سنه مائه مات حنش بن عبدالله الصغانی و كان من اصحاب علی (ع) فلما قتل انتقل الی مصر و هو اول من اختط جامع سرقسطه بالاندلس.

فيه فی سنه ۴۶۱ مات القائم العباسی وبويع المقتدی ابن ابنه قيل كان اول من بايعه الشريف ابوجعفر بن ابی موسی الهاشمی فلما فرغ من غسل القائم بايعه وقال: " اذا سيد منا مضى قام سيد " ثم ارتج عليه فقال المقتدی " قؤول بما قال الكرام فعول ".

فی المروج كان المنصور اول من اوقع الفرقه بين ولد العباس و بين آل ابی طالب وقد كان قبل ذلک امرهم واحدا " ،وكان اول خليفه قرب المنجمين وكان معه نوبخت المجوسی المنجم ابوالنوبختيه، وابراهيم الفزاری المنجم ، وعلی بن عيسی المنجم و هو اول خليفه ترجمت له الكتب من اللغات العجميه الی العربيه منها كتاب كليله ودمنه و كتاب السندهند و كان اول خليفه استعمل مواليه و غلمانه فی مهماته و قدمهم علی العرب فسقطت العرب.

فی‌الجزری فی‌سنه ۴۶۷ جمع نظام‌الملک و ملکشاه جمعا " من اعیان‌المنجمین وجعلوا النیروز اول نقطه من‌الحمل‌وکان‌النیروز قبل ذلک عند حلول‌الشمس نصف‌الحوت فصار مافعله ملکشاه مبدء التقاویم و عملواله‌الرصدایضا " .

فیه ان هشاما " بلغه ان خالدالقسری قال لابنه: ما انت بدون مسلمه‌بن هشام و انه اغلظ لرجل من آل سعیدبن‌العاص و انه یذکره و یقول ابن‌الحمقی و انه لماکان کتب الیه‌لاتبیعن‌من‌الغلات شیئا "حتی تباع غلاتی کان‌یخطب فیقول‌زعمتم انی اغلی اسعارکم فعلی من یغلیها لعنه‌الله و بلغه انه یستقل و لایه‌العراق فتنکر له و کتب الیه بلغنی انک تقول ما ولایه‌العراق لی بشرف یا ابن‌اللخناء کیف لایکون امره‌العراق لک‌شرفا " فاین‌انت من‌بجیله‌القلیله‌الذلیله ، اماوالله انی لاظن ان اول ماتیک صغیر من قریش یشدیدیک‌الی عنقک فعزم علی عزله‌وکتم ذلک فکتب الی یوسف بن‌عمروهو بالیمن انه ولاه‌العراق‌وذکر تفصیل اخذ خالد له و تعذیبه .

فی‌المروج لماقتل‌المنصورابامسلم دخل علیه جعفربن‌منصورفقال له: ما تقول فی ابی مسلم قال ان کنت‌اخذت من راسه‌شعره فاقتل ثم اقتل‌قال.ها هو فی‌البساط فلمانظر الیه قتیلا " قال للمنصور: عند هذا الیوم اول خلافتک و اقبل‌المنصور علی من بحضرته و ابومسلم بین یدیه طریحا فقال:

زعمت ان‌الدین لایقضی فاستوف‌بالکیل اباجرم
اشرب بکاء س‌کنت تسقی بها امر فی‌الحلق من‌العلقم

احد من اظهرالقول بخلق‌القران‌الجعدبن ادهم الذی ینسب الیه مروان‌الحمار ، فیقال.مروان‌الجعدی اظهره فی‌ایام هشام فبعث به الی خالدالقسری و هو امیرالعراق لیقتله‌فخطب فی یوم‌الاضحی و قال فی‌آخر خطبه انصرفوا و ضحواوانی‌ارید ان اضحی بالجعد ثم نزل و ذبحه .

قال‌الجزری ان احمدبن ابی دوءادالقاضی المتوفی سنه ۲۴۰ اخذ القول بخلق القرآن من بشرالمریسی‌واخذه بشر من‌الجهم بن‌صفوان و اخذه‌الجهم من‌الجعدهذاواخذه هذا من ابان بن سمعان و اخذه ابان من طالوت ابن اخت‌لبیدالاعصم‌الیهودی الذی سحرالنبی (ص) واخذه طالوت منه فکان لبیدیقول بخلق‌التوراه و اول من صنف فی ذلک طالوت و کان زندیقا " فافشی‌الزندقه .

فی‌الجزری لما قدم‌البرید علی‌الولیدبن‌یزید بالخلافه ساءل عن کاتبه عیاض ، فقیل له: کان محبوسا " حتی نزل بهشام‌الموت‌فارسل عیاض الی‌الخزان ان احتفظوا ما فی ایدیکم فافاق هشامفطلب شیئا " فمنعوه فقال انا کنا خزانا " للولید و مات من ساعته

وخرج عياض من السجن فختم ابواب الخزائن و انزل هشاما "من فرشه و ماوجدواله قمقما " يسخن لـه فيه الماء حتى استعاروا له ولاوجدوا كفنا " في الخزائن فكفنه مولاه ، وضيق الوليد على اصحاب هشام فجاء خادم له الى قبره و قال له لورايت مايصنع بنا الوليد فقال له بعض من هناك انه في شغل مما هو فيه عنكم و لم يسئل الوليد شيئا " الا قال :

ضمنت لكم ان لم يقضي عائق بان سماء الضر عنكم ستقلع

فيه ان الوليد قال لخالد القسري لتاتين بابنك يزيد فقال : لوكان تحت قدمي مارفعتهما عنه فقدم يوسف بن عمر من العراق فاشتراه من الوليد بخمسين الف فارسل الوليد اليه ان يوسف اشتراك بكذا فان كنت تضمنها فقال : ماعهدت العرب تباع لوسالتني ان اضمن عودا " ماضمنته فدفعه الى يوسف فنزع ثيابه والبسه عباءته و حمله في محمل بغير وطاء الى الكوفه و عذبه ، ثم وضع المضرب على صدره فقتله من الليل و دفنه من وقته في عباءته بالحيره و قيل : امر يوسف فوضع على رجليه عود و قام عليه الرجال حتى تكسرت قدماه و ما تكلم ولاعبس و كان امر بهدم منار المساجد لانه بلغه ان شاعرا " قال :

ليتني في المؤذنين حياتي انهم سيبصرون من في السطوح
فيشيرون اوتشير اليهم بالهوى كل ذات دل مليح

وكانت امه نصرانيه فبنى لها بيعه فبلغه ان الناس يذمونه فاراد ان يعتذر فقال لعن الله دينهم ان كان شرا من دينكم .

فيه لما قاتل اصحاب يزيد الناقص مع الوليد بن يزيد قال رجل : اقتلوا عدوالله قتله قوم لوط ارجموه بالحجاره فما سمع ذلک دخل القصر واغلق الباب وقال :

دعوا الى سلمي والطلا وقينه وكاسا "الاحسبى بذلک مالا
اذا ماصفا عيشي برمله عابح وعانقت سلمى ما اريد بدالا
خذوا ملككم لاثبت الله ملككم ثباتا يساوي ماحييت عقالا

الى ان قال : بعد ان قال لهم عطاياه انهم قالواله : انما ننقم عليک في انتهال ماحرم الله وشرب الخمر ونكاح امهات اولاد ابيک ــ الى ان قال ــ فرجع واخذ مصحفا "فنشره وقال يوم كيوم عثمان فصعدوا على الحايط ونزل اليه عشره ، فاحتزوا راءسه .

فيه قيل ان يزيد بن منبه مولى ثقيف مدح الوليد بن يزيد فامر ان تعد الابيات ويعطى بكل بيت الف درهم وكانت خمسين وهواول خليفه عد الشعرواعطى بكل بيت الف درهم .

فيه ان يزيد بن الوليد اول من خرج بالسلاح يوم العيد خرج بين صفين عليهم السلاح قيل كان قدريا .

في العقد قال ابوبكر بن ابي شيبه اول ماتكلمت به الخوارج قالوا ما احل لنا دماءهم

وحرم علینا اموالـهم فقال علی (ع) : هی‌السنه فی اهل‌القبله قالوا : وماندری ماهذا قال فـهذه عایشه‌راس‌القوم‌انتساهمون علیهاقالوا : سبحان الله امنا ، قال: فـهی‌حرام ، فقالـوا : نعم قال:.فانه یحرم من ابناءها مایحرم منـها .

فی‌شرح‌المعتزلی‌فی‌نقله‌کتابا " لامیرالموءمنین (ع)الی‌معاویه‌ورایت‌سحب‌الموت کیف هطلت علیک بصیبها حتی‌اعتصمت بکتاب‌انت‌وابوک‌اول من‌کفر فی‌کذب بنزوله‌ولقد کنت تفرستها و آذنتک انک فاعلها ــ الخ .

وفی‌صفین نصر بعد نقل‌ابیات‌الاشتر لما قال امیرالموءمنین (ع) انی مناجزالقوم اذا اصبحت و انتهی‌ابیات الاشتر الی معاویه قال‌معاویــه شعر منکر من شاعر منکــر راس اهل‌العراق وعظیمهم و مسعر حربهم و اول الفتنه واخرها ــ الخ .

فی‌الجزری امرالمنصور بعمه عبدالله‌بن علی فجعل فی بیت اساسه ملح و اجری الماء فی اساسه فسقط علیه فمات فدفن‌فی‌مقابر باب‌الشام فکان اول‌من‌دفن فیها ــ الخ .

فی‌بیان‌الجاحظ ذکر علی (ع)اکتل بن‌شماخ العکلی فقال (الصبیح الفصیح) وهو اول من اتخذ بیت مال لنفسه فی‌داره .

فی‌البلاذری لماقدم‌النبی (ص)المدینه‌کتب بینه‌وبین‌یهود یثرب کتابا "وعاهدهم عـهدا " وکان‌اول من نقض منـهم یهود بنی‌قینقاع‌فاجلاهم عن‌المدینه‌وکان اول‌ارض افتتحـها ارض بنی‌النضیر .

فی‌الجزری اول شیء ارتفع به علی بن‌عیسی بن ماهان‌ان‌عیسی‌بن‌موسی‌ابی‌بعد موت المنصور من‌البیعه للمهدی فقال : والله لتبایعن اولاضربن‌عنقک فبایع .

فی‌جمل‌المفید قام‌امیرالموءمنین (ع)بعدالفتح‌خطیبا "ــ الی ان‌قال‌ــ وقدامکننی الله منکم یا اهل‌البصره‌واسلمکم باعمالکم فایاکم ان تعودوا الی مثلها فانکم‌اول من شرع القتــال‌والشقاق و ترک‌الحق والانصاف .

فی‌الجزری : المهدی اول خلیفه حمل الیه الثلج الی مکه .

فی‌المعجم کان ابوبکره اول من غرس النخل بالبصره وقال: هذه ارض نخل ، ثم غرس‌الناس بعده و اول داربنیت بهادار نافع بن‌الحارث‌واول مولود ولد بهاعبدالرحمن بن ابی بکره فنحرابوه جزورا "اشبع منهااهل‌البصره‌وکان‌تمصیرالبصره‌فی‌سنه۱۴ قبل‌الکوفه بستــه اشهـــر .

فیه اول ماعرف من احوال‌الباطنیه‌وهم‌الاسماعیلیه‌وکانوا قدیما " یسمون قرامطه فی ایام ملکشاه‌السلجوقی اجتمع منـهم ۱۸ رجلا" صلوا العیدفی‌ساوه‌ففطـن بـهم‌الشحنــه فاخذهم وحبسهم ثم سئل‌فیهم‌فاطلقهم فـهذا اول‌اجتماع‌کان لـهم‌ثم انـهم دعواموء ذنا "

من اهل ساوه‌في اصبهان فلم يجبهم فخافوه ان ينـم‌عليهم فقتلوه فهو اول قتيل لـهم و اول دم اراقوه فبلغ خبره الى‌نظام‌الملک فامرباخذ من يتهم بقتله‌اتخذوابه نجارا " اسمه طاهر فقتل و مثل به وجروابرجله في‌الاسواق فهو اول قتيل منهم ثم ان‌الباطنيه قتلوا نظام‌الملک هي‌اول فتکه کانت مشهوره لـهم‌وقالـوا قتلناه بالنجار و اول موضع غلبوا عليه وتحصنوا به بلد عندقاين کان متقدمه علي‌مذهبهم فاجتمعوا عنده وقووا به فاجتازت بهم قافله عظيمه من کرمان الى قاين فخرج عليهم فقتلوهم غيرترکماني ثم قتل نظام‌الملک ومات ملکشاه فعظم امرهم و اشتدمع‌اختلاف بنيه فکانوا متفرقين فاجتمعوا وصاروا يسرقـون من قدروا عليه و يقتلونه فعلوا هذا بخلق کثير حتى ان‌الانسان کان اذاتاءخر عن بيته عن‌الوقت المعتاد قعدوا لعزاءه واخذوا في بعض‌الايام موءذنا " اخذه جارله باطني فقام اهله‌للنياحه‌عليه فاصعدوه الى سطح داره‌واروه اهله کيف يلطمون عليه وهو لايقدر يتکلم فاتفق ان رجلا " دخل دار صديق له‌فـرای‌فيها ثيابا " و مداسات و ملابس لم يعهدهـا فخرج وتحدث‌الناس فکشفوا عنهافعلموا انه من‌المقتولين‌وثاروا فکشف انهم اذااجتازبهم انسان اخذوه والقوه في بئر في‌الدار و انهم جعلوا ضريرا " على باب درب فمن اجتازبه ساله‌ان‌يقوده خطوات الى‌باب‌الدرب‌فيوء خذويقتل فتجردابوالقاسم‌الخجندی و جمع‌الجم الغفير بالاسلحه‌وامربحفراخاديد و او قدفيهاالنيران فياتون بالباطنيه افواجا و منفردين فيلقون‌في‌النارو وکلوا على‌تلک‌الاخاديد رجلا "سموه‌مالکا "وکان‌من‌قلاعهم قلقه باصفهان وقلعه‌بنواحـی قزوين مسماه‌بالموت‌والاصل فيه‌الـه موت و معناه عندالديلم " تعليم‌العقاب " لان عقابا " دلهم على موضعه ـ الخ .

في‌الطبری ان عائشه کتب الى زيدبن صوحان : الى ابنهاالخالص زيدبن‌صوحان اذا اتاک کتابی هذا فاقدم فانصرنا على امرنا هذا فان لم تفعل فخذل الناس عن علی .

فکتب اليها انا ابنک‌الخالص ان اعتزلت‌هذا الامر والافاناأول من نابذک‌وقال امرت‌ان‌تلزم بيتهاوامرنا ان‌نقاتل‌فترکت‌ماامرت به‌وامرتنا به و صنعت ما امرنا به‌ونهتنا عنه .

في‌الجزری الحکم‌بن هشام الاموی صاحب الاندلس اول من استکثر من‌المماليک بالاندلس وارتبط الخيل‌ببابه‌وتشبه بالجبابره .

فيه في سنه ٢١٠ ظهرالماءمون بابن عائشه ابراهيم بن محمدبن عبدالوهاب‌بن ابراهيم‌الامام‌واقيم‌ثلثه ايام في‌الشمس ثم‌ضرب‌بالسياط ثم‌حبس ثم قتل صبرا " ثم‌صلب و هو اول عباسی صلب وکان ساعيا " في بيعه ابراهيم‌بن المهدی .

في‌الخبر کان‌في‌وصيته‌اميرالموءمنين (ع) : اخرجونی‌الى‌الظهرفاذاتصوبت‌اقدامکم واستقبلتکم ريح فادفنونی و هو اول طور سينـاء

فی‌الجزری: المنتصر اول خلیفه من بنی‌العباس عرف قبره و ذلک ان امه طلبت اظهار قبره و کانت ام ولد رومیه.

فیه ان‌المنتصر لما ولی‌الخلافه‌کان اول‌ما احدث‌ان عزل‌صالح‌بن‌علی‌عن‌المدینه و استعمل علیها علی‌بن‌الحسن‌بن‌اسماعیل بن العباس بن‌محمد فقال اوجهک الی لحمی ودمی‌تعنی آل ابی‌طالب فانظر کیف تعاملهم فقال ارجوان امتثل امر امیرالموءمنین.

فیه مدح شاعرالحسن بن زیدالعلوی فقال.

لا تقل بشری ولکن بشریان غره‌الداعی و یوم‌المهرجان

فقال له: ان الشاعر لایبتدء بلابل یتخیر لاول القصیده مایتبرک السامع به فقال‌الشاعر لیس فی‌الدنیا کلمه‌اجل من قول (لا اله الا الله) و اولها " لا " فقال اصبت واجازه ـ الخ.

قلت هو مغالطه فان قوله (لاتقل بشری) تطیر لامجرد لفظه " لا ".

فیه المعتمد اول خلیفه انتقل من سر من رای مذ بنیت ثم لم یعد الیها احد.

فی‌ادب‌الصولی اول من کتب " من عبدالله‌فلان‌امیرالموءمنین " عمربن‌الخطاب.

فی‌البحار عن تقریب ابی‌الصلاح عن تاریخ الثقفی ان اباذر لما رای ان عثمان امر بتحریق‌المصاحف قال‌له: لاتکن اول من حرق کتاب‌الله فیکون‌دمک اول دم یهراق.

فی‌خلفاء ابن‌قتیبه ان معاویه لما‌اراد ان یولی بعده یزیدو غضب مروان‌و اتی‌مع اخواله بنی‌کنانه الی معاویه و قال‌له: اهداء من‌تاء میرک‌الصبیان‌غضب معاویه و کظم‌غیظه و قال له فی ما قال: انت‌نظیر امیرالموءمنین بعده و فی‌کل شده عضده و الیک بعدعهده فقدولینتک‌قومک و اعظمت فی‌الخراج سهمک و انامجیزوفدک و محسن رفدک و علی غناک والنزول‌عند رضاک‌فکان اول مارزق الف‌دینار فی کل‌هلال‌وفرض له فی‌اهل‌بیته مائه مائه.

فیه فی‌نهب جندیزیدالمدینه‌واول‌دور انتهبت‌والحرب‌قائمه دور بنی‌عبدالاشهل فماترکوافی‌المنازل‌من‌اثاث‌ولاحلی‌ولافراش‌الانقض‌صوفه‌حتی‌الحمام‌والدجاج‌کانوایذبحونها.

فی‌الطبری‌کان رزاق‌الکتاب والعمال‌ایام‌المنصور الی‌المامون ۳۰۰ درهم وکان اول من سن زیاده‌الارزاق الفضل بن سهل.

روی‌النعمانی عن‌الباقر (ع) لوقد خرج قائم ال محمد (ع) لنصره‌الله بالملئکه المومنین والمردفین‌والمنزلین‌والکروبیین‌یکون‌جبرئیل‌امامه، ومیکائیل‌عن‌یمینه، واسرافیل عن یساره، والرعب یسیر امامه، وخلفه و عن یمینه‌وعن شماله، والملئکه المقربون‌حذاه، اول من یبایعه محمد (ص) وعلی (ع) الثانی و معه سیف مخترط یفتح‌الله‌له‌الروم والصین والترک والدیلم‌والسند و الهند وکابل شاه والخزر ــ الخبر.

و روا "عنه (ع) اذاظهرالقائم (ع) ظهر برایه‌رسول‌الله (ص) و خاتم سلیمان و حجر موسی و عصاه‌ثم‌یاء مرمنادیه فینادی الا لایحملن‌رجل‌منکم طعاما " ولا شرابا " ولا علفا " ، فیقول اصحابه انه یریدان‌یقتلناویقتل دوابنامن‌الجوع‌والعطش ، فیسیر ویسیرون معه فاول منزل ینزله یضرب‌الحجر فینبع منه طعام و شراب و علف فیاکلون و یشربون هم و دوابهم حتی ینزل النجف .

فی‌صناعتی ابی هلال قالوا اول من ابتدء التعطف امرء القیس فی‌قوله :

الا اننی بال علی جمل بال   یسوق بنابال و یتبعنا بال

لکن لیس منه‌علی‌الاصل الذی‌اصلوه فیه من کونه‌تکرار اللفظ مع اختلاف المعنی حیث‌ان‌الفاظه‌لمعنی‌واحد فیجمعها البلی‌وانما صار کل واحد صفه لشیء فاختلفت لهذه الجهه ومثله قوله الآخر " عود علی عود علی عود خلق " و انماالتعطف قول‌الشماخ :

کادت‌ساقطنی والرحل ان نطقت   حمامه‌فدعت‌ساقا " علی‌ساق

فمعناه ان دعت الحمامه ساقا " ای ذکرالقماری علی ساق ای ساق شجره .

فی‌اکمال عن‌النبی (ص) افضل‌الکلام قول‌لااله‌الاالله وافضل‌الخلق اول‌من‌قال لااله‌الاالله‌فقیل‌ومن‌اول‌من‌قال‌لااله‌الاالله قال‌اناوانا نوربین یدی‌الله‌جل‌جلاله ــ الخبر .

فی‌الجزری اول وزیر لقب بالملک من‌المصریین رضوان وزیرالحافظ العلوی .

فیه‌اول‌وزیرکان‌للموحدین‌ابوجعفرالاندلسی‌وکان‌ماء سورا "عندامیرهم عبدالموء من صاحب بلادالمغرب فوصف له بالعقل وجوده‌الکتابه فاخرجه واستوزره .

فیه فی‌سنه ۵۴۷ کان بین‌السلطان‌سنجروبین‌الغوریه حرب وکانت دولتهم اول ماقدظهرت‌واول‌من‌ملک‌منهم رجل‌اسمه‌الحسین‌بن‌الحسین ملک‌جبال‌الغور و مدینه‌فیروزکوه قریب اعمال غزنه وتلقب بعلاء الدین و ملک بلخ فسار سنجر الیه فانهزم علاء الدین‌واسر واحضربین‌یدی‌سنجرفقال‌له ما کنت تفعل بی لوظفرت‌فاخرج له قید فضه قال کنت اقیدک بهذا و احملک الی‌فیروزکوه فخلع علیه سنجر ورده الی فیروز کوه‌فبقی مده ثم قصد غزنه فلم‌یثبت‌بهرام‌شاه‌الغزنوی بین یدیه فملکها واستعمل علیهم اخاه سیف‌الدین وامره ان یخلع‌علی‌اعیانهم و رجع‌الی‌الغور فلماجاء الشتاء و علم اهل غزنه ان‌الطریق‌منقطع‌للثلج کاتبوا بهرام شاه فسار نحوهم فلما قاربهم ثاروا علی سیف‌الدین وتولی اسره‌العلویون و وسودواوجهه وارکبوه بقره واطافوا به‌البلد ثم صلبوه و قالوا فیه اشعارا " غنت بهاالنساء فقال علاء الدین لما بلغه هذا الخبر ان لم اقلع غزنه‌فلست الحسین بن الحسین فتجهز الیهافی‌سنه‌خمسین‌وکان‌بهرامشاه مات‌وخلفه‌ابنه‌خسروشاه‌ففارق البلد فملکها علاء الدین و نهبها ثلثه ایام والقی العلویین من روء س‌الجبال وخرب‌المحله التی صلب فیها اخوه

وحبس النساء اللاتی غنین بهجواخیه فی جمام ومنعهن من الخروج حتی متن فیه فعاد الی فیروزکوه و نقل معه من اهل غزنه خلقا کثیرا " و حملهم المخالی مملوه ترابا فبنی به قلعه فی فیروزکوه موجوده الی الان وتلقب بالسلطان المعظم وحمل الجتر علی عاده السلاطین السلجوقیه .

فیه فی سنه ۵۵۵ توفی المقتفی العباسی بعله الترافی کابیه المستظهر و هو اول من استبد بالعراق منفردا " عن سلطان یکون معه من اول ایام الدیلم الی الآن و اول خلیفه تمکن من الخلافه و حکم علی عسکره و اصحابه من حین تحکم الممالیک علی الخلفاء من عهد المستنقی الی الان الا ان یکون المعتضد فی الجمهره قال الراجز

انا ابن عمرو ذی السنا الوباص و ابن ابیه مسعط الرصاص

و اول من اسعط بالرصاص من ملوک العرب ثعلبه بن امرء القیس بن مازن من الازد .

فی الجزری اتفق اول سنه ۵۸۳ یوم السبت و هو یوم النور و ز السلطانی ورابع عشر اذار سنه ۱۴۹۸ اسکندریه وکان القمر والشمس فی الحمل واتفق اول سنه العرب واول سنه الفرس التی جددوها اخیرا و اول سنه الروم والشمس والقمر فی اول البروج هذا یبعد وقوع مثله .

فی الطبقات فی سریه عبدالله بن جحش الاسدی یقال لما رجع عبدالله من نخله خمس ما غنن و قسم بین اصحابه سائر الغنائم فکان اول خمس خمس فی الاسلام .

فیه فی سریه عمیر بن عدی الخطمی الضریر و قتلها عصماء التی تقول الشعر وتحرض علی النبی (ص) انه قال له (ص) بعد قتلها هل علی فی ذلک من شیء فقال (ص) لا ینتطح فیها عنران قال فکانت هذه الکلمه اول ما سمعت منه (ص) وسماه النبی (ص) عمیرا البصیر .

فی الطبری یزید بن زیاد ابوالشعثاء الکندی رمی مأه سهم الی عسکر ابن سعد ماسقط منها الاخمسه وقتل بها خمسه (کلما رمی قال انا ابن بهدله فرسان العرجله ویقول الحسین (ع) اللهم سدد رمیته و اجعل ثوابه الجنه وکان فی اول من قتل و کان خرج معی ابن سعد فلما ردوا الشروط علی الحسین (ع) لحق به .

فیه ایضا " عمرو بن خالد الصیداوی و سعد مولاه و جابر بن الحارث السلمانی ومجمع ابن عبدالله العائذی قاتلوا فی اول الامر حتی قتلوا فی مکان واحد .

فیه حمل عمرو بن حجاج فی میمنه ابن سعد علی میمنه الحسین (ع) فصرع مسلم بن عوسجه اول اصحاب الحسین و کان عبدالله بن عمیر الکلبی القتیل الثانی من اصحابه (ع) وکان آخر من بقی من اصحابه سوید بن عمرو الخثعمی صرع فافاق بعده (ع) واخذ سیفه فقاتل مع سکین حتی قتل وکان اول قتیل من بنی ابی طالب علی الاکبر .

فیه قال عمر بن سعد اشهدوا انی اول من رمی .

فی المحاسن عن الصادق (ع) ما نزل کتاب من السماء الا اوله بسم الله الرحمن الرحیم .

في نسب قريش: مصعب الزبيري اول من سيب السائبه وبحر البحيره وحمى الحامي عمروبن يحيى بن قمعه واول من نسا الشهور سريربن ثعلبه بن الحارث بن مالک بن کنانه ابوهند ام کلاب بن مره وانقرض سرير ونسا الشهور بعده ابن اخيه القلمس و اسمه عدى بن عامر ثم صار في ولده وکان آخرهم جناده بني عوف بن اميه بن قلع بن عباد بن حذيفه بن عبد بن فقيم بن القلمس و کان خيربن حماله بن عوف بن غنم بن عامر الجادر اول من جدر الکعبه و هو من الازد.

فيه کانت الشفاء بنت هاشم عند هاشم بن المطلب فولدت له عبد يزيدبن هاشم کان يقال له المحض قال مصعب المحض يکون من ابن عم و ابنه عم و على بن ابيطالب (ع) محض يقال انه اول مولود ولد بين هاشميين.

فيه اول من تکلم في الارجاء الحسن بن محمد بن الحنفيه.

فيه کان عبدالملک قد غضب غضبه فکتب الى هشام بن اسماعيل عامله على المدينه و ابى ام ابنه هشام ان اقم آل على يشتمون على بن ابيطالب و اقم آل عبدالله بن الزبير يشتمون عبدالله بن الزبير فقدم کتابه فابى آل على و آل عبدالله ذلک و کتبوا وصاياهم فرکبت اخت لهشام و کانت جزله عاقله وقالت ياهشام اتراک الذى تهلک عشيرته على يديه راجع اميرالمؤمنين قال ما انا بفاعل قالت فان کان لابد من امر فمن آل على يشتمون آل الزبير ومر آل الزبير يشتمون آل على قال هذه افعلها فاستبشر الناس بذلک وکانت اهون عليهم فکان اول من اقيم الحسن بن الحسن وکان رجلا رقيق البشره عليه يومئذ فميص کتان رقيق فقال له هشام تکلم بسب آل الزبير فقال ان لهم رحمها ابلها ببلالها واربها بربابها فقال هشام لحرس عنده اضرب فضربه سوطا واحدا من فوق قميصه فخلص الى جلده فشرحه حتى سال دمعـــه تحت قدمه في المرمر فقام ابوهاشم بن محمد بن الحنفيه فقال انا دونه اکفيک ايها الامير في آل الزبير و شتمهم.

فيه عبدالله بن نوفل بن الحارث بن عبدالمطلب کان اول قاض بالمدينه قضى لمروان في خلافه معاويه.

في الصحاح والعرب تسمى اول المحاق الاعجاء و هي ليله ٢٨ والثانيه السرار و والثالثه الفلته و هي ليله (٣٠).

فی انساب قریش الزبیری: و کان بنوالسباق بن عبدالدار اول من بغی بمکه و کانوا کثیرا " فهلکوا .

فیه ابوقیله وجزبن غالب الخزاعی جدوهب ابن عبدمناف لام و وهب جدالنبی (ص) لام اول من عبدالشعری و کان یقول : ان الشعری تقطع السماء عرضا " فلااری فی السماء شیئا " ولاقمرا " و لانجما " یقطع السماء عرضا " ، والعرب تسمی الشعری العبور لانها تعبرالسماء عرضا " ، و وجز هو ابوکبشه الذی کانت قریش تنسب رسول الله (ص) الیه والعرب تظن ان احدا " لایعمل شیئا " الا بعرق ینزعه شبهه فلماخالف النبی (ص) دین قریش قالت قریش : نزعه ابوکبشه لان اباکبشه خالف الناس فی عباده الشعری وکان ابوکبشه سیدا " فی خزاعه لم یعیروا النبی (ص) بهمن تقصیر کان فیه ولکنهم ارادوا ان یشبهوه بخلافه فیقولون خالف کما خالف ابوکبشه .

فیه تماضر بنت الا صبغ امراه عبدالرحمن بن عوف ام ابنه ابی سلمه الفقیه اول کلبیه نکحها قرشی .

فیه اول من جاء بنعی الحره الکروس بن زیدالطائی قال ابن الزبیر الاسدی :

لعمری لقد جاء الکروس کاظما " علی خبر للمسلمین وجیع . الـخ .

فـــی معجـــم بلدان الحموی قال ابن الفقیه فامااعراض المدینه فاضحمهما الفرع وبه منزل الوالی و به مسجد صلی به النبی (ص) قال السهیلی : هو بضمتین قال : ویقال : هی اول قریه مار اسماعیل و امه منها التمر بمکه ، و هی من ناحیه المدینه ، و فیها عینان یقال لهما : الربض والنجف تسقیان عشرین الف نخله ــ الخ .

و فی انساب قریش الزبیری ام العیال عین عملها جعفربن طلحه بن عمربن عبیدالله التیمی بالفرع قدرها عظیم کثیرالغله ــ الخ .

وفی المعجم ایضا " قال عرام بن الاصبغ السلمی : ام العیال قریه صدیقه فاطمه الزهرا بنت رسول الله صلی الله علیه واله وسلم .

فیه عمروبن حریث المخزومی اول قرشی اعتقه بالکوفه مالا " کان اشتری من السائب بن الاقرع کنزالنخیرجان فربح فیه مالا " عظیما " و کان یلی الکوفه و بها ولده .

فیه عبدالله بن ابی عمرو اول من خلع یزید یوم الحره .

فیه ام سلمه اول ظعینـه دخلت المدینه مهاجره ، وابوسلمه زوجها الاول اول من هاجر الی ارض الحبشه .

فیه سوید بن هرمی بن عامربن مخزوم اول من سقی اللبن بمکه .

فیه کان مسلم بن عقبه بعد ما اوقع باهل المدینه یوم الحره فی امره یزید و انهبها

ثلاثا " اتی بقوم من اهل المدینه فکان اول من قدم الیه محمد بن ابی الجهم العدوی فقال له: اتبایع امیرالموءمنین یزید علی انک عبدقن فان شاء اعتقک و ان شاء استرقک قال محمد بل ابایع علی انی ابن عم کریم حر فقال اضربوا عنقه فقتل ثم قدم الیه یزید بن عبدالله بن زمعه فقال له مثل ذلک فاجابه مثل جواب محمد ، فقدمه فقتله ، ثم قدم الیه سعید بن المسیب فقال له بایع امیرالموءمنین علی انک عبدقن فان شاء اعتقک و ان شاء استرقک قال سعید لا ابایع عبدا " ولاحرا " فقال مسلم مجنون والله وامراللذین اتیابه فخنقاه حتی ثقل فی ایدیهما فظننا انه قدمات فارسلاه فسقط ثم افاق فقال: لاوالله لاوالله فتقدم الیه مروان وعمروبن عثمان فشهدا انه مجنون فقال قدظننت ذلک ارسلاه فانصرف راجعا "الی المدینه فلحقه مروان و عمرو فقالا: الحمدلله الذی سلمک فقال اذهبا الیکما اتشهدان بالزور و انا اسمع و تنفسان علی الشهاده والله لا اکلمکما ابدا " .

فیه قال عبدالرحمن بن سعیدالعدوی .

فان یقتلونا یوم حره و اقم — فنحن علی الاسلام اول من قتل
ونحن قتلناکم ببدر اذله — وابنا باسلاب لنا منکم نفل
فان ینج منها عائذالبیت سالما " — فکل الذی نالنا منکم جلل

فیه عمیر بن وهب الجمحی هوالذی خرز اصحاب النبی (ص) یوم بدر فقال هم ثلاثمائه اوزادوا قلیلا " ثم هم الحصی تحت الجحف ثم اقبل علی قریش فقال: لاتعرضوا وجوهکم هذه التی کانها المصابیح لوجوه کانها الحیات فلقدرایت قوما " لایموتون حتی یقتلوا اعداءهم قالت قریش: دع هذا عنک وحرش بین القوم وهو اول من رمی بنفسه وفرسه اصحاب النبی (ص) وانشب الحرب واسرابنه وهب یومئذ ثم قدم علی النبی (ص) یریدالفتک به فاخبره خبره فاسلم وشهدالفتح معه (ص) واطلق ابنه له حین اسلم .

فی الصحاح: الخمس ضرب من برود الیمن اول من عمله ملک من الیمن یقال له خمس .

فی الانساب اول اسیرفدی من بدرابو وداعه السهمی و کانت قریش قالت: لاتعجلوا فی فداء اسرائکم فیارب بکم محمد فخرج المطلب بن ابی وداعه سرا " حتی فدی اباه باربعه آلاف درهم فشخصوا بعده ففدوا اسراهم .

فیه ولد عبدبن ابی قیس بن عبدودالعامری عمروبن عبد کان یقال له ذوالثدی وکان فارس قریش و هو اول من جزع الخندق قال الشاعر:

عمروبن عبدکان اول فارس — جزع المذاد وکان فارس یلیل

المذاد موضع الخندق و فیه حفرویلیل قریب من بدرواد یدفع علی بدر ــ الخ.

و منه یظهر ان شهرته بعمروبن عبدودنسبه الی ابی جده وتلقیبه بذی الثدی لم اره فی موضع آخر .

فی دیوان عمربن ابی ربیعه :

قالــت علــی رقبــه یومــا " لجارتهــا ماتامریــن فــان القلــب قــد بتــلا
وهــل لی الیــوم مــن اخــت مواسیــه منکــن اشکــوالیهــا بعــضمــا فعــلا
فراجعتهــا حصــان غیــرفاحشــه برجــع قــول ولــب لم یکن خطــلا
لاتذکــری حبــه حتــی اراجعــه انــی ساکفیکــه ان لــم امــت عجــلا
فاقنــی حیــاءک فــی ستروفــی کــرم فلســت اول انثــی علقــت رجــلا

فی الخبر انماقیل للبغل عدلان اول من رکب البغل آدم (ع) کان له ابن یقال له معدوکان عشوقا " للدواب وکان یسوق بآدم (ع) فاذا تقاعس البغل نادی یامعدسقها فالفت البغله اسم معدفترک الناس اسم معدوقالوا عدوانما قیل للحمار حرلان اول من رکب الحمار حواوذلک انه کان لهماحمار موکانت ترکبهالزیاره قبر ولدها هابیل فکانت تقول فی مسیرها : واحراه فاذاقالت هذه الکلمات سارت الحماره واذاسکتت تقاعست فترک الناس ذلک وقالوا حرو انما قیل للفرس اجدلان اول من رکب الخیل قابیل یوم قتل هابیل وانشاء یقول : اجدالیوم دما " فقیل للفرس اجد لذلک .

فی دیوان عمربن ابی ربیعه :

صــاح اقصــر فلســت اول آلــف قــد عــداه عــن الفــه الاقــدار
وتنــاءی عنــه الحبیــب فاضحــی بعــد قــرب قــد شــط عنــه المــزار

فی اصلاح المنطق زعم الفراء ان اول لحن سمع بالعراق هذه عصاتی قال : یقول هذه عصای .

فی العقد الفرید کان علی شرطه عثمان عبدالله بن قنفذ وهواول من اتخذ صاحب شرطــه

فی الطبری کان عمروبن العاص ممن یحرض علی عثمان و یغری به ولقد خطب عثمان یوما " فی اواخر خلافته فصاح به عمر : واتق الله یا عثمان فانک قد رکبت امورا " ورکبناها معک فتب الی الله نتب فناداه عثمان وانک ههنا یا ابن النابغه قملت والله جبتک منذنزعتک عن العمل فنودی من ناحیه اخری تب الی الله ونودی من اخری مثل ذلک فرفع یدیه الی السماء وقال : اللهم انی اول التائبین ثم نــزل .

ایضا " کان اول منکر ظهر بالمدینه فی خلافه عثمان حسین فاضت الدنیا علی العرب والمسلمین طیران الحمام والمسابقه بها والرمی عن الجلاهقات و هی قسی البندق فاستعمل عثمان علیها رجلا " من بنی لیث فی سنه ثمان من خلافته فقص الطیور و کسرالجلاهقات .

فی طوال الدینوری بعد ذکره دعوه امیرالموءمنیــن (ع) الناس الی قتال اهل الشام فاجابه جل الناس الی المسیر الا اصحاب ابن مسعود و عبیدالسلمانی والربیع بن خثیم وعقد له لواء وکان اول لواء عقد بالکوفه ای لخروجــه الی الثغور .

فی تاریخ‌الثقفی علی نقل‌البحار عن‌تقریب‌ابی‌الصلاح عنه ان اباذر لما رای ان عثمان قد امر بتحریق‌المصاحف قال: یاعثمان لاتکن اول من حرق کتاب‌الله فیکون دمک اول دم یهراق.

وفی‌تاریخ‌الواقدی علی نقله عنه ایضا" عن ابی‌مروان‌الاسلمی عن‌ابیه عن جده قال: لما صدالناس عن‌الحج فی سنه ثلاثین اظهر ابوذر بالشام عیب عثمان فجعل کلما دخل‌المسجداوخرج شتم عثمان‌وذکر منه خصالا" کلهاقبیحه‌فکتب معاویه‌الی‌عثمان‌کتابا" یذکر له ما یصنع ابوذر فکتب‌الیه عثمان: اما بعد فقدجاءنی کتابک و فهمت ماذکرت من ابی ذرجنیدب فابعث الی به‌واحمله‌علی‌اغلظ المراکب‌واوعرها و ابعث‌معه دلیلا" یسیربه اللیل‌والنهارحتی‌لاینزل عن‌مرکبه‌فیغلبه‌النوم فینسیه ذکری و ذکرک فلماوردالکتاب علی معاویه حمله‌علی‌شارف لیس علیه الاقتب‌وبعث معه دلیلا" وامر ان یعذبه‌السیر حتی قدم به‌المدینه‌وقدسقط لحم‌فخذیه‌فلقداتانا آت‌ونحن‌فی‌المجسد‌ضحوه‌مع علی بن‌ابی‌طالب (ع) فقیل ابوذر قد قدم‌المدینه فخرجت اعدو فکنت اول من سبق الیه فاذا شیخ نحیف ادم طوال‌ابیض الراس واللحیه یمشی‌مشیا "متقاربا" فدنوت‌الیه‌فقلت: یاعم‌مالی‌اراک لاتخطو الا خطوا" قریبا" قال: عمل‌ابن‌عفان‌حملنی علی مرکب و عر و امربی‌ان‌اتعب ثم قدم‌بی علیه‌لیری‌فی‌رایه‌فدخل به‌علی عثمان‌فقال‌له‌عثمان‌لاانعم‌الله لک‌عینا" یاجیذب ـ الخبر.

وفی‌الاستیعاب لمابلغ اباذر مبعث‌النبی (ص) بمکه قال لاخیه انیس: ارکب الی هذا الوادی‌واعلم لی علم هذاالرجل‌الذی یزعم انه یاتیه‌الخبر من‌السماء‌واسمع من قوله ثم ائتنی فانطلق الاخ حتی‌قدم‌مکه و سمع من‌قوله ثم رجع‌الی ابی‌ذرفقال: رایته یاءمر بمکارم‌الاخلاق‌وسمعت‌منه‌کلاما" ماهوبالشعرفقال: ماشفیتنی‌فی‌ماارذت‌فتزود و حمل‌شنه" له‌فیها ماء حتی‌قدم‌مکه فاتی‌المسجدفالتمس النبی (ص) ولایعرفه‌وکره ان یساءل‌عنه حتی ادرکه اللیل فاضطجع فرآه علی‌بن‌ابی‌طالب (ع)فقال: کان‌الرجل‌غریب‌قال: نعم قال: انطلق الی‌المنزل‌قال: فانطلقت‌معه‌لایسالنی‌عن شیئی‌ولااساله‌فلما اصبحت‌من‌الغدرجعت الی‌المسجدفبقیت‌یومی‌حتی‌امسیت‌وصرت‌الی‌مضجعی‌فمربی‌علی (ع) فقال: اما آن‌للرجل ان یعرف منزله فاقامه و ذهب به معه و مایسال واحد منهما صاحبه عن‌شیء حتی اذاکان الیوم‌الثالث فعل مثل ذلک فاقامه‌علی (ع) معه ثم قال له‌الاتحدثنی ماالذی اقدمک هذا البلد قال ان‌اعطیتنی عهدا "ومیثاقا" لترشدنی فعلت ففعل‌فاخبرعلـی (ع) انه نبی‌وان ماجاء به حق و قال‌له: فاذا اصبحت فاتبعنی فانی‌ان‌رایت شیئا" اخاف علیک قمت کانی اریق الماء فان مضیت فاتبعنی حتی تدخل معی مدخلی قال: فانطلقت اقفوه حتی دخل علی‌النبی (ص) و دخلت معه وحییت النبی (ص) بتحیه‌الاسلام فقلت: السلام علیـک

یا رسول‌الله فکنت اول من حیاه بتحیه‌الاسلام فقال :وعلیک السلام من انت قال : رجل من بنی‌غفار فعرض علی‌الاسلام فاسلمت فقال : ارجع الی‌قومک فاخبرهم واکتم امرک عن اهل مکه فانی اخشاهم علیک‌فقلت : والذی‌نفسی بیده لاصوتن بهابین ظهرانیهم فخرج حتی الی‌المسجد فنادی‌باعلی‌صوته‌اشهدالااله الاالله واشهد ان محمدا " رسول‌الله (ص) فثارالقوم الیه فضربوه حتی‌اضجعوه والی‌العباس فاکب علیه و قال : ویلکم الستم تعلمون انه من غفار و ان طریق تجارتکم الی‌الشام‌علیهم و انقذه‌منهم ثم عادمن‌الغد الی‌مثلها وثاروا الیه فضربوه فاکب علیه‌العباس فانقذه ثم‌لحق بقومه فکان‌هذا اول اسلام ابی‌ذر .

فی‌الارشاد (للمفید) و من کلام امیرالموٴمنین (ع) لاهل‌البصره بعد غلبته اما بعد فان‌الله ذورحمه واسعه‌ومغفره دائمه و عفو جم و عقاب الیم قضی ان رحمته و مغفرته وعفوه لاهل طاعته من‌خلقه و برحمته‌اهتدی‌المهتدون و قضی ان نقمته و سطواته و عقابه علی اهل‌معصیته من خلقه و بعدالهدی و البینات ضل‌الضالون فماظنکم یا اهل‌البصره و قدنکثتم بیعتی و ظاهرتم علی‌عدوی فقام رجل‌و قال : نظن‌خیــرا "ونراک‌قدظهرت‌وقدرت فان عاقبت فقداجترمنا ذلک و ان عفوت فالعفواحب‌الی‌الله‌تعالی‌فقال : قد عفوت عنکم فایاکم والفتنه فانکم اول رعیه نکث‌البیعه و شق عصا هذه‌الامه ــ الخ .

فی خلفاء ابن قتیبه : ان امیرالموٴمنین (ع) بعث‌الحسن (ع) و عمارا " وجمعا " آخرلدعوه‌اهل‌الکوفه لماارادقتال‌البصره ــ الی ان قال ــ فقام عمار و قال : یا اهل‌الکوفه ان کانت غاب عنکم ابناءنا فقد انتهت الیکم امورنا ان قتله عثمان لایعتذرون فی قتله الی‌الناس و لاینکرون ذلک و قدجعلوا کتاب‌الله بینهم و بین محاجیهم فبه احیی اللـــه من احیی و امات من امات‌وان‌طلحه والزبیر کانا اول من طعن و آخر من امروکانا اول من بایع علیا " فلما اخطاهما ماملاه نکثا بیعتهما من غیر حدث ــ الخ .

فی‌البحار عن‌تقریب‌الحلبی عن‌تاریخ‌الثقفی عن‌الحسین (ع) قال : اناوبنی‌امیه تعادینافی‌الله فنحن وهم‌کذلک‌الی‌یوم‌القیامه فجاء جبرئیل‌برایه‌الحق فرکزها بین اظهرنا وجاء ابلیس برایه‌الباطل فرکزها بین اظهرهم و ان اول قطره سقطت علی وجه‌الارض من دم‌المنافقین دم عثمان .

فیه عنه‌ان‌عثمان‌قال‌لطلحه و قدتنازعاوالله‌انک‌اول اصحاب محمد تزوج‌بیهودیه فقال له طلحه و انت والله لقد قلت یوم احد ماینجینا ههنا الا ان نلحق بقومنا .

و عنه قال طارق بن شهاب : رایت عبدالرحمن بن عوف یقول ایهاالنـــاس‌ان عثمان ابی ان یقیم فیکم کتاب‌الله فقیل له : انت اول من‌بایعه و اول من عقد له قال انه نقض ولیس لناقض عهد .

عن الواقدی اول من نحر للمشرکین فی بدر ابوجهل نحر بمرالظهران لهم عشرا " ثم امیه بن خلف بعسفان تسعا " ثم سهل بن عمرو بقدید عشر ـ الخ .

فی جمل المفید عن کتاب ابی حذیفه القریشی من اهل حدیث العامه فی کتابه مقتل عثمان : لما اشتد الحصار بعثمان عمد بنوامیه علی اخراجه لیلا " الی مکه و صرف الناس فجعلوا علیه حرسا " و کان علی الحرس طلحه و هو اول من رمی بسهم فی دار عثمان .

فی العقد قال ابوالحسن کانت وقعه الجمل فی النصف من جمادی الآخره التقوا فکان اول مصروع فیناطلحه بن عبیدالله ا تاه سهم غرب فاصاب رکبته فکان اذا امسکوه فتر الدم واذا ترکوه انفجر فقال لهم اترکوه فانما هو سهم ارسله الله .

فی المواسم لماقتل یوسف بن عمر زید بن علی و صلب جثته بالکناسه بعث براسه مع شعبه بن عقال و کلف آل ابی طالب البرائه من زید وقام خطباء هم بذلک فکان اول من قام عبدالله بن الحسن فاوجز ثم جلس و قام عبدالله بن معاویه بن عبدالله بن جعفر فاطنب فانصرف الناس و هم یقولون ابن الطیار من اخطب الناس فقیل لعبدالله بن الحسن ذلک فقال : لوشئت ان اقول لقلت ولکن لم یکن مقام سرور و انما کان مقام مصیبه .

فی الاغانی ان قیسا " تدعی الحکمیه لعامر العدوانی الذی کانت العصا تقرع له قال لمتلمس الذی الحلم قبل الیوم ما تقرع العصا و ما علم الانسان الا لیعلما .

و ربیعه تدعیه لعبدالله بن عمرو بن همام والیمن تدعیه لربیعه بن مخاشن وهو ذوالاعواد و هو اول من جلس علی منبر اوسریر و تکلم قال الاسود بن یعفر .

ولقد علمت لو ان علمی نافعی ان السبیل سبیل ذی الاعواد

فی نقض عثمانیه الاسکافی خطب امیرالموء منین (ع) فی یوم الثانی من بیعته والتفت یمینا " و شمالا " فقال : الا لایقولن رجال منکم غدا " قد غمرتهم الدنیا فاتخذوا العقار وفجروا الانهار ورکبوا الخیول الفارهه و اتخذوا الوصائف الروقه فصار ذلک علیهم عارا " وشنارا " اذامامنعتهم ما کانوا یخوضون فیه واصرتهم الی حقوقهم التی یعلمون فینقمون ذلک و یستنکرون و یقولون حرمنا ابن ابی طالب حقوقنا ـ الی ان قال ـ : قال (ع) : انتم عبادالله والمال مال الله یقسم بینکم لافضل فیه لاحد علی احد .

قال الاسکافی وکان هذا اول ماانکروه من کلامه (ع) واورثهم الضغن علیه وکرهوا قسمه بالسویه

فی الاغانی اول من سمی السوء ال الزوار خالد البرمکی فمدحه بشار بذلک و من کفریات بشار ان رجلا " قال : کنا امس فی عرس فکان اول صوت غنی به المغنی .

هوی صاحبی ریح الشمال اذا جرت واشفی لنفسی ان تهب جنوب

وما ذاک الا انها حین تنتهی تناهی وفیها من عبیده طیب

فطرب و قال : هو احسن ممن فلج یوم القیامه .

فیه و فد بشار الی عمربن هبیره وقد مدحه بقوله ــ الی ان قال ــ

لالقی بنی عیلان ان فعالهم تزید علی کل الفعال مراتبه
اولاک الاولی شقوا العمی بسیوفهم عن العین حتی ابصر الحق طالبه
وجیش کجنح اللیل یزحف بالحصا وبالشوک والخطی حمرا تغالبه
غدونا له والشمس فی خدر امها تطالعنا ولظل لم یجر ذائبه
بضرب یذوق الموت من ذاق طعمه وتدرک من نجی الفرار مثالبه
کان مثار النقع فوق رء وسنا واسیافنا لیل تهادی کواکبه
بعثنا الهم موت الفجاء ه اننا بنو الموت خفاق علینا سبائبه
فراحوا فریق فی الاسار و مثله قتیل ومثل لاذ بالبحر هاربه
اذا الملک الجبار صعر خده مشینا الیه بالسیوف نعاتبه

(وفیها) یقول :

اذا کنت فی کل الامور معاتبا صدیقک لم تلق الذی لا تعاتبه
فعش واحدا " اوصل اخاک فانه مقارف ذنب مره ومجانبه
اذا انت لم تشرب مرارا " علی القذی ظمئت وای الناس تصفو مشاربه

فوصله ابن هبیره بعشره آلاف درهم فکانت اول عطیه سنیه اعطیها بشار ورفعت من ذکره .

فی الامالی للطوسی فی خبرفی وفد عقیل علی معاویه ان معاویه لما بلغه ذلک قال : ارکبوا افره دوابکم والبسوا احسن ثیابکم فان عقیلا " قد اقبل نحوکم و ابرز معاویه سریره فلما انتهی الیه عقیل قال معاویه مرحبا " بک یا ابایزید مانزع بک قال : طلب الدنیا من مظانها قال : وفقت واصبت قد امرنالک بمائه الف فاعطاه المائه الالف ثم قال : اخبرنی عن العسکرین اللذین مررت بهما عسکری وعسکر علی قال فی الجماعه اخبرک اوفی الوحده قال بل فی الجماعه قال : مررت علی عسکر علی (ع) فاذا لیل کلیل النبی (ص) ونهار کنهار النبی (ص) الا ان رسول الله (ص) لیس فیهم و مررت علی عسکرک فاذا اول من استقبلنی ابوالاعور و طائفه من المنافقین والمنفرین برسول الله الا ان اباسفیان لیس فیهم .

فکف عنه حتی اذا ذهب الناس قال له : یا ابایزید ایش صنعت بی قال : الم اقل لک فی الجماعه اوفی الوحده فابیت علی الا الجماعه قال : اما الآن فاشفنی من عدوی قال : ذلک عند الرحیل فما کان من الغد شد غراره ورواحله واقبل نحو معاویه و قد جمع معاویه جمعا " حوله فلما انتهی الیه قال : یامعاویه من ذاعن یمینک قال عمروبن العاص فتضاحک ثم قال : لقد علمت قریش انه لم یکن احصی لتیوسها من ابیه ثم قال : من هذا قال ابوموسی فتضاحک ثم قال لقد علمت قریش بالمدینه انه لم یکن بها امراه اطیب ریحا " من جیب امه ثم قال

اخبرني ياابازيـــد عن‌نفسي‌قال : تعرف حمامه ثم سار فالقى فى خلد معاويه قال : ام من امهاتي لست اعرفها فدعا بنسابين من اهل‌الشام فقال‌اخبراني‌من‌ام‌من امهاتي يقال لها حمامه لست اعرفها فقالا لاتسئلنا عنهاقال :اخبراني‌اولاضربن‌اعناقكماولكما الامان‌قالا : فان‌حمامه‌جده‌ابي‌سفيان‌السابعه‌وكانت‌بغيا "وكانت‌لها بيت‌توءتي‌فيه قال جعفربن‌محمد (ع) و كان عقيل من انسب‌الناس.

فيه و في نقض عثمانيه الجاحظ للاسكافي عن علي (ع) قال : سمعت‌النبي (ص) يقول : ايما وال ولي امر امتي من بعدي اقيم علي‌حدالصراط ونشرت‌الملائكه صحيفته‌فان نجافبعد له وان‌جار انتفض به‌الصراط انتفاضـه‌تنزيل مابين مفاصله حتي‌يكون بين‌كل‌عضو وعضومن‌اعضائه مسيره مائه عام ثم يهوي الي‌النار فيكون اول‌مايتقيهابه انفه و حروجهه.

قال‌الجاحظ في‌بيانه‌ذكرعلي (ع) اكتل فقال‌الصبيح الفصيح و هو اول من‌اتخذ بيت مال لنفسه في داره.

كان عبدالملک اول‌خليفه‌منع‌الناس من‌الكلام عندالخلفاء وتقدم فيه و توعدعليه وقال : ان جامعه عمروبن‌سعيدالعاصي عندي و اني والله لايقول احدكم هكذا الا قلت به هكذاواني‌والله‌ما انا بالخليفته‌المستضعف يعني عثمان ولاانا بالخليفه‌المداهن‌يعني معاويه ولاانا بالخليفه الماءبون يعني يزيد.

قال ابواسحق (اي‌النظام) والله لولانسبک من هذا المستضعف وسببک من هذا المداهن لكنت منها ابعد من العيوق والله ما اخذتها من جهه‌الميراث‌ولا من جهه‌السابقه ولامن جهه‌القرابه ولاتدعي شوري ولاوصيـه.

في‌الاغاني عن ابن الاعرابي ان ابازبيد و فدعلي‌الوليدبن عقبه حين استعمله عثمان علي‌الكوفه فانزله الوليد دارالعقيل ابن ابي‌طالب علي باب المسجد فاستوهبها منه فوهبها له فكان ذلک اول‌الطعن عليه من اهل‌الكوفه لان ابازبيد كان يخرج من منزله حتي‌يشق‌الجامع‌الي‌الوليدفيسمرعنده و يشرب‌معه و يخرج‌فيشق‌المسجدوهوسكران ــ الخ.

فيه مر مروان‌بن ابي‌حفصه بباهلي من اهل‌اليمامه و هونيشد قوما " شعرا " مدح به مروان بن محمد و قال انه قتل قبل ان يلقاه و اول اشعاره.

مـــروان يـا ابـــن محمـد انــت‌الــــذي   زيـــدت بـه‌شرفـــا " بنـــو مـــــروان

فاعجبه فاتي‌الباهلي‌في‌منزله‌وقال : سمعت‌قصيدتک و مروان قدمضي وفات مارمنه ابتيعني‌القصيده حتي انتحلها فانه خيرلک ان تبقي عليک و انت‌فقير قال : نعم قال بكم قال : بثلاثمائه‌درهم‌قال : ابتعتهافاعطاه‌الدراهم‌وحلفه‌بالطلاق‌ثلاثا "وبالايمان المحرجه ان لاينتحلها لنفسه ولاينشدهاوانصرف بها الي‌منزله فغيرمنهاابياتا "وزاد فيها و جعلها في معن و قال في ذاک البيت.

معن بن زائده الذی زیدت به شرفا" الی شرف بنو شیبان

و وفد بهاالی معن فملایده و اقام عنده مده حتی اثری و اتسعت حاله فکان معن اول من رفع ذکره و نوه به.

فیه دخل مروان بن ابی حفصه علی المهدی بعد معن بن زائده فانشده مدیحا" فقال له: من انت قال: شاعرک و عبدک مروان بن ابی حفصه فقال له الست القائل:

اقمنا بالیمامه بعد معن مقاما" لانرید به زوالا"

وقلنا این نرحل بعد معن وقد ذهب النوال فلا نوالا"

قد ذهب النوال فی مازعمت فلم جئت تطلب نوالنا لاشیء لک عندنا جروا برجله حتی اخرج فلما کان من العام المقبل تلطف حتی دخل مع الشعراء وکانوا یدخلون علی الخلفاء کل عام مره وانشده بعد رابع اوخامس منهم.

طرقتک زائره فحی خیالها بیضاء تخلط بالجمال دلالها

قادت فوءادک فاستقادومثلها قادالقلوب الی الصبی فامالها

فانصف الناس لها حتی بلغ الی قوله:

هل تطمسون من السماء نجومها باکفکم او تسترون هلالها

اوتجدون مقاله عن ربکم جبریل بلغها النبی فقالها

شهدت من الانفال آخرآیه بتراثهم فاردتهم ابطالها

فزحف المهدی من صدر مصلاه حتی صار علی البساط اعجابا" بما سمع قم قال کم هی قال مائه بیت فامرله بمائه الف درهم فکانت اول مائه الف درهم اعطیها شاعر فی ایام بنی العباس فمضت الایام و ولی هرون فدخل الیه مروان مع الشعراء ثم انشده قصیده امتدحه بهافقال له من انت قال شاعرک وعبدک مروان قال له الست القائل فی معن و انشده البیتین ثم قال خذوابیده فاخرجوه لاشیء لک عندنا فاخرج فلما کان بعد ذلک بایام تلطف حتی دخل فانشده قصیدته التی یقول فیها:

لعمرک ماانسی غداه المحصب اشاره سلمی بالبنان المخضب

وقد صدرالحجاج الا اقلهم مصادرشتی موکبا" بعد موکب

فاعجبه فقال: کم قصیدتک من بیت فقال ستون اوسبعون فامر له بعدد ابیاتها الوفا فکان ذلک رسم مروان عندهم حتی مات.

فیه قال ابن الاعرابی و فد مروان علی معن فانشده:

بنو مطر یوم اللقاء کانهم اسود لها فی بطن خفان اشبل

هم یمنعون الجار حتی کانما لجارهم بین المساکین منزل

لهاميم في الاسلام سادوا ولم يكن كاولهم في الجاهليه اول
هم القوم ان قالوا اصابوا وان دعوا اجابوا وان اعطوا طابوا واجزلوا
ولا يستطيع الفاعلون فعالهم وان احسنوا في النائبات واجملوا

فامر له بصله سنيه وخلع عليه و حمله وزوده.

قال ابن الاعرابي ولو اعطاه كل مايملک ما وفاه حقه و كان ابن الاعرابي يختم به الشعراء ودخل معن على المنصور فقال له اعطيت ابن ابي حفصه مائه الف درهم لقوله فيک.

معن بن زائده الذى زيدت به شرفا" الى شرف بنوشيبان

فقال له كلا" بل اعطيته لقوله:

مازلت يوم الهاشميه معن بالسيف دون خليفه الرحمن

فتبسم و قال: احسنت في فعلک.

في العقد الفريد قال ابن قتيبه: بلغني ان اول من بكى على نفسه و ذكر الموت في شعره يزيد بن خراق فقال:

هل للفتى من بنات الدهر من واق ام هل له من حمام الموت من راق
قد رجلوني وما بالشعر من شعث والبسوني ثيابا" غير اخلاق
وطيبوني وقالوا ايما رجل وادرجوني كاني طي مخراق
وارسلوا فتيه من خيرهم حسبا ليسندوا في ضريح القبر اطباقي
وقسموا الماء وارفضت عوائدهم وقال قائلهم مات ابن خراق
هون عليک ولا تولع باشفاق فانما مالنا للوارث الباقي

قال ابن ابي الحديد روى الكلبي عن رجل من الانصار قال: بينا انا واقف في اول الصفوف يوم الجمل اذ جاء على (ع) فانحرفت اليه فقال اين مثرى القوم فقلت ههنا نحو عائشه قال الكلبي: يريد اين عددهم وجمهورهم و كثرتهم.

قال ابن عبدربه كانوا يتمادحون بالموت حربا" و يتهاجون بالموت على الفراش ويقولون فيه مات حنف انفه واول من قال ذلک النبي (ص):

في عيون القتيبي لشاعر اسدى:

و اول خبث الماء خبث ترابه واول خبث القوم خبث المناكح

فيه كان سعيد بن المسيب يستفتح القراءه ببسم الله الرحمن الرحيم ويقول: انها اول شيء كتب في المصحف واول الكتب و اول ما كتب به سليمان (ع) الى المراه.

في مسترشد الطبرى الامامي روى ابوعاصم النبيل ان خالد الحذاء اول من وضع لهم العشور و قال: ان اموال التجار يختلف فيها في كل وقت و لا يمكن اخذ الزكوه منها فلو وضع عليهم شيء يكون صالحا".

عن غارات الثقفی قال علی (ع) لظبیان بن عماره رسول زیاد الیه (ع) فی قتل ابن الحضرمی الذی جاء من قبل معاویه لاخذ البصره ان البصره اول القری خرابا " اما غرقا " و اما حرقا " حتی یبقی مسجدها کجوء جوء سفینه ثم قال لظبیان این منزلک منها فقال : مکان کذا فقال : علیک بضواحیها علیک بضواحیها .

قیل اول من قال : (یالیتنی فیها جذع) ای شاب ورقه بن نوفل قاله فی حدیث المبعث ای لیتنی اکون شابا " حین تظهر نبوته حتی ابالغ فی نصرته .

فی العقد الفرید لما نزل محمد بن ابی بکر مصر و صبر الیه معاویه معاویه بن خدیـــج الکندی تفرق عن محمد من کان معه فتغیب فدل علیه فاخذه و ضرب عنقه و بعث براسه الی معاویه فکان اول راس طیف به فی الاسلام .

فیه اول من شبه الخیل بالظباء والسرحان والنعامه وتبعه الشعراء امرء القیس فقال له :

ایطـــــلا ظبـــــی وساقـــا نعامـــه وارخـــاء سرحـــان وتقریـــب تتفـل
کـان علی المتینـن منـــــه اذا انتحـــی مـــــداک عروس اوصلایـه حنظـــل
مکـــرمفـــر مقبـــل مدبـــــر معـــا " کجملـــود صخرحطه السیـل من عـل

فی کامل المبرد خطب المهلب فی قتاله الخوارج و قال ایها الناس انکم قد عرفتم مذهب هوء لاء وانهم ان قدروا علیکم فتنوکم فی دینکم و سفکوا دماءکم فقاتلوهم علی ما قاتل علیه اولهم علی بن ابی طالب صلوات الله علیه ــ الخ .

فی صفین نصر ذکروا انه لما غلب اهل الشام علی الفرات فرحوا بالغلبه فقال معاویه یا اهل الشام هذا والله اول الظفر لاسقانی الله ولاسقی اباسفیان ان شربوا منه ابدا " حتی یقتلوا باجمعهم علیه فقام رجل یقال له : المعری بن الاقبل وکان ناسکا " وکان له فیها یذکر همدان لسان وکان صدیقا " ومواخیا " لعمرو بن العاص فقال : یامعاویه سبحان الله و ان سبقتم القوم الی الفرات تمنعونهم عنه اماوالله لوسبقوکم الیه لسقوکم منه الیس اعظم ما تناولون من القوم ان تمنعوهم الفرات فینزلوا علی فرصه اخری فیجازوکم بماصنعتم اماتعلمون ان فیهم العبد والامه و الاجیر والضعیف ومن لاذنب له هذاوالله اول الجور لقد شجعت الجبان وبصرت المرتاب وحملت من لایرید قتالک علی کتفیک فاغلظ له معاویه و قال لعمرو : اکفنی صدیقک فاتاه عمروفاغلظ له فسار الرجل فی سواد اللیل فلحق بعلی (ع) .

فیه للاقیشر فی مدح فاتک بن فضاله :

وفـــد الوفـــود فکنـــت اول وافـــــد یـافاتـک بـن فضالـــه بـن شریـــک

فی شرح ابن ابی الحدید روی البلاذری ان رسول الله (ص) امر بعد بدر بصلت عقبه بن ابی معیط بعد قتله و کان امر بقتله صبرا " فکان اول مصلوب فی الاسلام .

فی صفین نصر بایع‌الناس معاویه علی کتاب‌الله و سنه نبیه (ص) فاقبل مالک‌بن هبیره‌الکندی‌وکان غالبا " فقال لمعاویه اخرجت‌هذا الملک وافسدت‌الناس وجعلت‌للفسهاء مقالا " و قدعلمت‌العرب اناحی فعال و لسنابحی مقال و انا ناتی بعظیم فعالنا علی قلیل مقالنا فابسط یدک‌ابایعک علی ما اجبنا و کرهنافکان اول‌العرب بایع علیهامالک ـ الخ .

فیه ابوعمار و امه اول قتیل قتلا من‌المسلمین بمکه .

فی‌الاغانی قال علی‌بن‌الجهم حبسنی ابی فی‌الکتاب فکتبت الی امی .

یـا امتـا افدیـک مـن ام   اشکـو الیـک فظاظـه‌الجهـم

قـد سـرح‌الصبیـان کلهـم   وبقیـت محصـورا " بـلاجـرم

قال : و هو اول‌شعرقلته‌وبعثت به الی امی فارسلت‌الی ابی‌والله لئن‌لم تطلقه لاخرجن حاسره حتی اطلقه قال فحدث بهذا الخبر ابراهیم بن‌المدبر فقال : ابن الجهم کذاب و مایمنعه من ان‌یکون ولد لهذاالحدیث و قال هذاالشعر و له ستون سنه ثم‌حدثکم انه قال و هو صغیر لیرفع من شان نفسه .

فی فرحه‌الغری قیل للعسکری (ع) : ما تختار علی‌العقیق الاحمر شیئا " قال : نعم‌لماجاء فیه قیل و ما جاء فیه قال حدثنی ابی ابن‌آدم (ع) اول من تختم به ـ الخبر .

فی‌الاغانی خرج‌المهدی یوما " فلقیه الحسین بن مطیر فانشده :

اضحـت یمینـک مـن جـودمصـوره   لابـل یمینـک منهـا صـورالجـود

فقال : کذبت یا فاسق و هل ترکت من شعرک موضعا " لاحد بعد قولک فی‌معن‌بن زائده حیث تقول :

الـمـا بمعـن ثـم قـولا لقبـره   سقیـت‌الغـوادی‌مربعـا " ثـم "مربعا "

ایـاقبـر معـن‌کنـت اول حفـره   مـن‌الارض خطـت‌للسماحـه‌مضجعـا "

عن‌انساب قریش زبیربن‌بکار قال ابن عباس : والله لقد علمت قریش ان‌اول من اخذ الایلاف‌واجازلهاالعیرات لهاشم‌والله ماشدت‌قریش رحالا "ولاحبلا " بسفر ولااناخت بعیرا " بحضر الابهاشم والله ان اول من سقی بمکه ماء " عذبا " و جعل باب‌الکعبه‌ذهبا " لعبدالمطلـب .

فی شرح‌المعتزلی عن‌کتاب‌هاشم و عبدشمس لابن‌ابی‌روبه‌الدبابس ان‌اول‌قتیل قتله بنوهاشم من بنی عبدشمس عفیف‌بـن‌ابی‌العاص بن‌امیه قتله حمزه‌بن عبدالمطلب .

فی مفاخرات هاشم و امیه کان خالدبن یزید اول من اعطی التراجمه والفلاسفه وقرب اهل‌الحکمه و روء ساء اهل کل صناعه و ترجم کتب‌النجوم والطب والکیمیا والحروب والآداب والدلالات والصناعات .

في مقاتل الطالبيين عن مغازي محمد بن اسحاق في غزاه موته و قتل جعفر الطيار لكعب بن مالك الانصاري :

نام العيون ودمع عينك يهمل سبحا " كما و كف الرباب المسبل
وجدا " على النفر الذين تتابعوا قتلا " بموته اسندوا لم ينقلوا
ساروا امام المؤمنين كانهم طود يقودهم الهزبر المشبل
اذ يهتدون بجعفر ولواءه قدام اولهم ونعم الاول
حتى تقوضت الصفوف وجعفر حيث التقى جمع الغواه مجدل
فتغير القمر المنير لفقده والشمس قد كسفت وكادت تافل
قوم علا بنيانهم من هاشم فرع اشم و سودد متاثل
قوم بهم عصم الاله عباده وعليهم نزل الكتاب المنزل
فضلوا المعاشر عفه وتكرما " وتغمدت اخلاقهم من يجهل

ومن الغريب انهم اتفقوا على ان النبي (ص) امر زيد بن حارثه اولا "ثم جعفرا "ثانيا " ثم عبدالله بن رواحه ثالثا " وهم ينقلون مايكذبهم ويفضحهم و يوضح جعلهم و مثله قول حسان و قد نقله الثاني ايضا " :

فلا يبعدن الله قتلى تتابعوا بموته منهم ذو الجناحين جعفر
وزيد وعبدالله حين تتابعوا جميعا " واسياف المنيه تخطر

ــ الى ان قال :

غداه غدوا بالمؤمنين يقودهم الى الموت ميمون النقيبه ازهر
اغر كضوء البدر من آل هاشم ابى اذا سيم الظلامه اصعر

وضعوا ذلك عداوه " لاميرالمؤمنين (ع) حيث ان جعفرا " اخوه و دفعا "للشناعه عن صديقهم وفاروقهم حيث امر النبي (ص) عليهم ابن زيد مولاه قال تعالى يريدون ان يطفوء انورالله بافواههم وقال الشاعر : وهل يصلح العطار ماافسد الدهر ثم ما يفعلون بلعنه (ص) المتخلف عن جيش اسامه و قد تخلفا .

في اصلاح المنطق الفرع اعلى الشيء والفرع اول ماينتج من الابل و الغنم وكان اهل الجاهليه يذبحونه لآلهتهم .

في تذكره سبط ابن الجوزي ذكر احمد بن حنبل في فضائله لما قصد صاحب لواء المشركين يوم احد النبي (ص) فداه علي (ع) بنفسه و حمل على صاحب اللواء فقتله فنزل جبرئيل فقال : يا محمد ان هذه لهي المواساه فقال النبي (ص) علي مني وانا منه فقال جبريل : وانا منكما .

قال الزهري انما قال جبريل : ان هذه لهي المواساه لان الناس فروا عن النبي (ص) يوم احد حتى عثمان فانه اول من فرودخل المدينه ــ الخبر .

فیه ایضا " ذکرالثعلبی فی‌تفسیره قال لما ارادالنبی (ص) ان یهاجر الی‌المدینه خلف علیا " (ع) بمکه لقضاء دیونه وردالودائع‌التی کانت عنده و امره تلک‌اللیله ان‌ینام علی‌فراشه‌وقال‌له : تسبح‌ببردی‌الحضرمی‌الاخضر فانه‌لایخلص الیک‌منهم‌احدولایصیبونک بمکروه والقوم قداحاطوا بالدار قال : فاوحی‌الله‌الی جبرئیل و میکائیل : انی قد آخیت بینکما و جعلت عمر احدکما اطول من‌عمرالآخر فایکمایوٴثر صاحبه بالحیاه‌فاختار اکلاهما الحیاه فاوحی‌الله الیهما افلا کنتما مثل علی آخیت بینه و بین محمد فبات علی فراشه یفدیه بنفسه و یوٴثره بالحیاه‌اهبطاء الی‌الارض فاحفظاه من عدوه فنزلا جبرئیل‌عندراٴسه و میکائیل عندرجلیه‌والملائکه تنادی بخ" بخ" من مثلک یا ابن‌ابی‌طالب والله‌یباهی بک ملائکتک‌ثم‌توجه النبی (ص) الی‌المدینه فانزل‌الله فی‌شان علی (ع) و من‌الناس من‌یشری نفسه ابتغاء مرضاه‌الله والله رءوف بالعباد .

قال ابن عباس اول من شری نفسه ابتغاء مرضاه‌الله علی‌بن ابی‌طالب (ع) .

فی‌حلیه ابی‌نعیم ان معاذبن جبل ادان‌دینا " اغلق ماله فدعاه‌النبی (ص) فلم یبرح حتی باع ماله و قسمه بین غرمائه فقام معاذ لامال له و بعثه‌النبی الی‌الیمن لیجبره وکان اول من حجر علیه فی هذا المال معاذ .

فی مناقب‌الکنجی الشافعی .

قال‌النبی (ص) لفاطمه علیهماالسلام لما اردت ان املکک بعلی " امرالله تعالی جبرئیل فقام فی‌السماء الرابعه فصف الملائکه صفوفا " ثم خطب علیهم جبرئیل فزوجک من علی ثم امر شجرالجنان فحملت‌الحلی‌والحلل ثم‌امرها فنثرته علی‌الملائکه فمن اخذ منهم‌یومئذ اکثر مما‌اخذ صاحبه‌اواحسن افتخربه‌علی‌صاحبه‌الی‌یوم‌القیامه قالت ام‌سلمه : فلقد کانت فاطمه تفتخر علی‌النساء لان اول من خطب علیها جبرئیل (ع) ـ الخبر .

عن‌مسند احمدبن حنبل کان‌النبی (ص) اذا سافر کان آخرعهده بانسان من اهله فاطمه (ع) و اول من دخل علیه اذا قدم فاطمه (ع) ـ الخبر .

فی خطبه و سیله روضه‌الکافی حتی اذا دعاالله عزوجل بنیه و رفعه الیه لم‌یک ذلک‌بعده‌الاکلمحه‌من‌خفقه‌او ومیض من‌برقه الی ان‌رجعوا الی‌الاعقاب‌وانتکصوا‌علی‌الادبار وطلبوا‌بالاوتار واظهروا‌الکتاب‌وردموا‌الباب‌وفلبوا‌الدار و غیروا آثار رسول‌الله (ص) ورغبوا عن احکامه و بعدوا عن‌انواره و استبدلوا بمستخلفه بدیلا " اتخذوه وکانوا ظالمین وزعموا ان‌من‌اختاروا من آل ابی قحافه اولی بمقام‌رسول‌الله (ص) ممن‌اختاره الرسول لمقامه وان مهاجر آل ابی‌قحافه خیر من‌المهاجری‌الانصاری‌الربانی ناموس هاشم‌بن‌عبدمناف الاوان اول‌شهاده زوروقعت فی‌الاسلام شهادتهم‌ان‌صاحبهم مستخلف رسول‌الله (ص) فلما کان

من امر سعد بن عباده ماكان رجعوا عن ذلک وقالوا : ان النبی (ص) مضی ولم یستخلف ورسول الله الطیب المبارک صلی الله علیه وآله اول مشهود علیه بالزور فی الاسلام و عن قلیل یجدون غب مایعملون وسیجد التالون غب مااستنه الاولون ـ الخ.

و فی شرح المعتزلی قال ابن عباس: اول ذل علی العرب موت الحسن (ع) .

وفی الطبری وفی سنه ۴۰ بویع للحسن (ع) بالخلافه وقیل: ان اول من بایعه قیس بن سعد بن عباده قال له ابسط یدک ابایعک علی کتاب الله تعالی و سنه نبیه (ص) وقتال المحلین فقال له الحسن (ع) علی کتاب الله و سنه نبیه فان ذلک یاتی من وراء کل شرط فبایعه وسکت و بایعه الناس. (۱)

فیه قال الشعبی اول رجل قتله زیاد بالکوفه اوفی بن حصن بلغه عنه شیء فطلبه فهرب فعرض الناس زیاد فمربه فقال من هذا قالوا اوفی بن حصن الطائی فقال زیاد اتتک بحائن رجلاه فقال اوفی :

ان زیادا بالمغیره لا تعجل والناس فیهم عجله
خفتک والله فاعلمن حلفی خوف الحفافیث صوله الاصله
فجئت اذ ضاقت البلاد فلم یکن علیها لخائف وأله

قال : مارایک فی عثمان قال : ختن النبی (ص) علی ابنیته ولم انکره ولی محصول رای قال :فما تقول فی معاویه ؟ قال : جواد حلیم ، قال : فما تقول فی ؟ قال : بلغنی انک قلت بالبصره والله لآخذ البریء بالسقیم والمقبل بالمدبر ، قال : قد قلت ذلک قال : خطبتها عشواء ، قال زیاد : لیس النفاخ بشر الزمره فقتله ، فقال ابن همام السلولی .

خیب الله سعی اوفی بن حصن حین اضحی فروجه الرقاء
قاده الحین والشقاء الی لیث عرین وحیه صماء

قلت : لم لم یقل : الی خنزیر مربی وحیه صماء .

فی تاریخ بغداد قال رجل من ولد الزبیر فی مجلس یحیی البرمکی لشریک القاضی : یزعم الناس امک تسب ابابکر وعمر فاطرق ملیا " ثم رفع راسه فقال : والله مااستحللت ذلک من ابیک وکان اول من نکث فی الاسلام فکیف منهما .

---

(۱) لم یبایع السبط الزکی علیه السلام معاویه قط حاشا " له بل صالحه علی شروط والصلح غیر البیعه والتعبیر بلفظ البیعه امامن عدم التوجه اویکون من غرض سیاسی لا یخفی علی المتدرب کیف وقد عد اخوه السبط لشهید المفدی البیعه مع یزید ذله وقال : " ابی الله ورسوله المؤمنون وحجور طابت وطهرت وانوف حمیه ونفوس ابیه من ان تؤثر طاعه اللئام علی مصارع الکرام " ومستقی السبطین علیهما السلام من قلیب ومفرغهما من ذنوب " .

فی‌طبقات ابن‌سعد عن ابن‌عباس کان للنبی (ص) من خدیجه ابنان‌واربع بنات القاسم‌وکان اول‌من‌ولدله ، ثم‌زینب ، ثم‌رقیه ، ثم‌فاطمه ، ثم‌ام‌کلثوم ، ثم‌عبدالله‌المسمی بالطیب و الطاهر ، واول من مات منهم‌القاسم ، ثم عبدالله فقال العاص بن وائـــل ابوعمروبن‌العاص : قدانقطع‌ولده‌فهو ابتر ، فانزل‌الله‌تعالی " ان‌شانئک‌هوالابتر " ـ الخ .

ثم‌الصحیح ما فیه من‌کون‌الطیب‌والطاهر لقبی‌عبدالله‌لا ابنین آخرین کما توهم کثیر ، اوکون‌الطیب والطاهر واحدا " غیر عبدالله .

فی‌حلیه ابی‌نعیم عن حذیفه قال : یجمع‌الناس ـ ای‌فی‌المحشر ـ فی‌صعیدواحد فلاتکلم‌نفس فیکون اول‌مدعو" محمد (ص) فیقول : لبیک‌وسعدیک‌والخیر فی یدیک والشر لیس الیک ، والمهدی من هدیت ، وعبدک‌بین‌یدیک انابک‌والیک لاملجا و لامنجامنک‌الا الیک ، تبارکت‌وتعالیت ، سبحانک رب‌البیت ، فذلک قوله عزوجل " عسی ربک ان یبعثک مقاما " محمودا " .

فی‌الاستیعاب عن ابن‌ابی‌ملیکه قال : کنت اول من بشر اسماء بنت ابی‌بکربنزول ابنها عبدالله‌بن‌الزبیر من خشبه‌الصلب لمارحل‌عروه‌بن‌الزبیر الی الشام واخذاذنا " من عبدالملک فدعت بمرکن و شب یمان و امرتنی‌بغسله‌فکنا لانتناول عضوا " الاجاء معنا فکنا نغسل‌العضو ونضعه فی‌اکفانه‌ونتناول‌العضوالآخرالذی یلیه حتی فرغنا منه ثم‌قامت فصلت علیه فما اتت علیها جمعه حتی ماتت .

فی‌الحلیه عن حذیفه : اول ما تفقدون من دینکم‌الخشوع ، وآخر ماتفقدون من دینکم الصلوه .

فی مقاتل ابی‌الفرج : اول من توفی من‌الحسنیین فی‌الهاشمیه (مجلس‌المنصور) ابراهیم بن‌الحسن بن‌الحسن و توفی عبدالله بن الحسن بن الحسن والحسن بن الحسن بن الحسن وهوءلاء من ولدالمثنی ماتوا اوقتلوا فی‌الحبس .

فی‌الحلیه عن کعب بن‌عمرو ابی‌الیسر نظرت الی‌العباس یوم بدر وهو قائم کانه صنم و عیناه تذرفان فقلت : جزاک الله من رحم شرا " اتقاتل ابن اخیک مع عدوه ـ الی‌ان‌قال ـ قال : ما ترید الی قلت : اساران‌رسول‌الله (ص) نهی عن قتلک قال : لیست باول صله فاسرته ، ثم جئت به الی النبی (ص) .

فیه عن بره بنت رافع قالت : لما خرج العطاء بعث عمر الی زینب بنت جحش بعطائها ـ الی ان قالت : ـ ثم رفعت یدیها ثم‌قالت‌اللهم لایدرکنی‌عطاء لعمر بعدعامر هذا ابدا " فکانت اول نساء النبی (ص) لحوقا " به .

و عن عائشه قالت : قال‌النبی (ص) لازواجه اولکن یتبعنی‌اطو لکن‌یدا " فکنااذا

اجتمعنا بعد النبی (ص) نمد ایدینا فی الحائط نتطاول فلم نزل نفعل ذلک حتی توفیت زینب بنت جحش وکانت امراه قصیره و لم تکن اطولنا فعرفت ان النبی (ص) اراد بطول الید الصدقه وکانت امراه صناعا " کانت تعمل بیدیها وتصدق به فی سبیل الله تعالی .

فیه عن ام فروه جده القاسم بن غنام البیاضی وکانت ممن بایعت النبی (ص) سئل (ص) عن افضل العمل فقال الصلوه لاول وقتها .

فی العیون قال علی بن محمد النوفلی : حدثنی ابی انه کان سبب سعایه یحیی بن خالد بموسی بن جعفر (ع) وضع الرشید ابنه محمد بن زبیده فی حجر جعفر بن محمد بن الاشعث فساء ذلک یحیی فقال : اذا مات الرشید و افضی الامر الی محمد انقضت دولتی و دوله ولدی ویحول الامر الی جعفر و ولده وکان عرف مذهبه فی التشیع فاظهر له انه علی مذهبه فسر به جعفر وافضی الیه بجمیع اموره فسعی به الی الرشید وکان الرشید یرعی له موضعه و موضع ابیه من نصره الخلافه ــ الی ان قال بعد ذکر امر هارون بعشرین الف دینار لجعفر ــ قال یحیی للرشید : قد کنت اخبرتک عن جعفر و مذهبه فتکذب عنه و ههنا امر فیه الفیصل قال : وماهو قال انه لایصل الیه مال من جهه الا اخرج خمسه فوجه به الی موسی بن جعفر ولست اشک انه قد فعل ذلک فی العشرین الف دینار التی امرت بها له فقال هارون : ان فی هذا لفیصلا " فارسل الی جعفر لیلا " و قدکان عرف سعایه یحیی فیه فتباینا واظهر کل واحد منهما لصاحبه العداوه فلما طرقه الرسول خشی ان یکون قد سمع فیه قول یحیی فاء فاض علیه ماء ودعا بمسک و کافور و تحنط ولبس برده و اقبل الی الرشید فقال له ما هذا؟ قال : قد علمت انه سعی بی الیک و لم آمن ان ارسلت الی فی هذه الساعه لتقتلنی ، قال : کلا ولکن خبرت انک تبعث الی موسی بن جعفر من کل مایصیر الیک بخمسه وانک قد فعلت ذلک فی العشرین الف دینار فاحببت ان اعرف ذلک فقال : الله اکبر تامر بعض خدمک یذهب فیاتیک بها بخواتیمها فقال الرشید بخادم له خذ خاتم جعفر حتی تاتینی بالمال وسمی له جعفر الجاریه التی عندها المال فدفعت الیه البدر بخواتیمها فاتی به الی الرشید فقال له جعفر هذا اول ماتعرف به کذب من سعی بی الیک قال : صدقت انصرف آمنا " ــ الخ .

فیه عن محمد بن محمود البدی مرفوعا "ان الکاظم (ع) دخل علی الرشید فقال الرشید له خلیفتان یحیی الیهما الخراج ، فقال له : اعندک بالله ان تبوء باثمی و اثمک وتقبل الباطل من اعدائنا علینا فقد علمت انه کذب علینا منذ قبض النبی (ص) ــ الی ان قال ــ ارید ان اسالک عن اشیاء تتلجلج فی صدری منذحین ، و قد بلغنی انک لم تکذب قط و قال له لک الامان ان صدقتنی و ترکت التقیه التی تعرفون بها معشر بنی فاطمه اخبرنی لم فضلتم علینا ونحن وانتم من شجره واحده نحن وانتم بنوعبدالمطلب انا ولد العباس وانتم ولد ابی طالب

وهماعماالنبی (ص) وقرابتهامنه‌سواء فقال : نحن اقرب‌لان اباطالب‌وعبدالله لام والعباس لیس من امهماقال : فلم‌ادعیتم انکم ورثتم‌النبی (ص) والعم‌یحجب‌ابن‌العم‌فقال : ان‌فی قول‌علی‌بن‌ابی‌طالب لیس مع ولدالصلب ذکرا " کان اوانثی لاحد سهم الا لابوین‌والزوج اوالزوجه ولم یثبت للعم مع ولدالصلب میراث ولم‌ینطق به‌الکتاب الا ان یتما " و عدیا " و امیه‌قالوا : العم‌ابرایا " بلاحقیقه‌ولااثرعن‌النبی (ص)ومن‌قال‌یقول‌علی (ع)من العلماء فقضایاهم‌خلاف‌قضایاهوء لاء هذانوح‌بن‌دراج یقول فی هذه‌المسئله‌بقول‌علی (ع) وقدحکم به وقد ولیته‌المصرین البصره والکوفه.

وقال (ع) له‌زیاده علی ذلک ان‌النبی (ص) لم یورث من لم یهاجر ولااثبت له ولایه حتی یهاجر فقال : ماحجتک فیه قال : قول‌الله تعالی " والذین آمنوا ولم‌یهاجروا مالکم من ولایتهم من شیء حتی یهاجروا " وان‌العباس لم یهاجر.

قال‌الرشید : لم‌جوزتم‌للعامه‌والخاصته‌ان‌ینسبوکم‌الی‌النبی (ص) و یقولون لکم یا ابن‌رسول‌الله‌وانتم‌بنوعلی‌والمرء انماینسب‌الی‌ابیه‌وفاطمه انما هی وعاء والنبی (ص) جدکم من قبل‌امکم‌فقال (ع) (لوان‌النبی (ص) نشر فخطب‌الیک‌کریمتک‌هل کنت تجیبه فقال : افتخر بذلک قال (ع) لکنه (ع) لایخطب الی ولاازوجه لانه (ص) ولدنی.

قال : کیف قلتم : انا ذریه‌النبی (ص) والنبی (ص) لم یعقب وانماالعقب للذکر وانتم‌ولدالبنت‌ولایکون لها عقب فقال (ع) الا مااعفیتنی ؟ فقال : لااوتخبرنی‌بحجتکم یاولدعلی‌وانت یعسوبهم وامام زمانهم وانتم تدعون معشر ولدعلی انه لایسقط عنکم من کتاب‌الله‌شیء لاالف‌ولاواوالاوتاویله‌عندکم‌واحتججتم‌بقوله‌تعالی "مافرطنافی‌الکتاب‌من‌شیء " وقداستغنیتم عن رای‌العلماء وقیاسهم ؟فقال (ع) : " ومن‌ذریته داودو سلیمان " الی قوله " و یحیی و عیسی " من‌ابوعیسی ؟ قال : لیس‌لعیسی اب ، قال : فانماالحقه‌الله بذراری الانبیاء من طریق مریم (ع) و کذلک‌الحقنا بذراری النبی (ص) من قبل فاطمه (ع).

وقال (ع) وازیدک قول‌الله‌تعالی " فمن‌حاجک فیه‌من بعد ماجاءک‌من‌العلم‌فقل : تعالواندع ابناء نا وابناءکم ونساء ناو نساءکم وانفسنا و انفسکم ثم نبتهل فنجعل لعنه‌الله علی‌الکاذبین " لم یدع احد انه ادخل‌النبی (ص)تحت‌الکساء عندالمباهله‌مع‌النصاری‌الا علیا وفاطمه‌والحسن‌والحسین (ع)فکان‌تاویل‌قوله تعالی " ابناء نا "الحسن والحسین (ع) " ونساء نا "فاطمه"وانفسنا "علی‌بن‌ابی‌طالب (ع)علی‌ان‌العلماء قداجمعواعلی ان جبرئیل قال‌یوم‌احد : یامحمد ان هذه لهی‌المواساه من علی (ع)فقال : لانه منی و انا منه ، فقال جبرئیل : و انامنکما ثم قال : لاسیف الاذوالفقار ولافتی الا علی انا معشر بنی‌عمک نفتخر بقول جبرئیل (ع) انه منا فقال له احسنت ارفع الینا حوائجک فقال له ان اول حاجه لی

ان تاذن لی ان ارجع الی حرم جدی وعیالی فقال ننظر ـ الخ. نقلناه باختصار.

فی‌العیون عن‌الرضا (ع) اول من اتخذ له الفقاع فی‌الاسلام بالشام یزید احضر وهوعلی‌المائده وقدنصبها علی راس الحسین (ع) فجعل یشربه ویسقی اصحابه و یقول: اشربوافهذا شراب مبارک‌ولولم یکن‌من برکته‌الاان اول‌ما تناولناه‌راس عدونا بین‌ایدینا ـ الخ.

فی‌الطبری‌فی سنه ۲۴۳ غضب‌المتوکل علی محمد بن‌عبدالملک‌الزیات وزیرالواثق ثم امر بعد حبسه‌وتقییده بتنوز من خشب فیه مسامیر حدید قال ابن ابی‌داود وابوالوزیر هو اول من‌امر بعمل ذلک‌فعذب به‌ا بن‌اسباط المصری‌حتی استخرج‌منه جمیع ماعنده ثم ابتلی به‌فعذب به ایاما ـ الی ان قال: ـ واختلف‌فی‌الذی‌قتل به فقیل بطح فضرب علی راسه خمسین‌مقرعه ثم قلب‌فضرب علی‌استه مثلها فمات‌و هو یضرب وهم لایعلمون‌فاصبح میتا "قدالتوت عنقه‌ونتفت‌لحیته‌وعن مبارک‌المغربی مااظنه اکل فی طول حبسه‌الارغیفا " واحدا " وکان یاکل‌العتبه والعنبتین وکنت اسمعه قبل موته بیومین اوثلاثه یقول لنفسه: یامحمد بن‌عبدالملک‌لم یقنعک‌النعم‌والدواب‌الفره‌والدارالنظیفه‌والکسوه‌الفاخره‌وانت‌فی‌عافیه حتی طلبت‌الوزاره ذق ماعملت بنفسک ـ الی ان قال: ـ دفنه ابناه وحفراليه فلم یعمقا فذکر ان الکلاب نبشته واکلت لحمه.

فی‌مقاتل‌ابی‌الفرج باسانیدان‌المامون وجه‌الی جماعه‌من‌آل‌ابی‌طالب‌فحملهم. الیه من‌المدینه وفیهم علی بن موسی‌الرضا (ع) فاخذ بهم علی طریق‌البصره حتی‌جاؤوه بهم وکان‌المتولی لاشخاصهم المعروف بالجلودی من اهل خراسان فانزلهم دارا " وانزل علی‌بن‌موسی دارا "و وجه الی الفضل‌بن‌سهل‌فاعلمه انه یریدالعقد له وامره بالاجتماع مع اخیه الحسین‌بن‌سهل‌علی‌ذلک‌ففعل واجتمعا بحضرته فجعل‌الحسن یعظم علیه ذلک‌ویعرفه مافیه‌من‌اخراج‌الامر من اهله، فقال له: انی عاهدت‌الله‌ان اخرجهاالی‌افضل آل‌ابی‌طالب ان ظفرت‌بالمخلوع‌وما‌اعلم‌احدا " افضل من هذا الرجل‌فاجتمعا معه علی‌ما اراد فارسلها الی‌الرضا (ع) فعرضا ذلک علیه فابی فلم‌یزالا به وهویابی ذلک ـ الی ان قال له احدهما: ان فعلت والافعلنا وتهدداه ثم قال‌له‌احدهما: والله‌امرنی‌بضرب‌عنقک اذاخالفت‌مایرید ثم دعا به‌المامون فخاطبه فی ذلک فامتنع، فقال له قولا " شبیها " بالمتهدد ثم‌قال له: ان عمرجعل‌الشوری‌فی سته‌احدهم جدک‌وقال‌من‌خالف‌فاضربوا عنقه‌ولا بد من‌قبول‌ذلک‌فاجابه.

ثم جلس‌المامون‌فی یوم‌خمیس و خرج‌الفضل بن سهل فاعلم‌الناس برای المامون فی علی‌بن‌موسی (ع) وانه ولاه عهده‌وانه سماه‌الرضا وامرهم بلبس‌الخضره وبالعود لبیعته فی‌الخمیس‌الآخرعلی ان یاخذوارزق سنه فماکان ذلک‌الیوم رکب‌الناس من‌القواد والقضاه وغیرهم من‌الناس فی‌الخضره وجلس المامون و وضع للرضا وسادتین عظیمتین حتی لحق

بمجلسه وفرشه واجلس الرضا (ع) عليهما في الخضره وعليه عمامه وسيف ثم امر ابنه العباس بن المامون فبايع له اول الناس فرفع الرضا (ع) يده فتلقى بظهرها وجه نفسه و بطنها وجوههم فقال له المامون ابسط يدك للبيعه فقال له: ان رسول الله (ص) هكذا كان يبايع فبايعه الناس و وضعت البدر فقامت الخطباء والشعراء فجعلوا يذكرون فضله و ماكان من امر المامون فيه ــ الخ.

في الاستيعاب المنذر بن عائذ من عبد القيس يعرف بالاشج وذكروا انه سيدهم وابن سادتهم وقائدهم الى الاسلام ، فقال النبي (ص) يا اشج ــ وكان اول سمي فيه الاشج ــ ان فيك لخلتين يحبهما الله الحلم والاناه.

في الارشاد عن محمد بن حمزه، عن محمد بن علي الهاشمي قال: دخلت على ابن جعفر محمد بن علي صبيحه عرسه بابنه المامون اول من دخل عليه و كنت تناولت من الليل دواء وقد اصابني العطش وكرهت ان ادعوا بالماء فنظر ابوجعفر في وجهي وقال اراك عطشان ، قلت: نعم ، قال يا غلام اسقناماء فقلت في نفسي الساعه ياتونه بماء مسموم واغتممت لذلک فاقبل الغلام ومعه الماء فتبسم في وجهي ، ثم قال: يا غلام ناولني الماء فشرب ثم ناولني فشربت واطلت عنده فعطشت ايضا" فدعا بالماء ففعل كما فعل في المره الاولى فشرب ثم ناولني و تبسم.

قال محمد بن حمزه فقال لي محمد بن علي الهاشمي: والله ابي لاظن ان اباجعفر يعلم ما في النفوس كما تقول الرافضه.

في الطبري شهد الحسن بن الضحاک ، الواثق بعد ان مات المعتصم بايام و قد قعد مجلسا" كان اول مجلس بعده فكان اول ماتغني به من الغناء في ذلک المجلس ان تغنت شاريه جاريه ابراهيم بن المهدي.

مـــادري الحاملـــون يـــوم استقلـــوا نعشـــــه للثـــــواء ام للفنـــــاء
فليقـــل فيـــک باكياتـــک ماشئـــن صباحـــا و وقـــــت كـل مســـاء

قال: فبكي والله و بكينا حتى شغلنا البكاء عن جميع ماكنا فيه ثم اندفع بعض المغنيـــن فغنـــى:

ودع هريـــــره ان الركـــــب مرتحـــل وهـــل تطيـــق وداعـا ايهـا الرجـــل

قال: فازداد والله في البكاء وقال: ماسمعت كاليوم قط تعزيه باب ونعي نفس ثم ارفض ذلک المجلس.

في المروج في سنه ۲۳۱ مات واصل بن عطاء و به سميت المعتزله اول من اظهر القول بالمنزله بين المنزلتين و هو ان الفاسق من اهل القبله ليس بمؤمن ولاكافر.

في اسباب نزول الواحدي عن عائشه اول مابدء به النبي (ص) من الوحي الرؤيا الصادقه

فی النوم فکان لایری روء یا الا جاء ت مثل فلق الصبح ، ثم حبب الیه الخلاء فکان یاء تی حراء فیتحنث فیه (وهو التعبد اللیالی ذوات العدد) ویتزود لذلک ثم یرجع الی خدیجه فیتزود لمثلها حتی فجاه الحق وهو فی غار حراء فجاء ه الملک فقال : اقرء فقال : ماانا بقاری قال : فاخذنی فغطنی حتی بلغ منی الجهد ، ثم ارسلنی فقال : اقرء فقلت ما انا بقاری فاخذنی فغطنی الثانیه حتی بلغ منی الجهد ثم ارسلنی فقال اقرء فقلت : ما انا بقاری فاخذنـی فغطنی الثالثه حتی بلغ منی الجهد فقال : (اقرء باسم ربک الذی خلق " حتی بلغ "مالم یعلم) فرجع بها یرجف فوء اده حتی دخل علی خدیجه فقال : زملونی فزملوه حتی ذهب عنه الروع فقال : یا خدیجه مالی واخبرها الخبر وقال : قدخشیت علی فقالت له : کلا ابشر فوالله لایخزیک ابدا " انک لتصل الرحم و تصدق الحدیث ، وتحمل الکل وتقری الضیف ، وتعین علی نوائب الخلق .

وعن عکرمه والحسن قالا : اول مانزل من القرآ ن " بسم الله الرحمن الرحیم " هواول مانزل من القرآن بمکه و اول سوره (اقراء باسم ربک) .

وعن علی بن الحسین (ع) اول سوره نزلت بمکه اقرء ، وآخر سوره نزلت بمکه الموء منون ویقال : العنکبوت ، واول سوره نزلت بالمدینه " ویل للمطففین " وآخر سوره نزلت فی المدینه " براء ه " . واول سوره علمها النبی (ص) بمکه " والنجم " واشد آیه علی اهل النار (فذوقوا فلم نزیدکم الا عذابا ") وارجی آیه لاهل التوحید (ان الله لا یغفران یشرک به ویغفر مادون ذلک لمن یشاء) وآخر آیه نزلت (واتقوا یوما "ترجعون فیه الی الله) وعاش النبی (ص) بعدها تسع لیال .

وعن البراء بن عازب آخر آیه (یستفنونک قل اللـــه یفتیکم فی الکلاله) وعن ابی بن کعب آخر آیه (لقدجاء کم رسول من انفسکم ــ الی آخرالسوره) .

وعنه ایضا " احدث القرآن بالله عهدا " (لقدجاء کم الآیه) واول یوم انزل فیه یـــوم الاثنیـــن .

وعن ابی قتاده اول شهر انزل فیه القرآن شهر رمضان .

وعن واثله قال النبی (ص) نزلت صحف ابراهیم اول لیله من رمضان ، والتوراه لست مضین من رمضان ، والانجیل لثلاث عشره خلت من شهر رمضان ، وانزل الزبور لثمان عشره خلت من رمضان وانزل القرآن لاربع وعشرین خلت من رمضان ــ الخ .

قلت : وفی اخبارنا لثلاث وعشرین وهی لیله القدرالتی صرح القرآن بنزوله فیها .

فیه عن عکرمه اول سوره نزلت بالمدینه سوره البقره قوله تعالی : " الم ذلک الکتاب " .

وعن مجاهد اربع آیات من اول البقره نزلت فی الموء منین ، وآیتان بعدها فی الکافرین وثلاث عشره بعدها فی المنافقین .

في الطبري : امر المنصور ان يجعل عمه عبدالله بن علي في بيت اساسه ملح واجرى في اساسه الماء فسقط عليه فمات و دفن في مقابر باب الشام فكان اول من دفن فيها .

في الارشاد : عن سيف بن عميره كنت عندالمنصور فقال لي ابتداء : ياسيف لابد من مناد ينادي من السماء باسم رجل من ولد ابي طالب ، فقلت : جعلت فداک يا اميرالمومنين تروى هذا قال : اي والذي نفسي بيده سماع اذني له ، فقلت له : يا اميرالموءمنين ان هذا الحديث ما سمعته قبل وقتي هذا ، قال : ياسيف انه لحق فاذا كان فنحن أول من يجيبه اما ان النداء الى رجل من بني عمنا فقلت رجل من ولد فاطمه (ع) فقال : نعم بالسيف لولا انني سمعت من ابي جعفر محمد بن علي يحدثني به وحدثني به اهل الارض كلهم ماقبلته منهم ولكنه محمد بن علي عليهما السلام .

في تاريخ اليعقوبي كان اسماعيل بن علي العباسي من خيارهم ولاه ، المنصورفارس وقد خرج مهلهل الحروري بها فلقيه في جمع فقتله و هزم عسكره و اسرمن اصحابه اربعمائه فقال له اخوه عبدالصمد بن علي : اضرب اعناقهم ، فقال له : ان اول من علم قتال اهل القبله علي بن ابي طالب (ع) و لم يكن يقتل اسيرا " ولايتبع منهزما " ولايجهز على جريح .

في الصحاح القريحه اول ماء يستنبط من البئر و منه قولهم (لفلان قريحه جيده) يراد استنباط العلم بجوده الطبع .

في اسباب النزول للواحدي ان قوله تعالى " فاينما تولوا فثم وجه الله " منسوخه بقوله تعالى " وحيثما كنتم فولوا وجوهكم شطره " وهذا قول ابن عباس عند عطاء الخراساني ، وقال : اول ما نسخ من القرآن شيئان القبله ــ الخبر .

فيه : قال المفسرون بعث النبي (ص) عبدالله بن جحش ابن عمته قبل بدر بشهرين على راس ١٧ شهرا " من مقدمه المدينه و بعث معه ثمانيه ــ الى ان قال : ــ حتى وصل بطن نخله بين مكه والطائف فبينماهم كذلک اذمرت بهم عير لقريش تحمل زبيبا " وادما وتجاره من تجاره الطائف فيهم عمروبن الحضرمي والحكم بن كيسان و عثمان بن عبدالله بن المغيره و نوفل بن عبدالله المخزوميان فقال ابن جحش لاصحابه قد زعروا منكم فاحلقوا راس رجل منكم فليتعرض لهم فاذا راوه محلوقا " امنوا وقالوا : قوم عمار ففعلوا وكان ذلک في آخر يوم من جمادى الآخره وكانوا يرون انه من جمادى اورجب فتشاوروا و قالوا لئن تركتموهم هذه الليله ليدخلن الرحم فليمتنعن منكم فرمي واقد بن عبدالله السهمي عمروبن الحضرمي بسهم فقتله وكان اول قتيل من المشركين واستاسرالحكم وعثمان فكانا اول اسيرين في الاسلام وافلت نوفل فاستاقوا العيروالاسيرين حتى قدموا على النبي (ص) فقالت قريش قداستحل محمد الشهرالحرام ــ الى ان قال : ــ وبلغ ذلک النبي (ص) فقال لابن جحش واصحابه : ماامرتكم بالقتال في

اشهرالحرام و وقف العيروالاسيرين فابى ان ياخذمن ذلك شيئا "فقالوا: اناقتلناابن الحضرمى ثم امسينا فنظرنا الى هلال رجب فلاندرى افى رجب اصبناه او فى جمادى واكثرالناس فى ذلك فانزل اللهتعالى " يسالونك عن الشهرالحرام ـ الآيه " فاخذالنبى (ص) العير فعزل منهالخمس فكان اول خمس فى الاسلام ، وقسم الباقى بين اصحاب السريه فكان اول غنيمه فى الاسلام و بعث اهل مكه فى فداء اسيريهم ـ الى ان قال: ـ اما الحكم فاسلم واقام مع النبى (ص) فقتل يوم بئرمعونه شهيدا " واماعثمان فرجع الى مكهفمات بها كافرا " واما نوفل فضرب بطن فرسهيوم الاحزاب ليدخل الخندق على المسلمين فوقع مع فرسه فى الخندق فتحطما و طلب المشركون جيفته باثمن فقال النبى (ص): فانه خبيث الجيفه خبيث الديه.

فيه: قال اسدى كان لابى الحصين الانصارى ابنان فقدم تجارالشام الى المدينه يحملون الزيت فلماارادوا الرجوع اتاهم ابنا ابى الحصين فدعوهما الى النصرانيه فتنصرا وخرجا الى الشام فاخبرابوهما النبى (ص) فقال: اطلبهمافانزل اللهتعالى (لااكراهفى الدين) فقال (ص): ابعدهماالله هما اول من كفر قال: وكان هذا قبل ان يومرالنبى (ص) بقتال اهل الكتاب ثم نسخ قوله (لا اكراه) وامر بتقال اهل الكتاب فى سوره براءه.

فى تذكره سبط ابن الجوزى لماسبق معاويهعليا " (ع) الى الماء فى صفين و منعوهم وكان على المشارع ابوالاعورالسلمى فى عسكرالشام ندب اليهعلى (ع) الاشتر والاشعث فى اثنى عشرالفا "فضرب الاشتر على راس ابى الاعور بالسيف فجرحه فانهزم هو و اصحابه وملك الاشتر الشرائع وهذا اول قتال وقع ايام صفين و ذلك اول يوم من ذى الحجه وبينه وبين وقعهالجمل سبعه اشهر وايام وكان يسمى يوم الحميه لان النساء قاتلن على الماء.

فى الارشاد: ومن كلام اميرالموءمنين (ع) فى استنفار القوم و قد بلغه مسير بسر الى اليمن اما بعد ايهاالناس فان اول رفثكم و بدء نقضكم ذهاب اولى النهى واهل الراى منكم الذين كانوا يلقون فيصدقون ويقولون فيعدلون و يدعون فيجيبون وانى واللهقد دعوتكم عودا "وبدءا" وسرا "وجهرا" وفى الليل والنهار والغدو والآصال مايزيدكم دعائى الافرارا " وادبارا " امابنفعكم العظهوالدعاء الى الهدى والحكمه وانى لعالم بما يصلحكم و يقيم لى اودكم ولكنى والله لااصلحكم بفساد نفسى ولكن امهلونى قليلا "فكانكم واللهبامرء قدجاءكم يحرمكم ويعذبكم فيعذبهاللهكما يعذبكم ان من ذل المسلمين وهلاك الدين ان بنى ابى سفيان يدعو الارذال الاشرارفيجاب وادعوكم وانتم الافضلون الاخيارفتراوغون وتدافعون ماهذا يفعل المتقين.

قلت: اشار (ع) بقول له فكانكم والله بامرء ـ الخ الى يوسف بن عمرالذى عذب المتخلفين عن الحرب وعذب حتى مات.

فى تفسيرالواقدى عن ابن عباس وجد مقيس بن خبابه اخاه هشام بن خبابه قتيلا "

فی بنی‌النجار وکان‌مسلما " فاتی‌النبی (ص) فذکر له‌ذلک فارسل معه رسولا " من بنی فهد فقال له: ائت بنی‌النجار فاقرهم‌السلام‌وقل‌لهم: ان‌الرسول یامرکم ان‌علمتم قاتل هشام ان‌تدفعوه الی اخیه فیقتص منه‌وان‌لم‌تعلموافتدفعواالیه‌دیـه فابلغهم‌فقالوا: سمعا "وطاعه لله‌ولرسوله والله مانعلم له قاتلا " ولکن نودی الیه دیه فاعطوه مائه ابل ثم انصرفا فاتی الشیطان‌مقیسا "فی‌الطریق فوسوس الیه فقال ای شیء صنعت،تقبل دیه‌اخیک فیکون‌علیک سبه‌اقتل‌الذی معک فیکون نفس‌مکان نفس و فضل‌الدیه فرماه بصخره فشدخ راسه ثم رکب بعیرا " وساق بقیتها‌راجعا "الی‌مکه کافرا " وجعل یقول.

قتلـــت بـــه‌فهـــرا "حملـــت عقلـــه　　　ســـراه‌بنـــی‌النجـــار اربـــاب فـــارع

وادرکـــت ثـــاری‌واضطجعـــت‌موســـدا "　　　وکنـــت الـــی الاوثـــان اول راجـــع

فنزل و من‌یقتل‌مومنا "متعمدا " الآیه ثم‌اهدرالنبی (ص) دمه یوم‌فتح مکه فادرکه الناس بالسوق فقتلوه.

فی‌العقد: کان‌اول‌من‌خرج‌من‌الخوارج‌بعد علی (ع) حوثره‌الاقطع‌خرج‌الی‌النخیلـه واجتمع‌الیه جماعه‌ومعاویه بالکوفه تابعه الحسن (ع) ثم خرج‌الحسن (ع) یریدالمدینه وقد تجاوزفی‌طریقه‌یساله‌ان‌یکون‌المتولی‌لحربهم‌فقال‌والله‌لقدکففت عنک لحقن دماء المسلمین وماحسب ذلک یسعنی فکیف اقاتل قوما " انت اولی بالقتال منهم فلمارجع الجواب وجه الیهم‌جیشا " اکثره‌اهل‌الکوفه ثم قال لابیه ابی‌حوثره تقدم فاکفنی‌امرابنک فسار الیه‌ابوه فدعاه‌الی‌الرجوع فابی‌فاداره فصمم فقال له: ای بنی اجیئک‌بابنک‌لعلک تراه فتحن الیه فقال‌یاابه‌اناوالله الی طعنه ناخذه اتقلب فیها علی کعوب‌الرمح اشوق منی الی ابنی ولما نظرالی‌اهل‌الکوفه قال: یا اعداءالله انتم بالامس تقاتلون معاویه لتهدمواسلطانه والیوم تقاتلون معه فتشدواسلطانه ثم حمل علیهم و هو یقول:

احمـــل علـــی هـــذی‌الجمـــوع‌حوثـــره　　　فعـــن قریـــب ستنـــال‌المغفـــره

فحمل علیه رجل من طی فقتله.

فی صفین نصر: اراد‌الاحنف‌ان‌یثورمافی‌نفس ابی‌موسی‌فی‌وقت‌تحکیمه فقال‌له: فان‌لم‌یستقم لک عمروبن‌العاص علی‌الرضا بعلی (ع) فخیره ان‌یختار اهل‌العراق‌من قریش الشام من شاووافانهم یولون‌الخیار فنختار من‌نرید و ان ابوافلیخیر اهل‌الشام من قریش العراق‌من‌شاووا فان‌فعلواکان‌الامر فینا فقال ابوموسی: قدسمعت ماقلت و لم‌یتحاش بقول الاحنف‌فرجع‌الاحنف الی‌علی (ع) فقال: یاامیرالمومنین اخرج‌والله ابوموسی‌زبده سقائه فی‌اول‌مخضه لااراناالابعثنا رجلا " لاینکر خلعک فقال علی (ع): یا احنف ان‌الله غالب علی امره قال: فمن ذلک نجزع یا امیرالموءمنین ــ الخ.

فی فتوح البلاذری لقی المهلب ببلاد القیقان ۱۸ فارسا "من الترک علی خیل محذوفه فقاتلوه فقتلوا جمیعا" فقال المهلب ماجعل هولاء الاعاجم اولی بالتشمیر منافخذف الخیل فکان اول من حذفها من المسلمین.

فیه اول من احلف الجند بالطلاق سنان بن سلمه بن المحبق الهذلی الذی فتح مکران عنوه و مصرها ایام اماره زیاد من قبل معاویه فقال الشاعر:

رایت هذیلا "احدثت فی یمینها طلاق نساء ما یسوق لها مهرا"
لهان علی حلفه ابن محبق اذا رفعت اعناقها حلقا صفرا"

فی الطبری اول فرس ملکه رسول الله (ص) فرس ابتاعه بالمدینه من رجل من فزاره بعشر اواق وکان اسمه عند الاعرابی الضرس فسماه السلک وکان اول ماغزا علیه احد لیس مع المسلمین غیره و غیر فرس ابی برده بن بنار الذی یقال له ملاوح.

فی الطبری وفد عمروبن العاص الی معاویه و معه اهل مصر فقال لهم: انظروا اذا دخلتم علی ابن هند فلاتسلموا علیه بالخلافه فانه اعظم لکم فی عینه و صغروه مااستطعتم فلما قدموا علیه قال معاویه لحجابه انی کانی اعرف ابن النابغه وقد صغر امری عند القوم فانظروا اذا دخل الوفد فتعتعوهم اشد تعتعه تقدرون علیها فلا یبلغنی رجل منهم الا وقد اهئمته نفسه بالتلف فکان اول من دخل علیه رجل من اهل مصر یقال له: ابن الخیاط دخل وقد تعتع فقال: السلام علیک یارسول الله (ص) فتتابع القوم علی ذلک فلماخرجوا قال لهم عمرو: لعنکم الله نهیتکم ان تسلموا علیک بالاماره فسلمتم علیه بالنبوه.

فی خلفاء القتیبی: بعد ذکر رفع اهل الشام المصاحف واختلاف اهل العراق قام صعصعة بن صوحان فقال: یا امیرالمؤمنین قدسبقنا الناس الیک یوم قدوم طلحه والزبیر علیک فدعانا حکیم بن جبله الی نصره عاملک عثمان بن حنیف فاجبناه فقاتل عدوک حتی اصیب فی قوم عن عبدالقیس عبدواالله حتی کانت اکفهم مثل اکف الابل وجبابهم مثل رکب المعزفاسرالحی و سلب القتیل فکنا اول قتیل و اسیرثم رایت بلاء نا و قدکلت (الیوم) البصائروذهب الصبروبقی الحق موفورا "وانت بالغ بهذا حاجتک والامر الیک ماراک الله فمرنا به.

وفی صفین نصربن مزاحم لمارفع اهل الشام المصاحف علی الرماح یدعون الی حکم القرآن قال علی (ع) " انا احق من اجاب الی کتاب الله" ولکن معاویه وعمروبن العاص وابن ابی معیط وحبیب بن مسلمه و ابن ابی سرح لیسوا باصحاب دین و لاقرآن انی اعرف بهم منکم صحبتهم اطفالا "وصحبتهم رجالا" فکانوا شر اطفال وشر رجال انهاکلمه حق یراد بها باطل انهم والله مارفعوها الا انهم یعرفونها ولا یعملون بها ومارفعوها لکم الا خدیعه ومکیده اعیرونی سواعدکم وجماجمکم ساعه واحده فقد بلغ الحق مقطعه ولم یبق الا ان یقطع دابر الذین ظلموا "

قال فجاء ه زهاء عشرين الفا " مقنعين في الحديد شاكي السلاح سيوفهم على عواتقهم وقد اسودت جباههم من السجود يتقدمهم مسعر بن فدكي وزيد بن حصين وعصابه من القراء الذين صاروا خوارج من بعده فنادوه باسمه لا بامره المؤمنين يا على اجب القوم الى كتاب الله اذ دعيت اليه و الا قتلناک کما قتلنا ابن عفان فوالله لنفعلنها ان لم تجبهم فقال لهم : ويحكم انا اول من دعا الى كتاب الله واول من اجاب اليه ولا يحل لى ولا يسعنى فى دينى ان ادعى الى كتاب الله فلا اقبله انى انما اقاتلهم ليدينوا بحكم القرآن فانهم قد عصوا الله فى ما امرهم ونقضوا عهده ونبذوا كتابه ولكنى قد اعلمتكم انكم قد كادوكم و انهم ليسوا العمل للقرآن يريدون قالوا فابعث الى الاشتر لياتينک وقد كان الاشتر صبيحه ليله الهرير قد اشرف على عسكر معاويه ليدخله ـ الخ .

فى الطبرى وصف لجذيمه الابرش غلام من لحم له جمال وظرف فى اخواله من اياد فاخذه منهم و ولاه شرابه فابصرته رقاش اخت جذيمه فعشقته فقالت : يا عدى اخطبنى الى الملک قال : لا اجترى على كلامه فى ذلک فقالت : اذا جلس على شرابه فاسقه صرفا " و اسق القوم مزاجا " فاذا اخذت الخمره فيه فاخطبنى فانه لن يمتنع فاذا زوجک فاشهد القوم ففعل ما امرته فزوجها اياها فانصرف اليها فاعرس بها من ليله واصبح مضرجا " بالخلوق فقال له جذيمه ماهذه الآثار ؟ قال : عرس رقاش قال : من زوجکها قال الملک فضرب جذيمه بيده على جبهته واكب على الارض ندامه وخرج عدى على وجهه ها ربا و ارسل جذيمه الى اخته " ابحر زنيت ام بهجين " قالت : بل زوجتنى امرئ عربيا " معروفا " حسيبا " ولم تستامرنى فى نفسى ولم اكن مالكه لامرى فكف عنها واشتملت رقاش على حبل فولدت غلاما " فسمته عمرا حتى اذا ترعرع عطرته وحلته وازارته خاله فلما رآه اعجب به فكان يختلف مع ولده فخرج جذيمه متدنا باهله فى سنه و ضربت له ابنيه فى روضه ذات زهره فخرج ولده يجتنون الكماه و عمرو معهم فكانوا اذا اصابوا كماه جيده اكلوها واذا اصابها عمرو خباها فى حجزته فانصرفوا الى جذيمه يتعادون و عمرو يقول :

هـــذا جنـــاى و خيـــاره فيـــه اذكـــل جـــان يـــده الـــى فيـــه

فضمه اليه جذيمه وامر فحبل له حلى من فضته وطوق فكان اول عربى البس طوقا " فكان يسمى عمرو ذا الطوق قال : فبيناهو اذا استطارته الجن ـ الى ان قال ـ ان مالكا " وعقيلا " رجلان اخوان من بلقين اتيا به وصارا نديميه بسبب ذلک فقال جذيمه : لقد رايته يوم ذهب وعليه طوق فما ذهب عن عينى ولا قلبى الى الساعه فاعادوا عليه الطوق فلما نظر اليه قـــال : شب عمرو عن الطوق فارسلها مثلا " ـ الى ان قال : ـ فصار الملک بعد جذيمه لابن اخته عمرو بن عدى بن نصر هذا وهو اول من اتخذ الحيره منزلا " من ملوک العرب واول من مجده

اهل‌الحیره‌فی‌کتبهم من ملوک العرب بالعراق فلم یزل ملکا" حتی مات و هو ابن مائه وعشرین سنه منفردا" بملکه ــ الخ.

فیه ان قصیرا" الذی دبر لاخذ ثار جذیمه من‌الزباء اول من عمل الغرائر واحمل کل رجلین علی‌بعیر فی غرارتین وجعل معقد روء س الغرائر ممن باطنها و هو اول من کمن النهار وسار اللیل.

و فیه کان جذیمه من افضل ملوک العرب رایا وابعدهم مغارا" واول من استجمع له‌الملک‌بارض‌العراق وضم الیه‌العرب و غزا بالجیوش وکان‌به‌برص فهابت‌العرب ان تنسبه الیه فقیل جذیمه‌الوضاح‌وجذیمه‌الابرش وکانت منازله فی‌ما بین‌الحیره‌والانبار و بقه‌وهیت وناحیتها و عین‌التمر واطراف‌البرالی الغمیر والقطقطانه وخفیه وماوالاها ــ الخ.

فی‌الجمهره قولهم: " برح‌الخفاء " اول من قاله‌شق‌الکاهن وله حدیث‌فمن قال: برح ــ بفتح‌الراء ــ اراد‌الانکشاف ومن‌قال: برح ــ بکسرالراء ــ ارادزال‌الخفاء من قولک: مابرحت من مکانی ای مازلت عنه.

فی عیون‌القتیبی قال: ایاس القاضی المزنی: ارسل الی عمربن هبیره فاتیته فساکتنی فسکت فلما اطلت قال: ایه قلت: سل عمابدالک قال اتقرءالقران قلت نعم قال هل‌تفرض‌الفرائض قلت: فهل‌تعرف‌من‌ایام‌العرب‌قلت: نعم‌قال: فهل تعرف‌من‌ایام‌العجم قلت: انابها اعلم قال: ارید ان استعین بک قلت: ان فی ثلاثا" لااصلح معهن للعمل قال: ما هن؟ قال: انادمیم کماتری وانا حدید واناعی قال: اماالدمامه فانی لاارید ان احاسن بک الناس واماالعی فانی اراک تعبر عن نفسک واما سوءالخلق فیقومک السوط قم قد ولیتک واعطاه الفی درهم قال: فهما اول مال تمولته.

فیه قال شاعر:

ولو قدرت‌علی‌نسیان‌مااشتملت   منی‌الضلوع من‌الاسراروالخبر
لکنت‌اول‌من‌ینسی سرائره   اذکنت‌من‌نشرها یوما" علی‌خطر

و فی کامل‌المبرد قال معن بن اوس:

لعمرک ماادری وانی لاوجل   علی اینا تغدوالمینه اول

اراد لوجل:

فی‌تذکره‌سبط ابن‌الجوزی روی‌السدی عن‌اشیاخه انه نظریوما "امیرالموء منین (ع) الی‌السماء فرای‌قوس قزح فقال: ماتقولون‌فقالوا: نقول انه قوس قزح فقال: لاتقولواهکذا ولکن قولواقوس‌الله‌وامان من‌الغرق قال‌السبط و انما سمی قوس قزح لان‌الجبل الذی یاخذ منه‌الناس الجمار بالمزدلفه‌یقال‌له‌قزح نسب الیه لانه اول ماروء ی فی‌الجاهلیه‌روء ی‌علیه.

في المروج قال القاهر محمد بن على العبيدى الخراساني انت علامه باخبار بني العباس وشيمهم واخلاقهم ــ الى ان قال له ــ واخبرني عن المنصور قال كان والله اول من اوقع الفرقه بين ولد العباس وبين آل ابى طالب وكان قبل ذلك امرهم واحدا "وكان اول خليفه قرب المنجمين وعمل باحكام النجوم وكان معه نوبخت المجوسي المنجم واسلم على يديه وهوابوهؤلاء النوبختيه وكان معه ابراهيم الفزارى المنجم صاحب القصيده في النجوم وغير ذلك من علوم النجـــوم وهيئه الفلك وعلى بن عيسى الاسطرلابى المنجم وهواول خليفه ترجمت له الكتب من اللغات العجميه الى العربيه منها كتاب كليله ودمنه وكتاب السند هند وترجمت له كتب ارسطاطاليس من المنطقيات و غيرها وترجمت له كتاب المجسطى لبطلميوس وكتاب الارتماطيقى وكتاب اقليدس وساير الكتب القديمه من اليونانيه والروميه والفهلويه والفارسيه والسريانيه وخرجت الى الناس فنظروا فيها وتعلقوا الى علمها وفي ايامه وضع محمد بن اسحاق كتاب المغازى والسير واخبار المبتدء ولم يكن قبل ذلك مجموعه ولا معروفه ولا مصنفه وكان اول خليفه استعمل مواليه وغلمانه وصرفهم في مهماته وقدمهم على العرب فاتخذت ذلك الخلفاء من بعده من ولده فسقطت العرب وبادت وزال بالها وذهبت مراتبها وافضت الخلافه اليه وقد نظر في العلوم وقرء المذاهب وارتاض في الآراء و وقف على النحل وكتب الحديث فكثرت في ايامه روايات الناس واتسعت عليهم علومهم ــ الى ان قال : ــ وكان المهدى اول من امر الجدليين من اهل البحث من المتكلمين بتصنيف الكتب على الملحدين وامعن في قتل الملحدين والمداهنين عن الدين لظهورهم في ايامه واعلانهم باعتقاداتهم في خلافته لما انتشر من كتب ماني وابن دميان ومرقيون مما نقله عبدالله بن المقفع و غيره و ترجمت من الفارسيه والفهلويه الى العربيه وما صنف في ذلك ابن ابى العوجاء و حماد عجرد و يحيى بن زياد و مطيع بن اياس من تاييد العرب المانيه والدنساقيه والمرقونيه ــ الى ان قال :ــ وكان الرشيد اول خليفه لعب بالصولجان في الميدان ورمى بالنشاب في البرجاس ولعب بالاكره والطبطاب وقرب الحذاق في ذلك فعم الناس ذلك الفعل وكان اول من لعب بالشطرنج من خلفاء بني العباس والنرد وقدم اللعاب واجرى عليهم الرزق فسمي الناس ايامه لنضارتها ايام العروس ــ الى ان قال : ــ وكانت ام جعفر زبيده اول من اتخذ الآله من الذهب والفضه المكللة بالجوهر وصنع لها الرفيع من الوشي حتى بلغ الثوب من الوشي الذى اتخذ لها خمسين الف دينار و هى اول من اتخذ الشاكريه من الخدمي والجوارى يختلفون على الدواب في جهاتها وحوائجها برسائلها وكتبها و اول من اتخذ القباب الفضه والآبنوس والصندل وكلاليبها من الذهب والفضه ملبسه بالوشي والسمور والاخضر والازرق واتخذت اتخفاف المرصعه بالجوهر وشمع العنبر وتشبه الناس في ساير افعالهم بأم جعفر فلما افضي الامر الى ولدها قدم الخدم وآثرهم ورفع منازلهم ككوثر وغيره من خدمه

فلمارات شده شغفه بالخدم اتخذت الجواری المقدودات الحسان الوجوه و عممت روء سهن وجعلت بهن الطرر والاصداغ والاقفیه والبستهن الاقبیه والفراطق والمناطق فبانت قدودهن وبرزت اردافهن و بعثت بهن الیه فاختلفن فی یدیه فاستحسنهن واجتذبن قلبه الیهن فاتخذ الناس ذلک و سموهن الغلامیات .

عن کتاب التجمل محمد بن اذینه عن ابن ابی عمر قال : کنت انظر فی النجوم واعرف الطالع فیدخلنی من ذلک شیء فشکوت الی ابی عبدالله (ع) فقال : اذا وقع فی نفسک شیء من ذلک فخذ شیئا " و تصدق به علی اول مسکین تلقاه فان الله یدفع عنک ــ الخ .

فی الصحاح الفرع ــ بالتحریک ــ اول ولد تنتجه الناقه فکانوا یذبحونه لآلهتهم یتبرکون به و فی الحدیث لافرع و لاعتیره والعتیره شاه یذبحونه فی رجب لآلهتهم .

فی تاریخ بغداد اول من دفن فی مقابر قریش جعفر الاکبر ابن المنصور واول من دفن فی مقابر باب الشام عبدالله بن علی و مقبره باب الشام اقدم مقابر بغداد .

وفیه ایضا " اول قتیل قتل من اصحاب علی (ع) یوم النهروان رجل من الانصار یقال له : یزید بن نویره شهد النبی (ص) له بالجنه مرتین .

فی الصحاح : یقال للقتیل : واجب ، قال الشاعر :

اطاعت بنو عوف امیرا نهاهم عن السلم حتی کان اول واجب

فی المروج لما جاء ابومسلم الی مضرب المنصور برومیه المدائن فدخل وجلس تحت الشراع وکان المنصور تقدم الی صاحب حرسه فی عده ان یقوموا خلف السریر فاذا صفق بید علی ید فلیظهروا ولیضربوا عنقه وماادرکوا منه ، فاقبل المنصور علیه یعاتبه ویقول : فعلت و فعلت فقال ابومسلم : لیس یقال : هذا لی بعد بلائی وماکان منی فقال له : یا ابن الخبیثه انما فعلت ذلک بجدنا وحظوظنا ولوکان مکانک امه سوداء لاجزت الست الکاتب الی تبدء بنفسک والکاتب الی تخطب آسیه بنت علی و تزعم انک ابن سلیط بن عبدالله بن العباس فاخذ ابومسلم بیده یقبلها و یعتذر الیه فقال له المنصور : قتلنی الله ان لم اقتلک ثم صفق باحدی یدیه علی الاخری فخرج الیه القوم فبدره عثمان بن نهیک فضربه ضربه خفیفه بالسیف قطعت بجاد سیفه ، وضربه شبیب بن رواح فقطع رجله واعورته السیوف فخلطت اجزائه والمنصور یصیح اضربوا قطع الله ایدیکم وقدکان ابومسلم علی اول ضربه قال : استبقنی لعدوک قال لا ابقانی الله ان ابقینک وای عدو اعدی لی منک وکان قتله فی سنه ۱۳۶ اول سنه من خلافه المنصور ودخل علیه جعفر بن حنظله فقال له المنصور : ما تقول فی امر ابی مسلم فقال : ان کنت اخذت من راسه شعره فاقتل ثم اقتل فقال المنصور هاهونی البساط فلما نظر الیه قتیلا " قال : عد هدا الیوم اول خلافتک ــ الخ .

فی امثال الکرمانی (لقیه اول ذات یدین) قال : ابوزید انی لقیه اول شیء و تقدیره لقیه اول نفس ذات یدین و کنی بالید عن التصرف کانه قال : لقیته اول متصرف (لقیه اول صوک و بوک) ای اول شیء (باک الحمار الاتان یبوکها بوکا) اذا نزا علیها (وصاک الطیب یصیک به صیکا) اذا الصق به.

وصیر الصیک صوکا " للازدواج فالصوک یدل علی السکون والبوک علی الحرکه کانه قال : اول متحرک و ساکن (لقیته اول عائنه) ای اول شیء .

ویقال : (اول عاینه عینین و اول عین) ای اول شیء واراد بقوله : اول عاینه اول نفس عاینه اوحدقه عاینه ، یقال : عنته عینا " ای ابصرته و قوله : اول عین یجوزان یراد بالعین الشخص ویجوز ان یراد اول ذی عین ای اول مبصر و یجوز ان یراد اول مرئـــی (لقیته اول وهله) من وهل الیه اذا فزع قال : ابوزید یضرب لاول من تعثر به فتفزع بنظرک الیه ویجوز ان یکون من وهلت اهل اذا ذهب و همک الیه فیکون المعنی لقیته اول من ذهب و همی الیه (عمک اول شارب) ای عمک احق بخیرک من غیره فابدء به یضرب فی اختصاص بعـــض القـــوم .

فی العقد الفرید قیل للمهلب : ما اعجب مارایت فی حرب الازارقه قال : فتی کان یخرج الینا منهم فی کل غداه فیقف یقول :

وسائلـــه بالغیـــب عنـــی ولـــودرت　　　مقارعتـــی الابطـــال طـــال نحیبها
اذا مـــا التقینـــا کنـــت اول فـــارس　　　یجـــود بنفـــس اثقلتهـــا ذنوبهـــا
ثـم یحمـل فلا یقـــوم لـــه شـــیء الاقعـــده فـــاذا کـــان الغـــد عـــاد لمثـل ذلـــک

فی الصحاح العلقه : ثوب صغیر و هو اول ثوب یتخذ للصبی .

فی معارف القتیبی امازید بن بکر بن هوازن فقتله اخوه معاویه وهو اول من فدی بالابل .

و فی شعرائه شغف تغلب بقصیده عمرو بن کلثوم التی هی من احدی السبع المعلقات فقال الشعراء فی شغفهم .

الهـــی بنـــی تغلـــب عـــن کـل مکرمـــه　　　قصیـــده قالهـــا عمـــرو بـــن کلثـــوم
یفاخـــرون بهـــا مـــذ کـــان اولهـــم　　　یـــا للرجـــال لشعـــر غیـــر مسئـــوم

فی امثال العسکری (ان من البیان لسحرا ") اول من لفظ به النبی (ص) قال (ص) لعمرو بن الاهتم اخبرنی عن الزبرقان فقال : انه مطاع فی اندیته شدید العارضه مانع لماوراء ظهره فقال الزبرقان یا رسول الله انه لیعلم منی اکثر من ذلک ولکن حسدنی فقال عمرو : والله یارسول الله انه لزم المروه ضیق العطن حدیث الغنی احمق الوالد لئیم الخیال وماکذبت فی الاولی ولقد صدقت فی الاخری رضیت فقلت : باحسن ما عملت و سخطت فقلت : باسوء

ماعلمت فقال النبی (ص) ان من البیان لسحرا "وذلک اول ماسمع و تکلم بعضهم عند عمربن عبدالعزیز فقال : هذا السحرالحلال و قال بعضهم :

وحدیثها السحرالحلال لوانه لم یجن قتل المسلم المتحرز
ان طال لم یملل وان هی اوجزت ودالمحدث انها لم توجز

فی الصحاح فی حدیث الجمعه من بکر و ابتکرای اسرع وادرک الخطبه من اولها وهو من الباکوره و هی اول الفاکهه والبکور من النخیل مثل البکیره وهوالذی یدرک اول النخیل .

فی الجمهره اول من اسعط بالرصاص من ملوک العرب ثعلبه بن امرء القیس من الازد .

فی الفقیه کان اسم النبی (ص) یکرر فی الصلاه واول من حذفه ابن اروی ، قلت : المراد عثمان .

فی الصحاح قال بعضهم العفاوه ـ بالکسر ـ اول المرق واجوده والعفاوه بالضم آخره یردها مستعیر القدر مع القدر یقال منه (عفوت القدر) اذا ترکت ذلک فی اسفلها وانشد (اذا ردعافی القدر من یستعیرها) .

فی المعجم قتل مصعب نائی بن زیادبن ظبیان اخا عبیدالله بن زیادبن ظبیان فنذرعبیدالله لیقتلن به مائه من قریش فقتل ثمانین ثم قتل مصعبا "وجاء براسه حتی وضعه بین یدی عبدالملک ثم ضاقت به البصره فهرب الی عثمان فاستجار بسلیمان بن سعید بن الجلندی فلما اخبر بفتکه خشیه و تذمم ان یقتله علانیه فبعث الیه بنصف بطیخه قد سمها و کان یعجبه البطیخ و قال هذا اول شیء رایناه من البطیخ و قداکلت نصفها واهدیت لک نصفها فلمااکلها احسن بالموت فدخل علیه سلیمان یعوده فقال له : ایهاالامیر ادن منی اسر الیک قولا "فقال له : قل مابدالک فما بعمان علیک من اذن واعیه ولم یجترء ان یدنومنه فمات بها .

فی ادب کتاب الصولی اول من احدث هدایا للنیروز والمهرجان الولید بن عقبه ثم بعده سعیدبن العاص فضج الناس الی عثمان فکتب الیه فنهاه ـ الخ .

فی البیان قالوا : اول لحن سمع بالبادیه هذه عصاتی واول لحن سمع بالعراق حی علی الفلاح ای بکسریاء حی .

فی الکافی بعض اصحابنا مرسلا" قال : ان اول مانزل فی تحریم الخمر قوله تعالی (یسئلونک عن الخمر والمیسر قل فیها اثم کبیر و منافع للناس واثمهما اکبر من نفعهما) فلمانزلت هذه الآیه احس القوم بتحریمها وتحریم المیسر وعلموا ان الاثم مما ینبغی اجتنابه ولایحمل الله عزوجل علیهم من کل طریق لانه قال : (و منافع للناس) ثم انزل الله تعالی انما الخمروالمیسروالانصاب والازلام رجس من عمل الشیطان فاجتنبوه لعلکم تفلحون فکانت هذه الآیه اشد من الاولی واغلظ فی التحریم ثم ثلث بآیه اخری فکانت اغلظ من الاولی والثانیه فقال تعالی (انمایرید الشیطان ان یوقع بینکم العداوه والبغضاء فی الخمر والمیسر ویصدکم

عن ذکرالله وعن الصلاه فهل انتم منتهون فامرتعالی باجتنابها و فسرعللها التی بها ومن اجلها حرمها ثم بین الله عزوجل تحریمها وکشفه فی الآیه الرابعه بقوله عزوجل (قل : انما حرم ربی الفواحش ماظهر منها و مابطن والاثم والبغی بغیرالحق) و قال فی الآیه الاولی (یسئلونک عن الخمروالمیسرقل فیهما اثم کبیر و منافع للناس) ثم قال فی الرابعه (قل انما حرم ربی الفواحش ماظهر منها و مابطن والاثم فخبر تعالی ان الاثم فی الخمر وغیرها وانه حرام وذلک انه تعالی اذا اراد ان یفترض فریضته انزلها شیئا "بعد شیء حتی یوطن الناس انفسهم علیها و یسکنوا الی امرالله تعالی ونهیه فیها و کان ذلک من قبل الله تعالی علی وجه التدبیر ــ الخ .

من الغوالی فی الحدیث لمانزل (وصل علیهم) وامرالصحابه باداء الزکوه فاول من امتثل واحضرالزکوه رجل اسمه ابواوفی فدعاله النبی (ص) فقال : اللهم صل علی ابی اوفی وآل ابی اوفی .

فی الخبر کان علی بن الحسین (ع) اذا حضرت ولاده المرئه قال : (اخرجوا من فی البیت من النساء لایکن اول ناظر الی عوره) ایضا " اول مایبرالرجل ولده ان یمیه باسم حسن فلیحسن احدکم اسم ولده .

فی الکافی عن ابن سنان سالت الرضا (ع) هل کان الله تعالی عارفا بنفسه قبل ان یخلق الخلق ؟قال : نعم قلت : یراها و یسمعها ؟قال : ماکان محتاجا " الی ذلک لانه لم یکن یسالها ولایطلب منها هو نفسه و نفسه هووقدرته نافذه فلیس یحتاج ان یسمی نفسه ولکن اختارلنفسه اسماء لغیره یدعوه بها لانه اذالم یدع باسمه لم یعرف فاول مااختارلنفسه (العلی العظیم) لانه اعلی الاشیاء کلها فمعناه الله واسمه (العلی العظیم) هو اول اسمائه علا علی کل شیء .

وعن ابی ابی یعفور قلت لابی عبدالله (ع) : قول الله تعالی (هوالاول والآخر اماالآخر فبین لناتفسیره فقال :انه لیس شیء الا یبید ء و یتغیر اویدخله التغیر والزوال اوینتقل من لون الی لون و من هیئة الی هیئة و من صفه الی صفه و من زیاده الی نقصان و من نقصان الی زیاده الا رب العالمین فانه لم یزل ولایزال بحاله واحده هوالاول قبل کل شیء و هوالآخر علی مالم یزل ولایختلف علیه الصفات والاسماء کما یختلف علی غیره مثل الانسان الذی یکون ترابا " مره" و لحما " و دما " مره ورفاتا " و رمیما " مره .

فی معارف ابن قتیبه قال وهب کان ابراهیم (ع) اول من اضاف الضیف واول من ثردالثرید واطعم المساکین وهو اول من قص شاربه و استحدو اختتن و قلم اظفاره واستاک وفرق شعره وتمضمض واستنشق و استنجی بالماء قال : و هو اول من شاب وهوابن مائه وخمسین

سنه و ذلک لان ساره لما ولدت اسحاق قال الکنعانیون : اما تعجبون لهذا الشیخ والعجوز وجدا " غلاما " لقیطا " فتبنیاه فصورالله تعالی اسحاق علی صوره ابراهیم فلم یکن یفصل بینهما فوسم الله ابراهیم بالمشیب .

و فیه قال وهب : والذی حاج ابراهیم فی ربه هو نمرود بن کنعان و هو اول من تجبر و قهر و غصب و سن سنن السوء واول من لبس التاج و وضع امرالنجوم ونظرفیه وعمل به واهلکه الله ببعوضه دخلت فی خیاشمه فعذب بها اربعین سنه ثم مات .

و فیه کان جذیمه الابرش لاینادم احدا " ذهابا " بنفسه وینادم الفرقدین فاذا شرب قدحا " صب لهذا قدحا " و لهذاقدحا " و هو اول من عمل المنجنیق و اول من حذیت له النعال و اول من رفع له الشمع .

فی الطوال کان اول من آمن بابراهیم امراه ساره و کانت من اجمل اهل عصرها ولوط وکان ابن اخته ــ الخ ــ قلت : و نبینا ایضا " کان اول من آمن به امراه خدیجه وکانت اشرف اهل عصرها بل احدالنسوه الاربع فی جمیع العصور و ابن عمه امیرالمؤمنین (ع) .

فی عیون القتیبی لبعضهم :

ولــو علیــک اتکالــی فــی الغــذاء لکنــت اول مدفــون مــن الجــوع

فی الاغانی اول من قال : (لاناقه لی فی هذا و لاجمل) و ارسلها مثلا " الحرث بن عباد فی قتل کلیب .

فی تاریخ الیعقوبی فی جمله ملوک بنی اسرائیل بعد موسی (ع) فبعث الله لهم رجلا " یقال له : اهود بن جیرا من سبط افرائیم وکان یقاتل بیمینه و شماله فسموه ذاالیمینین و هو اول من طبع السیوف ذوات الحدین و کانت قبله ذوات اقفیه .

فی المروج فلویورس اول ملک من ملوک الروم شرع فی قتل النصاری واتباع المسیح و قیل فی ایامه قتل شمعون و بولص صلبا منکسین و هما ممن اتی الی انطاکیه و اخبرالله تعالی عنهما فی سوره " یس" قال : ثم بعد ظهورالنصرانیه جعلا فی اجربه من البلور فهما علی ذلک بمدینه رومیه فی بعض الکناس الی هذه الغایه .

فیه ملک قسطنطنین اول ملک من ملوک الروم انتقل عن رومیه الی بوزنطیا وهی قسطنطنیه فبناها و سماها باسمه .

فی الطبری فی قصه اصحاب الفیل : فاقبلت الطیر من البحر ابابیل مع کل طیر ثلاثه احجار حجران فی رجلیه و حجر فی منقاره فقذفت الحجاره علیهم لاتصیب شیئا " الا هشمته والانفط ذلک الموضع مکان ذلک اولّ ماکان الجدری والحصبه والاشجار المره فاهمدتهم الحجاره و بعث الله سیلا " آتیا " فذهب بهم فالقاهم فی البحر .

فی‌العروج ان اول من اقتنی البزاه و لعب بها بطلمیوس و قد قیل ان‌الازارقه و هم ملوک الاندلس من‌الاشبان اول من لعب بالشواهین و صاد بهاوکذلک الیونانیون‌اول من صاد بالعقبان و لعب بها و قد ذکر ان ملوک الروم اول من صاد بالعقبان.

فی‌اصنام ابن‌الکلبی عن ابی‌باسل‌الطائی عن عمه قال: کان لطی صنم‌یقال له‌الفلس و کان‌فی‌وسط جبلهم‌الذی‌یقال‌له اجا کانه‌تمثال‌انسان و کانوا یعبدونه و یهدون الیه و یعترون عنده عتایرهم ولایاتیه خائف الا آمن عنده و لا یطرد احد طریده فیلجا بهاالیه الا ترکت له‌ولم‌تخفر حویته و کانت سدنته‌بنوبولان و بولان هوالذی‌بدء بعبادته فکان‌آخر من سدنه منهم‌رجل‌یقال‌له: ضیفر فاطرد ناقه خلیه‌لامراه‌من‌کلب من بنی‌علیم کانت‌جارەلمالک‌بن‌کلثوم‌الشمجی و کان‌شریفا " فانطلق بهاحتی‌وقفهابفناء الفلس وخرجت جاره مالک فاخبرته بذهابه‌بناقتها فرکب فرسا "عریا" واخذ رمحه و خرج فی اثره فادرکه وهوعندالفلس فقال‌له: خل سبیل ناقه جارتی فقال: انهالربک قال: خل سبیلها قال: اتخفر الهک فبوء له‌الرمح فحل‌عقالهاوانصرف بها مالک واقبل‌السادن علی‌الفلس وقال:

(یا رب ان مالک بن کلثوم:)

اخفرک‌الیوم بناب‌علکوم وکنت‌قبل‌الیوم غیر مغشوم

وعدی بن حاتم یومئذ قد،عترعنده‌وجلس هو و نفر معه‌یتحدثون بماصنع مالک وفزع لذلک عدی و قال: انظروا مایصیبه‌من یومه‌هذا فمضت‌ایام لم‌یصبه‌شیء فرفض عدی عبادته‌وتنصر حتی‌جاء الله بالاسلام‌فاسلم فکان مالک اول من‌اخفره فکان‌بعد ذلک‌السادن اذا اطرد طریده اخذت منه فلم‌یزل‌الفلس یعبد حتی ظهرت دعوه‌النبی (ص) فبعث الیه علیا" (ع) فهدمه‌واخذ سیفین کان‌الحارث‌بن‌ابی‌ثمرالغسانی ملک‌غسان قلده ایاهمایقال لهما فخذم رسوب و هماالسیفان اللذان ذکرهما علقمه بن عبیده فی شعره فقدم بها علی‌النبی (ص) فتقلد احدهما ثم دفعه الی علی (ع) فهو سیفه‌الذی کان یتقلده.

فیه ایضا "عن‌ابیه‌عن‌ابی‌صالح عن ابن‌عباس قال‌النبی (ص): رفعت‌لی‌النار فرایت رجلا" قصیرا" احمرازرق یجرقصبه فی‌النار قلت: من‌هذا؟قیل عمروبن لحی اول من بحرالبحیره و وصل الوصیله و سیب‌السائبه و حمی.

فی‌المغرب (شنشنته‌اعرفهامن‌اخزم) اول من قاله جد حاتم لانه ابن‌عبدالله بن سعدبن الحشرج بن‌امرءالقیس بن‌عدی بن اخزم وذلک ان حاتما" حسین فشا و تقبل اخلاق اخزم فی‌الجود قال جده (شنشنه اعرفها من اخزم).

قلت: قال اولا": قاله جد جده و قال اخیرا" قاله جده و هوالصحیح فیبعد ان یدرکه جد جده.

فی اصنام ابن‌الکلبی کان اول من نصب هبل خزیمه‌بن‌مدرکه‌بن‌الیاس‌بن‌مضر و کان قال له: هبل خزیمه.

فی‌الاستیعاب عن‌الواقدی عن اشیاخه اول من کتب للنبی (ص) الوحی مقدم الدمیه ابی‌بن‌کعب و هو اول من‌کتب فی‌آخرالکتاب (وکتب فلان) وکان ابی اذالم یحضر دعاالنبی (ص) زید بن ثابت وکانا یکتبان‌الوحی ویکتبه‌الی‌الناس وما یقطع وغیرذلک قال‌الواقدی واول من کتب له من قریش عبدالله‌بن‌سعد بن‌ابی‌سرح ثم‌ارتد و رجع الی مکه و فیه نزلت (ومن‌اظلم‌ممن‌افتری‌علی‌الله‌کذبا " اوقال‌اوحی‌الی‌ولم یوح الیه شیء) وکان من‌المواظبین علی‌کتاب‌الرسائل‌عن النبی (ص) عبدالله‌بن‌ارقم الزهری و کان الکاتب لعهودالنبی (ص) اذا عهد وصلحه اذا صالح‌علی بن ابی‌طالب (ع) قلت قوله فی‌الخبر (ومایقطع قطعات ارض یهبهاالنبی (ص) لاشخاص.

فیه سراج ابومجاهد مولی تمیم الداری اول من اسرج فی مسجدالنبی (ص).

فی‌الطبری عمر اول‌من‌جمع‌الناس علی‌امام‌یصلی بهم‌التراویح فی‌شهر رمضان و کتب بذلک الی‌البلدان امرهم به فی سنه (۱۴).

فی بیان‌الجاحظ قال‌ابوعبیده‌معمربن‌المثنی اول‌خطبه‌خطبهاعلی بن‌ابی‌طالب (ع) اما بعد فلایرعین مرع الا علی نفسه فان من ارعی علی غیر نفسه شغل عن‌الجنه والنار امامه‌ساع‌مجتهدوطالب یرجوومقصر فی‌النار ثلاثه‌واثنان‌ملک طار بجناحیه و نبی‌اخذالله بیده‌ولاسادس هلک‌من‌ادعی وردی من اقتحم فان‌الیمین والشمال مضله والوسطی الجاده منهج علیه ما فی‌الکتاب‌والسنه‌وآثارالنبوه ان‌الله داوی هذه‌الامه بدواء ین‌السوط والسیف فلاهواده عندالامام فیهما استتروابیبوتکم‌واصلحوا فی‌مابینکم‌والتوبه من‌وارءکم من‌ابدی صفحته للحق هلک قدکانت امور لم‌تکونوا عندی‌فیها محمودین‌اما انی‌لواشاءلقلت‌عفاالله عما سلف سبق‌الرجلان و نام‌الثالث کالغراب همه بطنه یاویحه لوقص جناحاه وقطع راسه لکان خیرا " له انظروا ان انکرتم فانکروا و ان عرفتم بارزوا حق و باطل ولکل اهل ولئن کثرامرالباطل لقدیما " فعل و لئن قل‌الحق لربماولعل و قلما ادبرشیء فاقبل و لئن‌رجعت علیکم امورکم انکم سعداء و انی لاخشی ان تکونوا فی‌فتره و ماعلینا الاالاجتهاد.

قال ابوعبیده و روی فیها جعفربن‌محمد ان ابرارعترتی‌واطائب ارومتی احلم الناس صغارا " واعلمهم کبارا " الا و انا من‌اهل‌بیت من علم‌الله‌علمنا و بحکم‌الله حکمنا ومن‌قول‌صادق سمعنا و ان‌تتبعوا آثارنا تهتدوابیصائرنا و ان لم‌تفعلوا یهلکم‌الله بایدینا معنا رایه‌الحق من تبعنالحق و من‌تاخرعنا غرق الا و ان‌بنا‌ترد دبره کل موءمن و بناتخلع ربقه‌الذل من اعناقکم وبنافتح و بناختم لابکم.

فی الجمهره اوحی الله تعالی الی نبی من انبیائه اذا اصبحت فاول شیء یستقبلک فکله والثانی فاکتمه والثالث فاقبله والرابع فلاتوء یسه والخامس فاهرب منه فلما اصبح مضی فاستقبله جبل اسود عظیم فوقف و قال: امرنی ربی ان آکل هذا فبقی متحیرا "ثم رجع الی نفسه وقال: ان ربی لا یامرنی الا بما اطیق فمشی الیه لیاکله فکلما دنی منه صغر حتی انتهی الیه فوجده لقمه فاکلها فوجدها اطیب شیء اکله ثم مضی فوجد طستا" من ذهب فقال: امرنی ربی ان اکتم هذا فحفر له حفیره وجعله فیها و القی علیه التراب ثم مضی فالتفت فاذا الطست قدظهر فقال: قد فعلت ماامرنی ربی عزوجل فمضی فاذا هو بطیروخلفه بازی فطاف الطیر حوله فقال: امرنی ربی ان اقبل هذا ففتح کمه فدخل الطیر فیه فقال له البازی اخذت صیدی و اناخلفه سنذ ایام فقال: امرنی ربی ان لا اویس هذا فقطع من فخذه قطعه فالقاها الیه ثم مضی فاذا هو لحم میته منتن مدود فقال: امرنی ربی ان اهرب من هذا فهرب منه و رجع فرای فی المنام کانه قدقیل له انک قدفعلت ما امرت به فهل تدری ماذاک قال: لاقال: اماالجبل فهوالغضب ان العبد اذا غضب لم یرنفسه من عظم الغضب فاذا حفظ نفسه وسکن غضبه کانت عاقبته کاللقمه الطیبه التی اکلها واماالطست فهوالعمل الصالح اذاکتمه العبد ابی الله الا ان یظهره واماالطیر فهوالرجل الذی یاتیک بنصیحه فاقبله واماالبازی فهوالذی یاتیک فی حاجه فلاتوء یسه واما اللحم المنتن فهوالغیبه فاهرب منها .

عن ابن درید لبعض شعراء الجاهلیه:

اومـــل ان اعیـــــش وان یومـــــــی   بـــــاول اوباهـــــون اوجبـــــار

اوالتالـــــی دبـــــار اوفیـــومــــــی   بمونـــــس اوعروبـــــه اوشبـــــار

والاول یوم الاحدوالاهون الاثنین والجبار الثلثاء والباقی ایضا "باقی اسماء الاسبوع

فی امثال الکرمانی یقال: اول مثل جری للعرب قولهم: (المراءمن المرء وکل ادماء من آدم

فی نقض عثمانیه الاسکافی: روی عثمان بن سعید الخزاز عن علی بن حرار عن علی بن عامرعن ابی الجحاف عن حکیم مولی زاذان قال: سمعت علیا" (ع) یقول: صلیت قبل الناس سبع سنین وکنا نسجدولا نرکع واول صلاه رکعنا فیها صلاه العصر ــ الخبر ــ وهوخبر غریب .

وفیه ایضا" قال عبدالله بن ابی سفیان الحارث بن عبدالمطلب مجیبـــا" للولیـــد بـــن عقبـــه .

وان ولی الله بعد محمد علی و فی کل المواطن صاحبه .

وصـــی رســـول اللـــه حقـــا" وصنـــوه   واول مـــن صلـــی ومـــن لان جانبـــه

وقال خزیمه بن ثابت:

وصـــی رســـول اللـــه مـــن دون اهلـــه   وفارســـه قـــدکـــان فـــی سالـــف الزمـــن

واول مـــن صلـــی مـــن النـــاس کلهـــم   ســـوی خیـــره النســـوان واللـــه ذومنـــن

وقال ابوسفیان بن حرب بن امیه حسین بویع ابوبکر :

ماکنت احسب ان الامر منصرف عن هاشم ثم منها عن ابی حسن

الیس اول من صلی لقبلتهم واعلم الناس بالاحکام والسنن

وقال ابوالاسود یهدد طلحه والزبیر:

وان علیا" لکم مصحر یماثله الاسد الاسود

اما انه اول العابدین بمکه والله لایعبد .

وقال سعید بن قیس الهمدانی یرتجز بصفین .

هذا علی و ابن عم المصطفی اول من اجابه فی ماروی

هوالامام لایبالی من غوی . وقال رفربن یزیدالاسدی .

فحوطوا علیا" وانصروه فانه وصی و فی الاسلام اول اول

ولن تخذلوه والحوادث جمه فلیس لکم عن ارضکم متحول

فی الاغانی عدی بن زید اول من کتب بالعربیه فی دیوان کسری و ارسله کسری الی ملک الروم بهدیة من ظرف ما عنده فمن ثم وقع بدمشق و قال فیها الشعر فکان مما قاله و هی اول شعر قاله فی ماذکر .

رب دار باسفل الجزع من دومه اشهی الی من حیرون

وندامی لایفرحون بماقالواولا یرهبون صرف المنون

قد سقیت الشمول فی دار بشر قهوه مره بماء سخین .

ثم کان اول ما قاله بعدها قوله:

لمن الدار تعفت بخیم اصبحت غیرها طول القدم

ماتبین العین من آیاتها غیر نوءی مثل خط بالقلم

صالحا" قد لفها فاستوسقت لف بازی حماما" فی سلم

وکان ایوب بن محروف (جد جده) فی مازعم ابن الاعرابی اول من سمی من العرب ایوب و کان منزل ایوب الیمامه فاصاب وما فی قومه فهرب الی الحیره .

فیه ایضا " عن ابن الکلبی ان هندا " بنت النعمان بن المنذر کانت تهوی زرقاء الیمامه و انها اول امراه فی العرب احبت امراه و بلغ هندا " خبر زرقاء لما غزا قوم من العرب الیمامه واخذوا الرزقاء و قلعوا عینها لانهاکانت تری الجیش من مسیره ثلاثین میلا " وماتت بعد قلع عینها بایام فترهبت هندولبست المسوح و بنت دیرا " فی الحیره یعرف الی الآن بدیر هند فاقامت فیه حتی ماتت .

فیه یقال: ان اول شعر شبب فیه امرء القیس بالنساء قوله:

عهدتنی ناشئا ذاغره رجل الجمه ذابطن اقب
اتبع الولدان ارخی مئزری ابن عشر ذاقریط من ذهب
وهی اذ ذاک علیها مئزیط ولها بیت جوار من لعب

فی الاستیعاب قال اللیث: ان معاویه اول من جعل ابنه خلیفه بعده فی صحه وقال الزبیر: هواول من اتخذ دیوان الخاتم و امر بهدایا النیروزوالمهرجان واتخذ المقاصیر فی الجوامع و اول من قتل مسلما "صبرا "حجرا" و اصحابه و اول من اقام علی راسه حرسا" و اول من قیدت بین یدیه الجنائب و اول من اتخذ الخصیان فی الاسلام و اول من بلغ درجات المنبر خمس عشر مرقاه و کان یقول انا اول الملوک ـ الخ. ولما سبی النعمان الکلبی بنت النابغه و نسوه من قومه ثم اطلقهن له مدحه و فی ابیاته:

وکنت امرء لا امدح الدهر سوقه فلست علی خیراتاک بحاسد
سبقت الرجال الباهشین الی العلی کسبق الجواد اصطاد قبل الطوارد
علوت معدا "نائلا" ونکایه فانت لغیث الحمد اول رائد

فی اخبار نحویی السیرافی قال عاصم: اول من وضع العربیه ابوالاسود الدوءلی جاء الی زیاد بالبصره فقال: انی اری العرب قدخالطت الاعاجم و تغیرت السنتهم افتاذن لی ان اضع للعرب کلاما " یعرفون اویقیمون به کلامهم قال لاقال فجاء رجل الی زیاد فقال: توفی اباناوترک بنونا فقال زیاد حینئذ لابی الاسود ضع للناس الذی نهیتک ان تضع لهم وقال ابوعبیده معمربن المثنی: اول من وضع العربیه ابوالاسود الدوءلی ثم میمون الاقرن ثم عنبسه الفیل ثم عبدالله بن ابی اسحاق.

فی الطبری عن الاصمعی قال: اول من نعی المنصور بالبصره خلف الاحمر کنافی حلقه یونس مربنا فقال: (قد طرقت ببکرها ام طبق) قال یونس و ماذا؟ قال:

تنتجوها خبر اضخم العنق موت الامام فلقه من الفلق

فی ادب کاتب الصولی: کعب بن لوی اول من قال: اما بعدواول من سمی الجمعه وکانت تسمی العروبه.

فی ابن الندیم اول من کتب فی ایام بنی امیه قطبه و هو استخرج الاقلام الاربعه واشتق بعضها من بعض کان اکتب الناس علی الارض بالعربیه ثم کان بعده الضحاک بن عجلان الکاتب فی اول خلافه بنی العباس فزاد علی قطبه ثم کان بعده اسحاق بن حماد الکاتب فی خلافه المنصور و المهدی فزاد علی الضحاک وکان لاسحاق عده تلامذه یوسف الکاتب الملقب بلقوه الشاعر کان اکتب الناس و ابراهیم بن المحسن زاد علی یوسف وشقیر الخادم وثناء الکاتبه جاریه ابن فیوما و عبدالجبار الرومی والشعرانی والابرش و سلیم الخادم خادم جعفربن یحیی

وعمروبن‌مسعده‌واحمد بن‌ابی‌خالد واحمد الکلبی‌کاتب‌المامون و عبد اللّه‌بن‌شداد وعثمان بن زیاد العائد و محمد بن عبد اللّه‌المدنی و ابوالفضل صالح‌بن عبدالملک الخراسانی هوءلاء کتبوا الخطوط الاصلیه الموزونه التی لایقوی علیها احد .

فی اخبار نحویی السیرافی قال‌الزیدی فی‌الکسائی واصحابه :

کنـا نقیـس النحوفـی مـامضـی　　علـی لسـان العـرب‌الاول
فجـاءنـا قـوم یقیسـونـه　　علـی لغـی اشیـاخ قطـر بـل
فکلهـم یعمـل فـی نقـض مـا　　بـه یصـاب الحـق لا یاتلـی
ان‌الکسـائـی‌و اشیـاعـه　　یرقـون فـی‌النحوالـی اسفـل

قال : والیزیدی کان موءدب‌المامون‌والکسائی‌موءدب‌الامین قیل‌له : الیزیدی لصحبته یزید بن‌المنصور خال‌المهدی واسمه‌یحیی .

فی کامل‌المبرد کانت رکب‌الناس قدیما " من‌الخشب‌فکان‌الرجل ضرب رکابه فینقطع فاذا اراد‌الضرب‌اوالطعن لم یکن له معتمد فامر‌المهلب فضربت‌الرکب من‌الحدید و هو اول من امر بطبعها فقال عمران‌العنزی : .

ضربـوا الـدراهـم فـی‌امارتهـم　　وضربـت للحدثـان‌والحـرب
حلقـا "تـری‌منهـا مـرافقهـم　　کمناکـب‌الجمالـه‌الجـرب

فی عیون‌القتیبی قال : ان‌اول ما عرف به‌سود دخالد‌القسری انه مر فی بعض طرق دمشق و هو غلام فاوطا فرسه صبیا " فوقف علیه فلما رآه لایتحرک امر غلامه فحمله ثم انتهی به الی اول مجلس‌مربه فقال : ان حدث بهذا الغلام حدث‌الموت فانا صاحبه اوطاته فرسی و لم اعلم .

فیه قال عدی‌بن‌حاتم لابن له حدث‌قم بالباب فامنع من لاتعرف واذن لمن تعرف فقال لاوالله لا کون اول شیء ولیته من امرالدنیا منع قوم من‌الطعام .

فی‌الاغانی عن‌الشعبی دخلت‌علی‌مصعب‌بن‌الزبیرفی‌المسجدفقال : اذا قمت فاتبعنی فلمانهض تبعته فتوجه نحودار موسی‌بن‌طلحه و قال : ادخل فدخلت فاذا حجله وانهالاول حجله رایتها لامیر و دخل‌الحجه‌فاذاجاریه قد خرجت‌وقالت : ان‌الامیر یامرک ان تجلس فجلست و رفع سجف‌الحجله فاذا انابمصعب و رفع‌السجف‌الآخر فاذانا بعایشه بنت طلحه فلم ارزوجا " و زوجه قط اجمل منهما فقال : هل تعرف هذه؟ قلت : نعم قال : و من هی؟ قلت سیده نساء‌المسلمین عایشه بنت‌طلحه قال : لاولکن هذه لیلی‌التی‌یقول فیهـا‌الشاعـر :

ومـازلـت مـن لیلـی لـدن طرشـاربـی　　الـی‌الیوم‌اخفـی حبهـا واداجـن
واحمـل فـی لیلـی لقـوم ضغینـه　　وتحمـل فـی‌لیلـی‌علـی‌الضغائـن

ثم قال : اذاشئت‌فقم‌فلماكان‌العشي‌رحت‌واذا هوجالس علي سريره‌في‌المسجد فلما رآني قال لي : ادن فدنوت فاصغي الي فقال : هل رايت مثل ذلک؟ قلت : لاوالله قال : افتدري لم ادخلناک؟قلت : لاقال : لتحدث بمارايت ثم امرلي‌بعشره آلاف درهم وثلاثين ثوبا " فما انصرف احد بمثل ما انصرفت به بعشره‌آلاف درهم و بمثل كاره‌القصار ثيابا " وبنظره من عايشه بنت طلحه .

وروي ان‌الغريض وردعلي عايشه‌بعدفقالت‌له : ان انت‌غنيتني‌صوتا " في‌نفسي فلک‌كذاوكذا فغناهافي‌شعركثير (اي‌الذي تمثل به‌مصعب) . (و مازلت من‌ليلي‌ـ البيتين) فقالت له ماعفي نفسي و وصلته فاجزلت .

في اذكياء ابن‌الجوزي : دخل‌المنصو رقصرا " فراي في جداره كتابا " :

ومالـــي لاابكـــي بعيـــن حزينـــه   وقـــدقربـــت للظاغيـــن حمـــول

و تحته مكتوب ايه ايه فقال :اي‌شيء ايه ايه؟فقال‌له‌الربيع وهو اذ ذاک‌تحت يدي ابي‌الخصيب الحاجب : انه لماكتب‌البيت احب ان يخبر انه يبكي فقال : قاتله‌الله ما كان اظرفه فكان هذا اول ما ارتفع به‌الربيع .

في‌مختلف اخبارالقتيبي قال‌علي‌بن‌عاصم : حدثت‌اباحنيفه‌بحديث‌عبدالله في‌الذي قال من يذبح للقوم شاه‌ازوجه اول‌بنت تولدلي‌ففعل ذلک رجل فقضي‌ابن‌مسعود انها امراته و ان لها مرنساءها فقال ابوحنيفه : هذا قضاء‌الشيطان .

في‌الاغاني مسندا "عن محمدبن‌سهل صاحب‌الكميت قال : دخلت مع‌الكميت علي‌ابي‌عبدالله‌جعفربن‌محمد (ع) فقال‌له : جعلت فداک الاانشدک‌قال : انهاايام عظام قال : انها فيكم قال : هات و بعث ابوعبدالله (ع) الي بعض اهله فقرب فكثرالبكاء‌حين اتي علي هذا البيت .

يصيـــب بـــه‌الرامـــون‌عـــن‌قـــوس غيرهـــم   فيـــا آخـــر اسـدي لـــه‌الغـــي‌اول

فرفع ابوعبدالله (ع) يديه فقال : اللهم‌اغفرللكميت ماقدم و مااخر و مااسر و ما اعلن و اعطه حتي يرضي .

و عن‌النوفلي قال : لما قال‌الكميت‌الشعر قال : اول ماقال‌الهاشميات فسترها ثم اتي‌الفرزدق فقال له انک شيخ‌مضر و شاعرهاوانا ابن‌اخيک قال : صدقت‌انت ابن‌اخي فماحاجتک قال : نفث علي‌لساني فقلت شعرا " فاحببت ان‌اعرضه عليک فان كان‌حسنا " امرتني‌بـــاذاعته و ان‌كان‌قبيحا " امرتني بستره و كنت‌اول من‌ستره علي‌فقال له‌الفرزدق : اما عقلک فحسن و اني لارجو ان يكون شعرک علي قدر عقلک فانشدني ماقلت فانشده (طربت‌وماشوقا "الي‌البيض‌اطرب) فقال‌ففيم تطرب‌فقال : (ولالعبا "مني‌وذوالشيب يلعب)

فقال : يا ابن اخی فالعب فانک فی اوان اللعب ، فقال :

ولم یلهنی دار ولا رسم منزل   ولم یتطربنی بنان مخضب

فقال ما یطربک یا ابن اخی فقال :

ولا السانحات البارحات عشیه   امر سلیم القرن ام مراعصب

فقال : اجل لا تتطیر فقال :

ولکن الی اهل الفضائل والتقی   وخیر بنی حواء والخیر یطلب

فقال : و من هوءلاء و یحک ؟ فقال :

بنی هاشم رهط النبی فاننی   بهم ولهم ارضی مرارا "واغضب

خفضت لهم منی جناحی موده   الی کنف عطفاه اهل و مرحب

وکنت لهم من هوءلاء و هوءلاء   محبا " علی انی اذم واغضب

وارمی وارمی بالعداوه اهلها   وانی لاودی فیهم و اونب

فقال له : یا ابن اخی اذع ثم اذع فانت والله اشعر من مضی واشعر من بقی .

فی الاذکیاء فی خبرهاجر اول مراه جرت الذیل فعلت ذلک لتعفی اثرها فی الطریق علی ساره .

فی الاغانی قال الکمیت لابنه فی احتضاره : بلغنی فی الروایات انه یحفر بظهر الکوفه خندق یخرج فیه الموتی و قبورهم و ینبشون منها فیحولون الی قبور غیر قبورهم فلا تدفنی فی الظهر ولکن اذامت فامض بی الی موضع یقال له : مکران فادفنی فیه فدفن فی ذلک الموضع و کان اول من دفن فیه و هی مقبره بنی اسد الی الساعه .

فی الاغانی ایضا " قال عبد الملک کان اول خلیفه ظهر منه بخل ای الشعراء افضل فقال له کثیربن هراسه معرضا " ببخله المقنع الکندی حیث یقول :

انی احرض اهل البخل کلهم   لوکان ینفع اهل البخل تحریضی

ماقل مالی الازاد نی کرما "   حتی یکون برزق الله تعویضی

والمال یرفع من لولادراهمه   امسی یقلب فینا طرف مخفوض

لن تخرج البیض عفوا "من اکفهم   الا علی وجع منهم و تمریض

کانها من جلود الباخلین بها   عند النوائب تحذی بالمقاریض

فقال عبد الملک : ان الله تعالی اصدق من الشاعر یقول (والذین اذا انفقوا لم یسرفوا و لم یقتروا و کان بین ذلک قواما ") .

فی اخبار الوزراء اول من بدء المکتوب الیه فی الکتاب ابن عمر فاراد ان یکتب الی معاویه فی حاجه فاشار الیه ابنه ان یبدء به فکتب الی معاویه بن ابی سفیان من عبد الله بن عمر .

فیه اول من امران یحلی الجند مروان بن محمد الجعدی.

فیه لماخالف عبد اللهبن علی علی المنصور وادعی الخلافه لنفسه انفذ المنصور ابامسلم لقتاله فتلقاه عبد الصمد بن علی بالموصل فکان اول قتیل قتل بینهما ابوغالب کاتب عبد اللهبن علی فاستدل بذلک من جههالفال علی انحلال امره.

فی الاغانی تزوج الحسین (ع) عائکه بنت زید بن عمروبن نفیل بعد الزبیر فکانت اول من رفع خده من التراب و قالت:

وحسبیتا فلا نسیت حسینا اقصدته اسنه الاعداء

غادروه بکربلاء صریعا جادت المزن فی ذری کربلاء

ویقال ان مروان خطبها بعد الحسین (ع) فقالت ما کنت لا تخذ حما بعد رسول الله (ص) وقال کانت اولا تحت عبد اللهبن ابی بکر فمات من السهم الذی اصابه بالطائف فتزوجها عمر فلما قتل تزوجها الزبیر.

فی رجال البرقی فی اصحاب الصادق (ع) عبد اللهبن علی الحلبی عن یحیی بن عمران الحلبی کوفی وکان متحبره الی حلب فغلب علیه هذااللقب مولی ثقه صحیح لهکتاب و هو اول کتاب صنفه الشیعه.

فی کامل الجزری وحشی قاتل حمزه اول من جلد فی الخمر واول من لبس المعصفر المصقول فی الشام.

فی القاموس المصطلق لقب جذیمهبن سعد بن عمرو سمی لحن صوته و کان اول من سمی به من خزاعه.

فی الخلاصه قال ابن عقده الحرث بن ابی رسن الاودی اول من القی التشیع فی بنی اود.

فی محاسن البرقی عن الصادق (ع) من ذر الملح علی اول لقمه یاکلها فقد استقبل الغنی و فی خبر آخر ذهب الله عنه بنمش الوجه.

فی تاریخ بغداد اول من ولی القضاء لبنی العباس الحجاج بن ارطاه و اول من ارتشی فی القضاء بالبصره هو.

فی انساب البلاذری کان انوش بن شیث بن ادم اول من غرس النخله وزرع الحبه ونطق بالحکمه

فیه تزوج مرتع الکندی امراه من حضرموت و اشترط ابوها علیه الا تزوج سواها والا تلد الا فی دارقومها فلم یف بشرطه فتحاکموا الی الافعی الجرهمی و کانت العرب تتحاکم الیه و ثبتوا عنده الشرط الذی کان شرط فقال الافعی (الشرط املک) و هو اول من قالها فاخذ الحضرمیون الامراه و ابنها من مرتع واسمه مالک فقال مرتع اما مالک ابنی فصدف عنی فسمی الصدف.

فيه كان محلقه بن مرمر صاحب امرعك يوم قاتلوا غسان و هو اول من جز ناصيه اسيـــر و اطلقـــه.

فيه كان عمروبن مره الجهنى اول من الحق قضاعه باليمن فقال بعض البلويين.

ايـــا اخوتـــى لاترغبـــوا عـــن ابيكـــم ولاتهلكـــوا فى الجنة الجهـــا عمـــرو

ولشاعر قديم:

قضاعـــه كـــان ينســـب مـــن معـــد فلـــج بهـــا السفاهـــه والضـــرار

فـــان تعـــدل قضاعـــه عـــن معـــد تكـــن تبعـــا وللتبـــع الصغـــار

وزينتـــم عجوزكـــم و كانـــت حصانـــا لايشـــم لهـــا خمـــار

وكانـــت لوتنـــا ولهـــا يمـــان للاقـــى مثـــل مالاقـــى يســـار

واكـــره ان تكـــون شعـــار قومـــى لـــذى يمـــن اذاذعـــرت نـــذار

قال و كان (يسار) هذا عبدالاياد فتعرض لابنه مولاه فزجرته فاتى صاحبا لـــه فاستشاره فى امرها فقال له: و يلك يا يسار كل من لحم الحوار.

واشرب من لبن العشار و اياك و بنات الاحرار، فقال كلا انها تبسمت فى وجهى فعاودها فقالت ايتنى الليله فلمااتاها قالت ادن منى اشمك طيبا فلمادناجدعت انفه بسكين كانت قداعدته واحدته وكانت قد دفعت الى وليدتين لها سكينين و قالت اذا اهويت لاجدع انفه فلتصلم كل واحده منكما اذنه التى تليها ففعلتا ذلك فلما اتى صاحبه الذى استشاره قال له والله لادرى، امقبل انت ام مدبر فقال يسار و يقال له يسار الكواعب هبك لاترى الانف و الاذنين اماترى و بيض العينين: فذهبت مثلا و ان قضاعه كان يسمى عمرا " فلما تقضع عن قومه اى بعد سمى قضاعه.

فيه كان يقال لامرى القيس بن عمروبن امرى القيس بن عمروبن عدى بن نصر (محرق) و هو اول من عاقب بالنار و هو من لخم وكان من ملوك الحيره و كان عمروبن هند مضرط الحجاره حرق بنى تميم فسمى ايضا محرقا .

فيه كان سعدبن سيل (و هو ابوفاطمه ام قصى و زهره ابنى كلاب) فى مايقال اول من حلى السيوف بالفضه والذهب و كان اهدى الى كلاب مع ابنته فاطمه سيفين محليين فجعلا فى خزانه الكعبه.

فيه لمابلغ قصى (واسمه زيد و قيل له قصى لان ربيعه بن حرام من قضاعه لما كان قدم مكه حاجا " خلف على امه بعد ابيه فخرج به معها الى بلادقومه فقيل له قصى لبعده من دار قومه جهزته امه و زينته وخرج مع الحجاج حتى اتى مكه فعرفت له قريش قدره وفضله واعظمته حتى اقرت له بالرياسه والسوددوكان ابعدها رايا واصدقها لهجه واوسعها بذلا

وابينهاعفافاوكان اول مال اصابه ان رجلا قدم مكه بادم كثير فباعه وحضرته الوفاه ولاوارث له فوهبه له و دفعه اليه و قالوا و لما اخذ قصى مفاتيح الكعبه انكرت خزاعه ذلک و اجمعوا على محاربه قصى فبادر قصى باستصراخ رزاح اخيه لامه و كان سيد قضاعه فسار اليه فظهر قصى عليهم و سمى قصى مجمعا لجمعه قريشا و قيامه بامرهم .

فيه كانت قريش قبل قصى تشرب من بئر حفرها لوى بن غالب خارج مكه و من حياض ومصانع على روس الجبال ومن بئر حفرها مره بن كعب مما يلى عرفه فحفر قصى بئر اسماها العجول وهى اول بئر حفرتها قريش بمكه و فيها يقول بعض رجاز الحاج :

تـــــروى علــــى العجـــول ثــم تنطلـــق ان قصيــا قدوفـــى و قـد صـــدق

بالشبـــــع للنـــاس ورى مغيتـــــق

وقــــال آخـــر :

آب الحجيـــج طاعميـــن دسمــــــا اشبعهـــم زيـد قصـــى لحمـــا

لبنـــا محضـــا وخبـــراهشمـــــا

وكان قصى ربما اطعم الثريد .

فيه امر النبى (ص) بضرب عنق عقبه بن ابى معيط من اسراء بدر فجعل يقول ياويلتا على اقتل من بين هوءلاء فقال (ص) لد اوتک لله ورسوله قال يامحمد من للصبيعه قـال (ص) النار وكان قتله بعرق الظبيه و قال الواقدى بالصفراء و قيل ان النبى (ص) امربه فصلت فكان اول مصلوب صلب فى الاسلام .

فى غيبه الشيخ قال ابوعلى بن همام سمعت محمد بن على العزاقرى الشلمغانـــى يقول الحق واحد و انما تختلف قمصه فيوم يكون فى ابيض ويوم يكون فى احمر و يوم يكون فى ازرق قال ابن همام فهذا اول ما انكرته من قوله لانه قول اصحاب الحلول .

فيه ايضا قال التلعكبرى قال ابن همام كان الشريعى من اصحاب الهـــادى (ع) ثم العسكرى (ع) وهو اول من ادعى مقاما لم يجعله الله فيه ولم يكن اهلا له و كذب على الله وعلى حججه ونسب اليهم مالايليق وماهم منه براء فلعنته الشيعه وبرات منه و خرج توقيـع الامام بلعنه والبرائه منه قال التلعكبرى ثم ظهر منه القول بالكفر والالحاد وكل هوءلاء المدعيـن انما يكون كذبهم اولا على الامام و انهم وكلائه فيدعون الضعفه بهذا القول الى موالاتهم ثم يترقى الامر بهم الى قول الحلاجيه كما اشتهر من الشلمغانى و نظرائه .

فى انساب البلاذرى اول من اتخذ مسجدا فى بيته يصلى فيه عمار .

فيه عدى بن فضله هاجر فى المره الثانيه اى مع جعفر الى ارض الحبشه و مات بهـا وهو اول موروث فى الاسلام ورثه ابنه النعمان بن عدى الذى ولاه عمر ميسان فقال :

الا ابلـــغ الحسنــاء ان حليلهــــــا بميســـان يسقـــى فـى زجـاج وحنتـم

اذا شئــت غنتنـــى دهاقيـن قريــــه وصناجــه تجذوعـــى كـل منســـم

الابيـات فغزلـــه :

فیه کان ابوجندل بن سهیل بن عمرو لما اسلم حبسه ابوه فلما کان قدوم النبی (ص) الحدیبیه و تشاغل الناس اقبل ابوجندل یرسف فی قیده حتی اتی النبی (ص) و قد قاضی قریشا علی ما قاضاهم علیه والقضیه تکتب فقام الیه ابوه فضرب فی وجهه وصاح ابوجندل یامعشر المسلمین ان المشرکین یریدون ان یفتنونی وکانت القضیه بینهم علی ان یرد المسلمون الیهم من اتاهم من اصحابهم فقال سهیل بن عمرو هذا اول ماقاضیتک علیه یامحمد فرده النبی (ص) علی ان اجاره حویطب بن عبدالعزی و مکرز بن حفص و ضمنا ان یکف ابوه عنه و قال النبی (ص) یا اباجندل اصبر و احتسب فان الله مخلصک فقال عمر لم نعطی قریشا هذا و نرضی بالدنیه فی امرک فقال النبی (ص) انا قد عاهدناهم علی امر و لیس الغدر من دیننا و قال ابوالیقظان لماکانت خلافه عمر شرب ابوجندل الخمر مع نفر فاراد امیرهم ان یحدهم فقالوا قدحضر العدو فان قتلنا فقد کفیت موتتنا و امرنا و ان بقینا فاقم علینا الحد فقتلـــوا جمیعـــا .

فیه حاطب بن عمر من بنی عامر بن لوی هاجر الی الحبشه مرتین فکان اول من قدمها فی المره الاولی من المسلمین و شهد بدرا " وهوالذی زوج سوده بنت زمعه النبی (ص) وکانت سوده زوجه اخیه السکران بن عمرو و یقال ان حاطب اول من دخل ارض الحبشه و کان من آخر من خرج منها مع جعفر .

فی اصل جعفر بن محمد بن شریح الحضرمی من الاصول الاربعماه عن جابر الجعفی قال النبی (ص) ذات یوم و هو فی بیت حفصه اللهم اعط منقلبا الی النار من ابغض علیا وعاداه و اعان علی ظلمه و ظلمه حقه واعط منقلبا الی الجنه من احب علیا و مولاه و ابغض من عاداه فقالت حفصه و من امتک من یبغض علیا و یعادیه و یعین علی ظلمه و یظلمه حقه فقال لها النبی (ص) لقد هلکت انت و ابوک ان کان ابوک اول من یعین علی ظلمه و کنت انت فی من عاداه فقالت یجیرنی الله و ابی عن ذلک .

فی انساب البلاذری عن ابن عباس ان اول آیه نزلت فی القتال (اذن للذین یقاتلون بانهم ظلموا و ان الله علی نصرهم لقدیر) .

فی التهذیب عن الصادق (ع) اول من رد شهاده المملوک عمر فتقدم الیه مملوک فی شهاده فقال ان اقمت الشهاده تخوفت علی نفسی و ان کتمتها اثمت بربی فقال هات شهادتک اما انا لانجیر شهاده مملوک بعدک .

فی عیون القتیبی قال الاصمعی اول شعر قیل فی ذم الدنیا قول ابن خذاق :

هـــل للفتـــی مـــن بنـــات الدهـــر مـــن راق ام هل له من حمام الموت مـــن واق
قـــدرجلونـــی و مـــارجلـــت مـــن شعـــث والبسونـــی ثیابا " غیـــر اخـــلاق
وطیبونـــی وقالـــوا ایمـــا رجـــل وادرجونـــی کانـــی طی مخـــراق
هـــون علیـــک ولاتولـــع باشفـــاق فانمـــا مالنـــا للـــوارث البـــاق

قلت هكذاوجدت ولعل الاصل كان في ذم الكافور والكفن والغسل والافذم الدنيا اكثر منه قديما نثرا و نظما ثم الظاهر ان مراده بالوارث الباقي هوالله تعالى .

في الكافي عن الصادق (ع) اطلبوا الدعاء في اربع ساعات عند هبوت الرياح وزوال الافياء ونزول القطر واول قطره من دم القتيل المؤمن فان ابواب السماء تفتح عند هذه .

فيه عن الباقر (ع) ان اول كتاب نزل من السماء بسم الله الرحمن الرحيم في الخبر ان اول من جعل مدين من البر عدل صاع من تمر عثمان .

فيه امر النبي (ص) بقتل سته نفر في فتح مكه منهم مقيس بن صبابه الكناني وكان اخوه هاشم اسلم و شهد غزاه المريسيع مع النبي (ص) فقتله رجل من الانصار خطاء و هو يحسبه مشركا فقدم قيس على النبي (ص) فقضى له بالديه على عاقله الانصاري فاخذها واسلم ثم عدا على قاتل اخيه فقتله و هرب مرتدا و قال :

شفى النفس ان قد بات بالقاع مسندا يضرج ثوبيه دماء الاخادع
ثارت به قهرا و حملت عقله سراه بني النجار ارباب فارع
حللت به وتري وادركت ثورتي وكنت عن الاسلام اول راجع

في نوادر صلوه الفقيه عن عبدالواحد بن المختار الانصاري سالت اباجعفر (ع) عن صلوه الضحى فقال اول من صلاها قومك انهم كانوا من الغافلين فيصلونها ولم يصلها رسول الله (ص) .

في الاختصاص عن النبي (ص) اول من اطاع النساء آدم (ع) فانزله من الجنه .

قال الزبير بن بكار قال هشام بن عروه كان اول ما افصح به عمر عبدالله بن الزبير — و هو صغير — السيف فكان لايضعه من فيه و كان ابوه الزبير اذا سمع منه ذلك يقول اما والله ليكونن لك منه يوم ويوم و ايام قلت الا ان ابن بكار اكثر من الاكاذيب في جده ابن الزبير كقوله بانه يقوم بين مكه والمدينه في سبعه ايام و غير ذلك .

في البلاذري اول فرس ملكه النبي (ص) فرس ابتاعه بالمدينه من رجل من فزاره بعشره اواق وكان اسمه عند الاعرابي الفرس فسماه النبي السكباء وكان اول ماغزا عليه احد .

في المروج كان معاويه اول من بايع ليزيد ابنه بولايه العهد وفي ذلك يقول عبدالله بن هشام السلولي :

فان تاتوا برمله اوبهند نبايعها اميره مؤمنينا — الخ

في اسدالغابه : اول حي ادوا الى النبي (ص) صدقتهم حي بني اليشكر فاتاه الاعوس بن عمرو اليشكري فقال من انت قال الاعوص بن عمرو قال لاولكنك عبدالله .

في تاريخ بغداد عن احمد بن حنبل اول من صنف الكتب ابن جريج وابن ابي عروبه .

في اشتقاق ابن دريد كان بنوالسباق اول من بغى بمكه فاهلكوا .

في الخبر اول ماعصى به الله لست خصال حب الدنيا و حب الرياسه وحب النوم وحب النساء وحب الطعام و حب الراحه .

في شرح المعتزلي قال المورخون كان عمر اول من سن قيام رمضان في جماعه و كتب به الى البلدان واول من حمل الدره وادب بها ــ وقيل بعده كانت دره عمر اهيب من سيف الحجاج ــ

واول من فتح الفتوح العراق كله السواد والجبال واذربيجان و كور البصره و كور الكوفه والاهواز وفارس وفتح الشام كلها ماخلا اجنادين ففتحت في خلافه ابي بكر وفتح كور الجزيره والموصل ومصر والاسكندريه قتله ابولؤلؤه و خيله على الري ، و هو اول من مسح السواد و وضع الخراج على الارض والجزيه على جماجم اهل الذمه في مافتحه من البلدان وبلغ خراج السواد في ايامه ماه الف الف درهم وعشرين الف الف درهم بالوافيه وهي وزن الدينار من الذهب وهواول من مصر الامصار . و كوف الكوفه و بصر البصره وانزلها العرب واول من استقضى القضاه في الامصار . واول من دون الدواوين وكتب الناس على قبائلهم وفرض لهم الاعطيه . وهو اول من قاسم العمال و شاطرهم اموالهم و كان يستعمل قوما و يدع افضل منهم لبصرهم بالعمل .

وقال اكره ان ادنس هوءلاء بالعمل وهوالذي هدم مسجد النبي (ص) وزاد فيه وادخل دار العباس في مازاد ، وهوالذي اخرج اليهود من الحجاز واجلاهم عن جزيره العرب الى الشام وهوالذي فتح البيت المقدس وحفر الفتح بنفسه وهوالذي اخر المقام الى موضعه اليوم و كان ملصقا بالبيت . و هوالذي جاء بالحصى من العقيق فبسطه في مسجد المدينه و كان الناس اذا رفعوا روءسهم من السجود نفضوا ايديهم .

في الفقيه كان شيخنا ابن الوليد (ره) يقول اول درجه في الغلو نفي السهو عن النبي (ص) ولوجاز ان ترد الاخبار الوارده في هذا المعنى لجاز ان ترد جميع الاخبار و في ردها ابطال الدين والشريعه .

في التهذيب عن الكلبي عن الصادق (ع) في رجل قال اول مملوك املكه فهوحر فورث سبعه جميعا قال يقرع بينهم و يعتق الذي قرع .

فيه عن عبدالله بن الفضل الهاشمي مرفوعا قضى اميرالموءمنين (ع) في رجل نكح وليده رجل اعتق ربها اول ولد تلده فولدت تواما فقال اعتق كليهما .

عن اوائل ابي هلال اول من اخذ مال الناس بالظلم و سماه خاصه الضحاک . و اول من خصى الغلمان ، هماي بنت بهمن بن اسفنديار ، و اول من سمي عبدالملک في الاسلام ابن مروان واول من غزل ، حواء ، غزلت صوف ضان فنسج آدم جبه لنفسه و درعا وخمار الحواء . واول من وضع البقول في الخوان كيخسرو بن سياوش . و اول من عمل قصعه لشرب الماء واللبن ونحوهما ، قينان بن انوش بن شيث . واول من عمل الطنبور قوم لوط . و اول من عمل المقراض

وقطع به‌الاثواب متوشلخ‌بن‌ادریس و اول من امر بنسج‌الفرش هوشنک . و فی‌عهد فریدون عملوا الحصیروالبوریاواول‌من‌امربصنعه‌السیف‌جمشید . و اول‌من‌عمل‌الرمح کشتاسب‌الملک واول‌من‌امر بنسج‌الاثواب من‌القطن و اظهرالکتان‌والابریشم جمشید و کان‌قبله‌من‌الصوف . واول‌من‌لبس‌الفروکالسمور و السنجاب هوشنک و اول‌من وضع‌القلنسوه و رتب‌النعل‌انوش‌بن ادریس. و اول من امر بنسج زربفت بهمن‌بن‌اسفندیار و اول من‌امربصبغ‌الاثواب‌جمشید .

فی‌اسدالغابه‌المغیره بن شعبه اول‌من وضع دیوان البصره‌واول من‌رشافی‌الاسلام اعطی یرفا حاجب عمرشیئا حتی ادخله الی دار عمر.

فی‌اشتقاق ابن‌درید من سعدالعشیره یحابربن‌مالک و هو مراد و انما سمی مرادا لانه اول من تمرد بالیمن .

فی‌الطبقات الخلیل اول من جمع حروف‌المعجم فی بیت واحد و هو:

صف‌خلق‌خودکمثل‌الشمس‌اذبزغت　　یحظی‌الضجیع‌بهانجلاء معطار

فی‌الطبقات من حمیر ذویزن و هو اول من اتخذاسنه‌الحدید فنسبت الیه یقال للاسنه یزنی و ازنی و یزنی و انما کانت اسنه‌العرب قرون‌البقر قال‌الشاعر:

یهزهز صعده جرداء فیها　　نقیع السم او قرن محیق

ای مدلوک‌ومنهم‌الحارث‌بن‌مالک و هو ذواصبح‌بطن‌وهو اول من‌عملت له‌السیاط الاصبحیه‌وابرهه‌ذوالمنار و هو اول من بنی‌الامیال‌علی‌الطرق فسمی ذاالمنار وابن‌الرائش تبع‌سمی‌الرائش لانه اول من غزا من‌ملوکهم فراشهم فسمی‌الرائش من‌قولهم‌رشت‌السهم

فی‌اسدالغابه عن ابی غلیظ رآنی‌النبی (ص) وعلی یدی صرد فقال" هذا اول طیر صام عاشوراء .

قال الجزری والحدیث‌مثل‌اسمه‌غلیظ . فی‌ملل‌الشهرستانی‌مما ابدعه‌ابومنصور العجلی ان قال اول ما خلق‌الله عیسی‌بن‌مریم ثم علی‌بن‌ابی‌طالب .

فی‌نسب‌قریش‌الزبیری‌کروس‌بن‌زیدالطائی‌اول‌من‌جاء بنعی‌الحره‌فقال‌ابن‌الزبیرالاسدی .

لعمری لقدجاءالکروس کاظما　　علی‌خبر للمسلمین وجیع

فی اسدالغابه اول مصلوب بالمدینه غلام وجاریه کانا لام ورقه‌الانصاریه وکانت دبرتهمافقتلاها فامر عمر بصلبهما .

فی مختلف اخبار ابن‌قتیبه قال علی بن عاصم فضی ابن مسعود فی‌الذی قال:

من یذبح للقوم شاه ازوجه‌اول‌بنت‌تولدلی
ففعل ذلک رجل انها امراته وان‌لهامهرنسائها

فی‌الصحاح‌الفرع‌بالتحریک اول ولد تنتجه الناقه‌فکانوایذبحونه‌لالهتهم‌یتبرکون

بذلک قال اوس بن حجر یذکر ازمه فی سنه شدیده البرد . (و شبه الهیدب العبام من الاقوام سقبا مجللا فرعا) .

وفی الخبر (لافرع ولا عتیره) والعتیره شاه یذبحونها لالهتهم فی رجب یقال (هذه ایام ترجیب و تعتار) .

فی المروج المنتصر اول خلیفه عباسی اظهر قبره .

فی الاساس (کان فلان لاول فوق ، ای اول مرمی و هالک قال امیه .

دار قومی بمنزل غیر ضنک   من یردنا یکن لاول فوق

فی الجهشیاری لابی نواس فی جعفرالبرمکی .

لقد غرنی من جعفر حسن بابه   ولم ادر ان اللوء م حشواها به

ولست و ان بالغت فی مدح جعفر   باول انسان خری فی ثیابه

فی الفقیه عن الصادق (ع) اول ما یظهر القائم (ع) من العدل ان ینادی منادیه ان یسلم اصحاب النافله لاصحاب الفریقه الحجرالاسود والطواف بالبیت .

فی الاغانی کان اول عشق کثیر عزه ان کثیر " امربنسوه من بنی ضمره و معه جلب غنم فارسلن الیه عزه ـ وهی صغیره ـ فقالت یقلن النسو بعنا کبشا من غنمک وانسینا بثمنه الی ان نرجع فاعطاها کبشا ـ واعجبته ـ فلما رجع جائته امراه منهن بدراهم فقال واین الصبیه التی اخذت منی الکبش قالت و ماتصنع بها هذه دراهمک قال لا آخذ دراهمی الا ممن رفعت الکبش الیها و خرج و هو یقول :

قضی کل ذی دین فوفی غریمه   وعزه ممطول معنی عزیمها

وکان ذلک اول لقائه لها :

فی امالی الشیخ عن علی (ع) کان ابراهیم اول من اضاف الضیف واول من شاب فقال ماهذا قیل و قارفی الدنیا و نور فی الاخره .

فی الجمهره اول من سمی عبد شمس سبا بن یشجب بن یعرب بن قحطان و شمس صنم قدیم .

وفی خطبته (ع) فی اول خلافته بروایه الکلینی و غیره و ان اول من بغی علی الله عناق بنت آدم و اول قتیل قتله الله عناق و کان مجلسها جریبا من الارض فی جریب وکان لها عشرون اصبعا فی کل اصبع ظفران کالمنجلین فسلط الله علیها اسدا " کالفیل و ذئبا کالبعیر و نسرا مثل البغل فقتلوها .

فی الاغانی بنوناجیه منسوبون الی امهم ناجیه بنت جرم بن ابان وهو علاف و هو اول من اتخذ الرحال العلافیه فنسبت الیه .

فی المعجم قال الاصمعی لما نزل عتبه بن غزوان الخریبه ولد بها عبد الرحمن بن ابی بکره

وهواول‌مولود ولد بالبصره فنحر ابوه جروزا "اشبع‌منها اهل‌البصره و کان تمصیرها فی‌سنه ۱۴ قبل‌الکوفه بسته اشهر و کان‌ابوبکره اول من غرس‌النخل بالبصره و قال‌هذه‌ارض‌النخل ثم غرس‌الناس وقال ابوالمنذر اول دار بیعت بالبصره دار نافع بن الحارث ثـم‌دار معقل بن یسار المزنی .

فی‌الفتوح اول‌حمام اتخذ بالبصره حمام عبدالله‌بن‌عثمان‌الثقفی والثانی حمام فیل مولی زیادوالثالث حمام مسلم‌بن‌ابی‌بکره فقال له ابوه ماتلی عملاولا اراک تقصرعن اخوتک‌فی‌النفقه فقال ان کتمت علی‌اخبرتک‌قال اکتم قال انی اغتل من‌حمامی‌هذافی‌کل یوم‌الف‌درهم‌وطولا کثیرا ــ ثم‌انه مرض فاوصی الی‌اخیه عبدالرحمن‌بن ابی‌بکره و اخبره بغله حمامه فافشی اخوه ذلک و استاذن‌السلطان فی بناء حمام فاذن له ثم استاذن اخوه عبیدالله‌فاذن‌له‌ثم‌استاذن‌الحکم‌بن‌ابی‌العاصی‌فاذن‌له‌ثم استاذن‌سیاه‌الاسواء ثم‌الحصین العنبری‌فاذن‌لهما ثم‌استاذنت ریطه بنت‌زیاد و لبابه‌الجرشیه‌فاذن‌لهماواستاذن‌المنجاب الضبی ــ الذی قیل فی حمامه:

یــارب‌قائلـــــه‌یومـــــاوقـــدلغبـــــت کیـــف‌الطریـــق الـــی حمـــام‌منجـــاب

قاله القائل فی احتضاره ــ فاذن له ثم افاق مسلم مرضه و قد فسد ــ علیه غله حمامه فجعل یلعن اخاه‌الذی افشی ذلک .

فی‌السیر اول‌من‌قعدفی‌الخطب‌معاویه و اول من اذن فی‌صلوه‌العید بشربن‌مروان .

فی‌الاکمال عن‌الصادق (ع) اول‌من‌یبایع‌القائم (ع) جبرئیل (ع) ینزل فی‌صوره طیر ابیض فیبایعه ثم‌یضع رجلا" علی‌بیت‌الله‌الحرام و رجلا علی‌بیت‌المقدس ثم‌ینادی بصوت ذلق تسمعه الخلائق " اتی امرالله فلاتستعجلوه" .

فی‌الطبری ــ فی‌قصته‌قصیروتدبیره‌علی‌الزباء فی‌ثارجدیمه ــ قال قصیرلعمروبـــن عدی اجمع لی‌ثقات جندک وهـــیٔ لهم‌الغرائر والمسوح ــ و قصیر اول من عمل‌الغرائر ــ واحمل کل رجلین علی‌بعیرفی‌غرارتین واجعل معقد رؤس الغرائر من باطنها ففعل و کان یکمن النهار و یسیراللیل و هو اول من فعل ذلک .

فی‌اسدالغابه کان ابوذر اول من حیی‌النبی (ص) بتحیه‌الاسلام اسلم فکان رابع اربعه کان یعبدالله قبل مبعثه (ص) بثلاث سنین بایع‌النبی (ص) علی الا تاخذه فی‌الله لومه لائم و علی ان یقول‌الحق وان کان مرا" .

فیه مسلمه‌بن‌مخلدالساعدی شهد مع معاویه صفین و شهد قتل محمدبن‌ابی‌بکـر و استعمله معاویه علی مصر والمغرب وهو اول من جمعا له .

فی‌الطبری قال‌الشعبی اول رجل قتله زیاد بالکوفه اوفی‌بن حصن بلغه عنه شیٔ

فطلبه فهرب ثم عرض زیادالناس فمراو فی به فقال من هذا قالوا اوفی بن حصن الطائی فقال زیاد (اتتک بحائن رجلاه) فقال اوفی :

ان زیادا ابا المغیره لا تعجل والناس فیهم عجله
خفتک والله فاعلمن حلفی خوف الحفافیث صوله الاصله
فجئت اذ ضاقت البلاد فلم یکن علیها لخائف واله

فقال له زیاد ما رایک فی عثمان قال ختن النبی علی ابنتیه و لم انکره ولی محصول رای قال فما تقول فی معاویه قال جواد حلیم قال فما تقول فی قال بلغنی انک قلت بالبصره والله لاخذن البرئ بالسقیم والمقبل بالمدبر قال قد قلت ذلک قال خطبتها عشواء قال زیاد (لیس النفاخ بشر الزمره) فقتله .

فی الاستیعاب ذکر ابوعمروالشیبانی ان بسربن ارطاه فی خروجه الی الیمن من قبل معاویه اغار علی همدان و قتل و سبی نسائهم فکن اول مسلمات سبین فی الاسلام .

فی مناقب الکنجی الشافعی قال عبدالرحمن بن جبل الجحمی حین بویع علی (ع)

لعمری لقد بایعهم ذا حفیظه علی الدین معروف العفاف موفقا
علی وصی المصطفی وابن عمه واول من صلی لذی العرش واتقی

فی نقض عثمانیه الاسکافی من اشعار قیلت فی کون امیرالموٴمنین (ع) اول من اسلم وصلی قول عبدالله بن ابی سفیان بن الحارث بن عبدالمطلب مجیبا للولید بن عقبه بن ابی معیط .

وان ولی الامر بعد محمد علی وفی کل المواطن صاحبه
وصی رسول الله حقا "وصنوه واول من صلی و من لان جانبه

وقول خزیمه بن ثابت :

وصی رسول الله من دون اهله وفارسه مذکان فی سالف الزمن
واول من صلی من الناس کلهم سوی خیره النسوان والله ذومنن

وقول ابی سفیان بن حرب حین بویع ابوبکر .

ماکنت احسب ان الامر منصرف عن هاشم ثم منها عن ابی حسن
الیس اول من صلی لقبلتهم واعلم الناس بالاحکام والسنن

وقول ابی الاسود الدئلی فی تهدید طلحه والزبیر :

وان علیا لکم مصحر یماثله الاسد الاسود
اما انه اول العابدین بمکه والله لایعبد

و قول سعید بن قیس الهمدانی فی رجزه بصفین :

هذا علی و ابن عم المصطفی اول من اجابه فی ماروی
وهو الامام لایبالی من غوی

وقول زفربن یزیدالاسدی :

فحوطوا علیا وانصروه فانه وصی وفی الاسلام اول اول

وان تخذلوه والحوادث جمه فلیس لکم عن ارضکم متحول

و فی شرح المعتزلی قال المرزبانی و قدالولید بن جابرالطائی علی معاویه فقال له انت صاحب لیله الهریر قال نعم قال والله ماتخلو مسامعی من رجزک و قد علا صوتک صوت الناس وانت تقول :

شدوا فداء لکم ام و اب فانما الامر غدا لمن غلب

هذا ابن عم المصطفی والمنتجب تنمیه للعلیاء سادات العرب

لیس بموصوم اذا نص النسب اول من صام وصلی واقترب

لماذا قلتها قال لاناکنا مع رجل لانعلم خصلته. توجب الخلافه ولا فضیله تصیر الی التقدمه الا وهی مجموعه له کان اول الناس سلما و اکثرهم علما وارجحهم حلما فات الجیاد فلا یشق غباره واستولی علی الامد فلا یخاف عثاره واوضح منهج الهدی فلا یبید مناره وسلک القصد فلاتدرک آثاره فلما ابتلانا الله بافتقاده و حول الامر الی من یشاء من عباده دخلنا فی جمله المسلمین فلا ننزع یدا من طاعه ولم نصدع صفاه جماعه علی ان لک منا ماظهر و قلوبنا بیدالله و هو املک بها منک فاقبل صفونا واعرض عن کدرنا ولا تستثیروا من الاحقاد فان النار تقدح بالمزدنا ــ قال معاویه و انک لتهددنی یا اخا طی باوباش العراق و اهل النفاق ومعدن الشقاق ــ فقال یامعاویه هم الذین اشرقوک بالریق وحبسوک فی المضیق وذادوک عن سنن الطریق حتی لذت منهم بالمصاحف ودعوت الیها من صدق بها و کذبت وآمن بمنزلها وکفرت و عرف من تاویلها ماانکرت ــ فغضب معاویه وادار طرفه فی من حوله فاذا جلهم من مضر ونفر قلیل من الیمن ــ فقال له انی لاخال ان هذا آخر کلام تفوه به ــ وکان عفیر بن سیف بن ذی یزن بباب معاویه حینئذ فعرف موقف الطائی ومراد معاویه فخافه علیه واقبل علی الیمانیه وقال شاهت الوجوه ــ ثم التفت الی معاویه فقال له مااقول هذا حبا " لاهل العراق ولکن الحفیظه تذهب الغضب لقد رایتک بالامس خاطبت اخاربیعه ــ یعنی صعصعه بن صوحان ــ وهو اعظم جرما عندک من هذا و انکی لقلبک واقدح فی صفاتک ثم سرحته وانت الآن مجمع علی قتل هذا زعمت استصغارا "لجماعتنا کانا لانمرولا نحلی ولعمری لووکلتک ابناء قحطان الی قومک لکان جدت العاشروذکرک الداثر وحدک المفلول وعرشک المثلول فقال له معاویه اربع علیک فانا لم نات الی صاحبک مکروها فدونک به فانه لم یضق عنه حلمنا و یسع غیره ــ فاخذ بیده وخرج به الی منزله و قال والله لتوٴ بن باکثرمما آب به معدی من معاویه و جمع من بدمشق من الیمانیه ففرض علی کل رجل دینارا فبلغت اربعین الفا فدفعها الیه ورده الی العراق .

فیه لما اراد عبداللهبن عمروبن حرام ابوجابربن عبداللهالرواح الی احد دعا ابنه فقال له انی لااراني الامقتولا فياول من يقتل وانيوالله لاادع بعدی احدا اعزعلی منک غير نفس النبی (ص) و ان علی دينا فاقضه عنی واستوص باخواتک خيرا ـ فاصبحنا فكان اول قتيل جدعوا انفهواذنيه ودفن هو و عمروبنالجموح فیقبرواحد بامرالنبی (ص) لانهما كانا متصافيين متصادقين فیالدنيا و كان عمرو زوج اخته ايضا " .

فی صفين نصر قالالنجاشی شاعرالعراق فی رد کعب بن جميل شاعرالشام :

فقـــــل للمضلــــــل مـــن وائــــــل ومـــن جعـــل الغـــث يومـا سمينا
جعلتـــــــــم عليــــــــا وواشياعـــه نظيـــــرابـــنهنـــدالاتستحونـــا
الـــبی اولالنـــــاس بعـــــدالرســـول وصنـــــوالرســول مـــنالعالمينـــا

وفیغارات الثقفی كما فی شرحالمعتزلی لما كتب الوليد بن عقبه منالشام الی اخيه عماره و كان مقيما بالكوفه ابياتا منها :

الا ان خيــــــرالنـــــاس بعـــد ثلاثـــه قتيـــلالتجيبـــیالـــذیجاء منمصر

اجابه بابيات منها :

الا ان خيـــــرالنــــاس بعـــد نبيهــــــم وصـــیالنبـــیالمصطفـیعند ذیالذكر
واول مـــــن صلـــــی وصنــــــونبيـــــــه واولمناردیالغـــواهلــــدی بــــدر

فیالفقيهعنالباقر (ع)اولقطرهمندمالشهيدلذنوبهالاالدينفانكفارتهقضائه .

قالالبحتری فی اسمعيل بن شهاب :

صنتنـــــــــی عـــــن معاشـــر لايسمـــــی اولـــوهــــمالاغـــــداه سبـــــاب

فیسنن ابیداود عن ام ورقه بنت نوفل قالت للنبی (ص) لماغزابدرا ايذنلی فیالغزومعک امرض مرضاكم لعلالله يرزقنیشهادهقال قری فیبيتک فانالله تعالی يرزقک فكانت تسمیالشهيده وكانت قددبرت غلاماوجاريه فقاما اليها بالليل فغماها بقطيفه لها حتیماتتوذهبا فاصبح عمرفیالناس فقال من عنده علم منهذين فجیء بهمافامربهما فصلبا فكانا اول مصلوب بالمدينه .

وروی خبرا آخر و فيه ام ورقه بنتعبداللهبنالحارث وفيه جعلالنبی (ص) لها موءذنه و امرهاان توءم اهل دارها .

فی ۳۷ منخطبالنهج بلغنی يا اهلالعراق انكم تقولون علی يكذب قاتلكمالله فعلیمناكـــذباعلیالله فانا اول من آمن به ام علی نبيه فانا اول من صدقه كلا والله ولكنها لهجه غبتم عنها و لمتكونوا من اهلهاويل امهكيلابغيرثمن لوكان لهوعاء ولتعلمن نبـــاه بعـد حيـــن .

قالوا مرالشعبی بناس. من‌الموالی یتذاکرون النحو. فقال لئن اصلحتمـــوه انکم‌الاول من افسده.

فی‌امالی‌القالی کان واقدبن‌عبدالله اول من قتل فی‌الاسلام‌رجلا من المشرکین فاخبروا النبی (ص) ان واقدا " قتل عمروبن‌الحضرمی فقال (واقدو قدت الحرب‌علیهم. تفـــاءل بذلـــک. (للبحتری).

اسعیـــدمـــا العلیـــاء الامابنـــــی لـــــک اول ابنـــاء ام انـــــاس

فی‌السیره عن عبدالرحمن بن کعب بن مالک کنت قائد ابی‌حـین ذهب بصره فکنت اذا خرجت به الی‌الجمعه فسمع‌الاذان بها صلی‌علی ابی امامه اسعدبن‌زراره فقلت له یوما یا ابه مالک اذاسمعت‌الاذان للجمعه صلیت علی ابی امامه فقال ای بنی کان اول من جمع بنا بالمدینه فی هزم‌النبیت من حره بنی بیاضهٔ یقال له نقیع‌الخضمات ـ وکان النبی (ص) بعثه‌بعدبیعه اهل‌العقبه‌الاولی معه الی‌المدینه‌لتعلمهم ـ قلت‌وکم انتم‌یومئذ قال اربعون رجلا.

فیه کان‌خالدبن‌الاعلم‌حلیف بنی‌مخزوم فی‌مایذکرون اول‌من ولی‌فارا " منهزمـا یوم بدر من‌المشرکین و هوالذی یقول:

ولسنـــــا علـــی‌الادبـــار تدمـــی کلومنـــا ولکـــن علـــی‌اقدامنـــا یقطـــرالـــدم

ویروی (ولسنا علی‌الاعقاب).

فیه کان ابووداعه السهمی اول اسیر افتدی من اسری بدر افتداه ابنه‌المطلب.

فی‌الملل اول من جمع بین‌الاختین من قریش ابواحیحه سعیدبن‌العاص جمع بین هندوصفیه‌ابنتی‌المغیره‌المخزومی‌قال‌الکلبی‌کانت‌العرب‌فی‌جاهلیتها‌تحرم‌اشیاء نزل‌القرآن بتحریمها کانوا لاینکحون‌الامهات ولاالبنات ولاالخالات ولاالعمات وکان اقبح‌مایصنعـون ان یجمع‌الرجل بین الاختین اویخلف علی امراه ابیه وکانوا یسمون‌من‌فعل‌ذلک‌الضیـــزن قال اوس‌بن‌حجرالتمیمی ـ یعیر قوما من بنی قیس بن ثعلبه تناوبوا علی امراءه ابیهـــم ثلاثه واحد بعد واحد.

نیکـــوا فکیهـــه وامشـــواحـــول قبتهـــــا فکلکـــم لابیـــــه ضیـــزن سلـــف

فیه کان‌العرب‌یطلقون ثلاثا علی‌التفرقه قال عبدالله‌بن‌عباس اول من‌طلق ثلاثا بثلاث کرات اسمعیل‌بن‌ابراهیم (ع) وکانت‌العرب‌تفعل‌ذلک‌فیطلقها واحده‌وهواحق‌الناس بها حتی اذا استوفی الثلاث انقطع السبیل عنها و منه قول‌الاعشی ـ حین تزوج امراءه فرغب بها عنه فاتاه قومهافهددوه‌بالضرب اویطلقها.

ایـــا جارتـــی بینـــی‌فانـــک طالقـــه کـــذاک امـــورالنـــاس غـــادوطارقـــه

قالوا ثانیه فقال :

وبینی فان البین خیر من العصا　　وان لا تری لی فوق راسک بارقه

قالوا ثالثه فقال :

ویلفی حصان الفرج غیر ذمیمه　　وموموقه قد کنت فینا وو امقه

هذا و من اکاذیب العامه ما فی سنن ابی داود عن ابی هریره قال یهودی والذی اصطفی موسی فلطمه مسلم فاخبر الیهودی النبی (ص) بذلک فقال لا تخیرونی علی موسی فان الناس یصعقون فاکون اول من یفیق فاذا موسی باطش فی جانب العرش فلا ادری اکان ممن صعق فافاق قبلی اوکان ممن استثنی الله .

فیه عن انس لما جاء اهل الیمن قال النبی (ص) قدجاءکم اهل الیمن وهم اول من جاء بالمصافحه .

فی اخبار حکماء القفطی ابراهیم بن حبیب الفزاری اول من عمل فی الاسلام اصطرلابا أوله کتابه فی تسطیح الکره منه اخذ کل الاسلامیین وکان من اولاد سمره بن جندب .

فی الجزری عضدالدوله اول من خوطب بشاهنشاه فی الاسلام و اول من خطب له علی منابر بغداد بعدالخلفاء واول من ضربت الدبادب علی باب داره .

فی شرح المعتزلی ولابی عبیدالعنبری احدلصوص العرب .

اذا ما اراد الله ذل قبیله　　رماها بتشتیت الهوی والتخاذل

واول عجز القوم عما ینوبهم　　تقاعدهم عنه وطول التواکل

واول خبث الماء خبث ترابه　　واول لوء القوم لوء م الحلائل

فی سیره ابن هشام کان اول من نسا الشهور علی العرب فاحلت منها ما احل وحرمت منها ما حرم القلمس من کنانه ثم ابنه عباد ثم ابنه امیه ثم ابنه عوف ثم جناده بن عوف آخرهم و علیه قام الاسلام قال عمیربن قیس :

السنا الناسئین علی معد　　شهور الحل نجعلها حراما

فیه اول ماروء یت الحصبه والجدری بارض العرب عام هلاک اصحاب الفیل واول ماروء ی بها مرائر الشجر ــ الحرمل والحنظل والعشر ــ ذلک العام .

فیه کان اسم سبا عبدشمس و انما سمی سبا لانه اول من سبی فی العرب و هو ابن یشجب بن یعرب بن قحطان .

فیه قال ابن اسحق قال عمروبن الحارث بن مضاض الجرهمی لما اخرجهم کنانه وخزاعه من مکه یذکر بکرا وغبشان وساکنی مکه الذین خلفوا فیها بعدهم :

یا ایها الناس سیروا ان قصرکم　　ان تصبحوا ذات یوم لا تسیرونا

حتـــــواالمطـــــى وارخـــوا مـــن ازمتهـــا   قبـــل الممــات وقضـــوا مــا تقضونـــا
كنـــا انـــا ساكمـــاكنتـــــم فغيرنـــــا   دهـــر فانتـــم كمـــاكنـــا تكونونـــا

قال ابن هشام حدثني بعض اهل العلم بالشعر ان هذه الابيات اول شعر قيل في العرب وانها وجدت مكتوبه في حجر باليمن ولم يسم لي قائلها .

فيه في ذهاب النبي (ص) الي الطائف لحصارهم قال ابن اسحق عن عمرو بن شعيب اقاد (ص) ببحرة الرغاء حين نزلها بدم و هو اول دم اقيد به في الاسلام رجل من بني ليث قتل رجلا من هذيل فقتله به .

فيه حدثني من اثق بها ان النبي (ص) اول من رمي بالمنجنيق في الاسلام رمي اهل الطائف

فيه كانت ثقيف اصابت اهلا لمروان بن قيس الاوسي وكان اسلم وظاهر النبي (ص) علي ثقيف فزعمت بانه (ص) قال له خذ باهلك اول رجل من قيس تلقاه فلقي ابي بن مالك القشيري فاخذه حتي يؤدوا اليه اهله فقام الضحاك بن سفيان الكلابي فكلم ثقيفا حتي ارسلوا اهل مروان واطلق لهم ابي بن مالك فقال الضحاك في ذلك :

اتنســـــي بلائـــــي يـــــا ابـــي بـــن مالـــك   غـــداه الرســـول معـــرض عنـــك اشـــوس
يقـــودك مـــروان بـــن قيـــس بحبلـــــه   ذليـــلا كمـــا قيـــد الذلـــول المخيـــس
فعـــادت عليـــك مـــن ثقيـــف عصابـــــه   متـــي ياتهـــم مستقبـــس الشـــريقبســـوا

في الطبري المنتصر اول خليفه من بني العباس في ماقيل عرف قبره و ذلك ان امه طلبت اظهار قبره و اما المنصور فحفر له ماه قبر لئلا يعرف .

في اليعقوبي الوليد بن عبد الملك اول خليفه عمل البيمارستان للمرضي ودار الضيافه و اول من اجري علي العميان والمساكين والمجذمين الارزاق وكان ممن احدث قتل العصاه واحصي اهل الديوان والقي منهم بشرا " كثيرا " بلغت عدتهم عشرين الفا و اول من اجري اطعام شهر رمضان في المساجد واول من اخذ بالقذف والظنه و قتل بهما الرجال وانكسر الخراج في ايامه ولم يحمل الخراج من جميع العراق الا خمسه و عشرين الف الف درهم و كانت في ولايته الزلازل التي هدمت كل شي واقامت اربعين صباحا في سنه (۹۴) .

في فرحه الغري عن العسكري (ع) ان اول من تختم بالعقيق الاحمر آدم (ع) راي علي العرش بالنور مكتوبا (انا الله الذي لااله الا انا وحدي محمد صفوتي من خلقي ايدته باخيه علي و نصرته به ــ في تمام الخمسه الاسماء) فلما هبط الي الارض توسل بتلك الاسماء فاتخذ خاتما من فضه العقيق الاحمر و نقش الاسماء عليه و تختم في يده اليمني فصار ذلك سنه اخذ بها الاتقياء من ولده بعده .

في فقه لغه الثعالبي الصبح اول النهار الغسق اول الليل الوسمي اول المطر البارض

اول النبت اللفاع اول الزرع اللبا اول اللبن السلاف اول العصير الباركوه اول الفاكهه البكر اول الولد الطليعه اول الجيش النهل اول الشرب النشوه اول السكر الوخط اول الشيب النعاس اول النوم الحافره اول الامر ـ من قوله تعالى (انالمردودون فی الحافره) ای فی اول امرنا و فی المثل (النقد عند الحافره) ای اول كلمه ـ الفرط اول الوراد .

وفی الخبر انافرطكم علی الحوض ای اولكم ـ الزلف اول ساعات الليل واحدتها زلفه الزفير اول صوت الحمار والشهيق آخره النقبه اول مايظهر من الحرب العلقه اول ثوب يتخذ للصبی الاستهلال اول صياح المولود اذاولد العقی اول مايخرج من بطنه النبط اول مايظهر من ماء البئر اذاحفرت الرس والرسيس اول مايوء خذ من الحمی الفرع اول ما تنتجه الناقه وكانت العرب تذبحه لاصنامها تبركا بذلک .

فی عمده الطالب موسی المبرقع ابن الجواد (ع) يقال لولده الرضويون قال الحسن بن علی القمی فی ترجمه تاريخ قم نقلا عن الرضائيه للحسين بن محمد بن نصر اول من انتقل من الكوفه الی قم من السادات الرضويه ابوجعفر موسی بن محمد بن علی الرضا فی سنه (٢٥٦) وكان يسدل علی وجهه برقعا دائما فارسلت اليه العرب ان اخرج من مدينتنا فرفع البرقع عن وجهه فلم يعرفوه فانتقل عنهم الی كاشان فاكرمه احمد بن عبد العزيز بن ابی دلف العجلی فرحب به والبسه خلاعا فاخره وا فراسا جيادا و وظفه فی كل سنه الف مثقال من الذهب وفرسا " مسرجا " فدخل قم بعد خروج موسی منه ابولصديم و رجل آخر من روساء العرب فـــارسلا روء ساء العرب لطلب موسی وردوه الی قم واعتذروا منه واكرموه واشتروا من مالهم له دارا و وهبوا له سهاما " من قری (هنيرد) و (اندريقان) و (كلوجه) واعطوه عشرين الف درهم فاشتری ضياعا كثيره فاتته اخواته زينب و ام محمد و ميمونه بنات الجواد (ع) و نزلن عنده فلما متن دفن عند فاطمه بنت موسی (ع) و اقام موسی بقم حتی مات سنه (٢٩٦) و دفن فی داره .

فی القاموس ابوقبيس جبل بمكه سمی برجل من مذحج حداد لانه اول من بنی فيه و كان يسمی الامين لان الركن كان مستودعا فيه .

فی رجال الشيخ ابوالسفاح البجلی اول قتيل قتل بصفين من اصحاب امير الموء منين (ع) روی سنن ابی داود عن اسماء بنت يزيد بن السكن الانصاريه انها طلقت علی عهد النبی (ص) ولم يكن للمطلقه عده فانزل تعالی حين طلقت بالعده للطلاق فكانت اول من انزلـــت فيها العده للمطلقات .

فی الدميری ابويوسف هو اول من دعی بقاضی القضاه و اول من غير لباس العلماء بهذه الهيئه التی هم عليها الی هذا الزمان و كان قبله لايتميز احد عن احد بلباسه .

فی سنن ابی داود عن النبی (ص) اذا انتعل احدكم فليبدء باليمين واذا نزع فليبدء بالشمال لتكن اليمين اولهما ينتعل و آخرهما ينزع .

وفیه عنه (ص) کان آخر عهده بانسان اذا سافر من اهله فاطمه و اول من یدخل علیها اذا قدم فاطمه.

فیه عن ابی‌زرعه جاء نفر الی مروان بالمدینه فسمعوه یحدث فی‌الآیات ان اولها‌الدجال فحدثت عبدالله‌بن‌عمرو بذلک فقال لم یقل شیئا سمعت‌النبی (ص) یقول ان اول الآیات خروجا طلوع‌الشمس من مغربها اوالدابه علی‌الناس ضحی و اظن اولهـــا طلوع‌الشمس من مغربها.

فیه عن ابن مسعود قال‌النبی (ص) ان اول ما دخل‌النقص علی بنی اسرائیـــل کان‌الرجل یلقی‌الرجل فیقول یاهذا اتق‌الله‌ودع ماتصنع‌فانه لایحل لک ثم یلقاه‌من‌الغد فلایمنعه ذلک ان‌یکون اکیله و شریبه‌وقعیده فلمافعلوا ذلک ضرب‌الله‌قلوب بعضهم ببعض ثم‌قال " لعن‌الذین‌کفروامن‌بنی‌اسرائیل‌علی‌لسان‌داود‌وعیسی‌بن‌مریم ــ الی ــ فاسقون) ثم قال کلاوالله لتامرن بالمعروف‌ولتنهون‌عن‌المنکر ولتاخذن علی‌یدی‌الظالم‌ولتاطرنه علی‌الحق اطرا " اولتقصرنه علی‌الحق قصرا ".

فیه عن‌البراء بن‌عازب مروا علی‌النبی (ص) بیهودی قدحمم وجهه و هویطاف به فناشدهم ماحدالزانی فی‌کتابهم فاحالوه علی‌رجل منهم فقال‌الرجم‌ولکن ظهر الزنا فی‌اشرافنافکرهناان‌یترک‌الشریف ویقام علی من دونه فوضعنا هذاعنا فامربه‌النبی (ص) فرجم ثم قال اللهم انی اول من احیا ما اماتوا من کتابک.

فی‌الادباء کان‌النضربن‌شمیل من‌اهل‌السنه و هو اول من اظهرها بخراسان‌و مرو اخذ عن‌الخلیل ضاقت علیه‌الاسباب‌بالبصره فعزم‌خراسان‌فشیعه من‌اهل‌البصره‌نحوثلاثه الاف من‌المحدثین والفقهاء واللغویین والنحاه والادباء فقال لهم لووجدت عندکم کل یوم کیلجه من‌الباقلاء ما فارقتکم فسار الی مرو فاثری.

روی‌السنن ان‌محلم‌بن‌جثامه‌اللیثی‌قتل‌رجلا‌من‌اشجع‌وذلک اول‌غیر ــ ای دیه ــ قضی به‌النبی (ص) فتکلم عیینه فی‌الاشجعی‌لانه من غطفان‌وتکلم‌الاقرع بن حابس دون محلم لانه من خندف فکثرت‌الخصومه واللغط فقال النبی (ص) یا عیینه الاتقبل‌الغیـــر فقال لاحتی ادخل علی‌نسائه من‌الحرب ما ادخل علی نسائی ثم کثرت‌الخصومه‌واللغط فقال (ص) یا عیینه الاتقبل الغیر فقال عیینه مثل ذلک الی ان قام رجل من بنی‌لیث فقال یارسول‌الله انی لم اجد لما فعل هذافی غره الاسلام مثلا الا غنما " وردت. فرمی اولها فنفر آخرها اسنن‌الیوم و غیر خدا فقال (ص) خمسون فی‌فورناهذا وخمسون‌اذارجعناالی‌المدینه ــ وذلک‌فی بعض اسفاره ــ ومحلم فی‌طرف‌الناس‌فلم‌یزالوابه حتی تخلص فجلس بین یدی‌النبی (ص) و عیناه تدمعان فقال انی قد فعلت‌الذی بلغک

وانی اتوب فاستغفرلی فقال (ص) اقتلته بسلاحک فی غره الاسلام اللهم لا تغفر لمحلم ــ بصوت عال ــ فقام ویتلقی دموعه بطرف ردائه و زعم قومه ان النبی (ص) استغفرله بعد ذلک .

فی الفقیه اول دم وقع علی وجه الارض دم حوا حین حاضت .

فی التهذیب عن الفضیل عن الصادق (ع) من وجد برد حبنا علی کبده فلیحمد الله علی اول النعم قال قلت جعلت فداک ما اول النعم قال طیب الولاده ــ ثم قال (ع) قال امیرالموءمنین (ع) لفاطمه (ع) احلی نصیبک من الفیء لآباء شیعتنا لیطیبوا ــ ثم قال الصادق (ع) انا احللنا امهات شیعتنا لابائهم لیطیبوا .

فیه عن الحرث بن المغیره دخلت علی ابی جعفر (ع) فاذا نجیه قد استاذن علیه ــ الی ان قال ــ قال (ع) یا نجیه ان لنا الخمس فی کتاب الله ولنا الانفال ولنا صفوالمال وهما والله اول من ظلمنا حقنا فی کتاب الله واول من حملا الناس علی رقابنا و دماوءنا فی اعناقها الی یوم القیمه بظلمنا اهل البیت وان الناس یتقلبون فی حرام الی یوم القیمه بظلمنا اهل البیت ــ الی ان قال ــ قال (ع) اللهم انا قد احللنا ذلک لشیعتنا ــ الی ان قال ــ یا نجیه ما علی فطره ابراهیم (ع) غیرنا و غیر شیعتنا .

فی امثال الکرمانی (اول الحزم المشوره) (اول الشجره النواه) (اول الصید فرع) یضرب لمن یرمنه خیر قبل فعلته هذا والفرع اول ولد تنتجه الناقه کانوا یذبحونه لالهتهم یتبرکون بذلک ویروی (اول الصید فرع و نصاب) وذلک انهم یرسلون اول شی یصیدونه یتیمنون به (اول العی الاختلاط) ای الغضب لانه لولم یعی عن الجواب لم یغضب (اول الغزو اخرق) یضرب فی قله التجارب قال :

الحرب اول ماتکون فتیه   تسعی بزینتها لکل جهول
حتی اذا اشعرت وشب ضرامها   عادت عجوزا غیرذات حلیل

(اول ماطلع ضب ذنبه) یضرب للرجل یصنع الخیر ولم یکن صنعه قبل ذلک .

فی نقض الاسکافی عن حکیم مولی زاذان سمعت علیا (ع) یقول صلیت قبل الناس سبع سنین وکنا نسجد ولانرکع واول صلوه رکعنا فیها صلوه العصر فقلت یا رسول الله ماهذا قال امرت به .

فی اصلاح المنطق یقول عصای وزعم الفراء ان اول لحن سمع بالعراق هذه عصاتی .

فی الصحاح طاعون عمواس اول طاعون کان فی الاسلام بالشام .

فیه کان عاقل بن بکیر الکنانی اول من اسلم وبایع النبی (ص) فی دار الارقم وکان

فی الجمهره ابنا صحار بطنان من العرب سمیا بذلک لانهما اول من اصحر من تهامه

فی الاسد قرظه بن کعب الانصاری توفی فی خلافه علی (ع) وقیل فی اول ایام معاویه و هو اول من نیح علیه بالکوفه .

فی الکافی اغار المشرکون علی سرح المدینه فنادی منادیا سوء صباحاه فسمعها النبی (ص) فرکب و تتابعت الخیل و کان اول من لحقه من اصحابه ابوقتاده.

فیه کان جعفر بن ابی طالب اول من عرقب فرسه فی الاسلام عرقبها یوم موته.

فی درجات الشیرازی عن المستهل بن الکمیت قال ابی عند الموت بلغنی فی الروایات انه یحفر بظهر الکوفه خندق یخرج فیه الموتی من قبورهم و ینبشون منها فیحولون الی قبرور غیرهم فلا تدفنی فی الظهر و لکن اذامت فامض بی الی موضع یقال له مکران فادفنی فیه فدفن فی ذلک الموضع وکان مـــن اول دفن فیه و هو مقبره بنی اسد الی الساعه.

فی (الاسد) قال الواقدی اول من کتب للنبی (ص) مقدمه المدینه ابی بن کعـب ـ و هو اول من کتب فی آخر الکتب کتب فلان بن فلان ـ فاذا لم یحضر ابی کتب زید بن ثابت ـ و اول من کتب من قریش عبدالله بن سعد بن ابی سرح ثم ارتد ورجع الی مکه فنزل فیه (و من اظلم ممن افتری علی الله کذبا اوقال اوحی الی و لم یوح الیه شی) ـ و کان من المواظبین علی کتاب الرسائل عبدالله بن الارقم الزهری ـ وکان الکاتب لعهوده اذاعاهد وصلحه اذا صالح علی بن ابی طالب (ع).

فی الاسد خرج اسعد بن زراره وذکوان بن عبدالقیس یتنافران الی عتبه بن ربیعه فسمعا بالنبی (ص) فاتیاه فعرض علیهما الاسلام وقرء علیهما القرآن فاسلما و لم یقربا عتبه ثم رجعا الی المدینه فکانا اول من قدم بالاسلام الی المدینه.

وفیه کان رافع بن مالک الزرقی ومعاذ بن عفراء اول خزرجیین اسلما و کان رافع اول من قدم المدینه بسوره یوسف.

فی الطبری کان ارزاق الکتاب والعمال ایام المنصور ثلاثماه درهم الی المامون واول من سن زیاده الارزاق الفضل بن سهل و اما فی ایام بنی امیه فکانت من ثلثماه الی مادون وکان الحجاج یجری علی یزید بن ابی مسلم ثلاثماه درهم فی الشهر.

فی الجمهره العهد والعهده والعهده والعهد مطر اول السنه والجمع عهاد وعهـــودقا|

امیــــر عـــــم بالمعـــــروف حتـــــــــی کـــان الارض جللهـــا العهــــاد

فی الاسد عن نقاره الاسدی قال قدمت المدینه فی جلب فلقینی النبی (ص) فدعانی الی الاسلام فاسلمت فقلت مالی کذا و کذا فخذ صدقته فاخذ منی فکنت اول من ادی صدقته من بنی اسد فقلت فاطلب الی طلبه فانی احب فقال ابتع لی ناقه حلبانه رکبانه عیران لاتوله ذات ولد فخرجت فلم اجد فی نعمی فطلبتها فوجدتها فی نعم ابن عم لی یقال له ظهیر بن سنان فقدمت بها علیه (ص) فقام یحلبها فحلب ثم ملاالقعب ثم سقانی فنظرت فاذا هو ملآن فقال (ع) داعی اللبن وقال اللهم بارک فیها و فی من منحها ـ فخشیت ان تکون الدعوه لظهیر لانها خرجت من ابله فقلت و فی من جاء بها قال و فیه.

فیه کان عاقل بن بکیر الکنانی اول من اسلم و بایع النبی (ص) فی دار الارقم وکان اسمه عافلا بالفاء فسماه عاقلا بالقاف واستشهد ببدر.

فیه نتیله ام العباس بن عبدالمطلب اول عربیه کست البیت الحریر والدیباج و اصناف الکسوه وسببه ان العباس ضاع وهو صغیر فنذرت ان وجدته ان تکسوا البیت فوجدته ففعلت .

فیه یقال اول من حرم الخمر فی الجاهلیه علی نفسه عامر بن الضرب العذوانی وقیل بل عفیف بن معدی کرب العبدی ـ وکان ممن حرمه فیها علی نفسه قیس بن عاصم المنقری والعباس بن مرداس السلمی فقیل له ان الشرب یزید فی قوتک وجراتک فقال لا اصبح سید قومی وامسی سفیهها لا یدخل جوفی شیٔ یحول بینی و بین عقلی و ممن حرمه فی الجاهلیه عثمان بن مظعون وعبدالله بن جدعان .

فیه عن ابن عباس بعث بنوسعد بن بکر، ضمام بن ثعلبه وافدا الی النبی (ص) ـ وکان رجلا جلدا " اذا غدیرتین فاقبل حتی وقف علی النبی (ص) فی المسجد فی اصحاب فقال ایکم ابن عبدالمطلب فقال (ص) انا فقال انی سائلک ومغلظ علیک فلا تجدن فی نفسک فقال سل عما بدالک فقال انشدک بالله الهک واله من کان قبلک واله من هو کائن بعدک آلله بعثک الینا رسولا قال اللهم نعم قال فانشدک بالله الهک و واله من کان قبلک اله من هو کائن بعدک آلله امرک ان نعبده وحده لا نشرک به شیئا وان نخلع هذه الاوثان التی کان آبائنا یعبدون قال اللهم نعم ـ ثم جعل یذکر فرائض الاسلام فریضه فریضه الصلوة والزکوه والحج والصیام وشرائع الاسلام ینشده عند کل فریضه کما نشده فی التی کان قبلها حتی فرغ فقال انی اشهد الا اله الاالله و اشهد ان محمدا "رسوله و ساو دی هذه الفرائض واجتنب مانهیتنی عنه لا ازید و لا انقص ـ ثم انصرف راجعا ـ فقال النبی (ص) حین ولی ان یصدق ذوالعقیصتین یدخل الجنه ـ واتی قومه فاجتمعوا الیه ـ فکان اول ماتکلم به ان قال بئست اللات والعزی ـ فقالوا یا ضمام اتق البرص. انق الجذام اتق الجنون فقال ویلکم انهما والله مایضران ولا ینفعان وان الله قد بعث رسولا وانزل علیه کتابا استنقذکم به مما کنتم و انی اشهد الا اله الاالله وحده لا شریک له و ان محمدا "عبده و رسوله وقد جئتکم من عنده بما آمرکم به وانهاکم عنه ـ فوالله ما امسی من ذلک الیوم فی حاضرته من رجل ولا امراه الا مسلما ـ فما سمعنا بواقد قط کان افضل من ضمام .

فیه کان عبدالله بن رواحه من الشعراء الذین یناضلون عن النبی (ص) وکان اول خارج الی الغزو و آخر قافل .

روی الکافی ان امیرالمؤمنین (ع) بعث ابن عباس الی ابن الکواء و اصحابه وعلیه قمیص رقیق وحله فلما نظروا الیه قالوا له انت خیرنا فی انفسنا و انت تلبس هذا اللباس

فقال وهذا اول ماخاصمكم فيه " قل من حرم زينه الله التی اخرج لعباده والطیبات من الـرزق وقال تعالی (خذوا زینتکم عند کل مسجد) .

وفیه عن الصادق (ع) کان النبی (ص) اذا اکل مع قوم طعاما کان اول من یضع یده و آخر من یرفعها لیاکل القوم .

وفیه عن خالد بن نجیح کنت افطر مع ابی عبدالله ومع ابی الحسن الاول علیهما السلام فی شهر رمضان فکان اول ما یوءتی به قصعه من ثرید خل وزیت فکان اول ما یتناول منها ثلاث لقم ثم یوءتی بالجفنه .

فی الطبری کان اول من توفی بعد مقدم النبی (ص) المدینه صاحب منزلـه کلثوم بن الهدم لم یلبث الا یسیرا حتی مات ثم توفی بعده ابوامامه اسعد بن زراره فی تلک السنه قبل ان یفرغ النبی (ص) من بناء مسجد مات بالذبحه والشهقه فقالت الیهود ومنافقوا العرب . ب . لـوکان محمد نبیا لم یمت صاحبه فقال (ص) بئس المیت کان اسعد لهم حیث یقولون ذلک ولا املک لنفسی ولالصاحبی من الله شیئا " .

فی الاسد عن عبدالله بن سلام لما قدم النبی (ص) المدینه لما رایت وجهه عرفت انه لیس بوجه کذاب وکان اول ماسمعته یقول افشوا السلام واطعموا الطعام وصلوا الارحـام وصلوا باللیل والناس بیانه تدخلوا الجنه بسلام .

فیه قال ابن الکلبی بنوالسباق اول من بغی بمکه بنوالسباق بن عبدالدار فاهلکوا و درج بنوالسباق کلهم غیر بیت بالیمن فی عک .

فیه عبدالله بن المغفل کان من البکائین الذین نزل فیهم " ولا علی الذین اذا ما اتوک لتحملهم قلت لا اجد ماحملکم علیه تولوا و اعینهم تفیض من الدمع " مات سنه (۵۹) وقیل سنه (۶۰) وصلی علیه ابوبرزه الاسلمی بوصیته منه . وقال انی لاخذ بغصن من اغصان الشجره التی بایع النبی (ص) تحتها اظله بها بایعناه علی الانفر و هو اول من دخل من باب مدینه قستر لما فتحها المسلمون .

فی تذکره سبط ابن الجوزی روی السدی عن اشیاخه قال نظر امیرالموءمنین (ع) یوما الی السماء فرای قوس قزح فقال ماتقولون فقالوا نقول انه قوس قزح فقال لا تقولوا هکذا ولکن قولوا قوس الله وهو امان من الغرق ــ قال وانما سمی قوس قزح لان الجبل الذی یاخذ منه الجمار بالمزدلفه یقال له قزح ، نسب الیه لانه اول ما اتی فی الجاهلیه علیه .

فی الاساس قالت لیلی الاخیلیه .

انـابـغ لـم تنبـغ ولـم تــک اولا ∗ وکنــت صنیا بیـن صدیـن مجهـلا

صنی تصغیر صنوا ای کنت رکیا مجهولا بین جبلین .

في الاسد عن الحكم بن عبينيه قدم النبى (ص) المدينه اول ماقدمها ضحى فقال عمار ماللنبى (ص) بد من ان نجعل له مكانا اذا استظل من قائلته ليستظل فيه و يصلي فيه فجمع حجاره فبنى مسجد قباء فهو اول مسجد بنى بناه عمار.

في العقد اول دعى كان في الاسلام واشتهر امرهٔ زياد بن عبيد دعى معاويه وكانت سميه ولدت زيادا و ابابكره ونافعاً فكان زياد ينسب فى قريش و ابوبكره في العرب ونافع في الموالى فقال فيهم ابن مفرغ :

ان زيادا و نافعا و ابا بكره عندى من اعجب العجب
ثلاثه خلقوا من رحم انثى مخالفى النسب
ذا قرشى فى ما يقول وذا مولى وهذ ابن عمه عربى

في الاستيعاب معاويه اول من جعل ابنه ولى عهده و اول من اتخذ ديوان الخاتم وامر بهدايا النيروز والمهرجان واتخذ المقاصير في الجوامع واول من قتل مسلما صبرا حجرا واصحابه و اول من اقام على راسه حرسا و اول من قيدت بين يديه الجنائب واول من اتخذ الخصيان في الاسلام واول من بلغ درجات المنبر خمس عشره مرقاه وكان يقول انا اول الملوك.

في القاموس العزى صنم اوسمره عبدتها غطفان و اول من اتخذها ظالم بن اسعد فوق ذات عرق الى البستان بتسعه اميال بنى عليها بيتا و سماه بسا و كانوا يسمعون فيها الصوت فبعث النبى (ص) خالد بن الوليد فهدم البيت و احرق السمره.

في الكافي لما عرض على ادم (ع) ولده نظر الى داود فاعجبه فزاده خمسين سنه من عمره فنزل عليه جبرئيل و ميكائيل فكتب عليه عزرائيل صكا" بالخمسين سنه فلما حضرته الوفاه نزل عليه فقال قد بقي من عمرى خمسون سنه فقال فاين الخمسون التى جعلتها لابنك داود ــ فاما ان يكون نسيها اوانكرها ــ فنزل عليه جبرئيل و ميكائيل و شهدا عليه فقبضه ملك الموت و كان اول صك كتب في الدنيا.

في الصحاح قولهم (لقيته اول صوك و بوك) اى اول شيء.

في الاسد المنذر بن عائذ الاشج العبدى وهوالذى قال له النبى (ص) ان فيك خلقين يحبهما الله و رسوله الحلم و الاناه ــ قيل ان البنى (ص) قال له يا اشج فهو اول يوم سمى فيه الاشج.

فيه عن ميثم ــ رجل من الصحابه ــ بلغني ان الملك يغدو برايته مع اول من يغدو الى المسجد فلايزال بها معه حتى يرجع بها منزله و ان الشيطان يغدو برايته الى السوق مع اول من يغدو فلايزال بها حتى يرجع فيدخل بها منزله.

فيه اسلم نفيع بن المعلى بن لوذان قبل ان يقدم النبى (ص) الى المدينه فمر به رحل

من مزينه حليف للاوس فقتله ببطحان من اجل ما كان بين الاوس والخزرج فكان اول قتيل في الاسلام من الانصار.

فيه وجد مقيس بن صبابه اخاه هشاما قتيلا في بني النجار فذكر ذلك للنبي (ص) فارسل معه اليهم زهير الفهري و قال له قل لهم ان علمتم قاتله فادفعوه الى اخيه والا فلابد ان تدفعوا ديه اليه فجمعوا لمقيس ديه اخيه فلما صارت الديه اليه وثب على زهير فقتله وارتد الى الشرك وقال:

فادركت ثاري واضطجعت موسدا وكنت من الاسلام اول راجع

فيه واقد بن عبدالله اليربوعي اسلم قبل دخول النبي (ص) دارالارقم وآخي (ص) بينه و بين بشر بن البراء بن معرور و بعث النبي (ص) عبدالله بن جحش الى نخله فقال كن بها حتى تاتينا بخبر قريش ولم يامره بقتال وذلك في الشهرالحرام فمضوا حتى نزلوا بنخله فمر بهم عمرو بن الحضرمي وجمع فرمي واقد عمرا بسهم فقتلوه واستاقوا العير فقال لهم النبي (ص) ما امرتكم بالقتال في الشهرالحرام وقالت قريش سفك محمد الدم الحرام فانزل تعالى يسالونك عن الشهرالحرام ــ الايه و واقد هذا اول قاتل من المسلمين و عمرو اول مقتول من المشركين في الاسلام.

فيه في (وهب بن عبدالله ابوسنان الاسدي) قال الشعبي لرجل من بني اسد اول من بايع بيعه الرضوان تحت الشجره رجل من قومك قال للنبي (ص) ابسط يدك ابايعك قال على ما ذا قال الفتح اوالشهاده فبايعه ابوسنان الاسدي فكان الناس يقولون نبايع على بيعه ابي سنان ــ فكانت هذه لقومك.

فيه عن ابي امامه بن سهل بن حنيف اول من صلى الضحى رجل من الصحابه يقال له ذوالزوائد ــ قلت هو يشهد لبطلان خبرهم ان النبي (ص) صلى الضحى و يثبت كونها بدعه وذكره في ابي الزوائد ايضا".

في الدميري قابل اول من يساق الى النار من ولد آدم قال تعالى (ربنا ارنا اللذين اضلا نا من الجن و الانس) و هما قابيل و ابليس.

في فواتح الميبدي اول من عصى الله من الجن ابليس و من الانس قابيل.

فيه اول من اتخذ الكلب للحراسه نوح (ع) روى القاسم بن سلمه انه قال يارب امرتني ان اصنع الفلك و انا في صناعته اصنع اياما فيجيئون في الليل فيفسدون كل ما عملت فمتى يلتئم لي ما امرتني به فاوحى اليه اتخذ كلبا يحرسك فاتخذ كلبا فيعمل بالنهار وينام بالليل فاذا جاوا ليفسدوا عمله نبحهم فينتبه فياخذ الهراوه فيهربون.

فيه و اول من صاد بالعقاب وادبها اهل المغرب يحكى ان قيصر ملك الروم اهدى

الی کسری ملک فارس عقابا و کتب الیه علمهافانهاتعمل عملالایدرکه اکثرالصقور فامربها فحملت و صادبها فاعجبتهثم جوعها لیصید بها فوثبت علی صبی من حاشیته فقتلته فقال کسری غزانا قیصر فی بلادنا بغیرجیش ثم اهدیالیهنمرا اوفهداو کتب الیهقد بعثت الیک بما تقتل بهالظباء و ماقرب منهامنالوحش ــ و کتم علیه ماصنعته العقاب ــ فاعجب به قیصر اذوافقت صفته ماوصف فغفل عنه یوما فافترس فتی من فتیانه فقال صادنا کسری فان کنا قذ صدناه فلاباس ــ فلما بلغ ذلک کسری قال انا ابوساسان .

فی العلل عنالصادق (ع) کانالناس یستنجون بثلاثهاحجار لانهم کانوا یاکلون البسر فکانوایبعرون بعرا فاکل رجل منالانصارالدبا فلان بطنه فاستنجی بالماء فبعث الیه النبی (ص) وهوخائف ظنانهنزل فیهشی یسوئه فی استنجائهبالماء فقال له (ص) ماحملنی علی الاستنجاء بالماء الا انی اکلتطعاما فلان بطنی فلمتغنی عنی الحجارهفقال (ص) هنیئا لک ان الله انزل فیک فابشر (انالله یحب التوابین و یحب المتطهرین) فکنت انت اول من صنع بهذا و اولالتوابین و اولالمتطهرین .

فی الصحاح (افعل هذا اثر ذی اثیر) ای اول کلشیء قال عروه بن الورد .

وقالــــوا مـــاتشـــــاء فقلــمـتالهـــوا لـــیالاصبـــاح اثـــر ذی اثیـــر

فی دیوان حسان اولشعر قاله حسان فیالاسلام قوله فی جواب رجل من قریش فی اسرهم سعدبن عباده یومالعقبه فخلصه امیه بن خلف والحارث بن هشام .

لســــت الـــی عمـــرو ولاالمـــر منـــذر اذامـــامطایـــاالقـــوم اصبحـــنضمـــرا
ولـــولا ابـــووهـــــب لمـــــرت قصائـــد علـــیشـــرفالبرقـــاء یهویـــنحســـرا
فانـــا و مـــن یهـــدی القصـــائــــد نحونـــا کمستبضـــع تمـــرا الـــیاهـــلخیبـــرا
فـــلاتـــک کالـــوسنـــان یحلـــــم انـــــه بقریـــــه کســـری اوبقریـــهقیصـــرا
ولاتـــک کالشـــاهالتـــی کـــان حتفهـــا بحفـــر ذراعیها فلم ترض محفـــرا
ولاتــــک کالغـــاوی فاقبـــل نحـــــره ولـــم یخشـــهسهمـــامنالنبـــلمضمـــرا
اتفخـــر بالکتـــــان لمـــــا لبستـــــه وقـــدیلبـــسالانبـــاط ریطـــا مقصـــرا

فیالطبری اول شیء ارتفع به علی بن عیسی بن ماهان انه لماکانالیله مات فیهاالمنصوراراذواعیسی بنموسی علی بیعه مجدده للمهدی ــ وکانالمنصور خلعهمنولایه عهده منالسفاح واجبره علی بیعهالمهدی ــ وکانالقائم بامرالبیعه الربیع ــ فابی عیسی بن موسی فاقبلالقواد الذین حضروا یقربون ویتباعدون فنهض علی بن عیسی بن هامان فاستل سیفه ثم جاء الیه فقال والله لتبایعن اولاضربن عنقک فلما رای ذلک عیسی بایع و بایعالناس بعده .

فی سنن ابی داودعن ابی وهب عن النبی (ص) علیکم بکل اشقراغرمحجل اوکمیت اغر قیل لعقیل بن شبیب الراوی عن ابی وهب لم فضل الاشقر قال لان النبی (ص) بعث سریه فکان اول من جاء بالفتح صاحب اشقر.

فیه دخل ابن عمر علی معاویه فقال له حاجتک قال عطاء المحررین فانی رایت النبی (ص) اول ماجائه شیء بدء بالمحررین.

فی الفقیه کان امیرالمؤمنین (ع) اول من حفظ علیه الجلسه بین الخطبتین ای فی الجمعه والعیدین ـ

فی ادباء الحموی قال ابوالعیناء انا اول من اظهرالعقوق بالبصره قال لی ابی یابنی ان الله تعالی قرن طاعته بطاعتی فقال " اشکرلی ولوالدیک " فقلت له یا ابه ان الله ایتمننی علیک ولم یاتمنک علی فقال تعالی " ولاتقتلوا اولادکم خشیه املاق ".

فی سنن ابی داودعن عبادهبن الصامت قال لابنه انک لن تجد طعم حقیقه الایمان حتی تعلم ان ما اصابک لم یکن لیخطئک و ما اخطاک لم یکن لیصیبک قال النبی (ص) ان اول ما خلق الله القلم فقال له اکتب قال ماذا قال مقادیر کل شی حتی تقوم الساعه قال النبی (ص) و من مات علی غیر هذا فلیس منی.

فی زیادات قضاء التهذیب عن الصادق (ع) کان امیرالمؤمنین (ع) یاخذ باول الکلام دون آخره.

قال البحتری فی ایوان کسری.

وکان اللقاء اول من امس ووشک الفراق اول امس

عمرت للسرور دهرا فصارت للتعزی ربوعهم والتسلی

فی الکافی عن اسحق بن جریر قالت امراه للصادق (ع) اخبرنی عن اللواتی باللواتی ماحدهن فیه قال حدالزنا انه اذا کان یوم القیامه اتی بهن فالبسن مقطعات من نار وقمعن بمقامع من نار و سربلن من النار وادخل فی اجوافهن الی رؤسهن اعمده من نار و قذف بهن فی النار ایتها المراه ان اول من عمل هذا العمل قوم لوط و استغنی الرجال بالرجال فبقین النساء بغیر رجال ففعلن کما فعل رجالهن لیستغنی بعضهن ببعض.

فی سنن ابی داود عن امرئه من غفار اردفنی النبی (ص) علی حقیبه رحله فوالله لم یزل الی الصبح فاناخ ونزلت عن حقیبه رحله فاذا بها دم منی ـ فکانت اول حیضه حضتها ـ فتقبضت الی الناقه واستحییت فلما رای النبی (ص) مابی ورای الدم قال لعلک نفست قلت نعم قال فاصلحی من نفسک ثم خذی اناء من ماء فاطرحی فیه ملحا ثم اغسلی مااصاب الحقیبه من الدم ثم عودی لمرکبک ـ قالت فلما فتح خیبررضخ لنا من الفیء قالت

وکانت لاتطهر من حیضه الا جعلت فی طهورها ملحا واوصت به ان یجعل فی غسلها حین ماتت) ـ

(بیان) فی‌النهایه حقیبه الرحل الزیاده التی تجعل فی موءخرالقتب والوعاء الذی تجمع الرجل فیه زاده و منه حدیث زیدبن ارقم (کنت یتیما لابن رواحه فخرج بی الی غزوه موته مرد فی علی حقیبه رحله ـ و حدیث عایشه (فاحقبها عبدالرحمن علی ناقه) ـ قلت وفاته هذاالخبر .

فی‌الکافی عن‌الصادق (ع) (ان قضل الوقت الاول علی‌الآخر کفضل الاخره علی‌الدنیا) (ایضا) لفضل‌الوقت الاول‌علی‌الاخیر خیرللرجل‌من ولده و ماله .

فی‌الفقیه صلی‌النبی (ص) الی البیت المقدس بعدالنبوه ثلاثه عشر سنه بمکه و تسعه عشر شهرا بالمدینه ثم عیرته‌الیهود فقالوا له انک تابع قبلتنا فاغتم لذلک غما" شدیدا فلما کان فی بعض اللیل خرج یقلب وجهه فی آفاق السماء قلما اصبح صلی‌الغداه فلما صلی من‌الظهر رکعتین جائه جبرئیل (ع) فقال له (قدنری تقلب وجهک فی‌السماء فلنو لینک قبله ترضاها فول وجهک شطرالمسجدالحرام) ثم اخذ بیدالنبی (ص) فحول وجهه‌الی الکعبه‌وحول من خلفه وجوههم‌حتی‌قام‌الرجال‌مقام‌النساء والنساء مقام‌الرجال ـ فکان‌اول‌صلاته الی بیت‌المقدس وآخرها الی‌الکعبه ـ وبلغ الخبر مسجدا" بالمدینه و قد صلی اهله من العصر رکعتین فحولوا نحوالقبله ـ فکانت اول صلاتهم الی بیت المقدس واخرها الی‌الکعبه‌فسمی ذلک‌المسجدمسجدالقبلتین‌فقال‌المسلمون‌صلاتنا‌الی بیت‌المقدس تضیع فانزل تعالی (و ماکان‌الله لیضیع ایمانکم) یعنی صلاتکم‌الی بیت‌المقدس ـ قال و قد اخرجت خبره فی کتاب‌النبوه .

فی‌الاغانی بایع‌الولید بن‌یزید لابنیه الحکم و عثمان و هو اول من بایع لابن سریه ای امه و لم یکونوا یفعلون ذلک واخذهما یزید بن الولید فحبسهما ثم قتلهما .

فیه کان عمرالوادی‌اول من غنی من اهل‌وادی‌القری واتصل بالولیدبن‌یزید فی ایام امارته و کان‌طیب الصوت شحیه مطربا و کان‌الولید یسمیه جامع لذتی و محیی‌طربی و قتل الولید و هو یغنیه .

فیه عن ابن ابی‌یزیدبن‌عبدالملک قال انی بالعقیق فی قصر و عندی اشعب وعمرالوادی وابورقیه‌فدعوت بدینار و وضعته بین‌یدی وقلت ایکم سبق‌فخرا فی رجز فهو له فقال عمرالوادی

انا ابن داود انا ابن زادان انا ابن مولی عمروبن عثمان

ثم قال ابورقیه .

(انا ابن عامرالقاری ـ انا ابن اول اعجمی ـ تقدم فی‌مسجدالنبـــــــی) .
فقال اشعب .
(انا ابن ام الخلنداج ـ انا ابن المحرشه بین‌الازواج) .
ای ازواج‌النبی (ص) فقلت له اخزاک اللههل فخراحد بمثل هذا فقال هل فخر احذ بمثل فخری لولا ان امی عندهن ثقه ماقبلن منها حتی یغضب بعضهن علی بعض.
فیه کان عمرالوادی‌متصلا بالولیدبن یزید فی‌حیاه ابیه لایفارقه‌فلما ولی هشام اتاه و استأذنه‌للانشاء فقال له‌علیک بالولید انشده و امر باخراجه فبلغ ذلک‌الولید فقال له اخرج الی‌الطائف‌وعلیک بمالی هناک فقد سوغتک جمیع غلته فخرج الی الطائف الی ان ولی‌الولید فاتاه فانشده قصیدته .
سلیمـــــی تلـــــــکفـــی‌العیــــــر قفــــــــی اسالـــــک اوسیــــری
فامر بان تعد ابیات‌القصیده‌ویعطی لکل بیت الف درهم فعدت فکانت خمسین بیتا فکان‌اول خلیفه‌عدابیات‌الشعرواعطی علی عددهالکل بیت الف درهم ثم لم یفعل ذلک الا هرون‌الرشید فانه اعطی‌مروان‌بن‌ابی حفصه‌و منصورالنمری‌لما مذحاه و هجوا آل ابی‌طالب لکل بیت الف درهم ـ و قال یزیدبن ضبه الف قصیده قسمتها شعراء العــرب وانتحلتها فدخلت فی اشعارها .
فیه عن علی‌بن یحیی‌قال حسین بن الضحاک انشدت ابن مناذر قصیدتی‌التی اقول فیها " لفقدک‌ریحانه العسکر " ـ وکانت من‌اول ماقلته من‌الشعر ـ فاخذرداء ه ورمی به الی‌السقف وتلقاه برجله‌وجعل یردد هذا البیت ـ فقلنا له اتراه فعل ذلک استحسانا لماقلت انما فعله‌طنزابک فشتمه‌و شتمنا وکنا بعد ذلک‌نساله‌اعاده‌البیت فیرمی بالحجاره ویجدد شتم‌ابن مناذر باقبح مایقدر علیه .
فی‌الفقیه‌و قال‌النبی (ص)الفرق‌بین‌المسلمین‌والمشرکین‌التلحی‌بالعمائم و ذلک فی‌اول الاسلام وابتدائه) ولکن فی سنن ابی‌داود عن رکانه قال‌النبی (ص) فرق مابیننا و بین‌المشرکین العمائم علی‌القلانس.
فی‌الکافی عن‌الصادق (ع) اول من اتخذالنعلین ابراهیم (ع) و عنه (ع) قــال امیرالمؤمنین (ع) لاتحتذوا الملس فانها حذاء فرعون و هو اول من اتخذالملس .
و عنه (ع) انی‌لامقت‌الرجل‌اری‌فی‌رجله‌نعلا غیر مخصرهاما ان اول‌من غیرحذو رسول الله (ص) فلان ـ ثم قال ماتسمون هذا الممسوح قلت‌الممسوح قال هذا الممسوح .
فی‌الفقیه‌عن امیرالمؤمنین (ع) سرالنبی (ص)علی رجل‌ومعه‌سلعه یرید بیعها فقال علیک باول السوق .

فی امثال الکرمانی (اول الدن دردی) یضرب لمن یظهر فی اول امره من الشر مایکون متوقعا فی آخره .

فی الکافی فی مولد النبی (ص) عن سنان بن ظریف عن الصادق (ع) انا اول اهل بیت نوه الله باسمائنا انه لما خلق السموات والارض امر منادیا فنادی (اشهد الا اله الا الله) ــ ثلاثا ــ (اشهد ان محمدا رسول الله) ــ ثلاثا ــ (اشهد ان علیا امیرالموءمنین حقا) ــ ثلاثا .

فیه ایضا عن الصادق (ع) ان عبدالمطلب اول من قال بالبداء یبعث یوم القیمه امه واحده علیه بهاء الملوک وسیما الانبیاء .

فی التهذیب عن الصادق (ع) کان امیرالموءمنین (ع) یاخذ باول الکلام دون آخره ــ قلت ای فی المخاصمات والقضاء بین الناس .

فی کامل المبرد یقال ان اول من اظهر الجور من القضاه فی الحکم بلال بن ابی برده ابن ابی موسی و کان امیرالبصره و قاضیها فقال روبه .

وانت یاابن القاضیین قاضی معتزم علی الطریق ماضی

وکان بلال یقول ان الرجلین لیتقدمان الی فاجد احدهما علی قلبی اخف فاقضی له .

فی فواتح المیبدی روی الکرخی فی شرح السنه عن جابر ان علیا (ع) لما فتح خیبر قال النبی (ص) لولا اشفق ان یقول فیک من امتی ماقالت النصاری للمسیح بن مریم لقلت الیوم فیک قولا لاتمر بملا الا اخذوا من تراب رجلیک و من فضل طهورک یستشفون ولکن حسبک ان تکون منی و انا منک ــ وانک منی بمنزله هرون من موسی الا انه لانبی بعدی ــ و انک تبر قسمی و انک تقاتل علی سنتی وانک فی الاخره علی الحوض خلیفتی و انک اول من یرد علی الحوض وانک اول من یکسی معی ــ وان شیعتک علی منابر من نور مبیضه وجوههم تکونون غدا فی الجنه جیرانی ــ و ان حربک حربی و سلمک سلمی و ان سریرتک سریرتی وعلانیتک علانیتی) .

فی الصحاح قال العدوی القلوص اول مایرکب من اناث الابل الی ان تثنی فاذا اثنت فهی ناقه والقعود اول مایرکب من ذکورالابل الی ان یثنی فاذا اثنی فهو جمل .

فی الکافی عن الصادق (ع) هدم قریش فی الجاهلیه البیت فلما ارادوا بنائه حیل بینهم و بینه فقال احدهم لیات کل رجل منکم باطیب ماله ولاتاتوه بمال اکتسبتموه من قطیعه رحم او من حرام ففعلوا فخلی بینهم وبینه فبنوه حتی انتهوا الی موضع الحجرالاسود تشاجروا ایهم یضع الحجرالاسود فحکموا اول من یدخل من باب المسجد فدخل النبی (ص) فامر بثوب فبسط ثم وضع الحجر فی وسطه ثم اخذت القبایل بجوانب الثوب فرفعوه ثم تناوله النبی (ص) فوضعه فی موضعه .

فيه روی ان معدبن عدنان خاف ان يدرس الحرم فوضع انصابه وكان اول من وضعها ثم غلبت جرهم بمكه على ولايه البيت فكان يلی منهم كابرعن كابر حتی بغوا واكلوا مال الكعبه وظلموا من دخل مكه وكانت فی الجاهليه لا يستحل حرمتها ملك الا هلك مكانه كانت تسمی بكه لانها تبك اعناق الباغين وتسمی بساسه كانوا اذا ظلموا فيها بستهم واهلكتهم و تسمی ام رحم كانوا اذا الزموها رحموا فاهلك الله جرهم ثم وليت غزاعه البيت الی ان ظلموا فاخرجهم قصی بن كلاب و ولی البيت .

فی مجمع البيان مسندا عن ابن عباس اول ما انزل بمكه (اقرء باسم ربک) ثم (ن والقلم) ثم (المزمل) ثم (المدثر) ثم (تبت) ثم (اذا الشمس كورت) ثم (سبح اسم ربک الاعلی) ثم (والليل اذا يغشی) ثم (والفجر) ثم (والضحی) ثم (الم نشرح) ثم (والعصر) ثم (والعاديات) ثم (انا اعطيناک الكوثر) ثم (الهاكم التكاثر) ثم (ارايت) ثم (الكافرون) ثم (الم تركيف) ثم (قل اعوذ برب الفلق) ثم (قل اعوذ برب النـاس) ثم (قل هو الله احد) ثم (والنجم) ثم (عبس) ثم (انا انزلناه) ثم (والشمس) ثم (البروج) ثم (والتين) ثم (لايلاف) ثم (القارعه) ثم (القيامه) ثم (الهمزه) ثم (والمرسلات) ثم (ق) ثم (لا اقسم بهذا البلد) ثم (الطارق) ثم (اقتربت) ثم (ص) ثم (الاعراف) ثم (قل اوحی) ثم (يس) ثم (الفرقان) ثم (الملئكه) ثم (كهيعص) ثم (طه) ثم (الواقعه) ثم (الشعراء) ثم (كهيعص) ثم (طه) ثم (الواقعه) ثم (الشعراء) ثم (النمل) ثم (القصص) ثم (بنی اسرائيل) ثم (يونس) ثم (هود) ثم (يوسف) ثم (الحجر) ثم (الانعـام) ثم (الصافات) ثم (لقمان) ثم (القمر) ثم (سبا) ثم (الزمر) ثم (حم المؤمـن) ثم (حم السجده) ثم (حم ق) ثم (الزحرف) ثم (الدخان) ثم (الجاثيه) ثم (الحقاف) ثم (الذاريات) ثم (الغاشيه) ثم (الكهف ثم (النحل) ثم (نوح) ثم (ابراهيـم) ثم (الانبياء) ثم (المؤمنون) ثم (الم تنزيل ثم (الطور) ثم (الملک) ثم (الحاقه) ثم (ذوالمعارج) ثم (عم) ثم (النازعات) ثم (انفطرت) ثم (انشقت) ثم (الروم) ثم (العنكبوت) ثم (المطففين) ـ فهذه انزلت بمكه وهی (۸۵) سوره ـ ثم انزلت بالمدينه ثم (الاخزاب) ثم (الممتحنه) ثم (النساء) ثم اذازلزلت) ثم (الحديد) ثم (محمد) ثم (الرغد) ثم (الرحمن) ثم (هل اتی) ثم (الطلاق) ثم (لم يكن) ثم (الحشـر) ثم (اذا جاء نصرالله) ثم (النور) ثم (الحج) ثم (المنافقون) ثم (المجادلـه) ثم (الحجرات) ثم (التحريم) ثم (الجمعه) ثم (التغابن) ثم (الصف) ثم (الفتح) ثم (المائده) ثم (التوبه) ـ فهذه (۲۸) سوره ـ وقدرواه الاستاد احمد الزاهد فی كتابه الايضاح باسناده عن ابن عباس وزاد (وكانت اذا نزلت فاتحه سوره بمكه كتبت بمكه ثم يزيدالله فيها ما يشاء بالمدينه) .

قال و باسناده عن عکرمه والحسن البصری ان اول ما انزل الله من القران بمکــه علی الترتیب (اقرء) و (ن) و (المزمل)ـ الی قوله ـ ومانزل بالمدینه (ویل للمطففیـن) و (البقره)و (الانفال)و (آل عمران)و (الاحزاب)و (المائده)و (الممتحنه)و (النساء) و (اذازلزلت) و (الحدید) و (محمد) و (الرعد) و (الرحمن) و (هل اتی علی الانسان) ـ الـی اخـره .

قال وباسناده عن سعید بن المسیب عن علی(ع) سالت النبی (ص) عن ثواب القران فاخبرنی بثواب سوره سوره علی نحوما نزلت من السماء فاول مانزل علیه بمکه (فاتحه الکتاب) ثم (اقراء) ثم (ن) ـ الی ان قال ـ و اول ما نزل بالمدینه (البقره) ثم (الانفـال) ثم (آل عمران) ثم (الاحزاب) ثم (الممتحنه) ثم (النساء) ثم (اذازلزلت) ثم (الحدید) ثم (محمد) ثم (الرعد) ثم (الرحمن) ثم (هل اتی) ـ الی قوله فهذا ما انزل بالمدینه ـ ثم قال النبی (ص) جمیع سورالقرآن (۱۱۴) سوره وجمیع ایات القران (۶۲۳۶) آیه و جمیع حروف القران (۳۲۱۲۵۰)حرفا لایرغب فی تعلم القران الاالسعداء ولایتعهدقرائته الا اولیاء الرحمن ذکرذلک المجمع فـی (هل اتی)ردا " علی من انکر کونها مدینه .

فی الاساس قال النابغه :

اذامـاغـزوا بالجیـش ابصـرت فوقهـم　　عصائـب طیـر تهتـدی بعصائـب
جوانـح قـدایقـن ان قبیلـه　　اذامـاالتقـی الجمعـان اول غالـب

قال جوانح من جنح الطائر اذاکسر جناحیه .

فی عرائس الثعلبی حاصرالحصین بن نمیرالسکونی ابن الزبیر فی سنه (۶۴) بمکه فقذفوا البیت بالمنجنیق و قال بعضهم :

کیـف تـری صنیـع ام فـروه　　تاخذهـم بیـن الصفـاوالمـروه
(ام فروه) اسم المنجنیق) و قال بعضهم :

خطـاره مثـال الفنیـق المزیـد　　ترمـی بهـا عیـدان هـذاالمسجـد

فمالت حیطان الکعبه ممارمیت به من الحجاره وانها مع ذلک احترقت ـ و کان السبب انهم کانوا یوقدون حولها فاقبلت شراره هبت بها الریح فاحرقت باب الکعبه و خشب البیت ـ وروی الواقدی ان رجلا من اصحاب ابن الزبیراخذ قبسا فی راس رمح فطارت الریح به فضرمت استارالکعبه بین الرکن الیمانی والحجر الاسود ـ و قیل ان امرئه کانت تبخرالبیت فطارت شراره من النارفاحترق البیت ـ و کان اول ما تکلم الناس فی القدر یومئذ فقال قوم هو من قدرالله و قال قوم لیس من قدرالله ونقله انساب البلاذری وقال کان صاحب الرمی الزبیربن خزیمه الخثعمی من اهل فلسطین و هو اول من ارتجز بهذین البیتین :

فی امثال العسکری (اول الغراخرق) یضرب مثلا لقله التجارب یراد انما الاحکام بعد المعاوده .

فی امالی الشیخ عن امیرالموءمنین (ع) اما انا فلو کنت ماشهدت اول الشهود ــ یعنی فی الزنا .

فی الصحاح الکتفان الجراد اول مایطیر و یقال هی الجراد بعدالغوغاء اولها السبر ثم الدبا ثم الغوغاء ثم الکتفان .

فیه الغالیه من الطیب و یقال اول من سماها بذلک سلیمان بن عبدالملک .

فی الحلیه عن سفیان بن عیینه اوحی الله تعالی الی موسی (ع) ان اول من مات ابلیس و ذلک انه اول من عصانی و انما اعد من عصانی من الموتی .

فی الکافی فی وقت الظهرین عن یزید بن خلیفه قلت لابی عبدالله (ع) ان عمربن حنظله اتانا عنک بوقت فقال (ع) اذن لایکذب علینا قلت ذکر انک قلت اول صلوه افترضها الله تعالی علی نبیه (ص) الظهر وهو قوله تعالی (اقم الصلوه لدلوک الشمس الی عسق اللیل) ــ الی ان قال ــ فقال صدق .

فی التهذیب عن صفوان الجمال عن الصادق (ع) قال النبی (ص) کل مسکر حرام و ما اسکر کثیره فقلیله حرام فقلت لههذا نبیذالسقایه بفناء الکعبه فقال لیس هکذا کانت السقایه انما السقاه زمزم افتدری من اول من غیرها قلت لا قال العباس بن عبدالمطلب کانت له حبله افتدری ما الحبله قلت لا قال الکرم فکان ینقع الزبیب غدوه و یشربونه بالعشی وینقعه بالعشی ویشربونه غدوه یرید ان یکسر غلظ الماء عن الناس وان هولاء قد تعدوا فلا تقربه ولا تشربه .

فی النهج ومن دعائه (ع) الحمدلله الذی لم یصبح بی میتا و لا سقیما ولا مضروبا علی عروقی بسوء ولا مقطوعا "دابری و لا منکرا " الربی اصبحت عبدا " مملوکا "ظالما "لنفسی لااستطیع ان آخذ الا ما اعطیتنی ولااتقی الا ماوقیتنی اللهم انی اعوذبک ان افتقر فی غناک اواظلم فی سلطانک اواضطهد والامرلک اللهم اجعل نفسی اول کریمه تنتزعها من کرائمی و اول ودیعه ترتجعها من ودایع نعمک عندی .

فی باب صیام ترغیب الکافی عن ابی الحسن الاول (ع) فی خبرو فی خمسه وعشرین من ذی القعده وضع البیت و هو اول رحمه وضعت علی وجه الارض فجعله الله عزوجل مثابه للناس وامنا " فمن صام ذلک الیوم کتب الله له صیام ستین شهرا ــ الخبر ــ ولکن فی باب صوم تطوع الفقیه و روی ان فی تسع و عشرین من ذی القعده انزل الله تعالی الکعبه و هی اول رحمه نزلت فمن صام ذلک الیوم کان کفاره سبعین سنه .

ونقل الاقبال عن خط علی بن یحیی الخیاط باسناده عن عبدالرحمن السلمی عــن

امیرالمؤمنین (ع) قال اول رحمه نزلت من السماء الی الارض فی خمسه وعشرین من ذی القعده فمن صام ذلک الیوم و قام تلک اللیله فله عباده ماه سنه صام نهارها و قام لیلها .

فی الجمهره یقال للبکر فی اول بطن تحمله خروس قال الشاعر :

شرکم حاضر ودرکم در خروس من الارانب بکر

خص الارانب لانها قل ما تخلب لبنا .

فی نوادرالفقیه عن النبی (ص) افضل الکلام قول لااله الاالله وافضل الخلق اول من قال لااله الاالله قیل و من اول من قالها قال انا و انا نوربین یدی الله جل جلاله اوحده واسبحه واکبره وامجده واقدسه ویتلونی نورشاهد منی فقیل من الشاهد منک قال علی بن ابی طالب اخی و صفیی و وزیری و خلیفتی ووصیی و امام امتی و صاحب حوضی و حامل لوائی فقیل فمن یتلوه قال الحسن والحسین سیدا شباب اهل الجنه ثم الائمه من ولد الحسین الی یوم القیامه .

فی حدوث اسماء الکافی عن ابن سنان عن الرضا (ع) فی خبر ـ (ولکن الله اختار لنفسه اسماء لغیره بدعوه بها لانه اذالم یدع باسمه لم یعرف فاول مااختار لنفسه (العلی العظیم) لانه اعلی الاشیاء کلها فمعناه الله واسمه العلی العظیم هواول اسمائه علا علی کل شیء .

فی المبسوط (وان قال اول من یحج عنی فله ماه) کان ذلک صحیحا .

فی التهذیب عن الصادق (ع) اذا دخل وقت الصلوه فتحت ابواب السماء لصعود الاعمال فما احب ان یصعد عمل اول من عملی و لایکتب فی الصحیفه اجد اول منی .

فی الفقیه فی باب نکت فی حج الانبیاء عن الصادق (ع) ان ادم (ع) هوالذی بنی البیت ووضع اساسه واول من کساه الشعر و اول من حج الیه ثم کساه تبع بعد آدم الانطاع ثم کساه ابراهیم (ع) الخصف و اول من کساه الثیاب سلیمان بن داود ع کساه القباطی .

فی تاریخ بغداد اول من دفن فی مقابر قریش جعفرالاکبر ابن المنصور و اول من دفن مقابر باب الشام عبدالله بن علی و هی اقدم مقابر بغداد .

فیه اول من دفن فی مقابرالخیزران بانوقه بنت المهدی ثم خیزران ام هارون الرشید و فیها قبر محمدبن اسحق صاحب المغازی و فیها قبر ابی حنیفه قال محمدبن خلف قال بعض الناس ان موضعها کانت قبل بناء بغداد مقابرالمجوس .

فی البلدان قال ابوالمندرسمی نهر کوثا بالعراق بکوثی من بنی ارفخشدبن سام بن نوح (ع) و هوالذی کراه فنسب الیه وهوجد ابراهیم (ع) ابوامه بونا بنت کربنا بن کوثی و هو اول نهر اخرج بالعراق من الفرات ثم جعفر سلیمان نهر اکلف ثم کثرت .

فی الاغانی عن الزبرقان مرتاجردیافی بحمل خمرعلی قیس بن عاصم فنزل به فقال

قیس اصبحی قدحا ففعل ثم قال لهزدنی فقال له انارجل تاجر طالب ربح لااسقیک بغیر ثمن فقام الیه قیس فربطه الی دوحه فی داره حتی اصبح فکلمته اخته فی امره فلطمها و خمش وجهها و زعموا انه ارادها علی نفسها و جعل یقول :

وتاجر فاجر جاء الاله به | کان لحیته اذناب اجمال

فلما اصبح قال من فعل هذا بضیفی قالت له اخته الذی صنع هذا بوجهی ـ واخبرته بما فعل ـ فاعطی الله عهدا الایشرب الخمرفهو اول عربی حرمها علی نفسه فی الجاهلیه وهوالذی یقول :

فواللهلااحسومدی الدهرخمره | ولا شربه تزری بذی اللب والفخر
فکیف اذوق الخمروالخمر لم تزل | بصاحبها حتی تکسع فی الغدر
وصارت به الامثال تضرب بعدما | یکون عمیدالقوم فی السروالجهر
ویبدرهم فی کل امر ینوبهم | ویعصمهم ما نابهم من حدث الدهر
فیا شارب الصهباء دعها لاهلها | الغواة وسلم للحسیم من الامر
فانک لاتدری اذا ما شربتها | واکثرت منها ماتریش و ماتبری

فی تاریخ بغداد (مات المنتصر محمد بن جعفرالمتوکل بسامراء وکان ولد بها وهو اول من اظهر قبره فی خلفاء بنی العباس و کان عمره اربعا و عشرین سنه) قلت و اظهار قبره لانه لم یکن من الجبارین کسایرالعباسیین .

فی الطبری روی هشام ان اول من کتب من العرب حرب بن امیه بالعربیه و ان اول من کتب بالفارسیه بیوراسب و کان فی زمان ادریس و کان اول من صنف طبقات الکتاب و بین منازلهم لهراسب بن کاوغان بن کیموس .

فی باب فضائل حج الفقیه جائت ام سلمه الی النبی (ص) فقالت یحضرالاضحی ولیس عندی ثمن الاضحیه فاستقرض واضحی فقال استقرضی فانه دین مقضی ولیغفرلصاحب الاضحیه عند اول قطره من دمها .

و فی اوایل علل حجه و انما حمل المیثاق فی الحجرلان اللهتعالی لما اخذالمیثاق له بالربوبیه ولمحمد (ص) بالنبوه ولعلی (ع) بالوصیه اصطکت فرائض الملئکه واول من اسرع الی الاقرار بذلک الحجر فلذلک اختاره الله تعالی والقمه المیثاق وهویجیء یوم القیامه و له لسان ناطق و عین ناظره یشهد لکل من وافاه الی ذلک المکان و حفظ المیثاق و انما اخرج الحجر من الجنه لیذکر آدم مانسی من العهد والمیثاق .

فی المعجم فی (واسط) ذکراحجاج عند عبدالوهاب الثقفی بسوء فغضب و قال انما تذکرون المساوی اوما تعلمون انه اول من ضرب درهما علیه (لااله الاالله محمد رسول الله)

و اول من بنی مدینه بعدالصحابه فی‌الاسلام و اول من اتخذالمحامل و ان امرئه سبیت بالهند فنادت یا حجاجاه فاتصل به ذلک فجعل یقول (لبیک لبیک) وانفق سبعةالاف الف درهم حتی افتتح الهند و استنقذالمرئه و احسن الیها و اتخذ المناظر بینه و بین قزوین و کان اذا دخن اهل‌قزوین دخنت‌المناظر ان‌کان نهاراو ان کان لیلاا شعلوانیرانا فتجردالخیل الیهم فکانت المناظر متصله بین قزوین و واسط و کانت قزوین ثغرا یومئذ .

فی‌انساب‌البلاذری عن ابراهیم قال اول من جهر بالمعوذتین فی‌الصلـــوه عبیدالله بن مرجانه .

فیه‌حدثنی‌المدائنی عن ابی‌الیقظان‌قال کان سعیدبن‌العاص اول من خش‌الابل والخش ان‌تجعل‌البره فی‌جوف عظم‌الانف وهوالخشاش و ذلک لانه کان یسیر الی معاویه فجذف زمام ناقته فانخرمت البره فآلی الایرکب بعیرا " الا وفی‌یده عظم فخش ابله .

فی انساب‌البلاذری قال‌المدائنی لم یکن‌لعفان ابی‌عثمان نباهه فقال‌الشاعر :

عفـــان اول حائـــک لثیابکـــــم قدمـــا و قـدیدعـی اخـاالاشـرار

فیه عن‌الهثیم بن‌عدی کان‌عمروبن‌الزبیر مائلا الی‌اخواله من ولدالعاص فوجهه الاشدق الی مکه لقتال اخیه فوجه اخوه‌عبدالله‌بن‌صفوان‌الجمحی‌لقتاله فهزمه واسره فلما راه اخوه قال و یحک‌ماصنعت اماحقی فترکته بالاخوه‌ولابدمن الاخذ بمظالم‌الناس فحبسه اشهرا " یقفه‌کل‌یوم‌فیاتی‌الرجل‌فیقول‌لکزنی‌فیلکزه‌ویقول‌الآخرلطمنی‌فیلطمه‌ویقول‌الاخر نتف لحیتی فینتف لحیته‌حتی قدم سهیل‌بن عبدالرحمن‌بن عوف‌فقال جلدنی ماه ولم اجن ذنبا فامر به فجرد و قال اضربه ماه فضربه ماه فنغل ظهره حتی مات فامربه‌عبدالله فصلب فکان ذلک اول مانقمه‌الناس علیه .

وروی عن‌ابی محنف ان عبدالله کان یخرجه الی الناس فیلطم و یوجا و یضربه ضارب‌بعصاویشجه آخر بحجر اقتصاصا ثم یرد الی‌السجن ثم یخرج فیفعل به مثل ذلـک و یضرب‌السیاط اقتصاصا ثم ان رجلا من هذیل بن مدرکه یقال له جناده بن الاسود اتی عبدالله بن الزبیر فقال ان عمرا " نطحنی‌مره فی وجهی نطحه لم ازل اصدع منها حینا فاذن له فنطح‌جبینه نطحه خرمنهامغشیا علیه‌وکان اذا ضربه بالسیاط اقتصاصا ترکه حتی یبرء ثم یضربه لآخر فلما نطحه‌الهذلی‌لم‌یمکث‌الا لیله حتی‌مات فقال ابن‌الزبیرالاسدی لابـن الزبیـــر .

فلـــو انکـــم اجهزتـــم اذقتلتـــم ولکـن قتلتـــم بالسیـاط وبالسجـن
جعلتـــم لضـــرب‌الظهـــر منـه عصیکـــم تراوحـــه والا صبحیـــة للبطـــن

فیه فی‌قتال اهل‌المدینه مع‌مسلم‌بن عقبه من قبل‌یزید التقوابحره و اقم‌واخرج

جمیع اهل المدینه حتی اربعماه رجل من اهل البحرین من اهل دارین کانوا عطارین فقالوا مالنا و هذا انما نحن تجار فابوا الا اخراجهم وعقدوا لهم لواء فکانوا اول من انهزم بالناس وکانوا عمدوا الی لوائهم فجعلوا حوله الحجاره و عمدوه بها حتی تماسک ثم انصرفوا فجعل اهل البصائر یرون لواء هم منصوبا فیقاتلون عنده حتی کاد اهل الشام یفنون فکان مسرف یقول ویلکم لمن هذا اللواء فیقال للداریین العطارین فیقول مالی و للعطارین فلما فرغ مسرف من امر اهل الحره ذکر امرهم فی کتابه الی یزید فکتب یزید الی عامله بالبحرین ان اعزم اهل دارین اربعمائه الف درهم .

فیه انشد حماد الراویه لخالد بن یزید .

قصر الجدید بلی وقصر العیش فی الدنیا انقطاعه	من نال فی الدنیا متای اثم طال به متاعه
ام ای منتفع بشیء ثم دام به انتفاعه	ام ای شعب ذی التئام لم یشتته انصداعه
والاول الماضی الذی حق علی الباقی اتباعه	قد قال فی امثاله یکفیک من شر سماعه

فیه قالوا کان عبیدالله بن زیاد اول من طالب المثالب و عنی بجمعها لیعارض الناس بمثل مایقولون فیه .

فی غیبه الشیخ فی فصل ظهور معجزاته (ع) عن ابی علی بن همام قال علی خاتم ابی جعفر السمان (لا اله الا الله الملک الحق المبین) فسالته عنه فقال حدثنی ابومحمد (ع) عن آبائه (ع) کان لفاطمه (ع) خاتم فضه عقیق فلما حضرتها الوفاه دفعته الی الحسن (ع) فلما حضرته الوفاه دفعه الی الحسین (ع) قال الحسین (ع) فاشتهیت ان انقش علیه شیئا فرایت فی النوم المسیح عیسی بن مریم (ع) فقلت یا روح الله ما انقش علی خاتمی هذا قال انقش علیه (لا اله الا الله الملک الحق المبین) فانه اول التوراه وآخر الانجیل .

فی تاریخ بغداد کان اول ما عرف به شرف الحسن بن زید بن الحسن (ع) ان اباه توفی و هو غلام حدث و ترک دینا علی اهله اربعه الاف دینار فحلف الا یظل راسه سقف بیت الا سقف مسجد او سقف بیت رجل یکلمه فی حاجه حتی یقضی دین ابیه فلم یظل راسه سقف بیت حتی قضی دینه .

فی المعارف جذیمه الابرش اول من عمل المنجنیق و اول من حذیت له النعال و اول من رفع له الشمع .

عن النبی (ص) لیکن اول ما تاکل النفساء الرطب فقال عزوجل لمریم (وهزی الیک بجذع النخله تساقط علیک رطبا جنیا) قیل فان لم یکن ابان الرطب فقال سبع تمرات من تمرات المدینه فان لم یکن فسبع من تمرات امصارکم فانه عزوجل قال وعزتی و جلالی لا تاکل نفساء یوم تلد الرطب فیکون غلاما الا کان حلیما و ان کانت جاریه کانت حلیمه ــ و فی نسخه (حکیما حکیمه) ــ

فی‌الروضه فی‌خبره ۳۶۳ عن ابی‌حمزه ان‌اول ماعرفت علی‌بن‌الحسین (ع) انـی رایت رجلا دخل من باب‌الفیل فصلی اربع رکعات فتبعته حتی اتی بئرالرکوه وهی عند دار صالح‌بن علی و اذا بناقتین معقولتین و معهما غلام اسود فقلت له من هذا قال هذا علی‌بن‌الحسین (ع) فدنوت‌الیه و سلمت‌علیه و قلت له مااقدمک بلادا " قتل‌فیها ابـوک وجدک فقال زرت ابی وصلیت فی‌هذا المسجد ثم قال هاهوذا وجهی ــ صلی‌الله علیه.

روی‌الاستیعاب عن‌عبدالله بن عمروبن‌العاص قال قال‌النبی (ص) یدخل علیکم رجل لعین ــ قال عبدالله‌وکنت قد ترکت عمرا " یلبس ثیابه لیقبل‌الی‌النبی (ص) فلم ازل مشفقا ان یکون اول من یدخل فدخل‌الحکم بن ابی‌العاص.

فی‌میزان الذهبی الف‌الحفاظ مصنفات جمه فی‌الجرح والتعدیل مابین اختصار وتطویل فاول من جمع کلامه فی‌ذلک‌الذی قال فیه احمدبن حنبل مارایت بعینی مثل یحیی‌بن‌سعیدالقطان‌وتکلم‌فی‌ذلک بعده تلامذته یحیی‌بن‌معین و علی‌بن‌المدینی‌واحمد بن‌حنبل و عمروبن علی‌الفلاس و ابوخیثمه وتلامذتهم کابی‌زرعه وابی‌حاتم‌والنجاری و مسلم و ابی‌اسحق‌الجوز جانی‌السعدی وخلق من بعدهم مثل‌النسائی‌وابن‌خزیمه والترمذی والدولابی والعقیلی الخ ــ وعدفیهم اباحاتم‌بن‌حبان واباممحمدبن‌ابی‌حاتم واباحمدبن عدی و ابالفتح الازدی والدار قطنی والحاکم والمقدسی وابن‌الجوزی.

فی‌تاریخ خلفاء‌السیوطی لمابویع مروان‌الحمار واستوثق له اول‌ما فعل امر بنبش یزیدالناقص فاخرجه من قبره فصلبه بکونه قتل‌الولیدبن‌یزید.

فی‌نسب قریش مصعب‌الزبیری کان عبدالملک غضب غضبته فکتب الی هشام‌بن اسمعیل بن‌هشام‌بن‌الولیدبن‌المغیره‌وهو عامله علی‌المدینه ــ وکانت‌بنته زوجه‌عبدالملک وام‌ابنه‌هشام فکتب الیه ان اقم آل‌علی یشتمون علیا و اقم آل علباللّه‌بن‌الزبیر یشتمون عبدالله فابی آل علی و آل ابن‌الزبیر ذلک‌وکتبوا وصایاهم فرکبت اخت لهشام ــ وکانت جزله عاقله و قالت لهشام اتراک‌الذی تهلک عشیرته علی یدیه راجع‌الخلیفه قال ما انا بفاعل قالت فان کان لابد من امر فمر آل علی یشتمون آل‌الزبیر و مر آل‌الزبیر یشتمون آل علی قال هذه افعلها فاستبشرالناس و کانت اهون‌علیهم فکان اول من اقسم‌الی‌جانب المنبرالحسن بن الحسن بن علی ــ وکان‌رجلا رقیق‌البشره علیه یومئذ قمیص کتان رقیق فقال له هشام تکلم سب‌آل‌الزبیر فقال ان لهم رحماابلها ببلالها واربها بربابها فقال هشام لحرسی عنده اضرب فضربه سوطاواحدا من فوق قمیصه فخلص الی‌جلده فشرحه‌حتی سال دمه تحت قدمه فی‌المرمر فقام ابوهاشم عبدالله‌بن محمدبن‌علی فقال انادونه‌اکفیک ایهاالامیر فی آل‌الزبیر و شتمهم.

عن اوائل العسکری اول من دعی له بلقبه علی المنابر الامین عن الفاکهی اول من کسا الکعبه الدیباج الابیض المامون واستمر ذلک بعده الی ایام الخلیفه الناصر الا ان محمود بن سبکتکین کساها فی خلال هذه المده دیباجا اصفر.

فی تاریخ خلفاء السیوطی معزالدوله اول من ملک العراق من الدیلم من اظهر السفاد ببغداد و اغری المصارعین والسباحین فانهمک شباب بغداد فی تعلم المصارعه والسباحة حتی صار السباح یسبح و علی یده کانون وفوقه قدره حتی ینضج اللحم.

فیه قال الذهبی طغرلبک اول من ذکر بالسلطان علی منابر بغداد وبلغ مالم یبلغه احد من الملوک و فتح بلادا کثیره من النصاری واستوزر نظام الملک فابطل ماکان علیه الوزیر قبله عمیدالملک من سب الاشعریه وانتصر للشافعیه واکرم امام الحرمین واباالقاسم القشیری وبنی النظامیة قیل هی اول مدرسه بنیت للفقهاء.

فیه و فی سنه ۶۵ قتل الب ارسلان و قام ابنه ملکشاه مقامه وردتدبیر الملک الی نظام الملک و لقبه الاتابک ای الامیر الوالد وهو اول من لقبه.

وفی سنه ۶۷ جمع نظام الملک المنجمین وجعلوا النیروز اول نقطه من الحمل وکان قبل ذلک عند حلول الشمس نصف الحوت وصار مافعله النظام مبدء التقاویم.

وفی سنه ۷۶ ولی الخلیفه اباشجاع الوزاره ولقبه ظهیرالدین واظن ذلک اول حدوث التلقیب بالاضافه الی الدین.

وفی سنه ۸۳ ای بعد ۵۰۰ اتفق بان اول یوم فی السنه ـ ای المحرم ـ کان اول ایام الاسبوع واول السنه الشمسیه واول سنی الفرس والشمس والقمر فی اول الروج و کان ذلک من الاتفاقات العجیبه.

وفی سنه ۷۷۳ احدثت العلامه الخضراء علی عمائم الشرفاء لیتمیزوا بها بامر السلطان وهذا اول ما احدث وقال فی ذلک ابوعبدالله بن جابر الاعمی صاحب شرح الالفیه المشهور بالاعمی والبصیر.

جعلوا لابناء الرسول علامه ان العلامه شأن من لم یشهر
نورالنبوه فی کریم وجوههم یغنی الشریف عن الطراز الاخضر

وفیها ایضا " کان اول خروج تیمورلنک الذی احرب البلاد الی ان هلک فی سنه ۸۷۳ و فیه قیل:

لقد عظموا فعل التتار ولوراوا فعال تمرلنک اذا" کان اعظما

وکان اصله من ابناء الفلاحین ثم انضم الی خدمه صاحب خیل السلطان ثم قرر مکانه بعد موته قیل لبعضهم فی ای سنه کان خروج تمرلنک قال فی سنه (عذاب) یعنی بحساب الجمل (۷۷۳).

فیه و فی سنه ۷۹۱ فی شعبان احدث الموءذنون عقب الاذان الصلوه والتسلیم علی النبی (ص) و هذا اول ما احدث و کان الآمر به المحتسب نجم الدین الطنبذی .

فی المیزان عن انس قال شبثانا اول من حرر الحروریه و قال الازدی هواول من حرر الحروریه قال الذهبی لکنه فارق الخوارج .

وفی الکشی عن الکاظم (ع) فی خبر ان یونس یعنی ابن عبدالرحمن اول من یجیب علیا اذا دعی ــ قلت یعنی ابنه علی الرضا (ع) اذا دعی هو الی لقاء الله تعالی قال ــ ای الراوی ــ کنا جلوسا بعد ذلک فدخل علینا رجل فقال قدمات ابوالحسن موسی (ع) و کان یونس فی المجلس فقال یا معشر اهل المجلس انه لیس بینی و بین الله امـــام الا علی بن موسی (ع) .

وفی الجزء الثامن من الامالی لابن الشیخ عن ابی حمزه الثمالی عن الباقر (ع) اول اثنین تصافحا علی وجه الارض ذوالقرنین وابراهیم الخلیل (ع) استقبله ابراهیم فصافحه واول شجره علی وجه الارض النخله .

وفی الاسد فی معبد بن اکثم عن جابر الانصاری عن النبی (ص) عرضت علی النار ورایت فیها عمرو بن لحی یجر قصبه انه کان اول من حمل العرب علی الاصنام .

فی مجالس ثعلب قال الاصمعی اول من تروی له قصیده تبلغ ثلاثین بیتا من الشعر مهلهل ثم ذوءیب بن کعب بن عمرو بن تمیم ثم ضمره الکنانی والاضبط بن قریع ــ وانشد لذوءیب :

یــــا کعـــــب ان اخـــاک منحمـــــق فاشـــــددازار اخیـــــک یاکعـــب
یاضمـــــر اخبرنـــــی ولســـــت بفاعـــل ولضمره واخــوک نافعـک الــذی لایکـــذب

ولـــــلاضبـــــط :

ادفــــع عـــن نفســـــه ویخدعنــــــی یاقـــوم مـــن عـــاذری مـــن الخدعـــه
فصلـــــــن البعیـــــــد ان وصــــــل الحبـــــل واقطعـــن القریب ان قطعـه

وکان بین هوءلاء و بین الاسلام اربعماه سنه و کان امروالقیس بعد هوءلاء بکثیر .

فی الکافی فی باب صوم رسول الله (ص) عن الصادق (ع) کان (ص) اول ما بعث یصوم حتی یقال مایفطر ویفطر حتی یقال مایصوم ثم ترک ذلک وصام یوما و افطر یوما و هوصوم داود (ع) ثم ترک ذلک وصام الثلاثه الایام العز ثم ترک ذلک وفرقها فی کل عشره یوما خمیسین بینهما اربعا فقبض (ع) و هو یعمل ذلک .

فی نوادر جهاد التهذیب بسند عامر عن الباقر (ع) اول من قاتل ابراهیم (ع) حیث اسرت الروم لوطا فنفر ابراهیم (ع) حتی استنقذه من ایدیهم و اول من رمی بسهم فی سبیل الله سعد بن ابی وقاص واول من ارتبط فرسا فی سبیل الله المقداد بن الاسود و اول

شهيد في الاسلام مهجع واول من عرقب الفرس في سبيل الله جعفر بن ابي طالب ذوالجناحين عرقب فرسه و اول من اتخذ الرايات ابراهيم (ع) عليها لااله الاالله .

في الطبري النبي (ص) اول من سمع منه (لاينتطح فيها عنزان) قاله لما قتل عمير بن عدي الخطمي عصماء من بني امية بن زيد لكونها تعيب الاسلام وتقول الشعر تحرض على النبي (ص) و قال عمير له (ص) هل علي في ذلك من شيئ .

في ايضاح الفضل بن شاذان و رويتم عن محمد بن قيس الاسدي عن الشعبي عن ابي عمر قال قال عمر و هو يخطب على المنبر لعن الله سمره بن جندب كان اول من اتجر في الخمر في الاسلام ولايحل من البيع الا ما يحل اكله .

في الكافي قضى اميرالمؤمنين (ع) في رجل نكح وليده رجل اعتق ربها اول ولد تلده فولدت توامين فقال اعتق كليهما . قيل لان نيته كانت اعتاق ما في بطنها ولان احدهما اول من جهه الولاده والاخر اول من جهه العلوق .

في الفقيه عن الصيقل سالت اباعبدالله (ع) عن رجل قال اول مملوك املكه فهو حر فاصاب سته قال انما كانت نيته على واحد فليختر ايهم شاء فليعتقه .

وعن الحلبي عن الصادق (ع) في رجل قال اول مملوك املكه فهوحر فورث سبعه جمعا قال يقرع بينهم و يعتق الذي خرج سهمه .

وقالوا (اول ناس اول الناس) اشاره الى قوله تعالى (ولقد عهدنا الى ادم من قبل فنسي ولم نجد له عزما) .

في المبسوط حكى ان اباالحسين بن ابي عمر القاضي اول ماجلس للقضاء ارتفع اليه خصمان فادعى احدهما على صاحبه دنانير و انكر الاخر فقال القاضي للمدعي الك بينه قال لافاستحلفه القاضي من غيرمسئله المدعي فلمافرغ قال له المدعي ماسالتك ان تستحلفه لي فامر ابوالحسين ان يعطى الدنانير من خزانته لانه استحيى ان يستحلفه ثانيا .

في باب الحيل في احكام الفقيه في خبر درع طلحه و اول من رد شهاده المملوك رمع ـ اي عمر .

في نوادر حد سرقه المستدرك العوالي روى ان اول من قطع بالسرقه في الاسلام من الرجال الجبار بن عدي بن نوفل بن عبدمناف و من النساء مره بنت سفيان بن عبدالاسد من بني مخزوم .

في الرضوى اذا اقر الانسان بالجرم الذي فيه الرجم كان اول من يرجم الامام ثم الناس واذاقامت البينه كان اول من يرجمه البينه ثم الامام ثم الناس وروا ه حدودزنا التهذيب عن صفوان عمن رواه عن الصادق (ع) .

من شهد عندنا ثم غير اخذنا مالا ولي و طرحنا الاخرى .

لشاعـــــر :

ولـوقـــدرت علـى نسيـان مـا اشتملــت منـى الضلـوع مـن الاسـراروالخبـر
لكنـــت اول مـــن ينســى سرائـــره اذكنـت مـن نشـرها يومـا على خطـر

ذكر فهرست الشيخ و فهرست شي جمعا جمعوا خطب اميرالمؤمنين (ع) منهـم ابراهيم الفزاري واسماعيل بن مهران وزيدبن وهب وعبدالعظيم الحسني و مسعده بـن صدقه والمدايني واظن ان اول من جمعها الحارث الاعور الهمداني فروى الصدوق والكليني باسنادهما عن ابي اسحق السبيعي ان الحارث قال له ان اميرالمؤمنين (ع) خطـب يومـــا بعدالعصر خطبه عجب الناس من حسن صفته و ماذكره من تعظيم الله تعالى فقال للحارث اوماحفظتها فقال كتبتها قال ابواسحق فاملاها علينا الحارث من كتابه .

في خلاف الشيخ في ايمانه قال ابويوسف اول من قال بان القران مخلوق ابوحنيفه قال وسئل الصادق (ع) عن القران فقال لاخالق ولامخلوق ولكنه كلام الله و وحيه و تنزيله) وروى عن اميرالمؤمنين (ع) يوم الحكمين قال والله ماحكمت مخلوقا ولكن حكمت كتاب الله .

في اللسان في قول ابي ذؤيب .

بهـــن نشيـــج بالنشيـــــل كانهـــا ضرائـــر حرمـي تفاحـــش غارهـــا

شبه غليان القدور وارتفاع اصواتها باصطخاب الضرائر و انما نسبهن الى الحرم لان اهل الحرم اول من اتخذ الضرائر .

في بديع ابن المعتز : قال الافوه الاودي .

ملكنـــــا ملـــــك لقـــــاح اول وابونـــــامـــن بنـــــى اودخيـــار

قال ابوسعيد اللقاح من العرب الذين لايدينون للملوك ـ و هو ماخوذ من لقاح الابل اي هم مستغنون بما عندهم من العز عن غيرهم .

في لطايف الثعالبي اول من سلم عليه بالامره المغيره بن شعبه ـ كانوا يكنـــون امراء هم فقال ينبغي ان يكون بين الامير و الرعيه فرق .

والــــزم اهـل عملـه ان يؤمـروه ففعلـــوا واقتـدى بـه سايرالمسلميـن في امرائهـم

و هو اول من رشا في الاسلام و كان يقول ربما عرق الدرهم في كفي لادفعه الى يرفا حاجب عمر .

فيه اول ماظهر من الظلم في امه محمد (ص) قولهم تنح عن الطريق و يقال ان ذلك حدث في ايام عثمان .

فيه اول من اختزل من بيت مال المسلمين ابوهريره وكان عمر استعمله على البحرين فاختزل من مال المسلمين بها فعزله وحاسبه و غرمه ما حصل عليه و ضربه حتى استخرج منه الف دينار و خمساه .

فیه اول من لبس الخزالادکن من العرب عبدالله بن عامر بن کریز ولما لبس جبه منه و خطب علی منبرالبصره ـ وکان ولیها لعثمان ـ قال الناس قد لبس الامیر جلد دب .

فیه اول من غیر قضیته من قضایا النبی (ص) معاویه فانه الحق زیاد بن عبدالثقفی بابی سفیان فغیر قضیه النبی (ص) فی قوله : الولد للفراش وللعاهرالحجر .

قال و هو اول من اتخذالمقصوره فی المسجد وذلک انه ابصر یوما علی منبره کلبا قلت امارای نفسه وقت کونه علی المنبر خنریرا علی المنبر وقدراهم النبی (ص) هو وجمیع بنی امیه قرده یصعدون علی منبره .

قال و هو اول من اتخذ دیوان الخاتم و کان سبب ذلک ان عمروبن الزبیر قدم علیه فامر له بماه الف درهم کتب بهاالی زیاد بالعراق فاخذ عمروالکتاب وفضه وجعل الماه ماتین فلماورد زیاد علی معاویه لیرفع حسابه رفع باسم عمرو ماتی الف درهم فقال معاویه ماامرناله الا بماه الف درهم فاراه زیادکتاب فکتب الی مروان ـ و هو علی المدینه یامره باسترجاع الماه الف من عمرو ففعل وامر بنصب دیوان الخاتم .

قال وهواول من عقدلمضیره ـ قیل هو طعام یطبخ باللبن الحامض ـ وکان ابوهریره یعجب بهاویستطیبها ویاکلها عنده فی ایام صفین ویصلی خلف علی بن ابی طالب فقیل له فی ذلک فقال مضیره معاویه اطیب والصلوه خلف علی افصل فسمی شیخ المصیره) ـ قلت ما قاله بعید فی النظر و لم اقف علیه فی موضع آخر .

فیه اول من اخذالجار بالجاروالبریء بالسقیم زیاد و کان یقول رب حق اخرج من خاصره الباطل و هو اول من مشی بین یدیه بالاعمده واول من لبس الثیاب الدبیقیه و اول من بنی بالجص والآجر بالبصره .

فیه اول من ضرب الزیوف من الدراهم عبیدالله بن زیاد حین هرب من البصره وکان اذا نزل بماء و خشی ان یثب علیه الاعراب قسمها بینهم .

فیه الولید بن عبدالملک اول من اتخذ البیمارستان و هو اول من اجری علی القراء وقوام المساجد الارزاق وکذلک علی العمیان واصحاب العاهات واخدم کل واحد منهم خادما .

فی الفقیه فی اول باب الحکم بالقرعه روی حماد بن عیسی عمن اخبره عن حریز عن ابی جعفر (ع) قال اول من سوهم علیه مریم بنت عمران و هو قول الله عزوجل (و ما کنت لدیهم اذ یلقون اقلامهم ایهم یکفل مریم) والسهام سته ثم استهموا فی یونس (ع) لما رکب مع القوم فوقفت السفینه فی اللجه فاستهموا فوقع السهم علی یونس ثلاث مرات قال فمضی یونس (ع) الی صدرالسفینه فاذا الحوت فاتح فاه فرمی نفسه ـ ثم کان عبدالمطلب قد ولد له تسعه بنین فنذرفی العاشر ان رزقه الله غلاما ان یذبحه فلما ولد عبدالله لم یکن یقدر ان یذبحه و رسول الله فی صلبه فجاء بعشر من الابل فساهم علیها وعلی عبدالله

فخرجت السهام على عبدالله فزاد عشرا فلم تزل السهام تخرج على عبدالله ويزيد عشرا فلما ان خرجت ماه خرجت السهام على الابل فقال عبدالمطلب مانصفت ربى فاعاد السهام ثلاثا فخرجت على الابل فقال الان علمت ان ربى قدرضى فنحرها .

فى المبسوط لايجوز للحاكم ان يرتب شهودا يسمع شهادتهم دون غيرهم وقيل ان اول من رقب شهودا لايقبل غيرهم اسمعيل بن اسحق القاضى المالكى .

فى لطايف الثعالبى عقد المامون فى يوم واحد لاخيه المعتصم على المغرب فامر له بخمساه الف دينار ولابنه العباس على الثغور والعواصم و امر له بخمساه الف دينار ولعبدالله بن طاهر على الجبل ومحاربه بابک وامر له بثلمثاه الف دينار ثم امر لساير القواد بسبعماه الف دينار ـ فقال : عمربن نوح لماقبضت هذه الاموال هذا اول يوم فرق فيه من المال مالم يفرق مثله مذكانت الدنيا .

فى بديع ابن المعتزانا اول من جمع فنون البديع الفته سنه ۲۷۴ و اول من نسخه منى على بن هارون بن يحيى بن ابى المنصور .

فى لسان ابن حجر يونس الاسوارى اول من تكلم بالقدر وكان بالبصره فاخذ عنه معبد الجهنى .

فى مجالس ثعلب العقنقل مصير الضب و هو اول مايشوى منه انه اطيب من مصران الغنم والدجاج قال .

اطعم اخاک من عقنقل الضب   انک الا تطعمه يغضب

فى اذكياء ابن الجوزى دخل المنصور قصرا فراى فى جداره كتابا .

ومالى لاابكى بعين حزينه   وقد قربت للظاعنين حمول

وتحته مكتوب ايه ايه فقال المنصور اى شىء ايه ايه فقال له الربيع ـ وهو اذ ذاک تحت يدى ابى الخصيب الحاجب ـ انه لما كتب البيت احب ان يخبر انه يبكى فقال قاتله الله ماكان اظرفه ـ فكان هذا اول ما ارتفع به الربيع .

فى القاموس (تستر) كجندب بلده وشوشتر بشينين معجمتين لحن و سورها اول سور وضع بعد الطوفان .

روى الكافى عن الصادق (ع) ان اميرالمؤمنين (ع) كان اذا صال الفحل اول مره لم يضحن صاحبه و اذاثنى ضمن صاحبه .

روى مكاتب التهذيب عن محمد الوراق قال عرضت على ابى عبدالله (ع) كتابا فيه قران مختم معشر بالذهب وكتب فى اخر السوره بالذهب فاريته اياه فلم يعب منه شيئا الا كتاب القران بالذهب فانه قال لايعجبنى ان يكتب القرآن الا بالسواد كما كتب اول مره .

وفی‌فضل قران‌الکافی عن‌النبی (ص) انا اول وافدعلی‌العزیزالجبار یوم‌القیامه وکتابه واهل بیتی ثم امتی ثم اسالهم مافعلتم بکتاب‌الله و باهل بیتی .

فی‌محاسن‌الجاحظ یقال ان‌اول‌من‌قال سبق‌السیف‌العذل ضمضم بن عمرواللخمی کان یهوی امراه فطلبها بکل حیله فابت علیه‌وطلبها عزیزبن عبید فاتته و کان ضمضم من‌اشد قومه باسا فاغتاظ لذلک لیله وهو متقلدسیفا حتی صار بمکان یراهما اذا اجتمعا ولایریانیه فلما نام‌الناس وطال هدو ضمضم اذن عزیز قد اقبل علی فرسه و هو یقول .

امام تولینی و تابی بنفسها علی‌ضمضم تعساورغما‌الضمضم

وضمضم یسمع فنزل و ربط فرسه و مشی الی ناحیه خباء ها فضدح صدوح‌الهام وکان آیه مابینهما فخرجت الیه‌فعانقها وضمضم ینظر ثم واقعها فلما رآها مشی الیها بالسیف و هو یقول .

ستعلم انی لست اعشق مبغضا فکان بناعنها و عنک عزاء

وقتله فعلم‌القوم‌بضمضم فلما اصبح ابرزالی‌الناذی لیقتل فجعلوا یلومونه علی قتله ابن عمه فقال (سبق السیف العدل) .

ویقال‌ان اول‌من قال (خیر قلیل‌و فضحت نفسی) نائره امرئه مرهالاسدی وکانت من اجمل‌نساء زمانها غاب عنها زوجها اعواما فهویت عبداله جشیا یرعی ابلها فامرته ان یحضرمضجعهاوکان‌زوجها منصرفاتلک‌اللیله‌علی مسیره یوم‌فبینا هویطعم ومعه اصحابه اذنعق غراب فاخبره ان امراته لم تعهرقط ولاتعهر الا تلک‌اللیله فرکب فرسه و مر مسرعا وهو یرجوان منعهاتلک‌اللیله امنها فی‌مابقی فانتهی الیها حین قام‌العبد عنها و ندمت وهی تقول (خیرقلیل وفضحت نفسی) فسمعهازوجها و هو یرعد لما به من‌الغیظ فقال ــ یعلمها ــ علم ــ (خیر قلیل و فضحت نفسی) فشهقت شهقه خرت میته فقتل‌العبد وجعل یقول :

لعمرک ماتعتادنی منک لوعه ولاانا من وجدبذکراک اسهد

فی نسب قریش ابن بکار غن عروه ان الفرع اول قریه مارث اسمعیل‌النبی (ص) التمربمکه وکانت من عمل عادشقت لهابین جبلین ثم سلکت بالسیل فیه .

فیه حمیدبن زهیربن‌الحارث بن اسدبن عبدالعزی اول من ربع بیتا بمکه کانت قریش تبنی‌الاجام و تکره ان تضاهی بناءالبیت بالتربیع ویخافون‌العقوبه فی ذلک حتی ربع حمید داره فقال رجاز قریش .

الیوم یبنی لحمید بیته اما حیاته واما موته

فلما لم تصبه عقوبه ربعت قریش منازلها .

فی طوال‌الدینوری : لماحان الوقت‌الذی واعد فیه ابومسلم مستجیبیه خرجوا جمیعا " فی یوم واحد من جمیع کور خراسان حتی وافوه و قد سودواثیابهم تسلیا " علی ابراهیم بن محمدبن علی‌بن‌عبدالله بن العباس‌الذی قتله مروان‌فکان اول من ورد علیه من‌القواد و قد لبس‌السواد اسیدبن‌عبداللهو مقاتل‌بن‌حکیم ومحقن بن‌غزوان والحریش مولی خزاعه و تنادوا " محمد یا منصور" (یعنون محمدبن علی بن عبدالله بن عباس) و هو اول‌من‌قام بالامروبث‌دعاته فی‌الآفاق وانجفل‌الناس‌علی ابی‌مسلم من‌هراه ویوشنج و مروالروذوالطالقان و مرو ونساو ابیورد و طوس و نیسابور و سرخس و بلخ و الصغانیان والطخارستان و ختلان و کش و نسف فتوافوا جمیعا " مسودی‌الثیاب و قد سودوا ایضا " انصاف‌الخشب التی کانت معهم و سموها کافر کوبات و اقبلوا فرسانا " و حماره و رجاله یسوقون حمیرهم و یزجرونهاهر مروان یسمونها مروان ترغیما " لمروان بن محمد و کانوا زهاء مائه الف رجل ــ الخ.

قلت : و لما ذکر کانوایسمون‌مروان مروان‌الحمار ، و اما قولهم‌له : مروان‌الجعدی فلکونه تعلم من‌الجعدبن‌درهم مذهبه فی‌القدرو قیل ان‌الجعد کان زندیقا فکانوایذمونه بنسبته الیه .

فیه ایضا " بعد ذکرفرار نصربن سیار: استولی ابومسلم علی خراسان و استعمل عماله علیها فکان اول من عقد له منهم زنباع بن‌النعمان علی سمرقند ــ الخ.

فی‌الاغانی : ان عمروبن کلثوم‌التغلبی لما قتل عمروبن هند ملک‌الحیره و قال فی ذلک قصیدته التی قام بها خطیبا " فی سوق عکاظ و فی موسم مکه (الاهبی بصحنک فاصبحینا) عظمتهابنوتغلب‌جدا "ورواهاصغارهم‌وکبارهم‌حتی‌هجوابذلک‌قال‌بعض‌شعراء بکر .

الهی بنی تغلب عن کل مکرته   قصیده قالها عمروبکلثوم
یروونها ابدا "مذکان اولهم   یاللرجال لشعر غیرمسئوم

فیه لماولدت امراه مهلهل بنته‌لیلی‌قال‌لها اقتلیهافامرت‌خادما لهاان تغیبها عنها فلما نام هتف به هاتف یقول :

کم من فتی یؤمل و سید شمردل   وعده‌لاتجهل فی بطن بنت مهلهل

واستقیظ فقال : یاهند ــ لامراته‌این‌بنتی ؟ قالت : قتلتهاقال : کلاوالهربیعه ــ فکان اول من حلف بها ــ فاصدقینی ؟ فاخبرته فقال : احسنی‌غذاءها فتزوجها کلثوم‌بن مالک بن عتاب فلما حملت یعمروبن کلثوم قالت : اتانی آت فی‌المنام فقال :

یالک لیلی من ولد   یقدم اقدام‌الاسد
من جشم فیه‌العدد   اقول قولا " لافند

قالت : فلما اتت علیه‌سه بعدولادته‌اتانی ذلک‌الآتی فی‌اللیل‌فاشار الی‌الصبی وقـــال :

انـــی زعیـــم لـــک ام عمـــرو بماجـــدالجـــدکریـــم‌النجـــر
اشجـــع مـــن ذی لبـــدهـــزبـــر وقـــاص اقـــران‌شدیـــدالاســـر
یسودهـــم فـــی خمســـه و عشـــر

فکان کما قال سادوهوابن‌خمسه عشر و مات وله مائه و خمسون سنه .

فیه کان یضرب‌للنابغه قبه‌من‌آدم بسوق عکاظ فیاتیه‌الشعراء فتعرض علیه‌اشعارها و اول من انشده الاعشی ثم حسان ثم انشدته الخنساء .

وان صخـــرالتاتـــم‌الهـــداه بـــه کانـــه علـــم فـــی‌راســـه‌نـــار

فقال : والله لولا ان‌ابابصیر (ای‌الاعشی) انشدنی‌آنفالقلت : انک اشعر الجن والانس فقام حسان فقال : والله لاناا‌شعر منک و من ابیک فقال له النابغه : یا ابن اخی انک لاتحسن ان تقول :

فانـــک کاللیـــل الـــذی هـــومدرکـــی وان‌خلـــت‌ان‌المنتـــای عنـــک‌واســـع
خطـــاطیـــف حجـــن فـــی‌حبـــال‌متینـــه تمدبهـــاایـــدالیـــک نـــوازع

فخنس حسان لقوله :

فی‌المروج کان‌آخر ملوک الیونانین‌قلبطره بنت‌بطلمیوس الحدیدوکانت حکیمـــه ولها کتب مصنفه‌فی‌الطب‌والزینه و کان لها زوج یقال لها : انطونیوس مشارک‌لها فی‌ملک مقدونیه و هی بلاد مصر فسار الیهم الثانی من ملوک الروم و هو اول من سمی قیصر الی ان‌قتل‌زوجهاوأرادقیصر اعمال‌الحیله‌فیها لعلمه‌بحکمتهاولیتعلم منهااذ‌کانت‌بقیه‌الحکماء الیونانیین ثم بعد یقتلها فراسلها و علمت مراده فیها و ماقدوترها به من قتل زوجها و جنودها فطلبت الحیه التی تکون بین‌الحجاز و مصروالشام‌وهی‌نوع تراعی‌الانسان حتی اذا تمکنت من‌النظر الی عضو من اعضائه‌قفزت‌اذرعا "کثیره‌فلم‌تخط ذلک‌الموضع بعینـــه حتی تنقل‌علیه سما "فیحمد من‌فوره حتی‌یتوهم انه‌مات فجاه‌فاحتمل لهامن تلک‌الحیات حیه فلما کان الیوم‌الذی علمت‌ان قیصریدخل قصر ملکها امرت بعض جواریهاالتی‌احبت ان لایلحقها العذاب‌بعدها فسمتهافی اناءهافخمدت فی‌فورها ثم جلست‌علی سریرملکها و وضعت تاجها علی راسها و علیها ثیابها وزینه ملکها وجعلت انواع‌الریاحین مبسوطـــه فی مجلسها و قدام سریرهاو فرقت حشمها من حولها وادنت یدها من‌الاناء الزجاج‌الذی کانت فیه‌الحیه‌فقربت‌یدها من‌فیه فتفلت‌علیهاالحیه فجف‌مکانهاوانساب‌الحیه‌وخرجـــت من‌الاناء ولم تجد حجرا " و لامذهبا " تذهب فیه لاتقان تلک‌المجالس بالرخام والمرمر

والاصباغ فدخلت في تلك الرياحين ودخل قيصر حتى انتهى الى المجلس فنظر اليها جالسه والتاج على راسها فلم يشك في انها تنطق فدنا منها فتبين انها ميتة واعجب بتلك الرياحين فمد يده الى كل نوع منها يلمسه و يعجب خواص من معه به و لم يدر ماسبب موتها فبينما هو كذلك من تناول تلك الرياحين و شمها اذ قفزت عليه تلك الحيه فرمته بسمها فيبس شقه من ساعته و ذهب بصره الايمن و سمعه فتعجب من فعلها وقتلها لنفسها و ايثارها للموت على الحياه مع الذل ثم ماكادته به من القاء الحيه بين الرياحين و قال في ذلك شعرا " واقام يوما " وهلك ولولا ان الحيه كانت قدافرغت سمها على الجاريه ثم على الملكه لكان قيصر هلك من ساعته .

فيه عن فتوح الواقدى : ان عمر حثا الناس على الجهاد فقال قد وعدكم النبى (ص) فتح بلاد كسرى وقيصر فسيروا الى ارض فارس فقام ابوعبيده (اى ابوالمختار) فقال انا اول من انتذب من الناس فلما انتذب ابوعبيده انتدب الناس فقيل لعمر امر على الناس رجلا " من المهاجرين والانصار فقال لااومر عليهم الا اول من انتدب فامر اباعبيده .

فيه : اول من صنف اخبار صاحب الزنج وماكان من بدء امره وقوعه الى بلاد البحرين وماكان من خبره مع الاعراب محمد بن الحسن بن سهل ابن اخي الفضل ذي الرياستين و هو الرجل الذى كان من امره مع المعتضد الى ان جعله كدجاج على النار وجلده ينتفخ ويتفرقع

في الاغانى : كان لقيط بن زراره التميمى من جبله على برذون له فجفف بديباج اعطاه اياه كسرى و كان اول عربى جففه وفي الصحاح تخفيف الفرس ان تلبسه التجفاف .

في الطبرى : كان اول من افترش الطبرى المهدى و ذلك ان اباه كان امره بالمقام بالرى فاهدى اليه الطبرى من الطبرستان فافترشه و جعل الثلج و الخلاف حوله حتى فتح لهم الخيش فطاب لهم الطبرى فيه .

قلت : والظاهر انه اول من جمع له الامثال ففيه ايضا "قال المفضل قال لى المهدى اجمع لى الامثال مما سمعتها من البدو ومما صح عندك قال : فكتبت له الامثال وحروب العرب مما كان فيها فوصلنى و احسن الى .

في الصحاح اثردى اثر اى اول كل شيء .

في البلاذرى بارز البراء بن مالک مرزبان الزاره فطعنه فوق صلبه وصرعه ثم نزل فقطع يديه واخذ سواريه و يلمقا كان عليه ومنطقته وخمسه عمر لكثرته وكان اول سلب خمس في الاسلام ــ الخ .

قلت : السلب للسالب والتخميس منه بدعه من عمر والزاره من قرى البحرين .

في عيون القتيبى : قدم على عمر معاويه من الشام وعمرو بن العاص من مصر فاقعدهما

بین یدیه وجعل یسالهما عن اعمالهما الی ان اعترض عمروفی حدیث معاویه فقال له معاویه : اعلی تعیب والی تقصد هلم حتی اخبر عمر عن عملک و تخبره عن عملی قال عمروفعلمت انه ابصر بعملی منی بعمله و ان عمر لایدع اول هذا الحدیث حتی یاتی علی آخره فاردت ان افعل شیئا " اقطع بهذلک فرفعت یدی فلطمت معاویه فقال عمر تاللهمارایت رجلا "اسفه منک یامعاویه الطمه فقال معاویه ان لی امیرا " لااقضی الاموردونه فارسل عمر الی ابی سفیان فما رآه القی لهوساده ثم قال معتذرا " قال النبی (ص) اذا اتاکم کریم قوم فاکرموه ثم قص علیه ماجری بین عمرو و معاویه فقال : الهذا بعثت الی اخوه و ابن عمه اتی غیر کبیر قد وهبت له ذلک .

فی عقاب الاعمال عن ابی الجارود قلت لابی جعفر (ع) : اخبرنی باول من یدخل النار قال : ابلیس و رجل عن یمینه و رجل عن یساره .

فی الخصال عنه (ع) : اول من سوهم علیه مریم بنت عمران و هو قوله تعالی " وماکنت لدیهم اذیلقون اقلامهم ایهم یکفل مریم " والسهام سته ثم استهموا فی یونس لما رکب مع القوم فوقفت السقینه فی اللجه فاستهموا فوقع السهم علی یونس ثلاث مرات فمضی یونس الی صدرالسفینه فاذاالحوت فاتح فاه فرمی بنفسه ثم کان عبدالمطلب ولدله تسعه فنذر فی العاشر ان یرزقه الله غلاما " ان یذبحه فلما ولد عبدالله لم یکن یقدر ان یذبحه ورسول الله (ص) فی صلبه فجاء بعشر من الابل وساهم علیها و علی عبدالله فخرج السهام علی عبدالله فزاد عشرا "فلم نزل السهام تحرج علی عبدالله ویزید عشرا " فلمابلغت مائه خرجت السهام علی الابل فقال عبدالمطلب ما انصفت ربی فاعادالسهام ثلاثا " فخرجت علی الابل فقال الآن علمت ان ربی قد رضی فنحرها(۱) .

فی عیون القتیبی قال الشاعر :

ولیس فتی الفتیان من راح واغتدی — لشرب صبوح اولشرب غبوق

ولکن فتی الفتیان من راح واغتدی — لضرعدو اولنفع صدیق

وفتی الفتیان فی معنی اول فتی :

فی الطبری عن کلثوم بن ثابت قال : کنت علی برید خراسان و مجلسی یوم الجمعه فی اصل المنبر فلما کان فی سنه ۲۰۷ بعد ولایه طاهرذی الیمینین بسنتین حضرت الجمعه فصعد طاهرالمنبر فخطب فلما بلغ الی ذکرالخلیفه امسک عن الدعاء له فقال :اللهم اصلح امه محمد بمااصلحت به اولیاءک و اکفهاموءونه من بغی فیها وحشد علیها بلم الشعث وحقن الدماء و اصلاح ذات البین قال : فقلت فی نفسی انااول مقتول لانی لا اکتم الخبرفانصرفت

---

(۱) فی هامش من لایحضره الفقیه باب القرعه تحقیق فی اسطوریه هذه القصه فراجع .

واغتسلت بغسل الموتی واتزرت بازارالموتی و لبست قمیصا "وارتدیت رداء وطرحت السواد وکتبت الی المامون فلما صلی العصر دعانی وحدث به حادث فی جفن عینه و فی ماقه فخر میتا " قال : فخرج طلحه بن طاهر فقال ردوه ردوه و قد خرجت فردونی فقال : هل کتبت بماکان ؟ قلت : نعم قال :فاکتب بوفاته واعطانی ،خمسائه الف ومائتی ثوب فکتبت بوفاته وبقیام طلحه بالجیش قال : فوردت الخریطه علی المامون نجعله غدوه فدعا ابن ابی خالد فقال له : اشخص فات به کمازعمت وضمنت (وکان طلب من المامون تولیته وضمن عدم خلعه) قال : ابیت لیلتی قال : لافلم یزل یناشده حتی اذن له فی المبیت قال : و وافت الخریطه بموته لیلا "فدعاه فقال :قدمات فمن تری ؟قال :ابنه طلحه قال :الصواب ماقلت فاکتب بتولیته .

فی صفین نصر کتب معاویه الی ابی ایوب الانصاری وکان سیدا " معظما "و من شیعه علی (ع) کتابا " سطرا " واحدا " و هو (حاجتک لاتنسی الشیباء اباعذرها و لاقاتل بکرها) فلم یدر ابوایوب ماهو فاتی به علیا " (ع)فقال : ان معاویه کهف المنافقین کتب الی بکتاب لاادری ماهو فقال له فاین الکتاب فدفعه الیه فقراه و قال له : هذامثل ضربه لک یقول کما ان الشیباء وهی المراه البکر لیله افتضاضها لاتنسی بعلها الذی افترعها ابدا "ولاتنسی قاتل بکرها و هو اول ولدها کذلک لاانسی انا قتل عثمان .

فی الکافی عن النبی (ص) : انا اول وافد علی العزیزالجبار یوم القیامه وکتابه واهل بیتی ثم امتی ثم اسئلهم مافعلتم بکتاب الله وباهل بیتی .

فی تاریخ الیعقوبی لم یبایع معاویه احدالااخذعلیه الایمان فکان اول من استحلف علی بیعته .

فیه : رجع معاویه بعدالبیعه سنه احدی و اربعین الی الشام فبلغه ان ملک الروم قد زحف فی جموع کثیره و خلق عظیم فخاف ان یشغله عما یحتاج الیه من تدبیره و احکامه فوجه الیه فصالحه علی مائه الف دینار و کان معاویه اول من صالح الروم فلمااستقام له الامر اغزی امراء الشام علی الصوائف فسبوا فی بلادالروم سنه بعد سنه فطلب صاحب الروم الصلح علی ان یضعف المال فلم یجبه .

فی غریب قران السجستانی "جاثیه "بارکه علی الرکب وتلک جلسه المخاصم والمجادل و منه قول علی بن ابی طالب (ع) انا اول من یجثو للخصومه .

فی الکافی : عن محمدبن الوراق قال : عرضت علی ابی عبدالله (ع) کتابا " فیه قرآن مختم معشربالذهب وکتبت فی آخره سوره بالذهب فلم یعب فیه شیئا "الا کتابه القرآن بالذهب وقال لایعجبنی ان یکتب القرآن الابالسواد کما کتب اول مره .

فی الصحاح : قال بعضهم : العفاوه ــ بالکسر ــ اول المرق واجوده والعفاوه بالضم

آخره يردها مستعير القدر مع القدر تقول منه " عفوت القدر " اذا تركت ذلك فى اسفلها .

فى الفقيه عن عبد الواحد بن المختار الانصارى سالت اباجعفر (ع) عن صلاه الضحى فقال : اول من صلاها قومك انهم كانوا من الغافلين فيصلونها ولم يصلها رسول الله (ص) ــ الخبر .

فى الكافى : عن ابى عبدالله (ع) اول ناطق من الجوارح يوم القيامه الرحم يقول : يارب من وصلنى فى الدنيا فصل اليوم مابينك و بينه و من قطعنى فى الدنيا فاقطع اليوم مابينك و بينه .

فى ديوان المعانى : اول من قال ان من البيان لسحرا " النبى (ص) .

وفيه :

اذاضيعت اول كل امر ابت اعجازه الا التواء
وان حملت امرك كل وغد ضعيف كان امر كماسواء
وان داويت دنيا بالتناسى وباللين ان اخطات الدواء

فى نسبب قريش الزبيرى فى قول ابن الزبير الاسدى :

لعمرى لقد جا الكردوس كاظما على خبر للمسلمين وجيع

كان الكردوس بن زيد اول من جاء يبغى الحره اى وقعه يزيد على يد مسلم بن عقبه باهل المدينه .

عن تفسير العياشى : عن الباقر والصادق عليهما السلام قالا : حج عمر اول سنه حج و هو خليفه فحج تلك السنه المهاجرون والانصار وكان على (ع) قدحج بالحسن والحسين عليهما السلام وعبدالله بن جعفر فلما احرم عبدالله لبس ازارا " ورداء ممشقين مصبوغين بطين المشق ثم اتى فنظر اليه عمروهو يلبى وعليه الازار والرداء وهويسير الى جنب على (ع) فقال عمر من خلفهم : ماهذه البدعه التى فى الحرم فالتفت اليه على (ع) فقال : ياعمر لاينبغى لاحد ان يعلمنا السنه فقال عمر صدقت والله ياابالحسن .

فى البلاذرى : قال المدائنى كان ابوفروه عبدالرحمن بن الاسود و نصير ابوموسى بن نصير من سبى عين التمر فابتاع ناعم الاسدى ابافروه ثم ابتاعه منه عثمان وجعله يحفر القبور فلما وثب الناس به كان معهم عليه فقال له ردالمذالم (اى المظالم ظاهرا ") فقال له : انت اولها ابتعتك من مال الصدقه لتحفر القبور فتركت ذلك وكان ابنه عبدالله بن ابى فروه من سراه الموالى ــ الخ .

قلت : ماذكره عثمان لابى فروه مغالطه فقد جعل تعالى من موارد الصدقات فك الرقبات وليس حفر القبر جزوء ه .

فى ديوان المعانى لابى هلال العسكرى اول من افتتح المكاتبه فى التهانى بالنوروز

والمهرجان احمد بن يوسف اهدى الى المامون سفط ذهب فيه قطعه عود هندى فى طوله وعرضه وكتب هذا يوم جرت فيه العاوه بالطاف العبيد السادة و قد قلت :

على العبد حق فهو لاشک فاعله　　وان عظم المولى وجلت فضائله
الم ترنا نهدى الى الله ماله　　وان كان عنه ذا غنى فهو قابله
ولو كان يهدى للجليل بقدره　　لقصر على البحر عنک و نائله
ولكننا نهدى الى من نجله　　وان لم يكن فى وسعنا مايشاكله

فيه : اول من مدح الحقد عبدالملک بن صالح فی قوله (وقد قيل له انک لحقود) ان كنت تريد من الحقد بقاء الخير والشر عندى انهما لباقيان .

قيل : ان بزرجمهر قال لاهل الحبس سالوا الملک : ان يرزقكم مكان الآدم الاترج ليكون القشر لطيبكم ولحمته لفاكهتكم والحماض لصباغكم والحب لدهنكم . فكان ذلک اول ماعرفت به حكمته .

ولعل المراد بالحماض ان صحت النسخه جفه وانضمامه ففى القاموس تحمص اللحم جف وانضم .

فى الخبر عنهم : لااكون اول الشهود الاربعه على الزنا اخشى ان ينكل بعضهم فاجلد .

فى المعجم : قال ابوالعيناء انا اول من اظهر العقوق بالبصره قال لى ابى : يابنى ان الله تعالى قرن طاعته بطاعتى فقال (اشكرلى ولوالديک) فقلت له : ياابه ان الله ائتمننى عليک ولم ياتمنک على فقال تعالى (ولاتقتلوا اولادكم خشيه املاق) .

فى المناقب سئل ابن عباس لم ابغضت قريش عليا " ؟ قال لانه اورد اولهم النار وقلد آخرهم العار .

فى شرح المعتزلى : روى المنهال عن نعيم بن دجاجه قال :كنت جالسا " عند على (ع) اذ جاء ابومسعود فقال على (ع) : جاءكم فروج فجاء فجلس فقال له على (ع) : بلغنى انک تفتى الناس قال : نعم واخبرهم ان الآخر شر قال : فهل سمعت من رسول الله (ص) شيئا " قال : نعم سمعته يقول : لاياتى على الناس سنه مائه وعلى الارض عين تطرف قال : اخطات استک الحفره وغلطت فى اول ظنک انما عنى من حضره يومئذ وهل الرخاء الا بعد المائه ــ الخ .

قلت : ان صح الخبر فالمراد بكون الرخاء بعد المائه تزلزل بنى اميه من مائه بنهضته دعاه العباسيه .

فى صفين نصر : اتى عليا " (ع) جمع من اصحاب ابن مسعود فيهم ربيع بن خثيم وهم يومئذ اربعمائه رجل فقالوا : انا شككنا فى هذا القتال على معرفتنا بفضلک ولاغنى بنا ولابک و لاالمسلمين عمن يقاتل العدو ، فولنا بعض هذه الثغور نكون به ثم نقاتل اهله فوجهه

علی ثغرالری فکان اول لواء عقده بالکوفه لواء ربیع بن خثیم .

فی امالی المفید عن الاصبغ : ان امیرالموء منین (ع) قال للحارث الاعور لما اخبره باختلاف شیعته فی جمله خبره الا انی عبدالله واخو رسوله وصدیقه الاول صدقته و آدم بین الروح والجسد ثم انی صدیقه الاول فی امتکم فنحن الاولون ونحن الآخرون ونحن خاصته یاحارث و خالصته و انا صنوه و وصیه و ولیه و صاحب نجواه و سره اوتیت فهم الکتاب وفصل الخطاب و علم القرون والاسباب واستودعت الف مفتاح کل مفتاح یفتح الف باب یفضی کل باب الی الف الف عهد وایدت و مددت بلیله القدر نفلا " وان ذلک یجری لی و لمن استحفظ من ذریتی ماجری اللیل والنهار حتی یرث الله الارض ومن علیها و ابشرک یاحارث لتعرفنی عندالممات وعندالصراط و عندالحوض وعندالمقاسمه قال الحارث : و ماالمقاسمه قال : مقاسمه النار اقاسمها قسمه صحیحه اقول : هذا ولیی فاترکیه وهذا عدوی فخذیه ــ الی ان قال ــ قال جمیل بن صالح وانشدنی السیدالحمیری فی ماضمنه هذا الخبر .

قول علی لحارث عجب | کم ثم اعجوبه له حملا "
یاحار همدان من یمت یرنی | من موء من اومنافق قبلا
یعرفنی طرفه واعرفه | فلا تخف عثره ولازللا
اسقیک من بارد علی ظما | تخاله فی الحلاوه العسلا
اقول للنار حین توقف لا | عرض دعیه لا تقربی الرجلا
دعیه لاتقربیه ان له | حبلا " بحبل الوصی متصلا

فی تاریخ بغداد : اول قتیل قتل من اصحاب علی (ع) یوم النهروان رجل من الانصار یقال له یزیدبن نویره : شهد له بالجنه مرتین شهد له یوم احد فقال من جازالتل فله الجنه فقال یزید : انما بینه و بین الجنه هذا التل فاخذ سیفه فضارب حتی جازالتل فقال ابن عم له یا رسول الله اجعل لی ماجعلت لابن عمی قال : نعم فقاتل حتی جازالتل ثم اقبلا یختلفان فی قتیل قتلاه فقال النبی (ض) لهما کلا کما قد وجبت له الجنه ولک یا یزید علی صاحبک درجه قال : فشهد یزید مع علی فکان اول قتیل من اصحاب علی یوم النهروان .

فی الفقیه روی رفاعه عن الصادق (ع) قال : لیله القدر هی اول السنه وهی آخرها .

فی فتوح البلاذری : اقطع النبی (ص) حمزه بن النعمان بن هوده العذری رمیه سوطه من وادی القری وکان سید بنی عذره وهواول اهل الحجاز قدم علی النبی (ص) بصدقه بنی عذره .

فی الکافی : عن النبی (ص) قال : ان اول ماعصی الله تعالی به حب الدنیا وحب الریاسه وحب الطعام ، وحب النوم ، وحب الراحه ، وحب النساء .

فی مناقب الکنجی : عن ابن عباس قال : لعلی (ع) اربع خصال اول عربی وعجمی

صلی مع النبی وهوالذی کان لواء ه معه فی کل زحف و هو الذی صبر معه یوم مهراس انهزم الناس کلهم غیره و هوالذی ادخله فی قبره .

فی دیوان المعانی : اول من ذکرالفالوذ ابوالصلت جاهلی یذکر عبدالله بن جدعان

لـــــه داع بمکــــــــه مشمعــــــــل وآخـــــر فـــوق دارتـــــه ینـادی
الـــی روح مـــــن الشیـــــزی علیهـــــا لبـاب البـر یلبـــــک بالشهـــاد

والمراد بقوله (وآخر) ابوقحافه ابو ابی بکر .

فی الامثال (اول الشجره النواه) .

قال المیدانی : یضرب للامر الصغیر یولد منه الکبیر ایضا " (اول الصیــد فـرع) قال الفرع اول ولد تنتجه الناقه کانوا یذبحونه لآلهتهم یتبرکون بذلک قال : وذلک انهم یرسلون اول شیٔ یصیدونه یتیمنون به ایضا " (اول العی الاختلاط) قال : یقال اختلـط اذا غضب یعنی اذا غضب المخاطب دل ذلک علی انه عی عن الجواب .

ایضا " : (اول الغزو اخرق) قال : قال ابوعبید یضرب فی قله التجارب .

ایضا " : (اول ما اطلع ضب ذنبه) قال : قال ابوالهیثم یقال ذلک للرجـــل یصنع الخبر ولم یکن صنعه قبل ذلک .

فی دیوان المعانی : اول من شبه الابریق بالاوز لبید فی قوله و لم یذکر الخمـر

تضمـــن بیضـا " کـــلاوزظـــروفهــــــا اذاتاقـوا اعناقهـــا والحـواصـــــلا

فاخذه بعضهم فقال :

ویــــــوم کظـــــل الرمــــــح قصر طولـــه دم الـــزق عنـاواصطـــکاک المزاهـــــر
کــان اباریــــــق المــــــدام عشیــــــه اوزبـــا علـــی الطـــف عـوج الحناجـر

فیه احسن ماوصفت به کاس علی فم قول ابن المعتز :

ظبـــی خلـــی مـــن الاحـــزان اودعنـــــی مـــا یعلــم اللــــه مـــن حـــزن ومـــن قلـــق
کانـــــه و کـــــان الکـــــاس فـــــی فمـــــه هـــلال اول شهـــر غـــــاب فـــی شفـــق

فی شرح المعتزلی زوج عامربن ظرب ابنته من ابن اخیه فلما اراد تحویلها قال لامها : مری ابنتک الاتنزل مفازه الاوقعها ماء فانه للاعلی جلاء وللاسفل نقاء ولاتکثـــر مضاجعته فاذامل البدن مل القلب ولاتمنعه شهوته فان الخطوه فی الموافقه فلم تلبث الا شهرا " حتی جاءت مشجوجه فقال : یا ابن اخی ارفع عصاک عن بکرتک فان کان من غیران تنفربک فهوالداء الذی لیس له دواء و ان لم یکن بینکما وفاق ففراق الخلع احسن من الطلاق وان تترک اهلک ومالک فردعلیه صداقها و خلعها منه فهو اول خلع کان فی العرب .

فی ذیل الطبری عن الواقدی عن ابراهیم بن جعفر عن ابیه قال : سالت جابرالانصاری

کم غزا النبی (ص) فقال : سبعا " و عشرین غزا بنفسه‌وغزوت معه منها ست‌عشره‌غزوه ولم اقدر ان اغزو حتی قتل ابی باحد کان‌یخلفنی علی اخواتی و کن تسعا "-و کان اول غزوه غزوتها معه حمراء الاسدالی‌آ خر مغازیه‌وقال‌مات سنه ۷۸ وهوابن ۹۴ سنه‌وکان ذهب‌بصره .

فی‌الکافی : عن ابی جعفر (ع) عن‌النبی (ص) اول‌من‌یدخل‌الجنه‌المعروف‌و اهله واول من یرد علی‌الحوض .

فی‌الیعقوبی فی‌من‌خرج‌ایام‌ولایه‌المغیره‌من‌قبل معاویه‌وخرجت عصابه‌من‌الموالی امیرهم ابوعلی من اهل‌الکوفه و هو مولی لبنی‌الحارث‌بن کعب‌وکانت اول خارجه‌خرجت فیها الموالی فبعث الیهم المغیره رجلا " من بجیله فالتقوا ببادوریافتاداهم البجلی یامعشرالاعاجم هذه‌العرب تقاتلنا علی الدین فما بالکم فنادوه (انا سمعنا قرانا "عجبا " یهدی الی‌الرشد فامنا به‌ولن نشرک بربنا احدا ") و ان‌الله بعث نبینا " للناس کافه‌ولم‌یزوه عن احد فقاتلهم حتی قتلهم .

فی‌الخصال قال ابی فی رسالیه الی ان من السنه التوجه فی ست صلوات و هی اول رکعه من صلوه اللیل والمفرده‌من‌الوتر و اول‌رکعه من رکعتی الزوال و اول رکعه رکعتی الاحرام و اول رکعه من نوافل‌المغرب واول رکعه من‌الفریضه .

فی شرح المعتزلی : عبدالله بن ابی عمربن حفص بن المغیره المخزومی اول خلق‌الله خلع یزیدبن معاویه .

فی‌بیان‌الحافظ : مرالشعبی‌بناس من‌الموالی‌یتذاکرون‌النحوفقال : لئن‌اصلحتموه انکم لاول من افسده .

فی‌تاریخ بغداد : کان‌اول‌ماعرف‌به‌شرف‌الحسن‌بن زیدبن‌الحسن‌ای‌المجتبی (ص) ان اباه توفی و هو غلام‌حدث و ترک دیناعلی‌اهله‌اربعه الآف دینارفحلف الا یظل راسه سقف بیت الا سقف مسجد اوسقف‌بیت‌رجل‌یکلمه فی‌حاجه حتی یقضی دین ابیه فلم‌یظل راسه سقف بیت حتی قضی دین ابیه .

فی‌الاستیعاب : ام‌العباس‌بن‌عبدالمطلب امراه‌من‌النمربن‌قاسط و هی نتله وقیل نتیله و هی اول‌عربیه‌کست‌البیت‌الحرام‌الحریر والدیباج و اضاف‌الکسوه‌وذلک ان‌العباس ضل و هو صبی فنذرت ان وجدته ان تکسو البیت الحرام فوجدته ففعلت ماندرت .

فی‌العلل عن ابی جعفر (ع) : ان‌بنات‌الانبیاء لایطمئن انماالطمث عقوبه‌واول من طمثت ساره .

عن تواریخ امم حمزه‌الاصبهانی : زعم‌المنجمون‌انه مضی‌من‌الدنیا منذ اول یوم سارت فیه الکواکب‌من‌راس الحمل الی‌الیوم‌الذی خرج فیه‌المتوکل من سامراء الی دمشق

لیجعلها دارالملک و هو اول یوم من المحرم سنه اربع و اربعین و مائتین اربعه آلاف و ثلثمائه الف و عشرون الف سنه بسنی الشمس.

روی فی تاریخ بغداد: فی موسی بن اسماعیل عن ابن عباس: عن النبی (ص) قال: لما اهبط الله تعالی آدم الی الارض کان اول ما اکل من ثمارها النبق.

و فیه ایضا" عن ابی مهر قال: قال سلمه بن عمرو القاضی علی المنبر لارحم الله اباحنیفه فانه اول من زعم ان القرآن مخلوق.

فی الخبر عن السکونی: عن الصادق (ع) قال اوشیئ یبدء به من المال الکفن ثم الدین ثم الوصیته ثم الوارث.

فی تاریخ بغداد: سفیان بن عیینه عن هشام بن عروه عن ابیه قال: لم یزل امر بنی اسرائیل معتلا حتی ظهر فیهم المولدون ابناء سبایاالامم فقالوا فیهم بالرای فضلوا قال سفیان فنظرنا فاذا اول من بدل هذا الشان ابوحنیفه بالکوفه و عثمان البتی بالبصره و ربیعه الرای بالمدنیه فنظرنا فوجدناهم مولدی سبایاالامم.

فیه: ایضا "قال الشافعی ابوحنیفه یضع اول المساله خطاء ثم یقیس الکتاب کله علیها.

فی الکافی: عن النبی (ص) من احسن فی الاسلام لم یواخذ بما عمل فی الجاهلیه و من اساء فی الاسلام اخذ بالاول والآخر.

فی تاریخ بغداد قال احمد بن حنبل اول من کتبت عنه الحدیث المسیب بن شریک

فی الخبر انه تعالی اول من دعا الی نفسه و دعا الی طاعته فقال. والله یدعو الی دارالسلام ویهدی من یشاء الی صراط مستقیم

ثم ثنی برسوله فقال: (ادع الی سبیل ربک بالحکمه والموعظه الحسنه) الخبر.

فی الخبر: عن الصادق (ع) فی قوله تعالی (ادعو الی الله علی بصیره انا و من اتبعنی) یعنی اول من اتبعه علی الایمان به والتصدیق له.

فیه: عن مورج السدوسی انه قدم من البادیه ولا معرفه له بالعربیه انما کانت معرفته بالقریحه قال فاول ماتعلمت الفاس فی حلقه ابی زید الانصاری بالبصره.

فی غیبه النعمانی: عن الباقر (ع) اذا ظهر القائم (ع) ظهر برایه النبی (ص) وخاتم سلیمان و حجر موسی و عصاه ثم یامر منادیه فینادی الا لایحملن رجل منکم طعاما" ولا شرابا" و لا علفا" فیقول اصحابه: یرید ان یقتلنا و یقتل دوابنا من الجوع والعطش فاول منزل ینزله یضرب الحجر فینبع منه طعام و شراب وعلف فیاکلون ویشربون ودوابهم حتی ینزلوا النجف بظهر الکوفه.

فی الصحاح الزفیر اول صوت الحمار والشهیق آخره لان الزفیر اد خال النفس والشهیق اخراجه.

فی‌الکافی: عن‌الصادق (ع) اول من اتخذالنعلین ابراهیم (ع) و عن امیرالموءمنین (ع) لاتحتذوا الملس فانها حذاء فرعون و هو اول من اتخذالملس.

فی‌الکشی عن ابی‌جعفر (ع) ارتدالناس الا ثلاثه سلمان و ابوذر والمقداد قال‌الحضرمی: فعمارقال: قدجاض جیضه ثم‌رجع ــ الی‌ان‌قال ــ ثم‌اناب‌الناس بعد فکان اول من اناب ابوساسان الانصاری و ابوعمره وشیتره و کانوا سبعه و لم یکن یعرف حق امیرالموءمنین (ع) الا هوءلاء السبعه.

فی‌الصحاح الفرع ــ بالتحریک ــ اول ولدینتجه‌الناقه فکانوا یذبحونه لآلهتهم یتبرکون بذلک قال اوس‌بن حجر یذکر ازمه فی سنه شدیده‌البرد (و شبهه‌الهیدم العبام من‌الاقوام سقبا" مجللا" فرعا") ای جلد فرع و فی‌الحدیث لافرع و لاعتیره.

فی‌الفقیه: فی‌العلل التی تروی عن الفضل بن شاذان عن‌الرضا (ع) قال: انما جعل یوم‌الفطرالعید لیکون‌للمسلمین‌مجتمعا "یجتمعون‌فیه‌ویبرزون لله عزوجل فیمجدونه علی ما من علیهم فیکون یوم عید و یوم اجتماع و یوم فطر و یوم‌زکاه و یوم رغبه و یوم تضرع و لانه اول یوم‌من‌السنه یحل‌فیه‌الاکل والشرب لان اول شهورالسنه عند اهل‌الحق شهر رمضان فاحب‌الله تعالی ان یکون لهم فی ذلک مجمع یحمدونه فیه و یقدسونه.

فی‌الاغانی: قال ابن‌الکلبی اول کذبه کذبتها فی‌النسب ان خالدبن عبدالله (ای‌القسری) سالنی عن جدته ام کریز و کانت امه بغیا لبنی اسد یقال‌لها زینب نقلت له هی زینب بنت عرعره بن جذیمه بن نصربن‌تعین‌فسر بذلک و وصلنی.

فیه ایضا": ان اول ما تکلم به‌عبد بنی‌الحسحاس من‌الشعرانهم ارسلوه رائدا" فجاء و هو یوقل:

انعت غیثا" حسنا" نباته   کالحبشی حوله بناته

فقالوا شاعروالله ثم‌انطلق بالشعر بعد ذلک.

فی‌القاموس طویس کزبیرمخنث کان‌تسمی طاوسا" فلما تخنث تسمی بطویس اول من غنی فی‌الاسلام و یقال اشام من طویس و کان یقول: ان امی کانت تمشی بالنمائم بین نساءالانصار ولدت لیله مات‌النبی (ص) ــ الخ.

فی‌الجمهره: الفخت ضوء القمر اول مایبدو و منه اشتقاق اسم‌المفاخته للونها.

فی حیوان الجاحظ تقول‌الفرس اعطی کسری ابرویز ثمان عشره خصله لم‌یعطها ملک مضی من ذلک‌اجتمع له‌تسعمائه و خمسون فیلاومن‌ذلک انه انزی‌الذکوره علی‌الاناث و ان فیله‌منها وضعت عنده‌و هی لاتنتج بالعراق‌فکانت اول فیله بالعراق وآخرفیله تضع.

فی‌الجمهره ذکر ابن‌الکلبی ان اول من سمی عبدشمس سبابن یشجب بن یعرب و ذکر ان شمسا" صنم قدیم.

فی‌الصحاح : القریحه اول ماء یستنبط من البئرومنه قولهم (لفلان‌قریحه جیده) یراد استنباط العلم بجوده الطبع .

فی‌الاغانی : التجا قاتل من قواد احمدبن‌عبدالعزیزبن دلف‌بن ابی‌دلف الـی عمروبن لیث فغم احمد و قلق فقال له ابونجده‌الشاعر :

یـــامـــن تیمـــم عمـــرا " یستجیـــربـــه   امـــاسمعـــت ببیـــت فیـــه سیـــار
المستجیـــر بعمـــرو عنـــد کربتـــه   کالمستجیـــر مـــن‌الرمضـــاء بالنـــار

فسر عن احمد و امر لابی نجده بجائزه .

ذکرناه لاشتماله علی ان‌الانسان قد یستجیر فی‌النجاه من شیئ الی ماهوشـــر من الاول و سیاریه فیه نعت (بیت) .

فی‌عقاب الاعمال : عن‌الصادق (ع) ایماناش‌نشاء فی‌قومه‌ثم‌لم یوء دب علی‌معصیته فان الله عزوجل اول ما یعاقبهم به ان ینقص من ارزاقهم .

فی توحید المفضل قال‌الصادق (ع) له اول‌العبروالدلاله‌علی الباری جل قدسه تهیاه هذا العالم وتالیف اجزائه و نظمهاعلی ماهی علیه فانک اذا تاملت‌العالم بفکرک وخبرته بعقلک وجدته کالبیت‌المبنی‌المعد فیه جمیع مایحتاج الیه عباده فالسماء مرفوعه کالسقف والارض ممدوده کالبساط والنجوم مضیئه‌کالمصابیح‌والجواهرمخزونه کالذخائروکل شیئ فیها لشانه معد والانسان‌کالملک ذلک‌البیت والمخول جمیع ما فیه وضروب‌النبات مهیاه لمآربه و صنوف‌الحیوان مصروفه فی مصالحه و منافعه ففی هذا دلاله واضحه علـی ان‌العالم مخلوق بتقدیرو حکمه و نظامو ملائمه وان‌الخالق لهواحد و هوالذی الفه و نظمه بعضا " الی بعض جل قدسه و تعالی جده ولا الهٔغیره‌تعالی‌عما یقول‌الجاحدون‌وجل‌وعظم عما ینتحله الملحدون .

فی فصول ابن الصباغ المالکی : من کتاب آل ابن خالویه عن ابی‌سعیدالخدری قال‌النبی (ص) لعلی (ع) حبک ایمان وبغضک نفاق و اول من یدخل الجنه محبک و اول من یدخل‌النار مبغضک .

فی‌الیعقوبی : اخذمصعب‌اسماء بنت‌النعمان‌بن‌بشرامراه‌المختار فقال‌لهاماتقولین فیه قالت : اقول‌کان تقیا "نقیا " صواما " قال : یاعدوه‌الله‌انت‌ممن یزکیه فامربها فضربت عنقها و کانت اول امراه ضربت عنقها صبرا " .

فی‌الجمهره : العده والعهده والعهد مطر اول السنه والجمع عهاد وعهود قال :

امیـــر عـــم بالمعـــروف حتـــی   کـــان‌الارض اسقاهـــا عهـــادا

وقال ابوزبیدالطائی :

اصلتـــی تسمـــو العیـــون الیـــه   مستنیـــرکالبـــدرعام العهـــود

فی‌الفقیه عن جویریه بن مسهر قال : اقبلنا مع علی امیرالموءمنین (ع) من قتل‌الخوارج حتی‌اذا قطعنا ارض بابل‌حضرت صلاه‌العصر فنزل (ع) و نزل‌الناس‌فقال (ع) ایهاالناس ان هذه ارض ملعونه قد عذبت فی‌الدهر ثلاث مرات (و فی خبر مرتین و هی تتوقع‌الثالثه) و هی احدالموءتفکات‌و هی اول‌ارض عبد فیها وثن و انه لایحل لنبی ولا لوصی نبی ان‌یصلی فیهافمن اراد ان یصلی‌فلیصل فمال‌الناس‌عن جنبی الطریق یصلون و رکب هو بغله‌النبی (ص) و مضی قال جویریه فقلت والله لاتبعن امیرالموءمنین (ع) ولا قلدنه الیوم صلوتی فمضیت خلفه‌فوالله‌ماجزناجسدسوراحتی‌غابت‌الشمس فشککت‌فالتفت الی فقال اشککت قلت : نعم‌فنزل عنی ناحیه فتوضا ثم قام فنطق بکلام لا احسنه الاکانه بالعبرانی ثم نادی‌الصلوه فنظرت والله الی‌الشمس قد خرجت من بین جبلین لها صریر فصلی‌العصر وصلیت معه‌فلما فرغناعادالليل‌کما کان‌فالتفت‌الی‌فقال : ان‌اللەتعالی یقول : (فسبح باسم ربک‌العظیم) و انی سالت الله تعالی باسم‌العظیم فرد علی‌الشمس.

فی‌المعجم : قال ابن‌اسحاق انصرف‌النبی (ص) من حنین علی نخله‌الیمانیه ثم علی قرن ثم علی‌الملیح ثم‌علی بحره‌الرغاء من لیه فابتنی بها مسجدا "فصلی فیه فاقاد ببحره الرغاء بدم‌و هو اول دم اقیدبه‌فی‌الاسلام‌رجل من بنی‌لیث قتل رجلا " من هذیل فقتلـــــه بـــــه .

فی‌الکافی عن‌الصادق (ع) لما اراد تعالی ان یخلق آدم ارسل‌الماء علی‌الطین ثم قبض قبضته فعرکها ثم فرقها فرقتین‌بیده ثم ذراهم فاذاهم‌یدبون ثم‌رفع لهم نارا " فامر اهل‌الشمال ان یدخلوها فذهبوا الیها فهابوها و لم‌یدخلوها ثم امر اهل‌الیمین ان یدخلوها فذهبوا فدخلوها فامر عزوجل‌النارفکانت علیهم بردا "و سلاما " فلما رای ذلک اهل‌الشمال‌قالوا : ربنا اقلنافاقالهم‌ثم قال‌لهم : دخلوهافذهبوافقاموا‌علیهاولم‌یدخلوها فاعادهم طینا " و خلق منها آدم (ع) قال (ع) : فلن‌یستطیع هوءلاء ان یکونوامن‌هوءلاء ولاهوءلاءان یکونوا من‌هوءلاء قال : فیرون ان‌رسول‌الله (ص) اول‌من‌دخل تلک‌النارفلذلک قوله عزوجل (قل ان کان للرحمن ولد فانا اول العابدین) .

فی‌المروج : مات واصل‌بن عطا سنه ۲۳۱ و هو شیخ‌المعتزله واول من اظهرالقول بالمنزله بین المنزلتین و هو ان‌الفاسق لیس بموءمن ولاکافروبه سمیت المعتزله (فی‌شرح ابن ابی‌الحدید قالوا ان اول من سمی عثمان نعثلا " عائشه و کانت تقول : اقتلوا نعثلا " قتل‌الله نعثلا " .

فیه : قال ابومخنف‌جاءت عایشه‌الی ام سلمه تخادعها علی‌الخروج‌للطلب بدم عثمان فقالت لها : یابنت ابی امیه انت اول مهاجره فی ازواج رسول‌الله و انت کبیـره

امهات المؤمنين و كان رسول‌الله (ص) يقسم لنا عن بيتک و كانت جبرئيل اكثر ما يكون في منزلک فقالت ام سلمه لامه ما قلت هذه المقاله فقالت عايشه ان عبدالله اخبرني ان‌القوم استتابوا عثمان فلما تاب قتلوه صائما في شهر حرام و قد عزمت على‌الخروج الى‌البصره ومعي طلحه‌و الزبير فاخرجي معنا لعل‌الله ان‌يصلح هذا الامر على‌ايدينا‌وبنا فقالت ام سلمه انک كنت بالامس تحرضين‌على عثمان وتقولين فيه‌اخبث القول و ما كان اسمه عندک الا نعثلا "و انک لتعرفن‌منزله على بن‌ابي‌طالب‌عند رسول‌الله (ص)اذاذكرک قالت : نعم قالت :اتذكرين يوم اقبل و نحن معه حتى اذا هبط من ذات‌الشمال خلا بعلي يناجيه فاطال فاردت ان تهجمين عليهما‌فنهيتک فعصيتني فهجمت فما لبثت ان رجعت باكيه فقلت : ماشانک فقلت اني هجمت عليهما و هما يتناجيان فقلت لعلى ليس لي من رسول‌الله الايوم من تسعه‌ايام افما تدعني يا ابن ابي‌طالب‌و يومي فاقبل رسول‌الله على و هو غضبان محمر الوجه‌فقال : ارجعي وراءک والله‌لا يبغضه‌احد‌من اهل‌بيتي ولامن‌غيرهم من‌الناس الا وهو خارج‌من‌الايمان‌فرجعت نادمه‌ساقطه فقالت‌عائشه : نعم اذكر‌ذلک‌قالت : واذكرک ايضا " كنت اناو انت مع رسول‌الله (ص) و انت تغسلين‌راسه وانا احيس له حيسا " و كان الحيس يعجبه فرفع راسه و قال : ياليت شعري‌ايتكن صاحبه‌الجمل الاداب تنبحها كلاب‌الجواب فتكون ناكبه عن الصراط فرفعت يدى من‌الحيس فقلت : اعوذ بالله و رسوله من ذلک ثم ضرب‌على ظهرک‌وقال : اياک ان تكونيها يا حميراء‌اما اني‌فقد انذرتک قالت عائشه : نعم اذكر هذا قالت : واذكرک ايضا " كنت انا و انت مع رسول‌الله (ص) في سفر له و كان على (ع) يتعاهد‌نعلي رسول‌الله (ص) فيخصفها‌ويتعاهد اثوابه فيغسلها فبقيت له نعل فاخذها يومئذ يخصفها و بعد في ظل سمره و جاء ابوک و معه عمر فاستاذنا عليه فقمنا الى‌الحجاب و دخلا يحادثاه في ما ارادا ثم قالا " : يارسول‌الله انا لاندري قدر ما تصحبنا فلواعلمتنا من يستخلف‌علينا ليكون‌لنا بعدک‌مفزعا "فقال لهما اماانی اری مكانه ولو فعلت لتفرقتم عنه كما تفرقت بنواسرائيل عن هارون بن عمران فسكتا ثم خرجا فلما خرجنا الى رسول‌الله (ص) قلت له : و كنت اجرء عليه منا من كنت يا رسول‌الله (ص) مستخلفا " عليهم فقال : خاصف‌النعل‌فنزلنا فلم نراحدا "الا عليا " فقلت : يارسول‌الله ما ارى الا عليا " فقال : هوذاک قالت عايشه : نعم‌اذكر‌ذلک فقالت : فای خروج تخرجين بعد هذا فقالت :انما اخرج‌للاصلاح بين‌الناس‌وارجو فيه الاجر فقالت : انت ورايک قال : فانصرفت عايشه‌و كتبت ام‌سلمه بما قالت وقيل لها الى‌على (ع) الخ قال : بعد فان قلت فهذا نصر صريح في‌امامه‌على قلت : كلا انه ليس‌بنص ـ الخ .قلت : و كذلک عايشه‌لم يضر بعصمتها جميع مافعلت من‌مخالفه‌الله‌تعالى‌و مخالفه رسوله (فذرهم في خوضهم يلعبون حتى يلاقوا يومهم‌الذى يوعدون) .

فیه ایضا " کتب الاشتر من‌المدینه الی عائشه وهی بمکه اما بعد فانک ظعینته رسول‌الله (ص) و قدامرک‌ان‌تقری‌فی بیتک‌فان فعلت‌فهو خیر لک و ان ابیت‌الا ان‌تاخذی منساتک و تلقی جلبابک‌و تبدی‌للناس‌شعیراتک قاتلتک‌حتی اردک‌الی بیتک‌والموضع‌الذی یرضیه لک‌ربک فکتبت‌الیه فی‌الجواب اما بعد فانک‌اول‌العرب شب‌الفتنه و دعا الی‌الفرقه وخالف الائمه و سعی فی قتل الخلیفه‌و قد علمت‌انک لن تعجزالله‌حتی یصیبک منه‌بنقمه ینتصر بها منک للخلیفه‌المظلوم و قدجاءنی‌کتابک‌وفهمت مافیه‌وسیکفینک و کل من اصبح مما ثلالک فی ضلالک وغیک .

فی‌الحلیه : عن‌حذیفه قال اول ماتفقدون‌من دینکم الخشوع و آخر ماتفقدون‌من دینکم الصلوه .

فی‌الحلیه عن‌الشعبی اتانی‌عامری و اسدی یتفاخران والعامری‌آخذ بیدالاسدی والاسدی یقول له : دعنی والعامری یقول لا ادعک فقلت للعامری : دعه و قلت للاسدی کان لکم خصالات لم‌یکن لاحد من‌العرب‌کانت‌منکم امراه‌خطبهاالنبی (ص) فزوجه تعالی ایاها و کان‌السفیر بینهما جبرئیل (ع) زینب بنت جحش فکانت هذه لقومک و کان منکم رجل من اهل‌الجنه یمشی علی‌الارض مقتعا "وهوعکاشه‌بن‌محصن و کانت‌هذه لقومک وکان اول لواء عقد فی‌الاسلام لرجل منکم لعبدالله‌بن‌جحش و کانت‌هذه‌لقومک وکان‌اول مغنم قسم فی‌الاسلام مغنم عبدالله بن جحش وکان اول من بایع بیعه‌الرضوان رجل من قومک ابوسنان اتی‌النبی (ص) فقال : یا رسول‌الله ابسط یدک‌حتی ابایعک‌فقال : علی‌ماذاقال : علی ما فی نفسک قال : و مافی نفسی‌قال‌الفتح اوالشهاده فبایعه ابوسنان و کان‌الناس یجیئون فیقولون : نبایع علی بیعه ابی‌سنان فکانت‌هذه لقومک‌وکانوا سبع‌المهاجرین‌یوم بدر فکانت هذه لقومک .

فی فقه لغه‌الثعالبی فی‌سیاقه الاوائل‌الصبح اول‌النهارالغسق اول‌اللیل الوسمی اول‌المطر البارض اول‌النبت اللعاع‌اول‌الزرع (و هذا عن‌اللیث)اللباء اول اللبن‌السلاف اول العصیر الباکوره اول‌الفاکهه البکر اول الولد الطلیعه اول الجیش النهل اول‌الشرب النشوه اول‌السکرالوخط اول‌الشیب‌النعاس اول‌النوم‌الحافره‌اول‌الامر وهی‌من قوله عزوجل (ائنا لمردودون فی‌الحافره) ای اول امرنا ویقال فی‌المثل (النقدعندالحافره) ای اول امرنا و یقال‌فی‌المثل (النقدعندالحافره)ای عنداول‌کلمه‌الفرط اول‌الوراد و فی‌الحدیث (انا فرطکم علی‌الحوض) ای اولکم الزلف اول ساعات‌اللیل واحدتها زلفه (عن ثعلب عن ابن الاعرابی) الزفیر اول‌صوت‌الحمار والشهیق آخره (عن‌الفراء)النقبه اول‌مایظهر من‌الجرب (عن‌الاصمعی) العلقه اول ثوب یتخذ للصبی .

عن ابی عبید عن العدبس : الاستهلال اول صباح المولود اذا ولد ، العقی اول مایخرج من بطنه ، النبط اول مابظهر من ماء البئر اذا حضرت الرس والرسیس اول ما یاخذ من الحمی ، الفرع اول ماتنتجه الناقه وکانت العرب تذبحه لاصنامها تبرکا" بذلک (فی مثلها) صدرکل شیء وغرته اوله ، فاتحه الکتاب اوله ، شرح الشباب وریعانه وعنفوانه و میعته وغلواءه اوله ، ریق الشباب وریقه اوله ، ریق المطر اول شوء بوبه ، حدثان الامر اوله ، قرن الشمس اولها ، عثنون الریح اولها ، غزاله الضحی اولها ، عروک الجاریه اول بلوغها مبلغ النساء سرعان الخیل اوائلها ، تباشیر الصبح اوائله .

فی العلل : سئل امیرالموءمنین (ع) عن اول من مات فجاه فقال داورد (ع) مات علی منبره یوم الاربعاء .

وسئل عن اول من وضع سکک الدنانیر والدراهم ، فقال : نمرود بن کنعان بعد نوح (ع) و ساله عن اول من عمل قوم لوط فقال ابلیس فانه امکن من نفسه . لشاعر :

الحب اول مایکون لجاجه ... تاتی به وتسوقه الاقدار
حتی اذا سلک الفتی لجج الهوی ... جاءت امور لاتطاق کبار

فی الاغانی اول جائزه خرجت لشاعر .

من الرشید جائزه لابی فاقد ، فانه قال یمدحه لماولی .

الم تر ان الشمس کانت مریضه ... فلما ولی هارون اشرق نورها
فالبست الدنیا جمالا" لوجهه ... فهارون والیها و یحیی وزیرها

وغنی فیه فامر له : بمائه الف درهم وامر له یحیی بخمسین الف درهم .

فی الخصال : عن الصادق (ع) اول مایتحف به الموءمن یغفر لمن تبع جنازته .

فی الاغانی : ان اسحاق اول من جاء بالتخنیث فی الغناء ولم یکن یعرف و انما احتال بحذقه لمنافره حلقه الوتر حتی صاریحببیه ببعض التخنیث فیکون احسن له فی السمع .

و فیه ایضا" : النصیبی من رهط اعشی همدان صاحب الانصاب و اول من غنی بها و کان یغنی بالطنبور و کان فی ما یقال ینادم عبیدالله بن زیاد سرا " ویغنیه .

فیه : ان الولید بن یزید قال لحماد الراویه : مابلغ من روایتک قال : اروی سبعمائه قصیده اول کل واحده منها (بانت سعاد) فقال : انها لروایه ثم دعا بشراب قال : فاتته جاریه بکاس و ابریق فصبت فی الکاس ثم مزجته حتی رایت له حبابا " فقال انشدنی فی مثل هذه فقلت : هی کما قال عدی بن زید .

بکر العاذلون فی وضح الصبح ... یقولون لی الاتستفیق
ثم ثاروا الی الصبوح فقالت ... قینه فی یمینها ابریق

قدمـــه علـــى ســـلاف كريـــح المســـك صفـــى سلافهـــا الـــــراووق
فتـــرى فوقهـــا فواقـــع كالياقـــوت يجـــرى خلالهـــا التصفيـــق

فشربها ولم يزل يستعيدنى الابيات ويشرب عليها حتى سكر ثم قال : فتناول مرفقه من تلك المرافق فجعلها على راسه و نادى من يشترى لحوم البقر ثم قال لى : ياحماد دونك مافى البيت فهو لك فكان اول مال تاثلته .

فيه عن ابن هرمه : قال : اول من رفعنى فى الشعر عبدالواحد بن سليمان بن عبدالملك فاخذ على الا امدح غيره و كان واليا " على المدينه وكان لايدع برى وصلتى والقيـــام بموء نتـــى ــ الخبـــر .

فى الصحاح كان عمروبن هند يلقب بالمحرق لانه حرق ماه من بنى تميم تسعه و تسعين من بنى دارم و واحدا " من البراجم و محرق ايضا " لقب الحارث بن عمروملك الشام من آل جفنه و انما سمى بذلك لانه اول من حرق العرب فى ديارهم فهم يدعون آل محرق و اما قول اسود بن يعفر .

مـــاذا اوء مـــل بعـــــد آل محـــرق تركـــوا منازلهـــم وبعـــد ايـــاد

فانما عنى به امرء القيس بن عمروبن عدى اللخمى لانه ايضا " يدعى محرقا " ــ الخ .

قلت : وجاريه بن قدامه السعدى الذى بعثه اميرالموء منين (ع) الى البصره لدفع ابن الحضرمى الذى بعثه معاويه اليها فحاصره فى دار و حرق عليه ايضا " كان يسمى المحرق .

فى الفقيه : قال الصادق (ع) كان اسم النبى (ص) يكرر فى الاذان و اول من حذفه ابن اروى ــ الخ .

قلت : المراد با بن اروى عثمان فامه كانت اروى بنت كريز بن ربيعه بن حبيب بن عبد شمس

فى الصحاح العفر ــ بالتحريك ــ التراب والعفر ايضا " اول سقيه سقيها الزرع .

فى تفسير القمى لما رجع النبى (ص) من غزاه خيبرواصاب كنز آل ابى الحقيق قالت ازواجه له : اعطنا مااصبت فقال لهن قسمه بين المسلمين على ما امرالله فغضبن من ذلك وقلن لعلك ترى انك ان طلقتنا ان لانجد الاكفاء من قومنا يتزوجونا فانف الله لرسوله فامره ان يعتزلهن فاعتزلهن فى مشربه ام ابراهيم ۲۹ يوما " حتى حضن وطهرن ثم انزل الله آيه التخيير (ياايها النبى قل لازواجك ان كنتن تردن الحيوه الدنيا و زينتها فتعالين امتعكن واسرحكن سراحا " جميلا " وان كنتن تردن الله ورسوله والدارالآخره فان الله اعد للمحسنات منكن اجرا " عظيما ") فقالت ام سلمه اول من قامت فقالت قد اخترت الله و رسوله فقمن كلهن و قلن مثل ذلك .

فى الاغانى : عن ابن اشعب ان الشعب كان مع عثمان فى الدار فلما حصر جـرد

ممالیکه‌السیوف لیقاتلوافقال‌لهم‌عثمان من اغمد سیفه فهو حر قال اشعب : فلما وقعت والله فی اذنی کنت اول من اغمد سفیه .

فیه عن عبدالله بن‌العباس الربیعی فی نصرانیه کان یهواها .

ان فی‌القلب من‌الظبی کلوم ... فدع‌اللوم فان‌اللوم لوم

جنذا یوم‌السعانین و ما ... نلت فیه من نعیم‌لویدوم

ان‌یکن اعظمت ان همت به ... فالذی ترکب‌من عذلی‌عظیم

لم‌اکن اول من سن‌الهوی ... فدع‌اللوم فذاداء قدیم

وفیه : فیما فخرا بو تمام بشعره قوله :

قلب فوءادک حیث‌شئت‌من‌الهوی ... ماالحب الا للحبیب‌الاول

فی‌الصحاح : قال‌العدوی : القلوص اول مایرکب من‌اناث‌الابل الی ان تثنی فاذا اثنت فهی‌ناقه والقعود اول مایرکب من ذکورالابل الی ان یثنی فاذا اثنی فهو جمل .

فی‌الاغانی : عیسی‌بن‌سلیمان‌بن‌علی‌العباسی‌کان‌منحلا " وکان‌له مجالس یحبس فیهاالبیاح و یبیعه وکان اول من جمع‌السماد بالبصره وباعه فقال فیه ابوالشمقمق .

اذا رزق‌العباد فان‌عیسی ... له‌رزق من استاه‌العباد

فیه : کان دعبل هجاالمطلب‌بن‌عبدالله و کان والیا " علی‌المصر فقال :

تعلق مصربک المخزیات ... وتبصق فی‌وجهک‌الموصل

وعادیت قوما مماضرهم ... وشرفت‌قوما فلم ینبلوا

شعارک عندالحروب‌النجاه ... وصاحبک‌الاخورالافشل

فانت اذا ماالتقوا آخر ... وانت اذا انهزموا اول

قال : و ولاه‌المطلب بعد اسوان‌فبلغه هجاوءه اباه بعد ان ولاه فعزله فانفذ الیه کتاب‌العزل مع مولی له‌وقال‌له انتظره حتی یصعدالمنبریوم‌الجمعه‌فاذاعلاه‌فاوصل‌الکتاب الیه وامنعه من‌الخطبه وانزله عن‌المنبر واصعد مکانه فلما ان علاالمنبر وتنحنح لیخطب ناوله‌الکتاب فقال له دعبل : دعنی اخطب فاذا نزلت قراته قال : لاقد امرنی ان امنعک الخطبه حتی تقراه فقراه و انزله عن‌المنبر معزولا " ــ الخ .

قلت : لیت دعبل فی حین نزوله قرء بیت هجوه .

وعادیت قوما " فماضرهم ... وشرفت قوما فلم‌ینبلوا

حتی یغسل عنه عار عزله ویطوقه‌عملا " معنی بیته وکان البیت مما امضه فروی ان‌المطلب قال لدعبل وکان مدحه ایضا " ماتفکرت فی قولک .

ان‌کاثرونا‌جئنا باسرته ... او واحدونا جئنا بمطلب

الا کنت احب الناس الی ولا تفکرت والله فی قولک لی .

وعادیـــــت قومـــا فمـــاضرهــــم وقدمـــــت قومـا فلـــم ینبلــــوا

الا کنت ابغض الناس الی .

فیه ایضا " : عن موسی بن عیسی المروزی قال : سمعت دعبلا " واناصبی یتحدث فی مسجدالمروزیه قال : دخلت علی علی بن موسی الرضا (ع) فقال لی انشدنی شیئا مما احدثت فانشدته :

مــــدارس آیــات خلــت مـن تــــلاوه ومنـــزل وحـــی مقفـــرالعرصــــات

حتی انتهیت الی قولی :

اذا وتــــرواـمـــدوا الــی واتریهــــم اکفـــا "عــن الاوتــــار منقبضــــات

فبکی حتی اغمی علیه و اومی الی خادم کان علی راسه ان اسکت فسکت ساعه ثم قال لی اعد فاعدت حتی انتهیت الی هذا البیت ایضا " فاصابه مثل الذی اصابه فی المره الاولی واومی الخادم الی ان اسکت فسکت فمکث ساعه اخری ثم قال لی اعد فاعدت حتـی انتهیت الی آخرها فقال احسنت ثلاث مرات ثم امر لی بعشره آلاف درهم مما ضرب باسمه ولم تکن وقعت الی احد بعد و امرلی من فی منزله بحلی کثیره اخرجه الی الخادم فقدمت العراق فبعت کل درهم منها بعشره دراهم اشتراها منی الشیعه فحصل لی مائه الف درهم فکـان اول مال اعتقدته .

فی الصحاح فی المثل (عرض سابری) ای انه ثوب جید یشتری باول عرض .

فیه : معدیکرب بن الحارث بن عمرواخوشـرحبیل یلقب بالخلفاء لانه اول من غلف بالمســــک زعمــــوا .

فی الاغانی : یقال الاغلب اول من رجز الاراجیز الطوال من العرب .

فیه : عن صدقه بن عبید المازنی قال : اولم علی ابی لما تزوجت فعلمنا عشرجفان ثرید من جزور فکان اول من جاء نا هلال المازنی و کان اکولا " فقدمنا الیه جفنه فاکلها ثم اخری ثم اخری حتی اتی علی العشر ثم استسقی فاتی بقربه من نبیذ فوضع طرفها فی شدقه ففرغها فی جوفه ثم قام فخرج فاستانفنا عمل الطعام .

فیه : کان عطاء النساء بالکوفه مائتین فحط سعید بن العاص ایام عثمان الی مائه مائه فقالت امراه من اهل الکوفه تذمه و تثنی علی سعد بن ابی وقاص :

فلیـــت ابـــا اسحـــق کـــان امیرنــــا ولیـــت سعیـــــدا " کـــان اول هالک

یحطــــط اشــــراف النســـاء ویتقــــــی بابنــاء هــن مرهفــات النیــــــازک

فی الجمهره ابراح الارض المنکشفه الظاهره ومن ذلک قولهم (برج الخفاء) ای ظهرواول

من قاله شق‌الکاهن وله حدیث فمن قال (برح‌الخفاء) بفح‌الراء فانه ارادالانکشاف و من قال (برح) بکسرالراء ـ اراد زال الخفاء من قولک (مابرحت من مکانی) ای مازلت عنه.

عن مستدرک‌الحاکم علی‌الصحیحین : عن جابراصبحنا یوم احد فکان ابی اول قتیل فدفنته مع آخر فی قبر ثم لم تطب نفسی ان اترکه مع آخر فی قبر فاستخرجته بعد سته اشهر ، فاذا هوکیوم وضعته غیر اذنه .

عن حاشیه‌السندی‌علی‌سنن‌ابن‌ماجه‌یوسف‌بن‌خالدالسمی‌کذاب‌کان‌یضع‌الحدیث وضع کتابا فی‌التجهم ینکر فیه‌المیزان‌فی‌القیامه و هواول من وضع‌کتاب‌الشروط و اول من جلب رای ابی‌حنیفه الی‌البصره .

فی‌غیبه‌الشیخ قال ابوعلی محمدبن همام کان علی خاتم ابی‌جعفرالسمان (لااله الاالله الملک‌الحق‌المبین) فسالته عنه فقال : حدثنی ابومحمدالعسکری (ع) عن ابائه (ع) انه کان لفاطمه (ع) خاتم فضه عقیق فلما حضرتهاالوفاه دفعته الی‌الحسن (ع) ودفعه‌الحسن (ع) وقت‌وفاته‌الی الحسین (ع) قال‌الحسین (ع) فرایت فی‌النوم عیسی‌بن‌مریم (ع) فقلت : ما انقش علی خاتمی‌هذا قال (لااله الااللـه‌الملک الحق‌المبین) فانه اول‌التوراه وآخرالانجیل .

فی جمل ابی مخنف السبابجه القتلی بعد غدر طلحه والزبیر بعثمان بن حنیف اول قوم ضربت اعناقهم من المسلمین صبرا وکان غدرهما بابن حنیف اول غدر کان فی الاسلام قلت بل اول غدر فی الاسلام غدرهم بیوم الغدیر .

فی سنن النسائی فی عنوان (کیف اللعان) عن انس بن مالک قال ان اول لعان کان فی الاسلام ان هلال بن امیه قذف شریک بن سحماء بامرأته فاتی النبی (ص) فاخبره بذلک فقال له النبی (ص) اربعه شهداء والافحد فی ظهرک ــ یردد ذلک علیه مرارا فقال له هلال والله ان الله عزوجل لیعلم انی صادق ولینزل الله عزوجل علیک ما یبرئ ظهری من الجلد فبینماهم کذلک اذ نزلت علیه آیه اللعان ــ الخبر .

فی ۳۰۱ من اخبار تاریخ ابن عساکر فی امیرالمؤمنین (ع) عن عبدالله بن مسعود قال اصاب فاطمه صبیحه العرس رعده فقال لها النبی (ص) انی لما اردت ان املکک لعلی امرالله جبرئیل فقام فی السماء الی الله فصف الملئکه صفوفا ثم خطب علیهم جبرئیل فزوجک من علی ــ الی ان قال ــ قالت ام سلمه فلقد کانت فاطمه تفخر علی النساء و تقول انا اول من خطب علیها جبرئیل .

فی تفسیر العیاشی فی ۷۸ من اخبار المائده عن ابی حمزه الثمالی عن ابی جعفر (ع) لما اکل آدم من الشجره اهبط الی الارض فولد له هابیل و اخته توام ثم ولد قابیل و اخته توام ثم ان آدم امر هابیل وقابیل ان یقربا قربانا و کان هابیل صاحب غنم و قابیل صاحب زرع فقرب هابیل کبشا من افضل غنمه و قرب قابیل من زرعه مالم یکن ینق کما ادخل بیته فتقبل قربان هابیل و لم یتقبل قربان قابیل و هو قوله تعالی (و اتل علیهم نبا ابنی ادم بالحق اذ قربا قربانا فتقبل من احدهما ولم یتقبل من الاخر) ــ الایه ــ وکان القربان تاکله النار فعمد قابیل الی النار فبنی لها بیتا و هو اول من بنی بیوت النار فقال لاعبدن هذه النار حتی تتقبل قربانی .

فی تطفیل الخطیب قال الاصمعی اول من طفل الطفیل من زلال واول من زل ابوه فسمی التطفیل به والزل بابیه ــ وعن عبدالله یعنی ابن مسعود کنا فی الجاهلیه ندعوا الرجل یدعی الی الطعام فیذهب بآخر معه الاخر (امعه) .

فی القاموس فی السیر اول من بایع السفاح محمد بن ابراهیم بن یاسر ذوالحاجتین فتحکمه کل یوم فی حاجتین .

فیه السیوف الحنفیه تنسب الی الاحنف بن قیس لانه اول من امر باتخاذها والقیاس احنفی والحنفاء القوس والموسی ــ الخ .

روی العیون والامالی عن ابن فضال عن الرضا علیه السلام ان اول ما خلق الله عزوجل

لیعرف به خلقه الکتابه حروف المعجم (ان الرجل اذا ضرب علی راسه بعصا فزعم انه لا یفصح ببعض الکلام فالحکم فیه ان یعرض علیه حروف المعجم ثم بعطی الدیه بقدر ماله یفصح به منها .

فی العلل للصدوق عن الاعمش قلت للصادق (ع) کم حج النبی (ص) قال عشرین حجه مستسرا " فی کل حجه یمر بالمازمین فینزل فیبول فقلت و لم قال لانه اول موضع عبد فیه الاصنام و منه اخذ الحجر الذی نحت منه هبل الذی رمی به علی (ع) من ظهر الکعبه .

فی المعجم عن ابن عباس اول من تکلم بالعبرانیه موسی (ع) و بنو اسرائیل حین عبروا البحر و اغرق الله فرعون تکلموا بالعبرانیة لعبورهم البحر و قیل ان بخت نصر لما سبی بنی اسرائیل و عبر بهم الفرات قیل لبنی اسرائیل العبرانیون و لنسائهم العبرانیة .

فیه : قال نصر (ظفر) بالضم فالسکون موضع الی جنب الشمیط بین المدینه و الشام من دیار فزاره هنالک قتلت ام قرنه کانت تؤلب علی النبی (ص) و کان لها اثنا عشر ولدا قد راس و کانت یوم بزافه تؤلب الناس و اجتمع الیها فلال طلیحه فقتلها خالد و بعث راسها الی ابی بکر فعلقه فهو اول راس علق فی الاسلام فی ما زعموا .

فی النهایه فی حدیث ام اسمعیل اول ما اتخذ النساء المنطق من قبل ام اسمعیل اتخذت منطقا قلت یقال له بالفارسیه کمربند .

فی المستدرک روی الثقات ان اول من اظهر هذا الاعتقاد ـ ای اعتقاد الواقفیه ـ علی بن ابی حمزه .

و فی ۱۴ من اخبار فضل مساجد ه قال الصادق (ع) حد مسجد الکوفه آخر السراجین خطه آدم (ع) و انا اکره ان ادخله راکبا قیل له فمن غیره عن خطته قال ان اول ذلک فالطوفان فی زمن نوح (ع) ثم غیره اصحاب کسری و النعمان ثم غیره زیاد بن ابی سفیان ؛ قلت لعل ابن ابی سفیان من زیادات النساخ .

فی ۱۲ من اخبار اول ابواب صلوه الفقیه روی عن جویریه بن مهرانه قال اقبلنا مع امیر المؤمنین (ع) من قتل الخوارج حتی اذا قطعنا ارض بابل حضرت صلوه العصر فنزل (ع) و نزل الناس فقال (ع) ایها الناس ان هذه ارض ملعونه قد عذبت فی الدهر ثلاث مرات ـ و فی خبر آخر مرتین و هی احدی المؤتفکات و هی اول ارض عبد فیها وثن و انه لا یحل لنبی ولا لوصی نبی ان یصلی فیها فمن اراد منکم ان یصلی فلیصل فمال الناس عن جنبی الطریق یصلون و رکب هو (ع) بغله النبی (ص) و مضی ـ قال جویریه فقلت والله لا تبعن امیر المؤمنین (ع) ولا قلدنه صلوتی الیوم فمضیت خلفه فوالله ما جزنا جسر سوراء حتی غابت الشمس فشککت فالتفت الی و قال اشککت فقلت نعم فنزل عن ناحیه فتوضا ثم قام فنطق بکلام لا احسنه الا کانه العبرانی ثم نادی الصلوه فنظرت والله الی الشمس قد خرجت من بین جبلین

لها ضرير فصلی وصليت معه فلما فرغنا عادالليل كما كان فالتفت الی و قال یاجویریه ان‌الله سبحانه يقول (فسبح باسم ربک‌العظیم) وانی سالت الله تعالی باسمه‌العظیم فرد علی‌الشمس و روی انه لما رای ذلک قال وصی نبی و رب‌الكعبه .

في باب ذكر جمل من مناهي النبي (ص) من الفقيه : من لبس ثوبا فاختال فيه خسف‌الله به من شفيه جهنم و كان قرين قارون‌لانه‌اول‌من‌اختال‌فخسف‌الله‌به‌وبداره‌الارض و من اختال فقد نازع‌الله فی جبروته .

و فیه‌ایضا " ایما امرئه‌آذت زوجها بلسانهالم یقبل‌الله‌عزوجل منهاصرفاولاعدلا ولاحسنه من عملها حتی‌ترضیه و ان صامت‌نهارها و قامت لیلها و اعتقت‌الرقاب‌وحملت علی‌جیادالخیل فی‌سبیل‌الله و کانت‌فی‌اول من‌یردالناروکذلک‌الرجل اذا کان‌لها ظالما .

فی غریب ابن‌قتیبه فی حدیث ابن‌عباس ان‌الحسن ای‌البصری ذکره فقال کان اول‌من‌عرف بالبصره صعدالمنبرفقرئ البقره وآل‌عمران‌وفسرهما حرفاحرفاوکان مشجایسیل غربا ــ و قال‌الشج السیلان و یسیل غربا ای یسیل فلا ینقطع .

فی۳ من ۲۱/ ابواب صلوه‌الكافی عن‌فرات‌بن‌احنف عن‌ابی‌جعفر (ع) اول لکل كتاب نزل من‌السماء (بسم‌الله الرحمن الرحيم) فاذا قرات (بسم‌الله الرحمن الرحيم) فلاتبالی الاتستعیذ و اذا قرات بسم‌الله‌الرحمن‌الرحیم سترتک‌فی‌مابین‌السماء والارض) .

فی سلام الروضه : الالفیه اول ما الفه الشهید ای الاول واللمعه آخر ما الف .

وفی‌نهایه‌الجزری‌ان‌اول‌من‌بطح‌المسجدعمرای‌القی‌فیه‌البطحاوهوالحصی‌الصغار .

فی ۷ من صلوه‌عیدی‌الخلاف‌الاذان فی‌صلوه‌العیدین‌بدعه و به‌قال‌جمیع‌الفقهاء وقال سعيد بن مسيب اول من احدث الاذان لصلوتهما معاويه و قال محمدبن سيرين اول من احدثه بنوامیه و اخذه‌الحجاج منهم و قال ابوقلابه اول من احدثه ابن‌الزبیر .

فی‌الغدیر فی‌عنوان (عیدالغدیروالاسلام) اخرج‌الطبری محمدبن‌جریر فی‌کتاب ولایته عن زیدبن ارقم لمانزل النبی (ص) بغدیر خم فی رجوعه من حجه‌الوداع ــ وكان فی حرشدید وقت‌الضحی ــ امر بالدوحات فقمت و نادی‌الصلوه جامعه فاجتمعنا فخطب خطبه‌بالغه ثم قال ان‌الله‌تعالی انزل الی (بلغ ما انزل الیک من ربک و ان لم تفعل فما بلغت رسالته والله یعصمک من‌الناس) وقدامرنی جبریل عن ربی ان اقوم‌فی‌هذاالمشهد واعلم‌کل ابیض و اسود ان علی‌بن‌ابی‌طالب اخی‌و وصیی وخلیفتی والامام بعدی فسالت جبرئیل ان یستعفی لی‌ربی لعلمی بقله‌المتقین‌وکثره الموءذین واللائمین لكثره ملازمتی لعلی و شده اقبالی‌علیه حتی سمونی اذنا فقال تعالی (و منهم‌الذین یوءذون‌النبی و یقولون‌هواذن‌قل‌اذن خیرلکم) ولوشئت‌ان اسمیهم و ادل‌علیهم لفعلت ولکنی بسترهم

قدتکرمت ـ الی ـ اللهم انکانزلت عندتبیین ذلکفیعلی (الیوم اکملت لکم دینکم) بامامته فمن لم یاتم به و بمنکان من ولدی من صلبه الیالقیامه فاولئکحبطت اعمالهم وفیالنارهم خالدون ـ الی ـ معاشرالناس قولوا اعطیناک علی ذلک عهدا عن انفسنا ومیثاقا بالسنتنا و صفقه بایدینا نوءدیه الیاولادنا واهالینا لانبغی بذلکبدلا و انتشهید علینا وکفی باللهشهیدا قولوا ماقلتلکم و سلموا علی علی بامرهالموءمنین وقولوا الحمدللهالذی هدانالهذا وماکنالنهتدی لولا ان هدانالله فاناللهیعلم کل صوت و خائنه کل نفس فمن نکث فانما ینکث علی نفسه و من اوفی بما عاهد علیهالله فسیوءیته اجرا " عظیما قولوا ما یرضیالله عنکم فان تولوا فان الله غنی عنکم ـ قال زیدبن ارقم فعند ذلک بادرالناس بقولهم نعم سمعنا و اطعنا امرالله و رسوله بقولبنا ـ قال و کان اول من صافقالنبی (ص) و علیا ابوبکر و عمر و عثمان و طلحهوالزبیر و باقیالمهاجرینوالانصار و باقیالناس الی ان صلیالظهرین فیوقت واحد و امتذ ذلک الی انصلیالعشائین فیوقت واحد واوصلوا البیعه والمصافقة ثلاثا .

فی ۹۶ من اخبار کتاب علل محاسن البرقی عن ابیسعیدالخدری قال کنت مع النبی (ص) بمکه اذوردعلیه اعرابی طویلالقامه عظیمالهامه محتزم بکساء وملتحف بعباء قطوانی قد تنکب قوسا له و کنانه فقالللنبی (ص) یامحمداین علیبنابیطالب من قلبک فبکیالنبی (ص) بکاء شدید حتی ابتلت و جنتاه من دموعه والصق خده بالارض ثم وثب کالمنفلت من عقاله واخذ بقائمهالمنبر ثم قال (یا اعرابیوالذی خلقالحبه و برءالنسمه و سطحالارض علی وجهالماء لقد سالتنی عن سید کل اسود وابیض و اول من صام وزکی و تصدق و صلیالقبلتین و بایع البیعتین و هاجرالبحُرتین و حملالرایتین و فتح بدرا و حنین ولم یعصاللهطرفهعین) فغابالاعرابی منبینیدیالنبی (ص) فقال (ص) لابیسعید یا اخا جهینه هل عرفت من کان یخاطبنی فی ابنعمی علی فقالالله و رسوله اعلم قال کان والله جبرئیل هبط منالسماء الیالارض لیاخذ عهودکم و مواثیقکم لعلیبنابیطالب .

عنالخوارزمی اول من لقب بالصاحبمنالوزراء اسمعیل بن عبادبن عباسالذی نشاء فیالوزاره فقال الرستمی فیه .

ورثالـــوزاره کابـــرا عـــن کابـــر موصولـــهالاسنـــاد بالاسنـــاد

یـــروی عـــنالعبـــاس عبـــادوزا رتـــه و اسمعیـــل عـــن عبـــاد

قیل لهالصاحب لانه کان یصحب ابنالعمید .

وقالالصابی قیللهالصاحب لانهصحب موءیدالدولهبنبویهمنذالصبی وسماهالصاحب فاستمر علیه ثم یسحر به کل من ولیالوزاره بده .

قال الثعالبی اظن ان اول من اخترع هذه الاستعاره الملیحه فی قوله . .

وغـــردت خطبـــاء الطیـــر ساجعـــه   علـی منابـر مـن وردومـــن آمـس

ابوالعلاء السروی و مراده بخطباء الطیر الفواخت والقماری و الرواشن والعنادب وماشبهها قلت و لما جعلها خطباء جعل الورد والآس منابر لها .

عن عمده ابن بطریق من الشعر نوع غریب یسمونه القذاد تبشبیهـــا بالقواد یس السانیه لارتفاع بعض قوافیه فی جهه و انخفاضها فی اخری و اول من رایته جاء بـــه طلحه بن عبیدالله العونی فی قولی .

کـــم للدمـــی الابکـــار بـــاد   جنتیـــن مـــن منـــازل

بمهجتـــی للوجـــد مـــن   تذکـــارهـــا منـــازل

مـــعـــاهـــدر عیلهـــا   مثعنجـــرالهـــو اطـــل

لـــمـــا نـــای ساکنهـــا   فـــادمعـــیهـــواطـــل

فی الغدیر لقب بهاء الدوله سنه ۳۸۸ السید الرضی جامع نهج البلاغه بالشریف الاجل و فی سنه ۳۹۲ بذی المنقبتین و فی سنه ۳۹۸ بالرضی ذی الحسبین وفی سنه ۴۰۱ امر ان تکون مخاطباته ومکاتباته بعنوان الشریف الاجل وهواول من خوطب بذلک من الحضره الملوکیه .

فی مستدرک الحاکم عن جابر اصبحنا یوم احد فکان ابی اول قتیل فدفنته مع اخر فی قبر ثم لم تطب نفسی ان اترکه مع آخر فی قبر فاستخرجته بعد سته اشهر فاذا بوکیوم وضعتـــه غیر اذنه .

عن السندی فی حاشیته علی سنن ابن ماجه یوسف بن خالد السمتی الفقیه کـــذاب کان یضع الحدیث وضع کتابا فی التجهم ینکر فیه المیزان و هو اول من وضع کتاب الشـــروط و اول من جلب رای ابی حنیفه الی البصره .

فی الاغانی عن المستهل بن الکمیت قال حضرت ابی عند الموت ـ فی خبـر ـ قال یابنی بلغنی فی الروایات انه یحضر بظهر الکوفه خندق و یخرج فیه الموتی من قبورهم فلاتدفننی فی الظهر و امض بی الی موضع یقال له مکران فادفنی فیه فدفن فی ذلک الموضع و کان اول من دفن فیه و هو مقبره بنی اسد الی الساعه .

فی تاریخ الیعقوبی بویع معاویه بالکوفه فی ذی القعده سنه ۴۰ احضر الناس لبیعته وکان الرجل یحضر و یقول انی لابایعک وانی لکاره لک فیقول بایع فان الله جعل فی المکروه خیرا کثیرا و یاتی الآخره فیقول اعوذ بالله من نفسک و اتاه قیس بن سعد بن عباده فقال لقد حرصت ان افرق بین روحک و جسدک قبل ذلک فابی الله یاابن ابی سفیان الا ما احب قال معاویه فلایرد امر الله فاقبل قیس علی الناس بوجهه فقال یامعشر الناس لقد اعتضتم الشر

من الخیر واستبدلتم الذل من العز والکفرین من الایمان فاصبحتم بعد ولایه امیرالمؤمنین وسیدالمسلمین و ابن عم رسول رب العالمین و قد ولیکم الطلیق ابن الطلیق یسومکم الخسف و یسیرفیکم بالعسف فکیف تجهل ذلک انفسکم ام طبع الله علی قلوبکم و انتم لا تعقلون فجثامعاویه علی رکبته ثم اخذبیده و قال اقسمت علیک ثم صفق علی کفه و نادی الناس بایع قیس فقال کذبتم والله ما بایعت و لم یبایع لمعاویه احد الا اخذ علیه الایمان فکان اول من استحلف علی بیعته.

عن خزانه الادب قال بعضهم کان فی الکمیت عشرخصال لم تکن لشاعر کان خطیب اسد فقیه الشیعه حافظ القرآن ثبت الجنان کاتباً حسن الخط رامیاً لم یکن فی اسد ارمی منه فارساً " شجاعــاً " سخیا " دینا " و هو اول من ناظر فی التشیع.

عن تاریخ ابن عساکر قدم دعبل علی المامون فقال له انشدنی قصیدتک التائیة ولک الامان من کل شیء فیها فانی اعرفها و قدرویتها الا انی احب ان اسمعها منک فانشده فبکی المامون حتی اخضلت لحیته وجرت دموعه علی نحره و کان دعبل اول داخل علیه وآخر خارج من عنده.

عن الاغانی تلاحی رجلان من بنی عبدالله بن دارم فی المفاضله بعدالنبی (ص) فرضیا بحکم اول من یطلع فطلع السید الحمیری فقال مفضل علــی (ع) انی و هذا اختلفنا فی خیرالناس بعدالنبی (ص) فقلت علی بن ابی طالب (ع) فقطع السید کلامه قال وای شیء قال هذا الآخر ابن الزانیة فضحک من حضر و وجم الرجل و لم یحرجوابا.

فی شرح المعتزلی عن حکیم مولی زاذان سمعت علیا (ع) یقول صلیت قبل الناس سبع سنین و کنا نسجد ولا نرکع واول صلوه رکعنا فیها صلوة العصر.

وله الحمد بدء و عودا والصلوه علی رسوله واله اولاً و آخرا.

فهرس اعلام الاشخاص

" ح "

" خ "

فهرس اسماء الكتب

" ز "

" س "

" ش "

" ص "

" ی "